نوسال ملی

۱۳۳۰

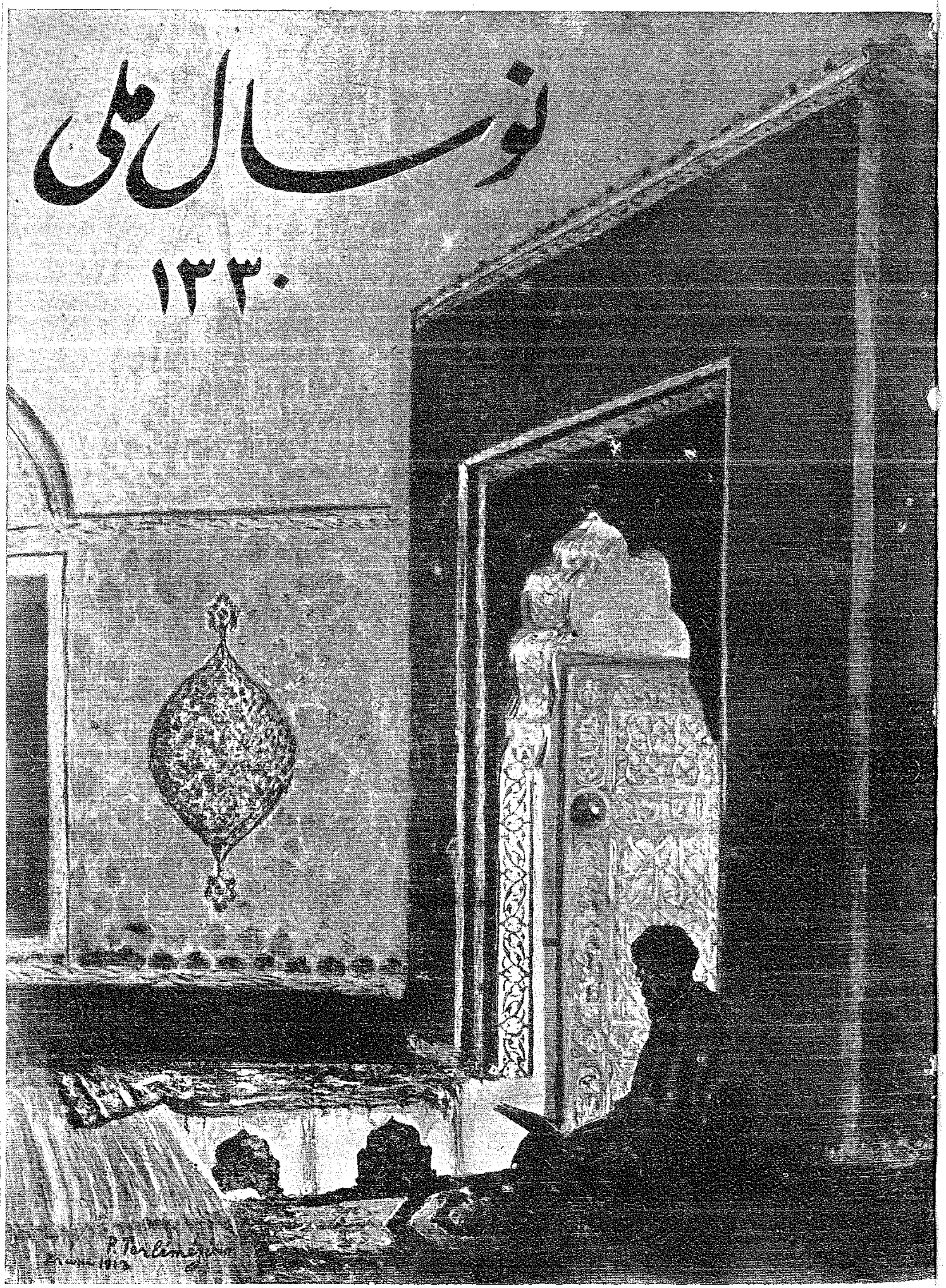

شرق اوتوموبیل تجارت فوجیانه‌سی

پانغالتی ـ صوب آغوب ـ تلفون نومروسی «۳٤۹»

الك بیوك ، الك قوتلی اوتوموبیل تجارت شرکتی

دنیانك الك مشهور اوتوموبیل فابریقه‌لرینك یکانه متعهدی

F. I. A. T. — فیات

ایزوتا فراسکینی — TA FRASCHINI

اوتوموبیل ، ـ

اوتوموبیلی، (mion

خسته نقلیه اوتوم

(Ambulance)ـعا

طولومبه،(opompe

صندالر ایچون مو

urs pour Canots)

ـ طیاره ،ـ قابل‌سوق

طورپیدو ، ـ تحتا

. (Sous-marin)

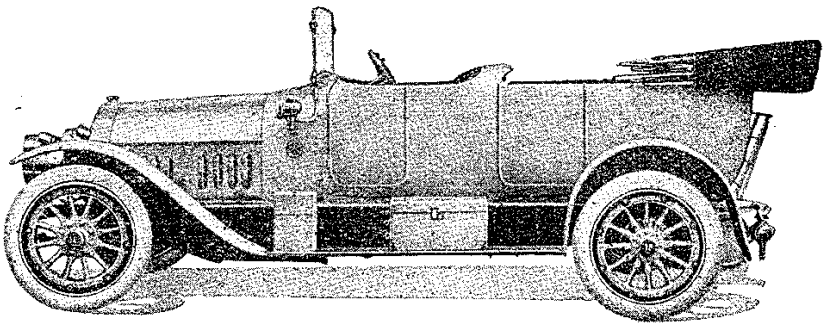

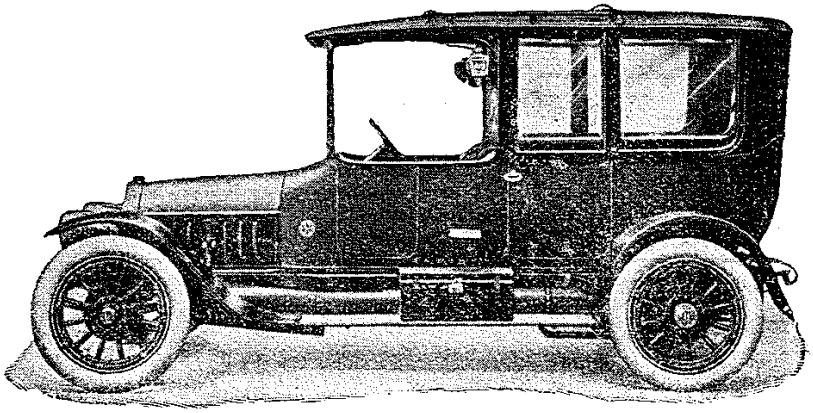

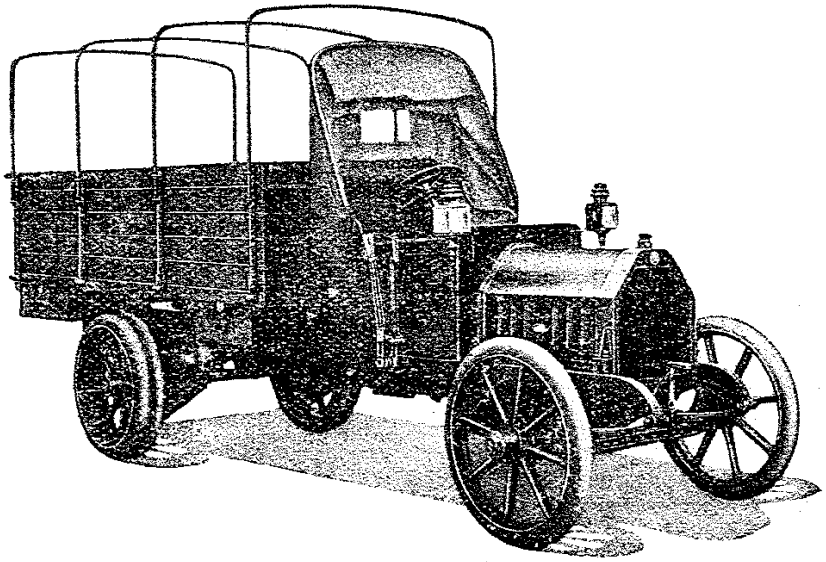

بیرالی -LLI

پونوماتیك (us

ویوك اوتوموبیلی ت

لاستیکاری

نوسال ملی

۱۳۳۰

برنجی سنه

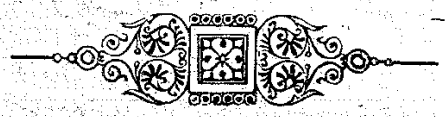

جامع ومرتبی :

ت . ز .

ناشری :

فرات ، آثار مفیده کتابخانه‌سی

باب عالی جاده‌سنده ۷۲ نومروده

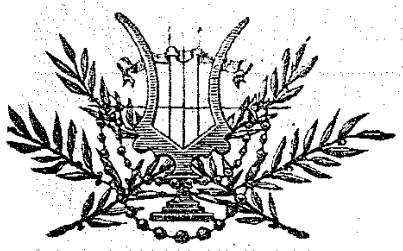

درسعادت

آرتین آصادوریان ومخدوملری مطبعه‌سی

نوسالده مندرج اثرلر تاریخ ورودلری
اعتباریله ترتیب و تصنیف ایدلمشدر .

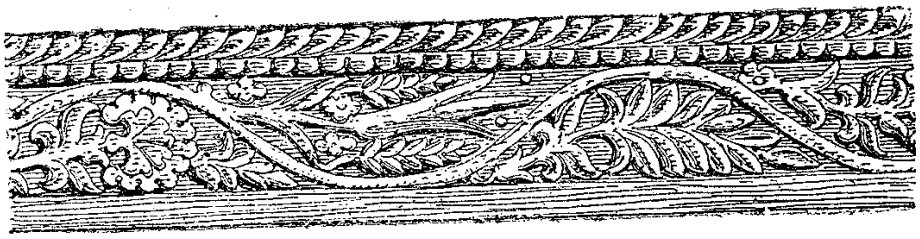

افادهٔ مرام

برمملکتك عظمتنی تشکیل ایدن نه‌در ؟ وسعتیمی ؟ اهالیسنك کثرتیمی ؟ مزروع تارلالرینك کوزللکی می ؟ متعدد ایرماقلرینك ترنملری، کنیش واختیار اورمانلرینك میریلدیلری یاخود ذروه‌لری سما ایله قوجاقلاشان داغلرینك احتشامیمی ؟

فی‌الحقیقه بتون بونلر برمملکتك کوزللکنی تشکیل ایدر . فقط برمملکتی معظم برحاله کتیرن ذهنی ومعنوی قوتیدر . وبونی ، حیات وهیجان صنعتی ، آهنکی ابداع ایده‌جك نسللری میدانه کتیرمکله الده ایتمك قابلدر .

معلومدرکه برملته عائد ذهنی‌ومعنوی‌قوتی، معنوی کوزللکی اونك ادبیاتنده تجلی ایدر . صوك سنه‌لرك کورولتولی ومزمن حادثات سیاسیه‌لریله مملکتك حیات ادبیه‌سنه توقف عارض اولدی . ادبیات، صنایع نفیسه‌کبی، انجق سکون واستراحت ایچنده انکشاف ایدر . محرره اطرافنه باقمق ، صنعتك عناصرینی بوله‌بیلمك، کندی‌روحنك اوزرینه قپانمق ایچون بویله برمحیط‌وزمان لازمدر.

فیرطنه‌لری تعقیب ایدن بونسبی سکوندن استفاده ایده‌رك بوکتابمزی نشر وبوصورتله تورك ادبیاتنه برخدمتده بولونمق ایسته‌دك. الك مشهور تورك ارباب قلمی ایله مشاهیر متفکرین وسیاسیونه بیان فکر ایتمك‌فرصتنی احضار ایلدك.

بناءً علیه بوجلد تورك ادبیات حاضره‌سنك عکسنی برآیینه‌کبی وضوحیله کوستره‌جکدر .

آنجق بز برتظاهر ادبی تأمینی ایله اکتفا ایتمدك . عین زمانده هرمحررك ترجمهٔ حالنی وطرز ادبیسنك تنقیدینی درج ایتمکله ، تورك تاریخ ادبیاتنك وظیفه‌سنی‌ده ممکن مرتبه تسهیله چالیشدق .

ساحهٔ ادبیاتده بر تظاهر تأمین ایله‌مك ایدر ، فقط عینی زمانده ایکنجی برمقصده واصل اولمق‌ده ایجاب ایدرکه، بوده اهمیت اعتباریله برنجیسندن هیچ آشاغی قالماز : ملتك کتلهٔ عظیمه‌سنی بوتظاهر ایله تماسده

بولوندیرمق ، خلقه الك مشهور محررلرك آثارینی اوقوتمقله اونك روحی
اهتزازه کتیرمك ایجاب ایدر .

بومقصدمزه ایریشمك ایچون اثرمزه بر « نوسال » شکلنی ویردك، تا
قارء اونك ایچنده کوزل پارچه‌لرله برابر فائده‌لی ولطیف موضوعلر دخ
بوله‌بیلسین . برنجیسی اونك روحنی تعالی‌یه سوق ایده‌جك ، دیکرلری
مفکره‌سنی تنشیطه ووجودینی تقویه‌یه خدمت ایده‌جکدر .

بناءً علیه محترم قارئلرمز بواثرده کچیجی برماهیتی حائز اولان برپارچه‌یی نا
آراماسینلر. بز کندیلرینه یالکز الك اساسلی، الك عمومی معلوماتی ویرمك ایسته‌دل
اثرمزك یالکز محتویاتنی دکل، فقط شکل خارجیسنی‌ده مکملیته ایصال ایچو
هیچ برشیئدن چکنمیه‌رك، کتابك کرك طبعنك، کرك رسملرینك نفاستنه صو
درجه صرف غیرت ایله‌دك . اعتراف ایده‌رز : مهم برقصورده بولندق
محررلری حروف هجا صره‌سیله ترتیب ایده‌مدك . بونك سببی اوق
حائز اهمیت ومشکلات ایله‌مالی براثری صوك درجه قیصه برزمانده تنظیم وتر
مجبور قالمقلغمزدر . حروف هجا صیره‌سنی تعقیب ایده‌بیلمك ایچون بتو
مسوده‌لری طوپلایوب ترتیب، ایتمك وبالآخره طبعه ویرمك ایجاب ایدییوری
بوده اثرمك انتشارینی بیوك برتأخره معروض قیله‌جقدی .

بناءً علیه امید ایدرز که تعقیب ایتمکده اولدوغمز مقصدعالی‌یی نظراعتبا
آله‌رق قارئلرمز بوقصورمزی نظر عفو ایله کوره‌جکلردر .

انجق مقصدمزه عجبا واصل اوله‌بیلدك‌می ؟

بوبابده برحکم اعطاسنی افکارعمومیه‌یه حواله ایله‌رز. هرحالده وظیفه‌مز
موفق اولمقلغمز ایچون حقمزده ـ آتیده عیناً اقتباس ایتدیکمز سطرلردن آکلاشیله
اوزره ـ ستایشکارانه وملتفتانه نشریاتده بولونمق صورتیله جسارتمزی تقویه ایتمك لط
بولونان مطبوعاته بیان تشکرات ایله‌رز .

ت . ز

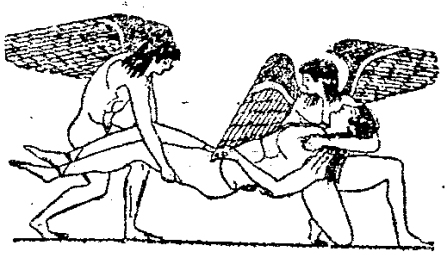

مطبوعات و « نوسال ملی »

یقینده بونام ایله پك مهم برنوسال انتشار ایده‌جکدر . بر فورمه‌سنی کوردیکمز جهتله بوتون قارئلرمزه نفاست وفوق‌العاده‌لکنی تأمین ایده‌بیلیرز . (نوسال ملی) نك مزیتی یالکز وقوعاتی ضبط ونشرایتمك‌دکلدر : اونده تورك ادبیاتنك بویوك مشهورلرینی بوله‌جقسکز . . .

شمدیلك بومهم اثرك یالکز انتشاری خبرینی ویرمکله اکتفا ایدرز .

طنین ۲٤ کانون‌اول

*
* *

« نوسالار » مملکتلرده الك مهم ، الك مراقلی ، الك لطیف تألیفاتندندر . برملتی اکلندیره‌رك یوکسلتیرلر . مندرجاتی ورسملری بول ، چشید چشید ، جاب تجسس برنوسال بوتون برسنه تکرار تکرار طاتلی طاتلی اوقونور . زتکیندن فقرایه قدر هرفرد ایچون موجب استفاده‌در .

مملکتمزك بونقصانی اکمال ایچون یقینده انتشار ایده‌جك اولان (نوسال ملی) اوروپاده چیقان نوسالار کبی برچوق مفید اکلنجه‌لری جامع اولدقدن بشقه ، بوتون عثمانلی ادبا وشعراسنك مشاهیرینك رسملری واثرلریله موشح ، نادرالامثال برکتاب شعر ونثردر . ایلك‌فورمه‌سنی کوردیکمز بونوسال ، عثمانلی‌شعر وادبیاتی وعالم‌مطبوعاتنه منسوب معروف سیمالرك غایت کوزل رسملری ، ال یازیلری ، ترجمهٔ حالاری ، غیر مطبوع اثرلرینی حاوی وغایت اعتنا ایله مصنفدی ...

پیام ۲٦ کانون‌اول

*
* *

معلوم اولدیغی اوزره ، اوروپاده مکمل نوسالار نشر ایدلکده‌در . بو دفعه بزده نشرینه تشبث ایدیلن (نوسال ملی) آوروپا نوسالارینك بتون مزیاتنی ونفاستی حاوی اولوب ، ترك ادبا ومشاهیرینك فوطوغرافلریله ، ال یازیلریله ، ترجمهٔ حالاریله ، غیر مطبوع اثرلریله برقات دها تزیین ایدلشدر ...

ترکجه رفقامز بو اثرك نشرندن اول پك بیوك برحسن قبول کوستردیلر . حقیقةً اثر مذکورك برنجی فورمه‌سنی کوردیکمز زمان بزده بیوك برتقدیر ایله قارشیلادق.»

زوره تورك ۱۵ کانون ثانی

*
* *

اوروپاده نوسالارك كسب ايتديكى اهميت هيچ برشيئه مقيس دكلدر. مشاغل بشريه چوغالدقجه ، حيات مدنيه وظائفى بزى يوردقجه ، محتاج اولديغمز معلوماتى ، ممكن اولديغى قدر ، خلاصه و زبده حالنده كورمك ايستيورز. كتابلرك يرينى موقوت رساله‌لر ، شئون ، ادبيات ، علم ، فن جلدلرينك يرينى نوسالر طوتيور .

سنه باشنده ماضى‌نك برموازنه‌سى ، حالك برزبده‌سى ، استقبالك بركشف دفترى ماهيتنده عرض وجود ايدن بوسويملى رساله‌لر كيتدكجه‌دها زياده آرانيور ؛ واعتراف ايتملى دركه كوندن كونه يكى تكملاته مظهر اوليور . مثلا يالكز فرانسزجه‌ده ايلك (هاشهت) نوسالنك نشرندنبرى حصوله كتيريلن ترقياتى كوز اوكنه كتيررسه‌ك آز برزمانده نه‌قدر بيوك برترقى حاصل ايدلديكى نظر دقتمزه چارپمازمى ؟

بوجريان بزده‌ده كورلدى ؛ نوسالر كرك عدد ومندرجات اعتباريله سنه‌دن سنه‌يه كسب اهميت ايتدى رغبت‌ده آرتدى . چونكه نوسال حقيقى بر احتياجه خدمت ايدر .

اليوم حاضرلانمقده اولان وقريباً طبع ونشرى مقرر بولنان (نوسال ملى) بوچيغيرده مهم برخطوه دها آتيلمسنى موجب اوله‌جقدر. چونكه بعض مسائل اجتماعيه ، عسكرلك ، طياره‌جيلك ، بحريه ، حفظ الصحة خصوصيه وعموميه ، هرنوع اسپورلر حقنده متعدد مقاله‌لر وبعض كزيده معلوماتدن بشقه الك معروف عثمانلى محررلرينك بر اثرى ايله بالذات كنديلرندن تحقيق اولنان ترجمهٔ حاللرينى و الك صوك فطوغرافلرى ايله سائر لوحه‌لرى حاوى بولنه‌جقدر . ترجمهٔ حاللر استقباله تاريخه خدمت ايده‌جك برقيمتى حائزدر . شبهه اولنه‌مازكه بوقيمتدار اثر بيوك بررغبته مظهر اوله‌جقدر .

صباح ٢٧ كانون ثانى

*
* *

نوسال ملى — نوسال ملينك انتشارنده‌كى فكر اساسى : ترك عالمنده كسب اشتهار ايده‌ن ذوات محترمه‌نك ترجمهٔ حاللرينى بريرده جمع ايتمك وبوكا عينى زمانده هرشخصك رسمنى برده غير منتشر اثرينى ال يازيسيله برلكده نشر ايتمكدركه بوهرحالده پك مبجل بردوشونجه‌در. مع الاسف ناشر لازم اولان وقتى بوله‌مامش وكرك رسملرى كركسه آثارى كنديسنه كوندريلديكى صيره ايله تنظيم ايتمكه مجبورقالمشدر. بزه كونده‌ريلن ايلك ايكى فرمه‌نك سيمالرى آره‌سنده ، اكرم بك ، فائق عالى بك ، فاضل احمد بك ونكار خانم كبى شاعرلرك ترجمهٔ حاللرى واردر .

هله بعض ترجمهٔ حاللر حقيقةً اوقدر مكملدركه مثلا كنج مزاح نويس فاضل احمد بكك عثمانلى لسان عتيقنى تقليد واديسنده شمدى‌يه قادار يازمش اولديغى مقالات مختلفه‌يى وبونلرك بالخاصه اوزمانك رنك وحالات روحيه‌سنه تطابقلرينى ، يازديغى ترجمهٔ حالده ، دوقتور رضا توفيق بك برلسان ستايشله يادايله‌مشدر. محررين مقتدره ومشهوره آره‌سنده حسين جاهد بك افندى ايله تورك يوردى مديرى آقچوره اوغلى يوسف بكارك رسملرى ايله برلكده ترجمهٔ حاللرى وال يازيلرى‌ده بولنمقده‌در . بزه كوره بونوسال ادبى بوتون معناسيله ترك ادبيات حاضره‌سنك برمحصلهٔ قيمتداريدر . . .

عثمانيشمر لومه ١٠ شباط

*
* *

شمدی‌یه قدر برچوق نوسالرك طبع ونشر ایدلدیکنی کورمشدك ، فقط بونلرك هیچ بری نوسالده بولنمسی ایجاب ایدن خواصه « نوسال ملی » قدر مالك اولمامشدر . اولا مملکتده شایان دقت بررسیما عرض ایدن بوتون محررلری ، بتون اشخاص مهمه‌یی بوراده رسملری ، آل یازیلری ، ترجمهٔ حاللری ، وبرر اثرلریله طانیمق قابل اوله‌جقدر.

بونوسال ، عثمانلی ادبیاتنك اشکال مختلفه‌سنی مجملاً تمثیل ایده‌جکدر . قسم ادبیدن ماعدا نوسال ملی فنه ، حفظ‌الصحه‌یه ، اسپوره ، طیاره‌جلکه ، بحریه‌یه وسائره‌یه دائر برچوق فقرات ومقالاتی حاوی بولنه‌جقدر .

بوجلدی حقیقةً بدایعپرستانه برصورتده‌طبع ورسملرله تزیین ایچون الدن کلن سعی وغیرت صرف ایدلمشدر .

صوکره برسنه‌لك وقوعات‌مهمه ، بوحادثاته عائد تصاویر ، خلاصه، حقیقی برنوسال ایچون بوتون الزم مباحث بوجلده بولنه‌بیلیر .

طنین ۱۲ شباط

*
* *

بعض غیرتلی کنج عثمانلیلر ، « نوسال‌ملی » عنوانلی مهم براثر ادبینك ترتیب‌وطبعنه ابتدار ایتمشلردر . بواثر ، عثمانلی مطبوعاتنده امثالی نادر قیمتدار اثرلردن اوله‌جقدر. « نوسال ملی »ده عثمانلی تورکلرینك شاعر ، ادیب ، پولتیقه‌جی ، ومحرر صفتیله طانیلان بالجمله معروف‌رجالنك رسملری، ترجمهٔ حاللری ، ال یازیلری ، غیر مطبوع برر اثرلری موجود اوله‌جغی کبی ، بعض ناظرلرك بیله رسم ویازیلرینی احتوا ایده‌جکدر . حاصلی « نوسال ملی » ، عثمانلی سلطنتك کچیردیکمز مهم دورنده ، تبارز ایدن سیمالرینی طانیمق ایچون جدی بروثیقهٔ تاریخیه تشکیل ایده‌جکدر . متشبثلرینی تبریك ایدرز .

تورك یوردی ٦ مارت

*
* *

عالم ادبیات وفکریات، بوتون غزته‌لرك صوك‌زمانلرده انتشار ایده‌جکنی خبرویردکلری اثره کمال اهمیت واستعجال ایله منتظر بولنمقده‌در. (نوسال ملی) ادبیات ومطبوعات ساحه‌سنده آز چوق احراز شهرت ایتمش اولان بالجمله ذواتك تلاقیکاهیدر .

تورکیه‌ده بوجنس آثارك ایلك نمونه‌سنی تشکیل ایدن بواثر ، عصر حاضر تورك ادبیاتنه بویوك برخدمتده بولنه‌جقدر ، چونکه اثر مذکور تورك ادبیاتك تمایلات مختلفه واشکال افاده‌سنی تمثیل ایلیه‌جکدر .

(نوسال)ده محررینندن‌هربرینك غیرمطبوع براثری، رسمی وخط دستی‌وطانمش ذوات طرفندن قلمه آلنمش ترجمهٔ حالی موجود بولنور .

بواثرك ادبیاتك ترقیسی نقطهٔ نظرندن‌تأمین ایده‌جکی فائده ، کنج ناظرلر طرفندن تقدیر ایدلمش ونظر دقته آلنمشدر . بوسببدن مشارالیهم (نوسال)ی اثرلریله تزیین ایتمشلردر . طلعت بك افندی‌حضرتلریله جمال‌پاشاحضرتلری واوسقان افندی حضرتلری، لطفاً معاونت تحریریه‌ده بولنمشلردر .

فقط بواثر یالکز تورکلرك زمرهٔ منوره‌سنه فائده بخش اولمقله قالمیه‌جقدر .

(نوسال)ه اویله مواد ومقالات درج ایدلمشدرکه محررات مذکوره عوام اهالینك ده نظر دقتنی جلب ایتمکدن خالی قالمیه جقدر .

مثلا قاریقاتوره، طیاره جیلکه، تورکیه ده کی اسپوره، حفظ الصحه یه، بحریه یه، اوجوز مساکن انشاسنه، قواوپراتیف شرکتلرینه، والحاصل اهالیٔ مملکته استفاده تأمین ایده جك هردرلو مواده متعلق آثار درج ایدلمشدر .

(نوسال ملی)ده پك چوق رسملر واردر . رسملر غایت مکمل برصورتده طبع ایتدیرلمشدر . هرحالده بواثری ، براثر صنعت اوله رق نشر ایده بیلمك ایچون هیچ برفدا کارلقدن چکینلمه مشدر. (نوسال) ، ٤٠٠ صحیفه دن عبارت اوله جق و ١٥٠٠٠ نسخه طبع ایدیله جکدر .

بونفیس اثر ، بوآیك نهایتنده موقع انتشاره وضع ایدیله جکدر .

(نوسال)ك رغبت عامه یه مظهر اوله جغی خصوصندن اصلا شبهه ایتمیورز. چونکه نوسال ذوق وفائده یی بریرده جمع ایتمشدر . عصر اخیر مطبوعاتنه لایق اولان بواثر، قارئلرینه برطاقم هدیه لرده تقدیم ایده جکدر .

استانبول ١٠ مارت

*
* *

نوسال ملی — اون بش کونه قدر مطبوعات عثمانیه عالمنه بوعنوانله ، پك قیمتلی وبویوك برکتاب کله جك . بوکتاب مملکتمزك بتون اهل قلمنك بیرر مقاله سنی، ترجمهٔ حالنی والك صوك تصویرینی محتویدر .بونلردن ماعدااك حیاتی مسئله لر حقنده معلومات ده بولونه جقدر .

اجتهاد ٢٧ مارت

*
* *

تورك متفکرینك برمشهری -- مصور «نوسال ملی» اسمیله پك یقینده انتشار ایده جك اولان بواثر؛ ترك مشاهیر ومتفکرینك فوطوغرفلری ، ترجمهٔ حاللری ، ال یازیلری وغیر مطبوع اثرلرینی احتوا ایدییور .

امثالی نادر اولان بوبدیع اثرده مشاهیر محررین ورجال سیاسیه مزله برابر عین زمانده بعض ناظرلرمزی ده کوره جکز .

بالطبع ارکان مطبوعات، « نوسال ملی » ده دها واسع برموقع اشغال ایده جکدر .

تورك ادبیاتنك جریان وشکل حاضرینه دائر برفکر ایدنمك ایستیانلر، بوکتابی الده ایتمکی وظیفه دن عد ایده جکلردر .

ماضی ده بوشکلده کچوك تجربه لر ایدلمش ؛ فقط « نوسال ملی » متشبثلری بووادیده دها بیوك براقتدار ومهارت کوسترمشلردر . بواثر برپارچه محیط المعارفی آندیریور . چونکه اوراده عثمانلی مشاهیرندن ماعدا محتلف مسائله دائر مقالات ومطالعات بولنیور. بوکا قاریقاتورلری دخی علاوه ایدرسه کزاوحالده بودرتیوز صحیفه یی متجاوز بدیع پرستانه اثرك نه قدر بیوك برحسن قبوله مظهر اوله جغی آکلاشیلیر. شایان دقت اولان برنقطه ده بواثرك برچوق اکرامیه لری اولمسیدر .

لانورکی ٣ نیسان

ادبی و اجتماعی

ذات حضرت پادشاهی

ولی‌عهد سلطنت یوسف عزالدین افندی حضرتلری

بعد بحر و الیم ذکر بو ملت
واضح انباه و سلامیدر
بخیار در او ملتک بو حقیقتی اول
ایدر

وفات
۲۲۴ - نیسان

بر فطور دو کنایج

قلبده احتیاج بطاجانلی بر الم ،
بیخود بر غرام جنونه آز قالی غم ،
یوقمی فراره چاره بودهمه کریوه دن ؟
تاکی بو انقدر عذابه قوشکه ؟؟

نفاست قشله

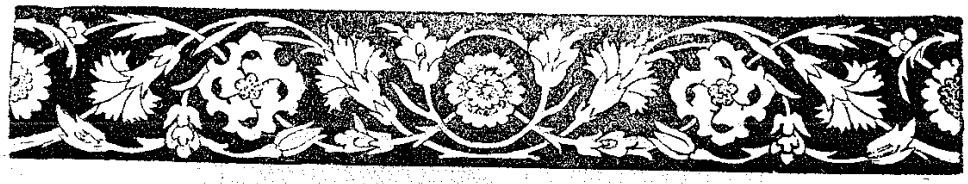

نکار خانم افندی

بورالردن اوزاق یشادیغم بر دوره‌ده ، استانبولی بر تمثال موسیقی حالنده خاطرلایه‌بیلیوردم . خاطره‌لرم آره‌سندن سوزوله ، سوزوله حافظه‌مده صوك قالان بو تمثال بر چوجوقلق خاطره‌سیدی . بریاز کونی بوغاز ایچنده، صندالیله ، ساحلدن ساحله کچن، شرقك روحنی کورمشدم . بالآخره نکار خانمك شعرلرینی اوقور کن آ کلادم که اوخیال بو شرق شاعره‌سنك ملهمهٔ شعریدر . صنعتده وحیاتده نکار خانم ترك شرقنی هر معاصردن ایی تمثیل ایتدی .

بعض قادینلر ارکك کبی یازییورلر . نکار خانم دهای تسوی ایله متخلق یکانه شاعره‌مزدر . جنسنك انفسیتنی کیمسه اونك قدر صمیمیتله افاده ایده‌مدی .

بذل ایتدیکی صفتلرده بعضاً مبالغه ایتمه‌یی سلیمان نظیف بك نکار خانم ایچین : « قادینلرك عبدالحق حامدی » دییور . بو تشبیه نه قدر دوغرودر .

وزنه، قافیه‌یه، لسانه قارشی زبون اولان بو شاعره‌نك شعری ، متروك براوطه‌ده یاپ یالکز ، قلبك الك حرجوشیله چالنان برموسیقی‌یی آندیریور. بو بسته‌لردن حواس آشنالر حظ ایده بیلیر .

شاعره اصیل ودینج بر بابا ایله کبار براستانبول خانمنك ازدواجندن دوغدی . پدری مجارلی عثمان پاشا یکی وطننی بتون قلبیله سومش رجالدندی . نکار خانمك حواسنده کورولن ایجه‌لك‌ده والده‌سنك میراثیدر . معاصره‌لری آره‌سنده پك مستثنا بر تربیه کوردی؛ دهایدی یاشندن بری قاضی کوی فرانسز قیز مکتبنده طالبهٔ لیلیه اوله‌رق بولوندی. شاعریتی اون درت یاشنده اویاندی . او قدر ملالی بسته‌لرله دولو «افسوس» آطه‌لرده بوتون اعصابیله یاشامش اون سکز یاشنده بر ترك قیزینك مجموعهٔ اشعاریدر . « نیران » ، « عکس صدا» ، « صفحات قلب » اشعارینی یازان بو بویوك قادین الك موقّر برعائله صاحبه‌سی، چوجقلرینه دوشکون الك کزیده بر والده ایدی . نسل حاضرك ذکا وتربیه‌لریله الك ممتاز اوچ کنجی شاعره‌نك اولادیدر . جناب شهاب‌الدین بك نکار خانمك بوأثرینی الك ایی اثرلرندن صاییور .

قادینلرمز وارککلرمز میانده فرانسزجه‌یی الك ایی قونوشان بوانجه شاعره، آلمانلرله هاینه‌دن ، آلمانجه بحث ایده بیلیور . استانبول رومجه‌سنه الك طاتلی برتلفظله صاحبدر .

بوغاز ایچنده‌کی صیفیه‌سی ، نشان طاشنده‌کی قوناغی ، یالکز کندی الیله سوسلنمش او صالونلر ، نقوش بیتیه ... شاعره‌نك یالکز عرقی دکل، حسی اصالتندن ده بر نمونه‌دره .

شرق و غرب صنعتکارلرینك حرمتنی بو مخدّره‌یی توقیر ایچون کافی بولیورم .

یحیی کمال

قارده‌شمك فسی

سه‌ویملی آننه‌جکم ، ایشته ناکهان ، شمدی
ینه هویت ماتم نثارك اولدی عیان ؛
کوزمده پارلادی بردن اووضع پر خلجان
که الك آجیقلی غمك بر نشان قهری ایدی !

شهید نکبت اولان قارده‌شم افولیله
سنی سیلنمیه‌جك درده ایلمشدی اسیر ،
بتون بقیهٔ ازمانکه شمولیله
حضور و عمریکی ایتمشدی تار وماتمکیر !

سنین کچدی ، فقط کچمدی سنك کدرك ؛
رفاقتکده کوتوردك او یأسی مقبرکه ....
کوروندی ، باق ، ینه بردن اوحال دربدرك
درین تحسس هجرانله شمدی دختریکه :

سیول ماتمی ایثار ایدر ایکن ، برکون ،
دونوقدی کوزلریکك رنك دهشت آلودی ؛
دودستکك بری کوکسکده ، دیکری دوشکون...
کوروب اوحالی بن ، اووضع جنت آلودی

قوشوب صاریلدم او دست نحیفکه در آن
وکوکسکك اویانان نقطه‌سنده کیزله‌دیکك
اونك فسیدی؛ چیقاردم. کوزکده‌یاش ایله‌قان،
فغانلر ایلدك اوپدك ، ینه نهان ایتدك ....

دییوردی کوزلریکك معنیٔ بلندی بکا :
«خایر، بونی آلامازسك، قدر ، اجلمی آدك ؟
تصورکدن ، ئه‌وت ، ایله شمدی استعفا :
مؤکلی اوله‌ماز اللرك او جلادك .....»

چوجقلغمده کچن بوفلاکتك الآن
بوکونده ییرتیلیور ایشته یاد قهریله
شوخسته قلب‌المکار وزاروناله کنان ؛
عظیم اولان او غمك یاد قهر وزهریله

کوزمدن اینه‌ده زهرین وآتشین یاشلر ؛
فراقکز بنی ایشته بوکونده ایتدی خراب !
نه اولدی آه ! او معزز ، او سوکیلی باشلر ؟
تراب .. والدومادر .. برادرمده تراب !

وبن بو خاك سیاهك شو سطح تارنده
سوروکلرم بوسیاه عمریمك الملرینی ،
نصیب غمزده‌مك غمفزا کنارنده
حکر ، طورور ، کیدرم طالعك ستملرینی !

زهاد بنت عثمان

ارباب عرفانه کوره اعتراف عجز و قصور نه قدر سهل ایسه
نفسنی برفضیلت و مزیتی مشعر اعتراف اتده بولنمه اوقدر مشکلدر .

حاوزاده
آتیسی

رضا
۲۲۹ - کاتب

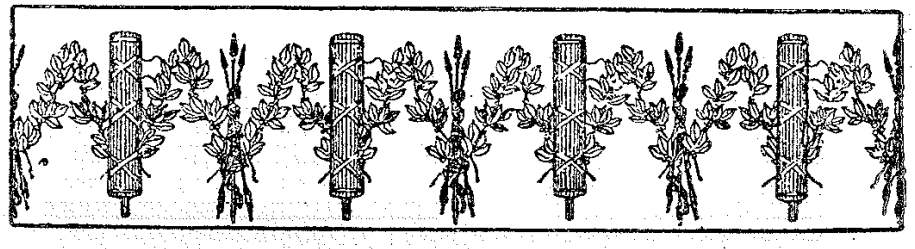

رجائی زاده اکرم بك

رجائی زاده اکرم بك ۱۲۶۳ تاریخنده استانبولده تولد ایتمشدر . پدری عصرینك فضلاسندن واجلهٔ رجال دولتدن تقویمخانهٔ عامره ناظری رجائی افندیدر . زماننده منشیٔ بی مدانی عد اولنان رجائی افندی دفعات ایله وسنه‌لرجه بولندیغی تقویمخانه نظارتنده بر چوق آثار قدیمهٔ نفیسه‌نك طبعنه دلالت وهمت ایتمشدرکه « شقایق » ترجمه‌سیله « ذیل شقایق » او جمله‌دندر .

رجائی زاده اکرم بك ادبیاته هنوز پك کنج ایکن عادتا برسوق طبیعی ایله انتساب ایتدی ؛ پدری ایله برادری جلال بکده مشهود اولان ذوق صنعت وبدایع اکرم بکده‌ده تأثیرینی کوستردشدی . شاعر بو تأثیر ارثی ایله هنوز اون آلتی یاشنده ایکن یازدیغی اشعارینك بر قسمنی بالآخره « نغمهٔ سحر » عنوانیله نشر ایتمشدر . اکرم بکك اثرلرینی معاصرلرندن تفریق ایدن صمیمیت تبلیغ ، رقت حسیات ، دها ایلك اثرنده ـ طبیعی بر رشیم حالنده ـ انظار تدقیق وتقدیره چارپمقدن کری قالمایوردی . او دورك منور کنجلری آره‌سنده‌عادتابرموداحکمنه کیرمش اولان فرانسز لسان وادبیاتی تتبع احتیاجندن اکرم بك‌ده وارسته قالامایه‌رق ادبیاتمز اوزرنده پك مسعود بر تأثیر اجرا ایتمش اولان بوتمایلك سوقیله قلاسیکلرك بعض منتخب پارچه‌لرینی ترجمه واونلری بالآخره تزیید وتکثیر ایده‌رك «ناچیز» نامیله اوفق برجلد تشکیل ایتدی . «مه‌پریزون» ایله « اطالا » ترجمه‌سی‌ده بوتمایلك برر نتیجه‌سی عد اولونا بیلیر . شناسی ونامق کمالك موانع برانداز همتلریله آرتق انخسافه یوز طوتمش اولان اسکی طرز صنعت وتفکر ادبیاتمزده‌ده یکی برجریان فکری وادبی‌یه ترك موقع ایتمك اوزره ایدی . اکرم بك او دورك بوتون منور کنجلری کبی بو مسلکك سالك ومدافعی اولدی .

اوچ جلددن مرکب ، وکرك موضوع کرك طرز تبلیغ اعتباریله او دوره قدر امثالی نامسبوق اولان « زمزمه » شاعرینك عثمانلی ادبیاتنه الك بویوك خدمتی مکتب ملکیه وسلطانیده سنه‌لرجه دوام ایدن حیات تدریسیه‌سیله اونك برمحصولی عد ایده‌یله‌جکمز تعلیم ادبیاتنده کوریلیر . یکی مسلکك نظریاتی اکرم بکك بوکتابیله مملکتك بوتون کنج دماغلرینه تلقین ایدلش دیمکدی . مسلك جدیدك برر آبدهٔ موفقیتی اولان بواثرلر تجدد دشمنلرینك بر چوق هجوملرینه هدف اولدیسه‌ده کنجلکك مظاهرتی او آره‌لق یوکسه‌لن بوتون اعتراض صدالرینی قطعی بر خسران ایله نتیجه‌لندیردی .

نسل جدید نظرنده آرتق ذی قدرت براستاد موقعنی احراز ایتمش اولان اکرم بك

بو اثرلری متعاقب « تفکر » یی نشر ایتدی . شاعر بوکوچوك اثرنده ماضی‌یه عائد بر طاقم معزز خاطره‌لرینی پك رقیق وصمیمی بر لسان ایله احیا ایدر .

استاد بالآخره ، ادبیات حقیقیه حقنده پك شایان دقت مطالعاتی حاوی واو زمانه قدر امثالی نامسبوق اولان «تقدیر الحان» ی نشر ایتدی . معلم ناجی افندیله پیرولرینك او اثناده وجوده کتیرمك ایسته‌دکلری ادبی ارتجاع ، دینیله بیلیر که ، اکرم بکك بوصوك اثری سایه‌سنده عدم موفقیتله نتیجه‌لنمشدر .

« تقدیر الحان » دن صوکره مؤثر وبسیط بر حادثه‌نك ناقل صمیمیسی اولان «شمسا» ایله بر عشق معصومانه‌نك حکایهٔ لطیفه‌سنی حاوی « محسن بك » ی ، دها صوکره « پژمرده » یی و «تقریضات» ی نشر ایدن اکرم بك ، توفیق فکرت ، خالدضیاحرکت ادبیه‌سنك باشلیجه عاملارندن عد اولونابیلیر . اسکی شاکردی توفیق فکرته « ثروت فنون » مدیریت ادبیه‌سنی ویرمك صورتیله صوك تظاهر ادبینك میدانه کله‌سنه بویوك بر خدمت ایتمش اولان اکرم بکدر .

« عربه سوداسی » نامنده‌کی حکایه‌سیله مملکتمزده بونوع ادبی‌یه لایموت بر نمونه براقان استاد ، هنوز ایلك دورهٔ شبابنده ترك کسوهٔ حیات ایدن سوکیلی اوغلنك خاطرهٔ ماتمیله صوك زمانلرده « نژاد اکرم » نامنده‌کی مجموعهٔ آلامنی وجوده کتیرمشدر .

منظوم ومنثور الك صمیمی خاطره‌لردن مرکب اولان بو کتاب نشائد ، شبهه‌سز ادبیاتمزك مخلدات نفیسه‌سندن معدوددر . وبونلردن باشقه نشر اولونمامش دها بر چوق اثاری واردر .

اعلان مشروطیتی متعاقب بر مدت معارف نظارتنی ایفا ایدن اکرم بك الیوم مجلس اعیان اعضالغنده بولنوب مملکتك بوتون ارباب علم وتفکری بو لایموت استاده قارشی الك درین والك صمیمی بر حس حرمت وشکران ایله متحسس اولمقده‌در .

لوحه

کوز سوزوك ، مژکانی ظل افکن رخ گلپوشنه ،
سینه وکردن آچیق ، صاچلر یایلمش دوشنه ..
هر صباح ، ایشته بوهیئتله او رشك آفتاب ،
کندینی سرمست آثار آیینه‌نك آغوشنه .

پریٔ خیال

نه‌دن شتاب ایله کچمکده‌سین کورونجه بنی ؟
اوصاندك آکلایورم درد اکترابمدن . .
ریالی خنده‌لر کدن‌ده منفهم بو کلال .

تباعد کله بیتر بلکه کوکلمك محنی . .
یازیق ! . ناصل سیله‌یم شعر کی کتابمدن
کتابمك سن ایکن روحی ای پریٔ خیال ! . .

رجائی زاده

اکرم

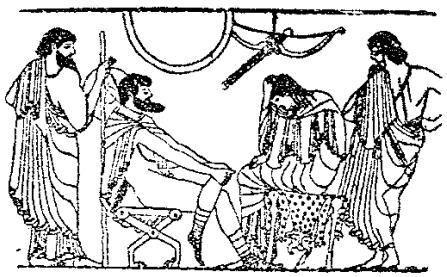

اوت ، بعضاً اطرافنی احاطه ایدن متکاثف بخار طبقه‌لری ایچنده بوکالمش کبی بر کسلان منفعلانه ایله آغیر آغیر مغرب اختفایه چکلمکه اقدام کوسترن صولوق چهره‌لی آیك انعکاس انوار پژمرده‌سیله نیم روشن ، بعضاً جهان بالادن مرکز سافلینه آچلمش عیون محترزه کبی کیزلی کیزلی پاریلدایان ییلدیز-لرك انعطاف لمعات فرسوده‌سیله نیم‌مظلم. بعضاً افق اتساعی نظر استغراقی اوکنده بر انجرار فضا پیما ایله اوزایوب کیدر . بعضاً حدود مرئیتی روح مضطربه قارشی بر تضیق لحدنمون ایله کوچیلوب طارالیر . بعضاً سماسی الك سوز شناك، الك رقت آور ، الك صمیمی نوحات حسرته پرواز کاه تلاقی . بعضاً زمینی الك دلنشین، الك روحنواز ، الك وجدان انیس سانحات علویه‌یه مهبط تجلی اولور.

بعضاً سه‌ویلدیکندن امین بر پرستیدهٔ عصمت پرورك فکر آسوده‌سی کبی ساکن، بعضاً بدبختلغندن بیزار برعاشق فرقتزده‌نك روح اضطراب آلودی کبی متهیج ، بعضاً صحراسنده ازهار مجنحه کبی نورلر اوچوشیر . بعضاً دریاسنده انوار مذهبه کبی پریلر شناورلك ایدر .

ظلام شك ایچنده پیدا ونهان طوران اشکال مناظرنده بیرنکیٔ وجود وعدم برلشیر . اورمانلری سکون قبول ایتمز آلام قلبیه‌یه آغوش تسلیت آچار. دره‌لری آرام بیلمز تولعات روحیه‌یه شریك غمکسار اولور . نفخات نسیمی غم آلوده نفخات سودایی بر پنجره‌دن بر آشیانه‌یه ، بر کاشانه‌دن برمشجره‌یه کوتوریر . طاغلری ، خیابانلری الك پاکیزه ، الك صاف ، الك بهشتی معانقات عاشقانه‌یه محرمدر .

بعضاً بر برك قدیدك حسحسهٔ سقوطندن بوتون حضوری رعشه‌ناك اولور، بعضاً برشبتابك شعلهٔ بی قراری بوتون سرائرینی تهدید ایدر . بر اسحقك نیسی اکثریا اونی بر سرکرانیٔ مستانه ایله اویوتیر . یوزلرجه طیورك ولولهٔ شوق وطربی اکثریا اونی دالمش اولدیغی عالم وجد واستغراقدن چیقاره‌ماز .

اکثریا ، اوت . اکثریا ماتم لباسلرینه بورینه‌رك دوشونیر و آغلار .. بیلنمزکه نه دوشونیر ؛ بیلنمزکه نیچون آغلار ؟ . ایشته اکثریا او زمانلر ، اونك اعماق روحندن قوپان صیاح تهلیلك جریان برقیسیله تکمیل وجود طبیعت اورپرمکه باشلار!.

رجائی زاده

اکرم

هر کس سوی قبله احمد و دین قرار نداد
و از کمند بیچ بگذرد مالک او دیار نداد .

حسین جاهد بك

۱۲۹۱ سنه‌سی تشرین اولنده (قره‌سی) ده دوغمشدر . استانبوللی اولان پدر ووالده‌سی مأموراً اوراده بولنیورلردی .

چوجقلغی روم ایلیده کچمشدر . استانبولده اعدادی تحصیلنی بتیردکدن صوکره ملکیه مکتبنه کیرمش و ۳۱۲ تاریخنده شهادتنامه آلمشدر .

مکتبك صوك صنفنده آرقداشلریله برابر «مکتب» اسمنده بر رساله نشرینه باشلامش، پك آز دوام ایدن بو نشریاتندن صوکره «ثروت فنون» ه کوچوك تجارب قلمیه، حکایه‌لر یازمق صورتیله ادبیات عالمنه کیرمشدر .

خالد ضیا ، جناب وفکرت ایله تأسس ایدن « ادبیات جدیده » مکتب ادبیسنك اك شدتلی مبارزلرندن ایدی . مناقشات ادبیه‌سنك اوفاق بر قسمی « غوغالرم » عنوانیله نشر اولونمشدر .

کوچوك حکایه‌لردن مرکب اولان «حیات مخیل» اثری ادبیات جدیده سلسلهٔ نشریاتنك برنجی جلدینی تشکیل ایدر. بوندن باشقه «خیال ایچنده» اسمیله بر رومانی و « حیات حقیقیه صحنه‌لری » نامی آلتنده بر کوچوك حکایه مجموعه‌سی دها یازمشدر .

اوروپا ادبیاتی، ترقیات فکریه‌سنی شرقه آکلاتمق ایچون پك چوق ترجمه‌لر یاپمشدر. محررلك حیاتی تأمین معیشته کافی اولمادیغندن عینی زمانده معارف نظارتی مکتوبی قلمنه دوام ایدردی . اورادن وفا اعدادیسی مدیر معاونلکنه، دها صوکره مرجان اعدادیسی مدیرلکنه تعیین ایدلمشدی . مشروطیت اعلان اولوندیغی زمان مدیرلکدن استعفاسنی ویره‌رك غزته‌جیلکه باشلادی . «طنین»ی نشر ایتدی . ایلك انتخاباتده اتحاد وترقی نامزدی صفتیله استانبولدن مبعوث انتخاب اولوندی . اسکی اداره آدملرینه غزته‌سنده هجومندن دولایی جلب ایتدیکی خصومت شدیده‌نك سوقیله ۳۱ مارت اختلالنده کندیسنی قتل ایتمك ایسته‌دیلر . فقط کندیسنه بکزر بر آرقه‌داشنی اولدردیلر . «طنین»مطبعه‌سنی یاغما وتخریب ایتدیلر . مشروطیتك تکرار تأسسندن صوکره « طنین » ی نشره باشلادی .

ایکنجی انتخاباتده‌ده استانبولدن مبعوث چیقمشدر . ایکی دفعه دیون عمومیه مجلس اداره‌سنه عثمانلی دائنلر وکیلی تعیین ایدلمشدر. مختار پاشا قابینه‌سی زمانده حکومتك آرناودلق

پولتيقه‌سنى تنقيد ايده‌رك بونك استقبال ايچون وخيم نتيجه‌لر ويره‌جكنى يازديغندن دولايى ديوان حربجه بر آى حبس ايدلدى .

*
* *

حسين جاهد نامیله ایکی شخصیت طانیانلر آلدانیرلر ؛ ادیب وسیاسی ، بربرندن آیری ایکی حسین جاهد یوقدر : قارشیسنده دوکوشمك ایچون دائما بر اردو آرایان ، حیاتك لذتنی یاشامق مجادله‌سنده دکل ، دوشونمك مجاهده‌سنده بولان بر جاهد واردر . محیط وزمانك احوال وشرائطی اونك قارشیسنه کندی فکرلرینه ، کندی ایمان وقناعتنه مخالف ناصل بر اردو چیقارمشسه او ، باشقه هیچ برشی دوشونمیه‌رك ، جدالجو روحنك کندی کندینه وضع ایتدیکی « جدال ایچون جدال » نظریه‌سنه تابع اولمش ، اوزرینه آتلمشدر . بونك ایچون ادبیات جدیده قارشیسنده یکی نظریه‌لره ، یکی دوشونجه‌لره وبالخاصه علمی بر حیاته بتون معناسیله دشمن بر اردو بولندیغی زمان درحال ، حتی یالکز باشنه ، محیطنك کور وجاهل نعره‌لری ، تزییف وتحقیرلری ایچنده اولانجه شدت وصولتیله بو اردو اوزرینه آتلمشدر .

صوکره مشروطیت دامارلرمزده‌کی قانك جریانی ده‌کیشدیردی ؛ فکری وادبی جریانلر یرینه هر یرده بر فعالیت سیاسیه قایناماپه باشلادی . بش آلتی سنه‌لك مجبوری وضروری بر متارکه‌دن صوکره تکرار اردولر طوپلانماپه باشلادیغی زمان ناجی اردوسندن هیچ کیمسه‌نك قالمدیغی ، هر کسك متارکه زمانلرینی اورتن قارانلقلردن بالاستفاده برر ایکیشر اردوکاهی ترك ایدرك قاچمش اولدیغی کورولدی . اوزمان حیاتنك بوتون عشق جدالیله تیتره‌ین حسین جاهد ، قارشیسنده بتون بوقاچان ادبی اردویه مقابل یکی طوپلانان سیاسی اردولر بولدی ؛ فکر ومذهبجه ، ایمان واعتقادجه اسکی اردولره پك بکره‌ین بو یکی جیش مخاصمك او جدالجو طبیعتك بوتون اشتهای صولتنی تحریك ایتمسی قدر طبیعی برشی اولامازدی . ومشروطیتله برابر جدالده تکرار باشلامشدر .

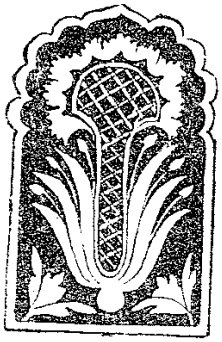

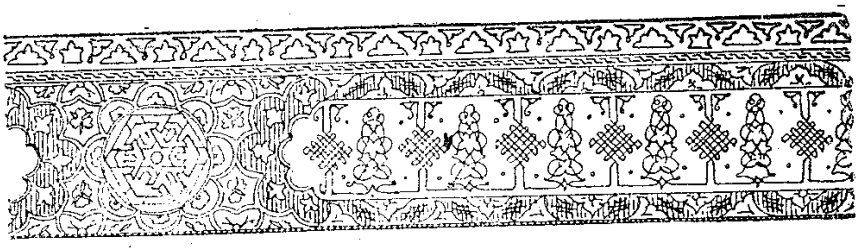

فلسفهٔ مجادله

حیاتده اك چوق مبارزه‌یی سوه‌رم . اك مسعود کونلرم اك شدتله هجومه اوغرادیغم ، اك شدتله هجوم ایتدیکم زمانلردر . اوزمان دامارلرمده حیات ویرن بر آتش طوتوشور ، حیاتك صولوقلغی سیلینیر وکوزمك اوکنده بر غایه جانلانیر ، مبارك ومعزز برغایه . وطنك خیری ایچون ، فنالغی ازمك وایلکی غلبه ایتدیرمك ایچون برمجادله.

بوتون اطرافمه بوآتشدن بر پارچه ویرمك ایسترم . فنالغه قارشو مسامحه‌کار ، لاقید ویامساعده‌کار دورانلری صارصمق ، هپسنی بومبارزه میدانه‌چکمك ایسترم. یالکز فنا اولمامق کافی کلیر ، فکرنده دکلم . فنالغی ازمك ایچون اوغراشمق لزومنه ایمان ایدییورم .

بعضاً : سکا نه ؟ دیرلر . بو خودکامانه فلسفه‌دن نفرت ایده‌رم . چونکه اونك مملکتی محو ایتدیکنه قانعم. کوردیکم شخصی فنالق ایچون دکل ، مملکته کلن عمومی فنالق ایچون قلبمده توکنمز بر غیظ واردر . نه وقت فنالغه قارشی هر کس بر فکر تعاون ایله متفقاً چالیشیرسه آنجق اوزمان قورتوله‌جغمزی ظن ایدییورم . ایشته بونك ایچون هجوملرمده هر وقت فنا بر غلیان و بی‌امان اولدم واك بویوك حظ وجدانی‌یی بولدم.

حسین جاهد

خومیایه پرورده و خیال محلم؛
امکان و حقیقت یکا رنقشه‌سندر..
ملجئ عوالم لی ترحم وخیالم
هر شیئه سراسر دولو برعسر عدمدر.

حسن عالی

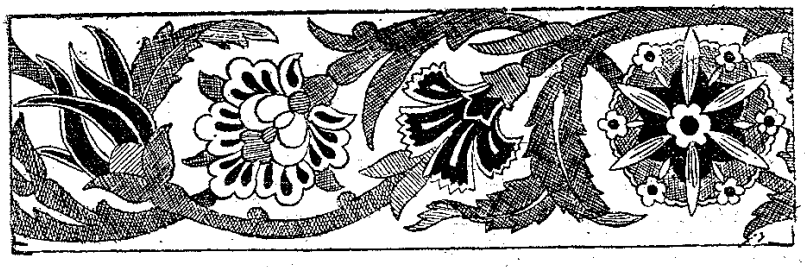

فائق عالی بك

فائق عالی بك توفیق فکرت ـ خالد ضیا دورهٔ ادبیسنك ، فکرت وجناب ایله برابر الك شایان دقت شاعرلرندن بریدر .

فائق عالی بك «میزان الادب» صاحبی دیار بکرلی سعید پاشا مرحومك مخدومی اولوب ۱۲۹۲ ده دیار بکرده تولد ایتمش وبالآخره استانبوله کلرك مکتب ملکیه‌نك قسم اعدادی وعالیسنده اکمال تحصیل ایله‌مشدر . شاعرك منسوب اولدیغی عائله نفی زماننده بری شعر وصنعته سالك برچوق ممتاز سیمالر یتیشدیرمش ، وبو تأثیر ارثی فائق عالیده دها کنج یاشنده موجودیتنی کوسترمشدر. هنوز مکتب‌صره‌لرنده ایکن یازمش اولدیغی شعرلرده فائق عالینك صوکره‌لری تعیین وتوضح ایده‌جك اولان شخصیات ادبیه‌سی محسوس اولویوردی . بویوك حامدك او زمانك بوتون کنجلری اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر سحر کار بلکه الك زیاده فائقده تجلی ایله‌یوردی . بر طرفدن بویوك داهینك پرور شباب شعر وخیالی اولان کنج شاعر دیکر طرفدن ادبای غربك وبالخاصه «ویقتور هوغو» نك آثارینی اوقویوردی . چوجقلغنده دیار بکرك واسع و پرنجوم سمالری آلتنده خیالاتنه بر بر فسخت بی پایان ویرن فائق عالی ویقتور هوغو ایله حامده آرادیغی غایهٔ شعر وخیالی بولوبوردی .

فائق عالی او اثنالرده فکرت ایله خالد ضیانك وجوده کتیرمك ایسته‌دکلری حرکت ادبیه‌یه لاقید قاله‌مایه‌رق کمال فعالیتله اونلرك مساعیسنه اشتراك ومسالك جدیدك موفقیتنه دها ایلك زمانلرده پك چوق خدمت ایتدی . فائقك بوفعالیتی اصل «ثروت فنون» صحیفه‌لرنده تجلی ایتمش ویورلمق بیلمه‌ین کنج شاعر بوحرکت ادبیه‌نك سلطان مخلوع طرفندن تعطیلنه قدر دائمی بر فعالیت ابرازندن بر آن خالی قالمامشدی . برآره‌لق مملکتك بوتون ارباب عقل واذعانه مسلط اولان تعقیبات خفیه‌دن فائقده قورتیله‌مایه‌رق اپی بر مدت نتیجه‌سی مشکوك بر محبوسیته دوچار اولمش ایسه‌ده دوستلرندن بعض ذی نفوذ ذواتك غیرتلری سایه‌سنده بالآخره تخلیص نفسه موفق اولمشدر . فائق ، « ثروت‌فنون » ده نشر ایتدیکی ایلك آثارینی بعدالانقلاب « فانی تسلیلر » نامی آلتنده طوپلامشدر .

فائق عالی طرز تحریر وتفکریله دیکر آرقداشلرندن تماماً آیریلیر. فکرت وجناب ایله سائر آرقداشلرینك آثارنده مشهود اولان نقاط مشترکه‌وعمومیه‌یه فائقده اصلا تصادف ایدیله‌مز. بواعتبار ایله اونی طوغریدن طوغری‌یه حامدك معقبی عدایتمك دها طوغری‌ا لور. فائق عالی چوجقلغندن بری بویوك بر حرمت وانجذاب ایله مربوط اولدیغی حامدك نفوذ وقدرتندن شخصیتنك تمامیله تقرر وتعین ایتدیکی زمانلرده بیله تمامیله قورتیله‌مامشدر . بونکله

برابر اسلوبنك يكيلكى ، موضوعلرينك تخالفى ، لسانده‌كى اعتناى مخصوصيله بر چوق جهتلرده حامددن آيريلير . فائق تلقيات فكريه‌سى اعتباريله پك محدود وابتدائى برماهيت عرض ايدر . فقط نه بو محدوديت نه‌ده حساسيتنك قابليت تهييجه‌دن محروميتى اونى بويوك بر شاعر اولمق‌دن منع ايده‌مز . چونكه مخيله‌سنك ديكر آرقداشلريله هيچ قابل قياس اولمايه‌جق درجه‌ده وسعت وقدرتى اثرلرينه باشقه بر ممتازيت بخش ايتمكده‌در .

مشروطيتك اعلانندن صوكره فائق عالى سائر ادباى جديده‌نك عمومى سكوتلرينه رغماً بلكه اسكيسندن دها ولود وفياض بر دوره‌يه كيردى . بش سنه‌دن برى انتشار ايده‌ن رسائلك همان هپسنده فائق عالينك آثارينه تصادف ايديلير . اوچ ، درت جلد تشكيل ايده‌جك بر كميتده اولان او اثرلردن باشقه فائق ، «مدحت پاشا» و«الحان وطن» نامنده ايكى شعر مجموعه‌سى نشر ايتدى . «مدحت پاشا» منظومه‌سى شاعرك وسعت الهامنه پارلاق بر دليل اولديغى كبى ، صوك فلاكتلرمزك بر معكس صميميسى اولان « الحان وطن » ده نوعنده جداً يكتادر .

مكتب ملكيه‌دن چيقدقدن صوكره اوزون مدت ولايات معيننده قائممقاملقلرده وبعد المشروطيه بعض متصرفلقلرده بولونمش اولان فائق عالى بك اليوم اسكدار لواسنك رأس اداره‌سنى اشغال ايتمكده‌در .

حياتك هنوز زنده وفعال بر دوره‌سنده بولونان « فانى تسليلر » شاعرندن ادبياتمز دها پك چوق خدمت بكله‌يه بيلير .

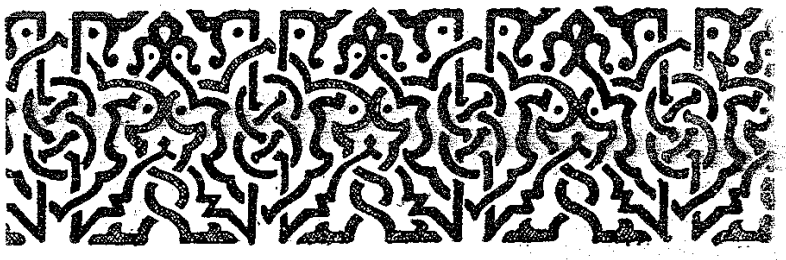

طلوع

او سرمدیتك آیینهٔ جلالی اولان
درینلکنده ، بنات نجوم الهامك
تبسم ایتدیکی جو ظلام وابهامك
کمینه راصد فانیسی بن ، پراطمئنان

و پرخشوع آرادم ، بکله‌دم بوپایانسز
طلوعی روحمه موعود او مهرمعبودی . .
وکائنات سنوحات اچنده هر یلدیز
بر آن‌ایچون بکا موضوع شعر وعشق اولدی.

ای آشنای امید ، آشنای شوق والم
اواسکی سوکیلر ، اولکی چهره‌لر ، خسلر
چکلدی، کیتدی، خیال‌اولدی، سوندی سرتاسر..

وشیمدی هپ دولودر ، کائنات حسیه‌م
سنك اوکوزللکك نور جاودانیله . .
کونش دوغنجه‌سونرهپسی، هپسی.. زهره‌بیله.

تشرین ثانی سنه ۳۲۹

فائق عالی

بیلک یوقدر یاشاملر اسلام اغاجنه
بوکلی فکر آشیلاندقده صدکره قوروه یه قالاجقمه
اوسالخورده اغاجک یرده یاشیل یاپراقلر
آچوب طاتلی یمشلر ویرمسی احتمالی خارجنده
وکلدر .

احمد حلمی

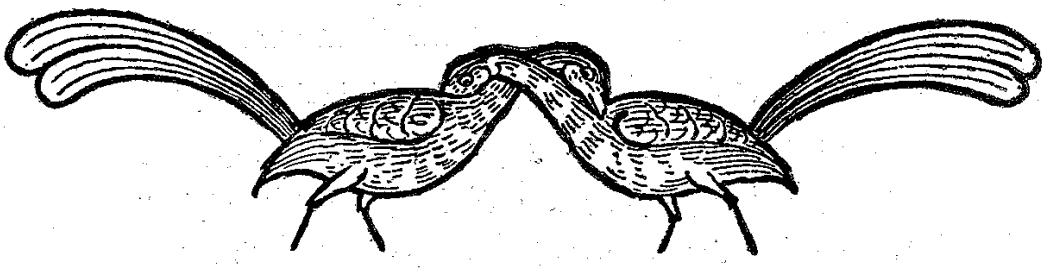

آق چوره اوغلی یوسف بك

یوسف بك ١٨٧٦ سنه‌سی ، وولغا کنارنده « سمبرسکی » شهرنده طوغمشدر . اون بش عصرلق « آق چوره » عائله‌سنك وارث اصالتی اولان پدری بویوك بر چوخه اعمالاتخانه‌سنك صاحبی ایدی . والده‌سی «قزان» ك یوکسك بورژواسندن « یونس اوف » عائله‌سنه منسوبدر .

آق‌چوره اوغلی یوسف بك یدی یاشنده ایکن پدرینی غائب ایتدی . والده‌سی ، زوجنك وفاتی متعاقب ، اوغلنك تحصیل وتربیه‌سنه دها زیاده اهتمام ایتمك اوزره کوچوك یوسفی استانبوله کتیردی .

یوسف بك استانبولده مراحل تحصیلی ، الفبادن باشلایه‌رق، صره‌سیله قطع ایتدکدن صوکره مکتب حربیه‌یی اکمال ایله ارکان حربیه صنفنه قدر چکدی. فقط بوراده ایکن اوده، مملکتك بعض منور کنجلری کبی، افکار احرارانه‌سیله نظر دقتی جلب ایتمش اولدیغندن مؤبد قلعه‌بندلکه محکوم ایدیله‌رك طرابلس غربه نفی اولوندی. طرابلس غربده برمدت محبوس، بر مدت سربست قالان یوسف بك بالآخره اورادن فرار ایتمکه موفق اوله‌رق پارسه کیتدی . بوراسی ، کنج حریتپرورك مساعیٔ فکریه‌سنه تماماً مساعد بر محیط ایدی . یوسف بك بر طرفدن‌ده علوم سیاسیه مکتبنه دوام ایدییوردی . اوچ سنه‌ده اوراسنی اکمال ایله شهادتنامه آلدی .

یوسف بك هنوز مکتبده ایکن محررلکه هوس ایتمش ، وشمال تورکلکنده تجدد دینی وفکری‌یی نشر ایدنلردن شهاب‌الدین المرجانی ایله فکر ملی مؤسسلرندن قیوم الناصری نك ١٨٩٦ ده ترجمهٔ حاللرینی یازمشدی . برنجیسی بالآخره استانبول مجموعه‌لرینك برنده نشر ایدلدی . یوسف بك طرابلس غربده محبوس ایکن محبسده نشر ایدیلن خصوصی غزته‌یه مقاله یازاردی . پارسده ایکن «شورای امت» ده برقاچ مقاله یازمش، مدحت پاشانك افکار سیاسیه ومشروطیتپرورانه‌سی علیهنده بولنان فرانسز مورخلرندن «ده‌بیدور» ایله «ماله» یه « مشورت » ده نشر ایتدیکی بند ایله مقابله ایدرك بویوك وطنپروری مدافعه ایتمشدر. بالآخره مدحت پاشانك اوراق سیاسیه‌سنك نشریله یوسف بكك مدافعه‌سنده نه قدر حقلی اولدیغی تظاهر ایتمشدر . یوسف بك «شورای امت» ده‌کی مقالاتندن برقسمنی اخیراً اوفاق بر جلد حالنده نشر ایتمشدر .

آق چوره اوغلی یوسف بك ١٩٠٤ ده پارسدن روسیه‌یه دونمش واورایه مواصلتی

روس انقلابنك عرفه‌سنه تصادف ایتمش اولدیغی جهتله شمال تورکلری آره‌سنده اختلاجلر اولمقدن زیاده ترقیپرور برجریان حصوله کتیرمکه چالیشانلر آره‌سنده بولنمشدر. «روسیه مسلمانلری اتفاقی» عنوانلی فرقه تشکل ایتدیکی زمان آق چوره اوغلی یوسف بك مرکز اداره اعضالغنه انتخاب ایدلمش وفرقه‌نك کتابتنی درعهده ایله‌مشدر. عین زمانده مسلمانلرك انتخاباتده «قونستیتوسیونه‌ل - ده‌موقرات» (قاده) فرقه‌سیله اشتراك مساعیسنی ترویج ایدنلردن اولدیغی ایچون مذکور فرقه‌نك‌ده مرکز اداره اعضالغنه انتخاب اولونمشدر.

۱۹۰۵ ده «قزان مخبری» نامیله اوراده ایلك چیقان تورکجه غزته‌نك هیئت تحریریه مدیریتنی درعهده ایتمش وانتخابات دوره‌سی عرفه‌سنده اوراده بولونمشدر. فقط آق چوره اوغلنك فعالیت سیاسیه‌سی هرنه‌دنسه روس بوروقراسی‌سنك عدم خشنودیسنی جلب ایتمش اولدیغندن والینك امریله انتخابات بیتینجه‌یه قدر قزان‌ده حبس ایدلمشدر.

یوسف بك «قزان مخبری» هیئت تحریریه مدیریتندن صوکره بر مدتده «وقت» و «ترجمان» غزته‌لرنده چالیشمشدر.

عثمانلی انقلابی ظهور ایتدیکی زمان آق چوره اوغلی قریم‌ده بولونیوردی. اوچ آی صوکره استانبوله عودت ایتمه‌سی اوزرینه مکاتب عالیه‌دن بریسنه معلم تعیین ایدلمشسه ده سنهٔ تدریسیه‌نك ختامنده تکرار روسیه‌یه دونمش فقط اوراده برقاچ آیدن فضله قالامایه‌رق ۱۹۱۰ ده استانبوله عودت ایتمش و «تورك یوردی» نی تأسیس ایدنلر میانده بولونه‌رق آرقداشلری طرفندن مذکور مجموعه‌نك مدیریتنه انتخاب اولونمشدر. یوسف بك الآن بو مجموعه‌نك مدیریتیله مشغول بولونمقده‌در.

عثمانلی فرق سیاسیه‌سندن هیچ برینه انتساب ایتمه‌مش اولان آق چوره اوغلی یوسف بك الیوم «مدرسة الواعظین» تورك تاریخی و دارالفنون تاریخ عصر حاضر معلملکنده بولونمقده‌در.

یوسف بك، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی عقیده‌سی ملیتپرورلکدر؛ حتی دین اسلامك بیله ملیتلشدیرلمسی لزومنه قائلدر.

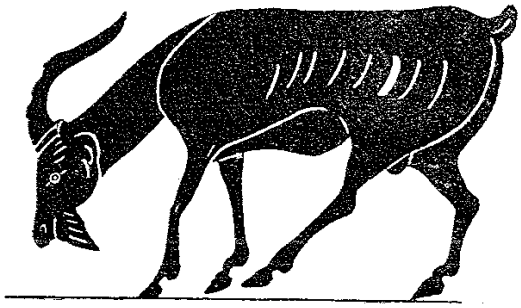

شرقده ملیت فکری

بلکه آلمان آثارعتیقه عالملرینك تحریاتندن ، بلکه فرانسز نظریاتجیلرینك تفکراتندن ، بلکه دینی تجدد رئیسلرینك تلقیناتندن، بلکده بخارلی ماکنه‌لر ایجادی کبی پك مادی برحادثهٔ اقتصادیه‌نك تأثیراتندن طوغه‌رق ، بوکون غربه حاکم بولونان ملیت فکری، شرقه سرایت ایتمکده پك کجیکمه‌مشدی. ملیت عقیده‌سنك شرقده ایلك مؤمنلری نصرانیلر اولمشدر . دینداشلری غربلیلرله چوق وصیقی مناسبتلرده بولونان شرق خرستیانلری ، علی‌العموم افکار غربیه‌یه ، مسلمانلردن‌دها اوّل ودهاقولای مطلع اوله‌بیلیرلردی. خرستیانلرك شرقده‌کی شرائط حیاتیه‌لری ، ملیت فکرینی اونلره برنوع منجی کبی تلقی ایتدیردی . شرق خرستیانلری فکر ملیته ایمان ایله ، فدا کارلقله صاریلدیلر؛ ویونك نتایجی صربستان ، رومانیا ، یونانستان و بولغارستان صورتنده تجسم وتجلی ایتدی . . .

اسکی دنیانك قسم غربیسی مدنیتنده تفوقك عالم اسلامدن عالم نصارایه انتقالنه آرتق آلتی ، یدی یوز ییل اولمشدر . اوزماندنبری اسلام مدنیتی کیتدکجه‌دوشیور، اوروپا مدنیتی یوکسلیور. اسلام مدنیتنك دوغرودن‌دوغری‌یه حاکم اولدیغی ممالکك بیله چوغی ، خرستیان دولتلرك سیاسی ربقه‌سی آلتنه کچدی . عالم اسلامك سیاسةً هنوز محکوم اولمایان قسملری ، اوروپا مدنیتنك تفوقنی کندیلکلرندن تصدیق وتسلیمه مجبوریت کوره‌رك ، فردی واجتماعی حیاتلرنده او مدنیته امتثال لزومنی ادراك وحس ایتدیلر . بوکون بوتون عالم

اسلام ، یا جبراً یا طوعاً اوروپا مدنیتنه سرفرو ایتمش ، مغلوب . . . بلکه‌ده محکوم اولمشدر .

شمدی مسلمانلر، صنعتده، حرفتده، تجارتده، فکرده ، علمده، حاصلی هرشیده غربی استاد طانیورلر ؛ بردرجه‌ده‌که آزچوق مستقل قالان دولتلرینك اردولرینی تعلیم وتربیه ایده‌جك عسکر معلملری ، چوجقلرینك حیات وکائناته نظرلرینی تعیین ایده‌جك مکتب کتابلرینی ، حیات مدنیه‌لرینی تنظیم ایله‌یه‌جك قاعده وقانونلری بیله هپ غربدن آلدیلر . ایشته بوغربدن اقتباس دوره‌سنده‌درکه دیکر برطاقم افکار ایله برابر فکر ملیت‌ده شرق مسلمانلری آره‌سنه نفوذ ایتدی. یعنی ملیت فکرینك مسلمانلرده ظهوری، مدنیت‌اسلامیه‌نك اوصاف خصوصیه‌سنی مرور زمانله مکمللشدیروب، شخصیت ممتازه‌سنی حقیله محافظه ایده‌بیله‌جك درجه‌یه اصعاد ایده‌مه‌مسی ، وبناءً علیه غربك شرقی مدنیتجه تمثیله باشلامه‌سی اوزرینه واقع اولمشدر . بونکله برابر ، مسلمانلرده فکر ملینك انکشافنی، فوق‌الملل ادیانك بیله تماماً ازاله‌سنه موفق اولامادقلری قومیت حس وفکرینك تأثیر خارجی ایله تکمل ایتمش برحالی دییه‌ده تلقی ایتمك ممکندر .

مسلمانلر نقطهٔ نظرندن ، مسلمانلری شعورلی اوله‌رق ملیت‌فکرینی‌قبوله میل ایتدیرن سائق ، غربك دیکر مبادی وقواعدینی قبول ایتدیرن سائقلرك عینیدر : مسلمانلر ، فرداً واجتماعاً محافظهٔ وجود ومختاریت ایچون ، آلمان تعبیه‌سنی، فرانسزجزاقانونلرینی، انکلیز کمیجیلکنی ناصل تمثله چالیشیورلرسه، ملیت فکرینی‌ده ینه اومقصدله، ینه اوصورتله امتصاص ایتمه‌یه اوغراشیورلر . بیك بوقدر یاشلق اسلام آغاجنه، بو یکی فکر آشیلاندقدن صوکره قورومه‌یه یاقلاشمش اوسالخورده آغاجك بر دها یه‌شیل یاپراقلر آچوب طاتلی یمشلر ویرمه‌سی احتمال خارجنده دکلدر .

٢ کانون اول ١٣٢٩

آق‌چوره اوغلی یوسف

مدح وثنا قابلوني دپرمه فاضل قالاية
اونډه دی بقلیم آدوخی بالاية !

فاضل احمد

فاضل احمد بك

فاضل احمد بكك اثر ادبی‌سی حقنده بن — بالالتزام — برقاچ سوزسویلمك ایسته‌دم. كنجلرك آره‌سنده اك ایی آكلادیغم وآكلاشدیغم چهره اودر . متنوع ومتخالف استعداداتیله معنویتنك رنكارنك جلوه‌لرینی كوسترن بوآدمله ، بنم ذهنیتم آره‌سنده بر چوق «تماس نقطه‌لری» اولدیغنی حس ایتمشمدر . لكن شورسنی درحال اعتراف ایده‌یم كه، او، بكا نسبتله بر نقطهٔ نظردن یالكز فاضل دكل ، حقیقةً افضلدر بیله ! ... اوده شودر ؛ بن فطرتاً شطارت مزاجدن محروم اولمامقله برابر ، برچوق وقایعده آجینه‌جق حاللر كورورم . او، هر شیئی اك تحف ، اك كولونج وجهه‌سندن تلقی ایده‌بیلمك معرفتنی بیلیر ، خارق‌العاده بر هنروردر . همده بنم كبی آتاق دكل ، صلحپروردر. كندیسنده بیتمز توكنمز بر « humour » واردركه بن بیله غبطه ایدرم . جسماً نحیف ونازك اولان بو وجوده بو قدر فیض شطارت بخش ایدن او نیكبین وبختیار روحك كیفنی قاچیره بیله‌جك ، نشئه‌سنی مات ایده بیله‌جك بر شی دوشونه‌میورم .

فقط یكجهت اولان بو ملاحظاتمه باقوبده ظن اولونماسین كه فاضل احمد بك ، معنای حیاتی ، یالكز خندهٔ استهزا صورتنده آكلامش واویله تلقی ایتمش...ویاخود، [نحن قسمنا] بزمنده نصیب جدیتدن محروم قاله‌رق «آلای» ه چیقمش برآدمدر ! . . . . خیر ! . . . فاضل احمد ، بر اسم جنس ، براسم جامع‌دركه عینی شخصیت ظاهره‌قالبنده بر چوق معنویات متمایزه یاشاتیور . بن بونلردن بر ایكیسنی طانیدم ؛ بوراده یالكز بریسندن بحث ایده‌جكم : (دیوانچهٔ فاضل) صاحبندن ! . . . یوقسه ینه او نامده غایت خلوق بر آدم ایله برده كنج ومستعد بر فیلسوف طانیرم . حتی فلسفه‌یه فطری استعداد ایله كنجلر آره‌سنده آنجق اونی طانیرم دیه بیلیرم .

*
* *

فاضل احمد بك ، استانبوللی‌در ؛ یعنی محله بكجیسنك تعبیرنجه (شهراوشاغی) در . دكلدر دیسه‌م ، ذاتاً كیمسه اینانمازدی . پای تخت سلطنت سنیه‌ده بیك اوچیوز ایكی سنه‌سنده طوغمشدر ، وطوغدوغنه‌ده ایی ایتمشدر؛ چونكه ، هركسك امور خطیره وجدّیه‌دن عد ایتمكده اولدیغی برچوق وقایعك ـ حد ذاتنده ـ تخففدن عبارت اولدوغنی بزه ایكی كلمه ایله آكلاتان وسلامت طبعمزی وقایه ایدن او اولدی . بن كندی حسابمه اوكا منتدارم .

پدری ـ اك صوكره ـ دیوانیه متصرفلغنده وفات ایتمش اولان جمال بك مرحومدر . فاضل ، دور طفولیتنی هپ طشره‌لرده كچیرمش وپدری ایله برابر اون ایكی سنه قدر آناطولی ؛ كردستان وعربستانك پك چوق طرفلرینی كزمش ، كورمشدر .

فاضل احمدك پدری تربیه‌لی بر آدم ایمش ؛ بو کا هیچ شبهه ایتمیورم ؛ چونکه آناطولی‌نك ، عربستان وکردستانك هرطرفنی - آز برزمانده - طولاشمق مجبوریتی ایله دائمی بر مهاجر حیاتی کچیرن بر آدمك ، اوغلنه رسم ، هندسه ، مقدمات‌فنون،ادبیات ودها بیلمم نه‌لر اوکرتمکه چالشماسی شو مهمه‌یی اثبات ایدییورکه بو غیرتلی پدر-فقدان اسباب‌ووسائطه باقمیه‌رق - اوغلنه مکمل وشموللی (intégrale) بر تربیه ویرمك عزم قطعیسنده بولنمشدر . مزاج ذهنیتی اعتباریله ذاتاً « polytypique » اولان فاضلك استعداد متنوعه‌سنی تنمیه خصوصنده بو ایلك تربیه‌نك خیلی تأثیری اولمش بولوندیغنه اینانمق ایسترم .

فاضل استانبوله رجوعنده همان اون ایکی یاشلرنده برچوجوق ایدی . ینه ، هر شیئی اوکرنمك مراقبله ، تربیه‌سنی اکمال ایچون چالشدی . حساب ، رسم کبی شیلرله برابر، تصوف وفلسفهٔ غربیه کتابلرینی‌ده شوق ایله تتبع ایدییور، عینی‌زمانده‌ده جریان‌ادبی‌یی تعقیب ایلیوردی . فضله اوله‌رق اسکی (دیوان) لرمزك اك هجرا ، اك کیزلی ، اك اونوتولمش بوجاقلرینه دخی کیروب اوراده تحف تحف (فکرقالبلری) بولویور، (آنتیفه مضمونلر) کشف ایدییور وبوکشفندن طولایی ، بر اختیار بدستان دلالی قدر محظوظ اولویوردی . بو کنج ، دور اخیره قدر بو حیات ساعیانه‌ده دوام ایتدی.وموجودیتنی اطرافه پك سزدیرمدی . اصل فاضلك ذهننی ، کوکلنی ، کوزینی آچان دوردلارای مشروطیت اولمشدر .

فاضلك یازدیغی شیلر ایچون سربستلك لازمدر . اوسببله‌درکه حریت ومسعدت‌اعلان اولونور اولونماز بو کنج همان اورطه‌یه چیقمش و (اوجی‌پك‌سیوری ومقطعی‌پك‌کسکین اولان) قلمنی النه آلمش ، سیکیرلری وذهنلری غیدیقلامغه باشلامشدر .

رسائل موقوته‌ده ، مسائل جاریه‌یه ، ادبیاته ، تربیه‌یه ، فلسفه‌یه‌دائر برخیلی مقالات جدیه باصدیردیغی کبی ، ادبیات عتیقه‌مزك - چین‌وماچین ماندارەنلرینه خاص اولان - اسلوب بیانی ، طور و اداسنی تقلیداً اوقدر ظریف ، اودرجه نکته‌لی‌قصیده‌لروشعرلر یازمشدرکه بن بوراده اصل اونلردن بحث ایده‌جکم وبو معرفتده فاضلك نه امثالسز بر موفقیت کوسترمش اولدیغنی ابراز ایده‌جکم .

*
* *

ادبیات عتیقه‌مزك بوتون معرفتی ، خصوصیتی ، کوچلکی ، حتی - یالکز الفاظه منحصر اولمامق شرطیله - مزیتی - اکثر کشیلرك ظن ایتدیکی کبی - ترکیبات عربیه وفارسیه‌سنده ویاخود مسجع ومرصع نثرترتیب ایتمك مراقنده‌دکلدر . هرلسان‌شعره مستعد ومساعددر؛ حتی وحشی لسانلره بیله ! ... او حالده، ترکیلر، لسانك کندی‌قواعدینه تابع-اولمق اعتباریله یکدیکرندن حیثیتاً فرقلی اوله‌ماز . بناءً علیه‌یکیلك‌ده اسکیلك‌ده قطعاً ذیمدخل دکلدرلر. یکیلك(طرزتصور modalité de conception) ده آرانیلمالیدر. اشیا آره‌سنده‌کی روابطی، انسانی محیطنه ربط ایدن علائقی تلقی ایتمکده‌زمانك‌مکانك، وبر دور مخصوصه عائد اولان اعتقادات محکمه‌نك شدتله تأثیری اولدوغی ایچون یکیلکی

اسكيلكى تعيين ايده‌جك معيار صحيح بو نقطهٔ نظردن تعيين ايدلمليدر. زيرا على‌العموم انسانلر ، وعلى‌الخصوص شاعرلر او روابط وعلائقى تشبيهلر، كنايه‌لر، استعاره‌لرله ادا ايتمكه ميالدرلر . بناءً عليه اسكيلك فارسى تركيبلرده والفاظ عربيه استعمالنده دكل ، تشبيهات واستعاراتك ماهيات وشكلنده‌در . مثلا : « بنم قلبمك طراغى التون تللى صاچكه آصيلدى » ديمكله كچن زمانه عائد شكللردن الهام اولونمش استعاره‌لر يايمش اولورز . زيرا او زمانلر اك نازه‌نين قاديلرك توالت طراغى شمشيردن ياپيلمش قلب شكلنده بر شى‌دى . بو كون آنكله آرتق ماندالرى طارارلر . استعاره‌نك بوتون قيمتى بوشكلك مقبوليتى ايله قائم اولديغى ايچون بوخيال و استعاره اسكيدر . تركجه سويلسه‌كزده اسكيدر ، «شانهٔ قلبم زلف زرتاركه آويخته قالدى» ديسه‌كزده اسكى‌در . صوكره شمشاد يعنى «شمشير آغاجى» دخى بر رول اويناديغى ايچون، اونى‌ده بروسيله ايله سوزه قاتيشديروب بر «مضمون تازه» صرف‌ايتمك وارکه « Procédé » اعتباريله اسكى‌در . بوكون ظرافت كلامى بويله ملاعب لفظيه‌ده آرامق ذوقنى غائب ايتمشزدرده اونك ايچون !... اوزاقدن يقيندن آز چوق علاقه‌سى اولان شيلرى بر ملعبهٔ لفظيه وسيله‌سيله ذكر ايتمك وسجع ايله، زورا كى بررابطه ايله اوشيلرى يكديكرينه‌باغلايوب نا معقول علاقه‌لرى معقول ايمش كبى كوسترمك ادبيات عتيقه‌مزك اك خصوصى ، اك عجيب و اك تحف معرفتى و هنريدر . بوكا «مراعات نظير» ديرلردى . . . بونده پك مهم وشايان دقت بر جهت واردر . بويله جزئى وسيله‌لر ، اك اوزاق و عقله كلمز رابطه‌لرله «قلبى ، شمشيرى ، طاراغى ، زلفى ، محبتى ، هجران‌وحسرتى ، اغيارى‌يارى» علاقه‌دار صميميت كوسترمكه چالشمق مراقنه برده سجع وقافيهٔ مرصعه مراقى علاوه ايديكز اوندن صوكره اورطه‌يه قونولان تشبيه و استعاريه باقيكز . كوره‌جكسكزكه تشبيهات واستعاراتك قيمت وحيثيتنده معيار خاص‌اولان «وجه شبه» مضمحل،وبكزه‌ين ايله بكزه‌تيلن شى آره‌سنده‌كى علاقه‌يى درك ايده‌بيلمك قتى مشكل برحاله كلمشدر . ايشته فاضل احمدك لايقيله آكلايوب اسكى‌اوسته‌لردن ابى ياپديغى معرفت بودر. همم‌بونك اهميتنى اوقدر ابى آكلامشدركه تعميم ايتمش وهرحالده تشميل ايلمشدر . كنايه‌لرنده اساس بودر .

فى‌الحقيقه هرشيمزى، ـ نمونهٔ كمال عد ايتديكمز ـ برشيئه بكزتمك ايستيورز؛ اويله دكلمى ؟.. فقط بوغيرت بجدد پرورانه‌مزى اوقدر غريب وعجيب‌قيوده‌صارديريبورزكه آره‌ده «وجه شبه» اولمسى لازم كلن وصف مشترك و مشابهت كلياً مضمحل اولويور . بكزه‌تهلم ديركن، هيچ‌برشيئه بكزه‌مه‌ين برغريبهٔ خلقت براعجوبه طوغورمش‌اولويورز.

ايشته فاضلك امثالسز معرفتى حقيقتى تماميله قاورامسنده‌در .

رضا توفيق

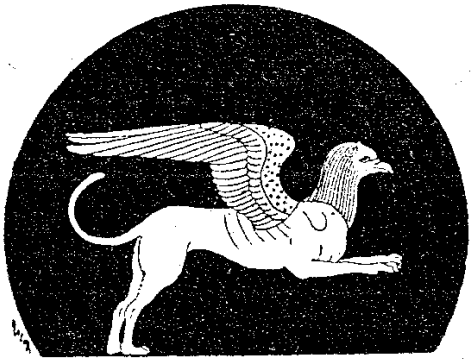

محافظ جمال بك افندی‌یه

— هجا وزنی —

آتسه‌ك بیله (پاپوجمی) بنم شیمدی سن دامه
بکزه‌تمم ای جمال بك سنی فنا آدمه !

ذاتك ایله سویلشه‌جك واردر نیجه سوزلرم
اونك ایچون خیلی دمدر فرصت بکلرکوزلرم!

صانیرم‌که پك دکلم بن‌ده فنا برآدم
لکن شونی سویلیم‌که هیچ دیلمی طوتامم !

نه‌وقت‌که آکلایشی قیطجه برذات طانیرم
مطلق برکون مبعوث اولوب کله‌جکدرصانیرم!

حاجی عادل بکه شاید آراسه‌م برقافیه
خاطرمه یانار کوله کلیر ویا انفیه !

هم یولمده راست کتیرسه‌م بالتصادف برقواص،
ایشته دیرم جمعیته پك اعلا برمرخص :

مخالفه موافقدن بحث ایتمکدر مشربم
اتحاددن کیمی کورسه‌م چکنمیوب هم‌دیرم:

مخالفت ایچون دائم بیراقکز برقاپی
هرقازغانده ایستر زیرا برامنیت صو پاپی!

بعض بعض بزم اسکی دیوانلری اوقورم
هجوم ایله ناظرلره بایراملقلر دوقورم !

بیلیرم که بوطبیعت شو زمانده چوق فنا
هرشقه‌یی آکلامیور چونکه بعض وکلا ! !

یوقمی بوکا چاره دیه سؤال ایتدم (عدنانه)
فیص فیص کولوب کیت صوردیدی برسلیمان نعمانه!

پك قاریشیق سویلیورم ؛ فقط بوحال صیامدن
(قوشنشین)ه کچمم یوقسه بحث ایدرکن (سیام)دن!

یازدم بوکون (عزمی) بکه‌بن برمنظوم عرضحال
لکن کیمسه‌دویمسون که‌ایسته‌مم هیچ قیل‌وقال!

کرچه یوقدر بویله شیدن کندیسنك تاسه‌سی
فقط سومم او آدمی اوزون سوزك قیصه‌سی !

بنم حالم ایشته بویله انتظامسز ، دربدر
تلفونله صور (جاهد) دن اینانمزسه‌كسن اکر!

چونکه کیردم اعماقنه بن‌ده برچوق کدرك
وکوردم که هر بر شیئی پرریادر بشرك !

دوغریلقدن بحث ایدنه باقوب باقوب کولرم
یالانجینك الك بویوکی زیرا کندی قلمم !

برفرصت وار المزده اونی مطلق قاپه‌لم
یعنی توقاد مبعوثی صدراعظم یاپه‌لم !

نظر دکر بلکه دیه هم اینجه‌جك سسنه
درعقب برماوی بونجق طاقدیره‌لم فسنه !

مشهور حلاج افندی‌یه ویره‌لم که بر (قونژه)
حاضرلاسون یکی باشدن قوجامان برپروژه !

بولمق ایچون یاپدیغنی صوکره برده آکلایان
متخصص کتیره‌لم یا چیندن یا قوره‌دن !

ناظرلره بو یازدیغم ایدر ایسه کر اثر
لطفاً کوروب او ذواتی قوزوم شویله‌دییور !

مدح وثنا قابلرینی ویرمش (فاضل) قالایه
اوندن دعا بکلینلر آووجنی یالایه !

فاضل احمد

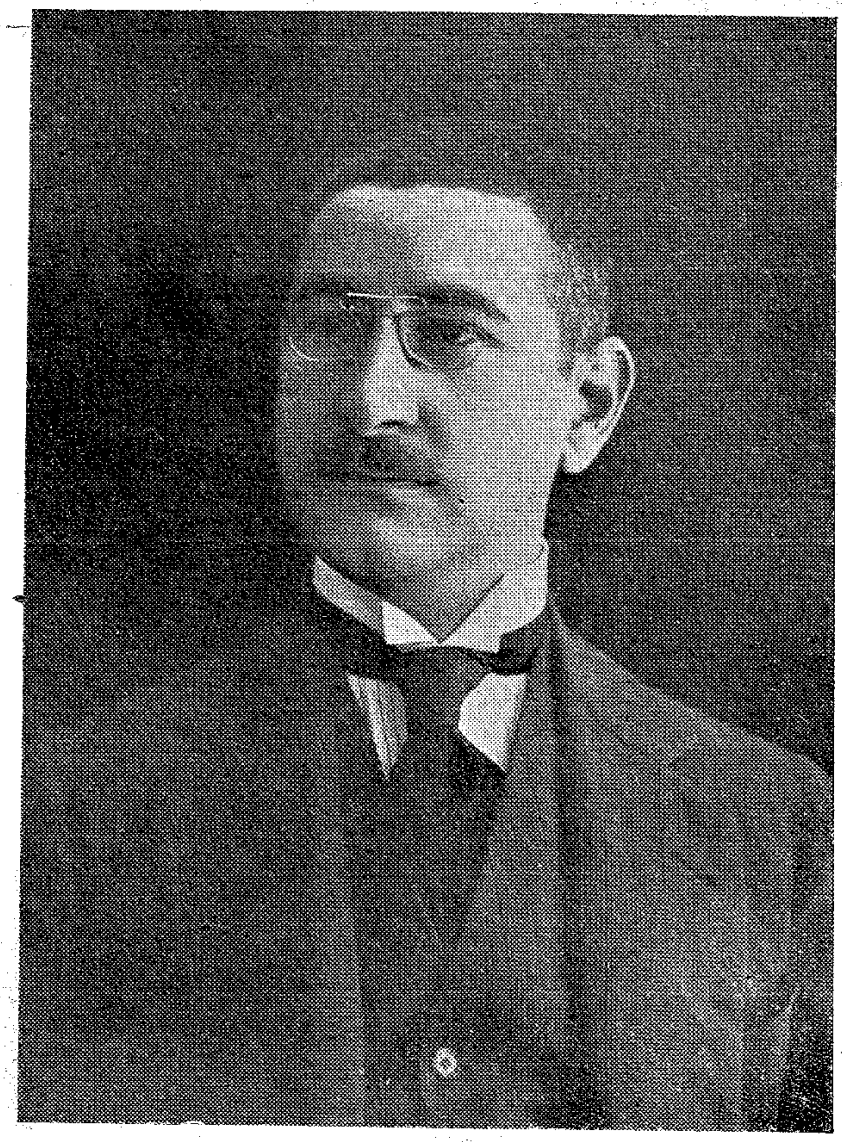

بر قضای طبیعت محاربه ایتدیکم وقت کندمده پنجه وقویرمه
آریبورم : فکر استلاخله حرکت ایتدیکمده وجود حادثمی
کورمه حلی درجه ده تعالی ایدیورم

جلال لوزی

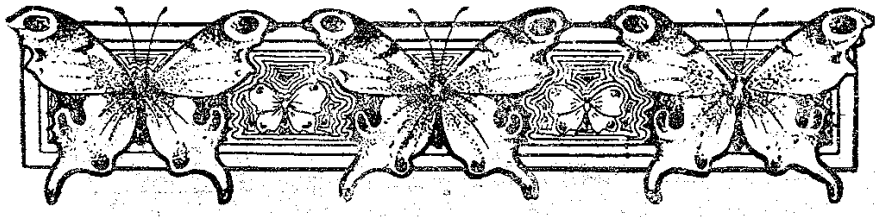

جلال نوری بك

جلال نوری بك (۱۲۹۲) ده كليبوليده تولد ايتمشدر . پدرلری ، اعيان كرامدن قنديه‌لی نوری بك افنديدر . والده‌لری جهتندن‌ده مثنوی شريف شارحی عابدين پاشايه منسوبدركه پاشای مشار اليه جلال نوری بكك بيوك پدريدر .

تحصيل ابتدائيسنی پدرلرينك اثنای مأموريتلرنده طشره مكاتبنده اكمال ايله غلطه سرای سلطانيسنه داخل اولمش ونهايت مكتب حقوقه كيردرك مشروطيتدن بش آلتی سنه اول مكتب مذكوردن نشأت ايتمشدر .

جلال نوری بك ، عائله جهتيله مملكتمزك اك اصيل برزمره‌سندن معدود اولديغی كبی كنديسنك انكشافات فكريه وحسيه‌سنه‌ده بيوك پدرينك ، عمجه‌سی مشهور سری پاشانك وپدر محترملرينك كلی دخلی اولمشدر . بناءً عليه مملكتمزك بومستثنا ذكاسی فيضناك برعائله‌يه منسوبيتندن طولايی عددی پك نادر اولان بختياراندندر .

جلال نوری بك جدی ومتين برتحصيل كورمش وعلوم وفنونك هرشعبه‌سنده مهما امكن تتبعاتده بولونديغی كبی فن هيئته‌ده چاليشه‌رق أوروپامحافل هيئيه‌سندن برده مداليه قزانمشدر . او ، اك زياده مسلك تحريری سومش ، پك كنج ياشنده ، دور سابقده ، مطبوعات محليه‌يه‌معاونت قلميه‌ده بولونمشدر . آووقاتلقده‌كی موفقياتنه‌رغماً مسلك‌مذكوری ترك و« ژون ترك » غزته‌سنی تأسيس وبر قاچ سنه مذكور غزته ايله نشرياتده بولوندقدنصكره ، اسباب مهمه‌يه مبنی ، «ژون ترك» ی ترك ايتمشدر . شيمدی مطبوعات عثمانيه‌يه خدمتله مسائل حياتيه‌مزدن اولان موضوعلر اوزرينه نشر آثار ايتمكده‌در .

جلال نوری بكك جديت محاكمه‌سی ، شدت ذكاسی ، احاطهٔ واسعه‌سيله برابر فعاليت فوق‌العاده‌سی‌ده جای دقتدر . اوقومقدن ، دوشونمكدن ويازمقدن بيقميان بر فعاليت !.... سياحتلری‌ده متعدددر . أوروپايی كاملاً بيلير ، أوروپايی اشغال ايدن مسائل مختلفه اوزرينه بالذات‌أوروپاده تدقيقات‌مهمه‌ده بولونمشدر . أوروپاحكماسندن چوغيله دوستلق پيدا ايتمش واونلرله شفاهی ، تحريری مباحثات ومناقشاته كيرشمشدر .

جلال نوری بك مملكتمزك اسباب انحطاطنی ، قادينلر مسئله‌سنی ، أوروپا حقوق دولنك بزه قارشی عهد شكنلكنی ، اتحاد اسلام مسئلهٔ مهمه‌سنی وفقه ، عقائدك لزوم تعديلنی مملكتمزده ايلك دفعه كمال موفقيتله تحليل ومحاكمه ايدن برمحرردر . كنديسندن دها برچوق خدمات قلميه بكلنير :

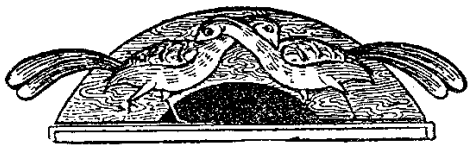

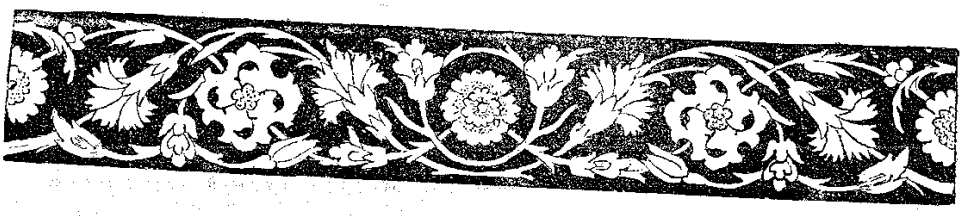

مجادله‌یه جدال

انسانلر وقتیله حیوان ایمشلر. حیواناتده علی الاکثر مبارزهٔ حیات نظریه‌سی جاریدر. طبیعت حالنده حیوان جنسلری ادامهٔ وجود ایچون بری برینی یمکه بری دیکرینك ماسعاسنی ویا کندینی بلع ایتمکه مجبوردر. اکر معمار کائنات اولسه ایدم بویله برقانونی حلق ایتمزدم. انسانك بو دورهٔ نخستین حیوانیتدن قالمه برحسی واردرکه اوده «مجادله» در. مجادله‌دن هیچ خوشلانمام. انسان آنجق قسماً مجادله‌یی ترك ایله انسان اوله بیلمشدر. وقتا که بتون بتون بو اعتیاددن واز کچه‌جکدر، ـ که بونك ایچون عصرلر لازمدر ـ ایشته اویوم مسعودده انسانیتی بهیمیتنه غلبه ایده‌جکدر. بناءً علیه بوکون برمجادلهٔ قلمیه ویا سیفیه کوردیکم وقت عقلمه بلا اختیار آلمانیالی دوقتور دوبوا ره‌یمونك جاواده کشف ایتدیکی (پیته قانتروپوس أره‌قتوس)ك ایچنده یاشادیغی محیط بهیمی کلیر. انسانیتك، مدنیتك خالقی فکر ائتلافدر. بونظریه‌یی مجادلهٔ حیات قاعدهٔ حیوانیه‌سنی بولان چارلس داروئین بیوك بر قطعیتله نظر ابتصارمزه وضع ایتمشدر. مانع ترقی، ماحیٔ انسانیت جدالدر. محاربانك پرستشکار وحشیسی اولان مارشال مولتکه نظرمده فنیکه لیلرك سفاك (مولوخ)لرندن آشاغیدر.

مادام که حقیقت ایکی دکلدر ومادام که هرکس حقیقت بیلدیکی شیئك مجاهدیدر؛ اوحالده بتون قوای بشریه‌مزی مزایای عقلیه‌مزی، سجایای فطریه‌مزی (حق)ك وحدتنی اثباته وآنك لوای عظمتی آلتنده طوپلانمغه صرف ایتمسه‌ك ظن ایدرم که دها آز سباعی برشیئ یاپمش اولورز. بن هرشیده، مفتون ومجلوب ائتلافم. غوغالرمده بیله ائتلافپرورم.

بونك ایچوندرکه دین ایله مذهب مادیونی، محافظه‌کارلق ایله مسلك اجتماعیونی

تألیفه چالشدم. شیمهٔ مبارزه اورته‌دن قالقسه ظن ایدرم که مذاهب مختلفه ائمه‌سی (لوقره‌چیوس)ك (طبیعتنی) اوقومغه باشلایه‌جقلر؛ پروفسور (هه‌کل)ك طلبه‌سی مسجد حرام ایله مسجد اقصاده زانو برزمین تضرع اوله‌جقلر؛ ترکلرله روسلر، روسلرله لهلیلر، فرانسزلرله آلمانلر آنجق شدائد طبیعته قارشو مجادله ایدوب وحدت بنی بشر قاعده‌سی تقرر ایده‌جکدر.

برمقتضای طینت مجادله ایتدیکم وقت کندمده پنجه وقویروق آرییورم؛ فکر ائتلافله حرکت ایتدیکمده وجودمادیمی کورمیه‌جك درجه‌ده تعالی ایدییورم.

محرم ۱۳۳۲

جلال نوری

رنك حسه‌نه مردی : آی ، اولکر ، چمن ،
گونك ـ جان چکیشن ـ صوصفون لبلدن .
او اقشام هر شیئی ینه گوردم بن !...
او یرك مهتابی گلوندر صاندم !...

ضیا قوچاق

دوقتور رضا توفیق بك

سوکیلی فیلسوفمز رضا توفیق بك تاریخچه حیاتنی شو صورتله حکایه ایدر :

« بن ، اسکی جسر مصطفی پاشاده (١٢٨٥) رمضانك یکرمی اوچونجی کونی صباحلین ایرکن، هم پك ایرکن طوغمشم . بابام ازراده قائممقام ایمش. اصلاً شمال آرناوودلرندندر خواجه محمد توفیق افندی نامیله معروفدر. کندیسی فاتح وچهارشنبه مدرسه‌لرنده تحصیل ایدرك اجازت آلمش ، صوکره‌ده ایلك مکتب ملکیه‌دن شهادتنامه ایله چیقمش وفقط فطری براستعداد الجاسیله فلسفیات قدیمه‌یی حقیله تدقیق وتتبع ایتمشدی. استانبولده بعض کباره وعلی الخصوص ممتاز افندی زاده رضا پاشا مرحوم ایله برادری رشید پاشایه درس ویرمشدی . بابامك باباسی دبرهٔ بالا اهالیسندن (احمد طورمش بلوکباشی) نامنده بر سرکرده‌در. یونان استقلالی زمانلرنده ، حکومت عثمانیه حسابنه چالشمش ویونان قومیته - جیلرینه قارشی شدتلی مجاهداتده بولونمشدی. پدرم هنوز درت یاشنده ایکن (احمد طورمش بلوکباشی) جمعهٔ بالاده برکیجه خیانتاً قتل ایدلمشدر . »

« بن ، مصطفی پاشا قصبه‌سنی ترك ایتدیکم وقت بش یاشلرنده برچوجوق ایدم . بر مدت ادرنه‌ده ، صوکره ینه جسر مصطفی پاشاده، بابا اسکی‌ده بولوندقدن صوکره، روس محاربهٔ زائله‌سندن آلتی یدی آی اول ، عائله ایله ایلك دفعه اوله‌رق استانبوله کلدم . اسکداردہ اوطوردق : وحربك بوتون فجایع سفالتنی کندی کوزومله کوردم . تربیهٔ فکریه‌می پدرم بالذات وبالفعل درعهده ایتمشدی . بنی (آلیانس ایزرائیلیت) جماعتنك (سی یون Sion) مکتبنه تودیع ایتدی . ایلك جدّی تحصیل بنم ایچون او مکتبده باشلامشدر . برمدت صوکره پدرم ازمیده ایلك مدعیٔ عمومی اوله‌رق کیتدی ؛ بزی‌ده برابر کوتوردی. والده‌م کنیج وتوانا برقادین اولدیغی حالده اوراده وفات ایتدی. کندیسی (شابصی) قبیله‌سندن برچرکس ایدی. ازمیدده ارمنی مکتبنه‌ده برمدت دوام ایدییوردم؛ فقط بوفلاکت اوزرینه ینه استانبوله رجوع ایتدك. ایکی سنه صوکره کلیبولی‌یه مدعیٔ عمومی اولان پدرم، بزی اورایه سوروکلدی. تاریخی خاطره‌لرله مالی اولان بوشاعرانه مملکتده سرآزاد ویاراماز برحیات کچیردم . فقط برسنه کچر کچمز بنی غلطه سلطانیسنه قویدیلر . اداره ، یارامازلغمدن جداً بیزار اولدی ، ایکی سنه صوکره - کویا برجزای تنبیهی اولمق اوزره - اون بش کون ایچون طرد اولوندم وبومعامله‌یی جانه منت بیله‌رك وکیمسه‌یه طانیشمیه‌رق کلیبولی‌یه عودت ایتدم واوته‌دن‌بری مفتون اولدیغم حمزه‌بك ساحلنه قاووشدم. پدرم عاصی طبیعتمی زورلامادی. رشدیه‌یه کوندردی وبالذات درس ویرمکه‌ده تقید ایتدی. اوراده ایستدیکم کبی وحشی وسرباز برعمر کچیردم. آره‌صره یازمقدن کندمی

آله‌مدیغم هوسکارانه‌شعرلرده اوکلیبولی‌نك تأثیر روحانیاتی‌وسر آزاد بویومش برچوجوقلغك نشئهٔ حیاتی واردر صانیرم. برمدت صوکره مکتب ملکیه‌یه قید ایتدیردیلر . کتابتدن، شعردن هرزمان برنجی‌چیقدم. فقط برهفته‌ده اوتوز بش اذنسز آله‌رق یارامازلق‌وهله (سرکشلك) تهمتنده برنجی چیقدیغمی بیلن ارقداشلرم‌بوکون نادر دکلدر. طبیعی‌درکه بومکتبدن‌ده طرد اولوندم . دردنجی صنفه‌ده هنوز کچمشدم . اوسنه پدرم کلیبولی‌ده وفات ایدنجه همان اورایه قوشدم . برسنه صوکره طبیهٔ ملکیه مکتبه کیردم . ایکنجی سنه‌سنده - بوسفر پك‌حقسز اوله‌رق - ینه طرد اولوندم. طوپخانه مشیری ذکی پاشایه مراجعت ایتدم ومتین برلسان قوللاندم. حقمده بیان توجه ایتدی . و - هیچ بروقت اونوتمادیغم برحقشناسلق کوستره‌رك - اطرافنی توبیخ ایتدی وتکرار مکتبه قبول اولونمقلغم ایچون‌امر ویردی. کیردم؛ فقط ایرتسی سنه ، ضبطیه ناظری طرفندن‌توقیف وحبس ایدیلنجه بالطبع ینه قیدم ترقین اولوندی . قباحتم اولمدیغی ثابت اولونجه تکرار مکتبه قبول اولونمقلغم ایچون هم ذکی پاشا همده ناظم پاشا همت ایتدیلر . بیك بلا ایله طبیب شهادتنامه‌سی آلوب چیقه‌بیلدم . اولا قرانتنه‌یه مراجعت ایتدم . موقت برخدمتله جازه کیدییوردم . چناق قلعه‌دن کری دوندردیلر واستانبولده جمعیت طبیه اعضالغی‌ایله کمرکده دوقتورلق وظیفه‌سی عهدمه تفویض اولوندی. اعلان مشروطیته قدر اوایشلرله دمکذار اولدم اعلان مشروطیتدن بش‌آلتی‌آی اول انقلابجیلر ایله‌بالفعل ایشه‌باشلامشدم. بوندن صکره‌کی وقوعات حیاتیه‌م آزچوق هرکسجه معلومدر . بوکون هرشیدن کفیدیم ایتدم . بردها حیات سیاسیه‌یه رجوعمه میدان قالمامشدر . قالان عمرمی علوم وفلسفه‌یه حصر ایتمکه عزم ایتمشمدر . ظن ایتمیورم که بنی بوعزممدن دوندوره‌بیله‌جك برقوت اوله‌بیلسین. » -

فی‌الحقیقه رضا توفیق‌بك قطعیاً پولتیقه ایشلرندن چکیلمشدر؛ حتی چوق اول‌چکیلمك ایچون اوغراشمشدی . بوکون مجلس صحیه اعضاسندندر .

فلسفه ایله اشتغالی متوالی ومتعالی‌در . فقط بزجه شاعرلکی فیلسوفلغنه فائق‌در . کندیسی شاعرلکده آماتور اولدوغنی سویلیور. شاعرلکده مدعدر. فلسفه‌ده‌ابداعاتنی کورمه‌دم ؛ چونکه هنوز نره براثر ویرمدی. یالکز - توفیق فکرت بك‌وقتیله هفتهٔ ادبی‌ده یازدیغی کبی - رضا توفیق بك شعرلرنده همان دائما فلسفه‌سنك ماهیتندن بررنك ویره‌جك‌صورتده‌بعض دوشونجه‌لی‌بیتلرله افکار واعتقاداتنه ترجمان‌اوله کلمشدر. اوبیتلره باقیلیرسه (سوبژه‌قتیویزم) نقطهٔ نظرندن مسئلهٔ وجودی‌تلقی ایتدیکنده شبهه قالمیور. شوبیتلر اونی کوستریرکه اون اوچ سنه اول یازلمش اثرلرندن‌د :

یوقلق عقوله رهزن ، وارلق نه‌در بیلمز !
برشبهه وارکه روشن ؛ بیلمکله هیچ سیلینمز !

وارلق ! . . بو نصل طویغو ؟ . نصل کولکه ؟ . نه‌حالت ؟ . . .

و دیکر برشعرده :

واراق ، ذهنده نشئه‌سی برسر مبهمك ! . .
احساس ایدر او طویغونی کوکلده ماتمك ،
سنسین بوکون حقیقتی رؤیای عمرمك ! . .

پك چوق اول مرحوم صفائك غزته‌سی اولان (معارف) ده (سفنکس) نامیله رضا توفیق بكك براوزونجه منظومه‌سی باصیلمشدی که تماماً (آغنوستیسیزم) فلسفه‌سنی سویلرم عمر خیام طرزینی تقلیداً یازمش اولدیغی فارسی رباعیاتندن شوده اومعناده برمثالدر :

از نور وجود حق، که تابی دیدم ؛
بر چهرهٔ روشنین نقابی دیدم .
سرگشته شدم بدشت هستی ، اخر
ورافق خیال منی ، سرابی دیدم .

معمافیه ینه تکرار ایدییورم ؛ رضا توفیق بك بزم ایچون فیلسوف برشاعر اولمقدن زیاده شاعر برفیلسوفدر .

گولدم ؛ اوگوش بندن اذیت کبی کچدی

دیه‌بیلن برآدم پك شاعردر . شعرلرنده فلسفی دوشونجه‌لری یالکز فکر اوله‌رق بیان ایتمیور بلکه اونلرله فغان ایدییور ، ایکلیورکه بو ، شاعرلکدر .

رضا توفیق بك ، شعرده عاشق اصولنی احیا ایتمشدر . (بایبوردلی ذهنی) نك ، عاشقلر طرزنده یازمش اولدیغی برشعری کوروب بکنمش اولمسی ، کندیسنه بومراقی الهام ایتمشدی . اجتهاد شاعر فیلسوفمزك الك کوزل ایکی دیوانی نشر ایتمشدر : (فلاکت باغنی کزدم سرسری) مصراعیله باشلایان دیوان ایچه برزمان اول (ایصسزایللرده) عنوانلیسی دخی کچنلرده باصیلمشدی. قیزینه خطاباً یازمش اولدیغی (سلما، سنده‌اونوت!) منظومه‌سی دخی اجتهاددە باصیلدی ایدی . فقط (معمای عشق) ، (سراب عمرم)، (کلیبولی)، (فجر اولین)، (تحسر) وبرده هنوز باصیلمامش اولان ترکجه شعرلرندن (بالباللر) وبرخیلی دیوان وقوشمه‌لری دها واردر. حتی (بکتاشی نفس‌لری) طرزنده یازمش اولدوغی صوفیانه شعرلر ، امثال عدیده‌سنه هروجهله فائقدر .

پك اوزون بر (دوریه) سندن برنجی صوکنجی قطعه ایله اورته‌دن برقطعه‌یی مثال اولمق اوزره ذکر ایدییورز . تمامیله صوفیانه اولان بوشعر شویله باشلیور :

کیزلی بر نور ایدم صبح ازلده
جلوه‌لر کوستروب اعیانه کلدم .
فیض عشقی اظهار ایدن کوزلده
کلام سر ایدم بیانه کلدم .

اورته یرندن شو قطعه‌یی عرض ایدییورم :

کندمی یزلدم هر بر کوکلده :
بیك ادا کوستردم بر غنچه گلده
عشقمله زار زار اولان بلبلده ،
وطن حسرتیله افغانه کلدم .

نهایتنده شو معنادار قطعه ایله سوزی کسیور :

هی رضا خیالی حقیقت صاغه !
بو چوقلق رسمنه باقوب آلدانمه !
سوزم افسانه‌در ، صاقین اینانمه ،
بن یالکز کندمی سیرانه کلدم !...

عبدالحق حامد بك ، رضا توفیق بکی بوتون شاعرلریمزه ترجیح ایدییور .

(٨٣) نومرولی اجتهاددہ نشر اولنان (دیوان) بنجه‌شاعر فیلسوفمزك شاه اثریدر. ادرنه‌نك محاصره وسکوتی اثناسنده و اوفلاکت کونلرینك خراب ایدیجی تأثیراتی آلتنده یازلمشدر. اودیوانك شوقطعه‌سی (ئه‌مپره‌سیونیزم) اعتباریله آثارشعریه‌مزك انفسلرندندر.

گوللره صوصامش آهولر کلیر
غربت اللرندن قومرولر کلیر .
ییقیق تربه‌لردن هوهولر کلیر
کوکرجین دم چکر ویرانه‌لرده !

رضا توفیق بکك هنوز باصیلمامش اولان ترکجه منظومه‌لرندن (اقشام غریبلکی) عنوانلی برشعری سراپا (ئه‌مپره‌سیونیست)در. اوزونجه‌منظومه‌نك بش قطعه‌سنی، صوك شعرلرندن برمثال اولمق اوزره عرض ایدییورز .

عبدالله جودت

آقشام غریبلکی

ازلدن بری‌در ، اوهجرا یره ،
نیننی‌لر سویلرمش برسرین دره .
سرینی بکاده آچدی مشجره ؛
کنجلکم اوراده مدفوندر صاندم .

*

سودالردمی یدی : بلبل چیلردی ،
سروستان ایچندن برسس گولردی ؛
چیچکلر قوشلردن بوسه‌دیلردی ،
کائنات، عشق ایله مجنوندر صاندم .

*

نوش ایتدم کونشك آقان رنکنی ،
روحمی ـ حظ ایله ـ یاقان رنکنی ؛
افقده گورونجه اوقان رنکنی ،
فلکلر بن‌گیبی دلخوندر صاندم !..

*

صیره طاغلر موردی ، صولر قیرمزی؛
صولری بکلردی برپری قیزی .
آلنندن اوپرکن ـ آقشام ییلدیزی ـ ،
یشیل گوزلرینه مفتوندر صاندم .

*

رنك حسن ئه‌مردی : آی، اولکر، چمن
گونك ـ جان چکیشن ـ صولغون لبندن
او آقشام هرشیئی پنبه گوردم بن !..
اویرك مهتابی گللوندر صاندم ! ..

رضا توفیق

نجی، انسانه کوه‌ر ینی اداره‌ی اخلاق نوه‌لرک ان اعلی نمای
علی عصبیتی. اونه مدهشه بر قوتدر که معنا کی بیله
ملتهری محمود مدرس اولمقلغه صیانت ایدیور.

یونس نادی

یونس نادی بك

۱۲۹۵ سنه‌سی حزیراننده آیدین ولایتنك مکری قضاسنده تولد ایتمشدر . اشراف قضادن عبالی زاده حاجی خلیل افندینك مخدومیدر. قرائت وتجویده عائدایلك درسلری خصوصی بر معلمدن تدرس ایله‌مش، وعصرك ایجاباتنه موافق برتحصیل کورمك اوزره ۳۰۵ سنه‌سنده ردوس جزیره‌سنه کچمشدر . کوچوك یونسك برای تحصیل ردوسه کوندرلمه‌سنده‌کی سبب وسائق، اوصره‌ده ردوس « مدرسهٔ سلیمانیه»سنك حائز اولدیغی شهرت فوق‌العاده ایدی. فی‌الحقیقه بومکتبی، وقتیله ردوس منفیلری اولان احمدمدحت، ابولضیاورفقاسی تأسیس ایتمشلر، واصول تدریسی‌ده بالذات کندیلری وضع ایله‌مشلردی. سلطان مرادخان خامسك جلوسیله مظهر آزادی اوله‌رق ردوسدن انفکاك ایدن‌مکتب مؤسسلرینی دور عبدالحمید ثانیده‌کی یکی منفیلر تعقیب ایتمش، مدرسهٔ سلیمانیه دائماصاف وسالم برمنبع معرفت وحریت اوله‌رق قالمش واویله‌جه‌ده دوام ایتمکده بولونمشدی.

یونس نادی ، مدرسهٔ سلیمانیه‌نك اك کزیده شاکردی اولمش ، وغیرت وادرا کی خاصه‌لرینك فوق‌العاده‌لکنی‌یالکز معلملرینه دکل، آرقداشلرینه‌ده تصدیق ایتدیرمشدر. بوحقیقت آرقاداشلرنجه بوکونده بویله بیلینیر. یونس نادی هربولوندیغی صنفده،یالکز برنجی اولمقله قالمامش ؛ آرقاداشلرینه قارشی بر مذاکره‌جی ، حتی بر معلم وظیفه‌سی کورمشدر .

۳۱۲ سندسنده مدرسهٔ سلیمانیه‌دن برنجیلکله نشأت ایدن وعین زمانده مکتبك‌لسان صنفی دیپلوماسنی‌ده حائز اولان، یعنی عربی، فارسی وفرانسزجه لسانلرنده حائز وقوف اولدقدن باشقه احکام‌وعقائد اسلامیه‌جه‌ده مالك‌اجازت‌صاییلان یونس‌نادی بك، استانبوله کله‌رك غلطه سرایی سلطانیسنه داخل اولمش واوراده‌ده بالخاصه معلملرینك انظار تقدیر واستحسانی جلب ایتمکله اکتساب امتیاز ایله‌مشدر .

فرانسزجه‌ده‌کی رسوخنی تقویه‌ایچون برآره‌لق (سن‌بنوا) مکتبنه‌ده دوام‌ایدن‌یونس نادی بك ، ۳۱۶ سنه‌سنده بالمسابقه دردنجی اوله‌رق حقوق فاکولته‌سنه کیرمش ، و عین زمانده مطبوعاته‌ده انتساب ایده‌رك نشریاته باشلامشدر . یونس نادی بکك عالم مطبوعاتده‌کی ایکنجی‌یازیسی (عصبیت ملیه)یی موضوع‌بحث ایدییوردی. بوقبیل نشریاتك سانسوردن قورتوله بیلن مقداری بیله دورك نظر دقت وغیرتنی جلب ایتمکدن خالی قالمایور ، یونس نادی ایسه استبداد علیهنه جلی وخفی سویله‌مکدن وچالشمقدن کیری دورمایور ایدی .

٣١٧ سنه‌سی کانون ثانیسنك برقارلی کونده یونس نادی‌بك ایله یدی رفیقی توقیف اولونه‌رق بشکطاش قاره‌غولنك قوری تحته‌لرینه مسافر ایدلمشلردر . اوزمان عبدالحمیدك اتخاذینه مجبور اولدیغی اصول موجبنجه بو(جمعیت خفیه) متشبثلری، ایکی آیلق بشکطاش توقیفی داخل حساب ایدلمه‌مك اوزره ، محکمه‌یه تودیع اولونمشلر، وآرقاداشلری میانده یونس نادی بك‌ده اوچ سنه قلعه بندلکه محکوم ایدلمشدر .

بشکطاش قاره‌غولنی تعقیباً ضبطیه توقیفخانه‌سیله حبسخانهٔ عمومیده دخی آیلر کچیرن یونس نادی بك، بودروم قوله‌سنه متوجهاً درزنجیر اوله‌رق ازمیره چیقارلدقدن صوکره، لطف طالعله مدیللی قلعه‌سنه کیره‌بیلمش ، ومدت جزائیه‌سنی اوراده اکمال ایتدکدن صوکره عزیمت ایتدیکی مملکتنده (مکری) اقامته مأمور اولمشدر .

یونس نادی بك مکریده قالدیغی مدتجه اوروپاده‌کی ژون تورکلرك حرکاتی ایله علاقه‌دار اولمقدن خالی قالمایور ایدی. جریان احوال، مشروطیتك اعلانی صورتنده‌کی انقلاب ایله تظاهر ایدنجه، یونس نادی بك ، خلفه معنای انقلابی آکلاتمق بروظیفه بیلمش ، وبو وظیفه‌سنی ایفا ایده‌رکدن ازمیره واستانبوله کلدرك برطرفدن حقوقده‌کی مأذونیت امتحانی ویرمکه تشبث ایتمش، دیکر طرفدن‌ده ابوالضیا توفیق بك ایله برابر تأسیسنه چالشدیغی (تصویر افکارك)ك انتشارینه صرف مساعی ایله‌مشدر .

تصویر افکارك برنجی وایکنجی نشری آره‌سنده (اقدام)ده دخی محررلك ایتمش اولان یونس نادی بك، ٣٢٦ سنه‌سنده سلانیکه عزیمتله برسنه‌دن فضله برزمان (روم‌ایلی) غزته‌سنی اداره ایتمش ، وایکنجی دورهٔ انتخابیه‌ده (آیدین) لواسندن اکثریت عظیمه ایله مبعوث انتخاب اولونه‌رق استانبوله کلمشدر .

مجلس مبعوثانك انسدادینی تعقیب ایدن دورهٔ فترتده ابوالضیا توفیق بك مرحوم ایله ینه تصویر افکارك یکیدن انتشارینی تأمین ایتمشدر . تصویر افکارك بودورهٔ انتشارنده ایفا ایله‌دیکی خدمات ملیه معلومدر . یونس نادی بك الیوم [تصویر (تصفیر)افکارك] باش محرریدر .

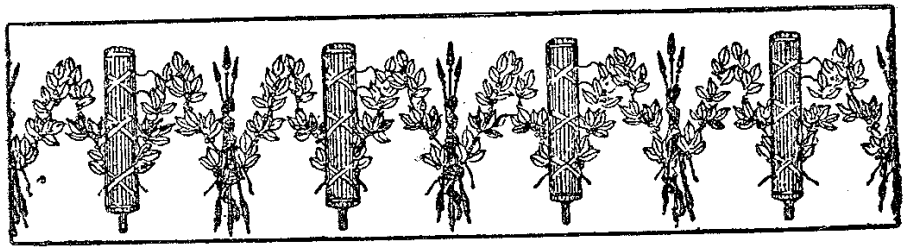

حقیقی انقلاب

اوغلم نادر، هنوز ایکی یاشنی اکمال ایده‌رك آشاغی یوقاری قوشمغه باشلادیغی زمان، بنم ایچون پك طاتلی بر راحتسزلغی موجب اولمغه‌ده باشلامشدی. او بنم اوطه‌مه کلمك ایسته‌دکجه، هیچ بنم ممانعت ایتمکلکم قابلمی ایدی؟ حتی اونك بنم اوطه‌مه کلمه‌سی ایچون وسیله‌لر احضار ایتدیکمی اعتراف ایدرسه‌م صمیم وجدانمه ترجمان اولمش اولورم. کرچه بوکلش و کیدشدن بنم سعی و حضورم متأثر اولویوردی. فقط یا کلمزسه؟.. اونه‌قدر فنا... هر حالده او کلمه‌لی ایدی، بن راحتسز اولمالی ایدم، زمان زمان ایشمدن قالیورم، کتابلرم خیرپالانیور دییه شکایت ایتمه‌لی ایدم، خلاصه بونوشین دغدغه بویله‌جه دوام ایتمه‌لی ایدی. نه‌قدر طاتلی دغدغه...

چاره یوق، (لاروس)ك (بایراق) کلمه‌سنی حاوی اولان جلدی بزم نادرك مالی اولمشدی. برکون اوچشید چشید بایراقلر ایچنده کندیسنه کلکون عثمانلی بایراغنی کوسترمش،

— ایشته اوغلم، بو آیلی ییلدیزلی قرمزی بایراق یوقمی، ایشته بو بزم بایراغمزدر، عثمانلی بایراغی...

دیمشدم. او، بنم اوطه‌ده بولوندیغمی آکلادیمی، همان قوشار کلیر:

— بك بابا، عثمانلی بایراغی!

دییه بهمه‌حال بکا اوجلدی چیقاردیردی....

کوروب کچیردیکمز فلاکتلرك هرکون أوده‌سویله‌نوب دوران فجیع حکایه‌لری، اوغلمك اوصاف دماغنده خیال میال ایزلر براقمقدن خالی قالمامش.

برآقشام اوطه‌مه قاپانمش، ایشمه قویولمشدم. قاپو آچیلدی: اولاقوجه‌مان برعثمانلی بایراغی، آرقه‌سندن‌ده اوغلم . حیرتمك امتدادینه میدان براقمایه‌رق :

— بك بابا، دیدی، ایشته عثمانلی بایراغی ! .

— ماشاءالله اوغلم، نره‌ده بولدك بو بایراغی؟..

— مدیره خانم بکا مکافات ویردی اونی.

— سن بوبایراغی چوقمی سورسك ؟

— چوق سورم‌یا. بوبزم بایراغمز. بن بوبایراغی أویمزك اوستنه آصه‌جغم. آصنجه‌یه قدرده ألیمده، نااینشته بویله باشمك اوستنده طوته‌جغم ..

— یورولمازمیسك اوغلم ؟

— نه‌دن یوروله‌جقمشم؟ مملکتلریمزده بز بو بایراق ایله طوره‌جغز. باق بزم سلانیکمزی یونانلیلر آلمشلر . اوراده بوعثمانلی بایراغنی بویله‌جه طوته‌جق یوقمی ایمش عجبا ؟... اما بز سلانیکمزی کیری آلیرز دکلمی بك بابا؟

— البته اوغلم. اوسلانیکی وقتیله بزم دده‌لریمز آلمشلرده بزه‌براقمشلردی. شیمدی بزده اونلر کبی اولمغه چالیشیرسه‌ق ، البتده ینه مملکتلریمزك صاحبی اولورز .

— یا ، یا بك بابا.. بزم دده‌لریمز آسیانك اورته‌لرندن قالقمشلرده، قاره قورومدن چیقمشلرده ، پاسین اووه‌لرندن کچمشلرده ، صوکره جیمه افندم ، تابوراره کلمشلرده ....

— آکلادم ، اوغلم ، آکلادم ... چوجغك نه‌آسیایی بیلدیکی واردی ، نه‌قاره قورومدن خبری واردی، نه‌پاسین اووه‌لری ایله‌بورالرینی اکلایه‌بیلمه‌سی محتملدی . بونلر کیم بیلیر هانکی معلمه خانمك ، دها بویوك چوجقلره تقریر ایتدیکی درسلردن چالینمه کله‌لردی. اوکوچوجك دماغدن ، چوجوق بیننده بر خیال کبی کچه‌رك معناسی آکلاشیلمادن ـ فقط حرارتله ـ دیلدن دوکولن اوسوزلر ، بینمده شیمشکلر چاقدیرمغه باشلامشدی. مع‌مافیه قارشیمده‌کی مینی

مینی بکا استقبالك ذیروح برکفالتی کبی کورونه‌رك تسلیلریمه بادی اولویوردی.

— اوغلم ، دیدم ، ألکده کی بایراغی شورایه قوی‌ده کل سنکله بر از قونوشه‌لم .

جواب ویردی :

— خایر بك بابا ، بوبایراق یره قونماز ، بن اونی دائما باشیمدن یوقاری طوته‌جغم . . .

حقیقی انقلاب ، نسلدن نسله تحقق ایدر دینلیور . عجبا بن‌ده حقیقی بر انقلابك مقدمه‌لری قارشیسنده‌می‌یم ؟

— کوزتپه : کانون اول ۳۲۹ —

یونس نادی

آرتنه بر واملا تورک قانی آقمنه معاضم ... باینه
فالقینا بیرجه بر تورکچه باشنالم ، اوکندی ایشی کندی
کوره جکدر . تورکچه بویوک آتینه ایمانم وار .

۱۶ کانون ثانی ۱۲۷۹

اسماعیل صبحی بك (صویصاللی اوغلی)

استانبولده دوغمشدر. بابا وآنا جهتلرندن تورکدر . بویوك دده‌سی طرفندن عائله‌سنك عنوانی (صویصاللی اوغللری)در .

اسماعیل صبحی ، مأمور اولان پدریله برلکده کوچوك یاشنده استانبولدن چیقه‌رق طشره‌لرده دولاشمش ، اورالرك مکاتب عسکریه وملکیه‌سنده اوقومش ، ۳۱۵ ده استانبوله عودتله وفا اعدادیسنه کیرمش ، ۳۱۹ ده چیقمش وبالمسابقه مکتب حقوقه کیره‌رك اوراده‌ده اوقومشدر . عین زمانده عدلیه نظارتی «امور جزائیه» قلمنه کیره‌رك اعلان حریته‌قدر اوراده قالمشدر. اعلان حریتی متعاقب غزته‌جیلکه‌باشلامش، مأموریتندن استعفاایتمش، ۳۲۵ سنه‌سنده‌ده، غزته‌جیلکده دوام ایتمکله برابر، مرجان اعدادیسی معلومات قانونیه واقتصادیه معلملکنه تعیین اولونمشدر .

صبحی دها مکتبده‌ایکن محرر اولمغه‌هوس‌ایدر، اوته‌بری قاره‌لامقله‌مشغول‌اولوردی. ۳۲۱ و ۳۲۲ سنه‌لرنده ، بر آرقه‌داشیله برلکده درسعادت تجارت اوطه‌سی غزته‌سنك تورکجه قسمنی چیقارییوردی . ۳۲۳ ده ازمیرده انتشار ایتمکه باشلایان «عثمانلی زراعت وتجارت» غزته‌سنه تجاری - زراعی مقاله‌لریازییوردی. ینه بوائناده هفته‌لق ثروت‌فنونه، اودورك مساعده‌سی دائره‌سنده ، یازیلر یازاردی .

اعلان‌مشروطیتی متعاقب کندیسنی درحال غزته‌جیلکه آتدی؛ یومی ثروت فنونه کیردی. برمدت‌صوکره چیقاریلان «شورای‌امت» غزته‌سنه کندیسنی سیاست‌داخلیه محرری‌اوله‌رق ایسته‌دیلر. شورای‌امتده آزچالیشدی وینه‌ثروت‌فنونه‌کچدی. بوسفرسر محررلکله‌غزته‌یی ۳۲۵ مایسنه‌قدرچیقاردی . یومی ثروت فنونك ۳۱ مارتی‌متعاقب‌چیقان آقشام نسخه‌سی‌اسماعیل صبحی‌نك برخاطرهٔ کزیده‌سیدر. فی‌الحقیقه، محرر ومخبرهپ کندیسی‌اولارق‌چیقاردیغی‌بوکوچوك‌غزته‌ده، علی قبولی‌بکك‌یلدیزده‌کی‌وقعهٔ دلسوز شهادتنی‌نشره‌جرأت‌ایدییور، استبداده آچیقدن هجوم ایله‌یور ، عاصی عسکرلرك کندیسنی اولوملهتهدید ایتمه‌لرندن وعبدالحمیددن کله‌جك تهلکه‌لردن قورقمایور ایدی . استانبول خلقی طرفندن قاپیشیلان بونسخه‌لرك عبدالحمیدك وعاصی‌عسکرلرك مظلم حرکتلرینی‌تشهیر وبناءً علیه حرکت اوردوسنك موفقیاتنی تسهیل خدمتی وصنده بویوك فائده‌لری اولدی ...

صوکره صبحی ، یومی ثروت فنون تعطیل ایدلدیکندن ، هفته‌لق ثروت فنونی درعهده ایتدی . وبوغزته‌یی ، کنج ادیب ومحررلری طوپلامق وبر زمانکی موقع

بلند ویکتاسنه‌اصعادایتمك غیرتیله ، ۳۲۸ حزیرانه‌قدر چیقاردی. بوتاریخده‌براختلاف اوزرینه ثروت فنونی براقدی ؛ معلملکیله مشغول اولدی .

تنظیمات، افهام، اعدام غزته‌لرینه یازی‌یازدیغی کبی صوك زمانده « پیام » غزته‌سنده برآرالق هیئت تحریریه مدیرلکنی ایفا ایتدی .

صبحی‌نك (ثروت فنون املاسی) نامی آلتنده حرفلریمزك واملامزك اصلاحی حقنده رساله طرزنده براثری ، کذلك بزده شیمدی‌یه قدر چیقانلرك جداً اك مکملی اولمق اوزره ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸ سنه‌لرینه مخصوص اوچ بویوك جلد (سالنامهٔ ثروت‌فنون)ی واردر.

بر قاچ ادبی پارچه‌دن قطع نظر ، سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی مقاله‌لرنشر ایتمش، برآزده‌لسانیاته‌دائر یازمش اولان‌اسماعیل صبحی آچیق، قطعی، دوزکون‌اسلوبیله مقتدر برمحرر ، ذکا وجدیتی ایله آرقه‌داشلری آره‌سنده متمایز وفعال برغزته‌جیدر . هیچ برفرقه‌یه انتساب ایتمه‌مش اولمقله برابر برتورك ملیتپروربدر .

بنم فکرم

تورك دوغدم؛ بش یاشمدن بری‌ده ملیتپرورم؛ یکی تعبیر ایله‌افاده‌ایده‌رسه‌م، اسکی برتورکجی‌یم. داها برمحله مکتبی چوجوغی ایکن، ارکك قادین هرکسك، برلاقیدیٔ معتاد ایله دوداق بوکه‌رك، « تورك ! » تلمظنه ویردیکی ادای تحقیر اوزون اوزون قولاغمده چینلاردی؛ «یاربی، دیردم، دولت نه‌در؟ بواستانبول کیمکدر وبز استانبوللیلر نه‌جنسدنز ؟ » بر آز تاریخمزی اوکره‌ندیکم زمان ، محیطمك عکس تأثیریله، واسع وقهار برتورك خانانلغی کورمك ایچون‌شدید بر حرص دویمشدم. بعضاً، خریطه قارشیسنده، قاراقورومدن ایکنجی بر جنکیز طوفانك طاشماسنه دعا ایده‌ردم ... مکتب اعدادیده، (اقدام)ك تورکلکه دائر نشریاتی اوقودیغم صیرالرده ، حجه کیتمك ایچون استانبولدن کچن بخارالیلرك ریختیم اوستنده بلاو یشیرمه‌لرینی بویوك بر لذتله سیر ایتمکه کیده‌ر ، اونلرك اوزون قوللی خرقه‌لری آلتنده قیلیج قوللانان جنکاور بازولر ، پابوجلری چابوق یورومکه بیله‌مساعد اولمایان‌باجاقلرنده آتلر مهموزلایان برقدرت‌جندیانه آراردم. وتورکدن غیری هرکسدن نفرت ایده‌ردم ... بونلر بربودالاقدی که معذرتی برابرنده ایدی ...

بوکون پك معتدلم؛ هیچ أمپه‌ریالیست ده‌کیلم. آنجق، یرلشمش، چفتجی وصنعتکار، مدنی ومسعود برتورکیه کورمك ایسته‌یورم. ویانه‌سورلری، جزایر ساحللری، هندده‌کیزلری روحمه عظمت ویریر؛ مهاج حشمتی اوکنده سرفرو ایده‌رم؛ کنیش برایمپراطورلغك برباشدن اوبرباشه دویولان صدای امر ونهی

سحرکار بر جاذبه‌یی حائزدر . لکن ، بوتون بونلره رغماً ، پك صلحپرور ومعتدلم. آرتق بردامله تورك قانی آقماسنه معارضم. نخوتمز اوغورنده اسراف ایده‌جك بر قطرهٔ قوتمز قالمادی . ضعیف قوللریمز ، حوایج حیاتیه طاشیمق ایچون، لوازم‌سطوتندن فدایه مجبوردر. کیمیزك سلامتی فضله مزینانی، ساخته اسباب فرمانفرمائی‌یی ده کیزه آتمغه احتیاج کوسته‌ریبورسه، بن بوکا طرفدارم ... نه‌قدر آجی اولورسه اولسون، بکلکمزك یالکز قدیدی قالان تخت جبروتندن ایمکه راضی اولمالی‌یز. صندالیه‌مزه وچوبوغمزه باشقه‌لری صاحب ایکن لافزن تکبر اولمقلغمز نه‌بوشدر !

شوالیه‌لك دوری کچدی ؛ ایشجیلك عصرنده یاشایورز . صلح ایچنده بی‌آرام چالیشه‌رق تورکلکی اجتماعی، اقتصادی احتضاردن قورتارمالی‌یز. متواضع وکندینه صاحب برتورکیه‌یی، مغرور فقط اسیر برتورکیه‌یه ترجیح ایده‌رم. بو مملکتك هواسنده قیریق قانادله اوچمغه چابالامق نشانهٔ حاکمیتمز اولاماز ؛ در ودیواره، قعروزمینه نفوذ ایده‌لم؛ یارینه قالقینابیله‌جك برتورکلك یاشاتالم. اوکندی ایشنی کندی کوره‌جکدر . تورکلکك بویوك آتیسنه ایمانم وار .

اسماعیل صبحی صویصاللی

قادین ایله ملت بر در ؛ ایکیسی ده حریت بکله‌یور.

محمود صادق

محمود صادق بك

استبدادك زنجیر تقییدی ، مکتب ملکیه‌نك تدریساتی هنوز کوشه‌تمه‌مش ، جدی فائده‌لر تأمین ایدن پروغرامی هنوز اوته‌سندن ، بریسندن قیرپلامشدی . ایشته بو دور فیضنده تحصیلنی اکمال ایدن محمود صادق بکك اصل حیات تحریری ۱۳۰۱ تاریخنده باشلار .

مکتب ملکیه‌ده‌کی مکتسباتی آلمانیاده‌کی تحصیلیله دها زیاده انکشاف ایدن محمود صادق بك زنده، جید برفکر جوال ایله ساحهٔ مطبوعاته آتلمش، دها ایلك تجربه‌سنده اقتدار و استعدادینی کوسترمش ایدی . ۱۲۹۸ دن اعتباراً « منظره » ، « مرأت عالم » رساله‌لرنده کوروله‌جك باشلایان مقالاتی بواقتداره ، بو استعداده جلی برهان‌ایدی. دها صوکره صره‌سیله جریدهٔ حوادث ، طریق ، صباح ، سعادت ، اقدام ، ترجمان حقیقت غزته‌لرنده کچیردیکی ادوار مساعی ایسه ، بتون روحیله سودیکی ، بتون قلبیله انتخاب ایتدیکی مسلکده متمادی تکامل مرحله‌لری ایله تجلی ایدییوردی . هفته‌لق ثروت فنونده کاه « عثمان غالب » ، « قدری » نام مستعارلریله ، کاه نام اصلیسیله یازدیغی اجتماعی ، فنی ، ادبی، اقتصادی مقاله‌لرده ، جرائد یومیه‌ده‌کی نشریاتی کبی عمومك رغبت وتقدیرینی جلب ایدییور، کنیج ، غیور محرره قارئه و قارئلرینك توجه و ارتباط قلبیسی آرتدقجه آرتیور ایدی .

محمود صادق بکك حیات تحریرینه برآرالق مأموریت دوره‌سی‌ده قاریشیر . مکتبدن چیقدقدن صوکره خارجیه ومالیه‌ده مأموریت ویرمشدی. لکن ـ هنوز رحلهٔ تدرسده ایکن بیله آثاری متعدد وسیله‌لرله تظاهر ایدن ـ افکار احرارانه‌سی ، کندیسنی بتون بتون عالم مطبوعاته حصر وجود ایتمکه سوق ایله‌مشدی . نه چاره‌که ۳۱۵ سنه‌سنده مجبوراً غزته‌جیلکدن چکلدی ، قدس شریف تحریرات مدیرلکنی قبول ایتدی . بر نجل نجیب وعالی‌نك امر تدریسنه اهتمام ایتمکده اولمسی نظر حمیدیده خوش کوروله‌مش، فلسطینه قدر تباعد ایله‌مکی برصدات مزعجه‌یه معروض قالمغه ترجیح ایتمشدی .

۱۳۲۱ ده قدسدن افتراق ایدییور ، آرتق بر دها آیرلمامق اوزره ، ینه عالم مطبوعاتده‌کی موقع مستثناسنه کچیور، اقدامده ، صباحده بولنیور، بر آره‌لقده ترجمان حقیقتك سر محررلکنی درعهده ایدییور. مشروطیتك اعلانی اوزرینه یومی ثروت‌فنونك

ریاست تحریریه‌سنه کچدی . او صره‌لرده بو جریده‌نك وطنه ایفا ایتدیکی خدمات معلومدر . شورای امتده، یکی غزته‌ده بولندیغی کبی نهایت تکرار صباحه انتساب ایتدی. اوچ سنه‌یه یقین زماندنبری قارئین بیوك بر نفوذ نظرله ، مدقق ، رقیق و چالاك بر قلمله یازیلان مقاله‌لرینی اوراده اوقومقده‌در. بالقان محاربه‌سنك بدایتنده ویانه مخابرلکنده‌ده بولنمشدر .

بتون معناسیله غزته‌جیدر . عثمانلی غزته‌جیلری اساتذه‌سندندر . محمود صادق بك بوکون ، فرانسزلرك دیدیکی کبی ، عالم مطبوعاتده برAutorité در. یکرمی سکز سنه‌یه یقین بر مدتدن یعنی مطبوعاته انتسابندنبری علمی ، فنی ، اجتماعی ، اقتصادی حادثات و تحولات جهانك ، شئون کائناتك هیچ برینی نظر تدقیق و تعقیبندن قاچیرمامش هردم تازه و جوال قلمی ایله ملتی مستفید ایتمش ، یازیلری هرکون دها زنده ، دها طراوت بار برشخصیتله نظر پیدای انطباع اوله کلمشدر .

متعدد رومانلرنده هله اك صوك تألیف ایتدیکی « رشوت » نده ، « تکامل » نده « سودا و قلب شیدا » سنده اسلوب بیان خصوصیله‌ده ، تحلیلات روحیه ، تدقیقات اجتماعیه ، تصویرات حسیه جهتیله‌ده بیوك بر قدرت تحریر کورولمکده‌در .

مزاخی یازیلرده یازار . او درلو یازیلرنده نه درین نه ایچه نکته‌لر واردر! قلمده‌کی مقاله‌لرینی ، تقویمدن یاپراقلرینی بیلمین ، بیوك بر لذتله ، بیوك بر تقدیر ایله اوقومایان یوقدر . هله تنقیداتده ، جدی ، مشروع تنقیداتده یدطولی صاحبیدر

عثمانلی مترجملری میانده‌ده برنجی صنفده بولنمقده‌در. نام اصلیسیله‌ده، مستعار نامله‌ده پك چوق مترجم آثاری واردر .

وقوف جهتیله عصردیده ، اقتدار و فعالیت جهتیله‌دائما نوجوان وزنده برمحرر مز، براستادمزدر .

حسن بدرالدین

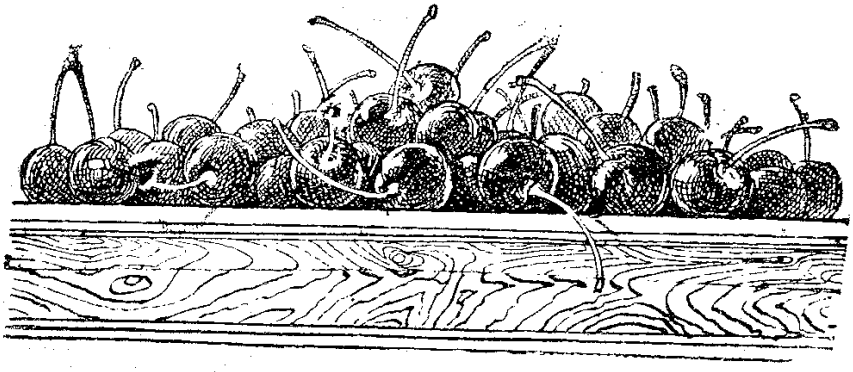

وجهۀ انسانیت ومدنیت

دنیا یوزنده‌کی قوملرك، ملتلرك، حکومتلرك عادات ومشواری، دین ومذهبی، شکل اداره‌سی نه‌اولورسه اولسون البته کتلۀ عمومیۀ بشریه برطرفدن کلمش برطرفه کیدییور... دور وحشتدن عصر حاضر مدنیته‌قدر انسانیت عمومیه‌نك برمشی وحرکتی‌وار... تعقیب ایتدیکی بریولی وار... نقطۀ ابتدادن، بوکونلك وصول ممکن اولمش اولان نقطۀ معالی‌یه قدر، تاریخ انسانیت ومدنیت تدقیق اولونمق شرطیله، کاه یوکسه‌لوب، کاه آلچالان، اهتزازی حرکتلری کوسترن، فقط دائما آلچالمه‌سنه، یوکسلمه‌سی غلبه ایده‌رك، تعالی‌دن قالمایان خطوط منکسره ایله بر «شه‌ما» ، برجدول ترتیب اولونه‌بیلیر .

برملتده افراد ملتك آیری آیری مسلك ومشربی، مذهبی، مشغله‌سی اوله‌بیلیر. هربری بردرلو صنعت وتجارتده کار وکسبده بولنه‌بیلیر. فقط هیئت عمومیه‌نك برغایه‌سی اولمق، افراد بوغایه‌اطرافنده فکراً، قلباً، بدناً طوپلانمق لازم که‌اوملت، کرچك‌دن برهیئت اجتماعیه‌شکلنده بولونه‌بیلسون، موجودیتنی، قوتنی ترقی وتکاملنی تأمینه‌قابلیت کسب ایتسون... بروجود بشرکبی که، وجودی تشکیل ایدن عضولردن هربری‌نك آیری بروظیفه‌سی بولوندیغی حالده جمله‌سی‌ده مشترکاً ادامۀ حیاته، آهنك قوت وصحته خادمدر .

بونك کبی انسانیت عمومیه‌نك‌ده برغایه‌سی اولمق مدنیتك بروجهۀ استقامتی بولونمق لازمدر، وواردر، و وار اوله‌کلمش‌در. واراولمسه‌یدی انسانیت ومدنیت عمومیه‌نك بوکونکی درجۀ کمالنه واصل اولمق قابل دکلدی. انسانلرك تشکیل

ایتدکلری جمعیتلر بنی‌اسرائیلك صحرای تیه‌ده‌کی حالی کبی برحال‌ده قالمش اولوردی. بلکه بشریت عمومیه‌یی سوق واداره‌ایدن قوای طبیعیه واجتماعیه هنوزهرکسك مدرکاتی، ایکی ایکی درت ایدرکبی قبول ایده‌جکی بر شکلده، تدقیق و تحلیل اولونه‌مامش‌در ؛ فقط، بو، او وسائقك غیر موجود اولدیغنه دلیل اوله‌ماز...

بوسائقی، نره‌یه‌باقسه‌ق کوره‌میز؟... سیاسیات‌ده، جهانکیرلك‌ده، ادبیات‌ده ـ فن ومعرفتی ذکر ایتمیورز؛ حمد اولسون فن ومعرفتك ملتی نوع بشر، وطنی روی زمین اولمش‌در.ـ سیاسیلر، فاتحلر، ادیبلر منسوب‌اولدقلری هیئت اجتماعیه‌نك منافعنی، تعالیسنی هدف‌اتخاذایتمشلردر، آزچوق کندی‌احتراصلریی، شهرتلرینی‌ده کندیلرینه رهبر مقامنده طوتمشلر و بویله یورومشلردر . فقط دون‌ده، بوکون‌ده، یارین‌ده ـ انسانیت‌ومدنیتك شیمدی‌یه‌قدرکی‌سیروحرکتندن استدلال ایدیورز وقناعت کتیریورزکه ـ انسانیت‌ومدنیتك وجهۀ استقامتندن انحراف‌ایدن‌سیاستلر، استیلالر و«ادبیات»لر، موقت‌موفقیتلرکوسترسه‌ده، جدی ثمره‌لر ویره‌میه‌جك ، پایدار اثرلر براقامایاجق‌در .

اکر ناپولیون سیاستی ، ناپولیون استیلاسی ، انسانیت و مدنیتك وجهۀ استقامتندن تهالك استیلاجویانه ، حرص شهرتله ، انحراف ایتمسه‌یدی؛ یعنی بو وجهۀ استقامت بشریتك تذلیلی‌دکل، آنجق‌اقوام انسانیه‌نك بردرجه دها تعالی وتکاملی ، استراحت وسعادته نائلیتی اولدیغی هدف اساسیسی کوزه‌دلسه‌یدی ، بالآخره کوستردیکی صفحه‌لرکورولمیه‌جك‌دی، اوروپا اقوامنی، اوروپاسیاسیات عمومیه‌سنی زیر وزبر ایدن برمسلکك، بر حرکتك ثمراتی پایدار اوله‌مایه‌جغی اولدن آکلاشیله‌بیله‌جك ایدی.

بوکونکی سیاستلر، استیلالر، خلول مصلحانه‌لر، حرص منفعت وشهرتله، مدنیت وانسانیتك غایه‌سندن انحراف‌ایتدکجه، هیئت‌عمومیه‌نك منافع‌اصلیه‌سندن آیغیری بریوله صاپلمش اوله‌جغی ایچون، مدنیت وانسانیتك‌قوای عمومیه‌سیله، سائق قویسی ایله چارپیشه‌جق، بومصادمات شدیده‌ده موفقیات موقته‌سنی غالب

ایده‌جك... وكورولیور كه تمدن وترقی‌ده الك ایلری‌ده بولونان ملتلر، ازان جمله، انكلیزلر، خیلی بر مدت‌در، سیاستلرنده مدنیت وانسانیتك وجههٔ استقامتنی، غایه و هدفنی تعقیب ایتمكه، انكلیز سیاست ومنفعتنی بونكله تألیف ایله‌مكه ساعی‌درلر ... آلمانیا وفرانسه‌كبی، آلمان وفرانسز قوتلرینك تفوق واعتلاسنه حصر سیاست ونصب آمال ایتمش اولان یرلرده بیله قوهٔ حاكمه‌نك منافع مخصوصه‌یی ترویج وتأمین خصوصنده فرط غیرت وحس ملیت ایله، مدنیت وانسانیتك وجههٔ استقامتندن، كلی، جزؤی انحرافاته دوشمه‌سی حالنده، ینه اوملتلرك كتلهٔ متفكره‌سنی، ابرهٔ سیاست واداره‌نك بوانحرافاتنه قارشی كلیوره، مدنیت وانسانیت استقامت مقناطیسیه‌سنه، اونی تطبیق ایتدیرمك ایسته‌یور ...

برملت، موجودیتنی ادامه، ترقی وتعالیسنی استحصال ایچون، كندینه بر غایه وهدف تعیین ایده‌بیلیر، بوغایه‌یه دوغرو، فرط غیرت كوستره‌بیلیر. اوملتك افرادی آره‌سنده‌كی فكر واجتهاد، دین ومذهب، حتی عرق وقومیت اعتباریله فرقلر، اختلافلر، تفاوتلر نه‌اولورسه اولسون، بوغایه‌ده، بوغیرت‌ده اكر مدنیت وانسانیت وجههٔ استقامتندن منحرف ایسه مبارزات ومجادلاتنده، موفقیاته ایصال ایتمك ایسته‌دیكی مساعی وتشبثاتنده، كرك كندی آره‌سنده ظهور ایده‌جك، كرك مدنیت وانسانیت عالمنك هرطرفندن، خارجدن كله‌جك جریانلرله شدتلی مصادماته معروض قالیر وموفقیاتی مستحیل اولور.

اویله‌كه بوكون سیاست داخلیه وخارجیه دكل، ادبیات ملیه‌ده، مدنیت وانسانیتك وجههٔ استقامتنی كوزه‌دییور. فرانسه ادبیات حاضره‌سنك تمثال‌ذی حیاتی اوله‌رق، انكلتره جمعیت ادبیه‌سی، «آناتول فرانس»ی لوندره‌یه دعوت ایتمش وانكلیزلرك مسافر خاصی عدایله‌مش، شرفنی اعلا ایله انكلیز قدردانلغی كوسترمش ایدی؛ او «آناتول فرانس» كه فرانسه ادبیات حاضره‌سنی، الك زیاده انسانیت ومدنیتك وجههٔ استقامتنه سوق وارجاع ایتمش اولان بر ادیب محترم وبرذات عالی‌در ...

تمدن وتعالی ایچون سیاسیات کبی ادبیاتده، هردرلو مساعیٔ اجتماعیه‌ده ، انسانیت ومدنیتك وجهۀ استقامتی ایله هردرلو هدف وغایه‌نك تألیفی ضرورتنی اونوتمامالی ...

محمود صادق

عصمت خانم — طایر، به سطا بیلدیکمی سویدیکم : بر قیز اجون اوزطفوز باسه ریجاز
والده لك حضننه تمام بر سنه زیاده اولوخسه رجکدر . ایشته بنجه معلوم شی ذر قیزم
حیرسه‌ده

حسین سعاد بك

حسین سعاد بك بیك ایکی یوز سکسان دورت سنه‌سی مارتنده استانبولده دوغمشدر . پدری مالیه مأمورلرندن علی بك اسمنده برذات اولوب حسین جاهد بك‌ده کوچوك قارده‌شیدر . ابتدائی تحصیلنی بر قاچ رشدیه‌ده اتمام ایتدکدن صوکره ملکیه طبیه‌سنه کیرمش و اورادن بیك اوچ یوز دورت سنه‌سنده هکیم شهادتنامه‌سی آلمشدر.

باباسنك کتبخانه‌سنده برچوق اسکی دیوانلر موجود اولوب کندیسی کوچوکدن بری بونلری مطالعه ایتمکدن ذوق آلمش وبو متمادی قرائت ادبیه نهایت ادبیات و شعره انتساب هوسنی اویاندیرمشدر. ایلك اثری بیك اوچ یوز اوچ تاریخنده یازیلمش برغزلدر. مسلك و مکتب آرقاداشی اولدیغی کبی عینی زمانده قومشوسی‌ده اولان جناب شهاب الدین بك‌ده عینی سنه یازی یازمغه باشلامشدر . پك چوجوقلقدن ابتدا ایده‌ن دوستلقلری آرالرنده بر نوع مشارکت فکریه وحسیه حصوله کتیرمشدر. سعاد بکك اثرلرینی تدقیق ایده‌نلر اونك‌ده شهاب الدین بك روشنده بر شاعر اولدیغنی تصدیق ایدرلر . بینلرنده‌کی فارقه جناب بکك خیاللرنده حدودسز بر وسعت بولونماسنه مقابل حسین سعادك حسی اینجه‌لکلره تمایلیدر .

حسین سعاد بك کنجلکنك بر قسمنی ـ ینه جناب بکك عینی زمانده ـ اوروپاده کچیرمشدر. اوراده‌کی حیاتنك حسی انطباعلرینی کوستره‌ن بعض شعرلری کوزه‌ل تصویرلره انضمام ایتمش رقیق بر حزنی حاویدر .

حسین سعاد بکك غائب ایتدیکی ایلك زوجه‌سنه عائد الملرینی افاده ایده‌ن «نذیر ملال» نامنده‌کی سلسلهٔ اشعاریله سائر بعض اثرلری اینجه بر حس شاعری اولدیغنی کوستریر. کندیسی اوچ یوز اون حرکت ادبیه‌سنك قیمتلی عضولرندن و ثروت فنونك دائمی محررلرندندی .

مملکتمزده بش سنه اول وجود بولان انقلاب ، ادبیات عالمنه حسین سعادبکك یکی وطانینمامش استعدادلرینی‌ده اظهار ایتدی . او تاریخدن صوکره ، « قلم » اسمیله چیقاریلان و ستونلرینی یوکسك و ادبی مزاحه حصر ایده‌ن مجموعه‌ده مستعار ناملرله نشر ایتدیکی مقاله‌لر جنسنك أك کوزه‌للری اولدیغی کبی متعدد دفعه‌لر تمثیل و ابراز ایدیلن وبویوك برشهرت قازانان « کیرلی‌چماشیرلر» و «درسه دوام ایده‌لم » تماشالری‌ده بزده مضحکه‌نك أك پارلاق نمونه‌لریدر .

کتاب شکلنده مطبوع اثرلری «لانهٔ ملال» اسملی شعر مجموعه‌سیله « کیرلی‌چاماشیرلر» تماشاسیدر .

ج . ساهر

معلوم، مجهول پیه‌سندن :

عصمت خانم، حلیم بك، امل

امل — حیاتی اوکرنمکه اصلا احتیاجم یوق.. نه اولدیغنی بن پك اعلا بیلیورم.

حلیم بك (ایلك عموجه‌سی) — یاوروم، اوسنك بیلدیکك مکتب حیاتی بیلمدیکك مجهول برحیات دها واردرکه اونی‌ده آنجق کیده‌جکك یرده اوکره‌نه‌جکسك. طور، حاضر صره‌سی کلمشکن سکا برقیزك حیاتنی تصنیف ایدیویره‌یم : برقیز سکز یاشنه‌قدر آناسنك، باباسنك نوازشلری ایچنده کوله، آغلایه دوشه قالقه بویوین بر بیکدر... سکزدن اون‌بش یاشنه‌قدر مکتب ویامربیه‌دکیشدیره دکیشدیره براز معلومات، براز لسان اوکره‌نیر برچوجقدر . اون بش‌دن اون یدیسنه قدر مودلدن مودله، سوسدن سوسه قونار سویملی برکلیکدر.. بوکلیك چاغی کچدکدن صوکره سنك یاشکه کلمش قیزلرك سمای تفکرنده براوفق نوین آچیلیر .. بعضاً مجهول بر حسك مجهول قانادلری خیالنه یلکن آچه‌رق اونی اوبیلمدیکی افقلره دوغرو چکر کوتورور .. اوافق کنارینه قاچ دفعه کله‌رك اوراده قاچ دفعه دوشوندك اونی بیله‌مم ، فقط بیلدیکم بر شی وارسه اوده او مجهول افقلرده کوردیکك منور باغچه‌لر ، قاریشیق قراکلق یوللر آراسندن کچوب کیتمك ایچون هرحالده بررهبر حیاته اولان احتیاجکدر یاوروم ..

عصمت خانم (املك خاله‌سی) — امل، قاچ یاشکده‌سك ؟

امل — اون طقوز .

عصمت خانم — برقیز ایچون اون طقوز یاش نه‌دیمکدر، بیلیورمیسك ؟

امل — خاله ، سن‌ده بکا عموجه‌م کبی مجهول اولان شیلردنمی بحث ایده‌جکسك ؟

عصمت خانم — خایر ، بن سکا بیلدیکمی سویلیه‌جکم : برقیز ایچون اون طقوز یاش دیمك والده‌لك حقندن تمام برسنه زیان اولونمش دیمکدر. ایشته بنجه معلوم شی بودر قیزم .

حسین سعاد

آرزوم یادداشم یادداشم دنیا دوزه‌لیور ،
دره‌لی یاناقلاینه ، دکیزلی حوضدلرینه ، یلدیزلی
سورلرینه گیریور ، یاناره طاغله سونیوردی .

احمد حکمت بك

١٢٨٧ سنهٔ هجریه‌سی ربیع‌الاولنك اوچنده استانبولده تولدایتمش اولان احمدحکمت بك کریدوجزائربحرسفید ولایتلری قاپوکتخداسی مرحوم یحیی سزائی افندینك اوغلیدر. اجدادی مورەلی اولوب اوزون‌مدت قورون، موتون وترابولیچه حوالیسنك مفتیلکلرنده بو نشلردر. احمدحکمت بکك جدی عبدالحلیم افندی شعر ایله اشتغال ایتمش اولدیغی کبی پدری سزائی افندینك‌ده غیر مطبوع مرتب ، متصوفانه بردیوانی واردر . یدی یاشنده پدرینی غائب ایتمش اولان احمد حکمت بك ابتدای تحصیلنی رشدیه مکتبنده کچیردکدن صوکره مکتب سلطانی‌یه کیرمشدر . اوزمانه عائد خاطراتنی کندیسی شوبله نقل ایدر .

« مکتب رشدیه‌یی بتیروب مکتب سلطانی‌یه کیردیکم زمانلر بك اوغلنك ، کلوب کچدیکجه ، رنکارنك جامکانلری ، هوی هایی ذهنمی اویالاردی هردکانك اوکنده بش اون دقیقه کچیرمه‌دن یوله دوام ایده‌مز وبکا رفاقت ایده‌ن لالامك دائما تویخلرینه دوچار اولوردم . اوزمان ادبیاتدن غیری برمشغله یکده معتبر اولماماسندن وبلکه ارثی برتمایل نتیجه‌سنده ادبیات ایله مشغول اولمغه باشلادم. مکتبك دردنجی صنفنده یاپدیغمز براوزونجه‌وظیفه‌نك مکتب‌سلطانی مدیری اسماعیل بکك تقدیرینی جلب ایتمه‌سی‌وصوکره بووظیفه‌نك کتاب‌شکلنده « لیلا ـ یاخود برمجنونك‌انتقامی » نامیله عصر کتبخانه‌سی کلیاتی میاننده نشر ایدلمه‌سی کوچوك روحمی تشویقه‌بادی اولمش واویاشده غایت جزئی برحق تألیفه نائل اولمقلغم بنی سویندیرمشدی. مکر بوموضوعی وظیفه اولەرق‌بزه ویرن‌معلممز حکایه‌نك اساسنی اوصیراده نشر اولونان دیکر بر رومانده آلمش ایمش . »

احمدحکمت بك مکتب سلطانیدن چیقدقدن‌صوکره فرانسه مؤلفه‌سی «بارون‌سناف» ك قادینلرك تووالتنه ، کوزللکلرینك محافظه وادامه‌سنه دائرنشرایله‌دیکی «قابینه‌دوتووالت» اسمنده‌کی کتابنی بزم چارشاف وفراجه‌لرمزدن واوزمانکی استانبول طرز تلبسندن‌ده بحث‌ایدرك «تووالت و لطافت» عنوانیله تورکجه‌یه ترجمه ایدرك کتابجی آرا کل افندی واسطه‌سیله‌طبع‌ایتدرمشدی. بوندن‌باشقه«الکساندر دومازاده»نك«قامیله‌برلوجه»نامنده‌کی کوچوك رومانی « برریاضینك معاشقه‌سی » نامیله‌ترجمه وطبع ایتدردکدن‌صوکره‌شرق وغرب اخلاقی‌آره‌سنده اولان بویوك تضاد جاری اولدیغنی اکلایه‌رق بردها اثر ترجمه ایتمه‌مشدر. احمدحکمت بك‌عالم نشریاته‌ایلك آتیلدیغی زماندن بحث ایدرکن: « اوزمانکی محررلری تقلیداً هرشیدن بحث ایتمك ، هزارفن کورنمك ایسته‌یوردم . بوهوسله‌پاتاتس زراعته دائر اوفاق برکتابمی عصر کتبخانه‌سی میانته ادخال ایتدم . دیر .

احمد حكمت بك هنوز ٣٠٩ تاريخنده يونانستانده پيره‌ده ، برسنه صوكره قافقاسيه‌ده پوطيده شهبندر وكالتيله بولونديغى صيرالرده ادبياتمزك ملى برغايه‌سى بولنماسنك الزم اولديغنه قناعت كتيرمشدر . بالاخره درسعاته عودت ايده‌رك خارجيه نظارتنده استخدام ايديلن احمد حكمت بك مكتب سلطانى‌ده سنه‌لرجه دوام ايدن حيات تدريسيه‌سنه باشلايه‌رق صيراسيله املا ، قرائت ، صرف ، نحو ، كتابت وادبيات معلملكلرنده بولونمشدر . بو صيرالرده‌ده معروض قالديغى مشكلاتدن لسانمز املاسنك مطرد برقاعده آلتنه آلنماسنده وطرز تحريرمزك ساده‌لشديرلمه‌سنده ، مدنيت وملیت فكرلرينك تعميمى ايچون ، ضرورت اولديغنى اكلامشدر .

« ثروت فنون » ده وقتيله يازمش اولديغم كوچوك حكايه‌لرك « خارستان » ناميله طبعندن صوكره ساده‌لكك طمطراق افاده‌دن دها معنيدار ومؤثر ومعمافيه بلكه دها كوچ اولديغنى ، اويويان فكرلرمزى صارصمق ، طوران يوره‌كلرمزى چارپيندير مق ايچون فكرلرده حتى برپارچه مبالغه‌لى عصبيتك ، افاده‌ده برپارچه فضله آچيقلق وساده‌لك لزومنك درجهٔ اهميتنى تقدير ايتدم . »

ديبور . احمد حكمت بك بولزومك اهميتنى بالخاصه صوك سنه‌لرده دارلفنونك آلمان وفرانسز ادبياتى تاريخلرينى تدريس ايدركن دها قطعى وواضح برصورتده ديمشدر احمد حكمت بك ديبوركه :

« يوكسكلك ، بويوكلك ، اينجه‌لك ، درينلك كبى روحى جلالاندير ه‌جق طويغولرك عوامه پك يابانجى كلمه‌يه‌جك كلمه‌لر ايله ، آكلاتديرلماسى وملت افرادينك سويه‌سنك اورويا اهاليسى مرتبه‌سنه يوكسلتيلمه‌سنه چاليشلماسى تورك واسلام محرر وشاعرلرى ايچون ملتى بروظيفه دينى بربورج اولديغنه ايمان ايتدم . آلمان مدنيتى وادبياتى تاريخلرنده بوخصوصده پك مقنع مثاللر واردر . ينه آكلادم كه خلقك طويغوسنى ، عادتى ، روحنى ، استعدادينى نظر دقته آلمايه‌رق يازيلان خودكام اثرلرك اوقويانلرك اوزرنده برتأثيرى اوله‌ميور . تأثيرسز آثارك ايسه برقيمتى ، معمافيه برعمرى اوله‌جغنه قائل دكلايم . بوكون فصيح وبليغ ديوانلرى نه‌قدر اوقونوبورسه‌شيمدى داهى ، استاد يرينه قويديغمز اديبلرده يارين اوقدر اوقونه‌جق . بوعصر ملیت وضوع وبنلك عصريدر . اوروپادن كورديكمز تحقيرلر ، كچيرديكمز بحرانلر يازى يازانلرمزى مفرط برر ملیت پرور يابمغه كافى دكلميدر ؟ . »

یاقاریش

کون باطیور ؛ سوکیلی قورقوك کوکلمده طوغویور ... قومرال آقشام بکا سس سزلکلر ایچنده وارلغکی، یوجه لککی فیصیلدایور...

بو آلاجه قارانلقلر آراسنده ، برقولك ، دیلماج [۱] قوللانمادن ، اوز بیلکیسیله سکادیلار دوکمك ایسته‌یور... اودونج کییم آلمادن کندی چاپوتلریله قارشیکه چیقمق دیله‌یور .

اونك یالواریشلرینی دیکله‌مزمیسین ؟

برقانادی ایجینمش، قارنی آچیقمش سرچه‌نك اوتوشجکنی آکلارسین!..

بر بویونی بوکوك ، بکزی اوچوق چیچکك ایسته‌کجکنی طویارسین ! . .

بوکون تورکك، ییپرانمامش، طاتلی، ایجه‌سنی برنجی اوله‌رق سکا ایریشدیرمك ایسته‌ین، بر آریق، چیپلاق کوکلك صوچنی باغیشلاسه‌لك گرکدر .

ای یوجه کوکلری ایشیقلی ییلدیزلرله، آزغین دکیزلری کوپوکلو طالغه‌لرله سوسله‌ین تاکری ! قوللرکه کندیلرینی طانیمق ، کندیلرنده اوزکی طانیتمق اوزره اونلره به‌یین، کوکل ویردك ... اونلردن یوزبیکلرجه تورکلر سوکیلی صوك یالاواجنك [۲] طوغرو ایزندن ، بوآوص ، بو طویغو قانادلریله یوکسله یوکسله اوچمکنه [۳] ایرمك ایسته‌دیلر .

بر یوزینك الك بیوك اولوسی اولان سنك تورکلرك، یوره‌کلرینی طوکدران صوغوق بوز قیرلرینی ، یوردلرینی بیراقه‌رق سوزلرکی اکلامق ، سنك اوز

---

[۱] دیلماج : ترجمان (قاموس ترکی)

[۲] یالاواج : پیغمبر »

[۳] اوچماق : جنت »

برلککی طانیمق ، سکا طاپمق اوزره یالین آیاق ، باش آچیق ، باغیر چیپلاق قوشه قوشه یاد ایللره دوشدیلر . . . یانه یانه صیجاق چوللره اوشدیلر . . . او کنیشلکلرده یلدیرن تورکلرك سنك طوتساغك اولدیلر. یوغون اورغانکه[۱] صاریلدیلر . . .

ایلك چاغده آیه ، کونه طاپان بونلر ، شیمدی آیك ، کونك ایسنی [۲] بولدیلر ... قوتلواولدیلر ... یالاواجکك سویله‌دیکی یرلیغکه بویونا کدیلر... یارادانلرینی بیلدیلر ... طوغرو یوله کیردیلر ... ایسته‌کلرینه ایردیلر .

صوکرا ، ای بزی یوقدن وار ایدن اوغون [۳] صوکرا سنی اولاتمق بویوك بیتیککی [٤] ، یوجه بویورولدیلرکی ایلریلره کوتورمك ، برلکك سانجاغکی یر یوزینك بر اوجندن اوبر اوجنه ایلتمك ، کوکل کوزی کور اولانلره ، سنی طانیمیانلره سنی کوسترمك ، سنی طانیتمق اوزره صاواشمغه باشلادیلر . . . شیمشکلریکه باقدیلر ، قیلیچلرینی چکدیلر . . . ییلدیریملرکی ایشیتدیلر ، طوپلرینی قوللاندیلر ... قانلرینی اوغورکده دوکدیلر ... باشلرینی یولکه قویدیلر ... قوجه دکیزلری کچدیلر ، یوجه طاغلری آشدیلر . یالکز سن ! سن بیلیرسین کیم ... بتون یر یوزنده‌کی صاییسز قوللرکدن ، چوق ، پك چوق ، اونلر سنك اوغورکده چابالادیلر . سنده اونلره اوکودلر باغیشلادك... دیرلکلر ویردك. یالاواجلرینك کوزل آدلرینه آییردیغك اوکلی یرلری ، بوتون اونلرك یوردلرینك بوجاقلرنده صاقلادك . . . اونلری بوتون قوللرکه قارشی، سنك اوولر آدیکك ، قوتلو برلکك بکجیلکنه قویدك . . . بویله‌جه اوکوبده یاراتدیغك ، تورکلرك سکا دوشکونلکله یوکسلدیلر . . . بویوجه‌لکدن اونلری ایندیرمه... آق بولوطلردن قاره چامورلره دوشورمه!

(۱) یوغون اورغان : قالین ایپ، حبل‌المتین
(۲) ایس : صاحب (قاموس ترکی)
(۳) اوغون: حق تعالی
(٤) کتاب عظیم ، قرآن کریم

ای سوکیلی تاکری ! اونلری ایندیرمه . . . دوشورمه‌کیم اونلرك یورکلرنده سنك قورقوك، سنك سوکیك واردر ، سن وارسین !..

بیلمه‌دن یاپدقلری صوچلری وارایسه، دونکی امکلرینه باغیشلامازمیسین؟ باغیری قارالرینی بوکونکی کوز یاشلریله ییقامازمیسین ؟

یوره‌کلری قاراردیسه اشیکده یرلره‌سورونن آلینلری آقدر... یوره‌کلرینك قارالتیسینی آیدینلاتمق دوشدکلری اوچورومدن بیلکلرینی طوتمق، اونلری‌ینه طوغری یوله کتیرمك سکا کوچ دکلدر ای اوولولر اوولوسی !..

شیمدی‌اوککده، چپلاق کوکلیله که‌که‌لیه‌رك سویله‌نن بو آریق قولك بوتون یورددا‌شلریله‌برلکده بریارلیغا‌یجی‌باقیشکك یوقسولیدر... ای بویوك تاکری!.. سن ینه اونلری اونوتمه !.. سن ینه اونلری اسیرکه !..

باق ! سیزان کوز یاشلر، نه اغلایور ؟!. سیزلایان یوره‌کلر، نه‌اینله‌یور؟..

احمد حکمت

دنیا یارادیلیرکن ...

قارانلق !.. بوغیجی، ازیجی بر قارانلق !.. روز کارلر آقییور ؛ طاشلر آسییور؛ آلولرقاینایور. چاغلایان آتشلردن کردابلر دونویور؛ أریمش دمیرلردن فیسقیه‌لر حاصل اولیور ، طاغلر یووارلانییور ؛ دکزلر بوشانوب طولویور . بولوطلر کومبورتولرله‌پاطلایور، ایچلرندن یوزلرجه، بیکلرجه‌ییلدیزلر فیرلایوب، آتش بوجکلری کبی اوچارق ، سوزوله‌رك، چارپیشارق برطرفه صاپلانییور. قاباران، کوپورن، قیورانان آلولرله، یوکسلن، قیوریلان ، قاورایان صولر بری بری اوستنه آتیلیور ، صاریلییوردی .

کائنات دونویور ، دونویوردی !..

دنیایی دوزولتمکه مأمور اولان ملکلر جهانك بر طرفندن دیکر جهتنه اوچویوزلر، قوشویورلردی. کیمی آلولری دومانلرندن، صولری کوپوکلرندن طوتویور، طاغلری آتیلییور، ییلدیزلری قاقییور ، شاخه قالقان دره‌لری یاتیر-ییوردی . کیمی دب اکبری قویروغندن سوروکله‌یور ؛ حملی بوینوزلرندن چکییوردی .

وکائنات دونویور، دونویوردی !..

بولوطلر، سیسلر ، دومانلر آراسندن بر شیمشك خیزیله اوچان ، فدا کار برملك، تکرار محورینی دکیشدیرن بریلدیزی، پارلاق ، کوزه‌ل بریلدیزی ، زهره‌یی، طوتمق ایسته‌رکن اونك خیرچین بر دونوشیله قانادینی قیریویردی . وقایالرك اوستنه دوشدی، بایلدی .

آیلدینی زمان کوزلرندن طاشلرك اوستنه بردامله یاش یووارلاندی.

یارادان که بوتون بوفدا کارلقلری کورمش و بوخدمتلری بکنمشدی ، بو آجینك، بوکوز یاشنك خاطره‌سنك غائب اولماماسنی ایسته‌دی... بوایلك کوز یاشندن ایلك ارککی یاراتدی ...

*
* *

آرتق یاواش یاواش دنیا دوزه‌لییور، دره‌لر یاتاقلرینه، دکزلر حوضه‌لرینه، ییلدیزلر محورلرینه کیرییور، یانار طاغلر سونویوردی. کونش موجوداته هر کون بر پارچه فضله حیات دها ویرییور. روز کار کائناته هر کیجه بر یکی تازه‌لك، کوزه‌للك علاوه ایدییوردی... داملا، داملاشفقلردن کومه، کومه کل فدانلری؛ قطره قطره بولوطلردن چمن چمن محبت چیچکلری؛ ذره ذره ییلدیزلردن اوبك اوبك پاپاتیا تارلالری حاصل اولویور. بر آوج قوس قزح بر طاوس شکلنه کیرییوردی.

بو کوزللکلردن، بویکیلکلردن لذت آلمق ایچون طاقیم طاقیم فرشته‌لر صالینه‌رق کزییور، سوزوله‌رك اوچیور، هر آغاجك کولکه‌سنه کیرییور، هر قوشك سسنی اوقشایور، هر چیچکك قوقوسنه بورونویورلردی.

ایچلرندن بری، الك کنجی، الك کوزه‌لی، فقط الك یورغونی بوطاتلیلقلری دها سکون ایچنده طاتمق ایچون کونش دوغارکن، اونك ضیاسنه کوکسلرینی، بایراقلرینی آچان بر کومه چیچکك اورتاسنه اوطوردی. واوده بوتون مخلوقات کبی ظهوره کله‌جك معجزه‌یی بکله‌یه‌رك دوداقلریله، کوزلریله، کونشك ایشیغینی أممکه باشلادی. بوصیره‌ده هر قوشده بر پارلاق توی، هر غنجه‌ده بر یکی رنك، هر آغاجده بر طاتلی یمیش بلیریرکن بو فرشته‌نك أمدیکی بر داملاجق ضیادن‌ده اونك دوداقلرنده برشی، بر کوزه‌للك، بر نور کوروندی. بو کوزه‌للك، بو نور دنیاده ایلك «تبسم» ایدی.

یارادان که ملکلرك بوتون فدا کارلقلرینی کورمش وخدمتلرینی بکنمشدی، بوطاتلیلغك بو تبسمك خاطره‌سنك غائب اولماماسنی ایسته‌دی. بو ایلك تبسمدن ایلك قادینی یاراتدی...

ودنیانك ایشی‌ده بیتدی!..

احمد حکمت

تورك دنياسى مؤسسلرينده

بهره مكتب خانه دينى وعلمى بر مقصوده گوره اعلى بر تربيه
تأسيسى شرفنه ايشته بنده دخى ؛ تربيه رحمى قالدقجه ترقيلك
حصول بولماسنه جهد قانعم . [illegible]

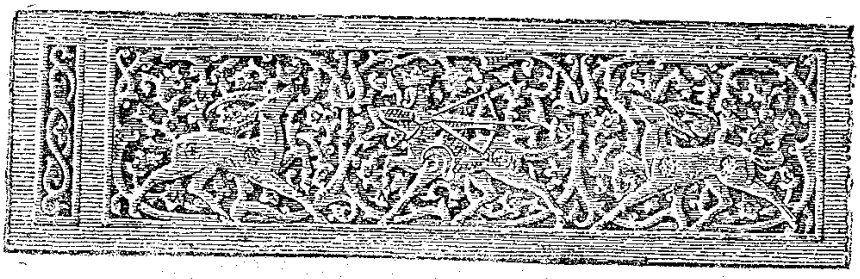

كاظم نامی بك

۱۲۹۳ سنه‌سنده اسكداردە دوغمشدر . مختلف ابتدائی مكتبلرنده ، اسكدار ، ادرنه و سلانيك عسكری رشديه‌لرنده ، مناستر عسكری اعداديسنده اوقومش ، ۱۳۱۱ سنه‌سی حربيه‌يه نقل ايتمشدر . ۱۳۱۳ سنه‌سی نهايتنده پياده ملازم ثانيلكيله آرناوودلقده تيران رديف طابورينه مأمور اولمشدر .

۱۳۱۹ سنه‌سی اوچنجی اردو مشيرتی خصوصی كاتبلكيله ياورلكنه تعيين ايديلمش ، ۳۲۶ سنه‌سی تموزنده عسكرلكدن استعفاسنی ويره‌رك سلانيك ولايتی معارف مفتشی اولمشدر .

شمديكی حالده استانبول ، ادرنه ولايتلريله چتالجه سنجاغی معارف مفتشيدر . تيران وبرات ملكی رشديه‌لرنده فخری معلملكلرده بولونمشدر . برات اعداديسنك تأسيسنه چاليشانلردندر . اوراده تورجه ورسم معلملكلرينی ايفا ايتمشدر . سلانيكده ملكی اعداديسنده صنايع مكتبنده ، عسكری رشديه‌سنده ، روضهٔ صبيان مكتبنده سنه‌لرجه تدريسانده بولونمشدر . سلانيكده ميسيون لائيق فرانسه‌ز طرفندن آچيلان فرانسز ليسه‌سنده برچوق سنه تورجه معلملكی ايتمشدر .

حربيه مكتبنده ايكن موقوت رساله‌لره شعرلر وادبی مقاله‌لر يازاردی . حريتك اعلانی متعاقب « ناصل اولدی ؟ » پيه‌سی ، « تربيهٔ وطنيه‌ده ايلك آديم » اثرلرينی يازمش ، « روس اختلال جمعيتنه منسوب برقاديننك حياتی » ناميله براثر ترجمه ايتمشدر . موسيو ژول پايونك «la Morale à l'école» ، «مكتبده اخلاق» اثرينی قسماً ترجمه وبرنجی كتاب اولارق نشر ايله‌مشدر . فرانسه حكومتی طرفندن كنديسنه officier d'Académie رتبه‌سی و « پالم آقاده‌ميق » نشانی ويرلمشدر .

نبیله‌نك شكایتی

نبیله خانم، واپورك قیچ گوكرتەسی اوزرینه سردیكی شیلته‌سنده چكه‌سنی دیرسكنه دایایارق اوطورمش ، ییلدیزلری پارلایان بو بولوطسز كوز سماسی آلتنده قویو براسمرلكله اوزانان دكزه، پروانه‌نك چارپماسیله دكزده حصوله كلن یاقاموزلرك جنبشنه باقیوردی. واپور آقشام اذانیله برابر غلطه ریختمندن قالقمش، نبیله خانم یرینه یرلشنجه‌یه قادار قارا كلق قویولاشمش، استانبولك بر اوزاق كوزكیبی ایشیلدایان آیدینلقلری یاواش یاواش سچیله‌میه‌جك بر حاله كلمشدی . اوزاقلرده قارا كلقلره باطوب چیقان ساحل فنه‌رلری كسكین ضیالریله كیجه‌نك درینلكلرینی ییرتیوردی. بولوطسز كوكده ییلدیزلری سوندوره‌جك آی هنوز شرقك سینه‌سندن دوغمامشدی .

نبیله‌خانم دكزه ویاقاموزلره باقیور، فقط اونلری كورمیوردی؛ بلكه شیمدی نره‌ده بولوندیغنك بیله فرقنده دكیلدی : اوقادار درین بردوشونجه‌یه دالمشدی. بردن : « نبیله خانم ، بورایه‌می یرلشدك ؟ » دیین برقادین سسی ، كندیسنی اویاندیردی. بو، قوجه‌سی مالیه دائره‌لرندن برینك مدیری اولان ناشد بكك حرمی فریده خانمدی؛ برآی قادار اول مردیوه‌ندن دوشه‌رك صاغ قالچه كمیكی زیاده‌سیله ایجینمش ، یكرمی كوندن زیاده یاتاقده قالمشدی ؛ هنوز آغریسی بوسبتون كچمه‌مش، یورورکن، خصوصیله مردیوه‌ندن اینوب چیقارکن زحمت ویرمكده بولونمش ایدی. اونك ایچون دوقتورلر اون كون قادار بروسه قاپلیجه‌لرینه دوام ایتمسنی توصیه ایتمشلردی . ناشد بك فریده خانمی واپورك برنجی موقع قاماراسنه یرلشدیرمش، حقنده معاونت كوسترلمسنی‌ده قاپداندن رجا ایتمشدی .

فریده ایله نبیله پك كوچوك یاشدن بری طانیشیورلردی؛ واپوره بینركن كوروشمشلر ، قونوشه قونوشه كیده‌جكلرینه سوینمشلردی . فریده قاماره‌سنه یرلشدكدن صوكرا چارشافنی چیقارمش، باشنه موصیق براورتو، آرقاسنه‌ده بر مشلخ كیه‌رك نبیله‌یی آرامغه قالقمشدی . نبیله شیلته‌سنك بركنارینه چكیله‌رك یر كوستردی :

— گل، اوطور، قارده‌شم ؟

فریده :

— قامارایه اینسه‌كداها أیی‌اولمازمی؟ امااوراده‌ده انسان سینتینه‌قوقوسندن بونالیور. مومك سونوك ایشیغنده اوپیس‌قوقویی چكه‌رك قونوشمادنسه، بوراده دكیزك تمیز هواسنی یوتارق قونوشمق دها أیی دیه‌جكسك ، دكیلمی ؟ پكی اوطورایم . دیدی ؛ وعلاوه ایتدی :

— دكزه باقه باقه نه دوشونیوردك، باقایم ؟ داها واپوره كیررکن سنی چوق دكیشمش بولدم. یوزكده برمحزونلق واردی. دوغروسی مراق ایتدم. بندن كیزلی برشی دكیل یا ، قارده‌شم ؟

نبیله درین بركوكس كچیردی :

— صاقلانه‌جق بر دوشونجه دكیل‌كه ... بن اویله هرشیئه آلدیرانلردن اولمادیغم حالده بوسفركی دوشونجه‌م بنی چوق اوزدی‌ده اونك ایچون سكا محزون كوروندم .

— پكی، دردك‌نه؟ قوجه‌كدنمی شكایتك وار؟ یاواش یاواش أولنه‌لی اوتوز سنه‌یه‌واریيور. شیمدی‌یه قادار سندن بویله‌برشكایت ایشیتمدم؛ بوندن‌صوكراده ایشیده‌جكمی هیچ‌ظن ایتمیورم. كوكلكه باشقه‌برسوداده كیره‌مز. حمد اولسون آچ دكیلسین، چپلاق دكیلسین؛ ایسته‌سه‌كسن‌ده بنم كیبی برقامارا طوتابیلیرسین. قوجه‌ك، اوغلك خسته دكیللریا، انشاالله ؟

— بونلرك هیچ بریسی یوق . قوجه‌مدن صوك درجه ممنونم ؛ بنی حالا

ایلك كونلركیبی سوییور. شكر ربمه، صحتی‌ده تمامیله یرنده. اوغلمه كلنجه، اوده صحتجه مكمل؛ فقط اخلاقجه ...

فریده شاشالادی ؛ بو ، آلتی یاشنه قادار عادتا ألنده بویوتدیكی صاریشین چوجوقده نه‌تورلو بر اخلاقسزلق اولا بیلیردی ؛ خصوصیله بویوك برمكتبدن برنجیلكله چیقمش، حكومت طرفندن آوروپایه‌ده كوندریلمشدی . شیمدی یكرمی بش یاشلرنده بردلیقانلی اولان نافذك هرطرفده مدحنی ایشیدییوردی؛ هركس « الله آناسنه باباسنه باغیشلاسین، اویله‌معلوماتلی اویله معلوماتلی كه . . » دییوردی . فریده تعجبنی یكه‌مدی ، صوردی :

— نافذمی اخلاقسز ؟

نبیله، فریده‌یه توحاف برصورتده باقدی، تبسمدن كندینی آلامادی :

— اخلاقسز دیمدم؛ قارده‌شم؛ سوزیمی بیترمه‌دن حكمكی‌ویرمه. مادامكه آچیلدی، باری اوزون اوزادی‌یه آكلاتهیم . یالكز، رجا ایده‌رم ، سوزیمی كسمه. احتمال‌كه دوشونجه‌مسكا توحاف كورونور . دیكله‌ده‌صوكرا نه‌سویلرسه‌ك سویله .

— بیلیورسین‌كه أولندكدن اوچ‌ییل صوكرا الله نافذیمی احسان ایتدی؛ ایلك كوز آغریسی اولان یاورومی املم كیبی یتیشدیرمك ، بویوتمك ایسته‌دم. خسته‌لغه طوتولمامسی ، صاغلام، كوربوز اولارق یتیشمسی ایچون بر آنانك نه یاپماسی لازم كلیرسه یاپدم. صیرما كیبی صاچلری آلتنده‌كی یوموق یوموق پارلایان وكولن كوزلری ، طومبول طومبول پنبه یاناقلریله نافذیمی كوره‌نلر « ماشاالله!» دیمكدن كندیلرینی آلامیورلردی. سرچه‌كیبی جیویلدامغه، دوغرو درست لاقیردی سویله‌مكه، أیی‌یی كوتویی بردرجه‌یه قادار آكلامغه باشلاینجه، یالكز كوربوز بردلیقانلی دكیل، بزم‌كیبی برعائله‌یه یاقیشه‌جق دینلی‌وأیی خویلی برآدام اولماسنی آرزو ایتمكه باشلادم . بونك ایچون عقلمك ایردیكی ، دیلمك دوندیكی، چوجوغمك‌ده دویوب آكلایه‌جغی برصورتده كندیسنی تربیه ایتمكه

باشلادم . اوستنه توز قوندورمیور، کول یاناقلرینه برفیسکه بیله وورمیوردم . اوندن صوکرا الله باشقه براولاد داها ویرمدیکی ایچون بوبریجك اوغلومی کوزمدن بیله قیصقانیوردم . درت بش یاشلرینه کلنجه اوکا کوزل کوزل آلهیلر، آقشام یاتارکن، صباح قالقارکن تاکری یه دعالر اوکره تیوردم؛ مسلمانلغی سودیره جك حکایه لر سویلیوردم .

آلتی یاشنی بتیرنجه یه قادار ، سن ده پك أیی بیلیرسن که چوجوق کرك صحتجه، کرك اخلاقجه تام برمسلمان وتورك یاوروسی اولارق یتیشدی . یدی یاشنه کیرنجه باباسی نافذی مکتبه ویردی . چوجوق مکتبده اوقومغی، یازمغی اوکرنمکه ؛ فقط بکنمدیکم برطاقم یکی یکی خویلرده قازانمغه باشلامشدی . کوندوز مکتبده ، سوقاقده ایدیندیکی فنا سوزلری ، فنا خویلری کوستردکجه بن اونلری حکمسز براقاجق یوللری آریبور، چوجوغمه داها زیاده طاتلیلقله أیی خویلری سودیرمکه اوغراشیوردم . آرتق قرأن اوقومغه، علم حالی اوکرنمکه باشلادیغی وقت کندیسنده داها درین برمسلمانلق روحنك اویاناجغنی امید ایدییوردم. بونکله برابر ایچمدن، نه دن طولایی اولدیغنی آکلایامادیغم کیزلی برسس، چوجوغمك هرکون براز داها بندن ، بنم دوشوندیکم ، ایسته دیکم اخلاقدن آیریلمقده اولدیغنی سویلیوردی . آنا قلبنك امیدی قولای قولای کسیلمیور . بن ده نافذك نهایت برکون دوغرو یولی بولماسنی بکلیوردم .

ابتدائی یی بتیردی ، رشدیه یه دوامه باشلادی ؛ اووقت مکتبك یاورومی بندن داها زیاده آیرمغه باشلادیغنی داها آچیق برصورتده آکلادم . اسکی تمیز اعتقاد یرینه چوجوقده اخلاقنك داها زیاده ایلشمه سنه وکوزللشمه سنه یارامایان قویو بردیندارلق کوریبوردم. بن بوقادارله ده ممنون اولمق ایستیوردم اما ، ایچمده کی قورقو بنی راحت براقمیوردی .

نافذ اعدادی یه کیردی ؛ اسملرینی بیله اوقویوبده آکلایامادیغم قوجه قوجه کتابلرله کیجه یاریلرینه قادار چالیشیور؛ صباحلری ایرکن ایرکن مکتبنه

كیدییوردی . لكن آرتق مصحف، كیسه‌سی ایچنده محزون محزون دیوارده آصیلی قالمش ، نماز نیاز بوسبوتون اونوتولمشدی . نافذ آرا صیرا بكا اوقودقلرندن برشیلر آكلاتمغه چالیشیوردی. اویله اسملر سویلیوردكه عمرمده هیچ ایشتمه‌مشدم ؛ اویله شیلر سویلیوردی‌كه آكلامیوردم . یالكز یوركمده برشی دوییوردم‌كه اوده بواوقونان ، اوكرنیلن شیلرك نافذی یالكز بندن‌ده دكیل ، دیندن ، مملكتندن ، ملتندن اوزاقلاشدیردیغی ایدی .

نافذ اعدای‌یی بیتردی؛ ملكیه‌دن برنجیلكله چیقدی ؛ آوروپایه كیتدی. معلوماتلی بركنج اولارق استانبوله دوندی . معلوماتلی، شیق بركنج . فقط ایشته اوقادار. آوروپایه كیتمزدن‌اولده واردی اما ، كلدكدن‌صوكرا بوسبوتون كورولدی‌كه نافذ أوندن، أویمزدن هیچ خوشلانمیور؛ باباسنك، بنم كینشمزی، یمك ییشمزی ، اوطوروب قالقیشمزی ، قونوشوشمزی ، هیچ برشیمزی بكنمیور ؛ قالیله دكیل حالیله بكنمیور . شیق شیق كینمه‌سنه برشی دیمیورم ، فقط انكلیز فرنكلری‌كبی بییقلرینی كسیور ، كوزینه تك كوزلك طاقیور ، طیرناقلرینی اوزاتیور. طوننده لكه‌لرینی كوردیكم حالده، نه أوده نه‌ده حمامده ییقاندیغنی، آبدست آلدیغنی كوزمیورم . بنم اوكره‌ندیكم اوكوزل آلهیلر یرینه شیمدی آغزنده « فان فین » لی توركیلر دولاشیور . صانكه نافذ بزم اوغلومز اولمقدن چیقمشدی ، برقوقلایه دونمشدی . قندیل آقشاملرنده ، بایراملرده آنا بابا ألی اوپمك یوق . حاجیلرله آلای ایدر ؛ هوجالرله أكله‌نیر . قادینلرك چارشافلرینه‌طاقیلیر. بونلری باباسنه قارشی‌یاپه‌میور اما، بنم یانمده صیقلمامز لغه دوریور . یمكلردن صكرا اوداسنه چیقوب اوطورمق قابل دكیل ؛ آغزینه آلدیغی طولما قادار قارا برجیغاره‌نك دومانلرینی صاووردقجه اودایه برپیس قوقودولیور . نه یمكلردن اول ، نه‌ده صوكرا النی آغزینی ییقامیور . برآقشام اوداسنه كیرمزدن اول ایچریده حدتله باغیردیغنی ایشتدم؛ قورشونله قلبنمدن وورولمشه دوندم ؛ آمان یاربی ! نه دییوردی بلیرمیسین ؟ « كاشكه تورك

ومسلمان دوغاجغمه دنیایه حیوان اولارق کلسه ایدم . » دیمه‌سینمی ؟ قاپی‌یی آچوبده ایچری‌یه کیرمدم ؛ اورایه ییقلیوریرمکدن‌ده قورقدم ؛ همان مسافر اوداسنه قاچارق سدیرك اوزرینه آباندم‌ده ساعتلرجه آغلادم .

داها نه سویله‌یم ؛ بن اللهدن نه ایستیوردم ، نه ویردی ؟ نه‌یه چالیشدم ، نه‌یه نائل اولدم ؟ دینی بوتون برمسلمان بابانك یمز تورك صلبندن بویله أجوش بوجوش برفرنك اویدورماسی ناصل‌چیقدی ؟ آه! شیمدی هپسنی آکلیورم : نافذ داها مکتبلرده ایکن بویکی یوله کیرمکه باشلامشدی ؛ اورالرده اوقودیغی شیلرده مسلمانلغه ، تورکلکه یارار برشی یوقدی .

ایشته قارده‌شم ، دردم بودر ؛ بن دوشونمه‌یمده کیم دوشونسون ، بن یانمایایمده کیم یانسین ، بن دوکونمه‌یه‌یمده کیم دوکونسون ؟ هپ مکتبلردن چیقانلر بنمکی کبی فرنك تقلیدجیسی ایسه ، وای بومملکتك ، زواللی تورکلکك باشنه!

نبیله بواوزون‌سوزلرك کندیسنده تکرار اویاندیردیغی کدرلرك آغیرلقلری آلتنده کوزلرندن یاشلر دوکمکه باشلادی . شیمدی فریده بومتعصب فادینك بوصاچمه فکرلرینه داها زیاده شاشیوردی ؛ آوروپاده اوقومش ، معلوماتلی برکنج دیه هرکسك مدحنه نائل اولمش برچوجوغه آناسی فرنك تقلیدجیسی دیسین ! بونی حوصله‌سی برتورلو آلمیوردی ؛ فقط دوشوندکلرینی نبیله‌یه آچمق لازم دکیلدی . بویله متعصب برقادین ، کیم بیلیر کندیسنی‌ده نه تورلو برشیله اتهام ایدردی . اونك ایچون یاوان یاوان سوزلرله نبیله‌یی تسکینه چالیشدی وبراز داها اوطوردقدن صوکرا : «بن‌ده آرتق یاتایم ، قارده‌شم ، بوکون پك یورولدم ، یارین برابر چیقارز . بروسه‌ده‌ده ینه اوزون‌اوزون کوروشورز . » دیدی وآیریلدی .

کاظم نامی

هيئت اعيانه

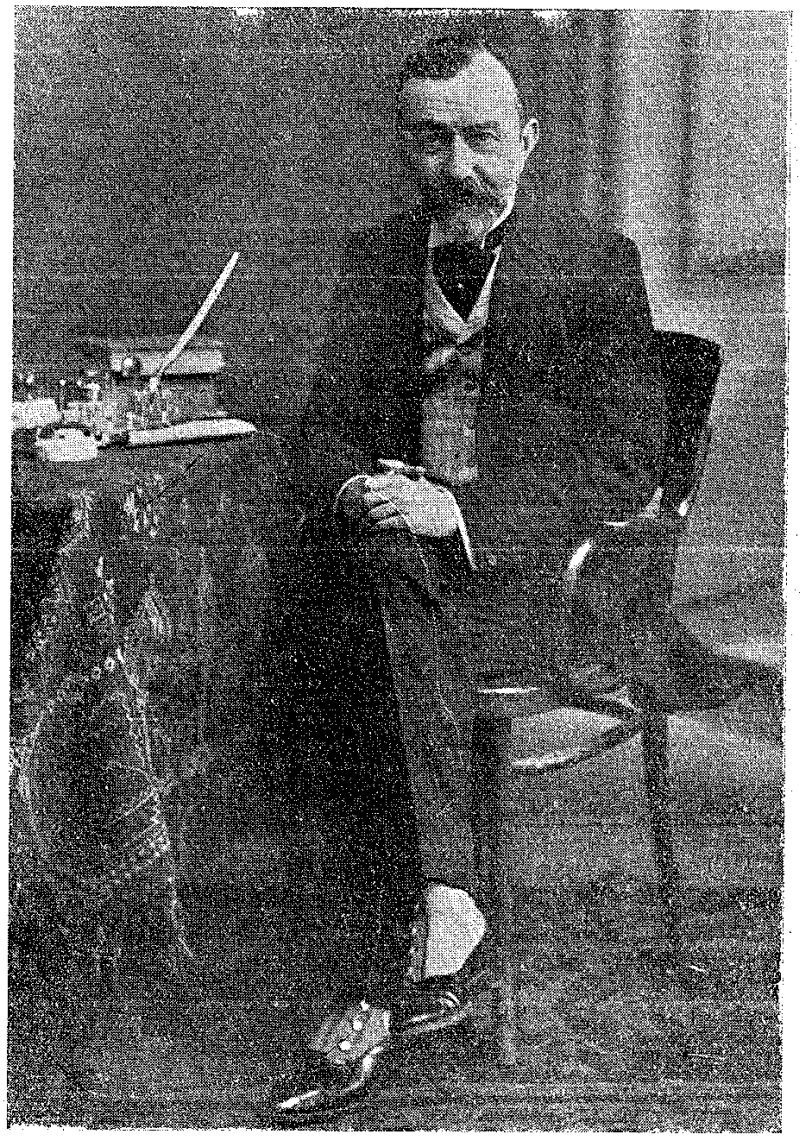

انسان ایچون کزی کمالیله اتزاج
تزیین قدر اخره صرانیز اضاع

عبدالحمید

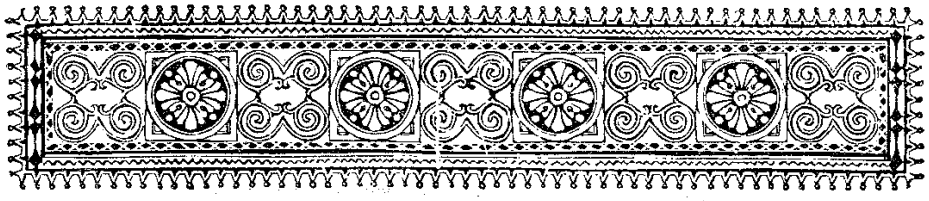

عبدالحق حامد بك

تورك شعرينك أك بويوك داهيسى هيچ شبهه‌سز عبدالحق حامد بكدر . كنديسى ، قدرت ادبيه‌سنك اك بويوك حيرانلرندن اولان برادیمزك ديديكى كبى «مملكتمزك اك بويوك شاعرى و دنيانك اك بويوك شاعرلرندن » در .

عبدالحق حامد بك بيك ايكى يوز آلتمش يدى سنه‌سى كانون ثانيسنك يكرمى دوردنجى كونى بيكده ساحلده بويوك پدرى عبدالحق منلانك ياليسنده دوغمشدر [*] .

پدرى خيراه افندى انجمن دانش رئيسلكى ، مكتب طبيه ناظرلغى ، طهران سفيرلكى كبى مهم مأموريت و خدمتلرده بولونمش و تاريخه دائر آثار نشر ايتمش فاضل بر ذات اولديغى كبى اجداد و اقاربى‌ده هر برى برر صورتله تميز ايتمش فضلادندر . حامدك عائله‌سى بر سلالهٔ مشاهيردر ؛ وبو فضيلت ومزيته اتكا ايده‌ن محق شهرت و معروفيتك حامد شاهقه‌سيدر .

عبدالحق حامد ايلك تحصيلنى جوار مكتبلرنده وبيكده‌كى فرانسز مكتبنده آلدقدن صوكره طقوز اون ياشلرنده ايكن پارسه كيتمش اوراده‌ده ايكى سنه قادار قالارق « باق» سوقاغنده « هورتوس » قوللهژنده تحصيله دوام ايتمش ، عربى وفارسى بى‌ده مؤخراً مجلس معارف رئيسى اولان سليم ثابت افندى ايله بهاءالدين افنديدن تدرس أيله‌مشدر . اون اوچ ياشنده ، طهران سفيرى اولان باباسيله برابر كيده‌رك اوراده فارسى لسانندەكى وقوفنى تزييد ايتمشدر . كنديسى سفارت كاتبلكى ، شهبندرلك ، باش كاتبلك ، مستشارلق ، سفير وكيللكى و نهايت سفيرلكله پارس ، پونى ، غولوص ، بومباى ، لوندره ، لاهى ، بروكسل كبى پك چوق اوروپا شهرلرنده بولونمش و فرانسزجه و انكليزجه لسانلرينه وقوف تامى حسبيله غرب ادبياتنك شاه اثرلرينى‌ده تدقيق و تتبعه امكان بولارق مخيله ومفكره‌سنك دهاى ابداعنى مطالعاتيله تربيه و تنميه ايتمشدر .

حامد تنها و سسسز طبيعتدن زياده ولوله وخارقه ايله دولو مدنيتك عاشقى اولديغى ايچين بوتون دولاشديغى يرلر ايچنده اك چوق سوديكى بلده لوندره‌در . اك سوكيلى اثرى اولان « فتن » ايله اك صوك و اك ابداعى اثرلرندن برى اولان « ايلخان » ى اوراده يازمشدر .

صوك سنه‌لرده بروكسل سفارتندن چكيلوب استانبوله عودت ايدن عبدالحق حامد بك حكومت طرفندن اعيان انتخاب و تعيين اولونمش ، بو صورتله تورك ملتنك صنعتكار و متفكر زمره‌سى عثمانلى دولتنك اك بويوك مجلسنده اك لايق ممثلنى بولوندورمق شرفنى قازانمشدر .

عبدالحق حامد بيك ايكى يوز سكسان سكز سنه‌سنده بك كنج ياشنده ، پيرى‌زاده خاندانندن و اقرباسندن فاطمه خانم ايله ادرنه‌ده ازدواج ايتمش و بويوك « مقبر » ك ملهمه‌سى اولان بوايلك زوجه‌سندن مخدومى حسين حامد بك افندى ايله كريمه‌سى حامده نصيب خانم افندى دنيايه كلمشدر. فاطمه‌خانم اساساً وجودجه نحيف ومستعد اولوب حامدله برلكده هندستانده تورم ايتمش وبرابر استانبوله عودت ايدرلركن يولده وفات ايله‌مشدر. كتابه اوله‌رق حامدك صميمى بر فريادينى طاشيان مؤبد مزارى بيروت شهرنده‌در .

*
* *

عبدالحق حامدك شخصيت ادبيه‌سنه دائر ويريله‌جك اك قيصه معلوماتى بيله بويله بر قاچ سطره صيغديرمق امكان خارجنده‌در. كندى كندينه ادبى بر دور و بر عالم اولان حامدك اثرلرى قيمتلى اولديغى قادار مبذولدر . حامده قادار تورك نظمى قصيده و غزل واديسنك دار حدودى ايچنده صيقيشمشدى . دهاسنك بر فورانيله حامد بو حدودك خارجنه چيقدى . غربك اك يكى اشكال نظمنى بزم لسانمزه تطبيق ايتدى . عروض وزننده پك يكى نمونه وجوده كتيرمكله برابر متروك ومنسى اولان هجا وزننى ده ـ بعض ـ كوچوك قصورلرله ـ احيا ايتدى وبونكله ايكى بويوك اثروجوده كتيردى. شكل اعتباريله وجوده كتيرديكى بو انقلابى كنديسنك مختلف شعر مجموعه‌لرنده‌كى نمونه‌لرله كوروب آكلامق قابلدر . « ديوانه‌لكلم » ، « صحرا » بويله يكى اثرلرله مالى اولديغى كبى ديكر منظوم تماشالرى‌ده آنجاق نظمده حصوله كتيرديكى تجدد سايه‌سنده وجود بولمش برر شاهد موفقيتدر .

فقط حامدك حس وخياله‌كى ابداعلرى بوندن داها چوق مهمدر . حامد ايلك اثرى اولان « ماجراى عشق » اسمنده‌كى تماشايى يكرمى ياشنده يازمشدر . ايلريده وجوده كتيرمكه حاضرلانديغى تاريخى تماشالرك پروعد بر پيشدارى اولان بو اثر يكرمى ياشنده برمفكره ايچين برخارقه‌در. بوندن صوكرايازديغى تماشالردن منثور اولانلرى «صبروثبات» « ايچلى قيز » ، « دختر هندو » ، «طارق» ونظم ايله قاريشيق اولمق اوزره « فتن» در. ماجراى عشق كبى بر تجربهٔ قلم اولان صبر وثبات برفائدهٔ اجتماعيه‌يى احتوا ايدن كوزه‌ل بر موضوعى و اولدقجه كوزه‌ل صحيفه‌لرى احتوا ايده‌ر . ايچلى قيز ايسه پك محلى بررنكى حائز و تنقيد عادات طرزنده بر قومه‌ديدر. « دختر هندو » هندستانده انكليز مظالمنى تصوير ايده‌ر. بوراده حامدك قلمنى داها كنديسنه صاحب بولورز. طارق ايسه مسلمانلرك اندلس مظفريتنى حاكى اولوب حامدك افكارينى داها چوق عكس ايده‌ن و ترتيب اعتباريله‌ده نسبةً داها موفق اولمش برتماشادر. بوكتاب حامدك منثور اثرلرينك اك

[*] بو يالى صوكرا جودت پاشانك اولمشدى . مؤخراً سلاطينندن برينه ويريلدى : و تورك ادبيات تاريخى ايچين بويوك بر ضرر اولمق اوزره ييقديرلدى ، يرينه بر سراى انشاسنه باشلانيلدى . شيمدى « روبرت قوله‌ژ » ه صاتيلمق احتمالى سويله‌نيليور . شيمديكى صاحبلرينك بو حقيقته واقف اولدقدن صوكره بوندن توقى ايده‌جكلرينى اميد ايدرم .

مهمیدر . « فنتن » ه کلنجه شکسپیر وادیسنده معظم بر هائله‌در . الك حاکم خصائل اساسیه حیاتده اولدیغندن داها جانلی برصورتده بو اثرك ایچنده یاشار . صوکرا بوتون اشخاصك عادتا سوزلرندن اطرافه اوچوب داغیلان برنسیم عصبی واردرکه انسانی غریب بر رعشه ایله صارصار . فنی اوقورکن هامله‌تك معجزهٔ جنونی یاراتان شکسپیرك روحنه همان تماس ایده‌جك قدر یاقلاشدیغمز دقیقه اولور .

عبدالحق حامد بکك منظوم تماشالری ایچنده اسکندرك هندستان سفرینی آکلاتان و اوراده‌کی برهند حکمدارینك حمیت وطنیه‌سی اوغرنده همشیره‌سنی اولدوروشنی تصویر ایده‌ن اشبر تماشاسنده بویوك ادبی شکسپیردن اوزاقلاشمش وینه بویوك بر دهایه، قورنه‌یه یاقلاشمش بولورز . افکار اعتباریله پك یوکسك اولان بو اثر صنعت تماشانقطهٔ نظرندن‌ده شایان دقتدر . عبدالرحمن ثالثك اندلس سلطنتندن باحث اولان « تزر » ده عینی قوت و اهمیتده‌در . هجا وزنیله یازیلمش اولان « نسترن » ه کلنجه بو تماشائی قیمتی خصوصنده‌ده دیکرلرینه‌ده فائقدر . بونلرك همان هپسی قسماً ویا تماماً تورك صحنه‌لرنده‌ـ پك موفقیتله اوله‌مایارق ـ تمثیل ایدیلمشدر . یالکز الك صوك یازدیغی وموضوعی اعتباریله مهم اولدیغی قدر مکالمه‌لرده اوزانك تبدلی وقافیه‌لرك طنانیتی کبی شکل و احتشام تفکرات ایله علویت اسلوب کبی اساسا یوکسکلکیله‌ده تمیز ایده‌ن « ایلخان » اسمنده‌کی منظوم هائله‌سی ایله پك اسکی یازیلدیغی حالده اسکی دورك سانسورندن دولایی هنوز یکی نشر اولونان وینه هجا وزنیله یازیلمش اولان « لیبرته » اوینانمامشدر .

بونلردن باشقه حامد بکك داها پك چوق اثرلری واردر . ایچنده « نظیفه » کبی شایان دقت اولمایانلری‌ده بولونمقله برابر « اولو » و « حجله » کبی زمانه کوره الك یکی شکل وافاده‌لرده وعین زمانده پك درین بدایع فکریه‌یی حاوی اوزون منظومه‌لر ، « بر سفیله‌نك حسبحالی » کبی مصاب ومجنون بر روحك الك صمیمی کوشه‌لرینی تدقیق ایده‌ن بر اثر تحلیلی ، « مقبر » کبی شاعرك ماتم روحیله درینلشه درینلشه افکار بسیط ایچون آکلاشیلاماز بر حاله کلدیکی ، عادتا دهوتیله شدیکی معظم بر فریاده واردرکه هربری حامدك ابدیتنه دیکیلمش برر هیکل کبیدر .

حاصلی عبدالحق حامد بوتون تورك ادبیاتی ایچنده الك یوکسك بر سیما ابداعاتیله دولو کتابلر بوتون تورك شاعر اثرلرینك اکثریت عظیمه‌سنی تشکیل ایده‌ن برسلسله‌در .

جلال ساهر

۱

تشهیر ایله تفاخر ایدنلر وفیردر
آثار اقتدار افاضل پسندینی
انسان حالبوکه او تفاخر جدیردر
ایکرنمه‌دن دوشونمکه قادرسه کندینی

۲

دنیانك اوجی اوزوندر اما
هیچ اویله دکل حیات آدم
ازهار بهار ایله مزین
عالم طولو ضایعات آدم

۳

ماتمسه اکر آکلاشیلان رنك سیهدن
قبرم‌ده نم اولمالیدر سنك سیهدن
کون طوغماسه بلبل‌ده اولور کل‌ده سیهکون
فریاد بو کلشنده کی آهنك سیهدن
انسان ایدنجه کندی کمالیله امتزاج
تنزیل قدر آخره حس ایتمز احتیاج

عبدالحق حامد

بشرید مفتخرکن بن
دیدیر: «برادرچ جاور جدّک!»
ـه شکواره حقلم سندن
سن جاوردن بو عبدی خلعه ایدرک!

[illegible]

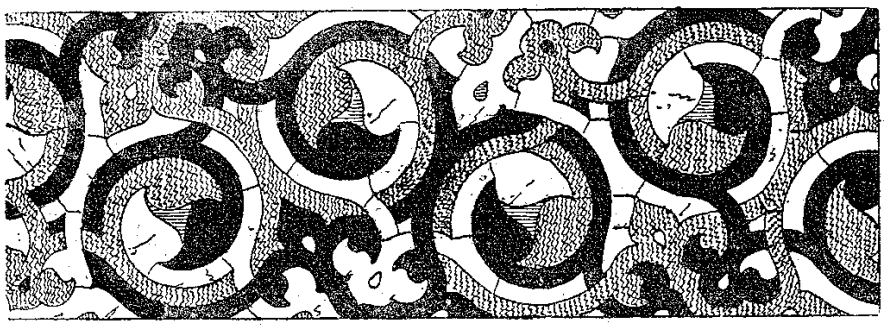

جناب شهاب الدين بك

حامدله اكرمی تعقیب ایدەن نسلك ایکی اوچ استادندن بری عد اولونان جناب شهاب الدین بك ، پریٔ صنعتك بوتون لطفلرینه مظهر ، خارقه آمیز بر سیمادر: معاصر ومقبلری اوکا الك بویوك برتأثیرواك سحرکار برناظم صفتلرینی ویرمکده ترددایتمه‌یورلر؛ وایشته بوصورتله جناب بك سر صنعتکارانه‌سنی ایکی بویوك قلمروك تاج مفاخریله تتویج ایتمش اولویور . فقط نه‌غریب که‌منظوم اثرلریله استقبالك تمایلاتنه راهبر اولان بوبویوك مجدد ادب مخلدات منثوره‌سنده دها چوق ماضی‌یه متوجهدر .

پلونه‌نك فدا کار شهیدلرندن بیکباشی عثمان شهاب الدین بکك مخدومی اولان جناب بك ۱۲۷٦ ده مناسترده تولد ایتمش و۱۲۹۲ده استانبوله کلدیکی زمان اووقتك مکتبلری اره‌سنده تدریسات لسانیه‌یه ویردیکی اهمیتله معرفت مکتب فیضیه‌یه کیرمشدر . اوراده ازبرله‌دیکی «تحفهٔ وهبی» نك تأثیریله هنوز پك کوچککن اوزان ایله الفت واستیناس ایدەن جناب بك‌اون بریاشنده‌داخل اولدیغی‌اعدادی مکتبنده لسان وکتابت درسلرنده‌کی اقتداریله تمیز ایتمشدی. بوخصوصی استعداد سائقه‌سیله اوآرالق « ترجمان حقیقت »ده آچیلان‌ادبیات ستونلرنده مندرج غزللره نظیره‌لر یازان، فرانسزجه منتخبات مجموعه‌لرندن بعض پارچه‌لر ترجمه‌سنه قالقیشان کنج‌ادیب بویوك برشوق وخواهشله کمالی ، حامدی، اکرمی وبراز صوکره فضولی‌یی ، ندیمی ، باقی‌یی تدقیقه باشلادی . بواستادلری آز زمانده‌پك ایی اوکره‌نن ، اونلره کوزل‌وقصورسز نظیره‌لر یازابیلن جناب بك ایچون ، دها اون درت یاشنده بر چوچقکن، « سعادت »، « شفق »، « کلش»، «ثبات» کبی غزته‌لرده نشراثاره موفق اولمق پك طبیعی‌ایدی . معمافیه بووقتسز انکشافده‌وراثتك‌ده برتأثیری اولدیغی شبهه‌سزدر : بویوك پدری مصطفی بکك صدراعظم خسره پاشانك دیوان افندیلکنده بولونماسی، صوکره، پدری عثمان شهاب الدین بکك متروکاتی میاننده ناتمام برنمونهٔ انشامسوداتنه تصادف ایدلمه‌سی اونلرك کندی زمانلرنده شعر و انشادن آز چوق بهره یاب‌اولدقلرینی کوستریبور . جناب بکك ایکی کوچك برادرینك مؤخراً ساحهٔ ادبیاته کیره‌رك منظوم ومنثور اثرلر نشر ایتمه‌لری عائله‌ده موروث براستعدادك وجودینی اثبات ایدییور .

دها هنوز طبیه‌ده ایکن « طامات » اسمنده برشعر مجموعه‌سی نشر ایدەن جناب بك

بك اوچ یوزبشده مکتبی اکمال ایدرك برای تحصیل پارسه عزیمت ودرت سنه اوراده قالدقدن صوکره عودتله حیدر پاشا خسته‌خانه‌سنده ایفای وظیفه‌یه مباشرت ایله‌دی . ایشته جناب بکك فعالیت ادبیه‌سی اصل بوندن صوکره باشلار. پارسده بولوندیغی اثناده فرانسز صنعت وادبیاتنی پك یاقیندن مشتافانه تدقیق وتتبع ایده‌ن بوکنج شاعر ادبیاتمزك حالا نه‌دار ونه روحسز برساحه‌ده موقوف اولدیغنی ، یکی نظریه‌لرله غرب مسالك صنعتنك مملکتمزده حالا اکلاشیله‌مادیغنی لایقیله حس ایتمشدی . عبدالحق حامدله‌استاد اکرمك نظمده وجوده کتیردکاری تجدد ناجی افندی وپیرولریله فنا بر ارتجاع‌دوره‌سی کچیرمش اولدیغی جهتله ، یکی وقطعی بر ضربهٔ تجدده دها احتیاج واردی . یالکز ، نثرونظمده دکل، بوتون فکریات ساحه‌سنده‌بواحتیاج شدتله حس اولونمغه‌باشلامشدی.

جناب بك ، یکی بر نفخهٔ صنعتله جانلی منظومه‌لرینی برمدت موقوت رساله‌لرده نشر ایتدکدن‌صوکره، نهایت تجددادبی‌یه قوت وشدت ویرمك مقصدیله «مکتب»مجموعه‌سنك ریاست تحریریه‌سنی درعهده ایتدی ایدی . حسین جاهد ، محمد رؤف کبی یکی امضالر اره‌سنده ، سلیمان نظیف ، اسماعیل صفا ، توفیق فکرت کبی حتی اودورده بیله تمایز ایتمش سیمالر «مکتب» صحیفه‌لرنده کورونیور ، وبوکنجلر غزته‌سنك مندرجاتی اوزمانه قدر چیقان رساله‌لره هیچ بکزه‌مه‌یوردی . فرانسز ادبیاتندن ، فلسفه‌دن ، حکمت بدایعدن ، تنقیددن باحث برچوق اثار مترجمه ونافعه‌یی احتوا ایده‌ن بوکوچوك رسالهٔ اسبوعیه‌ده ، اصل نظر دقتی جالب اولان، جناب بکك اوزمانه قدر هیچ ایشیدیلمه‌مش موضوعلری‌مصور ظریف ومفید سوزلری‌ایدی. خارجك بوتون کورکیلرینه استهزالرینه رغماً جناب بك حقیقی برمجدد ادبدی ، برآز صوکره ادبای جدیده عنوان عمومیسی آلتنده«ثروت‌فنون»ده طوپلانان کنجلرك هپسی‌حتی‌فکرت‌بیله‌جنابك‌بونفوذمجددانه‌سندن قورتولامادیلر .

توفیق فکرت بك استاد اکرمك حمایه‌سی آلتنده «ثروت فنون» مدیریت ادبیه‌سنی درعهده ایتدکدن برآز صوکره جناب شهاب‌الدین‌بك« مکتب » ك همان بوتون‌معاونین تحریریه‌سیله «ثروت‌فنون»ه التحاق‌ایتدی. واوزمان ثروت‌فنون ادبیاتنك سلطان مخلوع طرفندن تعطیلنه قدرمتمادیاً برچوق نفائس‌ادبیه وجوده کتیردی : صحیه طبیبی صفتیله جازه کیدرکن وجوده کتیردیکی «حج یولنده» سیله غرب وشرق ادبیاتلرینه عائد مقالاتی ، سیال ونازنین شعرلری اکاتوفیق‌فکرتله خالدضیانك کرسیٔ صنعتلری آره‌سنده پك بلند برموقع‌تأمین ایتمشدر.بالخاصه مشروطیتدن صوکره یازدیغی منثوره‌لریله‌ادبیاتمزك اك کوزل نثر صحیفه‌لرینی وجوده کتیره‌ن بواستاد ادب ، عالم تحریرده‌کی ربع عصرلق سعی دائمیسنه رغماً دائما شوخ وپر حیات، تروتازه اثرلر میدانه قویمقدن کری‌طورماز، زمانك مخرب تأثیری ارقداشلرندن بر چوغنك اثارینی آرتق ماضی‌یه قارشدیردیغی حالده، جنابك نفائس مولوداتنه قارشی ، کنج واختیار هرکسك کوستردیکی تهالك وانجذاب اونلرك نه‌مسعود ونه اوزون برحیاته مالك اوله‌جقلرینی شیمدیدن کوستریور .

مجلس کبیرصحیه اعضالغی انضمامیله دائرهٔ امورصحیه مفتشلغی عمومیلکی‌موقعنی اشغال‌ایدن جناب شهاب الدین بك الیوم، عمومیتله ادبیات حاضره‌مزك درت، بش بویوك استادندن بری عد اولونمقده‌در .

« ربیعیات » دن:

بهاردر، ایده‌لم کشت گلستان کوزه‌لم
سن طوبلامنکشه، لاله ، سنبل
بن شعرمی ایله‌یم تخیل .
حریرسینه‌که، ای حسن شوخ، ایلیشدیره‌لم
سن سوزن اهنکله برگل
بن سوزن قافیه‌یله برحس !

جناب شهاب‌الدین

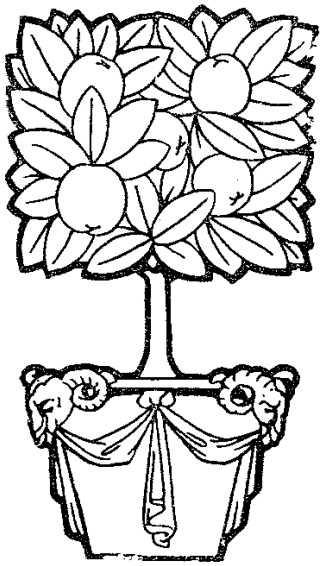

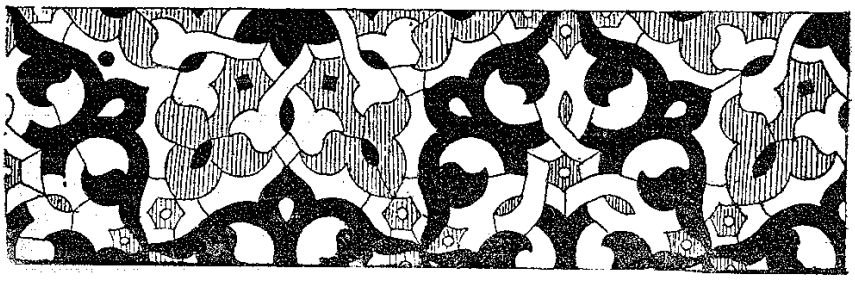

قادینلرمزه دائر

جلال نوری بك افندی‌یه

ممتاز ومحترم مسلکداشم افندم، آکلاشلدی: بشریت حاضره‌نك روزنامهٔ مذاکراتنه داخل نه‌قدر مسائل وارسه حادهٔ امعانکزدن کچیره‌جکسکز . حضرت حلال معضلات معین عرفانکز اولسون . . . یالکز کچن سنه‌یه صیغدیردیغکز مقالاتی دوشونجه سماده‌کی اجرام وتاریخده‌کی عدد ایام خاطرمه کلیور : امینم که هیچ بر وارنه طاووغی بوقدر ولود اولمامشدر .

هراثرکزی قیمتدار بولدم؛ فقط «قادینلرمز» مؤلفات علیه‌کز اعتقادمجه الك مهمی اولدیغی ایچون بونی بنده‌کزه اهدا ایتمك صورتیله ابراز بیوردیغکز خاطر نوازلغك حقیقةً منتداری‌یم .

بزم اصلاحات اجتماعیه‌مزه جنس نزیهك عتق وترفیهی ایله باشلامامز وجوبنه هیچ کیمسه بندن دها قوتله ایمان ایتمامشدر . بوجهتله حقوق نسوان نامنه فتح دهان ایدن بر خطیبی حرمتله دیکله‌دم . بوبحثه دائر نه‌قدر چوق سویلنسه نجه براطناب محل اولماز .

دون، هیچ‌شبهه یوق‌که، بزده علاقهٔ زوج وزوجه‌بر آز رابطهٔ عبدومولی ایدی. ویارین نکاح برمقاوله‌نامهٔ شرکت اوله‌جق.. کورونمك ایچون غیرکافی اولان آناختار دلیکی، قفس وپچه آرالقلری کورمکه پك مساعددر . کورونمینلری کور ظن ایتمیه‌لم. قادینلرمز کوریپور، مقایسه ایدیپور ودوشونیورلر. پیدرپی کوزل باشلرده بیوك فکرلر مایه‌لانه‌جق ؛ بوکون اخوات ملتمزله یان یانه

قویامدیغمز جرأتلر یارین امور جاریه و دهاً برمدت صوکره برر خاطره ، وبرر سجل تاریخ اوله‌جق ؛ هپ بونلردن امینم. عالم دکیشیور ، عالمده هرشی دکیشیور ؛ بوقانون کائناتك شاذ یکانه‌سنی اولمق اوزره یالکز بزم قادینلرمز، سکنهٔ ارض ایچنده برفئهٔ ضعیف تشکیل ایدن نسوان اسلام محافظهٔ حال‌ایده‌مز وایتمدی . کیم ادعا ایده‌بیلیرکه جدمزله حفیده‌مز عینی بنت حوادر ؟ دونکی خانمك فکری، ذوقی، حسی نه‌بوکونکی نه‌یارینکی همجنسنك احوال‌روحیه‌سنی تمثیل ایتمز. قادین‌قادینلقدن چیقمقسزین هرکون باشقه برقادین‌اولور واولیور.

بش‌سنه‌دن‌بری همشیره‌لرمزعصر ازهارایله برلکده‌بادیٔ حریتی‌قوقلادی: آرتق باشنك احتیاجی یالکز صاچلرینه چیچك طاقمقله دفع اولنه‌میور. بیوك والده‌لرمزده بر از چوجوق روح معصومی واردی ؛ حال‌بوکه عصرمزك اك مست‌شباب تازه‌لری قلبلرینك خلجانندن مسئولیت اهلیه وافکار اموت بسله‌یورلر. اسکی کوشهٔ استراحت بریکیلره بوکون طار کلیور ویارین تحملسوز کله‌جك ! وایشته بوندن طولایی آتی قریبده بر قیام نسوانه منتظر اولمالی‌یز .

شمدیلك اخوان نوعمز نه‌دییور. نه‌دوشونیور. کوکلندن نه‌لر کچرییور . بونلری تحقیق وتفتیش ایله، تحلیل ومعاینه ایله‌وهیچ اولمازسه برقسمنی‌مقدس بربورج کبی ادا ایله مکلفز .

اثر عالکزی اوقویان ذکی برخانم کچنلرده دییوردی :

— بزه أولرمزی محبس ایتدیکز؛ کوردیکمز برمجرم معامله‌سی‌در. قرون وسطاده قارانتینه آلتنه آلنان طاعونزدکان ایله تورك قادینلری آراسنده ه برفرق کوره‌میورم بزده اوزون بر حیات اسارتك یادکار ض[illegible]

ضعفیت اخلاقیه‌یی کو[illegible]

سه‌کز [illegible]

آ[illegible]

اكركردن مخدراتمزه آغير كليورسه برچارهٔ تعديل آرامقدندها عاجل وظيفه‌مز اولامار. شريعتى قادينلرمزه مانع ترقى وكاسر حقوق اولمق اوزره كوسترمك اسلاميته ايديله‌بيله‌جك افترالرك اك شنيعى اولور . مذاهب موجوده‌نك هيچ برى دين محمدى قدر حامىٔ نسوان اولمادى . آيات واحاديثك بخش ايتديكى نعم صلاحيتدن بنات ملتمزى مستفيد ايتمه‌ين بزز، بزم جهلمز، بزم ظلمتمز ، بزم حمق وظالميتمز .

نه‌يامالى ؟ هاه ، ايشته مسألهٔ معضله بودر . ديار نسائيونده هركس : « يانغين وار ! . . » ديه حايقرييور ؛ برفنجان صوكتيرن يوق . قادينلرمزك شرائط حاضرهٔ اجتماعيه‌سنى محتاج اصلاح كورمكده هپ متفقز .

هپ بوناله‌ٔ شكوى ايله آفاقى تتره‌تيورز . مع‌مافيه هيچ كيمسه شيمدى‌يه قدر جدى بر چارهٔ اسعاد كوسترمه‌مشدى . سز اثر عاليكزده برطريق ترفيه كوستريبورسكز كه فكرمجه طرق ملحوظه‌نك اقصر وانسبى‌در . أوت، هيچ شبهه‌يوق، قادينلرمزى شمديلك تنوير وتقويه‌ايله‌اكتفا ايتمه‌لى‌يز، تاكه‌فردالرك كنديلرينه كتيره‌جكلرى وسعت حقوقى حسن استعماله حاضرلانسينلر ...

بوچاره‌يى آرارك‌ن وصايای نسائيونه قولاقلربكزى طيقاديغكزدن طولايى نه‌قدر اصابت بيورديكز ! نسائيلك زهرينى قادينلرمزه آشيلامق او آسوده نشينان عصمت وصفوته ايديله‌بيله‌جك دشمنلكلرك اك وخيم العواقبى‌در . بزم آره‌مزده حد لزوم و كفايه‌دن فضله اسباب تفرقه وارك‌ن برده قادينلرمزله ككلرمز آره‌سنه (فه‌مينيزم) آتشى دوشرسه آرتق سلامت وسعادت آتيه‌مزدن اوله‌بيليرز ؟

تنى

بوکون أل أله یاشایان ایکی جنس یارین معرکهٔ معیشتده یومروق یومروغه کله‌جك : بوحالده جمعیت بشریه دیدیکمز شی کندی یاورولرینی یوتان بر دیو مستثنی ماهیتنی آلمش اولمازمی ؟

نسائیلك برالم وبرعصیان افاده ایدر . نسائیونك قادینلر فرقه‌سنه آجیر ، ارککلر بولوکنه جهربال‌ایله کولرم. وذکای مستثنا کزك بوزمرهٔ سبکمغزاندن افتراقی بکا اویله برحس انشراح ویردی که ...

جناب شهاب‌الدین

تورك ملتی پاشا یا بیلمدك ایچون ماضیدن اکتساب قوت ایتمك لازمدر.

تربیهٔ تاریخیه، بدعاك اك مهم جهتیدر.

حمدی

احمد رفیق بك

پیر تاریخك کنج محب محترمی احمد رفیق بك انجق اوتوز ایکی یاشنده ، کلمش کچمش بوتون مورخلرمزدن دها زیاده صاحب آثاردر . استقبال ایچون الك وعدلی تاریخ نویسلر انقلاب دورلرنده دوغار ... توکیدیتوس ، نعیما ، میشله کبی . رفیق بك سلطان عبدالحمید ثانی دورنده دوغدی ، یاشادی . ایلك مساعیسنی تألیفات عسکریه‌یه وقف ایتدی . تموز انقلابنه قدر اوتوز شوقدر عسکری اثری ، عثمانلی ظفرلرینی متغنی ظفر نامه‌لری انتشار ایتدی .

سلطان محمد خامس دورنده تك باشنه بوتون برتاریخ کتبخانه‌سی یازمغه قویولدی . برلینده ، پارسده ، لوندره‌ده دائما بر هیئتك تعاونیله چیقان بر تاریخ عمومی‌یی ، ولودبرهمتله جلد جلد بالذات یازدی . عثمانلی تاریخ تألیفنده بر مبدأ عد ایدیلکه شایان بواثری یاد ایدرکن مورخك طابع غیوری حلمی‌بکك نامنی آنمامق کفران نعمت اولور .

بزده ایلك شمهٔ علمی ویرن بوکلیاتدن صوکره سه‌نیوبوس‌دن اوقدر واقفانه ترجمه‌سی ، اوچ جلد « تاریخ مدنیت » وتاریخ ملی‌یی اطرا اصولیله یازدیغی صفحات کلدی . رفیق بکك قول قول آیریلدقجه توکنمه‌ین فیض استعدادی بوصوك وادیده بالخاصه ثمرات نفیسه ویردی . « اقدام »ده هپمزك هرصباح تهالکله اوقودیغمز « لاله دوری ، تاریخی سیمالر ، کوپریلیلر ، فلاکت سنه‌لری ، قادینلر سلطنتی » کبی صفحات ازمنه یالکز اطرای تاریخی اصولنك دکل ، غزته‌جیلکده تاریخ نوعنك‌ده برر نمونه‌سیدر .

احمد رفیق بك مکتب حربیه‌دن مأذوندر . اون سنه‌ده یوزباشیلق رتبه‌سنی احراز و مکاتب رشدیهٔ عسکریه و حربیه‌ده اون ایکی سنه معلملك ایتدی . مشروطیتدن صوکره ارکان حربیهٔ عمومیه دائره‌سی جریده قسمنه تعیین ایدلدی . دهاصوکره تاریخ انجمننه داخل اولدی . فعالیتنی تمامیله عثمانلی تاریخنه وقف ایتمك عشقیله سلك عسکریه وداع ایتدی .

احمد رفیق بك بویوك آطه‌ده ساده بر کوشکده الك اسکی عثمانلی والك یکی آلمان مؤلفاتی اورته‌سنده منزوی برحیات سورر . بر فرانسز تعبیریله کندی زادهٔ آثاریدر .

ی . ك

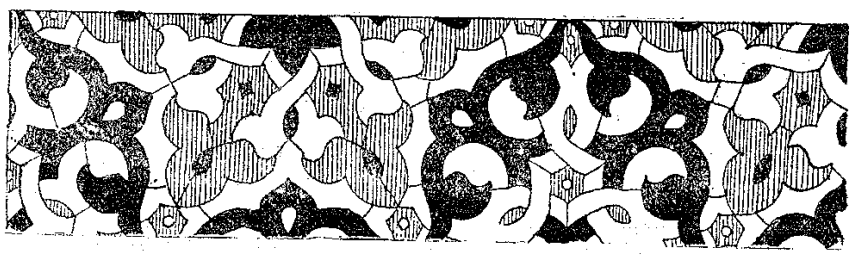

عثمانلی تاریخنده قادینلر

عثمانلی تاریخنده قادینلرك پك مهم تأثیری وارذر . قانونی سلطان سلیماندن صوکرا دولتك الك مهم رجالی قادین نفوذینه تابع اولدیغی کورولور. خصوصیله پادشاهلرك طبعاً ضعیف، اسکی جنکاورانه ومردانه دوشونجه‌لردن محرومیتلری قادین نفوذینك آرتماسنه سببیت ویرمشدر .

ایلك دورلرده قادینلرك ادارهٔ دولت اوزرنده اودرجه تأثیری یوقدی. نیلوفر سلطان صاف وعفیف بر حیات امرار ایدییوردی . اورخان غازی تکفورلرك قلعه‌لریی طولاشیرکن او مسافرلرقبول ایدییور ، سرایك اداره‌سیله مشغول اولیوردی . بیزانس ایمپراطورلری ایله آناطولی بکلرندن آلنان سلطانلر دولتك سیاستی اوزرنده مضر بر تأثیر اجرا ایتمیورلردی. ته‌ئودورالرصاریشین وطرواتلی حسنلریله ، دولت شاهلر اخلاق وفضیلتلریله تورك عائله حیاتنه نمونه تشکیل ایدییورلردی. قادینلر بیننده معرفت‌ده ترقی ایدییوردی. زینب ومهری خاتون کبی شاعرلر علماً وحساً یوکسك بر صنف تشکیل ایلیورلردی. زینب ، موسیقی‌یه انتسابیله‌ده تمیز ایدییور ، بالخاصه :

شها بوصورت زیبا سکا حقدن عنایتدر .
صانیرسك سورهٔ یوسف جمالکدن برآیتدر .
سنك حسنك ، بنم عشقم ، سنك جورك ، بنم صبرم
دمادم آرتار اکسیلمز ، توکنمز ، بی‌نهایتدر.

کبی رقت حسه نمونه اولابیله‌جك بدیعه‌لر وجوده کتیرییوردی.

بودورده جاریه‌لرك پادشاهلر اوزرنده هیچ برنفوذی کورولمیوردی. یاوز سلطان سلیم، سرای ذوقلرینه بیکانه، قره‌بلوطنه بینمش، چالدیراندن‌سوریه‌یه، سوریه‌دن قاهره‌یه، آتشناك چوللر اورته‌سنده قوشیوردی . قهرمان پادشاه وطن عشقنی بوتون عشقلرك فوقنده طوتیوردی .

فقط اوغلی قانونی سلطان سلیمان، بسبتون باشقه برحسده ایدی . باباسنك آلتونلرله طولدیردیغی خزینه‌لری عظمت و طنطنه‌یه صرف ایدیور ، قادینلره قارشی بویوك برضعف حس ایلیوردی . قانونیدن صوکرا اسارتدن سلطانلغه ارتقا ایدن قادین سیمالری ، عثمانلی تاریخنده دلبر و نارین طورلری، حریص کوکللریله،طاتلی،فقط مضر برخیال کبی کلوب کچیوردی. بوخیاللراورتاسنده خرم سلطانك فتان‌نظرلری، صافیه سلطانك طمعکار، پاره‌یه حریص سیماسی ، کوسم سلطانك حرص سلطنتله معلول کوزلری ، ترخان سلطانك قهرلرله بوروشمش ناصیه‌سی فرق ایدیلیوردی .

سرایه تورك قادینلرینك کیردیکی کورولمیوردی . وطن وملیتله هیچ بر علاقه‌سی اولمیان اجنبی قادینلر عثمانلی سلطنتنی احتراصلرینه، ذوقلرینه‌واسطه اتخاذ ایدییورلردی .

خرم سلطان ، جنایتلری و احتراصیله هپسنه تفوق ایدییوردی. سلطان سلیمان بوفتان روس دلبرینك تزویراتیله جنایتلر ایقاع ایله‌یوردی . خرم سلطان، قانونی‌یه سوکیلی وزیرینی برکیجه،سراینك مزین‌براوطه‌سنده‌اویورکن بوغدیرییور، یرینه دامادینی صدراعظم یاپدیرییوردی. صدارتی دامادینه تأمین ایتدکدن‌صوکرا سلطنته‌ده کوزدیکیور، اوغلنی‌قانونی‌یه وارث‌ایتمك ایسته‌یوردی. اوزمان بدبخت سلطان مصطفی ، قانونینك بویوك اوغلی بواحتراصه قربان اولیوردی . آرتق جنایتلر بربرینی ولی ایدییوردی : شهزاده جهانکیرك کدرندن وفاتی، صدر اعظم احمد پاشانك حقسز یره اتلافی خرم سلطانك‌صوك جنایتلرینی تشکیل ایلیوردی. قانونینك سوکیلی خاصکیسی وفات ایتدکدن

صوکرا، أکدیکی فساد تخماری بویویور ، اوغلی بایزید ایله دیکر اوغلی سلیم بربریله چارپیشیوردی. بوفجیع محاربه‌لر شهزاده‌بایزیدك معصوم‌یاورولریله برابر ایرانده شهید ایدلمسنه سببیت ویریوردی .

خرم سلطاندن صوکرا، کوپریلیلر دورینه قدر قادین نفوذی مؤثر ومضر برصورتده دوام ایدییوردی. نوربانولر ، صافیه سلطانلر وکلای دولتی اللرینه آلمشلر، منصبلری پاره‌ایله صاتدیرییورلر، خزینهٔدولتی‌ذوقلرینه‌تخصیص‌ایلیور لردی پادشاهلر، وندیك‌وروم‌دلبرلری‌ألنده‌مسحور،طبیعی‌ضعفلری‌ایله‌دولتی‌ده، ملتی‌ده فلاکتلره سوروکلیورلردی . سلطان ابراهیمك سمورلر ایچنده، قادین سسلریله سرمست ادارهٔ سلطنت ایتمسی عثمانلی دولتنی بسبتون قادینلر ألینه براقیوردی . جنجی خواجه توتسولری و نسخه‌لریله پادشاهه قوت تدارکنه چالیشیور، والده کوسم سلطان اوغلنك اطرافنی جاریه‌لرله طولدیرییوردی . سرای قادین ذکاسیله اداره ایدیلیوردی . سلطان ابراهیمك خاصکیسی ترخان سلطان ، قائم والده‌سنی چکه‌میوردی . کلین ایله قائم والده عصبی بر احتراص ایچنده بربرینی أولدیرتمك ، پریشان ایتمك ایستیورلردی .

بر کیجه ، سرای هیجانلی ومدهش برآن کچیرییوردی . والده طاشلغنده آغالرك یالین‌قلیج طولاشدقلری کورولیور، برقاچ دقیقه‌ایچنده آجیقلی، مؤثر بر فریاد اورتالغی ولوله‌یه ویرییوردی. کوسم سلطان ، کلینی ایچون قوردیغی طوزاغه‌کندی‌دوشمش، ترخان‌سلطان‌دها اول‌طاورانمش، کوسم سلطان پرده باغلریله بوغولمش، صاپ صاری، بی‌روح ، قانلر ایچنده یاتیوردی.

بوقانلی نتیجه ایله قادین نفوذی‌ده اسکی تأثیرینی غائب ایدییوردی. ترخان سلطان رقیبلرندن خلاص اولدقدن صوکرا حکومتی کوپریلیلرك ألینه تسلیم ایله‌مشدی. آرتق دولتك خارجی وداخلی سیاستنه قاریشمیوردی . کوپریلیلر، بابا اوغل، اسکی فنالقلری‌اصلاح ایدییورلردی. دولت‌خارجی وداخلی نفوذنی اکتساب ایدییوردی . فقط قانونی دورندن اعتباراً باشلایان برعصرلق‌قادین

سلطنتی دولتك وجودینی صارصمش ، کوپریلیلر اداره‌سی مدهش سقوطی برمدت قدر توقیف ایده بیلمشدی. کوپریلیلرك وفاتندن صوکرا فجیع برانحطاط عثمانلی ایمپراطورلغنی صارصیوردی. اردولر مغلوب اولیور ، وزیرلر قتل اولونیور، بر بچق عصرلق پارلاق فتوحاتك نتیجه‌سی تباه اولیوردی. ویانه‌یه قدر ایلریله‌ین عثمانلی حدودی بوفلاکتدن صوکرا ، طونه کریسنده دشمن ضربه‌لرینه دائما معروض ، اسکی وسعتنی‌ده غائب ایدییوردی .

احمد رفیق

«گیج اولسون ده گوج اولملاین یره بسینی
وضع و تعقیب ایدن قافالرمزده «گوج اولسون»
گیج اولملاین یدیرته جك بیر تحوّل و تکامل
حاصل اولمادیقجه توکیا و مسلمانلر ایچین مستقل
حرّ، مسعود اولمایه اینتی حاصل اولمایاجاقدر»

عبدالله جودت

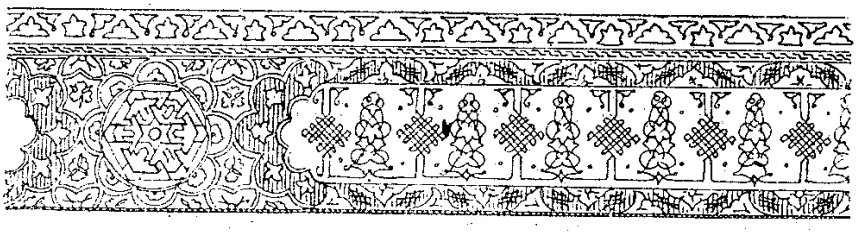

عبدالله جودت بك

متوفی مشهور (گیب)ك ، بش بویوك جلداوزرینه یازوبده اکماله موفق اوله‌مدیغی (اشعار عثمانیه تاریخی)نك التنجی وصوك جلدینی ترتیب ایتدیکم زمان دوقتورعبدالله جودت بکه او کتابمده بر مهم یر کوسترمشدم . او اوزون مطالعهٔ تنقیدیه‌یی بوراده پك مختصر اوله‌رق عرض ایده‌جکم :

عبدالله جودت بك (١٨٦٩) سنهٔ میلادیه‌سی ایلولنك طقوزنجی کونی دنیایه کلمشدر . ابتدائی تحصیلنی معمورةالعزیز رشدیهٔ عسکریه‌سنده اکمال ایتدکدن صوکره ایلك دفعه اوله‌رق استانبوله کلمش وقله‌لی اعدادیسنه کیرمشدر . اوراده، اصولنه‌توفیقاً درس کوروب حاضرلندقدن صوکره‌ده ، طبیهٔ عسکریه‌یه قبول‌اولونمش وطبیب‌یوزباشی دیپلوماسنی آله‌رق چیقمشدر .

بن دوقتوری طانیه‌لی یکرمی سنه قدر اولویور . اووقت کندیسنی بر (طبیه‌لی) اوله‌رق طانیمشدم . ادبیات ، فقط انقلابکار ، حتی عصیان پرور بر ادبیات‌اونك‌روحنی آتشلیوردی . اوزمانلر ، مشهور کمالك نفحاتیله کنج وخیالپرست کوکلرك یاشادیغی دملردی . کنجلك واو کنجلکك باشنده علی فرحلر، عبدالحلیم ممدوحلر، کمالك‌اسلوبیله خطاب ایتمکه اوزه‌نیورلردی . عبدالله جودت (عبدالحلیم‌ممدوح)ی ، یقیندن‌طانیمشدی واوکا آزچوق مدیون شکران اولدوغنی اعتراف ایدردی . دوقتورك اشعارنده‌اوزمانك آتشی واردر و سونمه‌مشدر . (قهریات) نامیله اوروپاده نشر ایتمش اولدیغی مجموعهٔ اشعار ، او آتشك قیویلجملریدر . بو کتابده شاعر ، استبدادی جرأتکار بر لسانله استحقار ایدییور .

هر کیمك طاپدیغی استبدادك ،
چیکنه‌دم سطوتنی ، قدرتنی .
نیجه ییل عزم وثبات ودادك
بکله‌دم غملی سرفکرتنی .

کبی قطعه‌لرله بو سیکیرلی کتاب باشدن باشه طولودر .

بو هیجانلی شاعر، باشقه شیلرله مشغول اولمیه‌ایدی، شبهه‌یوق‌که بزده حمیت‌وحماست وادیسنده الك کوزل شعرلر وجوده کتیره‌جك وهنوز ادبیاتمزده مستقلاً موجوداولمیان بو (جنس اشعار)ی ابداع ایده‌جك ایدی. لکن‌ادبیاتك بودرلوسی کندیسنی‌سیاسیاته اجتماعیاته ، فلسفیاته زورله سوق ایتمش وعبدالله جودت بك بوتون بو مسائل ایله اوغراشمشدر . متفکرلر اره‌سنده بالخاصه (بوخنر)، (قارل فوخت)، (هه‌قکل)

وبرازده (سپنسر)ك اثار وافكاريله الفت ايتمش واونلری بكنمشدر. بو آدملرك شاكردی اولديغنی اعتراف ايلر .

سودای حريت وعشق حقيقتك حماسيله بوكنج دماغده حاصل اولان حالت روحيه، طبيعی كنديسنی محبسدن محبسه ، منفادن منفايه آتديرمشدی . صوك منفاسی اولان طرابلس غربدن (فزان)ه ، آفريقانك وسط جهنميسنه كوندرلمك اوزره ايكن اوروپايه فراره موفق اوله بيلمشدی . اون سنه‌دن زياده اوروپاده ياشايوب چالشدقدن صوكره مصره كچدی . احتساس طبيسی اولان كوز حكيملكنی اجرايه قويولدی ؛ مع مافيه جنوه‌ده ايكن تأسيس ايتمش اولديغی مطبعهٔ (اجتهاد) ی طاقيله مصره نقل ايتمش اولديغی ايچون برطرفدن‌ده كتاب باصمق وحريتپرورانه اثرلر نشر ايتمك صورتيله مطبعه‌سنی ياشاتمغه چاليشيوردی . اختلالكارانه حركاتك جمله‌سی ايله علاقه‌دار بولونوردی . حتی اتحاد وترقی جمعيتنك ايلك مؤسسلرندن باشليجه بری كنديسيدر .

عبدالله جودت بك اعلان مشروطيتدن براز صوكره استانبوله عودت ايدرك ينه مطبعه‌سنی برابر كتيرمش و(اجتهاد) ينه دوام ايتمشدر. بوغزته تركياده تجددپرورانه بر حركت فكريه اوياندیرمق ايستيور وراديقال كورونيور . بو ، دوقتورده بر امل، بر اسكی املدركه اونی احيا ايتمك ايچون عبدالله جودت بك عمرينی افنا ايتمكده‌در.

شاعر اولمق اعتباريله بو ذاتك ، صوك دور ادبی تاريخنده ممتاز بر سيما اولديغنی تصديقه مجبورز . تركجه اشعارندن ماعدا فرانسزجه برچوق ليريق شعرلری واردركه برقاچ كتاب تشكيل ايدر ومطبوعدر . فارسی شعرلری‌ده واردر . بويله برقاچ لسان اوزره شعر يازه‌بيلمك وشاعرلكله برابر فنون وفلسفيات ايله متوغل بولونمق؛ برطرفدن بالفعل انقلاب سياسی واجتماعی جريانلرينه قاريشمق ، ديكر طرفدن‌ده كتاب يازمق ، مطبعه ايشلتمك ، غزته اداره ايتمك ، الحاصل ترقی ميداننده بودرجه غيرتله ياريشمق هركسك كاری دكلدر . شاعرلكنه كلنجه ، (متوفی ميستر كيپ)ك تقديری كافيدر : عبدالله جودتك (شكسپير) حقنده يازمش اولديغی تركجه منظومه‌يی (كيپ)، تاريخنده ذكر ايتمك ايچون نظماً انكليزجه‌يه ترجمه ايتمشدر . او ترجمه بوكون بتم المده‌در . عبدالله ايله كيپ ذاتاً طانيشير وكوروشورلردی. كيپك دوقتوره يازمش اولديغی مكتوبلر دخی اجنبی برتحريرك بوشاعر حقنده قدرشناسلغی اثبات ايده‌جك درجه‌ده‌در. اونلری دخی كوردم .

عبدالله جودت بك شوكونلرده شعر يازيور كبی كورونمه‌يورسه‌ده برچوق آثار نافعه وجوده كتيرمك ايچون چاليشمقده دوام ايديور .

رضا توفيق

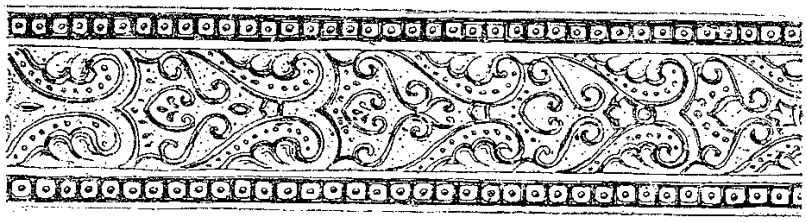

توحیده کیده‌لم ؟

مشئوم بیر حربك فردای حزن وخرابیتنده‌یز. بالقان حربنك انفلاقندن تقریباً بیر بوچوق سنه اول (اجتهاد) ده حرفیاً : «اوروپایه یاقلاشالم، عکس حالده، اوروپا بزه یاقلاشـاجاق ؛ بزاوروپایه کیده‌لم، عکس حالده، اوروپا بزه کله‌جك » دییوردم . بوندن نه دیمك ایسـته‌دیکمی آکلامش اولانلرك چوق اولمادیغنی بیلیرم . بوقضیه‌نك دلیل واثباتلرینی ، یکرمی سنه‌دن بری باشقایرلرده وبیك فرصتده کوسترمشدم .

بیر وجود، بیر ألسز، بیر آیاقسز، بیر قولاقسز یاشایابیلیر ؛ فقط قلبسز ودماغسز بیر وجودك یاشاماق امکانسزلغی میدانده‌در .

آناطولو ، عثمانلی ایمپراطورلغنك کوکسی ودماغی دیمك‌در .

شیمدی ، یاشاماق استعداد واستحقاقمزه فعلی بینه‌لر ویرمك زمانده‌یز . بیر مملکتك الك مهم قوت وقوامی ، اهالیسنی تشکیل ایدن افرادك مشـترك حسیاته ، مشترك منافعه ، مشترك وجدانه مالك بولونماسیله حاصل اولور .

بن بواوچ نوع اشتراكك، ویاخود مشترکیتك نه‌لریاپدیغنی انکلتره‌ده آراماق، اوراده کوسترمك ایسته‌مم . اوروپانك ، ایچنده عمر غربتمك الك بویوك برقسمنی کچیرمش اولدیغم و :

وطنه وقف ایدوب طباتمی
گومدم ایسویچره‌یه شباتمی

سطرلرنده یاد وترنم ایتدیکم (ایسویچره) یه نظریمی چویریبورم .

ایسویچره 22 قانتوندن متشـکل بیر حکومتجك‌در . هر « قانتون » بزم ناحیه‌لرمزدن داها کوچوك بیر مساحهٔ سطحیه‌یه مالك‌در . بو « قانتون »لرك هربیری مستقل بیرر جمهوریت‌لردر . هرجمهوریتك ، کندیسنه مخصوص قانون

اساسیسی ونظاماتی ، قوانینی واردر . هر « قانتون » اهالیسنك فطرت وتمایلی کندی قانون اساسیسنی املا ایتمشدر . مثلا (جنوه) قانتوننده اعدام جزاسی یوقدر، ایکی بوچوق ساعت اوزاغنده بولونان (لوزان) قانتوننده، (فریبورغ) قانتوننده جانیلر اعدام اولونور . حافظه‌م یاکیلمایورسه ، 1901 تاریخنده (جنوه)ده (لوکه‌نی) اسمنده ایتالیان بیر آنارشیست، (آوستریا)نك ملك یوزلو ، ملك اوزلو ملکه‌سی جنت‌مکان (ئه‌لیزابت)ی وحشیانه بر صورتده اتلاف ایتدی. (جنوه) جمهوریتی موجود قانونلری بونك نه آوستریایه، نه ایتالیایه تسلیمنه، نه‌ده اعدامنه مساعد دکلدی. بوسببدن قاتل حبس ایدیلمکله اکتفا اولوندی .

بووقعهٔ فجیعه‌یی ذکر ایتمك‌دن مقصدم ، ایسویچره حکومت مستقله‌سنی تشکیل ایدن « قانتون » لرك استقلالنی کوسترمك‌در .

بیری بیرندن بوقادار فرقلی بوفادار مستقل اولان قانتونلرك اهالیسنده ، بلکه هیچ بیر مملکت خلقنده کوروله‌مه‌یه‌جك درجه‌ده وحدت وجدانیه وحدت سیاسیه واردر .

بوندن ماعدا ، ایسویچره اهالیسی عرقاً‌ده متجانس دکلدر . سکنه‌سی فرانسز ، آلمان ، ایتالیان عرقلرندن اولان قانتونلر واردر . فقط بونلرك هیچ بیری آلمانم ، فرانسزم ، ایتالیانم دیمز . هرکس تکلم ایتدیکی لسانله ، ایسویچره‌لی‌یم‌دیر . ایسویچره‌نك ویاخود تك بیر ایسویچره‌لینك استقلالنه ، حیثیتنه واقع اولاجاق الك کوچوك بیر تجاوز هر ایسویچره‌لی‌نك کوکلنده بر غضب طوفانی قوپاریر. هرکس! « Un pour tous et tous pour un » دییه‌رك یرندن فیرلار. مختلف عنصرلری بویله بیروحدت روحیه ایله متحد اولان بیرقوم حقیقةً مهیب وذی شوکت‌در . بونی یاپان اشتراك منافع ، اشتراك حسیات دکل‌ده نه‌در ؟

زمامدارلرمزك خلوص نیتنده شبهه‌مز یوقدر . اولیای امورمزك هدف مقصودی البته بین‌العناصر اشتراك منافع تأسیس ایتمك‌در .

بیر حکومت شدیده، کندیسنه قارشی فنالق یاپیلماسنه مانع اولور . فقط

کندیسنه ایلك یاپدیرمایه موفق اولاماز . بیر مملکت ایسه یالکز هادملرك بولونماماسیله بقا بولاماز، خادملریله یاشار . بن وجود مخالفتدن دکل عدم مخالصتدن قورقارم . « زورله کوزللك اولماز » مثلی تورك حکمت عوامیدر، که محض حکمتدر . کنج وعزمکار حکومتمز بو سطرلرمك التنه خط دقت چکمه‌مه احتیاج براقمایاجاق درجه‌ده فطین ومخلص‌در .

دیمك، که بعدما ، عثمانلی ایمپراطورلغنك بقاسی، عمرانی ، شوکتی، ثروتی هانکی عرق وملیتدن ویا مذهب ودیندن اولورسه اولسون هر فرد عثمانی‌نك منفعتنه موافق اولاجاق .

ضبط ایدیلن بیر مملکت اهالیسنك کوکللری جلب اولونمادیقجه حقیقت حالده مملکت ضبط وفتح ایدیلمش دیمك دکلدر .

بز بالقانلرده مغلوب اولدوق؛ فقط بزم غالبمز (بولغاریا)دن،(صربیا)دن (یونانستان) دن ، (قاراطاغ) دن زیاده بزم اوروپا ولایتلرمزده‌کی کندی تبعهٔ غیرتابعه‌مز ایدی . بز کندی مملکتمزده دکل، کندی طوپراغمزده‌دکل، فقط بیر دشمن مملکتده حرب ایتدك . اوکمزده صرب باتاریاسی پاطلارکن آرقامزده‌ده صرب تبعه‌مزك طابانجه‌سی ، تفنکی صیرتمزه بوشالیوردی .

ایسویچره ، مثلا آلمانیا ایله حرب وجدال حالنده بولونسه (بەرن Bern) قانتونی ـ که تماماً آلمان عنصریله مسکون‌در ـ اهالیسنك ایسویچره استقلالنی وتمامیت ملکیه‌سنی، قانینك صوك‌داملاسنی آقیتینجه‌یه قادار، مدافعه‌ایده‌جکنده ذره قادار شبهه ایدیله‌بیلیرمی ؟ عثمانلی ایمپراطورلغنی تشکیل ایدن مختلف عنصرلرك عددی آزالدی. مسلمان عنصرلری بیرعنصره ارجاع ایتمك ـ شیمدیلك ـ پك قولای اولدیغندن بومشترك منافع ، مشترك حسیات ، مشترك افکار ایله توحید ایدیله‌جکلرك عددی داها آرالمش اولاجاقدر .

نم بوکون ذهنمی عظمت وهیبتله اشغال واشعال ایدن، توحیددر. توحیده کیتمك‌در . اتحادی سوییورسه‌ق توحیده کیده‌لم. چونکه اتحاده حقیقی وحیاتی قوتی آنجاق توحیددن کتیره‌جکز .

دوقتور عبدالله جودت

جیلانه سعدآباد کز دیگر صدره اونک صنف کندیز اعلانه
عاصفانه قوه‌قانه ، ... کلمه شو ... رابطه کوز ترکیزی آیلوبسه‌کی
جمله طماندیمی دوبارسنک

خالد فیضی

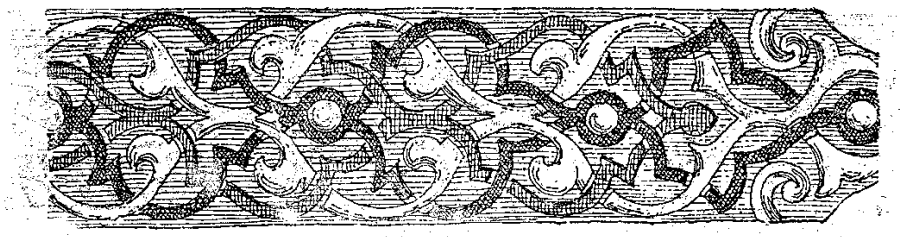

فالح رفقی بك

عربی ۱۳۱۱ ده استانبولده دوغمش وتحصیلنی مرجان اعدادیسیله دارالفنونده کچیرمشدر .

ادبی حیاتی ثروت فنونده نشر ایتدیکی بر شعر ایله باشلامش ، بالآخره طنین غزته‌سنده آثار نثریه‌سنی نشر ایتمشدرکه طنینه بوصداقتی هفته‌لق استانبول مکتوبلری یازمق صورتیله حالا دوام ایتمکده‌در .

صوك سنه‌ده حکومت مأموریتنه کیرمشدر. شهبال ایله دیکر غزته‌لرده صوك حرب اثناسنده یازلمش منثور حکایه و شعرلری انتشار ایتدی .

مشروطیتدن صوکره یازمایه باشلایان کنجلر آراسنده فالح رفقی بك الك سریع والك ایی بر صورتده کندیسنی طانتمش اولانلردندر. اسلوبی ، شایان دقت بر اینجه‌لك وبالخاصه بویوك بر ثروت خیال عرض ایدر .

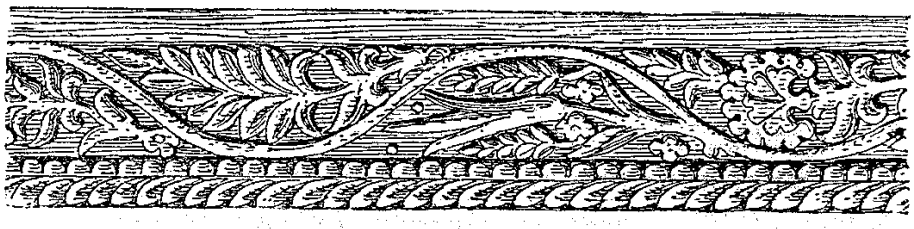

خلیج

. . . خلیجك ، بو اختیار شاعرك یکانه اثری شودر : سعد آباد . . اوییللرجه، ظریف ساحللرك ابداعی ایچون دالغه‌لرینك چرپینوب یورولدیغنی دوییمش، یکی چمنلره سرین صولرینی سرپه‌جك بر بلوطی اوزون کونلر بکله‌مش، نهایت بیکلرجه زائری کندی قوجاغی اوستنده بواثرك نفیس معماریسنی سیره طاشیمشدر .

وشیمدی سعد آباد قضا ایله مندرجاتی سیلنمش بر کتاب چیبلاقلغندن باشقه برشی کوسترمز . بعضاً فرق ایدرسکزکه بودار ودولاشیق کیرینتیده اختیار شاعرك کوکسی بدبخت اثرینك انقاضنه آغلایان بر هجران ایله شیشکین وقاباریقدر . سز چیلاق سعد آبادی کزدیککز صره‌ده اونك طبقی کندینی اکلاته‌مامقدن قورقان بر کنج شاعر مراقیله کوزلریکزی ارایورمش کبی ساحله طیرمانیشی واردر . صوکره ناخشنود باقیشکزی کورنجه اونی تکرار قوملری اوزرینه دوشمش ، ونومید ومؤسف بر سس براقمش کوررسکز ، بوسس کویا سزه « هیهات، کوره‌یدیکز » دیر .

سعد آباد نه‌قدرسنه‌لروارکه‌روزکارك پارمقلری آلتنده‌سحر آمیز سسلر چیقاران آغاچلرینی ، غشی و مستی ایچنده ارغنون اوراقی دیکله‌ین قادین باشلرینی غیب ایتمشدر . وقاچ دفعه ، ایلك بهارك یشیل کونلرنده ، روزکارك پارمقلری بومطیع تللری بیهوده آرامش ، صوکره بتون بو اسرار انکیز آلتلرك یرنده بوش وصیجاق بر سطحدن باشقه برشی بولامینجه خیرچین ومشتکی سسلرینی اوزاقلره دوغرو حایقیرمشدر .

خلیجك قلبنده بوغازه قارشی بر قیصقانجلق واستخفاف دویغوسی یاشار . هیچ بر زمان ، بولانیق صولریله کوپری کوزلرینی کچدیکی کونلر ، بوغازك مترنم ومستغنی جریانی لاقید کورمه‌مش وبویله اورایه هرکتدکجه بردهاکلمه‌مکه یمین ایتمش کبی حدتلی وچیلغین دونمشدر . بعضاً بو لاابالی کنجه نصیحتجی بر روح ایله یواش یواش خطاب ایدر :

«زواللی چوجق، هنوز اغاچ داللرینه دوقونمیان روزکار کورمه‌دك. برکون سن‌ده اعوجاجلی بر یولك داغلریکك یشیل کوکسنی دلدیکنی ، زمرد اغاچ دیلیملرینك یابرقاپی ، یابرطوان اوزرینه یاما اولدیغنی کوره‌جکسك . اوزمان طبق بنم کبی بولانیق واختیار ، هپ اومائی ودورغون افقلری ، موجه‌لری ایلیق ضیالره قارشی قباران سربست ومحتشم قرده‌شلری قیصقانه‌جقسك.»

صوکره‌سنی‌دویمیان‌بوشوخ‌ومجنون صولراوکنده‌غیظنك‌بردهاطوتشدیغنی دویار وبردها کلمه‌مك یمینیله ینه کندی یاتاغنه ، او محله‌لرك قیلرینه دونمك ایچون قیوریلیرکن ، هیچ ایشتدیرمیه‌رك، کندی کندینه تکرار ایدر :

— بنم کبی قیصقانه‌جقسك .

فالح رفقی

بو حالک دوام ایدرسه یوزینه صوکره حیفدم اولمامک کبی دائماً وده سوچه
آولاد کسه کوره جلنه و کیدیه ، صانصاریه بورلو آقلاریه بیچه ...

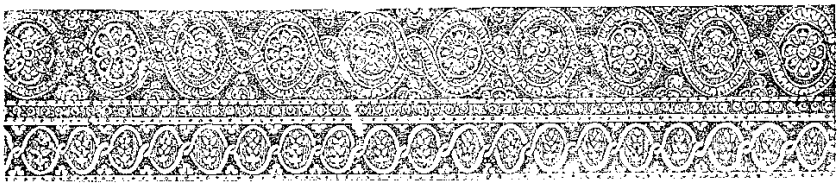

رفیق خالد بك

رفیق خالد بك ١٣٠٤ سنه‌سی مارتنك ایکنجی کونی استانبولده تولد ایتمشدر . جدبجد استانبوللی‌در . تحصیل ابتدائی‌یی بر مربیه طرفندن أوده کوردکدن صوکره مکتب سلطانی‌یه ، بعده بالامتحان مکتب حقوقه کیرمشدر . عین زمانده مأموراً مالیه نظارتنه‌ده دوام ایدردی . مشروطیتك اعلانی اوزرینه مکتبی‌ده ، مأموریتی‌ده‌اختیاریله برافه‌رق مملکتی ممکن مرتبه طانیمق ارزوسیله آنادولی‌یه سیاحتلر یاپمش ؛ اهالی‌وطبایعنی اوکرنمك‌ایچون‌بروسه، قونیه، انقره، ازمیر، تیره‌ومغنیساده‌اقامت‌ایتمش، صوکره‌اوروپایی دولاشمغه چیقمشدی .

بوسیاحت وجولانلردن عودتنده غزته‌جیلکك غوامض‌ودقایقنه وقوف‌کسب ایتمك مقصدیله ذاتاً عائله احباسندن اولان احمد احسان بکه مراجعت ایتمشدی . مقاله یازمق وامضاسنی طانیتمقله اکتفا ایتمك ایسته‌مزدی، صنعتی اساسندن اوکرنمك ارزوایدردی. بناءً علیه اوصیره‌ده یومی دخی نشرایدیلن « ثروت‌فنون »ه دوامه باشلامش‌ومترجملك، مصححلك ، مخابرلك ، حتی برازده مرتبلك کبی مختلف وظیفه‌لری فخریاً وکمال شوق وهوسله ایفا ایتمشدی . « ثروت فنون » یومی نسخه‌سنی تعطیل ایدنجه دیکر اقشام غزته‌لرینه دوام ومعاونتله امضاسی تحتنده ایلك مقاله‌لرینی اوستونلرده نشر ایلمشدر . بواثناده « فجر آتی »نك تأسسنه‌ده صرف‌غیرت ایتمش وبومحفل ادبینك مفرط‌برمداوم ومدافعی کسیلمشدی . برطرفدن آقشام غزته‌لرینه اجتماعی وعلمی وبعضاً باش‌مقاله‌اوله‌رق بندلر یازییور ، دیکر طرفدن‌ده « هفته‌لق ثروت فنون » ایله سائر بر چوق رسائل ادبیه‌یه حکایه ومنثور شعرلر کوندرمك صورتیله یاردیم ایدییوردی . بو حکایه‌لرساده، جانلی وغایت ملی عد ایدیلیور ومحررینه نسل اخیر حکایه نویسلری آراسنده معتنابرموقع ویرییوردی .

رفیق خالد بك « صوك حوادث غزته‌سی » نامنده انجق اون بش نسخه انتشار ایده‌بیلن بر یومی آقشام غزته‌سی‌ده تأسیس ایتمشدی . « صدای ملت » ده احمدصمیمك صمیمی احباسندن وبو غزته‌نك‌ده معاونین تحریریه‌سندن ایدی . « ثروت فنون » ه برقاچ دفعه « استانبول پوسته‌سی » و « شعر وتفکر » ، « رباب » کبی بعض‌رسائل ادبیه‌ده « هفتهٔ تفکر » و« هفتهٔ تحسس » لر یازمشدر.

هجوومزاحه « فجرآتی » ده‌کی آرقداشلرینك « پورتره » لریله باشلامشدی . فقط « کیرپی » امضاسی ایلك دفعه « قلم » ده کورولمشدر . صوکره جمیل بك « جم »ی تأسیس ایتدیکی زمان رفیق‌خالد بکك‌ده معاونت قلمیه‌سنی تأمین ایلمش وبو مجموعه‌برنجی

دفعهٔ انتشارنده‌ده ، ایکنجیسنده‌ده دائما « کیرپی » نك ریاست تحریریه‌سی آلتنده بولنمشدی . « هفته‌لق لاف وکذاف » لری « وقعه نویس » نام مستعاریله یازاردی .

« جم »ك فاصلهٔ انتشاری اثناسنده رفیق‌خالد بك « شهراه » ایله همراهلری‌اولان عین غزته‌لرك برنجی صحیفه‌لرینه « کیرپی‌دییورکه: » سرلوحه‌سی آلتنده اجراآت‌حکومتی تنقیداً مقاله‌لر یازاردی . بومقالات اوقدر رغبت قازانمش و «چینلیلره نصیحت» عنوانلی مقاله‌یی متعاقب بورغبت اودرجه آرتمشدی‌که « کیرپی» امضالی‌نسخه‌لر هرکونکیلردن‌پك فضله صاتیلمغه وبو اثرلر همان ولایات غزته‌لرینه نقل اولنمغه باشلامشدی .

قارئینك تحریری طلب وارزولری اوزرینه‌بومقالاتدن برقسمی « کیرپینك‌دیدکلری» نامیله کتاب طرزنده‌ده طبع ایدلمش وباصیلان ایکی بیك عدد نسخه‌نك آز زمانده موجودی آزالمشدر .

رفیق خالد بك غزته‌لر ضربهٔ تعطیله اوغرایوب صحنهٔ مطبوعات کندیسنه قاپاندقجه أرن کوینده طاوشانلری، کدی‌وکوپکلریله آسوده ومنزوی برحیات کچیرواستانبولدن چکیلیردی. برچق سنه‌دنبری ایسه کرك ادبی، کرك سیاسی هیچ برصورتله عالم‌تحریره اشتراك ایتمیه‌رك تکرار مأموریت حیاتنه عودت ایلمش ومتعاقباً سینوبه اعزام ایدلمشدر .

اینکه ، اوکوزه و بوزاغی‌یه دائر . . .

أوت ، اینکه ، اوکوزه وبوزاغی‌یه دائر ... فقط نه‌بچیم اینك، نه‌چشید اوکوز ، نه جنس بوزاغی؟ هیچ بری بنم بوکونه قدر بیلدکلرمه مشابه دکل؛ مثلا داوول ماقاره‌یه ، قوش قووایه ، انسان خاووجه نه‌درجه بکزرسه بنم وقتیله بیلدکلرم، بوراده کوردکلرمده انجق اودرجه بکزییور ... ذاتاً شوبرباد مملکتك قادینی ، قیصراغی ، طاشی طوغله‌سی ؛ سوزی ، ساری بر باشقه‌نوع عجائب شی . اطرافمه باقییورمده استانبوله پك یقین عد ایدیلن بر موقعده اولدیغمه قطعیاً اینانه میبورم . عمرانسزلغك بودرجه‌سنه انسان‌قضاءً چوقوره دوشدیکی کونك آقشامی کوره‌جکی قاریشیق‌رؤیالرده بیله‌محقق تصادف‌ایده‌مز...

پایتخته ایکی کونلك یولده‌می‌یم ، یوقسه ماورای سد چینده‌می، دهالایقیله تعیین ایده‌مدم . صانکه بورایه سرکه‌جی ریختمندن بندیکم قوجامان برواپورله راحتجه وقرق ساعتده دکل ، کاربانلرله ، تختروانلرله بی‌حساب داغلر، دیارلر کچه‌رك ؛ قطعه‌لر ، اقلیملو دکیشدیره‌رك اون ییلده کلدم . صانکه بینمه‌دیکم نه‌کله‌لك قالدی . نه‌قیزاق ؛ قاتیلمادیغم نه‌ده‌وه قافله‌سی بیراقدم، نه‌فیل‌سوروسی.. خلاصه بن محیطمه ، محیطم بکا هیچ آشنا دکلز. ده‌وه قوشیله بر قفسه‌قونمش فوق بالیغی کبی او بنی آکلامیور ، بن اونی ... قارشی‌قارشی یدی آیدرالآن صومورتویورز . مواصلتمك ایلك کونلری منامده مسلط اولدی: آبدهٔ‌حریت بوینده واوقدر پرسلاح ومهیب ألی قارغیلی ، صیرتی تویلو بر سواری‌قارشیمه چیقیور واوقودیغم یوردواوجاق مقاله‌لرینك سوء هضمی نتیجه‌سیله‌میدر، نه‌در؟ مزراغیله اولدیغم یری کوستره‌رك بکا « آلطای! آلطای!»دییه هایقیرییوردی. تر و آتش ایچنده صیچرایه‌رق اویانییوردم .

بوراسی حقیقتاً بربشقه دنیا ، برباشقه دیار ! قاره‌باطاق کبی بالیق آویله مشغول اینکلر ؛ کوپکلرله اوینایان واوسته‌لك برده آغاجلره طیرمانان بوزاغیلر غزته کاغدندن شیشه مانطارندن طوتیکزده جام بیله‌زیکه ، سیغاره پاکتنه‌قدر ثه‌بولورسه حقه‌باز واری یوتان اوکوزلر وارکه بوغوروشلرینه ، بوینوزلرینه وسائر بعض علامت فارقه‌لرینه رغماً بردرلو کندیلرینه شواسملری ویره‌میبورم، بردرلو بوکا جسارت ایده‌میبورم .

کلدیکمك آقشامیدی ، قارانلغه ودکیزه قارشی برسیغاره ایچمك‌ارزوسیله پنجره اوکنده دورویوردم ، کوزم ساحلده دولاشان درت آیاقلی بر مخلوقه ایلیشدی . قومسالده کزییور . صویه سمایه باقییور ، اوزاقلری تدقیق‌ایدییور وآراصیرا اکیلوب بر شیلر ییوردی . مراق ایچنده قالدم ، نظرلرمله پردقت تعقیب ایتدم . بومخلوق لیلی نه‌دن صوکره ساحلدن آیریلدی ، غایت بطائتله یورویه‌رك وقوجامان باشنی صاغه ، صوله آغیر آغیر صاللایه‌رق قاپو آرالقلرینی، دیوار قووقلرینی تجسسله ، فوق‌العاده احتیاط وملکه ایله آرامغه باشلادی . کوپکدن بویوك ، فقط اشکدن‌ده عادتا کوچوك اولان شو حیوان مجهولك اسمنی ، جنسنی تعیین ایده‌مدم . بن بونی حله اوغراشیرکن بر خیشیلدی ایشیتدم: اسرار انکیز مخلوق براز اول آتدیغم غزته‌یی، سسندن وبیاضلغندن طانیدم ، یاقالامش ، آغزنده چوریییور ، کاغد ، بوبیاض پارچه قارانلغك ایچنده خیشیردایه‌رق اوفالییور ، اوفالییور ، غائب اولویوردی . یعنی بواوبور حیوان اونی اشتها ایله ، حرص ایله ییوردی .

کاغد پارچه‌لرینی بوقدرمحظوظیتله یوتان‌وکیجه یاریلری‌سس‌سز،صداسز؛ وقور ومتخیل دکیز کنارلرنده‌دولاشان شوغریب حیوانك‌رؤیت‌وسوسه‌داری قارشیسنده کندیمی حقیقةً اوزاق ، وحشی دیارلره کیتمش فرض ایتدم وکوکلده بر حزن ، دماغمده بر عقده ایله بی‌حضور یاتدم .

حالبوکه ایرتسی کون هرشیئ آکلادم. مکرسه بوراده ، بودیارفلاکتده

اینکلرده انسانلر وسائر حیوانلر کبی غایت غریب، غایت سفیل بر عمر سورزلرمش.. اما نه عمر . آخور نه‌در بیلمزلر ، تیمار ویم یوزی کورمزلر ، استانبولك اسکی کوپکلری نه‌ایسه ، نه‌طرز حیات کچیرلرسه اویله قار وکونش آلتنده ، آپ آچیقده قیوریلیر ، یاتارلرمش ... بناءً علیه بولندقلری اراضی غایت عارضه‌لی وعارضه‌سی نسبتنده غیر منبت اولدیغندن تأثیر جوع ایله ساده بالیق، یوصون، کاغد دکل ، پاچاورا ، فلان‌ده ییرلر ، حتی چشمه‌لرك قورشون بورولرینی‌ده کمیرلرمش ! سبحان من غیر . . .

قایالر اوزرنده کزینمکدن هپسنك آیاقلری تبدیل شکل ایتمش ، سرتلشمش، پنچه‌لشمش ... داللره اوزانمقدن بویونلری اینجه‌لمش، کوزلری زمینه ایلری‌یه دکل ، یوقاری‌یه باقه‌جق درجه‌ده یرلرینی وباقیشلرینی دکیشدیرمش... طوزلی صولرده بیتن یوصونلری یمکدن ، سوقاقلره آتیلان بالیق باشلرینی یوتوب استریدیه ومیدیه قابوقلرینی یالامقدن جکرلری قاورولمش ، بویلری اوفالمش ، صوراتلری قورولاشمش ، خلاصه اویله بر حاله کلمش که آرتق دنیانك سائر جهتلرنده‌کی هم جنسلرینه بکزه‌دیله‌مز اولمش . . . هپسی بسبتون بشقه‌جنس برر مخلوقه دونمش .

قایادن قایایه صیچرایشی، ایکی آیاغنك اوزرینه قالقه‌رق دالدن داله اوزانیشی وارکه انسان مالطیز کچیسیمیدر ، یوقسه برنوع بوینوزلی آمریقا مرکیبمی ؟ خیلی دوشونمه‌دن تعیین ایده‌مییور .

ایشته بو اوفاجق وجودلی ، شیش قارینلی ، ئولو کوزلی، سوپورکه‌تویلی اینکلر قیرده ، قصبه‌ده تکر ، چیفته ؛ یاورولی ، آنالی سربست سربست دولاشییورلر . اهالی بونی غایت طبیعی کورویور ؛ شاشمییور ، ایلیشمییور ، حتی باقمییور ... چارشوده کوپکلره قاریشه‌رق ، اصنافه صوقوله‌رق آتیلان قیرینتیلری یمکله ، بر دالغینلغه کتیروب اون ویا قهوه چوواللرندن طاتمغله ، فروندن اکمك چالمق ویا چوجوقلرك ألندن سیمیت قاپمقله کچینن بو حیوانلر

اینك كبی بطی ، وقور ، عزیز مخلوقاتدن مأمول اولمایان بویله بر عمر سفیلانه وسرسریانه سورویور .

اصل غریبی ، فجیعی ، مدهشی بوتون بو اذا وفلاکتدن صوکره آقشامه دوغرو داغده ویا پازارده هرنرەده ایسه وقتنی بیلوب قالقییور ، بیك درلو مصائب ومزاحم مقابلنده حاصل ایتدیکی سودینی ، فقیر وبولانیق سودینی ویرمك ایچون نانکور صاحبنك قاپوسنده دورویور ویاغمورلر ، قارلر آلتنده جسور ومتحمل صاغمەلرینی بکلییور . صوکره باشنی آلوب ، ایرتسی کونی تکرار کلمك اوزره ، قاریشیق ، قارانلق . ملوث سوقاقلر ایچنده کوزدن نهان اولیور . فجیع بر تمثالمز . . .

١٣٢٩ سنەسنده بن بوراده اینکلری قایالردن صیچرارکن وقصاب دکانلری اوکنده سوسته بکلرکن کوردم ؛ کوپکله کچی آراسنده تعیین ایدەمدیکم بر مخلوقه بکزتدم . بوحال بویله دوام ایدرسه یوز سنه صوکره حفیدم اونلری محقق داملرده سرچه آولارکن کورەجك وکدیمیدر ، صانصارمیدر بر درلو آکلایەمیەجق .. فساد عرقەنه مخوف برمثال ! .

رفیق خالد

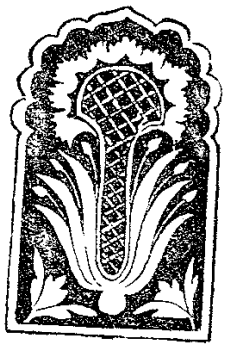

خط دستله ، رسم ؟ . نه ایچیه ؟ . کیم ایچیه ؟

یعقوب قدری

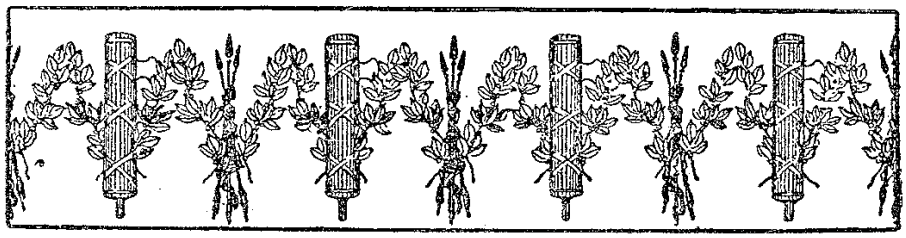

یعقوب قدری بك

یعقوب قدری ۱۳۰۵ ده قاهره‌ده طوغدی . پدری مغنیسا خاندانندن قره عثمان عائله‌سنه منسوب عبدالقادر بکدر . چوجقلغنك ایلك سنه‌لرینی مصرده کچیرمش اولان یعقوب قدری یدی یاشنده ایکن عائله‌سیله مغنیسایه دوندی. وتحصیل ابتدائی‌یی اوراده کوردی . بالآخره عائله‌سی ازمیره نقل ایتدی . او اوزمان اون درت یاشنده ایدی . اوچ سنه قدرده ولایتك اعدادی مکتبنه دوام ایتدی . فقط عائله‌سنك تکرار مصره عودتی اوزرینه ازمیرده قاله‌مامقله بالطبع اعدادی مکتبنی‌ده اکمال ایده‌مه‌دی. مصرده‌ده برمدت فره‌ر مکتبلرندن برینه دوام ایتدی ایسه‌ده کیردیکی مکتبلرك هیچ برندن شهادتنامه آلمادی .

یعقوب قدری هنوز چوجق دینه‌جك برسنده ایکن شعره، صنعته کندنده برمیل مخصوص حس ایتدی . باصیق طاوانلری ، عبوس یوزلی هیئت تعلیمیه وتربیه‌سی ، خائن، شیماریق طلبه‌سیله الآن خاطره‌سنی اوزماندن‌قاله برنوع خشیت وتنفرله‌یادایتدیکی مغنیسا مکتب ابتدائیسنده انحال ایتدیکی زمانلر النه کچن شعر ، حکایه کتابلرینی بویوك بر خواهش وتهالکله اوقور ، اك بویوك ذوقنی بو مطالعه‌لرده بولوردی . صوکره‌لری شخصیت صنعتکارانه‌سی تعیین و توضح ایده‌جك اولان بو کوچوك چوجوغك اك مسعود زمانلرندن برقسمی‌ده باباسنك کتبخانه‌سنده کچیردیکی ساعتلردی. آقشام یمکلرندن صوکره یعقوب، قارده‌شیله بویوك صالونه چیقار، والده‌لرینك وعدینی خاطرلاتیرلردی : چوجقلرینه قارشی بی پایان بر حس شفقت ومحبت پرورده ایدن بو کنج قادین اوزمان بر حکایه کتابی آچار وبر آقشام اول برافدیغی یردن یوکسك سسله اوقومغه‌باشلاردی. ایشته دها اوزمانلر یعقوبده موجودیتنی حس ایتدیره‌ن ذوق صنعتك صوکره‌لری دها زیاده انکشاف وتموینه بوایلك‌چوجقلق انطباعاتی صوك‌درجه‌ده یاردم ایتدی. فی‌الحقیقه بر شخصیت صنعتکارانه‌نك وجوده کلمه‌سنه سائق اولان عوامل ومؤثرات آره‌سنده حیاتك ایلك سنه‌لرندن آلنان انطباعات وتأثراتك نه‌بویوك بر حصهٔ دخلی اولدیغی نظر اعتباره النه‌جق‌اولورسه یعقوب‌قدریك شخصیت‌ادبیه‌سنده‌ده پدرینك‌زنکین کتبخانه‌سنده کچیردیکی بوساعتلرك نه‌مسعود بر تأثیری اولدیغی تظاهر ایدر .

یعقوبك اوزمانلر کنج مخیله‌سی ، میال انکشاف حساسیتی اوزرنده اجرای نفوذ ایده‌ن اثرلر علی‌الاکثر وقایع جنائیه‌یی حاکی مترجم رومانلر ، پاره قوتلری ، قیرمزی دکرمن فاجعه‌لری ایدی . بوکبی اثارك کنج دماغلر اوزرنده اجرا ایتدیکی مضر تأثیرات برطرف ، تنمیه ایتدیکی ذوق مطالعه حقیقتاً جالب دقتدر .

یعقوب قدری عینی زمانده ناجی‌یی ، اکرمی ، حامدی اوقوبور ، محمد جلالك شعرلرندن بویوك بر ذوق طویاردی . بویوك اطه‌نك چاملری آلتنده صید سنوحات

ایده‌ن بوشاعر خولیا کرفته‌نك اثرلری، بیلنه‌مز نه‌دن، اوزمان یعقوبه‌پك خوش کلیوردی.

آرتق اون آلتی، اون یدی یاشنه کلمش، ازمیر اعدادیسنده ادبیاتله اشتغاله کرمی ویرمشدی. کنج یعقوب صوك درجه‌ده ایی بر طلبه اولمامقله برابر، کرك معلومات ومکتسباتی، کرك یازی یازمقده‌کی استعداد مخصوصیله آرقداشلری آره‌سنده ممتاز برموقع اشغال ایتمشدی. اوزمان شهاب‌الدین سلیمان‌ده عینی مکتبده بولونیور، اوده عینی صورتله ادبیاته چالیشیوردی. بوصره‌لرده یعقوب بورژه‌یی، فلوبری، موپاسانی، دوده‌یی‌ده اوقویوردی. فقط اصل دورهٔ سعی وفعالیتی مصره عودتندن صوکره باشلادی. آرتق کافی بر حمولهٔ مکتسباتله مجهز اولان یعقوب قدری، کافی برثروته‌ده مالك بولوندیغندن تماماً علمه، ادبیاته وقف اوقات ایتمشدی. بر طرفدن ادبیاتله اشتغال ایدییور، دیکر طرفدن‌ده علوم اجتماعیه‌یه‌ده بر حصهٔ مساعی آیرییور. کوستاولوبونی، ماقسس نوردائویی اوقویوردی. بر آره‌لق «روح‌الاقوامی» ترجمه‌یه باشلادی.

مشروطیتك اعلانی اوزرینه یعقوب قدری استانبوله کلدی. اوزمانه قدر پایتختی بیلمه‌یور، کوچوکلکنده بردفعه کچدیکی بوشهره تماماً بیکانه بولونیوردی.

اواثناده «فجر آتی» تشکل ایتمشدی. بوانجمن ادبینك مؤسسلرندن اولان شهاب‌الدین سلیمان برکون اسکی رفیقی یعقوب قدری‌یی آرقداشلرینه تقدیم ایتدی. اوزمان بوتون نظرلر کنج ادیبه چوریلدی: فی‌الحقیقه بوایلك دفعه کوریلن سیما ظریف، رقیق بر طرز بیانه، بررقت تحسسه، مالك بولونیور، اثرلری اوزمانه قدر کوریلمه‌مش بر ممتازیت عرض ایدییوردی. حیاتك پست وسفیل صفحاتنی مصور ایلك حکایه‌لرینی نشر ایتدیکی زمان یعقوب قدری نه‌بویوك برخاصهٔ تدقیق وتحلیله مالك اولدیغنی کوستردی. الك شایان دقت اولان جهت اونده نه خالد ضیانك، نه‌جاهدك، نه‌رؤفك، نه‌ده‌اوطرز تحریرده اثبات اهلیت ایتمش ادبای عثمانیه‌دن هیچ برینك بر ذرهٔ تأثیرینی کوسترمه‌مش اولماسیدر. حتی نه موپاسانك، نه‌دوده‌نك تأثیری آلتنده قالمشدر. اونده نوروه‌چیانك قارلی شاهقه‌لرندن اینن شمال ادبیاتنك، بالخاصه ایبسه‌نك تأثیر حکمرانیسی مشهوددر. فقط روح صنعتکارانه‌سنك استیناس ایتدیکی بو ادبیاتك اونده نه مسعود بر تجلیسی نه‌شخصی برانعکاسی اولمشدر. یعقوب قدری‌یی ابتدادن ابتداله دوشن برطاقم ارقداشلرندن آییران طرز تفکر وتحسسی‌ده بوشخصیتده آرامالیدر.

یعقوب قدری ایی برصنعتکار اولمقله برابر ایی برمنقددرده. فجر آتینك ایلك تأسس ایتدیکی زمانلرده شهاب‌الدین سلیمان علیهنه آچیلان مجادلهٔ ادبیه‌یه قاریشان یعقوب قدرینك رائف نجدت بکه ویردیکی جواب اونده بویوك بر خاصهٔ تنقیدك موجودیتنی، صنعتده اولدیغی قدر فکر ومجادله ساحه‌سنده‌ده قدرتنی پك ایی کوسترمشدر. یعقوب قدری بکك کوچوك حکایه‌لردن متشکل یاقینده نشر ایدیله‌جك «سرانجام» نامنده بر اثری واردر. شیمدی‌یه قدر پك چوق یازی یازمامش اولمقله برابر هنوز حیاتنك پك کنج وفیاض بر دوره‌سنده بولنماسی اعتباریله عثمانلی ادبیاتی کندیسندن دها پك چوق بکله‌یه‌بیلیر . . . .

سلیمان صائب

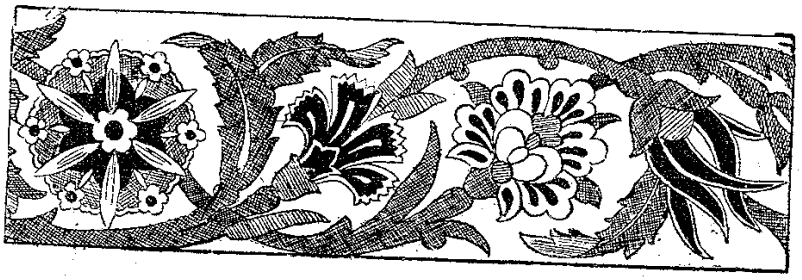

سیاه صاچلی یابانجی ایله

براق کوزلی کنج قیزك سوزلری

— کنج قیز ، براق کوزلی کنج قیز ! نردن کلیورسك؟ بر دقیقه‌طور؛ بکا جواب ویر ؛ براق کوزلی کنج قیز !

— براق بنی ، سیاه صاچلی یابانجی ! کورمیورمیسك ، نه حالده‌یم ؟ صاچلرم چوزولمش، بلمدن قوشاق دوشمش؛ کوملکم اومورلرمدن صارقیور؛ قوشمه‌دن ایاقلرمده‌کی «صاندال» لرینك باغلری قوپدی . باق آقشامده کلیور ، کچ قالدم ؛ سیاه صاچلی یابانجی ! بنی یولمدن آلیقویمه !

— بر دقیقه طور ؛ براق کوزلی کنج قیز ! پك اوزاقلردن کلیورم ؛ هانکی یول‌اوستنده‌یم، نرده‌یم، بیلمیورم . بم سرکذشتم ایکی کره «اولیس»ك سرکذشتنه معادلدر ؛ براق کوزلی کنج قیز !

— بدبخت یابانجی !

— کونلرجه ، هیهات ، کونلرجه یورودم ؛ کونش باشم اوستندن آتشین کردونه‌سنی قاچ کره کچیردی ، خاطرلامیورم. صولردن ، قره‌لردن ، تپه‌لردن، قیالقلردن کچدم . فی‌الواقع پنبه وادیلرده کوردم ، مقدس منبعلردن آووج دولوسی صولرده ایچدم؛ فقط قرق کون، قرق کیجه، سکز کوربوز یولداشله یلکنلری پارچالانمش ، کوره‌کلری قیرلمش بر کمیده ؛ قرق کون، قرق کیجه، سکز کوربوز یولداشله اوقیانوسك حشمنه کوکس کردك . بو مدهش غاوغادن غالب چیقان یالکز بن اولدم . نه ایسه ؛ حکایه‌م اوزوندر ... براق کوزلی کنج قیز ، سن بکا سویله‌که شیمدی هانکی یول اوستنده‌یم ؟

— سیاه صاچلی یابانجی ! وجودك طوپراق رنکنی آلمش اما کوکسکده دکزلرك آجی قوقوسی وار ؛ سسك ایسه بر فورطنه اوغولدیسی کبی . . . بوقدر یورغونلق اوستنه حالا نه زنده ، نه توانا سك ! دمین ؟ « ستاد » ده کوره‌شنلردن هیچ فرقك یوق .

— هانکی « ستاد » ؟ براق کوزلی کنج قیز . . . عجبا بر بیوك شهرك یاقیننده‌میز ؟

— سیاه صاچلی یابانجی ! نه اولورسه اولسون ! ایسترسه بوسبتون کیجه کلسونده سورولرم کیمسه‌سز، آچیقده قالسون ، طوروب سکا جواب ویره‌جکم . چونکه ، اورانیالیلرك الك مدهشی ، یوللر الهی « هه‌رمه‌ز » دن قورقوم واردر : او ، یولنی شاشیرمش سیاحلره مطلقا دلالتی امر ایدر .

— براق کوزلی کنج قیز ! دربدرسك ، پریشانسك ؛ اوستك باشك اکشیمش اوزوم عصاره‌سی قوقویور ؛ طوردیغك یرده صاللانه‌جق قدر یورغونسك، عادتا بر فحش سفره‌سندن هنوز قالقمش کیبسك ؛ فقط بو ظواهرك آلتنده نه بویوك فضائلك وار ! نه درین حقایقه واقفسك ! سوزلرك نه بلیغ ! براق کوزلی کنج قیز !

— سیاه صاچلی یابانجی ! دکزلری و قره‌لری کندینه رام ایتمش بر قهرمانسك آما ، حالا بر چوجوق قدر صاف و بیخبرسك . بن باقخوسه سوت ویره‌ن او مقدس قادینه بکزه‌رم که آیین کونلرنده فانیلرك سفاهتنه ، سائر زمانلرده باکر آلهه‌لر مجلسنه اشتراك ایدر .

— براق کوزلی کنج قیز ! کرچه ، بویوك و مقدس « خه‌لیقون » طاغی ساکنه‌لرینك ، منبع باشلرنده قوال چالان معصوم قلبلی راعیلره، کنج راعیه‌لر قیافتنده تجلی ایتدکلرینی ایشتدم؛ کرچه، بوآلهه‌لر، بی آمان (زه‌وس) ك قیزلری ، بو پران اولمپیاد پریلری چوق پرهوسدرلر . ایلك ییللرنده ساده بر راعی اولان « نه‌زییوودس » ك نایینه اونلر دکلیدی که موکبله « خه‌لیقون» دن

اینوب لایموتلرك نفخه‌سنی اوفله‌دیلر ؟ بن ، فی‌الواقع، یولنی شاشیرمش ساده، بدبخت بر یابانجیم ؛ فقط ، سن، مثلا، بر آلفته کسوه‌سنه برونمش اوفتان‌منبع پریلرندن بری اولمه‌یه‌سیك ! . .

— هیهات ! سیاه صاچلی یابانجی ؛ خایر . بن فانی بر راعینك ینه فانی بر راعیه‌دن طوغمش قیزی‌یم . بوکون ، شهرك قیرلرنده آیین واردی . بابام، آنام و بن سورولریمزك سلامتی نامنه بو آیینه اشترا که کیتدك ؛ فقط اونلر آیینه اورتبه قاریشدیلرکه عادتا دونه‌میه‌جك بر حاله کلدیلر . بن دهـا کنج‌اولدیغم ایچین صاحبسز قالان آغیله قوشویورم ؛ بیلیرسك‌که داغلر هیچ برزمان امین دکلدر . امین اولسه‌بیله سیاه صاچلی یابانجی ؛ بن کیجه آینه قاله‌مازدم . ابوین بوتون کنج قیزلری . هرنه‌دنسه ، بوندن منع ایدرلر . . .

— براق کوزلی کنج قیز . . . دمین کوزلرك‌قدر براق‌اولان سوزلرك بولاندی . نه‌لر سویله‌یورسك ؟ هانکی آیینندن بحث ایدییورسك ؟

— حقك وار ؛ سیاه صاچلی یابانجی . فی‌الواقع ألمده «تیرس» م ، باشمده صارماشیقدن اکلیم یوق . نه‌ره‌دن آکلایه‌جقسك ! فقط حالمدن اولسون‌حس ایتمه‌دکمی ، سیاح صاچلی یابانجی حالمدن اولسون حس ایتمه‌دکمی ؟

— هیهات ، استرار ایچنده‌یم .

— ئه‌ووهه ! . . ئه‌ووهه ! . . سیاه صاچلی یابانجی !

— هیهات ، اسرار ایچنده یم .

— بوکون‌کندینی تسعید ایتدیکمز آله‌ده‌اسرار ایچندن چیقدی. مسعود (قادموس) ك قیزی (زه‌مه‌له) اونی (زه‌وس) ك آتشندن دوغوردی و آلهی چوجوق دوغار دوغماز بر انسان شکلنی آلدی . چوق یورودی ، چوق کزدی. لیدیا و فریجیانك آلتون ایللرندن آتشین ایران صحرالرینه‌کلدی، اورادن میدیانك یابس طوپراغنه کچدی؛ مسعود عربستانی باشدن باشه کزدی و ساحللری طوزلی صولرده ییقانان آسیاده برمدت آرام ایتدی. آلهی کنج،

والده‌سنك اورتاغی لایموت «هه‌را» دن قورتولمق ایچین هرکچدیکی یردن ایزلرینی سیلدی و آنجق تبده‌درکه ایلك دفعه ، آفاقی موکبنك و اویلاسیله دولدیردی وفانی‌لره ، فانی شکلنده براله اولدیغنی کوستردی و بتون بلده‌لری شرقیلر ، قهقه‌لرله فتح ایله‌دی . سیاه صاچلی یابانجی! بو آلتون باشلی برکنج آله ایدی .

— هیهات ، آکلادم ؛ براق کوزلی کنج قیز ، هیهات! . .

— نه اولدك ؟ نه‌ك وار ؟ باغیر، کول، تغنی ایت، رقص أیت سیاه‌صاچلی یابانجی ! سن بر وحشی دکلسك ! باغیرسه‌ك آ ؛ ئه‌ووهه ! . . ئه‌ووهه ! . .

— أی براق کوزلی کنج قیز! بیل که قادموسك کوچوك اوغلی «باقخوس» اصلا بر آله دکلدی . اونك مادری که بر آلفته ایدی، لحدی (ایزمه‌نوس) تپه‌سنده یانان ابدی ، بر آتش جزادر .

— صوص ؛ سیاه صاچلی یابانجی . . .

— « باقخوس » لیدایالی بر کنج آدامدی؛ بن‌ده اورالیم ؛ براق کوزلی کنج قیز ؛ بن‌ده لیدایا ساحللرنده دوغدم. فقط هیچ برزمان اوکا آله‌دیمه‌دم. مملکتمك بر چوق مفاخری واردر؛ ازجمله بیلیرسیك که یوزبلده‌نك یمسه‌دیکی (اومیروس) لیدیا دیارندن چیقدی و او ، بلکه ، بر یم اله ایدی ، فقط « باقخوس » فقط «دیبونیزوس» خایر ! براق کوزلی کنج قیز، «دیبونیزوس» حتی برنیم آله‌بیله دکلدی. بو، صاچلری قوقولی، قرال طرملی وسیاه کوزلرنده آفرودیتانك ناز نکاهنی صاقلایان ، قادین انداملی نارین بر سختکار ایدی . شهردن شهره کیدر و هر کیتدیکی یرده ساده دل کنج قیزلره قاریشیر، اونلره بر نوع « باقخوس » اسرارندن بحث ایدردی . ایواه ، براق کوزلی کنج‌قیز؛ محقق ، سن‌ده بو منحوس دینك معطر بر همنلریله رقص ایتدك !

— دیبونیزوس نامنه . . . شبهه‌سز ، سیاه صاچلی یابانجی ، شبهه‌سز ... ئه‌ووهه ! ئه‌ووهه ! . .

— اویله ایسه کیت یولنه ، بدبخت قیز ! . . اکر ، بنده بر « پانتوس »

اوله ایدم ، بیل‌که، سنی آلتون صاچلرکدن شو اسمر زیتون دانه آصاردم ۰ مائده‌سنده قادینلرك آغزینه شراب دوکه‌ن بر اله بنم ایچین یوزکره ملعوندر ۰

— أی ، سیاه صاچلی یابانجی ! باری ، قاپوسنده بولندیغك شو بیوك شهرك دینه حرمت ایت ! سکا ، دمیندن بری استهزانك اوقلریله کوکسنی دلمك ایسته‌دیکك آلهك عظمتنی و صف و تعریفه قادر دکلم ۰ یالکز بیل‌که بوتون بو حوالی اونکدر ۰ بوراده ، فانیلری بسله‌ین آلهه (ده‌مه‌ته‌ر) دن صوکره اوکلیر و او، الهه (ده‌مه‌ته‌ر) دن دها مبارکدر ، چونکه اوزوم عصاره‌سندن فانیلر ولایموتلرجه او آنه‌قدر مجهول اولان سحرکار بر مایع ایجاد ایله‌دی ؛ اویله بر مایع که عینی زمانده ، آتشدرده .. . ایشیدییورمیسك ؟ سیاه صاچلی یابانجی ، عینی زمانده آتشدرده .. . (زه‌مه‌له) نك اوغلی ، ایلك دفعه آب ایله آتشی برلشدیره‌ندر ۰

— بو آره‌ده‌کی آب ایله آتش ناصل شیئدر ؛

— بو، بدبختلره تسلی ویرن بر صودر ۰ انسانلره ، کوزلری ستر ایتمین بر خواب ایچنده اوجاع ایامی فراموش ایتدیرر ۰

— هیهات ، دها ؟

— وجودده یری بولنمیان یاره‌لره بوندن باشقه دوا یوقدر ۰

— هیهات ، دها ؟

— و اختیارلره کنجلك تابنی و کنجلره قاپلان توانی ویرر ومعشوقه‌لره « ننفو » لرك نازینی و عاشقلره « ساتیر » لرك بیتمز توکنمز احتراصنی ویرر..

— هیهات ۰ دها ، دها ؟ ۰ ۰

— بیلیرمیم بن ؟ کیت‌ده کور ۰ سیاه صاچلی یابانجی ! شهره یاریم ساعت وار ؛ کیت‌ده کور !

— براق کوزلی کنج قیز ! أیی آما کیجه اولدی ۰

— « باقانتا » لر اصل کیجه رقصه باشلارلر . . . « فون » لر نایلرینه

اصل اوزمان اوفارلر. ظلمتلرده محتشم برشی واردر؛ سیاه صاچلی یابانجی !..

— فقط ظلمتلر پرمهالکدر. انسانی فضاحته، فحشه، هردرلو فنااحتراصه سوق ایدر .

— فنا احتراصمی ؟ غافل یابانجی ؛ سیاه صاچلی غافل یابانجی ! « فنا احتراص » نه دیمك ؟ هیچ احتراصك فناسی اولورمی؟ ئه‌ووهه !.. ئه‌ووهه!.. ئه‌ووهه ! . . .

یعقوب قدری

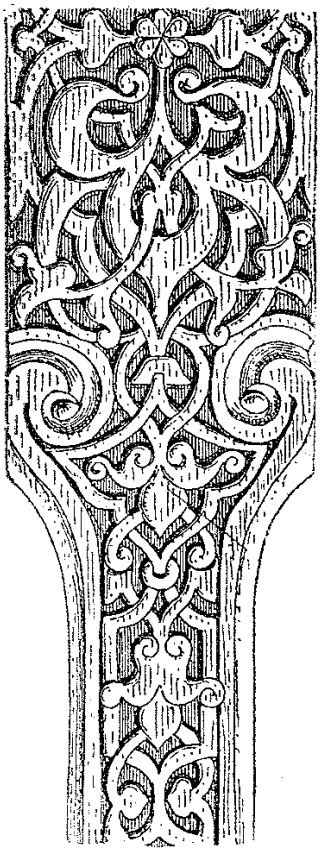

برچه مصطفی دنزاهت اولاه اوخلیام کلنجه اوی ره
مزولی بولده هرزمانه محروم وهرزمانه تهدیدکار عشقنه
اعلاه کوبرز...

مصطفی راتب

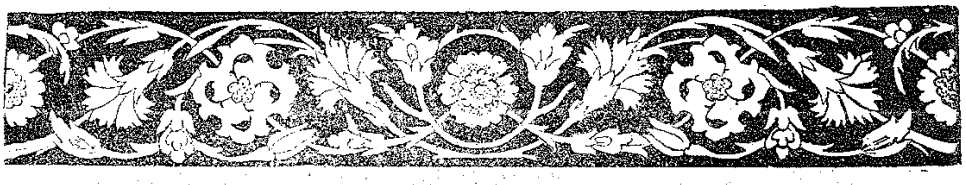

مفید راتب بك

مفید راتب بك رومی ۱۳۰۳ سنه‌سنده استانبولده دوغمشدر. اسبق مجلس معارف رئیسی حیدر افندینك حفیدی وایکنجی جزا محکمه‌سی رئیسی ابراهیم بکك اوغلیدر. مکتب سلطانیده اوقومشدر. دها مکتب حیاتنده ایکن ادبیاته خصوصیله تماشا آثارینه بویوك برهوس دویمشدی. مکتبده ایکن فرانسرجه‌دن برقاچ پیه‌س ترجمه ایتمش ایسه‌ده نشر ایتمه‌مشدر.

مکتبدن چیقدیغی سنه مشروطیت اعلان ایدلمش ایدی. برمدت مطبعه‌جیلق ایتدی. وعینی زمانده مملکتمزده برحیات تماشا باشلایه‌جق ظننی ویرن زمانلرده موقوت غزته‌لرك همان هپسنه تماشا مقاله‌لری وتنقیدلری یازدی. او اثناده اوقاف نظارتنه مترجم صفتیله داخل اولدی. الیوم اوقاف موزه‌سی برنجی کاتبیدر.

فجرآتی انجمن ادبیسنی تأسیس ایدنلردن بری ایدی.

موپاسانك «کوزه‌ل دوست» عنوانلی رومانی ترجمه‌ایدرك نشر ایتدیکی کبی سودرمانك «ناموس»، له‌ئوپولدقامپفك «بویوك کیجه»، برنشتاینك «هجوم» اسمنده کی پیه‌سلرینی اویناتمشدر.

رفیق خالد بکله مشترکاً یازوب اویناتدقلری «قانیژه مدافعه‌سی» عنوانلی تاریخی بر قومه‌دیسی وبر پرده‌لك «زنجیر» اسمنده بر پیه‌سی واردر.

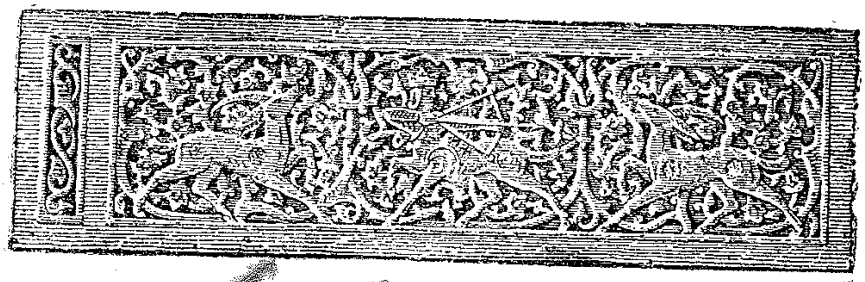

Les femmes de shakespeare

شكسپيرك قادينلرى

پورشيا — ژوليت — اوفه‌ليا — قورده‌ليا

بر كتابده اوقودم كه : شكسپيرك قادينلرى برر فاجعه انسانلرندن ، برر قاراقته‌ردن زياده برر خيال شاعرانه‌در . بوشخصيتلر كه حقيقى اولمقدن زياده صحيح اوله بيله‌جك شخصيتلردر ، حيات ، خيال وفكر ايله مالى اولدقلرى ايچون نظر تدقيق بشردن برآز اوزاق قاچارلر . قلاسيق اثرلرده اولديغى كبى شكسپيرك انسانلرى برطاقم ابتلالرك تحت تأثيرنده چيرپينان انسانلر دكلدر ، بالعكس بوانسانلرده وبوقادينلرده ابتلالر چيرپينير . تمام وعينى زمانده مبهم اولان بوشخصيتلر كندى كنديلرينه برر شعر، برر درام، ياشايان برر فاجعه‌در. خصوصيله شكسپيرك اثارنده‌كى قادينلر سوء طالعى جبهه‌لرنده طاشيان و دائما فلاكتلرك اوكنده لطيف ، فرارى ، خيالى برقافله‌در . بوتون بوقادينلر برر لباس تسويت تلبس ايتمش فكرلر ، خياللردر .

يالكز بوقادينلردن برى خيال وصفندن كندينى قورتاريرر. اوده شكسپير دمتنك اك نفيس چيچكى ، موسه طرزنده بر انتريقه‌يى حاوى اونكله برابر قراكلق برملودرام اولان « وندىك تاجرنده » آچيلان « پورشيا »در . پورشيا عادتا تاريخى برسماى تسويتدر . شكسپيرك ايچنده ياشاديغى رنه‌سانس دورينك برقادينيدر. پورشيا اوزمان امثالنه تصادف ايديلن ياخود امثالى تصور ايديله‌بيلن بيك بركيجه قادينلرندن برى ايدى . شايان حيرت درجه‌ده زنكين اولان بووندىكلى قيز — كه برآراغون پرنسى وبرفاس سلطانى تسخير ايدييور — قياسسز درجه‌ده لطيف وقياسسز درجه‌ده قادين ايدى : عشوه‌باز، قهرمان،

جسور ، جوانمرد ، ادیب ، خطیب ، ذکی وظریف . خلاصه پارلاق وقوی برقادین معنویتنه مالك . اوقدر آز کنج قیزکه شکسپیرك تیاتروسی ایچنده اوکا قادینلغی ایچون آیری بر یر آییرمق مجبوریتی واردر .

*
* *

اوفه‌لیا .. قورده‌لیا .. ژولیت. اوچ نفیس مخلوق خیالی. اوقدر اسرار ایله آلوده‌لرکه انسان بونلر قادینمی، چوجوقمی یوقسه پریمی تعیین ایده‌مز. اسملرینی تشکیل ایدن هجالر صانکه ضیا وتبسم معناسنی طاشییان برمنبعدن آلنمش، وصانکه شاعر بونلرك روحلرینی‌ده عینی منبعدن آلمش. یازیق‌که بونلر برمحیط مشوش تهدید ایچنده دائما قورقاق وعاجز قالیرلر . أزیجی طالعلرینك وظریف ونزیه شخصیتلرینك عدم مساواتی پك زیاده دهشتناکدر شکسپیرك کنج قیزلری ، حیاتی ، ضعیف اوموزلری اوزرنده تهلکه‌لی بریوك کبی طاشیرلر .

بونلرك ایچنده الك ساکنی ، الك عذاب واضطراب ایچنده بولنانی چاره‌سز ومغدور برعاشقه تیی اولان اوفه‌لیادر . اوفه‌لیا کیمدر ؟ ها ملت بیله : « ساده‌جه برقیز ، فقط نادر برحسنه‌مالك » اوفه‌لیا برمخلوق ساکن واطاعتکار مخلوقلرك الك متواضع والك نواز شکاری . اسمی بیله نازك وقیرلمغه مهیا . مدافعه‌سز ، حیاتك تقدیرینه آتیلمش . سویلن أللر آره‌سنده بیله براهمیتی حائز دکل . کندینی قورقاق ومطیع موجودیتنی کندی عشقندن باشقه حمایه ایده‌جك برشیئ یوق . حالبوکه اوفه‌لیا بوعشقدن محروم قالنجه آتیلمش برچیچکدن باشقه برشی دکلدر، بوبیاضلر تلبس ایتمش، باشنه چیچکلر طاقمش فقط اوچورومله‌رك اوستنده اینجه بر داله آصیلمش خیالی قادین دائما احتیاطسز مضطرب قلبنك أسیری . فقط اوندن دها فجیع برشی وارکه موجودیتنی برظلمت مدهشه ایچنه آتیور . «باباسندن چوق بحث‌ایدییور؛ دییور هوراسیو بوتون دنیاده برحیله کورن برسسله آغلایور وقلبنی دوکیور . » ایشته بوقیزك سبب فلاکتی برکیشنك ظلمی دکل ، فقط موجوداتك ظلمیدرکه اوفه‌لیانك

دماغنی ، ذهننی اولدرمش . اونی اولدورن اونی اولومه سورکله‌ین بر کیشنك « سنی سومیورم » جمله‌سی دکل ، فقط بو مدهش جمله‌در . « بزم هیچ بریمزه اینانمق جائز دکلدر . بز هپمز عادی آدملرز. اوفه‌لیا ، سن کیت برمناسترده قپان . مناستره . آدییو ! »

اوفه‌لیا ، فضله غلیظ برحقیقتك میدانه چیقمسیله اولیور ؛ حیاتك ضعیف مخلوقلره اوزاتدیغی طوزاغه دوشیور . اوفه‌لیا دالغه‌لر وچیچکلر اوستنده اولومه آتیلمش کولکه . . خیال .

*
* *

قورده‌لیا ، شکسپیر قهرمانلرینك الك بیاضی . فقط دها آز نازك ، دها آز خیالی برتیپدر . قوره‌دلیا قرال لیرك قیزیدر ، قرال لیر بردرام . مدهش وکثیف برقرون وسطا حکایه‌سیدر. بودرام مدهش وکثیفدر. فقط ییلدیرملر، بورالر، شمشکلرله مالی ومسلسل براولومدن عبارت اولان بوپیه‌س اسکی یونان تراژه‌دیلرینك نفیس وصاف وضعیتلرینی احتوا ایدر . اختیار قرال لیر قیزینك یاننده برداستان خیالی بیوکلکی ارائه ایدر . بوفاجعه‌ده تصویر ایدیلن طبیعی محبتلرده‌کی سادکی وظرافت قدمای یونانیه‌ده‌کی ؛ سوفوقلده‌کی حسیاته پك مشابهدر . أودیب رووانك آنتیغونیله قرال لیرك قورده‌لیاسی عینی روحی طاشیور . بو مشابهت حرکات حیاتیه‌یه و اولوملرینك طرزینه عائد دکلدر . لکن بوایکی قادینك روحلری بربرینه پك یاقیندر. قورده‌لیانك بویوك بر اصابت وجدیتدن نشانه‌ویرن نطقنی دیکلیه‌لم: « بنم ایی باباجغم، بنی دنیایه کتیردیکز . بنی بسله‌دیکز وسودیکز سزه تشکراتمی تقدیم ایدرم. وظیفه‌مك ایجاب ایتدیردیکی بوتون حسیاتمی سزه تقدیم ایدرم. سزه مطیع ، سزی سورم وبلاقیدوشرط سزه حرمت ایدرم . فقط بوکا حیرت ایدرم که سزی بوتون موجودیتلریله سودکلرینی ادعا ایتدکلری حالده همشیره‌لرمك قوجه‌لری وار. دیمك سزی بوتون موجودیتلریله سومیورلر. مثلا برکون بنده اولنه‌جك اولورسه‌م زوجم سزه قارشی محبتمك

نصفنی برابر الهجق. اونك ایچون دائما پدرمی سومك ایچون شبهه‌سز بن أولنمیه‌جکم.» قوره‌دلیانك بوتون بونطقلرنده بوذوق حقیقتی، بونزاهت فکریه‌یی بواعتدال حسیاتی بولورز .

« لطفاً ؛ دییور پدرینه ، لطفاً اعلان ایدیکزکه اکر محبت وحرمتکزی غائب ایتمش ایسه‌م ، برجنایتله ، بر فجیعه ایله کیرلنمش اولدیغم ایچون دوییماز برکوزم اولمدیغی ایچوندر . » وهمشیره‌لرینه قارشی وداعنده‌کی قطعیت : « بن سزلری پك ایی طانیرم . ونه اولدقلرکزی بیلرم . لکن همشیره‌کز اولدیغم ایچون خطالرکزی اسملریله ذکر ایتمکدن اجتناب ایدرم پدرمزی سویکز... »

هیچ شبهه ایدیله‌مزکه قورقاق و متواضع اولان بوقیز یوکسك برصلبدن دنیایه کلمشدر . بو وجدان وبو حسیات او معصومك آغزنده صوك درجه ظرافت کسب ایدییور . صاف ونزیه دوشونمك علی العاده و هرکسه مخصوص بر شی دکلدر بالعکس قوی بر اصالت معنویه‌یه اشارتدر . قرال لیر قیزی ایچون : «اوقدر تازه اولدیغی حالده هیچ‌ده حساس دکل؛ » دییور . بالعکس قرال لیر خطا ایدییور . حساس و حساسیتی بر پردهٔ حجاب و غرور آلتنده کیزلی قالیور . راسینك الك صاف قهرمانلری کبی شفافدر . پدرینه یاپیلان اشکنجه‌لرك خبرینی کتیرن آدمه قارشی آلدیغی متأثر فقط اصیل وضعیتی کوریکز: بللوردن کوز یاشلری دوکه‌رك مع‌مافیه عذاب و ألمنه و کندینه تماماً مالك اوله‌رق کوز یاشلرینی سیلیور، و عذاب و اضطرابیله قاپامق ایچون قاچیور...

—

قورده‌لیادن صوکره ژولیت . . — او زنبقك یانده بو کول .. ژولیت بر عاشقه دکل ، ساده‌جه بر عشقدر . ژولیت بر عشق قوشیدرکه هر صباح کندی دوداقلرنده تغنی ایدر . اون درت یاشنده ، أسمر ، رنکسز ، حساس و قلبی عشق و ابتلا ایله مالی برقیز. ژولیت اصلا حجابی بر قیزدر . کندینی محافظه‌یه روح تشناکی مانعدر. اصلا مغرور دکل، جوانمرد ... اودرجه‌ده‌که

بو اونی دائما سومکه وعشقنه مقاومت ایتمامکه سوق ایدییور. نصفاً جهالتدن نصفاً صمیمیتدن متشکل بر چوجوق ·

«اکر بنی قولایجه تسخیر ایتدیککی ظن ایدییورسهك ، پکی ، بن‌ده سکا قارشی بوندن صوکره عاصی اولورم . کوزلرمی یومار ، وسنی یالوارمق ایچون « اولماز » دیرم · یوقسه باشقه درلو اولماز · کوزه‌ل مونته‌گو ! احتمال‌که بن چوق حساس بر قیزم ، فقط غیر صمیمی اجتناب کوسترنلردن زیاده بندن قورق · · چونکه صمیمی‌یم ! » ژولیت اوقدر صاف و حقیقی‌که بو حجابدن محرومیتی صوك درجه صفوتندن کلیور ·

ایشته ژولیتك روح عاشقانه‌سی· لکن عاشقه‌لرك الك کنجی اولدیغی ایچون عشقنده بر طراوت ، تعریف ایدلمز بر مسرت وار. ژولیت حرکاتنه صاحب اوله‌میان قادینلرك الك مسعودی ، الك سویملیسیدر · او ایزولت‌کبی دکلدر ؛ ایزولت‌کبی : « آه هر بیلدیکم ، هر کوردیکم بنی تعذیب ایدییور. سماتعذیب ایدییور ، ده‌کیزلر . . حیاتم ، کندی وجودم ... » دییه آغلایان برمعنویته مالك دکلدر . خایر ، ژولیتك عشقی بر تبسم ایچنده دوغمشدر . کونش‌کبی نشئه‌ناك ، سحرکبی طبیعیدر . تعاطی ایدیلن ایکی نظرده دوغمش بر عشق ·· « وجدان نه‌در ؟ اونی دوشوندورمه‌ین بر عشق ! »

—

دوشونوله‌بیلرکه عشقی بویله الهی بر جدیتله تصور ایدن شکسپیر نه‌دن موضوعنی رومانتیق بر نتیجه‌ده، یعنی اولومده باغلادی؟ تریستان وایزولت‌کبی رومه‌ئو ایله ژولیت‌ده فی‌الحقیقه عشق یوزندن اولیورلر ·

« دنیایی غائب ایتدیلر . دنیاده اونلری غائب ایتدی . » رومه‌ئونك یوزنده غیر بشری بر صاریلق کوره‌رك ژولیت :

« اوح یاربی ؛ دییور · سنی بر مزار عمقنده بر اولوکبی کوریبورم · یا کوزلرم آلدانیور ، یاخود سن پك صارارمشسك .. پك صارارمشسك ! »

نیچون بو بوسهٔ عشق وموت؟ بوعکس طالعی شکسپیرك بوتون تیاتروسی اوزرنده سیاه قنادلرینی کرمش کوریپورز .

بوجریحه‌دار مخلوقلر کندی موجودیتلرینی کوسترر کوسترمز، کیجه‌لری فیرطنه‌لرده بردن‌بره سونن ضیالرکبی غائب اولیورلر . آهنکدار حیاتلرندن ، مؤثر طالعلرندن ، مساواتسز و فجیع اولوملرندن اویله حسی و شاعرانه اویله اینجه و نزیه بر شی دویولویورکه . . .

باشقه ییلدیزلر آلتنده ، بر حدیقهٔ حس و خیالده شکسپیرك بو کوچوك روحلرینی تکرار بولورز : ازلیاً مقحر ، بلبللرك شهقه‌لریله مالی سون قادینلر حدیقه‌سنده شیمنلرك ، ایزولتلرك ، دها مؤثر و دها آجی طالعلیلرك یاننده ژولیت .

فکری ، وجودی و روحی صاف باکر اولان قورده‌لیا قهرمان‌قادینلرك ساکن و مغرور قافله‌سنده آنتیغونی تعقیب ایدر . . .

بر خیالی صفوت و نزاهت اولان او خه‌لیایه کلنجه اونی‌ده متروك بر یولده هرزمان محروم و هرزمان تهدیدکار عشقنه اغلار کوریریز . . .

مفید راتب

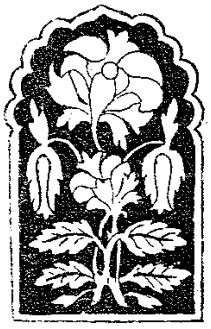

"کونسه، نالکانه، آتسه جماتی سونمشجه من دوکمه یاصلانمسه
برصفحه شکلنده ایدی. اوزاقلارده سیماره بوغولمسه قرمزی برقماره
باکزه بوردی

شاهی زاده : خالد صبا

Türkiye Diyanet Vakfı Kütüphanesi İslâm Ansiklopedisi

خالد ضیا بك

خالد ضیا بك ۱۲۸۲ سنه‌سنده استانبولده زیرك یوقوشنده دنیایه کلمشدر . اون ایکی یاشنه قدر استانبولده اقامت ایتدکدن صوکره عائلةً ازمیرده بولنان بویوك باباسنك یاننه کیتدیلر .

عشاقی زاده‌لر ، ازمیرده اولسون استانبولده اولسون بالخاصه خالی تجارتیله اشتغال ایدرلر ایدی وبالخاصه ازمیرده بویوك بر شهرت صاحبی ایدیلر .

خالد ضیا بکك باباسی حاجی خلیل افندی ادبیات فارسیه‌ایله چوق مشغول و مثنوی ایله سعدی‌یه صوك درجه مفتون ایدی .

ازمیره نقل ایتدکلری وقت اوزمان ازمیر ارکان و اشرافی ایچون معتبر بر محل زیارت واجتماع اولان بویوك باباسنك یاننده حاضرونه اوزمان یکی نشر اولنان رومانلری اوقوردی . اووقت هرکسك پونسون دوته‌رایك ، قساویه دومونته‌په‌نك جنائی ، جمیع رومانلریله مشغول اولورکن بوراده دومافیس، اوقتاوفوییه کبی خیالی محررلرك اثرلرینه مراق ایدیلیور واونلر ترجیح اولونیور ایدی . خالد ضیا بکك تربیهٔ دماغیه‌سی ایچون بوشایان دقت بر نقطه‌در .

ازمیر رشدیسی آرتق کندیسنی اغنا ایده‌میوردی . بونك ایچون صوك صنفی اکمال ایتمه‌دن اوکوست لاژایا اسمنده‌کی ؛ آووقاتك اداره‌خانه‌سنه محضا فرانسزجه‌ده ترقی ایتمك ایچون دوامه باشلامشدی. فقط اوراده اوکرندیکیله‌ده قانع اولمدیغندن مه‌کتباریت مکتبنه قید اولندی . بومکتبك مدیری په‌رنیقولا اوراده کنج شاکردك ایلك خطواتنی توجیه وسوق ، ومعلم پیه‌ر واندول ایسه اونی فلاسیکاره احاله ایتمش ایدی .

خالد ضیا بکك اووقت تاریخ طبیعی‌یه صوك درجه مراقی وار ایدی ، مکتبده اوقودیغی درسلری کافی کورمیه‌رك لوئی فیکیه‌نك اثرلرینی تتبعه باشلامشدی. ایلك طبع اولنان اثری ایسه، ولایت غزته‌سنده طبع اولنان «اویقونه‌در ؟» عنوانلی مقاله‌سیدرکه اووقت حسین حلمی پاشا حضرتلری ولایت مکتوبجیسی ایدی .

دائما ترجمه ایله مشغول اولیور ، واره صره‌ده تجارب ادبه یازییور ایدی. بونلر او اثناده استانبولده نشراولنان « خزینهٔ اوراق » رساله‌سنده درج‌اولنیور ومه‌کیتاریت مکتبی شاکردانندن محمد خالد ضیا اسمنی حامل بولونیورلر ایدی .

او اثناده ره‌یمون په‌ریه نامنده‌کی برمعلم‌اوکا دلالته‌باشلادی؛ بوایسه‌هم‌موسیقیشناس هم رسام ، هم ادیب ایدی . خالد بکی قلاسیکلردن ولوئی فیکیدلردن چکوب یکی‌اثرلره سوق ایدن بوآدم اولدی . اوزمان یکیلر ایسه ، شعرده پارناسیه‌نلر ، رومانده ایسه

طبیعیون ایدی : بویله سوللی پرودومی خالد ضیا بك اولا بوآدمدن آلوب اوقودی .

***

اووقت اون سکز یاشنده ایدی . مکتبدن چیقمش ایسه‌ده معلمندن فك علاقه ایتمه‌مشدی . کندیسی دیپلومات اولمق ایسته‌یور ایدی ، مطبوعاته انتساب ایتمشدی . . بونك ایچون استانبوله کلدی ، بوراده برقاچ دوستی ایله مشارکةً « نوروز »اسمنده بر رساله طبع ایتدیرمکه باشلادیغی کبی « غربدن‌شرقه سیالهٔ ادبیه » نامنده غایت‌جسیم بر اثر یازمغه‌ده تشبث ایتمشدی . فقط بونك یالکز مدخلی طبع ایدیله‌بیلدی ؛ بواثناده ازمیرده والده‌سی خسته‌لاندیغی ایچون ، بوراده‌کی مشغولیتلرینی ، دیپلوماسی‌یه انتساب تعقیباتنی براقه‌رق ازمیره عودته مجبور اولدی .

آرتق ازمیرده یرلشمك لازم کلیور ایدی ، بونك ایچون رشدی‌یه مکتبنه ، صوکره اعدادی‌یه فرانسزجه معلملکنی قبول ایتدی . عینی زمانده عثمانلی بانقه‌سنه‌ده کیرمشدی . ینه عینی زمانده برقاچ آرقداشی ایله برابر «خدمت» جریده‌سنی تأسیس ایتدیلرکه ایشته خالد ضیا بکك حیات ادبیه‌سی بوغزته ایله برابر باشلار .

هم بانقه‌ده ، هم مکتبلرده ، هم غزته‌ده چالشیور ایدی . خدمتك ایلك نسخه‌سندن اعتباراً « سفیله » نامنده بر ملی رومان تفرقه ایتمکه باشلامشدی . بواثر تفرقه‌ایدلدکدن صوکره کتاب شکلنده طبعنه استحصال رخصت ایچون مراجعت ایتمش . سانسور اثری اخلاقه مغایر بوله‌رق رد ایتمشدی . خالد بك بوندن صوك درجه مقهور اوله‌رق حدت ایچنده اثری پیرتدیغندن بوکون نسخه‌سی یوقدر .

ینه خدمتك ایلك نسخه‌سندن اعتباراً « منثور شعرلر » نامنده بر سلسله یازمغه باشلامشدی ؛ بونلرك کرك اسمی ، کرك موضوعی ، کرك لسانی اووقت اوقدر یکی ایدی‌که ، بوکا استانبولده بیله تحمل ایده‌مزلردی ، حالبوکه ، ازمیرده بو طغیانه سبب اولدی ، بتون ازمیر خلقی اونك علیهنده ایدی .

ایشته بو مجادله اثناسنده ایدی‌که ، استانبولدن رجائی زاده اکرم بکدن تشویقکار بر مکتوب آلدی . بونده ادیب محترم غزته‌سنك مسلکنی تقدیر ، بالخاصه منثورشعرلر شاعرینه صوك درجه بذل التفات ایدییور ایدی . خالد بکك دوچار اولدیغی هجوملرك فتورینی رهین زوال ایدن اکرم بکك بولطفی اولمشدی .

خالد بك برطرفدن بویله‌جه ادبیات ایله مشغول اولدیغی حالده دیکر جهتدن فنله اشتغالی‌ده ترك ایتمه‌یوردی‌که بونك ثمره‌سی اولمق اوزره «مبحث‌القحف»، «بوقلمون کیمیا» « حساب اویونلری » « حمل ووضع حمل » کبی اثرلری واردر .

ایشته بوسنه‌لر ظرفنده جمله‌سی‌ده اولا خدمته تفرقه ایدلمك اوزره « نمیده » ، « بر اولونك دفتری » ، « فردی و شرکاسی » رومانلری ، « بر مخطره‌نك صوك یاپراقلری » ، « بر ازدواجك تاریخ معاشقه‌سی » ، « بومیدی ؟ » ، «هیهات !..» ، « دل » کبی حکایه‌لری و « منثور شعرلر » ، « مزاردن سسلر » کبی اثرلری نشر اولوندی .

بونلردن باشقه فرانسزجه وانكليزجه‌دن مترجم برچوق كوچوك حكايه‌لركه، بونلرك بر قسمى « ناقل » اسمنده‌كى برقاچ جلدده طوپلانمشدر .

ينه اوصره‌ده بر كليات تاريخ ادبيات يازمق مراقنه دوشمش وروس ، سانقريت ادبياتلرينه دائر برچوق تدقيقاتده بولنه‌رق برچوق مقاله‌لر يازمشدى .

*
* *

ايشته بو اثناده رژى ادارهٔ مركزيه‌سى ترجمه قلمنه باش كاتب اوله‌رق استانبوله كلدى . ١٣٠٨ قيش .

اوصره‌ده استانبولده اكرم بك اسكى بطنى يقمش، يكى بطن هنوز مشكوك امارات حيات ايله ارتسامه باشلامشدى . آره‌ده كيلر ، ابن الرشاد على فرح ، عبد الحليم ممدوح كبيلر هربرى برطرفه داغلمشدى . سانسور وانجمن تفتيش ومعاينه كمال تحكمله حكمران ايدى .

بواثناده اسماعيل حقى بكك دلالتى ايله اووقته قدر چوجوقلره مخصوص بر غزته اولان مكتب رساله‌سنى بر مجموعهٔ ادبيه حالنه كتيرمك ايچون بر تشبث واقع اولدى . . خالد بكده مراجعت اولندى ، بو مجموعه شرق وغرب ادبياتلرينه واقف قاملر طرفندن اداره اولنه‌جقدى . خالد بك‌ده سانقريت ادبياتنه دائر مباحث يازمغه قرار ويردى . عينى زمانده ثروت فنونده كوچوك حكايه‌لر يازمغه باشلادى .

اوصره‌ده بر كون ضبطيه ناظرى ناظم پاشا كنديسنى چاغرتدى، مفصل براستجواب ايله بلكه يوزكشى‌يه دائر معلومات صوردى . . و « سانقريت ادبياتى ناميله مسلك ماديونى نشره چاليشيورمشسكز؟ حتى انجمن تفتيش ومعاينه بيله يازدقلركزى اكلاميورمش؟» ديديلر . خالد بك ايسه بوكا جواباً : « انجمن تفتيش ومعاينه‌ده اكلاشيلميان براثردن كيم نه اكلايه‌بيلير كه بر محذور تصور اولونه بيلسون ؟ » جواب ملزمنى ويرمشدى .

بو استنطاقدن قورتولور قورتولماز اوينه كلدى . واكثرى كتابلرينى ، برچوق مكتوبلرينى ياقدى محو ايتدى .

آرتق سكوته مجبور اوليور ايدى . بو سكوت ١٣١٢ سنه‌سنده ثروت فنونده فكرت وضيا بك سايه‌سنده ادبيات جديده ترسم ايتمكه باشلاديغى زمانه‌قدر دوام ايتدى .

ثروت فنونه ايسه « مائى وسياه » ايله داخل اولدى . بورومانده خالد ضيانك لسانى واسلوبى تماميله كنديسنه مالك بر مكمليت ايله مشهود اوليور ايدى . تفرقه‌دن صوكره مصور بر تمثيل باصيلمشدى ، بونلر چابوق بيتديكندن بالاخره ادبيات جديده كتبخانه‌سنده‌ده باصيلدى ، آز زمانده بونك‌ده نسخه‌سى قالمادى .

بوندن صوكره اقدامده ، صباحده برچوق كوچوك كوچوك حكايه‌لرى نشر اولندى‌كه ، اونى اصل خارجده كيلره طائيتان بونلر اولدى . اوزمانه قدر ثروت فنون ايله سائر غزته‌لرده نشر اولنان كوچوك حكايه‌لرندن « صولغون دمت »، «بريازك تاريخى» نامنده‌كى ايكى اثرى دها نشر اولندى . عينى سنه ثروت فنونده «عشق ممنوع» رومانى يازدى . نهايت ينه ثروت فنونه « قيريق حياتلر » رومانى تفرقه ايدلكده ايدى‌كه ،

جاهدك بر مقاله‌سندن طولایی ثروت فنون تعطیل اولندی ، ومحکمه‌یه سوق‌اولندی .
اووقت خالدضیا بك‌ده آرقداشلری ایله برابر سکوته مجبور قاله‌رق اعلان‌حریته‌قدر هیچ برشی یازمدی .

*
* *

انقلابده خالدضیا بك رژبده باش‌کاتب وترجمان بولونیورایدی. اون تموزدن‌صوکره تحسین پاشا بویوك اطه‌یه سوق اولنوب باش کتابت رژی قومیسری جواد بکه احاله اولندیغندن ، خالد ضیا بك‌ده رژی قومیسرلکنه تعیین ایدلمشدی .
اون تموزدن حرکت اردوسنك استانبوله دخولنه قدر کچن طقوز آی ظرفنده خالد ضیا بك طقوز سنه‌لك یازی یازمشدر دنیله‌بیلیر ؛ صباح غزته‌سنك باش مقاله‌سنی درعهده ایتمشدی ، ینه صباح غزته‌سنه « نسل‌اخیر » رومانی تفرقه‌یه باشلامشدی . عینی زمانده هرکون بر باشقه اسملی افق مطبوعاتده طلوع ایدن هرمجموعه ایچون معانت تحریریه‌یه دعوت اولونیور ایدی . بونلره مختلف مقاله‌لر ، تتبعات ادبیه ، طنینه ایسه هرهفته بر کوچوك حکایه یازیور ایدی . بونلرك جمله‌سندن آیده اللی لیرادن فضله بر پاره آلیور ایدی . ینه اووقتلر دارالفنونده حکمت بدایع وادبیات اجنبیه‌درسلرینی درعهده ایتمشدی . بونلرك ایکیسی‌ده اووقته قدر بزده مدون علومدن دکل ایدی ، یکیدن مختلف منابع بولوب طلبه‌یه کوسترمك لازم کلمشدی ؛ ایشته بومشغولیتلر اونی اوتوز بر مارته قدر کتیردی .
سلطان محمدك تخته جلوسنده مابینه باش کاتب اوله‌رق تعیین اولندی . آرتق ادبیات اونی غائب ایتمشدی . یکی وظیفه‌سی اونی اوقدر اشغال ایدییوردی‌که ، غزته‌لری‌اوقومق ایچون انجق وقت بولابیلیوردی .
بوکون او باش کاتبلکی غائب ایتمش ایسه‌ده ، ادبیات اونی تکرار قازاندیغندن مسعوددر ؛ چونکه یکیدن غزته‌لرده امضاسی کورولمکه باشلادیغی کبی اثرلری‌ده مختار خالد کتبخانه‌سی طرفندن وصره ایله برر برر نشر اولنه‌جقدر .

*
* *

بزده غربده‌کی نمونه‌لرینه کوره‌ایلك ادبی‌رومانی‌خالدضیایازدی. وبوکونکی نثرك باباسی شبهه‌سز اودر . باشقه‌لری بو اسلوبی کندی قابلیتلرینه کوره بلکه دها عصبی ، دها صاف ، دها نازك ودها رقیق ومزهر برحاله کتیرمشلردر ، فقط حق ابوت اونکدر.
بواسلوب ایسه الك موفقیتله مائی وسیاه وعشق ممنوعده چیچکلدنیر ؛ مائی وسیاه بتون مکملیتلرینه ، بتون نفائسنه رغماً بکا بوکون بر تجربهٔ قلمیه کبی کورونمکده‌در . چونکه استادك صنعتنه عشق ممنوعده‌کی قدر تحکمله تملك ایتمدیکی ظاهردر ، وتصویر اولنان طبایع بعضاً پك صافدرون ، پك محصول خیالی تیپلردن مرکبدر .
احمد جمیل ، اوزمانکی کنجلرك نمونه‌سی اولمق اوزره برچوق مخصصاتی نفسنده جمع‌ایدر کورنمکله برابر صرف محصول خیال بر تیپدر . وبزکه ، اووقت احمد جمیلك حیات وعالمنده قاورولمقده ایدك ، اونك آمال وخیالاتی پك چوجوقچه بولوردق .

بنجه خالد ضيانك اك چوق موفق اولديغى اثر عشق ممنوع رومانيدر؛ عشق ممنوعده اونك بتون قابلياتى ، بتون ملكاتى مساعد وسوكيلى بر زمين بوله‌رق بتون ثروت وسلطنتيله انكشاف ايتمشدر .

اسلوبى نفيس وبى‌قصوردر ، تصويرلر دها افسانى ، دها موفقيتلى، رومانك ترتيبى دها محكم ، دها اساسليدر . اونك اويله پارچه‌لرى واردركه ، دائما بويوك بر ذوق واستغراقله اوقونه‌جقدر .

حالبوكه ، بويله اولمقله برابر ، خالد ضيانك بتون رقتى ، بتون شوخلغى ، بتون وقار وشخصيتنى انجق كوچوك حكايه‌لرنده كورمك ممكندر .

چونكه رومانلرده محررلر زمينه مربوط وقايع قاليرلر ، حالبوكه كوچوك حكايه‌لره ايسته‌ديكى كبى اظهار حفر ايچون زمينلرك تخلفنه كوره سربست وازاده قالديغندن بتون قابليتنى ، بتون وسائط وخزانى دها موفقيتله عرض وارائه ايده‌بيلير .

رومانلر هيئت مجموعه اعتباريله اساس فكرينى دها وضوحله تحليله مساعده ايدر ، حالبوكه كوچوك حكايه‌لر محررلرى اك اسرار انكيز استعداد روحنه قدر دها چوق كشاده براقير .

حالبوكه خالد ضيا، بزده اك چوق كوچوك حكايه يازمش برمحرردر، بونلر هرنه‌قدر بررکره اوقونمش ايسه‌ده ، اوقدر اونوتولمشدركه، تكرار اوقومق يكى بر خزينه كشف ايتمك ذوقنى ويره‌بيله‌جك بر دورهٔ قيمتداردر .

محمد رؤف

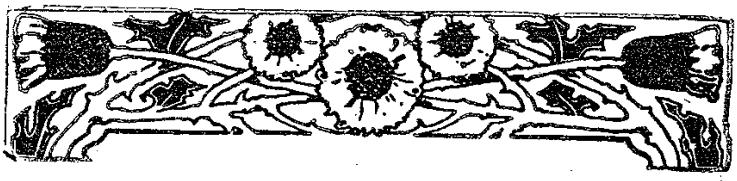

بر لوحه‌دن مفرز

. . . .

ینه او کرسیٔ استغراقده اوطورمشدم . هوارا کد ، سما صاف و براق ایدی. تا یوقاریده بوشفافیت هوا ایله برابر برآزدونوقجه کونش، مائی بلوردن برق شکلنده دوران سمانك فوقنده قایناشه‌رق بربرکان سمابك فتحه‌سی کبی دکزلره بیاض یانغینلرینك آلولرینی دوکیوردی . دکز بو طوفان سیم آلتنده کویا بر مستیٔ کران ایچنده اویویوردی . اوزرنده کوچك بر نفخهٔ روز کارك ارتعاشی بیله یوقدی . شو اویویان هوالرك ، صولرك یاننده شو بی اهتزاز میشه‌نك راکد سایه‌سنده عظیم بر ذوق رخاوتله صانکه بر یوقلق ایچنده کیدیم. کونش غائب اولیور ، کیجه‌نك مقدمات دامانی دوکولیور ، مناظر غنوده‌نك اوستنه بر آرام نوشینك ستره‌سی چکیلیوردی .

کونش ، ناکهان ، آتش حیاتی سوممشجه‌سنه دوکمش ، پاصلامش بر شفق شکلنده ایدی. اوزاقلرده‌سیسلره بوغولمش قرمزی برفناره بکزه‌یوردی.

دکز بولانیق بر کولك اولو صولری کبی اویویوردی . فقط بو اویقو آراسنده سینه‌سی مخوف کابوسلرك خلجان هراسیله قبارمش ، بر آن ایچنده پرتهور ، بوتون اعصابنك بر طغیان ارامشکنیله چیلدیره‌جق ظن اولنوردی . قارشیده ، آرتق کثیف قارارتیلر آلتنده بوغوله‌رق قعر عماندن چیقمش سیاه مخلوقلر مهابتیله دوران داغلرك اوته‌سنده ، کویا پارچه‌لنه‌رق ، ضیای خونینی بر غبار لعل ایله فضایه صاچیلمش بر کونش، شعلهٔ واپسین احتضاری عظیم بر دریای ظلام ایچنه بر فوارهٔ خوناب شکلنده دوشوب صاورولمش بر قرمزی کونش واردی : برآن ایچنده سوممش ظن‌اولوندی ، و، اوراده شیمدی بغتةً انجماد ایده‌رك کنار افقده منقش قالمش بر یانغینك احمراری بلیردی .

. . . . . .

عشاقی زاده : خالد ضیا

محمد عاصم بك

عاصم بك ۱۳۰۰ تاریخنده کوردوسده تولد ایتمشدر. تحصیل ابتدائیسنی کوردوسده یاپمش ، صوکره استانبوله کلهرك وفا اعدادیسنده اوقومش ، مکتب ملکیه‌ده‌ده اکمال تحصیل ایله‌مشدر. مکتبدن چیقدقدنصکره‌زراعت بانقه‌سنه کیرمشدی. مشروطیته‌قدراوراده قاله‌رق بالآخره قائممقاملقله المالی قضاسنه کیتمش ، فقط نظریات اداریه‌سی زمانك ذهنیتنه اویمادیغندن استانبوله کلمشدر . استانبوله کلدیکی زمان مکتب آرقداشلرندن بعضیلری (طنین)ده اسکی استادلرینك اطرافنه طوپلانمشلر ، چالیشیورلردی ؛ عاصم بك‌ده‌اونلره التحاق ایده‌رك صوك زمانلره قدر اوراده چالیشدیغی کبی برقاچ سنه اول‌ده دارالمعلمین هیئت تعلیمیه‌سی آراسنه داخل اولدی. مع‌التأسف مکتب ملکیه‌یه کیردیکی زماندن بری مختل‌اولان صحتی‌اونی کچن‌سنه اسویچره‌ده یرسانو نورلویه کیتمك مجبوریتنده‌بولوندیردیغی ایچون برسنه‌دن‌بری مملکتك حیات سعینه اشترا کدن محروم قالمشدر .

عاصم بك ، دور سابقك بوتون تضییقاتی ایچنده کندی کندینه دوغمش ، کندی کندینه انکشاف ایتمش پك نادر تورك ذکالرندن بریدر . مکتبلرده تدریساتك اك عقیم ساحه‌لرده سوروکلندیکی ، هر دورلو وسائط منثورك مفقود بولوندیغی بوزمانلر عاصم بك اك جدی ومشکل بر سعی ایله چالیشمش ، آیدین تورکلرینه خاص‌اولان‌برذکا سایه‌سنده نور وعرفان یولنی بوله‌رق مملکتی ایچون پك قیمتدار بر کنج اولمشدر . صحتنك دائمی بر عدم اطراد ایچنده بولونمسی اونی دواملی برحیات ادبیه‌یه مالکیتدن محروم ایتمشدر . دها اعدادی صیرالرنده ایکن حقیقةً پك نفیس شعرلر یازمش ، فقط صوك سنه‌لرده تزاید ایده‌ن صحتسزلکی وعصبیتی آیریجه چالیشمایه مانع اولدیغی ایچون‌یکی شیلر یازامامش واسکی یازدقلرینی‌ده نشر ایتمه‌مشدر .

عاصم بك غزته‌جیلك حیاتنده پك مستثنا برموفقیت کوسترمشدر. غزته‌نك هرهانکی ستونی اولورسه اولسون اونك قلمی ایچون اك مساعد بر ساحه‌در . فقط ، بالخاصه ادبیات ومزاح ساحه‌سنده تمیز ایتمشدر . (طنین) ده پك ظریف ایچه بر لسانله سوسلدیکی « دره‌دن تپه‌دن » وقاریقاتور ستونلرینی برقاچ سنه‌دن‌بری بوتون قارئلری پك بویوك بر شوقله تعقیب ایتمشلردی .

قوتلی بر نفوذ نظر وبویوك بر ثروت خیالیه ... ایشته عاصم بكك ذکاسنده‌کی اوصاف ممیزه بونلردر . اعدادی صیرالرنده ایکن یازدیغی شعرلر خیالنده‌کی بو ثروتك اك قیمتدار دلیللری اولدیغی ایچون بونلرك ، پك آزی مستثنا اولق اوزره، هیچ‌برینك نشر ایدلمه‌سنه حقیقةً تأسف ایدییورز . بونلر نشر ایدیلیرسه مملکتك کتابخانهٔ ادبیاتی یکی بر مجموعهٔ نفائس قازانمش اولاجقدر .

« كتاب التشاعر » دن

— مبحث ادبيات —

غايتى

غايهٔ تشاعر ذوق تخيلاتى تطمين ، آرزوى اشتهارى تأمينيدر . تخيل غايهٔ آماله وصول ايچون ترتيبات و تصورات ايله مشغول اولمقدر . مثلا غايهٔ امل عقد محبت ايسه « ايجاب » ه تشبثدن عبارتدر ، معلوم اولديغى اوزره عقد محبت ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ؛ لكن بر طرفدن عرض محبت اولنديغى ، يعنى ايجاب وقوع بولديغى حالده طرف ديكر سكوت ايله مقابله ايتسه معرض حاجتده سكوت دليل رضا اوله‌جغى جهتله سكوت واقع اوزره طرفين بيننده بر رابطهٔ محبت تأسيس ايلمش اولور . ايجابك قالاً و صراحةً اولديغى كبى حالاً و دلالةً ده وقوعى نادر دكلدر . لكن اشبو احوالك هر هانكى شكلنده اولورسه اولسون مطلق صورتده برقريحهٔ تشبثه ، اعتماد نفسه احتياج مس ايدر .

بو اوصافدن محروم اولان متشاعرينك تمرينات خياليه ايله كسب جرأت وقوت ايتمسى لازم كلير ؛ متشاعر حسن خيالى به قارشى كندى كنديه مستريح قلب و بيان سوز و كذار ايدر : بو اونك أك صاف بر ذوق روحانيسيدر ؛ بو مشافههٔ خياليه روح متشاعرك غذاسيدر ؛ لكن مقصد تشاعرك « ذوق تخيلات » ه انحصارى نادردر ، اصل مصد اشتهاردر . بو جمعيت متفق عليه بر مسأله ايسه‌ده مقصده وصول ايچون استعمال ايديلن و ياخود ايدلمسى لازم كلن و سائط خصوصنده اختلاف آرا واردر . اقوال متخالفه ايكى اصلده جمع اولونه بيلير : بعضلرى ديرلر كه هر شيده موفقيت ثباته ؛ متشاعر اولا استعداد طبيعيسنى

تعیین ایتدیکی مسلك مخصوصنده صبر و ثبات ایله اجتهاد ایتملیدر ؛ بو مسلك طرافدارانی محافظه‌کارانه مخصوصدر .

بعضلری‌ده تماماً بو فکرك عکسنی ادعا ایتمکده‌در؛ بونلرك طرز اجتهادینه کوره « ثبات مانع ترقی‌در » ؛ چونکه اشتهار ، بر نقطهٔ کماله واصل اولمقدر ؛ بو نقطه‌یه وارنجه‌یه قدر متشاعر ایچون بر چوق مراحل ترقی قطع ایتمك لازم کلیر . بو ایسه بر تحول دائمی دیمکدر . و اساساً کائناتده تحول برقانون عمومی اولوب بونك خارجنه چیمق ممکن اولاماز . حتی بعض ظرفای قدما بیله بو مسلك ثانینك مرجح اولدیغنی ایما ایتمشلردر :

بر یرده‌که یوق نغمه‌کی تقدیر ایده‌جك کوش ،
تضییع نفس ایله‌مه ، تبدیل مقام ایت .

بر طاقملری دها ایلری‌یه کیدرك کلمه ایله اوینایان بو متعارضلره قارشی رفع اعتراض ایدن « منطق » ی زیرو زبر ایتمك ایستر . منطق نه ایمش ؟ بو ، مخیلهٔ بشریتك ایجادیدر . منطق دیدیکمز شی شمدی‌یه‌قدر هانکی بر مسأله‌ده موفق اولمش که‌اونی کندیمزه پیشوا ایده‌لم. منطق یوقدر و بوبر «حیله»در؟ برحیله‌که بدلالق ودهائت‌اونده موفق اولان وبجریکسزلك کوسترنلر ایچوندر. ایشته صنعت دینلن شی بویله بر سلسلهٔ حیل ومکایددن عبارتدر ؛ بونکله افکار عمومیه‌ده دیدیکمز کتلهٔ عظیمهٔ جاهله‌یی اغفال ایدرز . منطق بر طاقم افکار محدوده اصحابنك دام غفلتیدر، بوزواللی دماغلر اونك اسیری ، ربوزهٔ اغفال و هوساتیدر ؛ دهائتك منطقله مناسبتی یوقدر ، نته‌کیم نقطهٔ معکوسهٔ متناظره‌سی اولان بدلالقله مناسبتی بولنمادیغی کبی. او یالکز بوایکی حد تخالف آره‌سنده قالمش اولانلره مخصوص بر طاقم اشکال بسیطهٔ فکریه‌دن باشقه برشی دکلدر .

حاصلی استحصال مقصد اوغورنده مراجعت ایدلمکده اولان وسائطی برقاعده تحتنده ذکر و بیان ایتمك ممکن دکلدر؛ مثلاً تك باشلرینه کسب معروفیت ایده‌مه‌مش اولان ایکی

متشاعرك اثرلرینی مشترك امضا ایله نشر ایتمسی. بو کیفیتك اساساً اشتهار ایچون مراجعت ایدیلمش بر اصول اولدیغنده اشتباه ایدیله‌مز سه‌ده بونك فلسفه‌سنی ایضاح بابنده‌ده بر طاقم آرای متباینه وارد اولمشدر . بعضلری بو اصولك توحید اعمال ، تعبیر دیگرله ترکیب مساعی قاعده‌سنه مبنی اولدیغنی بیان ایدییور، دیکر بر طاقملری « ایکی سقیمدن بر مستقیم چیقار » قاعدهٔ مشهوره‌سنك تطبیقاتندن بر نوع اولدیغنی سویله‌یور. بر طاقملری‌ده بوحال هر ایکی امضانك یکدیکرینه مزروج اولماسنه دلالت ایدر فکرنده‌در ! دیکر بر قوله کوره غایهٔ خیالیده سرایتی ووقوعی‌ده بویله بر اشترا که سبب اولابیلیر .

. . . . . .

بعضلری تخیلاته تا چوجقلغندن باشلارلر ؛ دادیلرینك ، قالفه‌لرینك « دیولی » مصاللری اونلرك روحنده بر احتیاج تخیل پیدا ایدر . بو صورتله حاصل اولان استعداد تخیله « ارثی » دیرلرمش .

اهل فلسفه‌نك بیانه کوره تخیلده بر طاقم منازل اصطفائیه موجوددر ؛ صوك منزل تکامله بالاده بالمناسبه بیان اولندیغی وجهله «فنافی‌الخیال» مرتبه‌سی اطلاق اولنور . بو مرتبهٔ اصطفائیه‌یه ترقی ایتمش اولانلر آرتق تماماً سوق طبیعی‌یه تابع اولوب عقل و منطقدن تجرد ایدرلر ، قوهٔ فاهمه بالکلیه قوهٔ واهمه‌یه منقلب اولور ؛ بو جهتله مرتبهٔ مذکوره‌یه « انحصار عقلی » دیمك موافقدر اعتقادنده‌یز . جناب واهب‌الادراك جمله‌یی بو مرتبهٔ کامله‌یه وصوله میسر ایلیه !

محمد عاصم

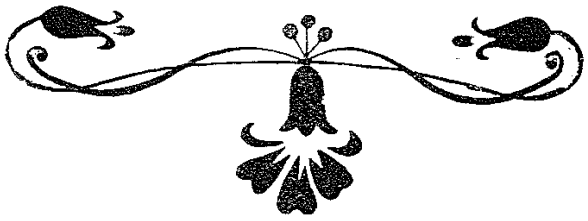

حیات اجتماعیه سی اولمایان بر قومك اُرباقی وعمومیتله
صنایع نفیسه سی ترقی ایده مز .

عاصم

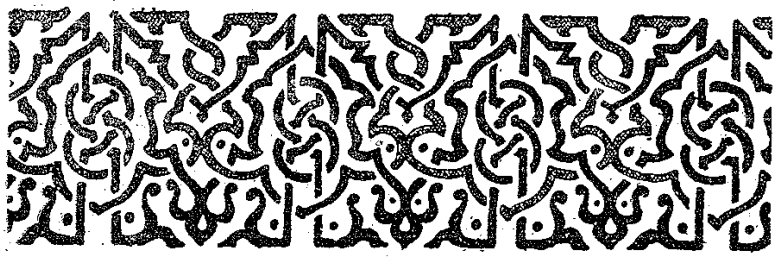

عزت ملیح بك

عزت ملیح بك كریدك اك اصیل ترك عائله‌لرندن برینه منسوبدر. پدری، اسعد بك اسمنده بر ذات ایدی‌كه بواطه‌ده دفترداراق وظیفه‌سنی ایفا ایله‌یوردی. عزت ملیح‌بك بوكون یكرمی یدی یاشنده بر كنج اولوب برطرفدن اشتغالات فكریه‌وادبیه ایله‌مألوف ایكن دیكر طرفدن رژی نظارتی كاتب عمومیلكی وظیفه‌سنی ایفا ایله‌یور .

ترجمهٔ‌حالنه دائر كندیسندن آله‌بیلدیكمز بعض تفصیلات شویله‌جه‌خلاصه‌اولنه‌بیلیر:

عزت ملیح بكك عائله‌سی (۱۳۱۳) سنه‌سنده، كرید اطه‌سنده‌ظهور ایدن‌شورش واغتشاشی متعاقب استانبوله هجرت ایدوب یرلشمش و هرنه‌قدر پدری برمدت دها وظیفه‌سی باشنده قالمش ایسه‌ده ، برسنه صوكره خسته‌لانه‌رق اوده ، استانبوله كلمش ورئیسی اولدیغی عائله نزدنده ترك حیات ایتمشدر . عزت ملیح بك او وقت هنوز اون ایكی یاشنده ایدی واوزماندن‌بری ، برطاقم مكمل مربیلر تأثیری آلتنده ، یازی یازمق ایچون بر احتیاج شدید دویمغه باشلایوردی ؛ یازدی واوقدر موفقیتله یازدی كه‌اوچ‌سنه ظرفنده ، یعنی هنوز اون بش یاشنده ایكن پاتختك بتون ادبی مجموعه‌لری عزت ملیح امضالی اثرلری بولوشه‌مز اولدیلر .

غلطه سرای سلطانیسنك بوخارق‌العاده كوچك طلبه‌سی عینی زمانده‌ده ، فرانسز لساننده اختصاص كسبنه چالیشیور واولسانك مخلدات ادبیه‌سنی قوی بر اشتهای تتبعله مطالعه ایله‌یوردی . بوسعیك نتیجه‌سنده فرانسزجه اثرلر ابداعنه‌ده باشلادی ، اویله‌كه (له‌زانال پولتیق ئه‌لیته‌ره‌ر) عنوانیله پارسده منتشر پك مهم بر مجموعهٔ اسبوعیه‌نك (۱۹۰۵) سنهٔ میلادیه‌سنده ـ كه اووقت كنج محررمز انجق ۱۸ یاشنده ایدی ـ اچدیغی بر مسابقهٔ ادبیه‌ده نثرده ایكنجیلكی احراز ایله‌دی واو محیط عرفانك شاپاش و مكافاتنه نائل اولدی . اوزمانه‌قدر فرانسزجه یازیلرینی نشره جسارت ایده‌مین بوكنجك نامی ، بعدما ، كرك استانبولك ، كرك پارسك اك معتبر و معتنا فرانسزجه غزته‌لرنده كوروندكه باشلادی . حتی دنیله‌بیلیركه ، عزت ملیح بك ، اك زیاده بوفرانسزجه یازیلریله تمیز ایتدی ، بونك بویله اولیشنه بر بیوك سبب واردی‌كه ، اوده دورسابقده تركجه آثار ادبیه‌نك هرناصلسه برر میوهٔ ممنوع حالنی اكتساب ایتمش‌اولمسیدر. چونكه عزت ملیح بك ، اون طقوز یاشنده ، غلطه سرای مكتبندن چیقدیغی اثناده (ماضی‌یه رغماً) عنوانلی‌بررومانك صاحبی بولندیغی حالده، اونی‌بردورلو نثره موفق اوله‌میوردی.

قارشیسنده ، سانسور دنیلن او جادوی مطبوعات کوزلرینی درت آچمش ، دیشلرینی بیله‌مش ، بی‌آمان طوریبوردی . عزت ملیح بك ، بومنظرهٔ وحشت اوکنده کری چکیلدی و قلبی استبداد دنیلن هائله‌یه قارشی کین ایله مملو ، بر کناره ، سکون واعتکاف ایچنده سعینه دوام ایتدی .

عزت ملیح بك ، اصل ، تموز انقلابندن صوکره‌درکه بتون شعشعه‌سیله عالم مطبوعاته ، ساحهٔ اشتهاره آتیلدی . اونی ، اعلان حریتك ایلك آیلرنده ، همان هر درلو تظاهرات فکریه و وطنپرورانه‌نك باشنده کوردك : بوکنج محرر ، فیضافیض برکشایش حسیه ایله قونفرانسلر ویریبور ، مقاله‌لر یازیبور ، برطاقم ادبی مسامره‌لر ترتیب‌ایدیبور وحتی صحنه‌لرده کزیده برطورایله بعض اویونلر تمثیل ایله‌یوردی .

عزت ملیح بك اوصیره‌لرده (محیط) نامنده‌کی بر مجموعهٔ ادبیه‌نك مدیریتنی‌ده درعهده ایتدی واوراده ، نسل اخیرك اك ممتاز ومحترم سیمالرندن برینی تشکیل ایدن احمد هاشم بکله برابر عثمانلی‌ادبیاتنده برمرحله عدینه سزا اولان وفجرآتی کتبخانه‌سنده طوپلانان کنج یازیلره حرارتلی بر کرمی ویردیردی . عزت ملیح بکك ، بو اثناده ، بك اوغلی صحنه‌لرینك برنده ، فقط فرانسه‌نك پك بنام صنعتکارانی معرفتیله (لیلا) عنوانلی فرانسزجه بر پیه‌س اوینانیور وپك بیوك موفقیت احراز ایدییوردی .

کنج محرر ، بوپیه‌سنی متعاقب (تضاد) سرنامه‌لی ترکجه بر رومان نشر ایله‌دی . ممتاز بر غایهٔ اجتماعی وادبی تعقیب ایدن بورومان حقنده‌کی مطالعاتمی ، بوندن برقاچ آی اول (اقدام)ده بیان ایتدیکم ایچون ، بوراده تکرار سرد مطالعه‌یه حاجت کورمیورم و بیوك بر خواهشله پك یاقینده وضع صحنهٔ تمشا اولنه‌جغنی ایشتدیکم (بیوك پاشا) اسمنده‌کی فرانسزجه پیه‌سنی بکله‌یورم .

بو « پیه‌س » بعض مژده‌لره کوره ، اسپانیولجه‌یه ترجمه ایدیلوب مکسیقوده‌اوینانان وپك یاقینده آلمانیانك قولونیا شهرنده وضع صحنه ایدیله‌جك اولان او نفیس (لیلا) پیه‌سندن دها بارز مزیات ادبیه‌یی حائز اوله‌جقمش .

یعقوب قدری

ایلك تبسم

— قیزم رمیده‌یه —

عادتا چوجوق اوله‌رق قهقهه‌لر ونوازشلرله قارشیسنده لطیفه‌لر ایدن آنا بابایه بویوك كوزلری دیكمش باقییور . آكلییور ، دوشونییورمش كبی منور، ذكی، طاتلی برنظرله باقییور... صوكره، كیم بیلیر ناصل أسرارانكیز برانعكاس دماغی ایله ، بویوك كوزلرینك ایچنده بر نقطه فضله پارلییور ، توسع ایدییور ، اكثریا باغیروب آغلامق ایچون آچیلان پنبه دوداقلری بوسفر یان طرفلره دوغرو متردد ، عجمی بر طرزده آچیلییور : — آ ، كولومسه‌دی ! حقیقةً كولومسه‌دیمی ؟ — أوت ، ایلك تبسمی . . . كوندن كونه اویانان ، اطرافی حس ایتمكه باشلایان روحنك دنیایه ایلك سلام التفاتی؛ حیاتك آجیلرینی، فجیع غرابتنی، بوشلغنی بیلییورمش كبی دوغدیغی دقیقه‌دنبری متصل آغلایان ، كویا تولدندن شكایت ایدن چوجوغك ایلك آلدانیشی ؛ قاچمق ایسته‌ین آهوی «رمیده»نك مونس وملایم ایلك حركتی ...

لكن قورقمه، قیزم، سكا حیاتك آجیلرندن، فجیع غرابتندن ، بوشلغندن بحث ایده‌جك دكلم . بونلرله صاف ، معصوم تبسمكی نه‌یه زهرله‌یم ؟ خایر ، دنیایه كلیشكی ـ دنیانك نه‌اولدیغنی پك اعلی بیلدیكم حالده ـ مسرتله آلقیشلییورم. زیرا بوراده یالكز كوز یاشلری دكل تبسملر ، پك لطیف تبسملرده‌وار : طبیعتك مختلف منظره‌لری ، چیچكلرك بربرندن جاذب رنكلری ، صنعتك بی‌پایان بدایعی اوكنده پرذوق تبسملر ؛ لایقیله یاپیلان وظیفه‌نك، حضورقلبك تولید ایتدیكی مستریح تبسملر؛ سویلن، پرستش ایدیلن وجودك یاننده‌پرحس، پرعشق ، پرآتش تبسملر؛ چوجوغنك ایلك تبسمنی كورن آنا وبابانك مفتخر، مسعود تبسملری . . .

دمین ایلك تبسمكه « حیاته قارشی ایلك آلدانمه‌ك » دییوردم . بو ، بلكه دوغرودر . فقط نه بأس وار ؟ ! حیات آنجق آلدانمق و اویالانمقله برشیئه بكزییور ، هم ، اصل آلدانمق دنیادن ویره‌میه‌جكنی ایسته‌مك دكلمی ؟ !

اونك ایچون ، قیزم ، ایلك تبسمكه ، بوحیاتك بوتون تبسملرینی، بوتون كوزه‌ل آلدانمه‌لرینی تمنی ایده‌رك جواب ویرییورم .

عزت ملیح

بعض کیسه د شکوه ایسه خپاره کړه تاسو یا پاره د
رسم اوکړه د. بد نه ده اکثر ایکو نه محکوم اعتبار
معذبه دی بیکلمه اشیه د. او زما نه جامه خانه
بد کیږ، یا چا چه د دوه د.

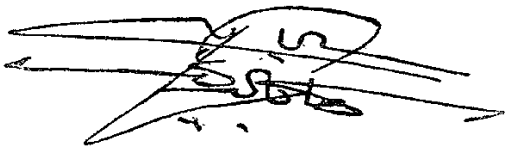

شهاب‌الدین سلیمان بك

« ۱۳۰۱ » سنه‌سنده ، استانبولده طوغدی ، فقط ، کندیسی هیچ بر جهتدن استانبوللی دکلدر، چونکه پدری « ۱۱۳۰ » سنه‌سنده بالیکسرده تأسس وتقررایدن وچاودارلی‌علی اغافاملیاسی دیمکله معروف‌اولان نجیب‌برعائله‌نك افرادندن ایدی فی‌الواقع، کندیسی بر زمانلر استانبولده ، شریف پاشا زاده سلیمان شوکت بك نامیله طانیلیردی، لکن کرك کندیسنه ایکنجی بر وطن اولان ازمیرده ، کرك مسقط رأسنده دائما چاودارلی زاده عنوانی طاشیدی .

شهاب‌الدین سلیمان بك چوجوقلغنی ازمیرده کچیردی، زیرا پدری اوراده دفترخاقانی مدیری ایدی ؛ تحصیل ابتدائی واعدادیسنی اوراده اکمال ایله‌دی ، کندیسنی مکتبدن طانیانلر پك ذکی وچالیشقان بر طلبه اولدیغنی سویلرلر ، شهاب‌الدین سلیمان بك‌هرسنهٔ تدریسیه نهایتنده دائما صنفنك برنجیسی چیقارمش ، عینی زمانده ، ازمیرده منتشر یومی واسبوعی غزته‌لره پك چوق حیرت وتقدیری جالب مقاله‌لر یازارمش . ۱۳۱۹ سنه‌سنده اعدادی تحصیلنی اکمال ایدوب استانبوله کلدی ومسابقه‌لرنده احراز موفقیتله ملکیه مکتبنه کیردی ؛ مسابقه‌لرده احراز موفقیتله دیدك ، چونکه اوزمانلر ، بو مسابقه‌لرك مروری هر اعدادیه مأذوننه میسر اوله‌میان مشکل ومهلك بر کچیددی .

شهاب‌الدین سلیمان بك اوندن صوکره حیاتك دها بویله برچوق مهم وداریرلرندن کمال سهولت ومهارتله کچمه‌نك یولنی بیلدی . مکتب ملکیه‌یی اکمال ایتدیکی سنه ـ اعلان مشروطیت سنه‌سی ـ او هنوز وفا اعدادیسنك وضیع بر فرانسزجه معلمی‌ایکن پدری اولدی وکنج آدم رئیسسز قالان بر عائله‌نك باشنه کچدی وبلا فتور حیاتك هر مبتدی‌یه شدتله مخالف اولان جریانلرینه دوغرو یورودی . فقط تاازمیراعدادیسنده تحصیلده بولندیغی زماندن بری مطبوعات عالمنده چابوق وحقیله قازانیلمش بر هالهٔ اشتهار ایله تنور ایدن اسمنك اوکا چوق یاردیمی اولدی وعادتا بواسم اونك مظلم‌یولنی آیدینلاتدی .

شهاب‌الدین سلیمان بکك حیاتی ـ کندیسی هنوز اوتوز یاشنه کیرمه‌مش بر کنج اولدیغی حالده ـ آلتمش یاشنده بر آدمك حیاتی قدر مالامال وقایعدر ، هله عمرینك صوك بش سنه‌سی برر برر لبالبدر . مختلف مسلکده ، مختلف طرزده برچوق‌غزته‌لر اداره ایتدی، سیاسی وادبی بر خیلی مجادلاته آتیلدی، بتون موجودیتندن کورولتولی بر حیات طاشیوردی .

عالم ادبیاته عین کورولتوایله کیردی. برچوق‌معتنا ومستثنا مقاله‌لرندن، حکایه‌لرندن صرف نظر ، ایلك دفعه تام بر اثر اوله‌رق اورته‌یه آتدیغی « چیقماز سوقاق »عنوانلی بر پیه‌سی ، دها هنوز وضع صحنه ایدلمه‌دن ، دها دوغریسی ، تمامیله انتشار ایتمه‌دن بر خیلی مناقشه‌لره قاپو آچدی ، ایشته برازده بومناقشه‌لر نتیجه‌سنده ایکی قسمه آیریلان ویکدیکرینه ضد ایکی غایهٔ ادب تعقیب ایدن کنج محررلردن ، کنج شاعرلردن برقسم مهمی‌که ـ بونلر داغنیق اولدقلری حالده ینه بر قوتدرلر ـ (فجرآتی) نامیله برمحفل ادبی تأسیس ایتدیلر وبو محفلك قاپوسنه «صنعت شخصی ومحترمدر.» رمزینی تعلیق ایله‌دیلر.

شهاب‌الدین سلیمان بك بومحفلك مؤسسلرندن بریدر و « فورطنه » عنوانلی ایکنجی

اثری بو محفل کتبخانه‌سنك الك مهم بر جلدینی تشکیل ایدییور .

« فورطنه » فردای انتشارنده هر قیمتدار اثر کبی کرك فرانسزجه ، کرك ترکجه غزته‌لرده برخیلی ادبی دیدی قودیلرك غلیانه‌سببیت ویردی. فقط هرحالده، مفادعنوانه رغماً بوصوکنجی اثر، « چیقماز سوقاق » راده‌سنده فورطنه‌لی دکلدی. ایکی پرده‌لك برپیه‌سدن عبارت اولان بواثره شهاب‌الدین سلیمان بك ، هرکنجی مقاومتسوز بر جاذبه ایله کندینه چکن پارسی ، پارس داءالصله‌سنی وبوداءالصله‌نك مطیع بر اوغول ایله ، صادق برزوج قلبنده نه‌حمالر تولید ایله‌دیکنی، ساکن برعائله چاتیسی اوستندن نه‌مهلك قاصیرغه‌لر کچیردیکنی کوستریبور. بعض منقدلرموضوعی غایت بسیط بولدیلر و«شهاب‌الدین سلیمان بك بربارداق صوده بردکز کورولتوسی چیقارمق ایسته‌یور . » دیدیلر . اکر بوکنج مؤلفه تعریض مقامنده سویلنمش بر سوز اولماسیدی ، شهاب‌الدین سلیمان بکك سر صنعتنی بزده آنجق بو تعبیر ایله افاده ایده‌بیلیردك و مثلا دیردك که « شهاب‌الدین سلیمان بك اویله شیطانی برقوتدرکه برداماله صویی انسانه برعمان حالنده تجلی ایتدیرمکه چالیشیر . »

بعض ذوات بوکنج محررك ایلك اثرلرینی غیر اخلاقی عد ایدرلر ، بنجه شهاب‌الدین سلیمان بك ألنه الدیغی موضوعده دائما برغایهٔ اخلاقی کوره‌ن سیرك محررلرمزدن بریدر. یالکز ، او انسانلرك یوزینه تدبیرله احتیاطله وبلکه بر از ریا ایله سویلنمسی لازم کلن شیلری یوکسك سسله ودیك برباشله هایقیردیغی ایچیندرکه انسانلر طرفندن بویله برافترایه معروض قالدی . بوافترا اونی حیات خصوصیه‌سنه قدر تعقیب ایتدی، اوقدرکه، کونك برنده کنج معلمك شهاب‌الدین سلیمان‌بك معلمدر. اوزمان وفااعدادیسی معلمیدی.— کمال شوق وهوسله اشغال ایتمکده اولدیغی برکرسیٔ تدریسدن ایندیرلمه‌سنی انتاج ایتدی، چونکه شهاب‌الدین سلیمان بك طلبه‌سنه «صنعت برغایهٔ تهذیبی واخلاقی تعقیب ایتمك دکلدر اوبذاته اخلاقیدر ». نظریهٔ ادبیه‌سنی ایضاح ایتمك ایسته‌مشدی .

کنج ادیب بومنکوبیتی اثناسنده، ینه مجلوب ومفتونی اولدیغی مسلك ایچین یورولماز برسعی ایله چالشدی . وکتبخانهٔ ملیه‌یی ایلك دفعه اوله‌رق بر«تاریخ ادبیات عثمانیه» ایله تزیین ایتدی ، ایلك دفعه دییورز ، چونکه اوزمانه قدر مملکتمزده هیچ کیمسه بویله براثر تألیفنی دوشونمه‌مشدی ؛ ایشته برآزده بوسعیه مکافات اوله‌رق کندیسنه تکرار وظیفه‌سی اعاده ایدلدی. فقط اوهیچ بوکولیان برعزم ایله وکمال عناد واستقلال ایله ، کندینجه محقق بیلدیکی اصول دائره‌سنده تدریساتنه دوام ایتدی. ونتیجه‌ده‌حق‌قازاندی: بوسعی تقدیر ایدلدی. دارالمعلمین عالیه مدیر معاونلکنه تعیین اولندی. برمدت صکره اوپك زیاده سودیکی تدریساتنه عودت ایچون استعفا ایتدی. شمدی ینه معلمدر.

آثاری :

چیقماز سوقاق : «٣» پرده‌لك‌پیه‌س. فورطنه «٢» پرده‌لك پیه‌س وکچك‌حکایه‌لر. قیریق محافظه: برپرده‌لك ملی پیه‌س. بن باشقه : « تحسین ناهید بکله مشترك»برپرده‌لك پیه‌س . تاریخ ادبیات عثمانیه. صنعت تحریر. معلومات ادبیه «کوپریلی زاده ایله مشترك» «٢»جلد. عثمانلیلقده‌واهمهٔ‌مسئولیت. ومتفرق غزته‌لرده مقالات تنقیدیه وکوچك‌حکایه‌لر.

یعقوب قدری

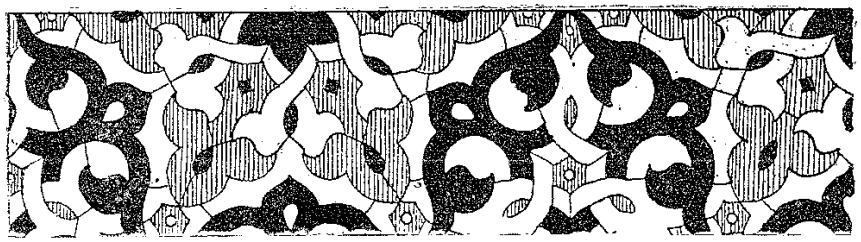

مكافات

بويوك بنانك اويقولى دهليزلرنده قارانلقله ياپ يالكز ، وسيلان سكوت وقوره قارشى بى‌خواب ومجادل بربن واردم .

*
* *

كيجه ، طوپراقلر آلتنده منقطع وعقور ايكله‌ين برقيام سيوله مشابه كورولتولى ، قورقونج ، مع‌مافيه صامت وابكم ، طوپوقلرمك اوجنده‌ايكله‌يور وسورونويوردى. يالكز بربن واردم: انكار ايديلن سعيمك اوموزلرمه چوكن يأس ونوميديسيله، وآرقامده ذكاى طاشلايانلرك هيولائى قهقهه‌لريله ، كابوس ايله ، كين ايله بربن واردم . كيجه وبن ... بن بندن واوندن قورقويوردم . قلبمده بودله‌ر، وه‌رلن كبى مبدعلره منكرلرك‌اساله ايتدكلرى زهرنسيان ياخود زهر تغافل ئولوم كبى بى‌حركت، پرثقلت ، يالكز بومدفن انفعالك ديوارلرنده منكسر هيچقرييوردى . بوقادار سنه چاليشدقدن صوكرا ، ينه بوراده ، ينه بو اويقولى ، قارانلق دهليزلر ايچنده . . . نيچين ؟ هركس ريا ايله ، شارلاتانلقله يورور وايلريله‌ركن ، بن ينه بوراده ، بونوبت كيجه‌سنك گوز كورمين حمالى سعييله بى‌خواب ومجادل نيچون ؟. . . لا كن روحمده بركريه ، بركريهٔ بلور وظيفه بليردى : وبو آغلايان طفل يأس و محروميتى ملون آتيلرله سوسلى ، امل واميد اويونجاقلريله اويوتدى ... يورويوردم .

*
* *

اونلر استانبول سلطانيسى أفنديلرى ، اويقولى ، قارانلقله هم نفس بنانك ايكى جبهه‌سنده شيمدى اويويورلردى. كوچوكلرك قوغوشنه داخل اولدم .

اویقونك تنفس هراس آوری بوتون موجودیتمی کزینمکه باشلادی . آیاقلرمك آلتنده تخته‌لرأولو ضیالرله ییقانمش،اویویان آغزلرك هوای بیهوشیله آغیرلاشمش براز فضله‌جه باصسه‌م ییقیله‌جق ، ایکله‌یه‌جك کبیدی . پارماقلرمك اوجیله قورقاق‌وساکت یورویوردم. باشمك اوستنده چاتی دیکله‌نن ، حیات وادراکی اویقونك پنجه‌سنه تسلیم ایدن بومعصوملرك نثار ایتدکلری وقار وسکونه تابع ، سجده‌یه‌میال چوکویور کبیدی. کوزلرم یره‌معطوف ، باشم یوکلی ودوشه‌مه‌لره متوجه شوراده اویویانلردن بعضلرینك کناه ذکا ایله یارین نه‌قادار معاتب اوله‌جقلرینی ، بشریتدن نه‌لر ونه‌عذابلر اقتطاف ایده‌جکلرینی دوشونویور ، اونلرك آتیٔ تألماتنه روحاً اشتراك ایدییوردم. بوساعتده‌خطا آرایان برآمره‌قارشی کیجه‌نوبتجیسنك أتکلرمده‌براطاعت کیندارایله‌سورونن‌خطوه‌لری بنی‌بوغویور، ذکارجمکارلری آره‌سنده شو معصوم یارینلری طاشلایه‌جغنه قانع اولدیغم عادی مخلوقی آزارلامق ، براز سکون بولمق ایسته‌یوردم . تاکوشه‌لرده سکز یاشلرنده برکوچوکك یورغانلرینی آتمش وبوزولمش اویودیغنی کوردم . قاشلرمی چاتدم ، دوداقلرمی بردعا اوقویورمش کبی یاواش، مع مافیه حدید قیمیلداتدم. یاتاغه‌یاناشدم، یورغانلری دوزلتکه‌باشلادم. کوچوك اویاندی نیم‌خوابیده‌برسسله :

— تشکر ایدرم ، معلم بك ، دیدی .

*
* *

روحمده‌کی کیجه سوندی ، کریهٔ وظیفه برآنده نور اولدی ، وبومملکتك بکا مؤبد ویکانه مکافاتی بواولدی .

شهاب الدین سلیمان

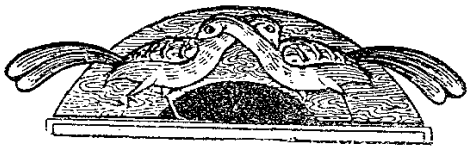

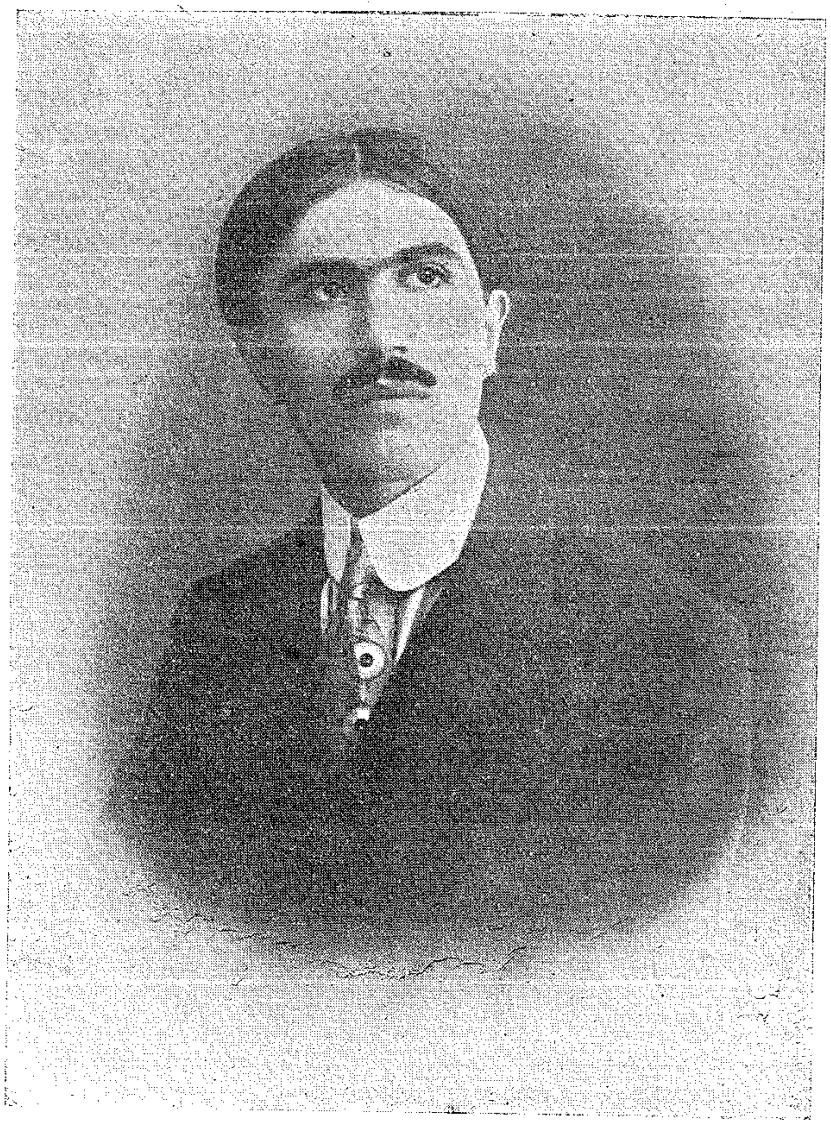

جامعه‌ی عکسی ابدی شاعر و انقلابی
فرهیخته‌ی بزرگ و دوست داشتنی گوگمه‌ی

خالد قاسمی

خالد فخری

خالد فخری نسل اخیرك أك زیاده تقدیر وپرستش ایتدیکم شاعرلرندن بریدر . عثمانلی کنجلکی فخری کبی بویوك بر سیمای معنویه ، بویوك بر سیمای شاعریته مالك اولدیغندن دولایی افتخار ایتملیدر. لسانده کی سلاست ، فکرلرنده کی خصوصیت وحساسیتنده کی وسعت ورقت اعتباریله صوك زمانلرده کی شاعرلره تفوق ایتدیکنه قناعت کاملهم واردر. خالد غربی ده کل ، شرقی، أسکی شرقی بزه ترنم ایتمش، اوزون ماضیلر آره سنده أولو قالان ماصاللری وزن وآهنکله ، تازه بر لسان ایله بزه نقل ایتمشدر . میرالای دوقتور فخری بکك مخدومیدر . بیك اوچیوز یدی تاریخنده استانبولده تولد ایتمش ، باباسنك ناجی لسانیله یازمش اولدیغی منظومه لری چوجوقلغنده ده رین ده رین دیکله مش وشعری پدرندن اخذ ایدرکن والده سنك پك کوچوك یاشنده کندیسنی ترك ایده رك سینهٔ خاکه دوشمسیله ألمدن اقتطاف أیله مشدر. تحصیلی غلطه سلطانیسنده اولوب مع التأسف مرضیت شعریه سببیله مذکور مکتبی ترکه مجبور اولمشدر . لاکن فطرتك ویردیکنه قارشی مکتب صیره لری نه ویره بیلیر؟ خالد شاعر وبویوك دوغدی؛ وینه اویله أوله جکدر. بونم أك متین بر اعتقادمدر .

شهاب الدین سلیمان

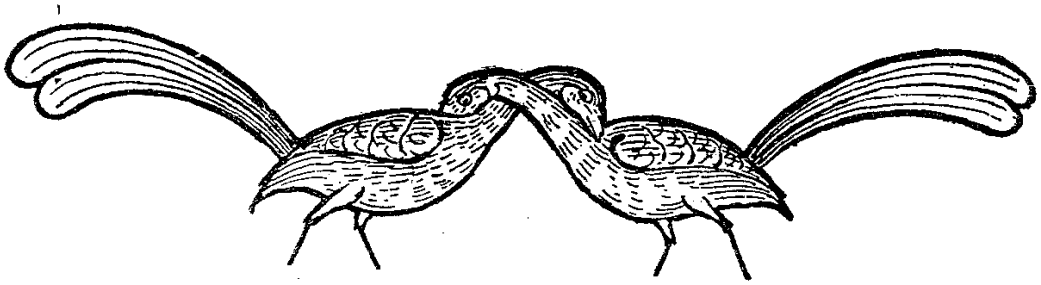

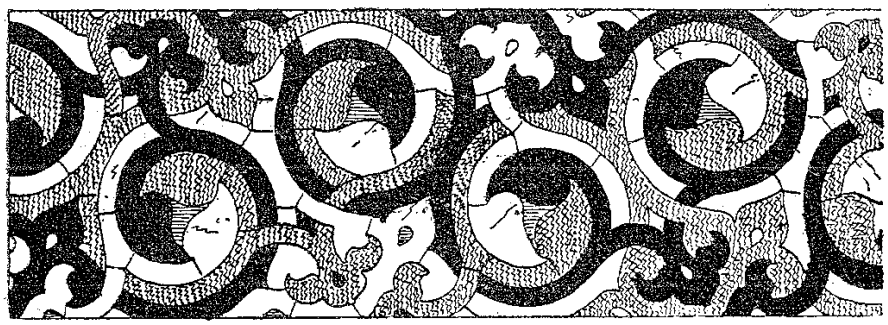

کابل

یوزلرجه یشیل شیشه‌ده مسك ، گل صویی ، عنبر ،
بیك دنك قوماش یوکلی ، سر آزاده هجینلر
طاغ ، طاش آشارق کابله وارمشدی بر آقشام .
بغداد ، مصر ، مکه ، نجف ، بادیةالشام
زنکینلرینك درلو هدایاسنی حامل
کروان کلییور . . چیقدی گذرکاهنه کابل . .
حشمتلی أمیرك قیزی بر گنجه نشانلی ؛
کابلده دوکون باشلایاجق نشئه‌لی ، شانلی .
پژمرده ، ایپك دالغالی صاچلرده چیچکلر ،
عریان قادینلرده یارین رقص ایده‌جکلر . . .
کاشانهٔ سلطانه ورود أیله‌دی کروان ،
یاقلاشدی کنیش مدخله یوزلرجه بازیرکان .
کلرنك ستونلرده برر مشعله یاندی ،
بیتاب هجینلر یره دیز چوکدی ، اوزاندی :
بیك دنك بیاض ألبسه ، تول ، صیرمالی پابوش
اولمشدی قماشلر و ایپکلرله هم آغوش . . .
مسك ، گل صویی ، عنبر و ساقیز عطری یاییلدی ؛
آی دوغدی ، أمیرك قیزی شهوتله بایلدی ،

سرپیلدی بیاض آلننه تل تل ، صاری کاکل ،
کوکسنده قیریلمش ئولویور قیرمیزی بر گل . . .
طاووس تویندن ایری یلپازه‌سی رعشان ،
قومرال و اوزون صاچلری اومزنده پریشان
بر جاریه سلطانه یاقینلاشدی ، صوقولدی .
حشمتلی أمیرك قیزی بر گل گبی صولدی . . .
سلطان اویویور ، ایشته سکوت أیله‌یور ایوان .
قرق ، أللی بیاض جاریه دورمش اوکا دیوان .
یلپازه آچیق گوکسنی ایتدکجه درآغوش ،
یاصلاندی سرین ، قوش تویی یاصدیقلره بیهوش . . .

*
* *

دکانلر آچیلمش اویویان أولره قارشی ،
پرجوش أولویور شمدی یشیل قبه‌لی چارشی :
یالدیزلی ، کوچوك محفظه‌لر ، رایحه‌دانلر ،
کافور ، ساقیز کاسه‌سی ، یاقوت فدانلر
بربر صیره‌لانمش اوفاجق جاملر ایچنده . . .
کلدان ، عجمستان ، عربستان ایله چینده ،
هندك صاری ساحللری اوستنده نه وارسه ،
أفغان سماسنده سقوط أیله‌مش ارضه . . .
جاملرده شفق سوکدی ؛ أشیکلرده دورانلر ،
أطرافه قوشان ، پیکده بغداش اوتورانلر ،
هرکس گولویور ، انجه عجم شاللری بلده .
خارجده دوکون وار ، چیقیور گوکلره بلده . . .

دفنه‌یله دونامش آچیلان قصر أمیری ؛
داللرده بورومجکلرك آل دالغاسی مرئی .
کلرنك ستون باشلری اوستنده فوانیس ،
ایتمشدی أمیرك قزی جیلانلری تأنیس .
بر مائی دومان نشر ایدییور ایشته اوزاقدن
سهپالرك اوستنده‌کی یوزلرجه بوخوردان .
ایرکن یوله دوشمش آقیور شنلکه زوّار .
کابلده بوگون رقص ایله جنبشلی دوگون وار . . .
کل باغچه‌سی آهنك ایله دونمشدی بهشته ،
رقاصه‌لرك زیللری عکس أیله‌یور ایشته !
یاپراقلر ایشیقلرله افقلر کبی صولدی ،
مسرور دوگون محفلی سلطانه قول اولدی . . .
بر بر قاریشیق چینلی ، عجم ، مکه‌لی ، چرکس ،
یوزلرده سوینج چالقانیور ، نشئه‌لی هرکس .
صیرتنده چوجقلر طاشیور بر قوجامان فیل ،
قیزلر صاچیور یوللره کل ، لاله ، قرانفیل . . .

خالد فخری

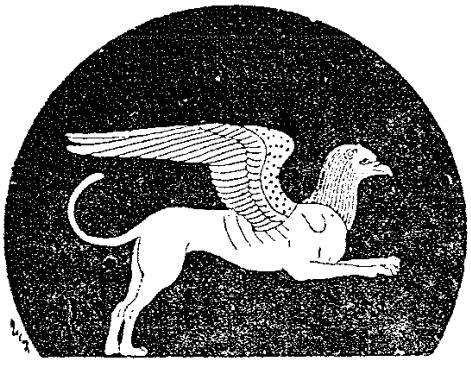

« اُوز تورك » دن :

هایدی ای تورك ، ای دهیر و آتشلی اولادی ،
ای یوزلرجه تاج کیمه ،
ای دنیایه اُستدی اولمه ایچون طوغان سن ..
قاکری سنك آلنکه کوره لکی یاز مادی !...

محمد امین

محمد امین بك

تورکلرك صوك انتباه عصرینك تاریخنی یازاجق مورخ بو نام أوزرنده مطلقا توقف ایده‌جکدر : محمد امین! بوتون تورك متفکر وشاعرلری یالکز کندی ذوقلرینك تطمینی ایچون، خودبین وخود پرست، ترنم‌ایده‌رلرکن، یوکسه‌لمکه محتاج، زواللی برتورك‌ملتنك وارلغنی دوشونه‌رك اونك قانایان یارالرینی صارمغه چالیشان یالکز، یالکز او اولدی... صالح رئیسك بوده‌رین دوشونجه‌لی شاعر چوجوغی ، داها حیاتنك ایلك دقیقه‌لرندن اعتباراً آناطولی‌نك مناقب‌فلاکتنی دیکله‌یه دیکله‌یه بویودیکی ایچون، تورکلك حسنی‌قلبنك الك ده‌رین‌کوشه‌لرینه نقش ایتمش ودیکر صنعتکارلرك دائماً نظر استحقار ایله کوردکلری خلق کتله‌سنه قارشی هرزمان ده‌رین برمحبت بسله‌مشدر. بوغازك‌الهی مهتابلرینه‌یالیلرینك شهنشینلرندن قصیده‌لر، شرقیلر اتحاف ایدن‌شوخ وظریف شاعرلر، محمدامین بکك تسالیا جنکندن صوکرا اظهار ایتدیکی ملی وقوتلی فریادلره همان‌عمومیتله لاقید قالمق ایسته‌دیلر؛ ومبارك آناطولی طوپراغنك زواللی متروك چوجوقلرینه اتحاف ایدیلن اوزنده وصمیمی نغمه‌لری، پك طبیعی برحس تزییف ایله، قاوال صداسنه بکزه‌تدیلر...

محمدامین بکك اثرلری ایچون بوندن داهابلیغ برمدافعه درمیان ایدیله‌مز ادعاسنده‌یم.. شاعرلرمز ، مؤکلات صنعتك یالکز کندیلرینه عرض دیدار ایتدیکی بر طور تجلاده ایراندن، رومدن وحتی فرنکستاندن کلمش مختلف آهنکارله سرمست خیال ایکن، زواللی تورك ملتی چوراق ونهایتسز بر فلاکت وادیسنده چوبانی غیب ایتمش سورولر کبی معصوم ومتوکل بکلیوردی... کوکللری یابانجیلرك سوکیسیله دولان‌بویوکلری‌بوزواللیلره باقمغه، اونلرك یارالرینی صورمغه عصرلردن بری تنزل ایتمه‌مشلردی . . . طور صنعتدن اینن سسلر تورکه چوق یابانجی کلیور وروحنه هیچ‌برشی سویله‌میوردی. ایشته‌بوانناده قارا کلقده کیمسنه‌سز یاشایان سورو تنفس ایتدیکی فلاکت هواسنده آرتق چوبانلرینك کلدیکنی خبر ویره‌ن قوی ومشفق برقاوال سسی دویدی؛ اوکا ، جهانکیر اجدادینك جعبر اوکنده ، پاسین اووالرنده حالا عسکر براقان نغمه‌لرینی خاطرلاتان بو سسه اجابت ایتمه‌مك ممکن‌دکلدی ... محمدامین بکك خلقدن کوردیکی رغبت‌ومحبت‌ایشته‌بوندن دولاییدر.

صوك زمانلرك فلاکتلی حادثه‌لری ، تورکلك محرابنك ایشیقلرینی برداها سونمه‌مك اوزره یاقینجه، محمدامین بکك تسالیا حربندن‌بری تورك روحنه‌خطاب‌ایدن شعرلری‌بوتون تورك کنجلرینك سوکیلیسی اولدی . بوکون مشهوداتمه استناداً سویله‌یه‌بیلیرمکه بونجیب شاعرك فریادلری ، تورك ایللرینك الك اوزاق ، الك هجرا کوشه‌لرینه قدر نفوذ ایده‌رك قلبلرك الك صمیمی منطقه‌لرنده نقشکیر اولمشدر . اونك سنه‌لرجه اول آچدیغی بو فیضلی

یول اوزرنده ایلرلەین ، قلبلری عینی عشق ایله چارپان شاعرلرمز بوکون یوق دکلدر ؛ فقط بووارلغك شرفی، انصاف ایله دوشونولەجك اولورسه ، محمدامین بکدن باشقاسنه عائد اولاماز ؛ چونکه معارضلرك تعبیرنجه ایلك قاوال صداسنی چیقاران او اولدی ...

ادبیات عالمزده محمدامین بکی اوزون مدت ذوقسزلکله، حسسزلکله ، شاعرلکدن محرومیتله مؤاخذه ایتدیلر؛ یازدیغی موضوعلردن برقسمنك خلق طرفندن آکلاشیلامایاجغنی ایلری سوردیلر... بواعتراضلر نەدرجەیەقدر دوغرودر بیلمم؛ فقط بزم قدرناشناسلغمزه مقابل انکلیزلرك، آلمانلرك، مجارلرك وروسلرك سوکیلی شاعرمزه نەیوکسك ونەمستثنا برموقع شرف آییردقلرینی پك اعلا کوریورز . اوکا عائد یازیلان کتابلر ومقالەلر طوپلاناجق اولسه معارضلرك سلسلهٔ مهاجماتنه قارشی حتی مادی بر سد وجوده کتیریلەبیلیر ...

تورکلکك هرکون داها متزاید بر قوتله غلبەسنی فخروممنونیتله کورەن محمدامین بك آرتق اویانان، حرکته کلن بوقهرمانلر کتلەسنه حالا رهبرلك ایدییور، ودائرهٔ احاطەسی هرکون آرتە آرتە نهایت بوتون تورکلکی قوجاقلایان شفیق وامید بخش نغمەلریلەئولولره حیات، دیریلره نجات داغیتیور. استقبالده، تورکلك کونشی بوتون شعشعەسیلەدوغدیغی کون ، اونی تبجیله چیقان روحانی قافلەنك أوکنده، ألنده تورك سازیله مطلقا بوسوکیلی شاعر بولوناجق !

کوپریلی زاده
محمد فؤاد

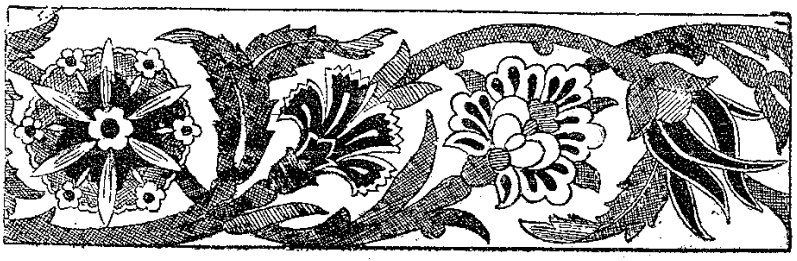

أسير

اورخونك وغاتزك أولادلرينه :

بو عالمده بر ایش یوق که صیقینتیسز یاپیلسین .
بزی یشیل داللرنده ایمرندیرن هر یمش
زحمت چکن انسانلرك أللریله یتیشمش ؛
بنم داخی چیچکلرم وارسین اویله آچیلسین .

أکر لازم کلیر ایسه قانم داخی دوکولسون ؛
طوفان اولسون ، دالغالرم غرورلری ده‌ویرسین ؛
یانغین اولسون ، آله‌ولرم ظلملری که‌میرسین ؛
بولوط اولسون، کونش اولسون، بهار اولسون وگولسون!

آه اوزمان ، زنجیرلرك قیریلدیغی بو کونده ،
او مقدس حریتك آل شفقی أوکنده :

انسان کولر، طوپراق کولر، ده‌کز کولر، کوك کولر؛
وَهر قارداش : « بن دنیایی ، بن حیاتی سوه‌رم ،
ایسته‌رم که بنم امید ، سوینج طولو کونلرم ..
ایشته بویله پاریلداسین ، ایشته بویله آقسین!.. » دیر

حقلرینی آلانلرك شعری اولان بو صاف سس :
هر یووادن بلبللرك دەمی کبی یوکسەلیر ؛
قولاقلره سربست آقان صولرکبی خوش کلیر ؛
بونك روحه ویردیکنی بر موسیقی ویرەمز .

بوساعتده بن‌ده دەرین بر اویقویه دالارم ؛
آرتیق بندن نه بر وولقان وَ نەده بر ییلدیریم!..

محمد امین

حسیات عمومیه دن استفاده یه تالقین مسلک
تحویره شین ، حسیات عمومیه یه نظر امانه آلماسی ایسه
عین صمانت دن محروم ، ملتک احوال روحیه سنی
کوز اوکنده بولندیره رق اونک تنویره چالشملی و
اکا طوغری استقامت بوسترملی در .

دیرایه کلکیلیان

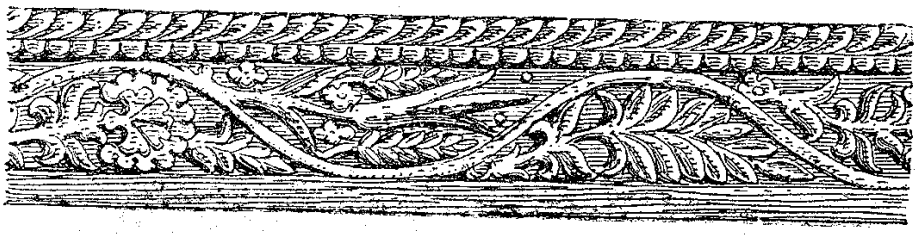

دیران کلکیان

(د . ك)

دیران کلکیان افندی ١٨٦٢ سنهٔ میلادیه‌سی ایلولنده قیصریه‌ده تولد ایتمش‌در . پدری خزینهٔ مالیه صرافلرندن متوفی کرقور کلکیان افندی‌در . قیصریه‌ده غیر مسلم عناصر دخی ترکجه متکلم اولدقلرندن عائله دائره‌سنده ایلك اوکرندیکی لسان ترکجه اولمش‌دی . کندیسی هنوز بر نوزاد ایکن عائله‌سی استانبوله نقل ایتمش ودیران کلکیان افندی خاصکویده کائن ترسسیان مکتبنده ابتدائی وقوم قپوده مزبوریان مکتبنده رشدی وکدك پاشاده سوره‌نیان مکتبنده اعدادی تحصیلنی اکمال ایتمش‌در . صوك ایکی مکتب مؤسسات خصوصیه‌دن وغایت منتظم ایدی . هرایکیسی مؤخراً قپانمش‌در . بوصورتله دیران کلکیان افندی ترکجه وارمنیجه‌دن بشقه فرانسزجه وانکلیزجه دخی اوکرنمش وفلسفه‌یه ، تاریخه ، علم اقتصاده ، علوم اجتماعیه‌یه ، جغرافیایه پك زیاده مراقی اولدیغی آکلاشلمش‌در . اعدادی تحصیلنك اکمالندن صوکره مارسیلیاده عائله‌سندن بر ذاتك نزدینه اعزام اولنه‌رق علوم فاکولته‌سی درسلرینه دوام ایتمش وشهر مذکورده‌کی تجارت مکتبی معلملرندن خصوصی بر تحصیل ایله اقتصادیات و علوم تجاریه‌ده‌کی وقوفنی توسیع ایلمش‌در .

درسعادته عودتنده برمدت ، ارمنی حروفاتیله ترکی العباره (منظومهٔ افکار) غزته‌سی محررلکنی ایفا ایدوب بعده (جهان) نامنده بررساله نشر ایلمش و (سعادت) غزته‌سنك نشریله برابر مذکور غزته‌یه انتساب ایدرك برقاچ آی صوکره قسم سیاسی محرری اولمش‌در . اوزمان (سعادت)ك قسم ادبی سرمحرری معلم ناجی مرحوم ایدی . دیران کلکیان افندی لسان عثمانیده‌کی وقوفنی توسیع ایتمك وعربی ، فارسی حقنده‌کی تحصیلنی ایلری کوتورمك نقطهٔ نظرندن یدی سنه امتداد ایدن بورفاقتدن فوق العاده استفاده ایلمش‌در . برمدت حیرت افندی مرحوم ایله‌ده رفاقتی سبق ایلمش‌در .

١٨٩١ ده بعض اسباب سیاسیه‌دن طولایی درسعادتدن تباعده لزوم کوره‌رك برمدت آتنه‌ده اقامت ایتمش واو اثناده دوچار اولدیغی علت صدریه درسعادته معاودتنه مجبوریت حاصل ایدرك ایکی سنه قدر مداواتله مشغول اولمش وبناءً علیه عالم تحریردن چکیلمش‌دی .

مؤخراً (طریق) و (صباح) و (جریدهٔ شرقیه) محررلکنده بولنه‌رق ١٨٩٦ ده ـ وقوعات مؤسفه‌نك حاصل ایلدیکی مجبوریتله ـ لوندره‌یه کیتمش و(نایتین سنچری) Nineteenth Century ،(قونتامپوراری ریویو) Contamporary Review

رسالهٔ سیاسیهٔ مشهوره‌لرنده مقاله‌لر نشر ایلدیکی کبی سکز آی قدر (ده‌یلی مه‌یل) غزته‌سی هیئت تحریریه‌سنده بولنه‌رق شرق سیاستنه عائد قسمنده ایفای وظیفه ایتمش‌در. غرب مطبوعات سیاسیه‌سنجه پك زیاده جالب دقت اولان مقاله‌لرندن برینك سرلوحه‌سی « ترکیه وحکمداری » La Turquie et son Souverain ودیکرینك سرلوحه‌سی‌ده « ییلدیزده حیات » Life at Yildiz ایدی . او اثناده (صباح) ه انکلیز حیاتی حقنده مکتوبلر کوندردیکی کبی (غرافیق) ، (ده‌یلی غرافیق) ، (ده‌یلی نیوز) کبی غزته‌لرده‌ده قاله‌لر نشر ایدردی . درسعادته معاودتندن اول اوچ آی قدر ویانه‌ده وبرمدت پارسده عثمانلی ، انکلیز غزته‌لری مخابرلکنی ایفا ایتمش‌در .

یدی سنه قدر درسعادتده قاله‌رق ترکجه وارمنیجه غزته‌لر هیئت تحریریه‌سنده بولندقدن صوکره مصره کیتمش واوراده حکومت حمیدیه‌یه علیهدار اوله‌رق (یکی‌فکر) نامنده برغزته نشر ایلمش‌در . عین زمانده ، فرانسرجه (ژورنال دوکر) Journal du Caire ومتعاقباً (بورس ئه‌ژیپسیه‌ن) La Bourse Egyptienne غزته‌لری باش محررلکنی‌ده ایفا ایلمش‌در .

اعلان مشروطیت اثناسنده مقاوله‌نامه ایله (بورس اژیپسیه‌ن) غزته‌سنه مربوط بولندیغندن ، مقاوله‌نامه مدتی اکماله مجبور اولمش بناءً علیه انجق ٣١ مارت وقعه‌سندن صوکره درسعادته کله‌بیلمش‌در. اوزماندنبری (صباح) سرمحررسیاسیلکنی ایفاایتمکده‌در.

دیران کلکیان افندی ترکجه ایکی رومان یازدیغی کبی (رومانلر سعادت غزته‌سنه تفرقه ایدلمش‌در) یوز قدر حکایهٔ مخیله‌سی‌ده واردر. ارمنیجه وفرانسرجه بعض محررات ادبیه‌سی‌ده موجوددر . ترکجه‌دن فرانسرجه‌یه (قاموس فرانسوی) نك محرری‌در . کندیسی تاریخ عثمانی انجمنی اعضاسندن اولدیغی کبی مکتب ملکیه‌ده تاریخ سیاسی معلمی‌در. ترکجه آثارنده بعضاً (بدری کامل) و (ا . نادر) نام مستعارلرینی‌ده استعمال ایدر . فرانسرجه‌ده باشلیجه Vte de Klanik و Adolphe Aumervale نام مستعارلرینی قوللانمش‌در .

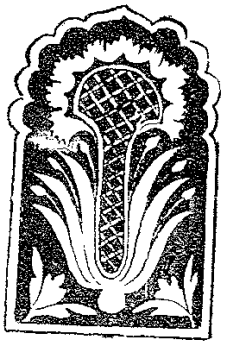

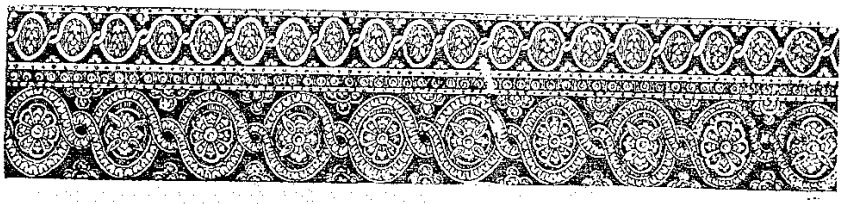

ایکی جریان

«افراط تفریط» ك معادلنی بیلدیکم لسانلرك هیچ برنده بوله‌مدم. فرانسزلرك Tomber de Charybde en Scylla کلام مشهوری بعض احوالده بوکا توافق ایدییورسه‌ده « افراط تفریط » ك بزده‌کی معناسنی تام شمولیله افاده ایده‌میور؛ حال بوکه بوایکی کلمه‌نك مضمونی اولان حالت روحیه، وقت وقت، ربع مسکونك هر یرنده ، هر محیطنده کورلدیکنه کوره معادلی‌ده هر لسانده بولنمق ایجاب ایدردی . انسانلرك منطق ومحاکمه ایله حرکت ایده‌جك یرده، حسه، حدته ، یاخود جریانه اتباع ایتدکلری آنلرده ، بهمه‌حال، افراط وتفریط وقوع بولور.

ناجی مرحوم :

اولور اهل کمال افراطدن تفریطدن خالی

دیمشدی. افراط وتفریط ، «اعتدال» لفظنك تضمن ایتدیکی وقوف وموازنت اخلاقیه خارجنده یاپیلان شیلرك وصف ضروری و بلکه طبیعیسی‌در . فقط ضروری‌ده اولسه ، طبیعی‌ده اولسه مضردر ؛ چونکه متین اساسلره مستند بر فعالیته شامل اولان وثمرات مفیضه حاصل ایدن سعي یورار ، الداتیر ، نهایت بر تدنی ، بلکه بر سقوط ایله نتیجه‌لنیر .

ملکمزك ، اهالیمزك محتاج اولدیغی تجدد و ترقی‌یی سرعتله ـ غیرطبیعی بر سرعتله ـ حاصل ایتمك ایستینلرك شمدی‌یه‌قدر پیداسنه‌چالشدقلری جریانلرك ماهیت غریبه‌سی ، بنی بو ملاحظاته سوق ایدییور . بشقه بشقه شکلده بر قاچ کره افراطدن تفریطه دوشولدی . آره صره ینه بویله جریانلر کوریلیور. انسان آکلایه‌میورکه منطقك ، محاکمه‌نك حاکمیتی نه زمان باشلایه‌جق ؟

هنر لطف کلام حقی بیلمك‌در محلنده
حقیقتده بودر اهل دلك معیار اذعانی

*
* *

عثمانلی ملتی آرقه‌سنده بر مدنیت تاریخیه ایله شانلی بر ماضی ، قارشیسنده ایسه زمانك حقایقی ایله‌برابر عالی بردرجه‌ده اولان مدنیت‌حاضره‌یی کوریبور. بروقتلر بیکانه‌لك حکمفرما اولدی. کانی مرحوم ایله بعض ارباب‌دانش :

فکر مستقبل و ماضی‌یی براق عارف ایسه‌ك
بویله درحال زمان بر وار ایمش بر یوق ایمش

دیمشلردی. خراباتیلر بوبیکانه‌لکی جائز کورسه‌لربیله حقایق حیاتده اومفکوره ایله یشامق ممکن دکل ایدی . زمان کندی تأثیرینی کوستردی . نهایت ایکی جریان حاصل اولدی‌که بری « ماضی ایله علاقه‌یی کسمك » ، دیکری ایسه « ماضی‌یه باغلانوب طورمق » در .

« غربلاشمق » املی بزده یکی دکل‌در . بو جریان محیط عثمانیده آلتمش، آلتمش‌بش سنه‌دنبری وقت وقت اجرای حکم ایتدی . زمانمزك یکون ترقیاتی « مدنیت غربیه » دنیلن کتلهٔ تکاملات علمیه و اجتماعیه ایله تجلی‌ایتدیکنه کوره ، بزم اومدنیتدن استفاده‌یه محتاج اولدیغمز شبهه‌دن وارسته‌در. بناءً علیه غربلاشمغه احتیاج حقیقی واردر .

فقط بونی بعضیلری یاکلش آکلادیلر. غربلاشمه‌یی عرقه، وطنه، ماضی‌یه نسبتله بیکانه قالمق ـ حتی اونلری رد ایتمك ـ کبی تعبیر ایتدیلر. یاخود بعض حرکت افراطپرورانه‌لری ایله‌اویله سقیم برمفکوره‌یه تابع بولندقلری شبهه‌سنی حاصل ایلدیلر . بونك عکس‌العملی غربه قارشی کین کوسترمك ، غربی دشمن‌کبی تلقی ایتمك و هر اقتداری کندیمزده آرامق صورتنده تجلی ایلدی.

بوجریانلردن بری ماضی‌یی انکار ایتمك دیکری ایسه حالی کورمه‌مك‌در. هر ایکیسی افراط و تفریطدن بشقه بر شی عد اولنه‌ماز .

ماضی ایله قطع علاقه‌یه یلتنمك بر خطادر. چونکه اوماضی فردك وهیئت اجتماعیه‌نك وارلغنك بر قسمی‌در . محیطده‌کی حیات حدذاتنده ماضی‌یه‌مربوط بولنیور . لسان ، عرق، اعتقادات وجدانیه، آداب وعادات ، بونلرك جمله‌سی

ماضیدن حاله طوغری بر رابطهٔ قویه تشکیل ایدر . احتمال که برفرد، یاخود برقاچ کشی محیطدن آیرلمق، بشقه محیطلره کیرمك صورتیله بو رابطه‌یی کسه بیلسونلر. اویله یاپملریله اصللرینی انکار ایتمش اولورلر . فقط ، معاذاه ، بر ملت کندی ماضیٔ تاریخیسنی اونوتمق ، اسلافنك میراث محترمنه قارشی بیکانه قالمق ایسترسه بونك نتیجه‌سی اونك امحای معنویاتی‌در . بویله برمفکوره ایله معلول برمحیطده یالکز کندی شخصنی دوشونیر فردلر بولنور . فقط ملت قالماز . چونکه ملت کلمه‌سنك مضمونی برماضیٔ تاریخینك میراثنه صداقت‌در .

*
* *

شوقدر وارکه یاد ماضی بر ملتك معنویاتنی یوکسلتیر ، اونی روحلاندیرر ایسه‌ده کندی باشنه ضامن قوت و سعادت اوله‌ماز . قوت وسعادتك واسطهٔ استحصالی زمانله برابر یشامق ، زمانك باجمله ترقیاتنی قبول ایتمك‌در .

مدنیت غربیه‌یی کورمه‌مك ، ماضی‌نك خاطراتیله اوکا قارشی بیکانه‌بولنمق نصل جائز اوله‌بیلیرکه علم و فنك ، هنر و معرفتك علی‌الاکثر شرقده وضع ایدلمش اولان اساساتنی درجهٔ حاضرهٔ کماله ایصال ایدن غرب‌در .

ماضی محترم‌در. فقط عسکرلکده‌ماضی قوال وششخانه نوعندن تفنکلرله هوان طوپندن ، بحریه‌ده قالیوندن ، طبده لقمان حکیمك‌درجهٔ وقوفندن، اقتصادیاتده کوز اوکنده بولنان اصول تجارتمزدن بشقه برشی دکل‌در .

حالده باجمله تکاملاتی ، باجمله ترقیاتی غربده کوریورز .

قروپ وقانه طوپلری غرب مالی‌در ؛ غربلی‌در . دره‌دنوط غربلی‌در . هندسه‌نك تطبیقات حاضرهٔ صناعیه‌سی ، شمدیکی طب، شمدیکی تعبیه، شمدیکی اصول مالیه ، الحاصل بو عصرده حیات مدنیه و اجتماعیه نامنه هرنه‌وارسه جمله‌سی آثار غربیه‌دن‌در . بز اونلری غربدن استعانه‌یه مجبورز .

بو محیط غربه قارشی نصل بیکانه قالیرکه موجودیتنی محافظه ایده‌بیلمك ایچون لزوم کوردیکی اقتدار علمی وفنی‌دن بشقه محتاج بولندیغی وسائط عملیه‌نك‌ده

جمله‌سنی غربدن آلمغه مجبوردر. بلکه « او ترقیات، اووسائط عملیه برانحصاره مربوط دکل‌یا! هم‌اونلری آلیرز؛ هم‌ده غربه بیکانه قالیرز.» دینلر بولنه‌جق؟ عجبا بوحس، بومفکوره مستور قالیرمی؟مقابله کورمه‌مسی ممکن‌می‌در؟ مدنیت عصریه‌واونك تطبیقاتی اعتباریله‌غرب زنکین‌در؛بزایسه‌فقیرز. دنیاده‌حقایق‌احوالی کورمه‌مك درجه‌سنده خطا اوله‌ماز. بوقدر احتیاجمز میداندە ایکن، غرب بزی کندیسنه قارشی بیکانه، بلکه مغبر کوریرسه، عجبا اوندن استفاده‌مز کوجلشمزمی؟ بالنفس کندی منفعتمز علیهنه یوریمش اولمازمی‌یز؟

*
* *

خیر! بومحیط غربی رد ایده‌مز. بالعکس غربی تقدیره، تجیله مجبوردر. علم و عرفانله، ترقیاتله، اجتماعیاتله غربه باغلانملی؛ فقط روحله دائما ماضی‌یه مربوط قالملی‌در.

— غربلاشمق تاریخدن، اعتقاداتدن، ملیتدن اوزاقلاشمق دیمك دکل‌در. تاریخه اعتقاداته، ملیته مربوطیتی عصرك بالجمله ترقیاتندن استفاده صورتیله تقویه‌ایتمك دیمك‌در. محیط عثمانی‌نك بوکونکی ضعفنك یکانه سببی ترقیات عصریه‌دن محرومیتی‌در و عصرك ترقیاتندن استفاضه سائق قوت اوله‌جق‌در. ژاپونلر حال حاضر ترقی‌یه غربلاشمق سایه‌سنده واصل‌اولدیلر. روحله دائما ژاپون قالدیلر؛ فقط شرائط حیاتیه‌یه واریجه‌یه‌قدر بالجمله احواله غربلاشدیلر.

شمدی‌یه‌قدر بزده آثاری کوریلن ایکی جریاندن بری ماضی‌یه نسبتله‌خط مواصله‌یی قطع ایتمکدن، دیکری ایسه‌ترقیات‌عصریه‌یه صیرت چویره‌رك‌صرف مفاخر ماضیه ایله‌یشامقدن عبارت‌ایدی. حقیقت‌بوافراط وتفریطك‌وسطنده‌در. ماضی ایله مواصله‌یی محافظه ایتمکله برابر، دائما ترقیات عصریه‌یه، ترقیات غربیه‌یه متوجه اولملی و او ترقیاتی تخیل ایدنلره قارشی مخالصت کوسترملی‌یز. علمی، فنی، احسانی هرنره‌ده وارسه اوکرنمك، آلمق، قبول ایتمك بالجمله ادیانده امر بیورلمش‌در. کماله قارشی بیکانه‌لك برسوءقصد اخلاقی واجتماعی‌در. کمالك منشائی شرق ایدی؛ بوکون بازار رواجی، جولانکاهی غرب‌در. بونی کورمك ایستمینلرك کونشی انکار ایدنلردن هیچ بر فرقی اوله‌ماز.

د. ك

«استانبول»

... ایمیراطور ـ ألم خطابه دنی بنیه یه کیمه آلنه قاصه لی
برانه بر سمالله حلول ایلکه ، بو کسلک برنیه تک انکلده
مفهوم تسکونی بول آلانه قارشی صوک دنه تریک اوزاننه
استانبول اردوسنک تعبیلری ایشیدیلر .

اوزلر باغیرییوردی :

الله اکبر !

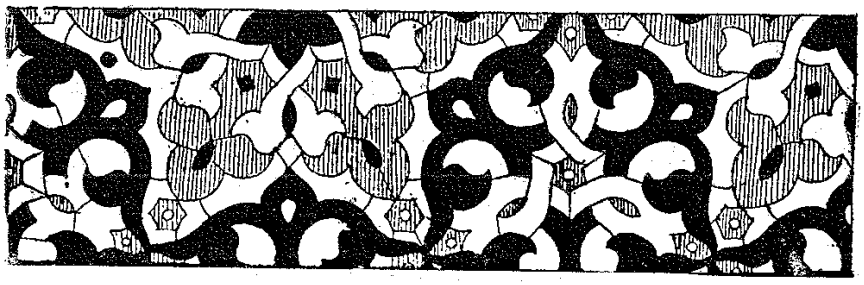

حقی تحسین

یکی نسلك حساس وخیالی بر ناثریدر . اسلوبنده‌کی ظرافت وانجه‌لك حقیقتاً پك شخصی وفسانه‌وی بر أدایه مالکدر . شرقك أسکی ماصاللرینه بر غازهٔ صنعت أوره‌رك بزه نقل ایدن حقی تحسین ، آتینك أك ایی اسلوبجیلری آره‌سنده یاد اولوناجنی کبی ، بوکونکی گنجلکك مهم سیمالری میانده‌ده خصوصی بر موقع صنعتی واردر . کندیسی کوسه میخال‌بك احفادندندر . بیك‌اوچیوز یدی‌سنه‌سنده عراقده‌تولد أیله‌مش ، وپدری ، کربلاژاندارمه قوماندانی‌حسن تحسین بکك وفاتنی متعاقب استانبوله کله‌رك غلطه‌سلطانیسنه داخل اولمشدر . . . شیمدی یکانه مفکوره‌سی صنعتدر . آتی اونی هیچ شبهه‌سز لایق اولدیغی مرتبه‌یه ارتقا ایتدیره‌جکدر .

شهاب‌الدین سلیمان

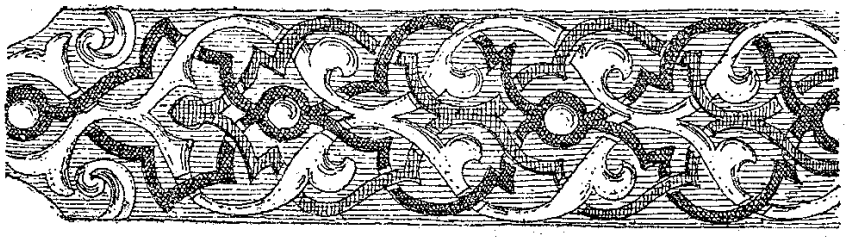

شرقك خرافه‌لری

بوراسی کالرله ، منکشه‌لر ، نرکسلر ویاسمنلرله دولمش سویملی باغچه‌ایدی. مختلف رنکده‌کی ئورتولرینی بللرندن آشاغی صاراراق طرحلرده چیچك یتیشدیره‌ن أسیره‌لرله‌قارشیلاندم. موسم چیچکلرینك رایحه‌ورنك ویومو شاقلغیله کوزه‌ل اولان قیزلر، أللرنده ، اسملریله آکیلدکلری چیچك‌ده‌متلرینی بوزوب یولمك أوستنه سرپدیلر .

مه‌لرندن آشاغیسنی صیقان ، و أوموزلرینه ایکی اینجه فیلیزله ربطاولونان ئورتولری کیجه‌نك بیاض‌قمر ایشیقلریله ایشله‌نه‌رك باجاقلرینك بوتون حرکتلرینی کوستریبور ، اورته‌سندن یورودیکمز مانولیا ، عنبر و سوسه‌ن خیابانلرینك ایکی طرفنده باکره‌لر نجف کبی براق حاووضلرده یقانییوردی .

ایلریده ، اینجه قامیشدن قاواللرینی أوفله‌ین سکز دلبر قیز بزه یول آچیوردی . . .

×

یوکسك ، صارماشیقلی طاوانه صاری یاقوتلر آصیله‌رق تنویر ایدلمش بر کچیده یورودك . وبر دیوان اوداسنك أوجنده‌کی قاپیی آچدقلری زمان یانمده‌کیلرك برر دفعه أکیله‌رك بنی ترك ایله‌دکلرینی کوردم .

بونلر ، یاسمن ، لیلاق ، شب‌بوی ، و دها بشقه اسملرله یاد اولونان چیچك تمثاللریدی. عصرلردن بری یاشادقلری اوضاع وروشلرنده‌کی أساطیری حرکتلردن آکلاشیلیور ؛ بر آز قالین ، بر آز بویوك اولان دوداق وکوزلری بکادور قدیمی خاطرلاتییوردی . شمدی لیلاقله یاپ یالکزدق . . .

×

او ، بوتون أسیره‌لرك أك كوزه‌لی ، و بوتون أسیره‌لردن آلهلرینك الك چوق سوكیلیسی ایدی . بیك اعتنا و عشوه‌یله جاكتمی ، یاقه‌لغمی و بوتون الیسه‌می چیقاردقدن صونرا وجودمه لیلاقی توللر أورته‌رك أونونده ایكی سهپا بولونان بر سدیرك یاننده دوردق . سهپالر ، أوزرلری موز یاپراقلرندن تپسیلر ایچنه یرلشدیرلمش میوه‌لر و ایچكیلرله دولمشدی .

لیلاق خرماد الندن براسكمله‌یه وبن‌سدیره اوتوردق. كوزلری كوزلرمده ایدی .

×

میوه عصاره‌لرندن یاپیلمش ایچكیلری برلكده ایچدك . بنی دعوت‌ایله‌یه‌ن آلهلری یوقدی . اونی بكله‌مك و بومدت ظرفنده جان صیقینتیسندن معذب اولمامق لازمدی . لیلاقدن كوروب ایشیتدكلرمه دائر تفصیلات ایسته‌دم .

منكشه قدحنی بردها دولدیردی ؛ و بكا بویله آكلاتدی :

*
* *

فسانه

« اوزمان انسانلر هنوز حسنی سومییورلردی . قایا قووقلرنده اقامت ایله‌یه‌ن بوجنس بشرك بوتون ذوقی كوزه‌ل كوزلی جیلانلری برحمله‌ده كندلریله بوغمق، و یووالرنده عشق، بهار نغمه‌لری بسته‌له‌یه‌ن حسلی، شاعر قوشلری‌ده اوقلریله یاورولرندن جدا براقمقدی .

« فضا ، دییورلردی‌كه : بویوك آق بابالرك جولانه مخصوص بی نهایه‌بر كه‌نیشلكدر، و دكزلر، ظن ایدییورلردی‌كه ، اونلرده، انسانلرك قهرمانلغندن قورقوب ، سینه‌ن عاجز حیوانلرك یكانه التجا كاهیدر . . . طبیعتده‌كی بوتون قوتلر بر طرف ، چارپیشه‌ن، كورله‌یه‌ن بولوطلردن بشقه هیچ برشی اونلری قورقوته‌میوردی .

« عشق كوزلرده یاشییوردی . . .

« عشقی کوزلرده و قالچه‌لرده فرض ایله‌یه‌ن ، حسنی اوق و یایلرینك انتظامنده آرایان بو وحشی انسان کتله‌سی هر کون سورولرله یالچین قایالقلره طیرمانه‌رق ، طاقم طاقم شکار پیشنده قوشارلر ، و هر دقیقه ، هر ساعت بر بشقه حسك تأثیری آلتنده قیورانه‌رق ، شمدی پیکار باشلرنده ، بر آزدن ، سکوتی ، یشیل اورمان کولکه‌لکلرنده سببلری کندیلرنجه مجهول کیزلی آرزولرله دولاشیرلردی .

« بوتون سعیلری‌ده آچلقلرینی تلافی‌یه منحصردی . برکون ؟ ؟ . . »

لیلاق بوراده حکایه‌سنی کسدی . طاوانده‌کی صاری یاقوتك سرپدیکی طاتلی ضیالر آلتنده بیاض سنیه‌سی کیت کیده مشتهی اولمشدی . کوزلری سوزولمش ، دوداقلری قیرمیزیلاشمش وحرارتله ایصینمشدی . او وقت نیم قاپانان کوزلریله قدحلری اشارت ایله‌رك سویلدی :

— برر دها !

×

برر دها ایچدك .

لیلاق و قیز تنی و میوه رایحه‌لریله مست اولان دامارلرمز اوصوك قدحله بوسبوتون بایلدی . باشمی فضله بر رخاوتله صول آووجمه دایادم ، ودیکله‌دم :

« نه دییوردم ؟ اوت ! برکون ، آلهمز ، موسملر آلهی خضره‌نك أمریله بو سرسری انسان کتله‌سنی محاسن پرست قیلمق ایچون ، بز ، بش یوز أسیره قرق سنه ، قرق آی وقرق هفته چالیشه‌رق ، قرقنجی کونك آقشامسزلکی داغلردن اووالره دوغری اینرکن بو ایلك حسن و صنعت نمونه‌سنی آنجق اکمال ایده‌بیلمشدك .

« او ، معاصر آلهلر عندنده او زمان بر آبده تلقی اولونمشدی .

« دجله ساحللرنده اوتوریبوردق . هرمز بوغازینی نهایتسز بر مبذولیتله دولدیران ایجیلری بدوی انسانلره طاشیته‌رق ، صدفلرندن زوقچه‌لر ، ایجیلرندن‌ده

بو آبدیه نقشلر یاپدق . و بو زورقچه‌لرله حسنی ماوراء النهرینه بز کوتوردك، وبو آبده‌یه ایشله‌دیکمز نقشلی اویمالرله عرب طرز معماریسنك ایلك اساساتنی بز قوردق .

« بز ، دهاسی جهان قدر کهنیش آلهمزك وجوده کتیردیکی معجزه‌لرله چوق کچمه‌دن جبل وبادیه‌نشین قبیله‌لر آراسنده بیله کفت وکولره یول آچدق! هرکس بزی وأثرلرمزی سویلییوردی . . .

« آرتق، اوزاق، یقین بوتون محاسن بریره جمع ایدیلییور ؛ زورقچه‌لرمزله بعضیمز هنددن، چیندن واوقیانوسیادن، برقسمز شیمدیکی عمان، عجم بلده‌لریله، سزه مجهول قالمش حسن منطقه‌لرندن بوله بیلدیکمز أك قیمتلی ونادیده‌شیلری ایجیلی کوشکده بریکدیرمکه چالیشیوردق .

« اون سنه بویله کچدی . . .

« بواون سنه‌نك نهایتنده برصباحدی ، أك أسکی ارض آشنا اولان کونش بیله دوغدیغی زمان کوشکمزك مجموع نادره‌لرینه غبطه ایله‌مش ، وحسدندن تمام اوچ کون بولوطلر آرقه‌سنده آغلامش وماتم طوتمشدی!..»

×

صوردم :

— انسانلر ینه حسنه لاقیدمی بولونییورلردی ؟

— « خایر ! اوکوندن صونرا روحلر آنی بر حادثه‌نك تأثیریله همان‌ده‌کیشیویردی. باغچه‌لرمزده‌کی قوشلردن شرقیلری، چاغلایانلردن، روز کارلردن بسته‌لری، وچیچك ویاپراق تماسلرندن‌ده عشق مشافه‌لرینی أوکره‌نه‌ن بویاریم حسلی مخلوقلر کیجه‌لری مهتابلی تپه‌لره یوکسه‌له‌رك حسنی، عشق وصنعتی طانیمدقلری انسان مملکتلرینهٔ دویورمق ایچون ترنم ایلرلر؛ واکثریا صدفی زورقچه‌لرمزله بورالی هوالرده شطه آچیله‌رق، اورادن‌ده ، کندی لسانلرنده نظم ایدلمش مدحیه‌لرینی ایجیلی کوشکه قارشی سویلرلردی ...

« ساکن ، اودالرمزده هپ بررشیله مشغول ایکن ، دالغالره ، قوملره سورونه‌رك یاقلاشان بوصدالر بزه چوق فسانه‌وی طاتلی دقیقه‌لر یاشاتیردی!!.»

صوصدی. قولاقلرمده فورطنه‌لی، چاغیلتیلی نهرلردن حالادویارکبی اولدیغم صدالر دولاشییور ، روحمده صانکه فسانه‌لر جانلانییوردی .

بر قیز، النده آلتین آناختارلر شیقیرداته‌رق اودایه کیردی .

*
* *

محاسن

اسمنی لیلاقدن اوکره‌ندیکم بوکوزه‌ل قیز الهك خزینه‌داریدی. منکشه ، سرایك ذی قیمت ، نادیده ، صنعته وحسنه عائد بوتون خزینه‌لرینی محافظه‌یه مأموردی . ألنده‌کی آلتین آناختارلرله کنج خزینه‌دار بزه تمام بیك بر اودا آچدی .

مصرك و اندلسك أهراملری ، جامعلری ؛ بابلیلرك جسیم قوله‌لریله آصمه باغچه‌لری، صونرا، هندك وقور، محتشم معبدلری هپ بوراده‌ایدی. دها چوق شیلر کوردك :

مثلا ، قبل‌التاریخ دورلردن بزه یالکز قیریق ، دوکوك ستونلریله یادکار قالان بنالر، وهیکللر ...

آخ ! الحمرا سرایی هنوز عصرلر کورمه‌دن اول نه‌مکمل بر آبده‌یمش ، بوتون کلدان، بوتون آثور ، فلسطین ومصر ییقیلمه‌دن، هجوملره اوغرامه‌دن اول نه‌چوق نفیس وصنعتکار بر روحه‌مالکمش؟.. انسانلر وحشی‌قلبلریله صنعته فلاکتلر کتیرمشلردی . یاواشجه، هم جنسلرمی یانمده‌کیلردن کیزلی بر لعنتله یاد ایتدم . روحم وکوزلرم صنعتك ، حسنك الوانیله دولمشدی ، بو صوك کیردیکمز اودادن آرتق آیرلمق ایسته‌ییوردم . قارشیمزده اوچ تپه اوزرینه انشا اولونمش بر بنا، وبوتپه‌لرك أتکلرنده پورتقال آغاجلرندن رایحه‌لر ایچه‌رك آهسته آقان بر نهر واردی.

نهر، دجله‌یدی! وبنا ، موسملر آلهنك ابداع ایله‌دیکی ایلك آبده : انجیلی کوشکدی ... زمرددن دالری، صاری یاقوتدن میوه‌لری بولونان مصنع بربلده‌ده ایدك. دیشاریده، یکی کسیلمش قامیشلردن قاواللرینی اینجه دوداقلریله توتدیره‌ن یکرمی قیز ، و کندی عددلرنده‌کی خوانندەلرك اوقودیغی آلهیلر اکر بزی ایقاظ ایتمه‌سه‌یدی ؟..

اوزمان، هپ برلکده نجف‌دوشه‌مه‌لرده یورویه‌ن خیالمزی تعقیب ایله‌یه‌رك ایلریله‌دك. یوللرده دیزاوستی کلوب سلام‌ویره‌ن قیزلر واردی . وبرقاچ ساقیه اوموزلرنده‌کی دستیلری صول اللریله طوتاره‌ق یانمزدن کچمشدی.

بوکیجه، الك بویوك آلهلر طوپلانوب دیوان قوره‌جقلردی...

*
* *

آلهلر

هپسی عریان ، هپسنك قوللرنده بیله‌زیکلر، هپسنك‌ده کردانده برکه‌له‌پ اینجی آلهلر دیوان اوداسنده برله‌شدیلر.

بونلر ، عشق ، حسن ، صنعت ، سما ، ودکز ، و دها بشقه محاسن آلهلریدی. وبوتون آلهلر بوکیجه قادین قیافتلرینه تمثل ایله‌مشلردی. بری هنددن یاقوت چیچکلکلر، بری چیندن چینی کاسه‌لر ، ده‌ستیلر ، اوته‌کیلرده عشق ، حسن ، سما ودکز تمثاللرندن مرکب هدیه‌لر کتیرمشلردی . هپسی کنج ، هپسی ذی قدرت، هپسنك‌ده صاچلری ، تنلری منسوب اولدقلری مملکتلرك رایحه‌سیله معطردی .

حسن آلهی کوزه‌لدی، صنعت آلهی منتظم، قصورسز بروجوده مالکدی؛ و عشق آلهی ایچلرندن الك چوك ضعیف وحساس اولانیدی .

خضره، موسملر آلهی بونلره هیچ بکزه‌میوردی . . .

یانده آیری آیری هرموسمه حاکم درت نیم اله ، خضره، یانده عشقك

بوتون صفحه‌لرینی اداره ایله‌یه‌ن درت نیم آله، لیلا ، ویاننده حسنك الك مخفی ایجه لکلرینه وارنجه‌یه‌قدر علاقه‌دار صاییسز نیم آلهلر، زه‌لیخااوچی برصره‌یه اوطورمشلردی .

ساقیه‌لر برر دفعه دها قدح دولاشدیردیلر . وشعر آلهنك خضره ایچون ابداع ایله‌دیکی مدحله بسته‌له‌نه‌رك سازنده‌لره ویرلدی . قرقنك آللرنده نای واردی، قرقنك چنکلر، وقرقنك‌ده سنطورلر؛ موسیقیشناسان، آلهلرینك بر اشارتی اوزرینه خضره‌نك مدحیه‌سنی ترنمه باشلادیلر . یوز بیرمی خوانده پست وخلجانلی برصدایله اونلری تعقیب ایدییوردی :

×

— « شعرلرك أولینی سنسك ، ای اله !.. وجودك داملهٔ داملهٔ تردوکه‌رك برکتلی طوپراقلرده چیچکلر یتیشدی . دوداقلرك طبیعته عشق نغمه‌لرینی سویله‌یه‌رك، اوبوشلقلرده حالا اهتزاز ایله‌یه‌ن جمله‌لردن بسته‌کارلر خلق‌اولدی. اکر سن اولماسایدك ؟ . »

دوام ایتدیلر . خضره دیکلییوردی :

×

— « اکر سن‌اولماسه‌یدك؛ بهار، نه‌در؟ بیلنمه‌یه‌جك؛ حسن‌سویلمه‌یه‌جك، و صنعتك ایجه به‌للی قیزلره پك‌بکزه‌ین نارین ستونلری اونلرنده سجده‌کارلر کوره‌میه‌جکلردی . سنسك ؛ شعرلرك ، محاسنك و صنعتك أولینی سنسك ، ای اله ! . . »

خضره کولدی . قیزلر ینه اوقودیلر:

×

— « خضره، موسملر آلهمز ، خضره!.. صاچلرك انسانلره چیچك باغچه‌لرینی، کوزلرك سکونی بسته‌له‌ین کول افقلرینی ، و ایکی سیاه بنله کوزلله‌شه‌ن صول یناغك‌ده بولوطسز کیجه سمالرینی سودیردی .

« قاشلرك ، بو باغچه‌لر ، بو سمالر آراسنده ، او سسسز كول افقلرینك اوته‌سنده‌كی جهانه حسنی طاشییان زوزقچه‌لر اولدی . . . »

خضره دوغرولدی . یوموشاق اوموزلرینی اورته‌ن‌صاری تولری صیریله‌رق بلنه اینمشدی . كوكسی ، مه‌لری كورونییوردی .

یوزییرمی‌خوانده‌نك پست وخلجانلی صداسنده‌كی ترانه‌لر یورولمش ، مهتاب پنجره‌لردن اودایه كیرمش ، و باغچه‌ده أسیره‌لر ییقانان حاووضلر بو آنده‌تهی قالمشدی .

وقت یاری كیجه‌یی كچییوردی .

×

شمدی مدحیه‌لر بربری آردنجه اوقوندی . خوانده‌لر دییوردی‌كه :

— « كونش قوم چوللرنده یوكسه‌لییور!.. كوزلری مصرك فجرضیالری قدر یشیل ، بیاض و نازك وجودلری خیابانلر آراسنده قیوریلان نیلك أداسی قدر نارین ، ایكی عاشق ساحلده بكله‌دیلر . ایكیسنك‌ده شراب‌قدر قیزیل‌ومسكر دوداقلری واردی .

قول قوله ، خایر ! تن تنه ، دكل ، دكل ! . . قلب قلبه خرما سایه‌لری آلتنده حسنلرینك یوكسكلكنی سویله‌دیلر .

اوزمان اوزاقدن بر دعا دویولدی :

×

— « بویوك‌الله ، یرلرك وكوكلرك والهلرك‌الهی ؛ دییورلردی!.. بولوطلرده شاقلایان شمشكدن قرباچلرك قراكلق كیجه‌لرده بزی نصل قورقوتویورسه؟.. زه‌لیخانك كندندن صونرا براقدیغی اولادلری‌ده ، حسنلرینك یوكسكلكیله دامارلرمزده یاشایان وحشتی اویله‌سوندیرییور . . . فجرلرك ، ضیا وقراكلقلرك اللهی ، اونلره سن ، لیلانك عشقندن بر نبذه ویر ، كه ، سوینسینلر ، ای آله ؛ سن اونلره بر پارچه زه‌لیخانك حسنندن ویر ، كه ، سوسینلر . . »

×

قاپلانلر دیز اوستی ، آیغیرلرك ، انکرکلرك باشی یوقاری ، وتمساحلرك‌ده بویوك دستره‌لرکبی آغزی آچیلمش ، هپ بردن، قلب قلبه حسنلرینی‌سویله‌یه‌ن او ایکی کنجك سعادتی ایچون دعا ایتدیلر .

×

زه‌لیخا دائما ساکندی . نایزه‌نلر بلور نایلرینه دها قوتلی اوفوردیلر :

— «آه، آه ، زه‌لیخا، کوزه‌ل زه‌لیخا؛ ایشته سن اونلردن‌ده‌یوکسکسك! اکربو آنده‌یاشاسایدك، ییلدیزلر محرکلرینی ترك‌ایدوب حسنکك بر رپیکی‌اوله‌جق، وبو سفوده جنانی براق کیجه‌لرله او شعر بلده‌سنك سکانی غشی ایده‌ن مهتاب آیاقلرینك آلتنده أزیلمش بر پارچه ألماس‌کبی سونوب ، داغیله‌جقدی . سن أولمه ملیدك . ای آله ، بو تازه چاغنده سن بوحسنکله أولمه‌ملیدك ! ! . »

زه‌لیخا سدیرنده بایلمش‌دی. کوزلر قاماشدیران حسنی سماده‌کی مهتابی سوندیرمش ، کیجه ، یاواش یاواش قارا کلق اولمشدی . پنجره‌لردن سوزولن سرین‌بهارروز کارلری یاری‌عریان‌اسیره‌لرك‌بیاض کوکسلرینی‌اوشوتویوردی... اوزمان قالقدم !

*
* *

موسیقی بیتمشدی !

شمدی ، نایزه‌نلر یورغونلقدن دیز چوکدی ، خوانده‌لر یکدیکرینك اوموزلرینه یاصلاندی ؛ وساقیه‌لرده صونولمایان قدحلرینی اللرندن‌دوشوروب، قیردیلر .

وهرکس أورتولرینی بللرندن صییره‌رق، کل پنبه‌وجودلرده‌بوسبوتون‌عریان اولدی .

او وقت، نفیس، باش دوندیره‌ن بر رایحه ترله‌مش وجودلردن یوکسه‌له‌رك تا ، روحلرك الك کیزلی کوشه‌لرینه قدر صوقولدی ؛ و برآنده عریان اولان باکره‌لر ، یانلرنده‌کیلرینه دوداق ویروب شهوتله أوزاندیلر.

آرتق، بوسه‌لر ایچیلیور، صاچلر قوقلانییور، مست اولان کوکللر کسیك آهلرله سویله‌نییوردی ! . .

کیجه صباحه یاقلاشمشدی .

وکیجه صباحه یاقلاشیرکن، دیشاریده، صوماکی ستونلری پارلایان بویوك ده‌هلیزه دوغری، صدف طیرناقلرینه باصاراق یورویه‌ن یاوروجیلانلردن بشقه کیمسه‌لر کورونمییوردی.

ایکی اللرینی کوبکلرینك آلتنده کلیدله‌مش بکله‌یه‌ن ساقیه‌لرك ئونوندن کچدکدن صونرا لیلاقله برابر یورودك .

×

صباحی آچیق پنجره‌لر ئونده، باغچه‌لردن رایحه‌لر ایچه‌رك، اونکله برلکده سیر ایتدك. آقشاملین، ایچکی، لیلاق وقیزتنی رایحه‌لریله مست اولان اودا ألان مخمورلغنی یاشییور ، برآرزونك، برحسك خلجانلریله چیرپینان قلبمز عشقی ئوزلییوردی .

بوتون برکیجه ذوقنك، بوتون محاسنك ، وبوتون فسانه‌لرك دامارلرمزده طوتوشدیردیغی سودا چراغلریله اونکله کوز کوزه قالدیغمز دقیقه‌لرده کیزلی حسلرمزك یکدیکرینه آشنا اولدیغنی آکلادم .

دیدم که :

×

« لیلاق ، دوداقلرکز مخیل روضه‌لردن قوپارلمش لکه‌سز بر غنجه‌یسه ، بن ایسترم که، اونلر، خسته قلبمك دها چوق بشقه شکوفه‌لر بویوته‌ن کأسنده یتیشسین ! »

کولدی :

×

— انسان اوغلی !

×

« آه ، اکر قلبکز مرمر دووارلر آراسنده یانان برکوچوك جهنمسه ،

لیلاق ؛ بوسه‌لرم، اونی بندن قیصقانان ده‌میر قاپیلرده آصیلمش برقیزیل حلقه اولسون ! »

یاقلاشدی ، وسویله‌دی :

×

— « زه‌لیخانك طورونی ! انسانلر اکر عشق آشنا ایسه‌لر، کوکللرینك کدری نیچین ، ساده کوزلرنده بریکدن ایچیلردن آکلاشیلمایور ؟ .

« بن ، عشقی بویله دوشونورم . »

دوردی . بر مدت باغچه‌لری ، وبر زمانده افقلری سیر ایتدی . صونرا، صاری کیرپیکلرله چرچیوه‌لنمش کوزلرینی کوزلرمه دیکه‌رك :

— « اوخ ، دیدی ؛ عشقی کوزلرده یاشاتانلر، سعادتك الك بویوکیله بختیار اولانلرمش ! ! .

« ایشته، ایلك انسانلرده طبقی بویله ایدی. اووقتلر افاده‌لرهنوز روحلرله برله‌شمه‌مش ، حسلر، و آرزولر، و اراده‌لرده هنوز تمامیله آکلاشیله‌مامشدی.

« عشقده کوزلرده ایدی ! . .

« نه زمانکه فیلوزوفلر چوغالدی، عصرلردن بری صمیمی وچوق وفا کار اولان محبتلرده انسان دوداقلرنده کیرله‌ندی! ! ! . . »

صوصمشدی... بیاض کوکسی کەنیش تنفسلرله قابارییور، کوزلری حالا افقلرده ، سمالرده و باغچه‌لرده دولاشییوردی .

ایکی أللرینی طوتدم ، و سؤال ایتدم :

— یا لیلانك عشقی ؟ . .

— جواب ویردی :

— اونی صورمه ، هیچ صورمه، شاعر ! . . عشق، لیلا ایله برلکده تولدی ! . .

« فقط ؟ ؟ . . »

دوام ایده‌مدی :

ایلیق داملەلرله اینجیله‌نەن کوزلرنده کیمه‌عائداولدیغی آکلاشیلمایان عشقنك الملری کورونییوردی؛ بکا، هیچقره‌رق اوزاقده بریری کوستردی؛ باقدم :

— یشیل دکزلرك اوستنده‌کی سماده سسسزجه کون دوغییوردی . . .

کچ قالمشدم ... آیریلیرکن، اوکا، بربشقه کون کلوب حکایه‌لریی دیکله‌یه‌جکمی وعدایده‌رك، اودادن چیقدم. دیشاریسی نیم قرا کلقدی... سیسلی خیالمی کوستردن نجف دوشه‌مه‌لرده یورودم، ودوشوندم :

— اونك محاکمه‌سی، آکلاتدیغی خرافه‌لر قدر قوتلی ایدی ....

حقی تحسین

کسکین قلبی قولاناندن یاکلسه صحه‌لر ولد
صاقنمالیدرلر...

احمد فرید

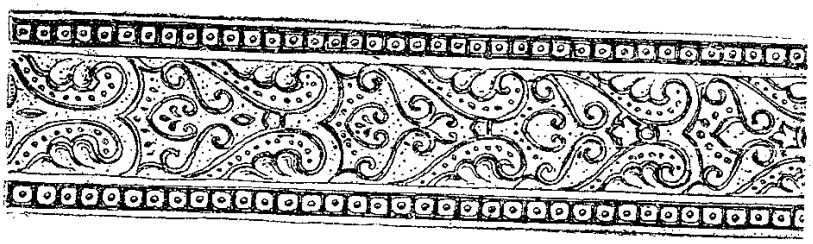

احمد فريد بك

كوتاهيه مبعوث سابقى احمد فريد بك ١٢٩٣ سنه‌سى ٢٣ شباطنده بروسه‌ده تولد ايله‌مشدر .

كوچوك ياشنده استانبوله‌كلن فريدبك تحصيل ابتدائيسنى دارالفيض مكتبى ايله كلخانه رشديه‌سنده اكمال ايتدكدن صوكره اردويه انتساب آرزوسيله قله‌لى اعداديسنه كيرمش وصره‌سيله مكتب حربيه‌يى اتمام ايدرك ٣١٢ سنه‌سنده ملازملك رتبه‌سنى بالااحراز صنفنك برنجيسى اولدوغى جهتله اركان حربيه صنفنه تفريق ايدلمشدر .

كنج ضابط بر سنه اركان حربيه صنفنده چاليشدقدن صوكره پولتيقه ايله اشتغال تهمتيله طاش قشله ديوان حرب عرفيسنه سوق اولونمش و ديوان مذكورك حكمنه مستنداً ضابطلكدن طرد ايديله‌رك مؤبداً اقامت جزاسيله طرابلس غربه نفى و تبعيد ايديلمشدر . فريد بك طرابلس غربده بر سنه زندانده قالمشدر . بعده ٣١٤ سنه‌سى اغستوسنده عموم آرقداشلريله برلكده عفو شاهانه‌يه نائل اولمش و رتبه‌سى اعاده ايديله‌رك طرابلس غرب فرقه‌سى اركان حربيه‌سنه مأمور اولمشدر .

فريد بك اركان حربيه‌ده ايكى سنه خدمت ايتمش و بوزمانده بالخاصه اوتوزنجى پياده لواسنك معلملكى وظيفه‌سنى ايفا ايله‌مشدر . مومى اليه ، وظيفهٔ عسكريه‌سى ايله برابر سياستله اشتغالدن‌ده صرفنظر ايله‌مش ومؤخراً كنديسنه قائم پدر اولان رجب پاشا سر ياورى مرحوم شوكت بكك تحت رياستنده بولنان اتحاد و ترقى يدنجى شعبه اعضالغنده بولونمشدر .

فريد بك بعده امور سياسيه‌ده اختصاص ارزوسيله ٣١٦ كانون اولنده طرابلس غربدن فرار ايله‌مش و پاريس علوم سياسيه مكتبنه قيد اولونمشدر. ٣١٩ سنه‌سنه‌قادار اوچ سنه پاريسده تحصيلنه دوام ايتمش و اوسنه مكتبى ترك ايدرك يدنجيلكله و (Mension honorable) ايله مكتبدن ديپلومه آلمشدر .

علوم سياسيه مأذونى ، پاريسده اثناى تحصيلنده پرنس صباح‌الدين بكك تحت رياستنده انعقادايدن ژون‌تورك قونغره‌سنه دعوت اولنمش ومبحوث قونغره‌ده اكثريتك قبوله طرفدار اولدوغى «مداخلهٔ اجنبيه» تكليفنى ايلك اوكجه رد ايدرك احمد رضا بكك دخى داخل اولدوغى بر اقليتك تشكلنه سبب اولمش وبعده او اقليت ايله برابر «شوراى امت» ى تأسيس ايدرك مذكور غزته‌يه محررلك ايتمكه باشلامشدر .

فريد بك محررلكده دوام ايتديكى كبى ٣١٩ صوك بهارندن اعلان مشروطيته قادار مصرده امور اقتصاديه و زراعيه ايله اشتغال ايله‌مشدر .

اعلان مشروطیت ایله برابر رفقای سائره‌سی کبی فرید بك‌ده استانبوله عودت ایله‌مشدر. مومی الیه استانبولده اولا «شورای امت» ه باش مقاله‌لر یازمش، بعده احمد رضا بكك تكلیفنی قبول ایدرك مجلس مبعوثان باشكتابتنه تعیین اولونمشدر .

شورای امت محرر سر ستونی باشكتابتنده یالكز بر سنه قالمش و بو اثناده اتحاد و ترقی جمعیتنك تنسیی ایله انحلال ایدن كوتاهیه مبعوثلغنه انتخاب ایدیلمشدر .

كوتاهیه مبعوث سابقنك شهرتی مبعوثلغندن وبالخاصه اتحاد و ترقی فرقه‌سیله قطع مناسبتندن ابتدا ایلر. مومی‌الیه بر مدت اتحاد و ترقی ایله چالیشدقدن صوكره نهرینده سیر سفائنك تحت انحصاره وضعی مسئله‌سنده (مشهور لنچ مسئله‌سی) حكومتك اصرارینه موافقت ایله‌مز وبو اختلاف فكردن طولایی اتحاد و ترقی فرقه‌سندن اخراج اولنور . فرید بك اوزماندنبری آیریجه چالیشیر . فقط افكار اساسیه‌سنه دائما صادق اولدوغی ایچون مجلسده تشكل ایدن فرق مخالفه‌دن هیچ بریسنه انتساب ایتمیه‌رك مجلسك صوكنه قادار استقلالنی محافظه ایلر ..

فرید بك مجلس مبعوثانده بالخاصه مسائل‌مالیه وخارجیه ایله اشتغال ایدردی. ایلك پروژه‌سی زراعت بانقه‌سنك تزیید سرمایه‌سی ایله توسیع معاملاتنه متدائر بولونیوردی. فقط بو پروژه‌سی اوزمانك مجلسنجه مظهر تصویب اولمادی. صوكره ، هرسنه سیاست عمومیه وبودجه مذاكراتنه اشتراك ایتمش ، سیاست عمومیه‌نك دائما ملایم و ائتلافكار اولمسنه بودجه‌نك تنقیحات لازمه ایله توازننه طرفدار بولنمشدر .

اصلاحات مالیه‌جه اعشارك تدریجاً اراضی ویركوسی حالنه قلبنی ، وبالخاصه كمركلره یوزده درت ضمندن صرفنظر ایدیله‌رك درعقب تعرفه اصولنك ترویج تطبیقنه غیرت ایدیلمسنی ایسته‌یوردی .

سیاست خارجیه‌ده ادارهٔ سابقه مسلكنك مروجی اولمش وبونك ایچون آلمانیانك سیاست‌قدیمه‌سنك‌تحولنه ایلك‌اشارت‌اولان پوتسدام ملاقاتندن (روس ـ آلمان ائتلافندن) پك زیاده قوشقولانه‌رق حكومتدن استیضاح كیفیت ایله‌مشدی .

فرید بك اوچ سنه دوام ایدن مبعوثلغنده برده ادارهٔ ولایات قانونی پروژه‌سی تنظیم ایلمشدركه ، بوكون ، حكومت حاضره طرفندن موقتةً تطبیق ایدیلن قانون‌بودر. بو قانون لایحه‌سنك باشنده محررینك مفصل بر اسباب موجبه لایحه‌سی واردر .

كوتاهیه مبعوثی، ایكنجی انتخابده مبعوث‌چیقامدی بونكله برابر كندیسی‌پونتیقه‌دن اوزاقلاشمامش وبومدتده بعض رفقاسیله « ملی مشروطیت » فرقهٔ سیاسیه‌سنی تأسیس ایدرك فرقه‌نك كاتب عمومیلكنی درعهده ایتدیكی كبی، «افهام» غزته‌سنی نشره‌باشلایه‌رق مذكور غزته‌نك سر محررلكنی اداره ایله‌مشدر .

ملی مشروطیت فرقه‌سی سیاست اساسیه‌ده سلطنت مشروطه طرفداری سیاست داخلیه‌ده تورك ـ عرب ائتلاف مثناسی اوزرینه مستند تورك ملیتجیسی ، و سیاست خارجیه‌ده قوته اعتماددن زیاده دیپلوماسی‌یه مراجعت مروجیدر .

كوتاهیه مبعوث سابقی « افهام » ده‌كی نشریاتنده بومسلكی تعقیب‌ایتمش، حقوق

سلطنتی تزيید، عرب مخادنت قطعیه‌سنی تشویق وسائطنه‌اهتمام ایتدیکی کبی، بالقان حربی عرفه‌سنده «افهام» ك باشنده صلح و دیپلوماسی ایسته‌مشدر .

فرید بك تورك اوجاغی مؤسه‌سنك تشکیلینه خدمت ایدنلر آراسنده بولنمش وبرسنه قدر تورك اوجاغنك هیئت اداره ریاستنی ایفا ایلمشدر .

فرید بك محاربهٔ زائله‌ده احتیاط ارکان حربیه یوزباشیلغیله چتالجه‌ده ، قرارگاه عمومی ارکان حربیه برنجی شعبه‌سنده برمدت بولنمش ومتارکه‌یی متعاقب ینه غزته‌سنك باشنه کله‌رك ، غزته‌سی حکومت عسکریه طرفندن منع وتعطیل وکندیسی ادارهٔ عرفیه طرفندن سینوبه نفی وتبعید ایدیلنجه‌یه قادار مکتب ملکیهٔ شاهانه تاریخ سیاسی معلملکنده بولنمش و خدمت نشریه‌سنده دوام ایله‌مشدر .

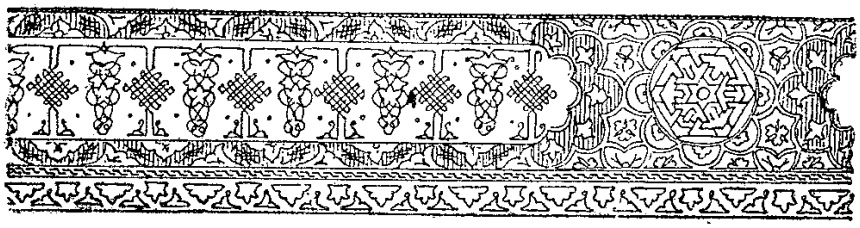

تورك اوجاغى

كنج اوجاقلى

بن ، شو أثناده بوندن داها نافع برمؤسسه بيلمه‌يورم .. تورك‌اصلاح عرقنه ، اكمال عرفانه ، اعلاى اجتماعيات واقتصادياتنه چاليشمق ؛ تورکى سعى وغيرت يوليله مدنيته ، قوته ، حياته كوتورمك ؛ اونى هويت مليه‌سنه آكاه ايتمك ؛ وظيفهٔ تاريخيه‌سنه ربط ايلمك ؛ خلاصه تورکى وتورك خاقانلغنى ياشاتمق .... بوكون ، تورکلك ايچون بوندن قدسى بر سعى ، بوندن مبجل بر مفكوره اولاماز .

عثمانلى پادشاهلغى بر تورك خاقانلغندن باشقه برشيئ دكلدر . عثمانليلغك اساسى تورکلكدر . عرب ، كورد ، ارمنى ، روم سوق طالع والجاى تاريخ ايله بوسلطنته التحاق ايتمش اقوام وملل تابعه‌يى تشكيل ايدرلر.. عثمانلى‌دولتنده شو اقوام نجيبه وملل كزيده‌نك حقوق وامتيازات مخصوصه‌لرى واردر؛انكار اولونماز . لكن ، اعتراف ايتمك ايجاب ايدركه، ينه قارا عثمان سلطنتنك اساس متينى ، هابسبورغ ايمپراطورلغنك آلمانلرى كبى ، اناطولونك تورکلريدر . دولتك ركن ركينى ، بنيان رصينى بونلردر . عثمانليلغك دوام عزت وشوكتى، تورکك بقاى اجلال واقبالنه مربوطدر ...

بونك ايچون ، تورکك معروض اولدوغى سفالتلرى كيدرمك ؛ اونى دوچار اولدوغى خسته‌لقلردن قورتاره‌رق زنده وفعال برحاله قويمق ؛ تفنكى اوموزنده سرسريلك ايتمكدن چكه‌رك چفتنه، چوبوغنه، دستكاهنه، قطارينه، دكاننه ، پازاريته سوق ايتمك ؛ وبو فعاليت بدنيه واقتصاديه‌نك تأمين ايده‌جكى

رفاهه مستنداً اونى اوقوتمق ، يوكسەلتمك وچوغالتمق ؛ وطننده تكثيف وتقويه ايله جدال ورقابته مستعد بر سويه‌يه چيقارمق . . . بوكونك منور تورکلرينه مودوع الك مبارك وظيفه بودر . . . وبونك ايچون شو خدمته وقف حيات ايتمش تورك اوجاغى قادار مفيد ونافع بر مؤسسهٔ اجتماعيه اولاماز . ـ فقط بر شرطله ! .

اوت ، بر شرطله ! اوجاق غايه‌سنى حسن انتخاب ايتديكى كبى ، دائرهٔ فعاليتنى‌ده درايت ومهارتله قصر وتحديد ايله‌مك شرطيله ... چونكه ، كسكين قليج قوللانانلر ياكلش حمله‌لردن صاقينماليدرلر . .

بونك كبى ، تورکلك ايله اوغراشانلرده احتياط وبصيرتى اصلا الدن براقامالى ، هله كنج ودليقانلى اوجاقلى شرقه مخصوص خيالپرورلكله بردن نهرين وكنعانه ، ايران وتورانه اوچووير‌مه‌ملىدر .

تورك مفكوره‌سى غالب كلمك ايچون داخلى وخارجى سياستنده اعتدال وتدبيرى كنديه راهبر ايتمه‌ليدر. تورکك عرب ايله مناسبتى تبدلات شئون ايله ياووزسليم دورشاهانه‌سنده‌كى شكلنى تماماً غائب ايله‌مشدر . بوكون الجاى احوال ايله عربلره « لكم داركم ولى‌ديار » ديبورز ؛ ديمه‌لى‌يز . . . عرب مخادنتى ، عرب الفت ومحبتى دستور حركتمز اولماليدر . فى‌الحقيقه خيالك ظريف قنادلرينه بينه‌رك عرب باديه‌لرنده طولاشمقدن نه‌فائده‌چيقار؟ عثمانلى پولتيقه‌سنك بويا كلش الهامندن آرتق تماماً اجتناب ايتمه‌لى‌يز . چونكه قانلى مثاللرله قانلى ايلده كوردك ؛ آز طمع بزه چوق زيان كتيردى. بناءً عليه تورك ، ينه غائب ايتمه‌مك ايسترسه ، عربك ، بونجيب اسلام قاردشنك حقيقى وصميمى بردوستى اولمالى وحلب ـ كركوك حد قوميسنه ديندارانه رعايت ايدرك فعاليت مليه‌سنى بو حدودك شمالنه حصر ايتمه‌ليدر ..

ادرنه ، ريزه ، ردوس ، سليمانيه ! بودرت قلعه تورك ايلى حدودينك دمير قازيقلريدر . وايشته بوقلاع اربعه داخلنده‌دركه ، مليةً اكتساب تفوقه

چالیشیله‌جقدر . بونکله برابر شو حدود ایچنده بیله نه‌قادار سورولمه‌مش ، ایشله‌نمه‌مش دیکنلی بایرلر واردرکه ، اورالردن کچرکن طالانمامق ایچون بیك تورلو احتیاطه رعایت لازمدر . تورکلکك شو ملك مخصوصنده بیله بی پروا یورومکلکمزه احتمال یوقدر . بورالرده‌ده ینه معتدل ، احتیاطپرور ، وحتی لزومنده قلبمز صیزلایه‌رق، فدا کار اولمق مجبوریتنده‌یز . کوردلره،باخصوص ارمنیلره ، بزه قارشی اقل قلیل اولان شو قوم وبوملته قارشی‌ده بوکون التزام جبر وشدته دکل ، بلکه احسان امتیاز وفوائده مفتقر بولونیورز . اوت ، حدودیمز ایچنده یاشایان بوعنصرلره بیله زمان زمان یو زوقوت ویره‌جکز . چونکه بز لزومی درجه‌ده قوی دکلز . قوی‌یم دیمکله قوت حاصل اولماز . قوت ، حد ذاتنده موجود اولمالی وبو قدرت ملیه تحصیل اولونجه‌یه قادار لزوملی ضررلره ، فائده‌لی ضیاعلره تحمل ایدیلمه‌لیدر . . فورطنه‌یه اوغرایان بالونلر یاغاز بوشالته‌رق اشاغی اینرلر ، یا صفره آته‌رق یوقاری چیقارلر . هرحالده فورطنه اورته‌سنده بی عزم وقرار طورمق کبی خطای عظیم ارتکاب ایتمزلر . بوکبی مبارزاتده الك آز ضررله قورتولمق الك بویوك بر موفقیتدر .

حدودلرك بریسنده ، ملتلر بیننده بویله ایسه ، حدودلرك اوته‌سنده‌دولتلر آراسنده أولویتله بویله اولمق لازمدر . تورکلك مناسبات خارجیه‌سنده شدتله محافظه کار اولمالی ، اوجاقلی، اختیارلرینه ومدیرلرینه تبعیتله ماجرا پرستلکدن قطعیاً متوقی بولونمالیدر . بوخصوصده بوتون معناسیله عثمانلی تورکی‌قالمالی‌یز . چونکه پك واضحدر : توران خیالی ، بوکون بر خیال محال اولمسنه رغماً موسقوف سیاستنی بیلزوم تخویف وتشویق ایلر .

شبهه‌سز، روابط ملیه، مناسبات عرقیه بردولتك بوکون الك‌متین‌مسندلرینی تشکیل ایدرلر . حدود آشیری تورکلرله تأسیس محبت ایتمك، متین واوغرلرله یاقوت وموغوللرله ، هله ایران ، روس وچین تورکلریله قایناشمق ، غربك صولت بی‌رحمنه قارشی برکون عرق کبیر اصفره ، بوآلتون صوی‌مزه‌طیانمق

اوت ، بنده بيليرم ، زماننده بلكه بويوك برقوتدر؛ بويوك برقوت اولا بيلير . فقط زماننده ، تصابنده ؛ بوتون بو متفرّق قوانك اعلان رشد ايلدكلرى وقتده .. يوقسه ، زمانسز، وقتسز بونلرله اشتغاله قالقشمق استعمالنى بيلمه‌دن بومبالرله اوينامق قبيلندن اولور .

بويوك سلاحلرى قوللانمق ايچون اولا قوى بر بنيه‌يه مالك اولمق اقتضا ايدركه بو ، هنوز بزده يوقدر . هله كچيرديكمز شو دورهٔ نقاهتده بونلرله اوينامق ، كوزلريمزى يومه‌رق اوچورومله آتيلمقله مساوى اولور .

معتدل بر مسلك وبصيرتكارانه بر سياست ! .. ايشته بو كون بزه لازم ومنفعتمزه موافق اولان خط حركت بودر . اساساً حقيقتده پولتيقه نه‌در ؟ بو ، بعض جاهل جسورلريمزك ظن ايتدكارى كبى چيلغينجه اولمك دكل ، بلكه عقيلليجه أولمه‌مكه وياشامغه سعى ايلمكدر . كنديمك ورقيبمك قوتنى ايى بيلمك ، ايى طارتمق ؛ فائق ايسه‌ك ، چوروك يره باصمادن خطوه‌خطوه‌ودائما ايلريله‌مك ؛ دكلسه‌ك ، دشمنك آديملرى قارشيسنده منتظماً رجعت ايتمك ؛ فقط اصلا قاپيلمامق ، ياقالانمامق ، ازيلمه‌مك ، أولمه‌مك وبويله‌جه الى ماشاء الله ياشامق ! .. پولتيقه‌نك اساسى ، سياستك روحى بوندن باشقه برشى دكلدر .

وايشته بو كون دولتك اولدوغى كبى اوجاقلى‌نك‌ده يولنى آيدينلاتان ايشيق بو اولماليدر : خيالاته عدم رغبت ، مشكلاته قارشى الاستيقى وبصيرتكار بر مقاومت وصوكره دائما قدرت قوميه ايله متناسب بر فعاليتله عثمانلى تورك‌نك جسماً ، فكراً ، اقتصاداً ، اجتماعاً كمالنه غيرت ! . ايشته دائرهٔ فعاليت ؛ ايشته بتم فكرمجه اوجاقلرك واوجاقلينك بو كونكى وظيفه‌لرى . .

تورك اوجاغى رئيس سابقى

احمد فريد

او آبدنشه معابد عشقه علم و عرفانك ایقاد ایدیکن
اونوتمایالم ؛ اوك نظم و کدرهاك خدمتدی جلالتك
تأسیس و بنیاد ایتدیکی کبی .

مصطفی صبحی

مصطفی صبحی بك

مصطفی صبحی بك ۱۲۹۹ده کیره‌سونده تولد ایتمشدر. پدرلری قونیه والیٔ سابقی علی رضا بك افندیدر. والده‌لری صامسون اشرافندن بلدی رئیسی خلیل حلمی افندینك کریمه‌سی ممنونه خانمدر . عائله‌جه اصل مملکتلری صامسون‌در .

تحصیل ابتدائیسی قدس وشام شریفده ، تحصیل اعدادیسی ارضرومده ، تحصیل عالیسی مکتب حقوق شاهانه وپارس علوم سیاسیه مکتبنده‌در . اوروپایه دور سابقده عزیمت وانقلابدن بر بچق سنه صوکرا عودت ایله‌مشدر . علوم سیاسیه‌دن شهادتنامه اخذی ایچون ترتیبی مشروط (تهز) اوله‌رق « ممالك عثمانیه‌ده اعتبار زراعی تشکیلاتنك حال واستقبالی » موضوعنی تدقیق وتألیف ایده‌رك تهزی ژوری هیئتنجه مظهر قبول اولمشدر . مذکور تهز بیك طقوز یوز اون‌بر سنه‌سنده فرانسه‌نك جنوب اعتبارزراعی قونغره‌سنجه نظر مطالعه‌یه آلنمش ومؤخراً روما بین‌الملل زراعت أنستیتوسی جلسه‌سنده قرائت ورسالهٔ موقوته‌یه درج ایدلمك صورتیله مظهر تقدیر ومکافات اولمشدر. مصطفی صبحی بك اوروپاده‌کی سیاحتلری اثناسنده طنین غزته‌سنك مخابرلکنی ایفا ایتدیکی کبی درسعادته عودتندن صوکراده طنین ، ثروت فنون وحق غزته‌لرینه معاونت تحریریه‌ده بولونمشدر . صوك سنه‌لر ظرفنده ایسه تجارت مکتب عالیسنده معلومات حقوقیه ، دارالمعلمین عالی ومکتب سلطانی اقتصاد معلملکلرنده بولونمشدر. «علم اجتماعی نه‌در ؟» و«وظیفهٔ تمدین» نامله‌ریله برترجمه وبر تألیف ایکی اثری انتشار ایتمشدر . بیك اوچ یوز یکرمی سکز سنه‌سی ظرفنده تورکلرك انکشافات ملیه‌یه خدمت ایتمك أملیله ، بعض مبعوثان ، معلمین ومحررینندن وذوات معلومه ایله « ملی مشروطیت پرور » فرقه‌سنك تأسیسنه تشبث یتمش ودها صوکرا عینی افکار ایله مشترکاً موقع نشره وضع اولونان « افهام » غزته‌سنك مدیریتنی درعهده ایلمشدی . محمود شوکت پاشا مرحومك وقعهٔ قتلی اوزرینه میر مومی الیه ، رفیقی کوتاهیه مبعوث سابقی فرید بك‌له ودها سائر کیمسه‌لرله صورت معلومه‌ده وظائف رسمیه وخصوصیه‌سندن تجرید وسینوبه تبعید اولونمشدی .

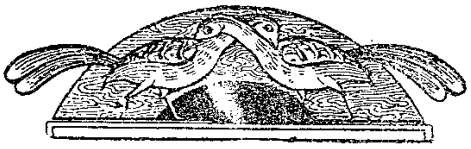

«تورکلك» ك استقامتلری

تورکلکدن نه آکلایورز ؟ نره‌دن نره‌یه کیدییورز ؟

عثمانلی تاریخنك ، غریب روزکارلریله تپره‌نه‌رك ، نهایت شو بر قاچ سنه ایچنده ، افقلرده ، بورالر فورطنه‌لرله اوچان ، صاورولان ، صانکه یرندن قوپاجق ظن اولونان ، بو یاپراغنده منظور «تورکلك» شئوننك اهمیتنی انکار ایده‌جك کیمسه قالدیمی ؟

تورکلك . . تورکلك .. فقط ، بر تورك بوندن نه آکلایور ؟ روحنك درینلکلرنده کیزله‌نه‌ن بر حس ، بر بنلك : روم و عجم‌دن خارج ، عثمانلیلق‌دن باشقا ، مسلمانلقدن اول بر بنلك ؛ اویله بر بنلك که ، اونی ، دنیایه دوشدیکی آندن اعتباراً دوکدیکی قانلرك ایزیله .. ایلك قان داملەسنه ، ایلك کون کوردیکی طوپراغه ، ایلك تورکو سویله‌دیکی اوجاغه قدر ، سوروکله‌یوب کوتورویور ...

انجق ، تورکلك ، تورك اولمیانه دشمنلق ، عثمانلیلغه یبانجیلق ، مسلمانلغه اوزاقلقمی ؟ یوقسه ، تورکلك (توران) می ؟.. یاکلیش تلقیلره امکان ویرمه‌مك ایچون ، درحال سویله‌ملی‌که ، تورکلکك استقبالی : متعدی دکل لازم ، منفی دکل مثبت چاره‌لرله واعظمی دکل اصغری محیطلرده چالیشمق‌له حاضرلانه‌بیله‌جك‌در .

بوکون تورکلك ، مع التأسف ، یهودیلکدن صوکرا الك زیاده اضمحلاله اوغرامش بر ملیتدر . تورکلر ، یهودیلر کبی دکل ، حتی برلك یشایان برچوق قوملر کبی‌ده دکل ، آسیاده ، جابجا .. هم کثافت وعظمتله موجوددر . فقط ، دینله‌بیلیرکه ، بونلرك تورکلکلری عرقیدر ، ملی دکل ؛ سوزلری ، صانکه ،

باشقا باشقا دیلدن ، دیله‌کلری باشقا باشقا یوره‌کدن ، هله سنجاقلری تورلو اورنکدندر . یا ، عثمانلیلقده تورکلك او عظمتلی فتوحات ایچنده نه ألیم بوزغونلقلره اوغرامشدر؟.. اوحالده‌که ، تورکلك ، شیمدیکی عثمانلی محیطنده ، معنای تامیله متشخص دکلدر .

اونك ایچون ، بوکونکی تورکلك : تورکك شخصیت جبلیه‌سنی حس ایتمه‌سیله باشلایه‌رق ، فعالیت حیاتیه ومحیطیه‌سنی اوحس مبجل ایله علاقه‌دار برماهیته افراغه چالیشماسیدرکه ، بوحال ، تورك ملیتنك یکی بر دور انکشافه کیرمه‌سی دیمك‌در .

بناءً علیه : حسیات و ادبیات ایله ، ساده‌جه روحی و خیالی دکل ، (بر ملتك تشکیلی) کبی ، حیاتك هرتورلو لوازمیله علاقه‌دار ، مادی وحقیقی بر ایش قارشوسنده بولونیورز . فقط ، بو ایشده طوتاجغمز یول .. نره‌دن کلوب نره‌یه کیدییورز ؟ دکل بویله مهم ومعضل مسائل حیاتیه واجتماعیه‌ده ، حتی الك عادی ایشلرده ، استقامتلری تعیین اولونمادن وجوده کلمش بر اثر کوستره‌بیلیرمیسکز ؟.. آرابا تکرلکی یاپمقله کچینه‌ن بر دمیرجی‌نك بیله ، بر آن ایچون ، دائره‌نك مرکزینی ، قطرلرك طول وابعادینی ، نظردن قاچیردیغنی فرض ایدیکز ، نتیجه‌ده ، وجوده کلن تکرلکلرك ، احتمال اغلب ، قطع ناقص شکلنده اولدقلرینی أسف و حیرتله کوره‌جك وبوتکرلکلر اوستنده آرابانك نه باش دوندوریجی ، نه یورك بولاندیریجی دالغالرله ایلرلیه‌جکنی تصور ایده‌بیله‌جکسکز ...

اوحالده ایجه دوشونمه‌لی‌یز : برکره ، صورت عمومیه‌ده ، هرهانکی بر ایشك استقامتلری ، او ایشه متعلق تفرعاتك ، تعبیر علمیسی ایله ، حادثات تالیه وفرعیه‌نك باغلاندیغی (حادثات عالیه) ده تعین ایدر . بر فیله‌سوف ، بر دمیرجی قدر فکریات وعملیاتی بویله معلوم ومعین استقامتلر حذاسنده معامله‌یه مجبوردر .

پك اعلی! برملتك حیاتنده‌کی استقامتلری کوسترن حادثات عالیه؟... بونلری، یکی برکائناته آغوش آچان تورکلرك، برآن ایچون، کوزدن قاچیرماملری لازم :

نفوس — وحدت — ثروت .

باح !... باری بیلمه‌دیکمز برشیٔ سویله‌یه‌یدیکز . اقتصادی ، اجتماعی نه‌قدر کتاب ، رساله ، مقاله .. وارسه ، هپسنده ، مسئله کچمزکه ، بواوچ ماده‌یه تماس ایتمه‌سین . ذاتاً بزده باشقا برشی ادعا ایدییورمی‌یز ؟ شوقدرکه ، تورك دنیاسنده الك بویوك وارلق اساسلرینك ، عینی زمانده ، اشارتلرینك ، بواوچ عنصر اولدیغنی بیله‌رك، وفقط ، مسائل جاریه‌نك، حادثات روزمره‌نك بوعناصردن هربریله جهت مناسبتنی‌ده تعیین ایده‌بیله‌رك اوکا کوره حرکته کندیمزی مجبور طوتمالی‌یز. تورکلك ، تورکلك .. دیه دنیاده وجودمزك یکانه سبب وحکمتی اولان شوجدول حیاتی‌یی‌ده ، طبقی مسلمانلق ؛ طبقی عثمانلیلق ونهایت طبقی انقلابجیلق کبی جاهل وصنعی ، عین زمانده نمایشکار، عین‌زمانده کیندار حسلر وفکرلرله کورله‌تمیه‌رك، بوتون ملتداشلریمزی بوحیات جدولی اطرافنده صمیمیتله ، محبتله ، عشق ایله طوپلامایی بیلمه‌لی‌یز . بوکا موفق اولورسه‌ق نه‌موطلو بزه ، نه‌موطلو ملتمزه ..

الك أبدنشان معابد عشقی علم وعرفانك ایقادایتدیکنی اونوتمایه‌لم ، الك مظلم وکنهکار خصومتلری جهالتك تأسیس وبنیاد ایتدیکی کبی .

*
* *

مع‌مافیه ، برملتك وارلغنده‌کی بو عناصر اساسیه ایله تفرعاتی ایضاحه، شو یازیلری یازدیغم زمان بنی احاطه‌ایتمکده اولان شرائط ووسائطك مساعده‌سی وارمی ؟ اسف و ألمله ، خیر دیه‌جکم . یالکز شو اوچ عنصری ، تماس ایتدکاری مسائل ایله زمره، زمره تعداد وبرآز ایضاح ایده‌بیلرسه‌م، خاطرم وبعض مضبوطاتم ، بونی تأمین ایدرسه کندیمی ینه بختیار عد ایلیه‌جکم :

ملتك نفوسی

آزلق ـ چوقلق ، تربیهٔ دینی ـ اخلاق مدنی ، سفاهت ، امراض ... فه‌مینیزم: بیلیورسکز ، نفوس ، بالذات وارلق ، ملتك وارلغی‌در. مع‌مافیه نفوسك

ازلغی ویا چوقلغی ، صورت مطلقه‌ده أبی ویا فنادر دیه‌بیلیرمیسکز ؟ ملتکزك افرادی چالیشقان ومستحصل اولمادیغی حالده نفوسك چوغالماسی سفالتك آرتماسنی انتاج ایتمزسه شکر أیله‌ملیدر . چالیشقان بر ملت ایچون بیله تزاید نفوسده بر مسئله کوزه چارپار : « قوهٔ استحصالیه‌نك سعهٔ استحصال ایله تناسبی » مستملکه‌لر اولماسه آلمانلرك آسیت قاربونیکدن، انکلیزلرك ایسه‌ایپلك یوماقلرندن انقطاع تنفسه اوغرامالری محققدر . دیمك نفوس بشرله ، اوستنده‌یاشادقلری طوپراقلرك مساحهٔ سطحیه‌سنی وهرفردك قیمت استحصالیه‌سی ایله محیطك سعهٔ اقتصادیسنی اولچمك ، بیچمك ، لازم . فقط ، بونلر ، اوزون وانجه ایشلر . نفوسك آزلغنده ، چوقلغنده بزم ایچون ، دقت اولنه‌جق تجلیات ؟ آلمانیا ـ فرانسه ، آلمانیا ـ انکلتره آراسنده‌کی ، صوکرا ، اسلاو ـ جرمان عالملرنده‌کی نفوس محارباتی ، اقتصادقدر مدافعهٔ ملیه‌نقطهٔ نظرندن شایان تدقیق وامتحاندر. بواسرار آلود محارباته قارشی چینك نفوسنی کوسترمن رقم مدهش (٤٥٠) میلیون ، مدهش اولدیغی قدر معنیداردر . هله بونی متعاقب ، چینلیلر کبی قوجه روس قازاقلرینی‌ده آمالنه‌رام‌ایدن ژاپون‌ملتنك نهایت ٤٥ میلیون‌نفوسدن عبارت اولدیغنی کوردیککز زمان . ؟ دیکر طرفدن، ینه ٤٥ ، ٥٠میلیونلق انکلیزلر ، ۲۸۰ میلیون نفوسی ودنیانك الك بویوك زنکینلکلرینی حائز اولان هندستانه ناصل حاکم اولویورلر ؟

تورکلك ، شبهه‌سز ، آسیای صغراده ، نفوسنك چوغالماسنه محتاجدر . انجق قانی تمیز ، وجودی زنده، دماغی جوال افرادنفوسه‌ده احتیاجی محققدر. شیمدیکی عطالت ومسکنتده نفوس ملی ، بش مثلی‌ده آرتسه ، بوحال سفالتمزك واسع مقیاسده انتشارندن باشقا نه‌یه یارار ؟ فقط ، نه‌در ، یالکز بزده دکل، عموم نفوس اسلامیه‌ده‌کی بومذلت وسفالت نه‌در؟ اسلامیت مانع ترقی وفلاح‌می؟ تاریخ مدنیت اسلامیه نورلی نظرلرله تدقیق اولونجه، برآز دوشونولنجه، بزی محکوم ومضمحل ایدن اسلامیتمی ، اسلامیتده‌کی جهالتمزمی ، بحق الانصاف

تقدیر ایدیله بیلیر . هرنه‌حال ایسه ، مسئله‌یی صددیمزه ارجاع ایده‌لم . استقرار نفوسده : دین واخلاق دائما حاکمدر . اونك ایچون ، تورکلرك‌ده سائراقوام اسلامیه قدر (ارشادات حقیقیهٔ احمدیه)یه ایصالی ، فی یومنا هذا ، هیئت اجتماعیه‌لرنده‌کی عطالت ومسکنته حکمران موروثات وموضوعات فکریه‌نك کوکندن تمیزله‌یه‌رك بر (تربیهٔ دینی) و (اخلاق مدنی)نك تأسیسی معنای تام ومفیدی ایله ترقیٔ نفوسده اس‌الاساسدر .

بوتون عالمده ، نفوس بشر متزاید ایسه‌ده ، صوك سنه‌لرده نسبت تزاید آزالمقده ومعنای نسبیده بوتناقص نظر دقتمزدن قاچه‌میه‌جق اسباب مهمه‌یه عطف واسناد ایدلمکده‌در . برکره ترقیات مدنیه‌نك تأثیری ؛ مترقی ملتلر عرقیت اعتباریله ضعیفله‌یورلر . « پك اینجه‌لمش عرقلر صنعی‌چیچکلر کبی‌خاصهٔ تولیدی غائب ایدیورلر . » فی‌الواقع سفاهت ، امراض ، عقامت ، خدمت عسکریه ، تأخر ازدواج ، شرائط سعی وعمل ، اسباب تعیش ، هپ ترقیات مدنیه ایله علاقه‌دار وضعف عرقی موجب مسائل مهمه‌دندر . مع‌مافیه ، عائله تشکیلاتنده حس شفقت وفضیلتك ، یاغیر مؤسس ویاخود مهمل اولماسی ، چوجوق محبتنك زوال ونتیجه اعتباریله یکی نسللرك ضیاعنی ایجاب ایدییور . بومسئله ایله فه‌مینیزم ، بزده‌ده شایان دقت منظره‌لر عرض ایدییور . اساساً غیرمدرك وصرف آلامود فه‌مینیزمك ، قادینلرقدر چوجوقلرك موقعی‌اخلال ایده‌جکی بدیهیدر . مذبذب ، مفرط فکرلر قوجه‌لره قارشی برنوع تحکم‌حسی ویره‌رك قادینلرده چوجوق قورقوسی اویاندیرر وبوحال تناسله مانع اولور . علوم اجتماعیه متخصصلرندن برینك پك کوزل سویله‌دیکی کبی « قادینلر آنالق مشاغلندن قورتولمق دعواسنه دوشوبده چوجوقلرك شرائط تربیویه‌سی تعین ایده‌مه‌ین دورلرده یا تولداتك تناقصی ویاخود مولوداتك ضیاعی بر امر طبیعی دکلیدر ؟ »

نهایت نفوس مسائلنده ، کویلرله شهرلرك مناسباتی ، مراکز زراعیه

وصناعیه آراسنده‌کی تحولات نفوس وآیریجه مهاجرت‌واستعماری تدقیقه‌واسطه وامکان اولورسه نه‌مراقلی‌ونه‌فائده‌لی لوحه‌لر وستاتستیقلر قارشیسنده بولونلمش اولور ؟ . .

*
* *

ملتك وحدتی

عنعنات ، حسیات ، ادبیات ، لسان :

ملتك قوامی وحدتنده ایسه‌ده کیفیت وحدت متخالف؛ عنعنات، حسیات وادبیات مختلف صورتلرده تجلی ایدیور . بعض ملتلرده بونلردن برقسمی ، بعضلرنده دیکر قسمی متبارزدر . بزم عثمانلی تورکلرنده، بوتون بونلر، ملیتدن زیاده بین‌الملیت اسلامیه وبین‌الملیت عثمانیه حسابنه ایشله‌نلمشدر . عنعنات ، حسیات وادبیاتمز رومدن ، عجمدن ، عربدن ، شبهه‌سز ویردیکندن چوق فضله آلمشدر . آسیای صغراده تورك تاریخی ، تاریخ عنعناتی قسماً طوپراقلره کوچمش‌وقسماً عصرلرك هجوملرینه قارشی یشیل‌یوصونلر وقره‌پاصلرله‌اورتونه‌ن مزار طاشلرنده ، چشمه ، تکیه وجامع کتابه‌لرنده محفوظ دورویور. حسیات وادبیات ملیه ایسه آلتون رنکلی طاغلرده ، ذیقیمت معدنلرك حیات اعصار- دیده‌سندن خبر ویره‌ن پارلاق طامارلر وبعض طاشلر کبی اسرار انکیزدر .

فی‌الواقع نامق کمالك لسانیله‌ده سویله‌مك ایچون : « ادبیاتك رابطهٔ ملیه‌یه عائد خدمتندن اوقدر محرومزکه ، لسان عرب منتشر اولدیغی یرلرده، یونانی کبی زماننك کافهٔ متأثر علمیه‌سیله قوت بولمش برلسانی فصاحتله محوایتمش‌ایکن تورکجه‌مز هنوزالفبایی اولمایان آرناوود ولازلسانلرینی بیله اونوتدیرامامشدر. مناسبات ادبیه‌نك فقدانی جهتیله مثلا ، بر بخارالی تورکجه سویله‌دیکی حالده بوراده‌کی تورکلر ایچنده بر فرانسز قدر دیلندن اکلایه‌جق آشنا بولونماز . » شوقدر وارکه ، نامق کمال مرحوم ، شوحالی فعالیت ادبیه وسیاسیه‌نك فقدانه ویره‌رك ادبیاتمزك تورك روحنه یبانجیلغنی دوشونمك ایسته‌مه‌مشدر . او، حتی تکملهٔ صدده کمالندن مأمول ایدلیه‌جك درجه‌ده سطحبینانه ، لسانمزك بالقوه

شامل اولدیغی محسناته کوره الك برنجی لسان دیمکه شایان اولدیغندن بحث ایدییور، « چونکه ، دیور ، زمین افاده‌سی مناقب طبیعیات ایچون ترتیب اولونمش بر نمونه خانه کبی اوچ اقلیم جسیمك محصول طبیعتنی جامع بولوندیغندن . . . عرب بادیه‌لرینك اثمار افکاریله روم وایران چمنزارلرینك ازهار آثارینی جمع ایده‌رك کلدستهٔ بیانه بکندیکی کبی زینت ویریور ...» حال بوکه، ذاتاً شو سببلرله دکلیدرکه ، ادبیاتمز تورکلر آراسنده‌ده پك محدود بر زمره‌یه ، عادتا لفویونه انحصار ایتمش ، بودیارده عصرلردن بری تورك روحی ترنم ایدلمه‌مشدر. عرب بادیه‌لرندن ، ایران چمنزارلرندن طوپلادیغمز ازهاری دیه‌لم ، ایچمزدن دوغان صمیمی آرزولرله تنفس ایده‌مه‌مش واویله کندی کوکلرنده‌کی طوپراقلریله سینه‌مزده، دائما آیری ویبانجی، بسله‌یه‌رك محصول حقیقیٔ طبیعتمزك سرپیلوب انکشاف ایتمه‌سنه مانع اولمشز . . آجی حقیقتلری برآز دها سویله‌دوب‌ده دوشونه‌جك اولورسه‌کز .. یا، حرفلریمز دیه‌جکسیکز، لسانمزك حرفلریمی؟ بونلرك اصلاحیمی . تعدیلیمی ؟ نیچون دیلکزی آغزیکزك ایچنده صاغه ، صوله چویروب صوکرا یوتقونیورسکز ؟ یوقسه ، بونلرك تبدیلیمی لازم ؟.. ایشته بویله برچوق مسئله‌لر دالغالرله اوزریمزه هجوم ایدییور. هیچ، تاریخی ، عنعناتی، حسیاتی، ادبیاتی ولسانی بربرلرندن آییرمق ممکنمی؟ بونلر، تورکلکك طلسملی خزینه‌لرینی تشکیل ایدرلر . بوخزینه‌لرك اسرار انکیز قاپولرینی بردن آچمالی‌که ، تورکلرك کائناتی آچلمش وکونلری دوغمش اولسون .

مسئلهٔ صنوف

هیئت اجتماعیه افرادی آراسنده عنعنات ، حسیات وادبیاتجه اشتراك ومشابهت ناصل سبب وحدت ایسه، اوصاف واستعداداتجه افتراق وتخالف‌ده اویله‌جه سبب قوت وموجودیت‌در . بوتخالف سائقه‌سی ایله‌درکه ، وظائف اجتماعیه‌جه تخالف حدوث وبالنتیجه ، هیئت اجتماعیه‌ده صنوف مختلفه ظهور وتأسس ایتمشدر . بر ملتك افرادی صورت عمومیه‌ده علمادن ویا مأمورین

وعسا کردن ویاخود ، بونلرسز ، ساده‌جه ارباب زراعت وصناعتدن مرکب اوله‌میه‌جغی کبی یالکز ارباب ثروتدن ویا ارباب فقر وضرورتدن ، یالکز خواص ویا عوامدن‌ده متشکل اوله‌ماز. مدنیت بشریه تاریخنده جابجا تدقیق وتماشا ایدیله بیله‌جکی وجهله ، تشکیلات ملیه‌نك قوتی بالخاصه ایکی منتهایی یکدیکرینه وصل وتقریب ایدن صنوف متوسطه‌نك وجودنده متجلیدر . یونان قدیمك اضمحلالی، عظیم مالکانه‌لره وبیکلرجه اسیرلره صاحب زنکینلرله ، کوچوك تارلالرنده کوچ حال یشایان فقیرلردن مرکب ایکی اردونك قارشی قارشی‌یه چیقمالریله واقع اولمیورمی؟ توسیدیس ویولیب بوحادثه‌لری قید ایتمشدر . صوکرا ، یونان قدیمه بر (صح معظم) بخش ایدن رومانك ، اوجهانکیر ملتك‌ده افولی ، ینه مدیرانك بوتون شعبات مساعی‌یی استیلا واستملاك ایله وقسماً خلقی سفاهته وتنبللکه تشویق ایله سربست وفضیلتکار اهل وطنك عادی اسیر واجیر اردوسی حالنده قارشیلرینه چیقمالرندن باشقا صورتله ایضاح ایدیله بیلیرمی ؟

بزده‌ده عثمانلیلغك انحطاطی صنوف مؤسسهٔ ملیه‌نك زوال واضمحلالیله باشلایور . عوام ایله خواص آره‌سنده بر خطوهٔ اتصال اولان تیماروزعامت ارباب وتوابعی‌که ، فتوحاتده بالفعل یارالقلری کورولمش ودیرلك اوله‌رق کندیلرینه بعض قری ومزارع بخش ایدلمش اولان وقت صلحده مساعیٔ عمرانیه وزراعیه‌نك کافلی ـ وقت حربده ایسه اردوی عثمانینك اوکنه کچیله‌مه‌یه‌ن سیف صائلی ـ اصیل وطنپرور اوجاقزاده‌لردن مرکب ایدی. قوجی بکك، تا (۱۰٤۱) تاریخنده اشارت ایلدیکی وجهله ، شبکهٔ ملیه‌نك مسندی اولان بوصنفك زواله یوز طوتماسیله قوای دولت دوچار ضعف وکدر اولمش، و«ممالك اسلامیه‌ده اولان سنجاقلر وایالتلر موجودالاسم ومعدوم الجسم برقالب بی روحه دونمشدر.» ایشته بویله‌جه، تقریباً بیك سنهٔ هجریه‌سندن بری مملکت داخلنده شورش و اختلالك اوکی آلنه‌مادی. چونکه صنوف متوسطه اورته‌دن قالقمش ، یوکسك طبقه برفیل خورطومی قوت وشدتیله طبقات سافله‌یی چکوب امکه باشلایه‌رق، یونان قدیم

ورومادہ کورولن آثار اضمحلال عیناً بزدہ وجودینی احساس ایتمشدر. اوچ یوز بوقدر سنہ‌یی بولان بودورانحطاط نتیجہ‌سندہ ایسہ، اومعظم عثمانلیق نامنہ پك آز شی قالمش و تشکیلات قدیمهٔ ملیہ‌نك مرکز ثقلتنی تشکیل ایدن مقام سلطنتك خواص ذاتیہ وخلافت اسلامیہ‌نك بوکا متقم قدسیت اضافیہ‌سی ایلہ دولت معاذالله قطعی برانحلالدن تأمین مصونیت أیلہ‌مشدر. فقط، هانکی دولت وحکومت واردرکہ، نفوذ واقتدارینی، حوزهٔ حاکمیتندہ‌کی برقوهٔ اجتماعیہ‌دن آلمش اولماسین؟ دورهٔ اصلاحات نامنی آلان صوك عصر ایچندہ «اخوت، عدالت، مساوات» طرز طرازیلہ، عثمانلی دولتندہ ایشتہ بویلہ برقوهٔ ملیہ‌نك احداثنہ چالیشلمش ایسہ‌دہ — فرانسز ملتی کبی بر عثمانلی ملتی خلق و ایجادی ایچون — اسکی فرصتلر، مع‌الاسف چوق اول قاچیرلمش اولدیغی کبی، مجددلرجہ یکی اساسلرك‌دہ ایجہ اکلاشیلہ‌مامسندن نہ‌وجہلہ ونہ‌ماهیتدہ بر قوهٔ ملیہ ایچون چالیشلماسی لازم کلہ‌جکی تقدیر ایدیلہ‌مہ‌مشدر.

شویلہ بر نظر سطحیٔ تاریخی ایلہ نہ‌عظیم مسئلہ‌لر قارشیسندہ بولونلدیغی تظاهر ایدیور: تشکیلات قدیمهٔ ملیہ‌نك صوك عصرده تماماً زوالیلہ، هیئت اجتماعیہ‌مز، صنوف ضابطهٔ داخلیہ‌سندن محروم اولہ‌رق معنای حقیقیسنك، بر دور اضمحلالہ داخل اولمش. سلطنت سنیہ ایسہ، سینهٔ ملتدہ‌کی جذور حیاتیسنی غائب ایدہ‌رك مجرد ومعلقدہ قالمشدر. بز، ایشتہ بویلہ بردورهٔ فترتك اولادی‌یز. اسکی عثمانلیلردن صرف نظر، شیمدی یکی ملتك تشکیلاتندہ حکمیات اجتماعیہ‌یہ لاقید و لاابالی اولمایہ‌جغمزی امید ایدہ‌لم. امید ایدہ‌لم که، باشدہ بوروقراسی برصنوف مأمورین وعساکر، فقط، معنای موجودیتلرینی اکلایہ‌رقدن — بولوندیغی حالدہ بالجملہ صنوف جدیدهٔ اجتماعیہ، سجایای ملیہ‌لرینی کوزہ‌تہ‌رك دولتہ‌که اوسجایا ایجابجہ بر حکومت پدرانہ تمثیل ایدر. — مربوطیتلرینی بیلسینلر. دولت ایسہ بوروقراسئ ایلہ حال تمودہ اولان بوصنوفك موقعنی تقدیر واورابطہ‌یی تأمین ایتمہ‌یی اقدم وظائفندن، بیلسین.

صورت عمومیه‌ده ، ملتك وحدتنده ، حتی تشکلنده حکومتك وضعیتی ؟ اساساً ، عنعنات، حسیات وادباتی نه‌درجه برلك اولورسه اولسون، حکومت دینیلن بر عضوده کسب مادیت ایتمه‌یه‌ن هرهانکی برهیئت اجتماعیه، تشکلنده هنوز ابتدائی وناقصدر . مع‌مافیه ، وحدت ملیه ساده‌جه مساعیٔ اجتماعیه ایله حصول بولمش وبوله‌جق شیلردنمیدر؟ یوقسه ، بونده تطبیقات سیاسیه‌نك حصه‌سی وارمیدر . بیلیورمیسکز ؟ بوکون ۵۰ میلیون نفوسه مالك و بر اوندن زیاده مستملکات اهالیسنه حاکم اولان (فرانسز وحدت ملیه‌سی) ، نه ۱۷۸۹ انقلاب کبیری، نه‌ناپولیونك جهانکیرلکی نه‌ده ۱۸۷۰ انتباهی ایله وجود بولمشدر . سه‌لت ، لاتین، فرانقلردن مرکب ـ نه‌برعرق ، نه‌برلسان، نه‌بردین ـ برخلیطه اولان بومعظم ملتك، بولسان وادبیات ایله‌وحدت ملیه وسیاسیه‌سی الك‌معظم ومطلق پادشاهلقلرك حوزهٔ تقدیراتنده تکون ایله‌دی. بوکونکی روسیا وآلمانیاده دها یقینی، کندیمزده جهت جامعه ینه بویله بر(پادشاهلق)در. ده‌موقراسینك اساس مشروعیتی، الك‌بویوك فیلسوفلرك شهاداتیله‌ده ثابت‌اولدیغی وجهله، ته‌اوقراتیك اساسلر قدر مافوق‌الطبیعه‌در . بناءً علیه ، مشروطیتده افراط بی‌لزوم وهله ، قانون اساسی‌یی ایجابات فطریهٔ ملیه فوقنه اصعاد بوس‌بوتون مضردر . امور اداره‌ده دخی احوال محیطه‌یه باقمقسزین بعضاً بر وبعضاً دیکر قسم نظریات ایله حرکت اثرجنت واهانت دکلسه، غیر قابل عفو برجهالتدر. برزمانلر ، اوقدر صیقی طوتوب صوك دورلرده ابذال اولونان عدم مرکزیت ، اناطولیمز ایچون عظیم‌فترتلره سببیت‌اوله‌بیلیر... عربك ایمپراطورلقدن ایسته‌دیکی عدم‌مرکزیت ـ عرب ملیتپروری حقیقةً منور ومتفکر ایسه ـ عربلق ایچون مرکزیتدن باشقا برشی اوله‌ماز ناصل‌که ، تورکك اناطولی‌یه ایسته‌یه‌جکی عدم مرکزیت تورکلك ایچون مرکزیت‌در، هله، تورك نفوسی ایچون ایکیده برده کردستان وارمنسان ویا عربستانه سفردن مصونیت واستراحتدر .

§ حکومتلرك فعالیت‌سیاسیه‌لری نقطهٔ نظرندن : یالکز خارجی سیاسیاته اهمیت

ویریله‌رك داخلی سیاستی اهمال وبونی ، هله ابتدائی مملکتلرده خلقك جهل وتعصبیله اوینامقدن عبارت ظن ایتمك پك زیاده خطر انکیزدر. دولتك حدود واستقلالنی خارجه قارشی مدافعه‌یه حصر فعالیت ایله داخلده هر درلو منازعاته وصنوف مختلفه آره‌سنده تولید خصومت ونفرته سببیت‌ویرمك، وحدت‌ملیه‌یی ازعاج ودوچار ضعف ایدن احوالدندر . ولوکه ، قوتلی ومستقل و عادل بر حکومت عزم واجتهادیله اولسون. «ملتی الك زیاده مسعود ایتمك ایچون داخلاً ییوب بیتیرمك» اوملت ایچون البته برخدمت دکلدر .

§ وبرده وحدت ملیه تربیهٔ ملیه ایله تکمل ایدر . بوتربیه‌یی کیملرك تدویر و تنظیم ایده‌جکی مهم بر مسئله‌در . عائله‌می ، حکومتمی ، صاریقلیلرمی ، صاریقسزلرمی ؟. تربیه‌یی عائله قدر حکومتدن ، صاریقلیلرقدر صاریقسزلردن اسیرکه‌یه‌مزسکز . ایش نره‌ده ؟ مربیلردن برویا دیکر قسمنك چرخندن چیقمش ایکی سیاح تورك فرض ایدیکز . بونلره اسکی ویا یکی دنیاده تصادف ایدن برهندلی هرایکیسنك‌ده هیئت عمومیه‌سنه مشوار وحرکات ویا تفکراتده شایان دقت مشابهتلر کوروروده بوکیفیتی وحدت ملیه‌لریله ایضاح ایدرسه،مقصد حاصلدر . مربیلر کندی آرالرنده ، ایسته‌دکلری قدر منازعه ایتسینلر . بو نتیجه‌یی وحدت کتیره بیلیورمی ؛ ایشته ملتلرینه الك بویوك خدمتلری ...

§ نهایت (و ضعیت اراضی) نك ملی وحدتلره تأثیری نه سحرکاردر!. مختلف عرق و لسان و دینه منسوب ـ آلمان ، فرانسز ، نورمان ، ایتالیان ـ بر حلیطه‌دن، سن‌غوطار تپه‌لرنده تولدایدن‌براسویچره ملتی،هوغونك‌ویردیکی کبی طاغلرك، وادیلرك، صولرك و کوللرك تأثیراتنه ناصل بر تسلیمیت متوکلانه ایله تابع اولدی.یا، تورك مملکتلری. طربزونك حوالیٔ شرقیه‌سندن‌اسکندرون کورفزینه‌قدر چکیلن بر خط مفروضك صولده قالان قطعهٔ عراکدن آسیای صغری ویا اناطولی نامنی آلیور ، او طاغلریله ، او وادیلریله ، او نهرلریله . بزم‌ایچون نه‌فیاض بر عائله ، برملت اوجاغی‌در . هله نفوسمز ، اسویچره کبی‌ده

دکل، عینی دین، عینی لسان وهمان‌عینی عرق ایله بورالرده متکاثف وحاکمدر.

آنجق ، اسیای صغرانك بو طاغلر، بووادیلرله علاقه‌دار مرکز وحدت سلطتی، نره‌سیدر؟ استانبولمی؟ استانبول بوتون‌تورك، عثمانلی واسلام قلبلرینك برلشدیکی بر قطب علویدر . فقط ، وضعیت حاضره‌سیله ، نه ستراز ژیا ، نه جغرافیا، نه انتوغرافیا نقطهٔ نظرلرندن نه‌عثمانلیلغك، نه‌ده تورکلکك مرکزی اوله‌بیلیر . مادامکه ، بر تورك وحدتنك پیش تشکیلاتنده‌یز ، او طاغلر ، او وادیلر ، او نهرلرله و بونلرك آراسندن، آلتندن واوستندن کچن یوللر وتیمور یوللرله علاقه‌دار بر مرکز وحدته، آسیای صغری ایچون‌احتیاج، هم‌عاجلدر. فقط بوراسی نه قیصری‌در ، نه قونیه‌در . یپ‌یکی بر بلده، اناطولی ایچون: علم ، عمران ، مدنیت ، قوت و جلادت نشر و توزیع ایده‌جك بر مرکز تابداردر. یا، استانبول؟ تکرار ایده‌لم، بوتون‌قلبلرك‌پایتخت‌اجلال احتشامی‌در، پادشاهلریمزك‌ده کاشانهٔ ذی‌وقار دبدبه‌داری ، بلکه بر صیفیه‌در . خلاصه ، تورکلرك روحلری ، آسیای صغرانك وضعیت اراضیسی ووحدتی بویله یکی بر پایتخته عرض احتیاج ایدییور . اما ، استانبول صیفیه اولمازسه بو یکی پایتخت بر (شتویه) اولسون .

قره دکزدن آق دکزه‌قدر ، سواحلمزده ماوی بر اویا کبی ایچه نقطه‌لر ودوکومارله‌ایشله‌نمش روم مستملکه‌لری وار ، داخلده‌ده، شورایه‌بورایه‌سرپلمش جزئی مقدارده عناصر سائره ا کسیك دکلدر . فقط ملی و مدنی تعالیمزله ، بر قسم مهمنده، لسان مادرزاد، تورکجه‌سز اولان بوعنصرلرك، تورك‌وحدتنه قارشی غیر محسوس بر حاله کله‌جکلری شبهه‌سزدر .

*
* *

ملتك ثروتی :

زراعت ، صناعت ، تجارت : ثروت شخصلرده اولدیغی کبی، ملتلرده‌ده(عینی اقتدار) در . روی ارضی ستر وتزیین ایدن بوتون بوانعام طبیعت ، بوتون

بو ثروتلر انسان ایچون دکلمی ؟ انسان، بو بالچیق طوپراقلرك نوزاد مستثناسی ینه بو طوپراقلرك فیضا فیض زنکینلکلرینی انکار ایدرسه نعمت ناشناس‌در . مرعاسی وارکن چوبانلغی ، ترلاسی وارکن چفتجیلکی ترك ایدن زمرهٔ بشر، خطای عظیم ایشله‌مش اولور . فی‌الواقع « زراعت ، متناسل عرقلرك پناهی ، خزینهٔ تأسیساتیدر » محترم بر معلمك بو سوزی جلدلر دولوسی تشریحاته مستعد برزبدهٔ حقیقتدر. اناطولینك حال و استقبالی زراعتله علاقه‌دار دکلمی ؟ یا ، بوراده‌کی ترکلرك طوپراغه ابتلاسی الك بویوك نشانهٔ مدنیتلری عد اولنمیورمی ؟ عرقلرك و ملتلرك مدنیتنی (استقرار اجتماعی) نقطهٔ نظرندن تدقیق‌ایدن مهرهٔ اجتماعیونك بری روسلردن مدنی کوسترمه‌لری ینه‌اوابتلادندر. شیمدی بو تورکدن مانیفاطوره‌جی ویا فابریقاطورمی یاپمق ایسته‌یورسکز ؟.. هرحالده زراعیاتك ترقی دوره‌لرنده صنایع و تجارتك‌ده ترقیسنی کورویورز. زراعتی پك مترقی اولان ایتالیا جمهوریتلرینك صنایعجه‌ده ، تجارتجه‌ده کیری اولمادقلرینی تاریخ سویله‌یور . انجق بو صنایع زراعیات‌ایله : صاپانله . یوللق‌له، بغدایله و نهایت پانچارله و سائر نقلیه ایله علاقه‌داردر . زراعت مملکتلرنده تجارت‌ده اویله اولمالی دکلمی؟ محصولات ملیه‌نك احتیاجه کوره داخل وخارجده تداولنه بیچون یابانجی اللر دلالت ایتسین . بزده حال شو مسروداته موافقدر. تورکی ، سجایای عرقیه و احتیاجات محیطیه‌سی خلافنده راست کلن صنعت وتجارته سوق ایتمك اونك طبیعی وملی یولنی غائب ایتدرمکدر . اناطولیده یشایان بعض عناصر اراسنده‌کی آهنك حیات‌ده، انجق هر عنصرك بعض شعبات مساعیده‌کی استعداتنك انکشافیله تکون ایده‌جك تکافل و امتزاج سایه‌سنده حصول پذیر اولور اما ، مانع اولمق قابلمیدر، بو آهنکك حسن ترتیبنی ادراك ایتمه‌یه‌ن بیجه مجادلات کوندن کونه میدان آلمقده‌در .

خلاصه ، عصرلر کلوب کچدکجه ، بر مملکت ساده‌جه چفتجی ایکن ، اوله‌بیلیرکه ، مهم بر مرکز صناعی اولور . فقط ، هر استحاله‌ده بر مشیت

برتدریجیت ازلیه واردر. تطبقات سیاسیه و اجتماعیه‌ده ایشته بومشیت وتدریجیتی تعقیب وتسهیلدن باشقاشی یاپمق جائز دکلدر. بویوك پترو روسیه صنایعی نامنه تأسیسات مهه وجوده کتیردی. فقط، بوکون روسیه‌نك مدار افتخاری زراعی ترقیاتی سبب قوتی‌ده زراعی ثروتی‌در. روس مراکز صناعیه‌سنده‌کی فعالیت ایسه، غربك او بیلدیکمز فعالیت غولانه‌سندن باشقا ماهیتده، بر فعالیت، بلکه بر فعالیت سیاسیه دکلیدر؟ هم اویله بر فعالیت سیاسیه‌که، قوزموپولیتوز اجنبی‌در، روس روحندن اوزاقدر.

§ اناطولیزده بر مسئلهٔ زراعیه فرانسه ویاایرلانده‌ده‌کی ماهیتنده بر مسئلهٔ زراعیه وارمیدر؟ ممالك عثمانیه‌ده اراضی‌واسع برانقسامه اوغرامشدر. اودرجه‌ده‌که تارلاسی اولمایان کویلو یوقدر. بوءشایان تقدیر اولدیغی قدر شایان محافظه بر حالدر. عصر حاضری صارصان بحرانلرك اساساتندن الك مهمی بو (هرفردك بر پارچه یره صاحبیتی) اولدیغنه کوره احوال غیرمنقوله قانونلرینك (تجدید) نامی آلتنده ماهیتی مشوش تخریباته معروض براقلماسی جائز دکلدر. برده چفتجی، بویله‌جه طوپراغه مالك اولمقله برابر سرمایه نامنه قوللرندن باشقاده هرشیدن محرومدر. نه‌عرفانی، نه آلات وادواتی، نه‌حیوانی ضبط ایدیله‌جك بر حالده‌در. نقدی ایسه هیچ یوقدر. اونك ایچون، تورك کویلوسی، اطرافنی کورمه‌دیکی قراکلق بر حیاتك، خصوصیله احتکار کلپچه‌لری ایچنده‌کی اضطراباتندن بی‌زاردر، شوقسز وامیدسزدر. شوحالی ایله عثمانلی زراعت بانقاسنك اعتبار زراعی واراضی اراسنده‌کی فرقلری قطعی صورتده آییرمغه بردرلو موفق اوله‌مامسی، ایچه مهم اولان سرمایه‌سنده برپارچه یری اولدیغی ایچون، بلا مراقبه هرکسه، بریره، بقاله، محکمه ویا اداره‌اعضاسنه قاپدرماسی أسف آمیز ایشلردندر. ایشته‌بزده مسئلهٔ زراعیه: احتکارمسئله‌سی چاره‌سی ایسه: اعتبار فداعی قوپه‌راسیونلری‌در.

تداول عمومی قانونی: زراعت، تجارت، صنایع بر ملتك زنکینلك یوللری

کوستریور . فقط دها عمومی ، تطبیقات سیاسیه ایله دهازیاده علاقه‌دار برقانون وار ، تداول عمومی قانونی : برتاجرك دکاننده‌کی مالی دور ایتدکجه قازانجی ناصل آرتیورسه بر ملتك ثروتی‌ده تداول عمومیده‌کی سرعت وسهولتله متناسباً آرتار . تداول عمومیده عامل وناظم اوله‌رق کومروك ومسکوکات اصوللرینی تدقیق ایتملیدر .

کومروك سیاستی :سربستیٔ مبادله‌می، یوقسه‌اصول‌حمایه‌می، طرافداریسکز؟ بوراده برینه ویا دیکرینه طرفدار اولمق ایچون اونا متناهی دلائل تاریخیه واقتصادیه‌یی ، طبقی کرسیٔ تدریسده بر معلم اقتصاد کبی ، ذکر ایده‌جك دکلز . یالکز ، ای ملت کندیکی قوتلی حس ایده‌بیلیورمیسین ؟ رقیبلریکی ازه‌بیله‌جکمسین ، سربستی طرفداری اول ، دیه‌جکم ، برآن تردد ایتمیه‌رك کومروك قاپولرینی آچ . تداول برقات‌دها قوت وسرعت بولسون ، ثروتك آرتسون . فقط ضعیفمیسین ؛ صو قاباریورمی وبوغولمقدن قورقویورمیسین ؟ درحال سدلریکی چك . بونده‌ده تردد ایتمه صاقین ؛ نیلك جدوللری کبی تارلانك سویه‌سنه ، صویك یوکسکلکنه کوره سدلریکی اداره ایت والسلام . اما ، بزده‌کی قاپیتولاسیونلر ، ایسته‌دیکمز کبی کومروکلره حاکمیتمزه مانع ایمش ! ؟ . فقط ، بزده ، اوقدر ستایشله بحث ایده دوردیغمز جاپونلر کبی بوتاریخدن اعتباراً چالیشه‌مازمی‌یز؟ اونلر کبی یکرمی‌سنه ظرفنده،اولاً کندیمزه حاکم اوله‌رق ، اوعزم علوی ایله چالیشه‌رق ، نهایت نفسمز کبی مملکتمزك‌ده حدودلرینه حاکم اوله‌مازمی‌یز ؟ . .

مع‌مافیه کومروکلر، خارج‌ایله مناسباتی تنظیم وبالخاصه‌صنایع‌داخلیه‌یی وقایه ایتمك ایچون دکلمی؟ بزهانکی صنایعمزی وقایه ایده‌جکز.؟ یکانه ایشمز اولان چفتجلکمز بیله میدانده ؟ بوغدایلریمز خارجه سوق اولنه‌جق قیافتده‌میدر؟ بدبخت‌باشمز، اقتصادیاتمز اویله عالمی کبی دکل، ملی‌ده‌دکل، بلکه بیتی‌ماهیتده‌در، دیرسه‌م ، مبالغه اولماز . اونك ایچون عالمدن صرف نظر، شیمدیلك کندی

ایچمزه باقالم. تداول داخلیده ، اصول مسکوکاتك و مسکوکات ناظری اولان بانقالرك دخلی چوقدر .

§ مسکوکات : بر کره تورك دنیاسنده یووارلانان سکه‌لر آلتوندنمی ، کوموشدنمی ؟ یوقسه هرایکیسندن‌ده‌می اولسون ؟ اقتصادك توازنی مسئله‌سنی یالکز براشارتله کچه‌لم . مسکوکات استحصالاتی تمثیل واونامه تداول ایدر . اونك ایچون منافع ملیهٔ اقتصادیه‌یه کوره ، مسکوکاتده قبول ایدیلن وحدت وثنائیتلرك تدقیقندن زیاده بومسکوکاتك، الدن اله، شهردن شهره دولاشیرکن وقفه‌لره . صدمه‌لره اوغرامامسی لزومنی تقدیر ایتمك ، واحد قیاسی ایله‌اجزانك آلتون ایله کوموشك نسبت ومناسبتنی هیچ بر وقت کوزدن غائب ایتمه‌مك کرکدر. برده آلتون وکوموش مسکوکاتك استانبول ، ازمیر بیروتده کی رایج فرقلری آیریجه مهم تجارتلره میدان‌ویره‌جك حالده‌در. تداول داخلی اعتباریله بوحال دها زیاده دوام ایده‌میه‌جك فنالقلردندر. اما دوزکون براصول مسکوکات تأسیسی خزینه‌نك فدا کارلغنه باقارمش. سزبونی‌یاپکز، بن خزینه‌یه ایلك سنه‌دن اعتباراً هردرلو تخمینك فوقنده فضله وارداتلر تأمین ایده‌یم .

§ بانقالر : مسکوکاتك تنظیمی ایله‌برابر بانقالر بومسکوکاتی، مسکوکاتله برابر تمثیل ایده‌جکلری مستحصلات ملیه‌یی راه تداوله قویاجق مؤسسه‌لردر . یوز لیرالق برسرمایه‌نك برآیده، بانقالر واسطه‌سیله ، متسلسل بونو واسقونطولرله سکز اون دفعه دور ایتدیکنی دوشونکز : یوز لیرا ایله برآیده یدی سکز یوز، برسنه‌ده‌یدی سکز بیك‌لیرالق برایش کورولدیکنی آکلامش‌اولورسکز. بو، مافوق‌التخیل‌برشی، بررؤیا دکل؛ نه‌طالعلی؟.. دیدیکمز وطنداش‌عصرلردن برچوق طانیدقلریمزك، اوچ بش یوز لیرا سرمایه ایله، بش اون سنه‌ده اوتوز قرق بیك لیرالق آدم اولوب میدانه چیقمالری هرحالده نفح مسیح ایله ساحه آرای امکان اولمایور . . یا ، بو عظیم فعالیتلرك اسقونطولری بانقالره نه عظیم کارلر کتیریبور ؟ دوشونورسه‌ك ، شورایه

بورایه براقدیغمز کندی پاره‌لریمزله یابانجیلرك، ناصل فعالیتلرله، ثروتلر وجوده کتیردکلرینی تخیل ایده‌بیلیرز ظن ایده‌رم .

بانقالرك اشکال مختلفه‌سی‌وار : فقط بزم کبی فقیر ملتلر ایچون، ملی بانقلری بوراده اقسام و انواعنی ذکر ایده‌میه‌جکمز ، او بویوك سرمایه‌سی مؤسسات مالیه‌دن زیاده ، کوچوك عائداتلرله، داملهٔ داملهٔ وجود بوله‌جق سرمایه‌لرده ، اهالی مؤسسـاتنده آرامق دوغرو اولور . کویلر قدر شهرلر ایچون اهـالی بانقالری ـ کویلو اصناف‌بانقالری نامیله الك‌بویوك‌شعبه‌یه آریلرلر ـ بیلیرمیسکز؟ آدم باشـنه هفته‌ده حتی (۵۰) پاره طوپلانه‌رق تأسـیس ایدیله بیلیر . ملت ایشلرینی احاطه ایچون، آلمانیا وایتالیاده رایفایزه‌نی، شومح ده‌ایجی، لوجانی‌یی، علم و عرفان ، عزم و فعالیت ، عشق و فضیلت نامنه بو اعاظمك حیاتلرینی تعقیب ایتمه‌لی ، هله اون بش یکرمی سنه نهایتنده آلمانیاده سنوی (۵) میلیار مارقلق دور یاپان مؤسساتی ، بویله برر مارق عائداتله وجوده کلمش مؤسسات معظمه‌یی طانیوب بو حیاتی یشاملیدر . . .

*
* *

ایشته بورایه‌قدر ـ نفوس ، و حدت ، ثروت ـ ستونلرنلرنده (بر ملتك وارلغی) ایله علاقه‌دار مسائلی، تحلیل دیه‌مم ، فقط احضار وانظار تتبعه وضع ایله‌دم . عینی مسائل ایله ، بوکون ، تورك کائناتنده پرواز ایدن فکرلری ، شو برقاچ صحیفه‌یه قید وبند أیله‌مش اولویورم. ناچیز اولمقله برابر، بوصحیفه‌لری اوقویانلرك تورکلکی قورتاراجق استقامتلری بوله‌جقلرینه وبو استقامتلرده برآز تعقیبات وتدقیقات ایله ، حتی شیمدی‌یه‌قدر آزاده سر ایسه‌لر ، قوتلی بر مسلك وبر اجتهاد صاحبی اوله‌جقلرینه قانعم . اونك ایچون بو یازیلری ، فکریوندن کچینه‌نلر قدر، بلکه‌ده اونلردن زیاده ، اوقومغه وقتی اولمایان وفقط ملت ومملکتلرینك مقدراتنه قارشی ، دائما کورمك و آکلامق ایسته‌یه‌ن ، اویله‌جه ، دائما تهیجلر و ترددلر ایچنده ... او معزز سیمالره اتحاف ایدییورم.

مصطفی صبحی

بو لوقتدی دورلی بوتون تحقیقات و تعاملاتی دوره‌سه و بالنتیجه مدروسه
اولمقدی مجموعه استحقاقلری تقاعد ایدنلر الیوبولی آرامدر...

صلاح الدین

صلاح الدين انيس بك

صلاح الدين انيس كورجستانك اك اصيل برعائله‌سی اولان «آتا بك» عائله‌سندندر. بيك اوچيوز سكز سنه‌سنده تولد ايتمشدر. ژاندارمه ميرالايلرندن انيس بكك مخدوميدر.

صلاح الدين يكی نسلك اك تحليلی ومدقق بر حكايه نويسيدر. حياتك اك كيرلی فقط حقيقی صحنه‌لرينی آلام ومضحكات بشريه‌نك اك شايان دقت نقطه‌لرينی بويوك بر نفوذ وتحليل ايله صحيفه‌لره نقل ايده‌ر. حقيقيون مسلكنه وبالخاصه زولايه اولان فرط محبتی حسبيله اثرلرنده بوكونكی اخلاقك هنوز قبول ايده‌ميه‌جكی مسائل اوزرنده دولاشيره شيمدی‌يه قدر نشر ايتمش اولديغی برقاچ اثر اونك شخصيتنی قطعياً لايقيله كوستره‌مز. عددی اولدقجه مهم اولان سائر آثارينی - كه اصل جالب دقت اولانلرده بونلردر. - نشر ايتمك ايچين هنوز محيطك لايقيله انكشاف ايتمديكنه قانعدر.

صلاح الدين ادبياتك فن ايله قرده‌ش اولديغنه؛ بالخاصه پسيقولوژينك، فيزيولوژينك، تشريحك، امراض عموميه‌نك، آمبريولوژينك هيچ اولمازسه قواعد عموميه‌سی، خطوط أساسيه‌سی حقنده هر رومانجی‌نك آزچوق برمعلوماتی اولمسنه معتقددرايی دوشونور، ايی حس ايلر وبالخاصه «تدقيق ومشاهده» ايتدكدن صوكرا درين، صميمی وقابل اوله‌بيلديكی قدر غير شخصی نقل ايده‌ر، بوسببله سز اوكا بعضاً ديلنجيلرك تنكه قاپلی أولری قارشيسنده، طبيه‌نك نعش قوقاز قوريدورلرنده وتشريحخانه‌سنده، بعضاً ده جامع قپولرنده، طبقات عاديه‌نك ياشامش اولدقلری محله‌لرده راست كلير سكز.. اوعينی زمانده بر رسامدر: ايكی سطرله سزه خراب محله‌لرك سكون غبار آلودينی، آقشام أوستی مسجدك اوزه‌رنده پينه كله‌مكه كلن وغاغالرينی قبه‌نك يشيل ويوصونلی سطحنه وورەرق دوشونن ليلكلری، ومثلا بر آناطولی كوينده حزين بر بهار كيجه‌سنی تصوير ايلر.

صلاح الدين انيسك بر خصوصيتی‌ده تميز اولمايان شيلره قارشی كوستردیكی مجلوبيت روحيه‌در. بوچوق غريب بر كيفيت‌در. اونك نظرنده فضيلتله فضاحت، تميزلكله پيسلك بر اساس مشتركدن نشأت ايتمش، آنجق تلقی ايله ده‌كيشن عينی شيلردر. بوسببله بعضاً بر كوپك لاشه‌سنی، برانسان نعشنی، بر ديلنجی‌نك باشندن ايچ چماشيرينه قدر هرشيئنی بلا استكراه سير ايتمكدن وكوسترمكدن چكينمز. بوندن دولايی اكثر موضوعلرينی حياتك اك پيس وايكرنج نقطه‌لرنده تحری ايده‌ر.

بوندن باشقه صلاح الدين انيس قواعد ومقدسات آخلاقيه‌يه قارشی برآز فضله لاقيددر. وبويوك اثرلرينی هنوز نشر ايتمه‌مسنه مهم بر سبب‌ده بودر.

صلاح الدين انيس هنوز پك كنجدر. استقبال اوندن چوق شيلر بكله‌يور...

شهاب الدين سليمان

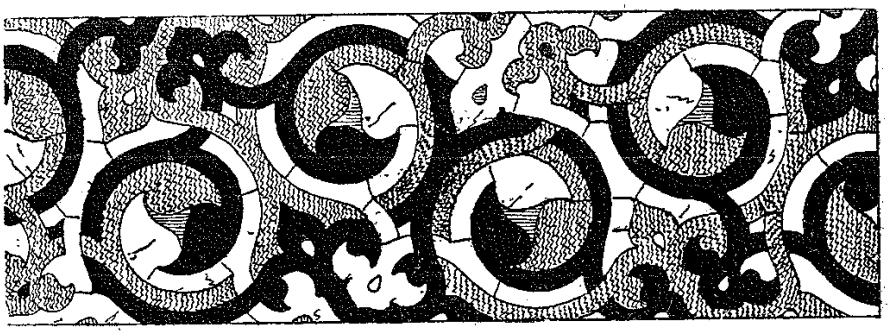

بر قادینك صوك مكتوبی

دوستم

شوسطرلری ، نه‌بویوك بر احتیاج روحی ایچنده یازییورم ، بیلسه‌ك ... بونلر ، سكا چیلغین وخسته برقادینك اینلرینی ، شكایتلرینی نقل ایده‌جك ، اضطراب وفلاكتلرینی آكلاته‌جق . بونلری دیكله .. بركون اوزاقده كونش باتاركن ، روزكارلر آغلار ، یاپراقلر دوكولوركن كنار قبرمه كل ، اوراده خسته ویتیم روحم ایچین بر فاتحه اوقو ...

نظرلرك ، بوسطرلرك سلسلهٔ سیاهی آراسنده دولاشیركن احتمالكه بن یاتدیغم خسته‌خانه‌نك قارانلق ، تنها بر كوشه‌سنده كوزلرمی حیاته قارشی قاپاتمش اوله‌جغم . لكن امین اول دوستم ، بوكا متأثر دكلم . بن حیاتده بی‌نهایه فلاكتلر و فجیعه‌لردن باشقه هیچ هیچ برشی كورمدم . الك صیجاق اومدیغم اللرده بر بوز ، از تمیز صاندیغم دوداقلرده بر چامور پارچه‌سی بولدم . وایشته بونك ایچین بولومه هیچ بر اضطراب حس ایتمیه‌رك قوشویورم . اعتقاد ایدییورم كه اوراده بنی بكله‌ین برسكون لی‌وار . بوسكون ازلی بنی چكیور ، بنی چاغریور ، بنی دعوت ایدییور . بن بوكا محتاجم ، بن بونی ایسته‌یورم . . اینان دوستم ، حیاتك نه‌دارات زرینی ، ونه‌ده طنطنهٔ احتشامی بنم روحمی دویوره‌مدی ، بنی مسعود ایده‌مدی . ایشته بولویورم . آیاقلرمك اوجنده آغلایان قادین وچوجق كوز یاشلرندن مركب بر نهر ، آرقامده اوزون بر قافلهٔ فلاكت ترك ایدییورم . بونلرك اوكنده روحم ینه هیچ بر رعشهٔ الم دویمه‌یور ...

*

* *

بن سرخوش بر بابا ایله فاحشه بر آنانك صلبندن کلمش ، وچامورلق ایچنده بویوین کوچوك وایی بر قیزدم . آنام بر پیچاق ضربه‌سی آلتنده ، بابام بر میخانه کوشه‌سنده ئولمشلردی . حیاتده الك کوچوك بر استادکاهم بیله یوقدی . اوزاندیغم هرقاپی یوزمه قاپانیور ، هردوداق بکا « پیچ ! . . » دییوردی .. اوه‌ت ، بر پیچ ایدم ، آنامك محصول کناهی ایدم . قانون اجتماعیکز بکا حق شرف ، حق حیات ویرمیور ، اخلاقك چامورلی‌وکیرلی اللری بنی ئولدیرمك ، بنی بوغمق ایسته‌یوردی ؛ فقط بوغه‌مدی . چونکه کوزه‌لدم ، چونکه سز مقدسات اوزه‌رینه صالیالرکزی آقیتان ، آته متحسر، قودورمش بر کوپکدیکز . بوکا قارشی بنم کوزه‌ل بر چهره‌م ، یوموشاق بر جلدم ، دولغون ایکی قالچه‌م واردی . وایشته بن ، بکا حق حیات ، حق شرف ویرمین دستور اجتماعیکزه ، بنی سنه‌لرجه چامورلی قالدیرملر اوزه‌رنده سوروندیره‌ن قانون اخلاقیکزه بونکله هجوم ایده‌جکدم . وهجوم ایتدم. اونلر بنی بوغه‌مدی ؛ فقط ایشته بن‌اونلری بوغدم ، اونلری ئولدیردم، ئولدیردم. سفیللرك وزواللیلرك انتقامنی آلدم . بونم وظیفه‌م ، بونم حقم‌دی . . .

*
* *

فاحشه‌لکه ایلك اوکجه کوچوك مقیاسدن باشلادم . اوکمه بوروشوق صوراتلی ، صاچلری آغارمش برقادین چیقمشدی. کندمی بوغازمك‌طوقلغنه مقابل اوکا صاتمغه مجبور اولدم . او ، اولا بودلرمی یوقلادقدن ، کندیسی ایچین ایی بر سرمایه اوله‌جغمی اکلادقدن صوکرا بنی یانه قبول ایتدی . اوراده بنم کیبی داها آلتی یدی قیز بولونیوردی . بنده بو قافله‌یه التحاق ایتمش ، اورته‌حاللی بر فحشخانه‌نك سرمایه‌سی اولمشدم . . . کلدیکم کونك ایرته‌سی کیجه هپمز قارانلق، باصیق طاوانلی براوطه‌ده اوطوریور، ومشتری بکله‌یوردق .. بردن قاپی چالینمش ، دهلیزده بر آیاق پاطیرتیسی دولاشمشدی. بردقیقه صوکرا تیزه‌نك سسی دویولدی. بزی چاغریوردی . آینه‌نك‌اوکنده

یارم ثانیه‌لك توقفله برر ایکیشر اودایه کیردك . چکه‌سنده کچی صاقالی صاللانان یووارلاق وجودلی ، تجار قیافتلی بر حریف ، بر قولتوغك ایچنه کومولمش جیغاره‌سنی ایچیوردی . بز بوراده صاتلیغه چیقمش اینکلره بکزه‌یوردق . مشتری هانکیمزی بکه‌نیرسه اونی آله‌جقدی . حریفك چیرکین منظره‌سی بنی ایکره‌ندیرمشدی . اونك ایری قیللی کوکسی آلتنده یاتمق بنم ایچین هرحالده آغیر بر اضطراب اوله‌جقدی . بویوکدن قورتولمق ایچین قابل اوله بیلدیکی قدر کندمی چیرکینلتمکه چالیشیوروصوغوق‌دورویوردم . حریفك فیرلاق کوزلری ، هپمزك چهره‌سیله کوبکمزك آلتنده اوزون توقفلرله دولاشیوردی ...

بردن غریب برآرزونك روحمده کزیندیکنی دویدم: چیرکین بیله اولسه بوایلك مشترینك بوکیجه‌بنده قالمسنی ایستدم. بونم دیکرقیزلر یانده غرورمی یوکسلته‌جکدی . اونلر آکلامالی ایدی‌که ، بن ، بوأوك داها یکرمی درت ساعتلك سرمایه‌سی اونلره تحکم ایده‌بیلیر ، اونلرك ألرندن مشتریلرینی آله‌بیلیردم.. وآلدم، اونی اتکلرمه طاقه‌رق هپسنی تحقیر ایدیجی وقادر بر باقیشله أزه أزه ، اونلری قودورتان بطی خطوه‌لرله مردیوه‌نلره طیرماندم . دماغمده زهرنفرتله اثیر ظفر بوغوشویوردی:

وبوهرزمان تکرر ایتدی . برکونش کیبی کوندن کونه کوزه‌للکمك شهرتی بوتون پایتختك افقلرینی قاپلامش ، بو مملکتك هوای حارندن آنی و قیزغین برسیاله کچیرمشدی. سنه‌لرجه‌هرکیجه‌یالکز بنم سسم‌دویولویوردی. مشتریلرملك کوزه‌ل وچیرکین اولمسنه باقمیوردم . بونلرك بکا لزومی یوقدی . بن هرکیجه باجاقلرمك آراسنده مقدسات اخلاقیه‌نك برکوپك‌ذلتیله قیوراندیغی ایسته‌یوردم، بن آیاقلرك آلتنده مؤسسات اجتماعیه‌نك هرکیجه برآز داهاچوکدیکنی کورمك ایسته‌یوردم. بنم‌روحمی‌تسکین‌ایده‌ن‌بو، یالکز بوایدی.. ایکره‌نیوردم،انسانلرك ثروت وحیوانلقلری ، انسانلرك ریا وعجزلری بنی ایکره‌ندیریوردی . بوتون بوانسانلر أوده قاریلرینی‌براقه‌رق بکا قوشویورلردی. اونلر بنم پنبه ویووارلاق

ممه‌لرمك اوزرنده اویورلرکن احتمالکه قاریلری‌ده باشقه ارککلرك کوکسلری آلتنده شهوتله قیورانیورلردی.. وبونلرك هپسی‌بابالرندن‌قالمش‌بربقیهٔ میراثی‌یه‌ین انسانلردنی . بوپاره‌لرده متروکلرك ، سرسریلرك حقی ، متروکلرك سرسریلرك کوز یاشلری واردی.. اونلرك آله‌مدیغی انتقامی بن آلیوردم. هپسنی برچوال کیبی بوشالتدقدن صوکرا سوقاغه فیرلاتیوردم . واونلر اوراده هرکون داها زیاده بویوین بر قافله ، مزخرفات طاشییان بر نهر حالنی آله‌رق بنم دوغدیغم باطاقلغه آقییورلردی ؛ بوحقدی ، بوعدالتدی . بوتون بو انسانلر برکلستان کنارندن‌دوغمش، برباطاقلق آرقاسندن غروب ایدن کونشلر کیبی ایدیلر، بوکا رغماً بن ، بر باطاقلق آرقاسندن دوغدیغم حالده سرایلرك آلتون طاوانلرینی یالدیزلایوردم .

و بیلیوردم ، بونلر پنجره‌مدن آشاغی‌یه یووارلاندقجه کریده ، بر عائله عملی یقیلور ، برکائنات سعادت ده‌ویریلوردی . قاچ کره آلینلرینی آیاقلرمه قاپایه‌رق بندن قوجه‌لرینی ایسته‌ین قادینلره، قاچ کره آپارتمانمك مردیوه‌نلرنده بابالرینی بکله‌ین چوجوقلره راست کلدم . بونلرك کوزلرنده برر قطره کوز یاشی واردی. واللرینی‌اوزاته‌رق بندن‌قوجه‌لرینی، بندن بابالرینی‌ایسته‌یورلردی. هرکون بولوحه‌لر ده‌کیشدکجه ، هرکون بندن بر آدیم ایلریده بر سریر عائله ده‌وریلدکجه ، هرکون یکی‌برانسان اوچورومله‌رمده، کردابلرمده بوغولدقجه اوته‌ده اخلاقك عجزایله قودوردیغنی، بریده بنیان اجتماعینك اوزون برکورولتو ایله چاتیردادیغنی دویویوردم . انسانلرك متروك وسفیللر علیهنه قوردقلری قوانین اخلاقیه ، قوانین اجتماعیه ایشته کندیلرینی ئولدیرییور ، کندیلرینی محو ایدییوردی ...

بومدید جدال تخریبمدن صوکرا آکلادمکه هرشی، هرشی یالان،فضیلت، وجدان ، ناموس ، اخلاق ، هپسی، هپسی، برر صنیعه، چیرکین‌ومستکره بر یالان ... هرریا ، برنقاب فضیلتله ؛ هر احتراص وشهوت ، بررای وجدان

وناموس ایله اورتولو ... وبن بر شی یاپمدم . یالکز بواورتولری قالدیردم ، بواورتولری قالدیردم وآلتنده فضیلت ، وجدان ، ناموس اسمنده چامورلر بولدم . وبوچامورلرله انسانلرك چهره‌سنی صیوادم ...

سویله دوستم ، بونده بنم برقباحتم وارمی ایدی؟ بن سزی ایسته‌میوردم، بن سزدن ایکره‌نیوردم. بوکا مقابل سز بکا قوشـویوردیکـز ، سز بکا هجوم ایدییوردیکـز . وهپکـز بنم ، هیـچ بریکزی سه‌وه‌میه‌جکمی ، سه‌وسه‌م بیله‌بنم یالکز تخریب ایچین یارادلمش برقادین اولدیغمی بیلیوردیکـز. اوحالده، اوحالده... نیچین بکاقوشویوردیکز، نیچین هپکز برکوپك ذلتیله بکا اطاعت ایدییوردیکز، نیچین هپکزك مغرور قافالرکز بنم حضورمده یرلره قدرا کیلییوردی، نیچین، نیچین؟ سویله‌یکـز نیچین ؟ کوزه‌لمی ایدم، سویله‌یکـز کوزه‌لمی ایدم؟.. کوزه‌لدم، کوزه‌ل، چوق کوزه‌لدم ، و سز بونك ایچین بکا اطاعت ایدییوردیکـز دکلمی ؟ . . کوزه‌لدم، بیلکلرمده قدرت، کوزلرمده فسون واردی. وبو، عصرلردن بری نسـلدن نسله انتقال ایتمش اویله بر قوتدی که ، اونکله بوقبه آلتنده به‌مدهش انهداملر اولمش. قاچ بویوك مدنیت ده‌وریلمشدی . وبونی بز ده‌ویردك ، بزم قوللرمز ده‌ویردی .

بوکارغماً سزعاجزدیکـز، سز حقیرو ملوثدیکز، بنی ده‌تلویث ایتدیکز بنم ده‌بوتون عمرمی متمادی جداللر، متمادی احتراصلر ایچنده کچیرتدیکز. وایشته ممنون دکلم. بنی سلطانلردن داها یوکسك بر حیات ایچنده یاشاتدیغکز حالده ، بنم برثانیـهٔ حظوظم ، برثانیهٔ ذوقم ایچین آووچ دولوسی پاره‌لر سرپدیککز حالده ، بنم ایچین آرقاکزده بوتون سـعادتلرکزی ، بوتون عائله‌کزی وچوجقلرکزی ترك ایتدیککز حالده ، هیـچ ، آصـلا قلبمده سزه قارشی الك کوچوك بر منت ، الك کوچوك برشکران حسی دویه‌مدم. ویاشادیغم حیاتك بوتون دارات واحتشامنه رغمـاً اویله زمانلرم اولدی که آنامك چیمـدیکلری . بابامك توقاتلری آلتنده کچیردیکم حیاتی آرادم ، اونك تحسریله اینله‌دم ، اونك هجرانیله اینله‌دم . . .

بن ایی بر قیزدم ، بن چوق ایی بر قیزدم. بنی کوتو یاپان ، بنی عادی یاپان سز اولدیکز ، سزك بوزوق اساسلر اوزرینه قوردیغکز بوکونك تشکیلات اجتماعیه‌سی ، بوکونك تشکیلات اخلاقیه‌سی بنی فنا ، بنی عادی یاپدی. بوکونك تشکیلات اجتماعیه واخلاقیه‌سیدرکه سزی‌ده بوغویور ، سزی‌ده محو ایدییور. وایشته سزی‌ده بزمله برابر ئولدیرییور . . .

وبزی سز، سز ئولدیرییورسکز . الك‌صوکرا هردوداق، هپکزك‌دوداقری بزی تلعین و تجریم ایدییور . بو ، بو عادی و شنیع بر ظلم . . . و ایشته بن سزدن متروکلرك و زواللیلرك انتقامنی آلدم ، بن سزدن بو عادی و شنیع ظلمك انتقامنی آلدم . . .

امید ایدییورمی‌ایدیکزکه هرکون سوقاقلرده دیرسك ووروب کچدیککز متروك بر قادین چیقه‌رق سزك بارکاه ظلمکزی ده‌ویره‌جك ، بزه بر حق‌حیات بیله ویرمین دستور اجتماعیکزی یپرته‌جق ، بزی حقیر کوره‌ن ، بزی تلعین ایدن مقدسات اخلاقیه‌کزی چیپلاق باجاقلری آراسنده بوغه‌جق . . . آه ، بونی امید ایتمیوردیکز ، بونی دوشونمیوردیکز . بو بنم ایچین برحق، بو بنم ایچین بر وظیفه ایدی . شیمدی بوراده وظیفه‌می ایفا ایتمکلکدن متولد بر استراحتله آرتق کوزلرمی‌قاپاپور، ومعصوم، پاك‌اوله‌رق‌ازلیته، سکونه‌قاریشیورم...

اوح ، بوراسی ، بوتنها ومجهول خسته‌خانه کوشه‌سی، نه‌ایی !... هپکزدن اوزاق ، هپکزك ایکره‌ندیکم کوزلرکزدن ، ریا قوقان دوداقلرکزدن‌اوزاق... بنی کورمیکز ، وبن کندمی کوسترمه‌مك ایچین، سزی کورمه‌مك ایچین‌بورایه قاچدم. سزه؛ سزك بارکاه ظلمکزی ده‌ویرن بروجودك‌انهدامنی، سزه سزك تا سرایلرکزك آلتون طاوانلرینه قدر نفوذ ایتمش بر کونشك غروب مدهشنی کوسترمه‌مك ایچین بورایه قاچدم . بونی سزك عادی ، سزك ریا کار کوزلرکز کورمسین؛ زیرا ئولوم‌اوکنده‌کی عجزمه‌قارشی‌سه‌وینه‌جکسکز، ممنون‌اوله‌جقسکز بن کورمك ایسته‌میورم ، بن سزك چامورلی دوداقلرکزده ضعفمله اکلنن ایکره‌ج بر تبسمی کورمك ایسته‌میورم . وسزك عادی ، متفسخ وجودلرکز، سزك سفیل وریا کار کوزلرکز ئولورکن‌یانمده‌بولونماسین، یانمده بولونماسین ...

صلاح‌الدین انیس

هزاره بر اولوم بر رقیقه‌ده توهمات
ایدر سرتک نحرله بو بقا فضاسنه

بو بولده دیکدانم بو بولده کچه‌رده‌ده
بنوه فصل حیاتم بنوه دم وازماسنه

بشار نزیه

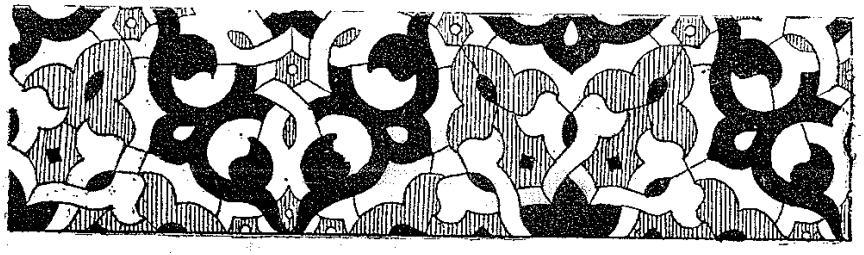

یشار نزیهه خانم

یشار نزیهه خانم ۱۲۹۷ سنه‌سی کانون ثانیسنك صوئوق ، فیرطنه‌لی بر کیجه‌سنده شهرامینی جوارنده باروتخانه یوقوشنده خراب برخانه‌نك ویران براوطه‌سنده دنیایه کلمشدر . مقتضای قدری اوله‌رق اوکیجه اولرنده یاقه‌جق غازبیله بولنمیوردی . هنوز آلتی یاشنده ایکن والده‌سی ورمك بی امان پنجه‌سندن تخلیص کریبان ایده‌میه‌رك کوچوك نزیهه‌یی سفیل وسرخوش برپدرك دست ظلمکارینه ترك ایدوب کیتمشدر . اوزمان پدری شهر اماتی قنطار اداره‌سی خدمه‌سندن اولوب ایکیوز غروشله استخدام اولنیوردی . کندی اسمنی یازه‌میه‌جق قدر جاهل، حسسز . شفقتسز ایدی. یشار نزیهه خانم صباوتنك الك قیمتدار زمانلرینی سوقاقلرده ارکك چوجقلرك اوینادقلری اویونلرله کچیردی. برکون قلبنده مکتبه کیتمك، اوقومق آرزوسی حاصل اولدی وبو آرزو کتدکجه تزایدایتدی. مکتبه کیتمك ایسته‌دیکنی پدرینه سویلدیکی زمان تکدیره ، تحقیره حتی سله‌یه، توقاته هدف اولدی ... فقط قلبنده کتدکجه تزایدایدن بو آرزویی هیچ برشی تسکین ایده‌میوردی. برکون پدرندن کیزلی اوجوارده بولنان قپوآغاسی ابراهیم آغا مکتب ابتدائیسنك یولنی طوتمش برمجرمه کبی تتره‌یه تتره‌یه مکتبدن ایچری‌یه کیره‌رك معلمك النی اوپمش :

— بن اوکسوزم خواجه افندی، بنی اوقوتیکز .

دیمشدی. پدری مکتبه کتدیکنی اوکرندی . و اودن طرد ایتدی . بیچاره چوجق برقاچ کیجه قومشولرنده صیغندی. بومکتبده یشار نزیهه‌خانم برسنه اوقومشدر . ایشته حیاتنده مدت تحصیلی مکتب ابتدائیده بو برسنه‌در . حیاتنك اون آلتی سنه‌سی پدرینك خانه‌سنده براوت مندرك اوزرنده کچدی . اوچیوز اون درتده ازدواج ایتدی . ازدواجندن صکره کوچك برسعادتی متعاقب شمدی‌یه‌قدر برچوق فلاکتلر ایچنده امرار حیات ایتدی. ایکی زوجی طرفندن اخانته معروض قالدی. همان دینه بیلیرکه بو محترم شاعره‌نك فغانسز کچمش بك آزرمانی واردر. یشار نزیهه خانمك شعریازمایه باشلامسی برهوس نتیجه‌سیدر. ۳۱۲ ده احمدراسم بکك معلومات غزته‌سنده لیلا فریده امضاسیله یازدیغی :

چاره بولان اولمادی بویاره‌یه

شرقی‌یی کورمش ؛ کندیسی‌ده لیلا فریده کبی شعر یازمق ایسته‌مشدی . مع مافیه یشار نزیهه خانمك اشعاری یالکز هوس نتیجه‌سیله یازلمامشدر ؛ اونك جهنمی کچمش حیاتی اونی دها زیاده شعر یازمغه سوق ایتمشدر .

ایلك دفعه « سوزش عشقکله هرآن آه وافغان ایلرم » مصراعیله باشلایان شرقی‌یی مظلومه امضاسیله یازدی . وصکره « معلومات » غزته‌سنده « محموره » امضاسیله ایکنجی وینه « مهجوره » امضاسیله اوچنجی شعرینی یازدی . بو شعرلرینك تنقیده اوغرامدیغنی

كورنجه بيوك برجسارتله آرتق شعر يازمغه قويولدى . وپك چوق شعر يازدى . كمال قطعيتله دى‌يه‌بيليرز كه يشار نزيهه خانم، قادينلر ايچنده اك چوق شعر يازاندر. اكثر شعرلرنده كندى حياتندن ، بدبختلغندن ، طالعنك ستملرندن بحث ايدر .. شعرلرى غايت صميمى برلسانله يازلمشدر . (۳۱۷) سنه‌سنده ترقى رساله‌سنه يازديغى برشعرينى بورايه درج ايدييورز . بوندن اون ايكى سنه اول يازديغى بوشعر محترم شاعره‌مزك اثرلرى حقنده صريح برفكر ويره‌بيلير :

تخطرايت

اونوتمادم اوصوك نصيحتى اوليل وصلتى
اونوتمادم اودملرى اوروز پرمسرتى
اونوتماسنده سوديكم اوطاتلى طاتلى صحبتى
سنكله كيزلى كيزلى حسبحالمى تخطرايت

دوشون اويرده بركيجه نه‌رتبه ناله كار ايدم
الله‌بى قرار ايدم ، فغانله دمكذار ايدم
نوازشكله صوكره‌ده نه‌رتبه پرمسار ايدم
تبسمكله محو اولان ملالمى تخطر ايت

ينه اويرده بركيجه سزه ايدركن انتظار
اورتبه آغلادم كه قالمامشدى دلده اقتدار
ديدك كلوبده نزدمه نه آغلايورسك اى نكار
ديدم‌زمان كليرسه اشك آلمى تخطرايت

ينه اويرده بركيجه طلوعه باشلامشدى ماه
اوشب دلم حزين ايدى خفى خفى ايدردم آه
غريب غريب اوتردى بلبل حزين‌ده كاه كاه
اوشب اويرده‌كى كدرلى حالمى تخطرايت

طويار ايسه‌ك سكون ليل ايچنده آه سرديمى
كورور ايسه‌ك تنزلاً كلوبده روى زرديمى
طوتوب دودستمى صابين اودمده صورمه دردىمى
ورم ديدكلرى اوقانلى ظالمى تخطرايت

اكر اويرده باشقه برقزه ايدرسه‌ك انتظار
دوشون دوشون اويرده برزواللينك مزارى وار
اومقبرك ايچنده‌كى ورملى شهيد يار
اوبرييغين ترابه باق خيالمى تخطرايت

يشار نزيهه خانمك شعرلرينك برقسمى «خانملره مخصوص غزته»ده، «صباح»ده، «قادين»ده، « ترقى » غزته‌سنده ، « قادينلر دنياسنده » ودها برچوق رساله‌لرده نشر اولنمشدر . بونلردن بشقه صوك زمانلرده انتشار ايدن «بردسته منكشه» اسمنده برده مجموعهٔ اشعارى واردر.

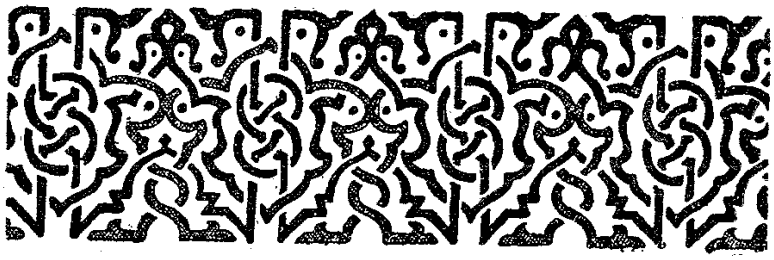

راه معیشت

حیات دکل بوحیاتم عذاب نار جحیم
دوشوندیرر بنی مأیوس ایدر بوحال الیم
لیم کولر دل زارم عذاب ایچنده ایکن
کورونمك ایستیورم خلقه متصل ینه شن
برعاجز ایکنه الیمده . اوکمده برکرکف
بلایه ، محنته ، آلامه کوکلم اولدی هدف
قوری بر اکمك ایچون متصل سعی ایدرم
بلای قهر معیشتله قهر اولور کیدرم
ایتر طورور بنی بر دست آهنین سیاه
دیکنلی ، طاشلی ، اینیشلی ، یوقوشلی بریوله آه
ایلرله‌دکجه بوطاشلقلی یولده زارونزار
ایدر بوسوزلری برصوت هاتفی تکرار
حیاتك ایشته بویول . طالعك قرا کلقلر ؛
چامور ، دیکن ، اوچوروم ، بی‌نهایه طاشلقلر .
ایلرله رجعتك آرتق محال زواللی قادین
قیرلسه‌ده یوری بدبخت : ألك ، قولك ، قنادك .
برعاجز ایکنه سلاحم بوراه وحشتده
ایلرله‌رم دوشه قالقه بوراه ظلمتده
نه‌برستاره سماده نه‌سحاب سفید .
نه‌ده زمینده کورونمکده برضیای امید

صاغم صولم یوجه طاغلر اوکمده براوچوروم
دوشر یووارلانیرم ، ایجینیر خراب اولورم
غریب وغمزده‌یم یأس وحزنه مستغرق
ایلرله‌رم بومعیشت یولنده چارپنه‌رق
بویولده یوق طوته‌جق کیمسه دست لرزانم
بویولده یوق سیله‌جك کیمسه چشم کریانم
بویولده کریه، کدر ، غم ، المدر همراهم
نه‌حالمه آجیان وار ، نه‌دیکله‌ین آهم
بویولده قارشیمه چیقماز وفالی برانسان
ایلرله‌رم کیجه کوندوز غریق آه وفغان
نیچون بوطاغلری بن بویله طیرمانیر آشارم
نیچون بوتهلکه‌لی یولده متصل قوشارم
نیچون.. نه‌دن‌اولاجق‌هپ‌قوری برا کمك‌ایچون
ایلرله‌رم ینه بیك مشکلات ایله هرکون
دیکن، قیا ، اوچوروم، طاغ دیمم کچر کیدرم
سوروکلیور بنی ایشته بویولده هب قدرم.
ختامه ایرمیه‌جکمی بوراه وحشتزار
حیاتی ایتمه‌دیم هر دقیقه استحقار
ختام عمره قدرمی بویول دوام ایده‌جك
جهانده بنمی‌یم هر محنتی تمام ایده‌جك
ظلام وحشت ایچنده ایلرله‌رم هیهات
ختامه ایرسه‌ده قورتولسه‌م آه بو غملی حیات
بر عاجز ایکنه ایله بر جبل ناصل قازیلیر
شکسته خامه ایله چکدیکم نصل یازیلیر.

یشار نزیهه

هر کوزل شی قلبجه باشقه بر پاره آچه رحمه گچر.

محمد رؤف

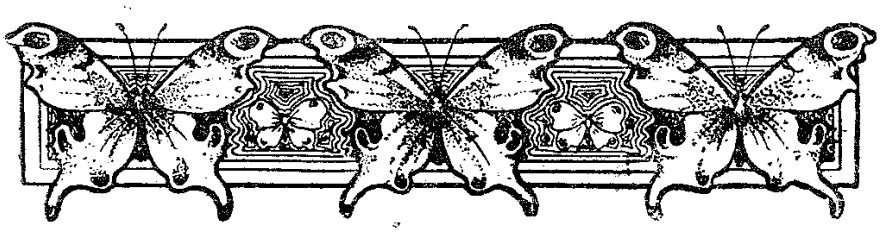

محمد رؤف بك

محمدرؤف بك ۱۲۹۱ سنه‌سی اغستوسنك اون ایکنجی کونی استانبولده دنیایه کلدی . باباسی ، کوتاهیه‌دن عسکره کلمش و استانبولده قالمش برترك ، اناسی ایسه ، بر چرکس ایدی .

یازی هوسی الك اول اون یاشلرنده باشلادی. بالخاصه اواثناده باباسیله برابر کیتدیکی تیاترولرده کوردیکی اویونلر واوقودیغی کتابلردن هوسلنه‌رك تیاترو اویونلری یازمغه باشلامشدی . فقط صوکره رومانلره مراق صالدیردیغندن اون ایکی یاشنده ایکن ایلك رومانی اولان «دنائت، یاخودغاسقونیا قورصانلری» نامنده‌کی فجیع وجنائی برحکایه‌یی یازدی .

فقط مکتب بحریه‌یه کیروب‌ده تحصیل جدی‌یه باشلادیغی وقت ، ادبیات هوسی ایله رشدیٔ عسکریده شویله‌جه اوکرنمش اولدیغی فرانسزجه‌یه تکرار مراق ایتدیکندن ، مکتب بحریه‌ده تحصیلی مجبوری اولان انکلیزجه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده چالشدی . بوسایه‌ده اوقومغه باشلادیغی اثرلرله آرتق جنائی رومانلردن صوغویه‌رق ، ژورژاونه ، اوقتاوفوییه، صوکره‌صوکره‌دوده، زولا، فلوبه‌رکبی مؤلفلره مفتوز اولمش،واونلرك اثرلرینه بکزر اثرلر یازمغه باشلامشدی . بونلرك اره‌سنده « جانفزا » نامنده‌کی حکایه‌سی الك شایان دقت اولانیدر .

رؤف بك خالد ضیابكك نمیده‌سی انتشار ایتدیکی وقت اون آلتی یاشنده ایدی. بواثر اونی یکیلکی ولطافتی ایله‌همان جذب‌وتسخیر ایتدی. صنف آرقداشلرندن ازمیرلی برافندی وارایدی که‌ازمیرده ایکن‌خالد ضیابكك طلبه‌سی اولمشدی، وبوافندیده‌اسکی‌خدمت غزته‌لرینك قولکسیونی وارایدی. رؤف‌بك بونلرك ایچنده خالد ضیابكك بتون اثرلرینی تفرقه‌ایدلمش بولدی . . نلر : «بومیدی؟» ، «هیهات!» ، «براولونك دفتری» ، «فردی وشرکاسی» ایله برچوق مقاله‌لر ایدی . جمله‌سنی برمفتونیت محمومانه ایله اوقودیغی وقت ، عرض حرمت واعلان اشتیاق مقاومتسوز بر احتیاج اوله‌رق خالد ضیا بکه حسیاتنی عرض وبیان ایچون برمکتوب یازدی .

بویله‌جه آره‌لرنده برمخابره باشلامش اولدی . بواثناده رؤف‌بك یازمش اولدیغی « دوشمش » نامنده اوزونجه‌برکوچك حکایه‌یی خالد ضیابکه کوندرمشدی، خالد ضیابك بونی خدمت غزته‌سنه درج ایتدی. بوکونکی محمد رؤف‌بكك ایلك شایان قبول‌ومطبوع اثری‌بو «دوشمش» حکایه‌سیدر .

اوسنه‌لرده استانبولده رسملی غزته ، مکتب کبی رسالەلر انتشار ایدییور ایدی . رؤف بكك بونلرده اوچ درت کوچوك حکایه‌سی دها نشر اولندقدن صوکره، ۱۳۱۲ سنه‌سی یازنده، خالدضیابكك دلالتیله غرام شباب» نامنده‌کی رومانی «اقدام» غزته‌سنده

تفرقه ایدلدی . فقط بوتفرقه ارمنی وقعه‌سی تلاش وهیجانه تصادف ایتدیکندن کاملاً غیر مشهود قالدی .

اواثناده حسین جاهد وجاوید بکلر ، برقاچ آرقداش ایله «مکتب» رساله‌سنی نشر ایتمکه باشلامشلر ایدی. محمد رؤف‌بك رساله‌ده‌ترتیب اولنان برمسابقه وسیله‌سیله اونلرله عقد معارفه ایتدی . فقط جاوید وجاهد بکلر رساله مدیری ایله قطع مناسبت ایدوب چکیلملریله ، رساله جناب شهاب‌الدینك نظارتی آلتنده نشر اولونمغه باشلامشدی. برآز صوکره، جناب‌بك‌ده برای وظیفه مجازه عزیمت‌ایتدیکندن سنه‌نهایتنه قدرمکتب‌محمدرؤف بك طرفندن تحریر وتنظیم ایدلدی .

عینی زمانده ثروت فنونده ادبیات جدیده فکرت ، جناب وخالد ضیانك مشارکتیله ترسم ایتمکه باشلامش ایدی . رؤف‌بك مکتب رساله‌سنده مشغول اولمقله برابر ، ینه خالد ضیابکك دلالتیله توفیق فکرته تقدیم اولنه‌رق ، ثروت فنونه‌ده کیرمش اولدی . و۱۳۱۷ سنه‌سنده حسین جاهدك ترجمه ایتدیکی اوزمانکی‌حکومتجه مضر فکرلری‌حاوی برمقاله‌دن طولایی ثروت فنون تعطیل ایدیلنجه‌یه قدر ، ولود بر قلمله منثور شعرلر، حکایه‌لر ، رومانلر ، تدقیقات ادبیه ، تنقیده عائد اثرلرله کندینی طانتمش ، وثروت فنونده تفرقه ایدلمش اولان «ایلول» رومانیله ، منثور شعرلرندن وبعض حکایه‌لرندن مرکب «سیاه اینجیلر» نامنده‌کی اثرینی نشر ایتمش ایدی .

ثروت فنون بش اون کون تعطیل ایدلدکدن صوکره نصلسه تکرار انتشاره مساعده استحصال ایتمش ایسه‌ده‌ادبیات واسکی محررلرك‌یازی یازملری کلیاً منع ایدلمش اولدیغندن رؤف بك‌ده دیکر رفقاسی کبی سکوته مجبور قاله‌رق اعلان حریته قدر همان هیچ برشی یازمادی .

اعلان حریتده ایسه ، سنه‌لرجه عطالت ایچنده اوبوشمش اولان قلمنی تکرار اسکی فعالیتله قوللانمق‌ایچون خیلی وقت برشی یازمادی. بالآخره، اسکی کوچوك حکایه‌لرندن «احتضار»، «عاشقانه»، «صوك امل» نامنده‌کی‌اثرلریله ، مقدماثروت فنونده تفرقه‌ایدلمش اولان«فردای غرام»رومانی کتاب‌شکلنده‌طبع‌ایتدیردیکی کبی یکیدن«کنج قیزقلبی»، «منکشه» نامنده‌کی‌رومانلرله«پنچه»، «جدال»، «فردی‌وشرکاسی»، «ایکی‌قوت» نامنده‌کی‌تیاترولری یازمش وطبع ایتدیرمشدر . یالکز « منکشه » بعض سببلردن طولایی ناتمام اوله‌رق باصیلدی ، ایکنجی قسمی تماماً یازلمش اولدیغندن یقینده طبع ایدیله‌جکدر.

انقلابدن صوکره ، رؤف‌بك براسکی دوستنك مشارکتیله خانملره مخصوص «محاسن» نامیله برمجموعه نشرینه تشبث ایتمش ، فقط برچوق غیرت وهمته رغماً بونی دوام ایتدیره‌میوب اون ایکی نسخه نشر ایدرك برسنه‌لکی اتمام ایتدکدن صوکره قاپامغه مجبور قالمشدی .

بوکونلرده، بعض غزته ومجموعه‌لره منتظماً یازدیغی مقاله وحکایه‌لرله، وبالخاصه حریتدن صوکره کندینه لایق بولدیغی ایلك جدی اثر اولمق اوزره « کابوس» نامنده‌کی بویوك رومانی یازمقله مشغولدر .

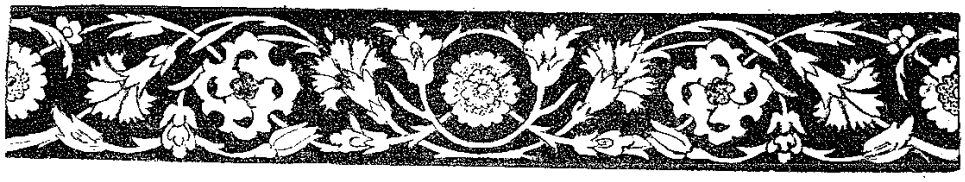

اسکی . . . اسکی حکایه

او وقت بن بو شمدی کوردیکك صاچی باشی آق ؛ بوروشمش اختیار دکلدم . کنج ایدم . یعنی سرکذشت دلیسی ، پرواز کار بر عاشق ایدم . آه کنجلك ! فقط بو قادینسز ، عشقسز مملکتده کنج اولمق نه‌یه یارار ! حونکه بزم مملکته خفی بر نمونه اولمق اوزره یکرمی‌ایکی یاشمده اولدیغم حالده ، سون غلیانلرمه رغماً بر قیزکبی باکر ایدم .

افقلرینك هرکوشه‌سی، روز کارلرینك هرنغمه‌سی، سمالرینك هرییلدیزی قلبی عشقه، وصاله دعوت ایدن بوصیجاق وغرامپرور اقلیمه تطمین ایدیله‌ممش تخیلات احتراص ایچنده قاوروله قاوروله کچمش بتون برکنجلك فیرطنه‌لریله طولو ایدم. یکرمی ایکی یاشنه قدر قادینلری انجق اوزاقدن وخیالاً کوره‌بیلمش حار ومختلج برکنجك روحنی نصل طوغانلر، نصل طغیانلر عشقه، قادینه‌ایتوب سوررسه بن‌ده هرآن جنون انکیز اختلاجلرله قادین و عشق ایچون قودوریوردم .

ایشته اوکا اواثناده راست کلدم . اونك ایلك نظری بنی همان کندینه چکدی ، بنی اوآنده دلی ایتدی ، وکندمی بیلمیه‌رك ، سرمست ومحموم ، اونی تعقیب ایتدم ؛ اواوکمده یوریور ، مغازه‌لره کیروب چیقارکن آره‌صره اریتن نظرلرله بنی صانکه درآغوش ایدییور ایدی .

نهایت عودت ایتدیلر؛ واپوره بیندیلر، بن‌ده بیندم، حیدرپاشایه چیقدیلر، بن‌ده چیقدم . بن ، جذبه کلمش درویشلر کبی ، کائنات وحیات حسنی غائب ایتمشدم ، حیاتمده ، باشقه هرشی ظلمت ایچنده بوغولمش ، یالکز او پارلایور ایدی . اکر او بکا آره‌صره دعوتکار نظر عطف ایتمه‌مش اولسه‌یدی بلکه

اورایه قدرده تعقیب ایده‌میه‌جکدم . چونکه ، اوکونه قدر ، بنی اونك قدر جذب‌وتسخیر ایتمش برچوق‌قادینلر اولمشدی که بکالاقید یاخود بی‌خبراولدقلرندن راقمشدم وکیتشملر ایدی . اونی ایسه، بنی سرخوش ایدن، بونظرلرینك‌قوت وجاذبه‌سیله بویله تعقیبه جسارت ایدییوردم . حیدر پاشاده تره‌نه بینرلرکن ینه او جنون بخش طور دعوت ایله باقدی . بن‌ده دوشـونمیه‌رك، نه یاپه‌جغمی ، نه اوله‌جغمی ، نره‌یه کیتدیکمی بیلمیه‌رك ، تره‌نه آتلادم .

بندکده ایندیلر . بن اونلرك پشنده ، اونك آره‌صره احسـان ایتدیکی تبسملردن قوت آله‌رق ، حالا کیدییـوردم . نهایت ، تنها بریرده ، بردنبره توقفله دوندی ، وبنی اریتن لطیف برسـسله : « بوکون‌پك چوق یورولدیکـز افندم . . . » دیدی .

بن ذراتمه قدر تتره‌یور ایدم ، ودوشمه‌مك ایچون توقفه مجبور اولدم . اونوازشکار ، لطفلر ، التفاتلرله ، مشفق وپرنشئه ، قونوشه قونوشه بنی کوشکنه کوتوردی، اوراده درلو عزتلر، درلو اکراملرله ، برعشرت‌ماصه‌سنه اوطورتدی .

اوزمانه‌قدر ، قادین حضورنده بولونمامش اولان بنم کبی برکنجك بوقدر لطیف برقادین حضورنده نصـل جوشا جوش بروجد ایچنده مستغرق اوله‌جغنی سن تصور ایت . سازلر . سوزلر ، شرقیلر ، لطیفه‌لر آره‌سـنده ساعتلرکچدی .

نهایت، یاتدق‌وبنم‌اولدی. بنم‌اولدی.. بنم اولدی. آه سن‌بوکلمه‌نك‌نه‌معززی، نه‌محتشم برمعنای سلطنتی اولدیغنی تصور ایده‌بیلرمیسك؟... خایر ، نه‌ممکن ... نه‌ممکن . . . بنم اولدی ، یعنی ، آه یاربی ، یعنی حیاتنه ، آمالنه بنی سلطان اعلان وقبول ایتدی . برقادینك سزه تسلیم وجود ایتمسی ، سزی الك محرم ، الك کیزلی خلوتکاه حسیات وحیاتنه قبول ایتمسی ، سزه وجودینـك الك معزز ذوقنی طاتدیرمسی، وسزك ذوقکـزله مسعود اولمغه راضی اولمسی ، بونه‌علوی،

نه‌امثالسز برمظفریتدر . شهرلر ، مملکتلر فتح ایدن ، ملتلری حضور تحکمنده مغلوب وسرنکون کورن جهانکیرلر بو نشئهٔ ظفرله‌مست اولامازلر . انسان تك بر قادینه مالك اولمقله بتون کائناته ، بتون جهانه مالك اولدم ظننده بولنور . اوقدرکه الله دنیایی خلق ایتدیکی زمان بلکه آنجق بوقدر مغرور ومسعود اولمشدر .

*
* *

بندن ایلك کونلرك ، ایلك کیجه‌لرك تفصیلاتنی هیچ بکلمه. بونلراوقدر نورانور برحمای ذوق ایچنده کچیور ایدی که ، پری ماصاللرینه بکزییورایدی.

اوبنم ایچون هرارکك ایچون یالکز برقادینك اوله‌جغی صورتده حشمت وسلطنت ایله ایلك قادین اولدی. هم نه‌قادین ، نه‌قادین . . . اوبتون سرائریله، بتون جواذبیله، سرائر حسن وشعری، جواذب سحر ولطافتیله برقادین ایدی. صاچلرینك الك معناسز طره‌لرندن طوپوقلرینك کولکه‌سنه قدر قادین ایدی . فقط نه‌قورقونج ، نه‌قورقوله‌جق، نه‌تتره‌نه‌جك برصورتده ، برصورت ابلیسانه‌ده قادین ایدی . یاربم ؟ . . .

انسانه طاتدیره‌جغی ذوقلری الك خرده تفصیلاتنه‌قدر بویوك بروقوف ایله اداره ایده‌رك ، قطره قطره ویرن ، مالك اولدیغی سحرلری درجه درجه مهارتله قوللانه‌رق انسانی مدهوش ایتمسنی بیلن برقادین ایدی .

کوزلمی ؟ . ــ نه‌بیله‌یم ؟ . . . هم نه‌اهمیتی وار ؟ برقادین کندی کوزل، کوزلری سحرکار اولورده ، کندی جاذبه‌سندن بی‌خبر، تأثیرندن غافل اولور. حالبوکه بوقادین ، بتون سحرلرینی نصل استادانه قوللانیور ، نظرلرینه عادتا بتون نسویتیله ، قادینلغنك انسانی چیلدیرتان ، اریتن ، قودورتان محرمیتلرینی عریان براقه‌رق ، اوکا برلسان کبی معنالر ، افاده‌لر ویرمکده یکانه برمهارت کوستریبور ایدی .

*
* *

سکا نصل سویلیه‌یم؟ اونی سودم . اونك یرنده صانکی قادین اولسه بلکه ینه سوه‌جکدم. فقط او اولدیغی ایچون فطری ، عقور ، خونپرست ، عشقله، دنیاده اوندن باشقه برشی کورمیه‌رك ، باشقه برشی بیلمیه‌رك ، کورلر کبی ینه دلیلر کبی سودم .

اوایسه بن بویله‌شیلردن پك غافل اولدیغم ایچون اووقتلر اکلامیورسه‌مده صوکره‌دن کچیردیکم اوزون یالکزسنه‌لرظرفنده بوتفصیلاتی اوقدر حما ایچنده دوشوندم‌که آکلادم . اوایسه ، بنی ، اولا حرارتلی، محجوب برکنج اوله‌رق خوش بولمش برقاچ کون ایچون قبول ایتمشدی. فقط ایکی کون کچمه‌مشدی‌که حرارتمی، عشقمی براز فضله بولمغه باشلادی. . بتون اومدیغی ساکن حرارته بدل ، برکان التهابی اولدیغنی ، بر انفلاق احتمالنه معروض قالدیغنی کورنجه ، ظن ایدرم هم قورقدی ، هم‌ده سوینـدی ، وممنون اولدی. بلکه اووقته‌قدر قادینلغنی بخش ایتدیکی بتون ارککلرله ملاعب نسویه‌سنك زیان اولدیغنه‌تأسف ایتمکده ایدی ؛ بنده ایسه شمدی کندینه حقیله ، الهی‌برپرستشله طانیان بر عابده راست کلدیکنه امین ایدی . فقط بر عابده‌که شمدی برقوزی کبی حلیم ایکن ، شمدی برقپلان کبی مقسی ویبریجی اولیویرر. . . حتی بکا کوله کوله « بنم یبریجی قاپلانم ! » دیه خطاب ایدردی .

*
* *

او ، مهالك ایله اوینایوب تأثیروقوتندن امین اولمقدن خوشلانان قادینلر کبی بتون ملاعب نسویه‌سیله بوقاپلانی ینه کندینه رام ایتمه‌نك نه‌قدر قولای اولدیغنه امین ایدی . ایشته ، اووقته‌قدر بن کولکه‌لرله قودورمقده ایکن ، برهفته صوکره ، براقشام اوستی بکا بردنبره دیدی‌که :

— سن بواقشام غالبا محبوسسك . . .

وبکا تأثیرونفوذندن امین برتحکمله بواقشام « پاشا » کله‌جکندن ، کندیسنه وجودمدن شبهه‌ویرمه‌مك ایچون، براوطه‌یه قاپانوب قالمق لازم کلدیکنی آکلاتدی.

پاشا ؟ . . . بوده کیم ایدی ؟ . . .

اووقت قیصه جمله‌لرله پاشانك کندی قوجه‌سی یرنده برآدم اولدیغنی ، ویاشامق ایچون اونك آره‌صره بویله زیارتلرینه تحمله مجبور قالدیغنی، بودارات واسرافی اونك سایهٔ جوانمردیسنده اداره ایتدیکنی بکا آچیقدن آچیغه اعتراف ایتدی .

آه اونك قولندن طوتوب اورادن چیقاره‌رق دهامحتشم برحیات‌ویره‌جك قدر دکل، اونی‌سفیل براوده سفیل برحیاته دعوت ایده‌جك برحالده بیله‌دکلدم. بوضربه آلتنده بونم بوکولدی ، اونی ملکانه نوازشلرله تأمین ایده ایده ، بوآقشام بندن آیری‌بولنه‌جغندن نه‌قدر دلخون اولدیغنی لعنتله تکرار ایده ایده آووتدی ؛ وایجه اقشام اولوب‌ده صوك قطارك دودوکنی ایشیدنجه ، المدن طوته‌رق بنی بر باشقه اوطه‌یه کوتوردی ؛ بوراده یمك ویامق ایچون هرشی حاضرلانمش ایدی . « یرینجی فاپلانه کوکه‌نیلمز، بن هراحتماله قارشی تدبیرلی طاورانمق ایچون قپویی کلیدله‌یورم . . . » دیه قپویی کلیدله‌دی وبنی یالکز براقه‌رق چیقدی کیتدی .

*
* *

آه اوکیجه‌نك، اوبتمز توکنمز نامتناهی ساعتلردن مرکب مصیبت‌وشئامت کیجه‌سنك خاطره‌سی . . . موجودیتمده فیرطنه‌لر ، مفترس رعد وبرقلرله ، وحشی صاعقه‌لرله‌نه‌قورقونج فیرطنه‌لر قودوریور ایدی. یالکز بنم ظن‌ایتدیکم بوقادین ، بواقشام، بنم یاتدیغم اوده ، برباشقه ارککك قوینه کیره‌جك، واوکا احسانلرینك مکافاتی اوله‌رق قادینلغنی بخش وتسلیم ایده‌جك ایدی . وبن بوکا مانع اوله‌یور ایدم . بویله کاه ازیله‌رك ، خراب ونالان ، کاه قودوره‌رق ، مقسی‌وغلیانکار ،اوکچمه‌ین ساعتلرك حمای سیاهی ایچنده، کاه حرص وتهوردن کاه الم ویأسدن کندمی یه‌دم . کاه قپویه قوشیور ، نه اولورسه اولسون « بن بوفاجعه‌یه تحمل ایده‌مم! » دیه اونلرك اوطه‌لرینه قوشمق ایچون دلی‌اولیوردم،

کاه ، بوحرکتك موجب اوله‌جغی عواقب هزیمتی دوشونوب یأس وقهرمدن یومروقلرمله باشمی دوکیور ایدم .

ساعت خیلی ایلرله‌دی ، بن پنجره‌نك اوکنده طیشاری باقیوردم. بردنبره عقلمدن برشمشك چاقدی . پنجره‌یه یقینجه اولان اغاجك دالنه طوتونه‌رق آشاغی اینمك ، وکیدوب کیزلیجه ، پنجره‌لرندن اونلری کوزتله‌مك . . .

همان قالقدم ، بویوکجه تهلکه‌یی کوزه آله‌رق ، داله طوتوندم ، وصیریله صیریله آغاچدن آشاغی‌یه ایندم . کوشکك جبهه‌سنده ، دکزه ناظر اوطه‌ده بولنه‌جقلرینی بیلیوردم . ستونلرینه باصه‌رق ، بالقونه چیقدم ، وسونجدن دلی اوله‌رق پانجورك آره‌سندن اوطه‌یه باقدم .

اووقت، کوزلر می‌بردن، ظلمت ایچنده، هر کیجه نم‌اوطوردیغم‌قولتوقده، قره صقاللی ، قرق بش یاشلرنده ، شیشمانجه ، بر ارککی ، ویاننده ، اونی ، فقط ، نصل یاریم، نصل . . . نصل . . . اوف ، اللهم . . . اوسومدیکی ، پاره‌سی ایچون نوازشلرینه‌تحمله مجبور اولمغی الك بویوك بر فلاکت تلقی ایتدیکی مردار ارککك دیزلرینك اوستنده . . . طبقی ، طبقی بکا یاپدیغی کبی، جلوه‌لر، عشوه‌لرله . . . طبقی ، طبقی اویله کورنجه . . .

بن ایسه ، اوته‌کی اوطه‌ده کچیردیکم اوجهنم ساعتلرنده، دماغمی احاطه ایدن ظلمت فتور والم ایچنده ، اونك یالکز بنی سودیکنی ، شمدی کیم بیلیر اونك یاننده نه‌قدر صقلدیغنی دوشونه‌رك بر آز تسلی بولیورکبی ایدم .

*
* *

مجروح ونالان اوطه‌مه کلدیکم وقت ، آرتق دنیا نظرمده سونمش ایدی. صباحه قدر کابوسلر ایچنده دوکوندم، دیدندم ؛ صباحه قارشی براز دالمشم... اویقودن اونك بوسه‌لریله اویاندم . پاشا کیتمش ، واوکیدر کیتمز آهوجق قاپلانه قوشمش ایدی . بن اونلری کوردیکمی بللی ایتمه‌مکه چالشمقله برابر روحمك انفعالنی کیزلیه‌مدم . وایچمده‌کی زهرلری کاملاً اوکا دوکدم .

اوزمان آغلایه‌رق بکا اوزون اوزون حیاتندن شکایت ایتدی. او، دنیایه یالکز برکشی‌یی سومك ایچون کلدیکی حالده ، حیات اونی هرکسك قوینه آتمشدی. ایلك کونلرده بوکا تحمل ایده‌ممش، حتی اتخاره بیله قرارویرمشدی. فقط اوودر کنج ایدی که ، برکون مطلق اوسوه‌جکی آدمه راست کلمك امیدیله بکله‌مش ایدی . نهایت ، بوعشق حیاتنده برچوق سنه‌لردن صوکره طلوع ایتمش ، فقط ...

— فقط سن‌ده بنم کبی ، یالکز عشق زنکینیسك . . . دییور ، والمی اوپه‌رك کوزلرنده یاشلرله دوام ایدییور ایدی :

— اکر بورجلرم اولماسه ، بتون بوحیاتی اولدیغی کبی براقوب سنکله برلکده سفیل برقولبه‌ده ، یالکز عشقمزله ، یالکز کندی سعادتمزله یاشامق ایچون نصل حاضرم بیلسه‌ك... باق ، ایشته سکا قارشی عشقمك درینلکنی اثبات ایچون ، هرشیٔ ، بتون بو حیاتی فدا ایده‌رك سنکله برکوشه‌جکه چکلمکه حاضرم . . . ایسترمیسك ، سویله بکا ؟ . . .

بن ، قلبمی ضبط واشغال ایتمش اولان شبهه والم بلوطلرینك بردنبره پارلاق کونش ایله داغلدیغنی کوره‌رك مست ومنور ایدم ، واونك النی قاپوب اوپه‌رك:

— سنی سفالت ایچنده یاشامق جنایتنی ، عشقم ایچون بیله ، ارتکاب ایده‌مم ، دیدم .

*
* *

برهفته صوکره ، ایکنجی دفعه اوله‌رق ، اوطه‌یه حبس ایدلمك لازمکلن برکیجه اولدی . بوکیجه ، سوکیلمك رابطه‌سنك جدیتندن امین اولدیغم کبی ، آرتق بوحیاته‌ده آلشمش اولدیغمدن اوقدر مضطرب اولمادم . انسان ذلت و سفالته اوقدر غیر محسوس خطوه‌لرله سقوط ایدرکه . . . بوکیجه « اوت بوآقشام اوبرباشقه‌سنك قوینه کیره‌جك . . . فقط قلبی بنم دکلمی ؟... قلبی بنم اولدقدن صوکره مع الکراهه ، مجبوریت الیمه ایله برباشقه ارککك اولمسنده نه بأس وار » دییوردم .

اعتراف ایدرم که بوکون سکا اونك باشقه‌سیله یاتدیغنی بیله بیله عینی طامك آلتنده یاشامغه راضی اولدیغمی سویلرکن قیزاریبورم . فقط اووقت کنج ایدم وصکره سوییوردم . یالکز پاره‌سز لغمه لعنت ایدیوردم .

ایلك کیجه یمکه ال سورمه‌مشدم ، بوکیجه راحتجه قارنمی طویوردم . وایلك کیجه کیدوب اونلری کورمك ایچون دلی اولدیغم حالده بوکیجه، عادتا اوشه‌نیوردم . فقط برسوق طبیعی بنی ینه کیدوب کورمکه جبر ایدییورایدی. نهایت طوره‌مادم ، اغاجه صاریلارق ینه‌اشاغی ایندم ، وتکرار بالقونه‌چیقدم؛ ینه پنجره‌یه یاقلاشه‌رق پانجورك آره‌سندن . . .

آمان یاربی !.. کوزلرمی اوغوشدیردم، تکرار باقدم ... خایر،اودکلدی؛ بوسفر صاری بیقلی ، کنج ، ایجه یاقیشقلی برضابط ایدی . اطرافمی قرمزی بردومان ایچنده کورمکه باشلادم. قان‌ایچنده بوغولیوردم، کوکسمده برخیریاتی بنی بوغیورایدی؛ وپانجوری چکوب آچه‌رق، جامی‌ایتدم، فیرلادم‌اوطه‌یه کیردم.

اونلر ، وهلةً قورقه‌رق صیچرادیلر. قادین برصیحهٔ حشیت‌اظهارایتدی. حریف : « بوکیم ؟ » دیدی . فقط بواثناده کندینه صاحب اولمش اولان خانم افندی بنی بر نظر تحکم ایله سکوته دعوت ایدرك اونی تأمین ایتدی : « خایر ، خایر ، برشی دکل . . . برشی دکل . . . »

فقط بن آرتق اونك یوزینه باقمیوردم :

— اوت ، بك‌افندی ... دیدم ، سزك ایچون بلکه برشی‌ده‌دکلدر. بلکه سز بندن دها مسعود اوله‌رق بوقادینك نه‌مردار بر فاحشه اولدیغندن‌خبرکز واردر ... فقط بن‌که ، بن‌که اونی صاف وپاك بیلیرایکن ، دها کچن کون ، بوعینی قولتوقده بر باشقه ارککك قوجاغنده یووارلاندیغنی کورمشدم . . . بن‌که، هر کیجه ، هر کیجه نمده قوجاغمده‌یووارلاندیغنی‌ده بیلیوردم ... تصور ایدیکز ، بوآقشام سزی‌ده بوراده‌بوعینی‌قولتوقده، عینی وضعیتده کوررسه‌م، نم ایچون نصل برشی اولماز ...

ضابط اونك یوزینه باقدی ، جواب بکله‌یور کبی ایدی .

او ایسه بتون جواب اوله‌رق درین برتهور ونفرت ایله : بوسفیل‌دلیدر، اونی دیکله‌میکز ... دیدی .

بن‌ذاتاً کین ونفرت‌ایله خراب ایدم، بوسوز بنی بتون بتون قودورتدی، اونی بوغمق ایسترجه‌سنه اوزرینه آتلدم . باق سنه‌لر کچدیکی حالده حالا نصل تتره‌یورم . . . نه‌اولدی ، نصل اولدی بیلمه‌یورم ، قادین الملك التنده چیرپینیرکن، باشمه برضربه ایندی ؛ ضابط ، اونی قورتارمق ایچون بکا هجوم ایتمش ایدی ، دوندم ، اوراده ماصه‌نك‌اوزرنده طوران قالین‌بلور صراحی‌یی قاورایه‌رق حریفك باشنه بر صاووردم ؛ او ، یوزی کوزی قان ایچنده اورایه یووارلاندی . آرتق تهور صوك درجه‌یه چیقمشدی ؛ اواثناده بتون دنیایی ، بتون انسانلری محو ایتمك ، ازمك ، قان ایچنده بوغمق ایچون دلی اولیوردم .

بوحالده ایکن قادین بکا خصومتله : « آلچاق ! » دیه سویلنه‌رك اونك اوزرینه آتلوب آییلتمغه چالشدیغنی کورنجه ، آرتق کندمی بتون بتون غائب ایتدم ، المده‌کی صراحی‌یی اونك بینه اوردم، اوردم ، اوردم ؛ ارتق صراحی قان ایچنده ، اللرم قان ایچنده ، اونك باشی ، اوستی باشی قان ایچنده ایدی : او آرتق قملدامیوردی .

اوزمان وجودمده‌کی حرارتك بردن تبرد وانجماد ایتدیکنی حس ایتدم . یامده ، قان ایچنده ، ایکی وجود یرده یاتیور ایدی . بونلری بوحاله بن‌می قویمشدم؟ . . . اووقت ، قورقدم ، وکندمی طیشاری آته‌رق باغچه‌یه آتلادم، وقپودن چیقه‌رق قیرلر اره‌سنده قوشدم ، قوشدم . . . نهایت بریرده بیتاب وخراب ، دوشدم .

*
* *

اوبرکون ژاندارمه‌لر بنی قیرلرده دلی کبی کندمی بیلمیه‌رك کزرکن یاقه‌لادیلر .

ضابط هر نه‌قدر یالکز مجروح ایسه‌ده قادین‌اولمش اولدیغندن ، بنی محکمه‌یه سوق ایتدیلر ؛ واون‌بش ، یالکز اون‌بش کون سورن برسعادت ایچون اون بش‌سنه کورکه‌محکوم اولدم. بونیم محبسده بوکولدی، صاچلرم محبسده آغاردی، وحیاتمك الك نورلی اولمسی لازم کلن کنجلك سنه‌لری کاملاً محبسده کچدی : ایشته بنم حکایه‌م ! . . .

محمد رؤف

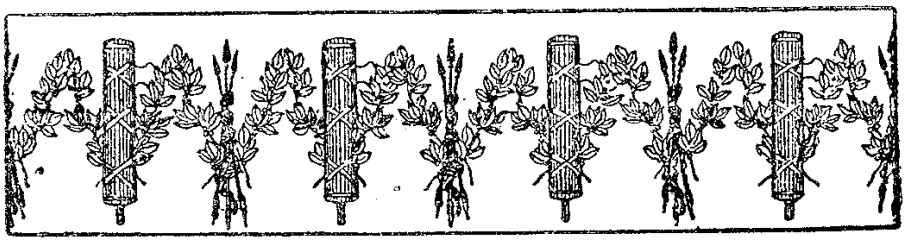

احسان رائف خانم افندی

بعض مستثنا وبارزشخصیتلر واردرکه محیط واطرافك تأثیراتنه خیلیدن خیلی مقاومت ایدرلر ودرلودرلو عواملك نفوذینه حتی برچوق موانعك حیلولتنه رغماً کندی بنلکلرینی بهمه‌حال اظهار ایلیه‌بیلیرلر . اونلرك فطری اولان استعدادلرینی هیچ برشی بوغه‌ماز . ایشته اثارنزیهه‌سنی تتبع‌ایتمك ایسته‌دیکم احسان خانم‌افندی بویله برهویت شخصیه ایله ممتاز اولان سیمالردندر . بوکون هرکسجه معلوم وهرکسجه مسلمدرکه بنلکك بوتعینی ، صنعتده موفقیت ایچون برنجی‌درجه‌ده مهم برشرطدر ؛ وبوبرموهبه‌در .

احسان خانم‌افندی مملکتمزده پك معروف ومحترم برعائله‌یه منسوبدر: اعیان اعضاسندن وزیرمرحوم رائف‌پاشانك بویوك کریمه‌لریدر. پاشا بیروتده متصرف ایکن ، احسان خانم اوراده طوغمش وهنوز درت یاشنده ایکن استانبوله ایلك دفعه‌اوله‌رق کلمشدر. مشهور مدحت پاشانك مشاور معتمدی ودیوان افندیسی اولدوغی ایچون سلطان حمیدك نظر دقتندن بر درلو قورتوله‌میان رائف پاشا ایچون او زمانلر استانبولده اوطورمق ممکن اوله‌مامشدی. کندیسنك حیات سیاسیه وخصوصیه‌سنده، اك کستاخ مفتریلره‌بیله وسیلهٔ دخل وتعرض اوله‌بیله‌جك هیچ برنقطه یوقدی . بناءً علیه هیچ برسببله محکوم ، حتی هیچ بروجهله سیاسةً مظنون اولمادیغی حالده‌پاشا بالفعل طشره‌لرده یاشامغه‌محکوم ایدی . اونك ایچون بیروتده، اطنه‌ده، اوته‌ده بریده‌متصرفلقلرده بولوندقدن صوکره والی اوله‌رق عینی شهرلری تکرار زیارت وهریرنده برر پارچه اقامت ایتمشدی . عائله افرادینك کنج ارککلری اوروپاده تحصیل ایله مشغول ایکن قیزلر پدرلرینه دائما رفاقت ایتمکده ایدیلر. اوسببله‌درکه احسان‌خانم‌افندی مکاتب‌رسمیه‌دن برینه‌دوام ایده‌مه‌مشدی؛ فقط علم وتربیه‌نك قدرینی پك ایی بیلن پدری کندیسنك تربیه‌سنه‌اعتنا ایتمش‌وخصوصی خواجه‌لر تعیین ایلمشدی . نشان طاشنده بولوندقلری صیره‌ده بالخاصه صادق پاشادن واطنه‌ده دخی خیلی برمدت دانیال افندیدن درس آلدی .

بن امینم که، احسان خانم افندینك برمکتبده سنه‌لرجه وقت کچیرمش اولمامسی ، پك بارز وممتاز اولان شخصیت شاعرانه‌سنی محافظه ایدن اسبابدن بولونمشدر.

بن ، بوعائله‌یه اون اون ایکی سنه اول خدمت تعلیم‌ایله انتساب ایتمشدم. برقاچ سنه صوکره پاشا استانبوله قطعیاً عودت ایتدیکی زمان، احسان‌خانم افندی‌یی طانیمقله مشرف اولمشدم. ایلك آوان الفتمده، کندیسنك ادبیات وشعره فرط مراقنی اکلادم. اوزمانلر — یعنی اون سنه اول ! — احسان خانم افندی، فرانسزجه‌یی پك ایی بیلیور وظریف

وتمیز برادا ایله قولای قولای تکلم ایدییوردی. کرك ترکجه اولسون کرکسه فرانسزجه حسب‌التصادف، انشاد اولنان شعرلرك ماهیت حسننی، آنات اداسنی تعیین خصوصنده، احسان خانم افندینك — دیه‌بیلیرم‌که — خارق‌العاده بر نفوذ نظری، هله یانیلماز بر حس صمیمیسی واردی. حتی برکوچوك دفتری دخی‌واردی‌که اونك صحیفه‌لرنده آتشلی وهیجانلی روحندن اوچان شراره‌لر برر منظومه شکلنده دیزلمش پارلیوردی . برکون بودفتری هپ بردن اوقودق، تدقیق، تحلیل وتنقید ایتدك . تنقیداتمز ، قوافی، وزن، شروط عروضه متعلق وصرف ظواهر واشکاله عائد بعض‌ملاحظاته انحصار ایده‌بیلدی. فقط، بن فیض فطرتك ، بوحساس کوکله افاضه ایتدیکی طور بیان وشیوهٔ ادایه غبطه ایتمکدن کندمی آله‌مادم . مبالغه ایتمیورم !.. شیمدی بعض کوزل مثاللرله پك قولای اثبات ایده‌بیله‌جکم‌که ، الك کوچوك وسیله‌لرله هیجانه مستعد بر روحك واسطهٔ بلاغتی اولان بوخانم ، تطورات حسیه‌سنه کوره افاده‌سنه حسن ادا ویرمکده پك بویوك بر قدرته ، شایان حیرت بر معرفته مالکدر. بونکله برابر بو معرفت کندیسنده فطریدر ، آنی‌در. زیرا احسان خانم افندینك شعرلرنده ذره‌قدر تصنع یوقدر. حتی شکل وترتیب اعتباریله ابتدائی برساده‌لك ایله نظر دقتی جالبدر. لکن اوقدر صمیمیت واردرکه!... هله (ادا expression) اعتباریله محرره‌لرمزك هیچ‌برنده بن اوقدر قوت کوره‌مدم . شیمدی مثال ویره‌جکم .

ایلك شعرلرینی جامع اولان اودفترده بر ایکی منظومه ایله برابر ایچه (شرقی)لر واردی. اونی‌ده سویلمکی اونوتمیه‌یم‌که بوشرقیلرك قسم کلیسنی خانم افندی بالذات بسته‌له‌مشدی . بونلردن برخیلیسی استانبولزك آفاقنده شهرتشعار اولمشدر. بونلرله برابر بر ایکی پارچه‌ده ترکجه شعر کوزومه ایلیشدی. بن اوزمانلر بزم (عاشق طرزی) اوزره بعض شیلر یازه‌رق غمم داغیتیور وکوکل آووتیوردم . خانم افندینك شوق فیضبارینی بو صمیمی اسکی شعرلر اوزرینه اماله ایتمك ایسته‌دم. ذاتاً اعصابنی صارصان (لیریزم) ایچون بوپك مساعد بر زمین ایدی !... موفق اولدم ودائما تازه وکنج اولان طبیعت نامیه‌نك سینهٔ جوشا جوشنده فیاض بر منبع کشف ایدن بر سیاح قدر ممنون اولدم . زیرا اویوله یازی یازمغه باشلیه‌لیدن بری احسان خانم افندی بزلره برچوق دلبرشعرلر هدیه ایتدی وهربرنده برباشقه طور وادا ایله‌حسیات نزیهه‌سنك جلوه‌لرینی کوستردی. عاشق طرزینی بن احیا ایتمك ایستدم ایدی ؛ فقط بوطرز شعر ، خانم افندینك اثرلریله قازاندیغی شرف واعتبار سایه‌سنده تازه حیات کسب ایتمش اوله‌جقدر.

الك اوفق و سیله‌لرله نه کوزل نه‌ظریف نه (اوریژینال original) شعرلر یازه بیلدیکنی وبوشعرلرده نه‌پارلاق برجلوهٔ خیال ، نه‌نازنین موجات حسیات ابراز ایتدیکنی کوسترمك ایچون برمثال عرض ایده‌جکم !

برکون صنایع نفیسه‌یه متعلق مباحثه اثناسنده سوزی ـ بیلمم ناصل وبیلمم ـ بعض تماثیل تاریخیه‌یه نقل ایتمش و(صالومه Salomée) دن بحث ایلمشدم. غایت‌زنده، وغایت دلبر، فقط خائن، خشین دوداغی قانلی برقادین اولق اوزره رساملرك دهاسنه

منکشف اولان بوچهره احسان خانمك مخیله‌سنی آلت اوست ایتمش اولمالی‌که ایرته‌سی کون خانم افندی بریکی شعر ایله بزی قارشیلادی . اونك صوك قطعه‌سنه باقیکز !.. نه‌قدر کوزل در ونه قدر اوشخصیت تاریخیه‌نك کندیسیدر .

ای کوزللر الهه‌سی !.. ای الی قانلی پری !..
ایسته‌دیکك جاندر ؛ بیلدم . صوك بهارده برکوندی ،
کوزلرکده بلیرمشدی جنایتك اثری :
اوکون سنك دوداغکده بردامله قان کوردمدی !..

هیچ کیمسه انکار ایده‌مزکه اویله بروسیله‌ایله بویله برقطعه‌یازان برکیمسه‌شاعردر؛ هم‌جداً شاعردر !.. عاشق طرزنده یازمش اولدوغی شعرلر، لیریزم وهله ادا اعتباریله شبهه‌سز امثالنه فائقدر.

شو قطعه‌یی اوقویوکز :

محبت باغنده کندمدن کچدم ؛
آتشلر ایچنده برلاله سچدم .
یاندی یوره‌جکم قانارق ایچدم ،
قیزیل دوداغکدن شراب عشق !....

قافیه ، موسیقی ، الحاصل هروجهله بوبرآتشین شعردر ؛ وعاشق طرزینك الك نازك الك کوزل برنمونه‌سیدر .

تقطیعی حساب‌البنان اوزره یازمش اولدوغی برشعر وار . ادعا ایده‌بیلیرم‌که بزم او صمیمی عائله ترکجه‌سنی ایچون تکمیل ادبیات عثمانیه‌مزده بوندن تمیز، بوندن سلیس برنمونه‌یوقدر. ظواهر واسلوب اعتباریله‌ده مکملدر . قافیه‌لر مقید ، واك بویوك شاعرلره غبطه بخش اوله‌جق درجه‌ده طبیعی وموافق دوشمشدر. اوقدر قولای سویلنمش برشعره بکزر ؛ فقط سهل ممتنع قبیلندندر .

احسان خانم افندینك عاشق طرزنده یازدیغی منظومه‌لر آره‌سنده (ایدیل Idylle) ده‌نیلن نوعك پك کوزل نمونه‌لری واردر . فقط بعضلری دخی شکلاً عاشق طرزنده یازلمش اولمقله برابر ، تماماً (ئه‌مپره‌سیونیست impressionniste) شعرلردندر . عاشقلر اویله‌شی سویله‌مز و اوندن ذوق آلماز .

مثلا (سلطان حسن) منظومه‌سی صرف عاشق طرزنده‌در. هم‌شکلاً هم‌معناً !.. (پریلر) عنوانلی‌شعری، پارمق‌حسابیله (vers libre) نمونه‌سیدر و (فانته‌زی) در. فقط بونلری بیله بیله یازماز. الهاماتنك آهنکنه‌دم طوتاروهردفعه‌سنده حسن‌ادانك بریکی جلوه‌سنی کوستریرکه او برنوع شعردر .

احسان خانمك هرسوزی برشعردر ؛ هم توکنمز برفیض طبیعی‌یه مالك اولدیغی ایچون بزکوچوب کیتدکدن صوکره‌ده ـ امینم ـ دهاکوزللرینی عثمانلی ادبیاتنه‌هدیه ایده‌جکدر.

رضا توفیق

پریلر

صاچلرك پریشان ، کوزلرك مخمور ،
لبلرك کشاده ، سینه‌ك نیم عریان ؛
وجودك اینجه‌جك بر توللهٔ مستور ،
اوچویور یانکده لرزان وخندان ،
محترز ومفتون ،
مفتخر ، ممنون
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

تماشا ایدییور حسنکی ، حیران ،
اوزانمش لبلری هپسنك بردن
مونس بوسه‌لرله شادان ومستان
اوچیچك وجوددن ، لبدن ، هریردن
طوپلادی بر دمت ،
ازهار مشکت
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

باشلرنده سرپمه ییلدیز افسرلر ،
اللرنده یاقوت زمرد کلابدان ،
بللرنده پارلاق نوردن کمرلر ؛
سیاه ، قمرال ، صمور ، صیرمه قلاپدان

رنکنده کور صاچلر ،
افقی قیرباچلار ؛
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

عریان اوموزلرنده الماس سبولر :
ایچیور حار لبلر عشقی ، حیاتی ؛
پنبه طوپوقلری اوپر کیسولر ؛
یوکسلدی سمایه ذوق قهقهاتی .
اوچویور دست بدست ،
بوسه‌لرله مست ؛
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

فلاوطه چالیور عشق ملکلری ؛
رقص ایدییور رخشان کوکده حوریلر ،
صارصیور سسلری هپ فلکلری ،
چالیور خواهشله شن طنبوریلر . . .
حسنکك مائلی ،
اوچویور ؛ ماویلی
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

نوشین بوسه‌لرله طوپلانان دمت
تعظیم وتقدیسله کوکده آچیلدی ؛
ملکلر کتیردی دوردن برسپت
یاسمن ، کل ، زرین، زانباق ، صاچیلدی.

اوزاندی پرنشئه ،
حسنکه تشنه ،
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

تمثال وجودك ، ایدوب تماشا ،
دیز چوکوب هپ بردن ، قیلدیلر طواف .
ایکلهدی صوت عشق ، تیترهدی سما ؛
شکوفهلر مهتز ایتدی انکشاف .
بوس ایتدیلر مشکین
ازهاری ، نرمین
بلوطه بورونمش نازلی پریلر ...

یورکلر اهتزاز ایتدی پرنیاز ،
صولدی کل چهرهلر ، صولدی کل فملر ،
کسیلدی یوکسهلن بلوری آواز ؛
سوزولدی آهسته باکر شبنملر .
نظرلری محسور ،
مبتلا ، مبهور ،
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

سوزولدی کوزلری ، ازهاره معطوف ؛
بربوی فسونکار بردن یاییلدی .
کوچولدی کولکهلر ، نظرلر مکسوف ،
اونازنین باشلر دوشدی باییلدی .
سریلدیلر بیهوش ،
وجد ایله خاموش ،
بلوطه بورونمش نازلی پریلر . . .

احسان رائف

«آق م» دن :

بر یغمه توز ادلی روحمک کدری
وجدانک بوردشوه یوزیه یاغیور ؟
یوه، خایر، بختمک گوردنز آلدی
گوکلمک گوگندن گیچه رصاغیور ...

بو آق م گوکلمک قاندیز الله
ناصل بولوتسی قارانقده آهم ؟

جودت

جلال ساهر بك

جلال ساهر بك ١٩ ایلول ، ١٢٩٩ تاریخنده درسعادتده تولد ایتمشدر . پدری یمن قوماندانلغنده وفات ایتمش اولان اسماعیل حقی پاشادر .

« بیاض کولکه‌لر » شاعری دها پك کوچوك ایکن آثار شعریه‌یی اینجه حساسیتله مص وتمثیل ایده‌جك بر قابلیتده بولنمه‌سنه وخطابتده ، انشاددہ کوستردیکی استعداد مخصوصه بناءً بولندیغی مکتبلرك رسمی کونلرنده منظومه‌لر، نطقلر اوقور ایدی . دها اوزماندن بومائی کوزلی ذکی چوجغی کورنلر آتینك پك قیمتدار بر شاعری اوله‌جغنی سولرلرمش. ساهرك مکتب سنه‌لری هپ شعر تدقیقاتیله کچدی. اوزمانلرده توفیق فکرت وخالد ضیانسل ادبیسی « ثروت فنون »ی چیقاریورلردی. جلال ساهر بك تجدده اولان میل مخصوصی طولایسیله دها پك کوچوك اولدیغی حالده نسلك میخانیکیت فلسفیه‌سنی حس ایتدی. وآکله‌دی. ١٥ — ١٦ یاشلرنده بولنیوردی: یکی استادلرك مکتب ادبیسنه کنج ودینج روحیله مربوط اولدی و چالشمغه باشلادی . فی الحقیقه ساهر شکلاً اونلرك اصولنی تعقیب ایدیور ایدی لکن او اساس وروح اعتباریله هپسندن آیری وبشقه بر شخصیت کوستریور ایدی . اونده رقیق وخسته برروماتیزم ، برآلفرد دوموسه طرز تحسسی موجود ایدی. اوعشق وقادین شاعری ایدی. لکن اونك اثرلرنده قادین وعشق اکه‌لنمیور ، عادتا بر غازهٔ شعر وخیال ایله اورتولیوردی . اوده سوییوردی لکن نه قیرییور ونه‌ده اکه‌لیوردی.

سینه‌مده برزمان بابیل ، أی زادهٔ سما ،
بر لحظه اوقشا روحنی عشق نجیبمك .

جلال ساهر بوانجه ، نازك اثرلریله ارقاداشلری آراسنده پك آززمان ظرفنده پك بیوك بر احترام قازاندیغی کبی ، خارجده‌ده هرکسك نظر دقتنی جلب ایتمش ایدی. حتی برچوق حسود کمسه‌لر جلالك دائما قادینلقدن وعشقدن بحث ایدیشنی علیهنه بردلیل اولمق اوزره استعمال ایتمشلر ویالکز بو اعتراضله اونی بحق قزانمش اولدیغی موقع شهرتدن ایندیره‌جکاری ظن باطلنده بولنمشلر ایدی . بیلمیورلر ایدی که صنعتکارك حقیقت حس ایتدیکنده‌در . وحامل حسن بدیعی اولمق شرطیله هراثر ادبی و محرری صنعتکاردر . شاعر دویدیغی ترنم ایله‌یور ونه کوزل اظهاروارائه ایدییور ایدی. اوکا، داغ، چیچك ، اجرام سکا برشیٔ الهام ایتمیورمی دییه‌نلر قارشی نه مستهزیانه برجواب ویرییور :

فقط، ای قارئم ! نه استرسك، یازایم ؟..
بر منکشه‌جك مثلا ، یازیکز ...
— دیکله‌ییك بکی :

محموم
کونشك تازه ، محترز ، معصوم

بر كوچوك بوسهٔ ضياسيله
منكشف بر شكوفهٔ مغموم .
منجمد بر نويره‌كه زنده
برقادين قلبي عمق حسننده .
— باق شاشيردم ، ينه قادين ديورم . —

دور سابق استبداد خالد ضيا وفكرت نسل ادبيسنك قلملرينى‌ده قيصقانه‌رق صحائف مطبوعاتدن ديار سكوت جبرى‌يه تبعيد ايتديكى زمان جلال‌ده ظاهراً صوصدى. فقط او حجره‌سنده ينه طورميور ، ينه چاليشيوردى . مشروطيتك طولوعيله بز اسكى قادين وعشق شاعرنده بشقه بر سيما، وبشقه برموجوديت روحيه بولدق . اوينه قادين وعشق شاعرى ايدى. لكن اوشمدى دها بشرى ، دها عصبي اولمش ايدى . اوشمدى حياتى دها زياده كورييور ، اسكى غازهٔ شعر وخيال آرقاسندن باقييوردى :

آه ، اى قلبمك اوستنده يالاندن بابيلان !
ايسته‌مم بن سنى آرتق ، بنى ترك ايت ، ترك ايت .
باق ، بوفريادى ايدركن يوركم بى حركت ،
كوزلرمده يانيور آتش كين وعصيان :
شمدى روحمده هواى نفرين
أسيور ، تخت خيالمدن اين
يوق يالان سويله‌يورم ، بونلرى هيچ بيلمه ، اويوت ،
بن يالان سويله‌يورم ، كل بنى سو، اوقشا، اويوت .
كل ، يالاندن ينه كوكسمده بابيل ؟ كل ، آلدات .
بولامازسه‌مده برآزعشق و وفا ،
بولورم زهروصالكده شفا .

٣١٥ سنه‌سى جلال ساهرى ايله بو جلال ساهر آراسنده نه‌درين بر تحول وار . جلال ساهر ٣٢٥ سنه‌سنده تأسس ايدن « فجرآتى » محفل ادبيسنه داخل اوله‌رق رياستنى درعهده ايتمش و«ثروت فنون » عائلهٔ شعريه‌سنك اوچنجى نسلينك تشكلينه جداً غيرت ايتمش وبوكونكى سيمالر اونى « ثروت فنون» مديريت ادبيه‌سنده بولنديغى زمان طانيمشلردر .

« فجرآتى » نسلى طاغيلديغى زمان جلال ساهرده آيريلمش، مملكت ايچون‌پك خيرلى كورديكى تورك‌لك جريانينه كيرمش ، وزن بنانيله يكى يكى مولودات صنعتى وجوده كتيرمشدر. شاعرك حساسيتده‌كى رقت ووسعتنه اوچ مختلف مسلك ادبينك نغماتى رباب صنعتده ادامه ايتديرمه‌سى‌ده آيريجه بر دليل‌در . جلال ساهر جداً ممتاز ورقيق بر شاعردر . آنى تاريخ ادبيات تدقيقاتنده بولنديغى زمان «بياض كولكه‌لر» ، « سياه »، « بحران » صاحبنه بيوك بر موقع تخصيصنه مجبور اوله‌جقدر چونكه او مختلف نسللرك ومكتبلرك بر ترجمان ظريف وحساسى اولمشدر.

شهاب‌الدين سليمان

جنون

ینه کوکلرده کللر آچدی مسا . . .
وارمی بیلمم ألنده بر خنجر ؟
اویله کللرکه هپسنك قلبی
قانایان پنبه بر جریحه کبی ،
دوکویور روحه مرحمت وکدر . . .
بر معظم رکوده مستغرق ،
هر طرف صانکه آغلیور صوصارق .
اووخ ، أشیا بر آز قیمیلدانسه
قیریلیر مطلقا بو شعریت . .
بو سکونت جهانه حاکمدر .
اونی اخلاله ایلیوب جرأت
قارشی ساحلده حایقیران کیمدر ؟
سنمیسك سرسری دهکیز ؟ نه ایچین
طوزلو ، خیرچین دوداقلرك بویله
دائما ایکلیور مرارتله ؟
ماوی قلبکده وارمی بر دردك ؟
سن دهکلسك ، زواللی ؛ آلداندم ،
بو الهی ملال اوکنده بیله
نشئهسندن اوتانمیان بو سسی
ضبط اولونماز ، شدید بر ناله
مضطرب ، خسته بر صدا صاندم !

بو درین آقشامك صیجاق یأسی
سوزولورکن سکوت ایچنده یره
تا اوزاقلرده بویله آواره
بر مسرتله چینلایان خنده
هانکی حسسز دوداقدن آلدی حیات ؟
أی سما ! اولسه قدرتك بنده
اونی قهرمله أیلرم اسکات ! . . .

بلکه برقلبه غیظم ایتدی هجوم ،
سوندی آرتق افقده قهقههلر ،
صوصدی آرتق او حایقیران مجنون !
یکیدن حاکم اوندی ارضه سکون . . .
بن بو دیلسز جهانی سومیورم .
نه ایچین صوصدی آه او سس ؟ غدار !
ینه قارشیمده قانلی بر أل وار ،
یکی دوغمش امیدمی کسیور . . .
ینه بینمده بر جنون أسیور . . .
دور برآز ، أسمه ، أی فنا روزکار !
ینه جانلاندی بر المله جهان ،
ینه داغلرده بر ییغین انسان :
نفتی اثوابلی بر آدام هر آغاج ! . . .
چکه‌مم ازدحامی ، مجروحم .
آه ، اوکسوز و کیمسه‌سز روحم !
قارا طوپراق ، یتر ، شو کوکسکی آچ . . .

جلال ساهر

پاروووس

پاروووس مسلکجه سوسیالیستدر. مومی‌الیه اولا آلمانیاده کسب شهرت ایتمشدر. پاروووس، کرك ایشجیلرك منافعنی فعال برصورتده مدافعه وکرك صنایع وزراعتك انکشافنه ومسائل مالیه‌یه دائر یازمش اولدیغی أثرلر سایه‌سنده آلمانیانك معروف سیمالری اعدادینه داخل اولمشدر . اونك بعض اثرلری روس‌لسانی اوزره طبع ونشر ایدلدیکی کبی برچوقلری‌ده فرانسز ، انکلیز ، ایتالیان ، اسوه‌ج ، رومن ، بلغار ، صرب ، و ژاپون لسانلرینه‌ده ترجمه‌اولونمشدر. پاروووس تورکیاده برقاچ سنه‌لك اقامتی اثناسنده باشلیجه زمانتی مملکتك احوال مالیه واقتصادیه‌سنی تتبعه حصرایله‌مشدر. اونك بوخصوصده یازمش‌اولدیغی برچوق مقاله‌لر ، « ژون تورك » ، « طنین » ، « تصویرافکار » ، « آزادامارد » غزته‌لریله « تورك یوردی » ، « اجتهاد » و « بیلکی » رساله‌لرنده اوقونمشدر .

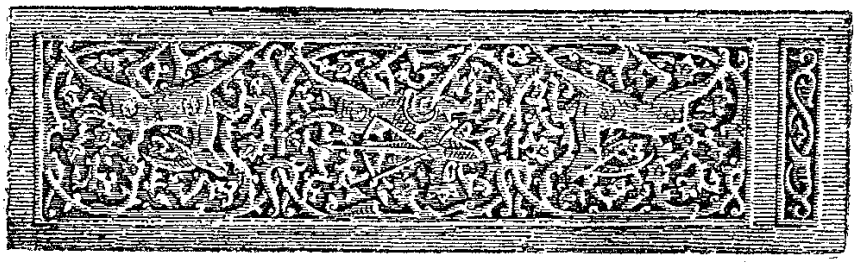

تورکیا ایچون بعض حقیقتلر

اجنبیلرك تورکیاده شمندوفر انشا ایتملری فائده‌لیدر . فقط اکر اونلر ، بوشمندوفری پك بهالی اولارق انشا ایدوب‌ده تورکیایی بورجه بوغار واونك، وارداتنی ألندن آلیرلرسه فنادر .

دولتك اوزدویه‌استناد ایتمه‌سی ایی‌فقط اکر اوردودولته قوماندا ایده‌رسه فنادر .

آوروپانك تورکیایه علم، فن‌وعسکرلك اوکرتمك اوزره معلم کونده‌رمه‌سی ومملکته خارجدن فنون وصنایع‌حاضره آثارینك ادخال ایدیلمسی فائده‌لیدر. لاکین مملکتده چته‌لر تشکیل‌ایتمك اوزره‌سیاسی وخفی مأمورلر کونده‌ریلمه‌سی ومملکت داخلنه بومبا ادخال ایدیلمه‌سی مضردر .

کویلی ، اصناف ، عمله وتجار ایشلرسه ایی، فقط آچلق چکه‌رلرسه فنادر.

مملکتده معدن اوجاقلری ، فابریقه و اعمالاتخانه‌لرك وجودی نافعدر ؛ فقط بواوجاقلرده، فابریقه واعمالاتخانه‌لرده ایشجیلرك سقطلامالری ویااوله‌لری وصوکرادن کندیلرینك ویا اولاد و عیاللرینك عاجز و معاونتسز بر حالده قالمالری فنادر .

اکر چفتلك صاحبی اراضیسنی ترهین ایده‌رك پاره آلیرده زراعتنی توسیع واصلاح ایله‌رسه اعلا ، فقط بانقه‌دن آله‌جغی پاره‌لری مونته قارلو ، پارس کبی یرلرده ییوب صاووراجق اولورسه فنادر .

اکر قادین، زوجنه صادق بر رفیقهٔ حیات مجادله‌سنده فعال بر آرقداش وعقللی برمربیه وظیفه‌سنی کورورسه ایی، فقط قادینك تنبل برمخلوق اولارق

زوجنه اهانت ایچون فرصت کوزه‌تیر بر رفیقه و جاهل بر والده اولماسی مضردر .

هر ملتك تکامل مدنیه‌یه مظهر اولمق اوزره جهد و غیرتده بولونماسی وملتلرك ترقی یولنده بربرینه رقابت ایتمه‌لری فائده‌لیدر . لکن ملتلرك آرالرنده مجادله‌لر چیقاراق دولتی ضعفه اوغراتمالری وعینی زمانده کندی تکامل مدنیه‌لرینه‌ده مانع اولمالری پك مضردر .

اکر کنجلر ، کندی نفسلرینه اعتمادایده‌ر وغایهٔ امل اوغورنده مبارزه‌یه حاضر بولونورلرسه؛ اکر قادینلر، کندیلرینی سربست وراحت ایده‌رووطنلرینك وجودیله افتخار ایدرلر ؛ و اکر ارباب سعی ، مملکتلرنده کندیلرینی صاحبی بولندقلری خانه‌لرنده‌کبی حس ایدرلرسه مملکت ترقی و انکشاف ایله‌ر . فقط اکر کنجلر کندی نفسلرینه قارشی اولان اعتمادلرینی غائب ایدرلرسه ، اکر قادینلر ، ایچنده بولوندقلری حالدن ، اوصانیر و زوجلرینه قارشی حس نفرت بسلرلرسه ، واکر ایشجی افعال دولتی ، اهالی‌یی باغلامش بر اسارت زنجیری واهالیدن ویرکی طوپلامق ایچون آنجق بر آلت کبی تلقی ایده‌رسه، دولت اوزمان سقوط ایده‌ر . و الحاصل برنجی نوع نتایجی حصوله کتیره‌ن تدابیرایی وایکنجی نوعی انتاج ایده‌نلر مضردر .

دولت ملته استناد ایده‌ر . بناءً علیه دولتك قوتلی اولابیلمه‌سی ملتك مال وثروته مالك اولماسنه متوقفدر. اکر ثروت جماعتك آنجق یوکسك طبقه‌لرنده بولونوب‌ده خلق ، فقیر و ضرورت ایچنده یاشارسه دولت ، سقفی تملندن دها آغیر بر بنایه بکزه‌ر و ادامهٔ موجودیت ایده‌مز .

پاروس

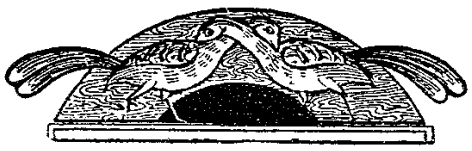

ضیا، نسون، ابدی رقص ونغمه، بوسه آب
تراوله، بنجه ستانه آه وعسرتلو ...
صولرده کولکلی، تاتان چراغلر سوره،
قمر بخار خیالات ایچینده بر سیناب ...

لیدی زاده

محمد عاکف

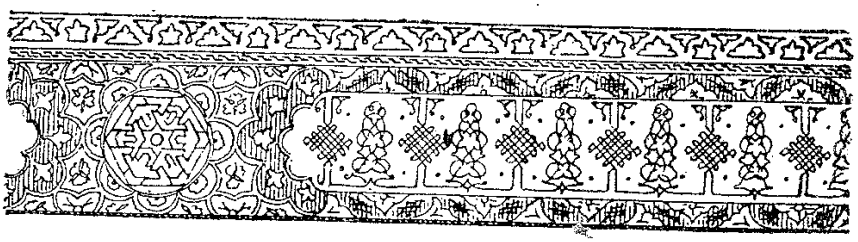

کوپریلی زاده محمد فوأد بك

محمد فوأد بکی (فجرآتی)ده طانیدم. ایکی نحیف اوموز، نازین وضعیف بر وجود اوزرنده پك قیمتلی برباش کزدیرن بوکزیده کنج آدم، او وقت محویتکار، سکوتی، نازك ، حالیله بر آز درویشانه طورلربله بعض ارقداشلرینك قلبنده برحس مرحمت اویاندیرمشدی .

فقط برآز صوکره هپمز کوردك که کوپریلی خاندانك بواصیل چوجغی ایچمزده هم یوکسك بررتبهٔ شاعریته، هم‌ده مستثنا برپایهٔ علمیه‌یه طبیعتك برامتیاز مخصوصیله نامزد یاراتدیغی الك بختیار قابلیتلردندر . بن اونك جداً کرانبها بر محفظهٔ مزیات اولدیغنه الك اول ایمان ایدنلردنم وبوایمانمی محمد فوأد بکك ایلك کتابی، (حیات فکریه)سی چیقدیغی زمان حرارتلی برلسانله سویلدم. او وقتدنبری قناعتم اونك منظوم ، منثور هر یکی اثرینی اوقودقجه — حتی افکارینه الك چوق معارض قالدیغم، تتبعاتنده نقصانلر، حکملرنده عجله‌جیلکلر فرق ایتدیکم زمانلرده بیله — متمادیاً آرتمشدر. بعض فلسفه‌پرور شاعرلرمز:

« آثارلر سنك تعریفی درخت میوه‌دار اوزره»

دیمشلر. بوحکم محمدفوأدك جسم ضعیفی اوزرنده اولسون لطفاً برمروت استثنا کوسترمبور! فقط اعتراف ایتملی که بونك مسببی بر آزده محمد فوأدك کندیسیدر. چونکه کنج شاعر ومؤلف بزه هویت معنویه‌سنی آچمغه باشلاینجه کوردك که مجادلات فکریه ومبارزات قلمیه ایچون اونك نالان وناتوان وجودی ایچنده عادتا پوصوقورمش بر(سپورجی)، بر(بوقس) مراقلیسی واردر !

واونك بعضاً حقلی و حقسز اولارق اوته‌یه بری‌یه صاووردیغی یومروقلر بازولرینه کووه‌نن برنجه‌لره کندیسنی (ارمیدانه) دعوت ایچون هوس ویردی. اکر تشکلات دماغیه‌یی آکلامقده تأثیرات وراثتی ارامق لازمسه محمد فوأد نامنك اوستنده‌کی(کوپریلی) کلمه‌سنی خاطرلملی . بو بویوك فامیلیا ایچون بوراده فضله لقردی سویلمکی کستاخلق عد ایده‌رم . چونکه اونك موقع مخصوصی ملتك حافظه‌سنده‌کی حجرهٔ احترامدر . یالکز خاندانك بوکون طانیدیغم اعضای محترمه‌سنده نظر دقتمی خاصةً جلب ایدن برنقطه وار: بوتون خطوط سیمائیه‌نك رسملرینی طانیدیغمز بویوك کوپریلیلرله مشابهت تامه‌سی. همان کورولیورکه فامیلیا اوصاف تشریعیه‌سنی بیله منتظماً محافظه ایتمشدر. هله خاندانك بعض اعضاسی، مصطفی فاضل پاشانك بوکونکی قیافتنه کیرمش ذی حیات برهیکلی ظن ایدرسکز .

شیمدی یکرمی درت یاشنده بولنان محمدفوأد بکك عائله‌سی ایچنده عبداه پاشا اسمنده

عربجه يازار شاعر واسعد پاشا نامنده برترك شاعرى يتشمش . ضيا پاشا مرحوم خراباتنده اسعدپاشايى مدح ايديبور. مشهور فاضل احمدپاشا ادبياته علاقه‌دار اولديغى كبى عجم شاعر شهيرى (شوكت)ى‌يى چوق سوزمش حتى ايران داهيسنك ديوانى تحشيه ايتمش. محمد فوأد والده‌سى جهتيله‌ده سلسلهٔ شعرايه منسوبدر. كنديسنك اون بش‌اون التى ياشنده ايكن يازديغى شعرلردن بعضيسى مشروطيتدن صوكره محاسن، ثروت فنون، محيط كبى مجموعه‌لرده انتشار ايتدى . بويازيلرده اونك استقبال بلنديغى واضحاً كوسترن وثائق ودلائل صنعت پك مبذولدر .

كوپريلى زاده ٣٠٦ ده دوغمش. يدى ياشنده آيا صوفيه رشديه‌سنه كيرمش، اون يدى ياشنده مرجان اعداديسندن چيقمش. بكا يازديغى بر ورقه‌ده ديبور كه استبدادك صوك سنه‌سنده مكتب حقوقه‌ده كيتدم . فقط كرك معلملرك جهالتى ، كرك تدريساتك غرابتى بنى اساساً خوشلانمديغم بوتحصيلدن نفرت ايتديردى .»

محمد فوأدك باصلمش كتابلرى : بر آرقداشيله (كوستاولوبون) دن ترجمه ايتديكى (روح‌الجماعات) ، (سليم ثالث‌وناپولئون) نامنده مترجم وبويوك براثر تاريخى، حيات فكريده (مقالات تنقيديه مجموعه‌سى)

قرائت ادبيه كنديسنك‌اصل‌سوديكى‌واهميت ويرديكى‌اثار ومختلف‌غزته‌لرله، مجموعه‌لرده پراكنده‌برحالده‌در. بويازيلر (تحسسات صنعت ، عنوانلى‌ايكى‌جلد، (مساى‌ملال) نامليبر مجموعهٔ اشعار ، شيخ غالب حقنده بويوك برتدقيق، (ترك ادبياتى تاريخنه عائدتدقيقات) « توكلرك خلق ادبياتى » نامى ديكر ايكى جلد تشكيل ايديبور .

كوپريلى زاده بحث ايتديكم مقاله‌لرده بر چوق دقيق ومعضل مسائلى قاريشديرمش ، چوق صرپ يوللره ، پك قارا كلق واعوجاجلى (لابيره‌نت) لره كيرمشدر . كنديسنه هجوم ايدنلراونك بوجواليتى بوجولان فكرى اثناسنده‌كى برطاقم سورچه‌لرينى سقطلقلرينى بروسيلهٔ مواخذه اوله‌رق قوللانمق ايستيورلر . قبول ايده‌رم‌كه اوخطالرايى بررموضوع تنقيددر . لكن همان اعتراف اولنملى‌كه بوتون اوچالاكى، اوفعاليت مفرطه ، محمد فوأدك بيننده نه‌بويوك برعطش‌عرفان، نه‌شديدبراشتهاى تتبع‌واحاطه موجود اولديغنى، بناءً عليه كنديسنك نه‌محتشم براستقبال فكرى‌يه دوغرى قوشديغنى ، آتيلديغنى كوسترر : شو سببله كنديسى ايچون دويدقلرى خلاصه ايتمك ايسترسه‌م اك صوك اوله‌رق‌خاطرمه تريك وغبطه كلمه‌لرى كليور .

فاضل احمد

« سعد آباد آقشاملری » ندن :

ضیا، فسون، ابدی رقص و نغمه، بوسش آب .
ترانه‌لر ، نیجه مستانه آه و حسرتلر . . .
صولرده کولکه‌لی ، نازان چراغلر تیتره‌ر ؛
قمر بخار خیالات ایچنده بر شبتاب .

غنوده دوش بلورنده اطلس مهتاب ،
باشنده هالهٔ دستار ، النده نیلوفر ،
سدیر نازه اوزانمش او نوجوان دلبر ...
یانار هوای تحسرله عود و نای و رباب !

یاواش یاواش سوزولور چشم مست و شهبازی ،
شکست ایده‌ر بوتون اقداحی کاکل نازی ؛
میان بزمه چوکر ناکهان پریشانلق !

کنارجوده صولار «تاج قیصر» و «زرتار» ...
زاواللی شاعر اولور می‌بدست استغفار :
« اوچشم ساحر زهرا مثاله آلداندق ! »

کوپریلی زاده
محمد فؤاد

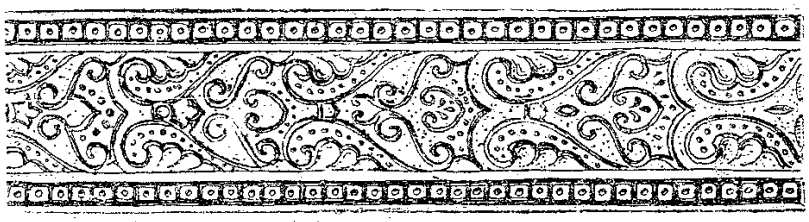

شیخ غالب ، شاعر مجدد [*]

منقد « رەمی دوغورمون » سنبولیزمدن بحث ایدرکن دیرکه : « صنعتك عناصرندن بری یکیلك‌در ؛ بو عنصر اوقدر مهم واساسی برماهیتده‌درکه همان باشلی باشنه بوتون صنعتی تشکیل ایده‌ر ؛ صنعت اوندن محروم اولدیغی تقدیرده طبقی فقراتدن محروم ذوالفقره بر حیوان ییقیلوب کیتمك ، معنای حقیقیسی ایله‌حکمت موجودیتنی غائب ایتمك مجبوریتنده‌در.» حیات متمادی برده کیشمکدن عبارت‌اولدیغی جهتله‌صنعت حقنده‌کی بومطالعه‌یی تمامیله‌قبول‌ایتمك وصنعتکارلری کندی ساحهٔ فعالیتلرنده‌میدانه کتیردکلری تجددك‌درجه‌سیله آکلامق‌ضروریدر. بویوك برصنعتکار عین زمانده بویوك بر مجددر . تأثرات و تحسساتنه یکی بر شکل بیان ویره‌میه‌رك اسکی و مألوف شکللر آراسنده محصور قالدقدن صوکرا صنعتکارك هیچ برحکمت موجودیی قالماز. الك ابتدائی صفحاتنده بیله ماهیت فردیه‌سنی محافظه ایتمش اولان صنعت عمومیتدن متنفردر . « پول صوریبو » دلائل کافیه ایله اثبات ایدییورکه ایلك لسان ادبی صنعتکارك لسان تکلمدن آیری بر طرز بیان بولدیغی زمان حاصل اولمش‌در ؛ ادیبك وظیفه‌سی لسانه الك یوکسك قدرت افاده‌سنی ویره‌بیلمکدر؛ اکر محرر عوامك لسان تکلمندن ممکن مرتبه تباعد ایتمزسه قارء اوزرنده ناصل اجرای تأثیره مقتدر اولور !

« شیخ غالب » لك عثمانلی تاریخ ادبیاتنده اوقدر یوکسك و مستثنا برموقع احراز ایتمسی ، ایشته صرف بو نقطهٔ نظردندر. اکر « حسن وعشق »شاعری دوداقلرنده‌کی نای صنعتدن یکی نغمه‌لر چیقارماسایدی ، مالکانهٔ شعرك مسدود قاپیلری اوکنده سفیل و عریان ایکله‌ین شهرت دیلنجیلرندن آیریلامازدی .

[*] محررك دردست طبع اولان « شیخ غالب » نامنده‌کی اثرندن مستخرج .

حالبوکه « غالب » بوتون بویوك و حقیقی صنعتکارلرکبی اونلردن آیرلدی ؛ ودهای صنعتیله‌زمانك دائمی صدمه‌لرینه تحکم‌ایتدی. چونکه او «فضولی» کبی « باقی » و « ندیم » کبی بر مجدددی .

« غالب » ك عثمانلی شعرنده وجوده کتیردیکی تجددك درجه‌سنی لایقیله آکلاتمق ایچون « باقی » کبی ، « ندیم » کبی برمجدد اولدیغنی‌سویله‌مك کفایت ایدر . « حسن و عشق » شاعری اسکی ادبیاتك بوتون بویوك استادلر کبی مجرای نظمه یکی بر جدول ترقی ، یکی بر جدول تحسس و تخیل آچمش ، فقط اوزون عصرلر آراسنده لاقید وناتوان امتداد ایده‌ن او اصل مجرایی ده‌کیشدیره‌مه‌مشدر . منبعنی یکرنك و یکنسق ایران یایلالرندن آلمقله برابر ، زمانك بعدیتندن ناشی آرتق منتهایه پك یاقلاشدیغنی بطائت سیریله واضح بر صورتده کوستره‌ن عثمانلی نظمی ، غالبك جدول تجددنده آز چوق یکی خیال موجه‌لریله قاریشمامش دکلدی ؛ صولرك ده‌رین بر رعشهٔ خولیا ایله تیتره‌دیکی بو یکی ساحه‌ده ساحل اسکی یکنسقلغنی غیب ایتمش ، موجودات ، غریب فقط کوزه‌ل رنك وضیا پوشیده‌لری ایچنده جانلانمشدی . بوراده ، جویبار شعرك اسکی مجراسنده کوردیکمز شیلردن فضله هیچ ، هیچ برشی یوقدی : نیلر: طنبورلر، عودلر، کللر، ببللر، ساغرلر، مغنیچه‌لر، سرولر ، آهولر . . . فقط غریب پارلاق رنکلر ویکی نسبتلر سایه‌سنده ، مألوف اولدیغمز بومادی عنصرلردن نامألوف ومعنوی برعالم وجوده کلمشدی ... ایشته غالبك مجددلکی، سحر صنعتی ، دهاسی بوراده‌در !

« سه‌آی » ، « صوریو » ، « به‌نه‌ده تتوغروس » کبی عالملرك ادعالرینه رغماً « شکل » و « اساس » ك عدم وحدتنی ترویج ایده‌ن « سیمه‌ل » بوتون آثارمدنیتك شکل واساس کبی ایکی مختلف نقطهٔ نظردن تدقیق اولونابیله‌جکنی سویلیور . اوکا کوره « بو تقسیمی ایجاب ایدن شی ، تکاملك بعضاً شکله دوقونمقسزین اساسده، بعض کره‌ده اساسه دوقونمقسزین شکلده تظاهر ایتمه‌سی

حسبیله بوایکی شی آراسنده وجودینه حکم اولونابیلن عدم ارتباطدر. صنعت مدنیتك معکسی اولمق اعتباریله بزه بونی کوسته‌ریبور : صنعتی مرحلهٔ ترقیده سوق ایدن دها کران ایله میدان وضوحه قویمشدرکه صنعتك عنفوی شکللری کندیسنجه اوزمانه‌قدر تمامیله مجهول قالمش اساسلری افاده‌یه قابلیتلی اولدیغی کبی، اساسك یکیلکی هیچ نظر اعتباره آلنمقسزین یکی بر شکل ، یکی بر اسلوب‌ده ابداع ایدیله‌بیلیر ؛ یکی فقط شکلی بر واسطهٔ ادادن عبارت اولان بو شکل ، بو اسلوب نامتناهی اساساتك تبلیغ و افاده‌سنه قابلیتلی‌در . » ایشته بو نقطهٔ نظردن تدقیق و محاکمه اولندیغی تقدیرده غالبك شکلدن زیاده اساسده مجدد اولدیغی، یعنی اسکی شکللر واسکی اسلوبلر واسطه‌سیله الك یکی حسلر وخیاللر تبلیغ ایده‌بیلدیکی تظاهر ایده‌ر

«حسن وعشق» شاعرینك مجموعهٔ آثاری، اسکی دورك بوتون شاعرلری کبی قصیده‌لردن ، نعوت و مناجاتدن ، شرقیلردن ، تاریخلردن ، حکایات اخلاقیه و تاریخیه‌دن، غزللردن عبارتدر ؛حالبوکه « شیخی» دن مرحوم عونی‌بکه قدر کلن بیکلرجه ناظم افکار وتحسسات شخصیه‌لرینی عین ده‌قورلر آراسنده‌انظار تقدیرمزه وضع ایتمشلردی . . . اصول توزین و تقفیه ، ابیاتك یکدیکریله صورت ارتباطی ، قصیده‌لرده کریزکاهلرك طرز اداسی ، غزللرده شفاف بر سترهٔ تصوفله اورتولمك ایسته‌نن رندانه بر لاقیدیٔ کریزان اعتباریله غالبله‌اونلر آراسنده اوقدر مرئی بر فرق موجود دکلدر . حتی « حسن و عشق » بیله شکل اعتباریله مثلا « فضولی » نك « لیلا و مجنون » ندن آیریله‌ماز . اکر غالب ایران ادبیاتنك نفوذ مستبدانه‌سندن قورتولابیلسه‌یدی ، اسکی اساسلری قیرارکن عبدالحق حامدك یاپدیغی تجددی بلکه داها اوزمان قسماً وجوده کتیره‌بیلیردی؛ فقط عین زمانده‌شونی‌ده اعتراف ایتمه‌لی‌یزکه عجم ادبیاتی غالبك شخصیتی اوزرنده پك مسعود بر تأثیر اجرا ایتمش ، داها دوغروسی ، عجم نفوذ فکریسی «حسن وعشق» شاعریله ادبیاتمزه الك صوك برشعلهٔ تجدد بخش ایله‌مشدر. طبقی، سونن برمومك صوك آن‌احتضارنده‌کی ناکهانی فورانی کبی...

اوبریلی زاده

محمد فؤاد

حیاتنه بر سیاحت بکز - مطالعه ایله
بتیرز طاه ایدیلیه رحمتیه ده سیز ایکنجی فرقی
سیاحت بتیرمه تأسف حسی ایله حیاتنی بتیرمه راحت
ایتمکده .

خالده ادیب

۲۸ کانون اول ۳۷

خالده ادیب خانم افندی

بروسه رژی ناظری ادیب بك افندینك کریمه‌لریدر. روی ۱۲۹۹ تاریخنده استانبولده دوغمشدر . پدرلری تحصیل وتربیه‌سنه صوك درجه‌ده اعتنا ایلمش ، خالده خانم انکلیز مربیه‌لرینك دست تربیه‌سنده چوجوقلغندن اعتباراً ملی برتحصیل آلمشدر . اسکداردہ آمریقان اناث قولژینی دور حمیدینك تضییقاتنه رغماً اکماله وشهادتنامه اخذینه موفق اولمش ، آیرجه معلملردن ریاضیات ، فلسفه واجتماعیات تعقیب ایتمشدر .

* * *

خالده خانم نامی اسکی دوردہ مطبوعات عالمی ایچون همان همان مجهول ایدی. «مادر» نامیله نشر ایتدیکی اوفاق برکتاب کندیسنك استقبالده ادبیات عثمانیه‌ده اشغال ایده‌جکی موقع ممتاز حقنده برفکر ویره‌مز .

مشروطیتك اعلانیله طنین غزته‌سی انتشاره باشلادیغی زمان خالده ادیب نامی عثمانلی قارئلرینك جدی صورتده نظردقتنی جلب ایتدی. حریت وتجدد عشقیله چارپان قلبلر آراسنده خالده ادیب خانم ایمان وجسارتی ایله تمیز ایدییوردی .

عثمانلی ادبیاتی نامنه شایان تشکردرکه سیاسیات کندیسنی اوزون‌مدت ضبط وتسخیره موفق اولامادی. اودنیایه برصنعتکار اوله‌رق کلمشدی. شئون وحادثاتك اونك روحندن قوپاردیغی اهتزازلر برراثر نفیس صنعت اولیوردی . برطرفدن حیاتنی یاشارکن دیکر طرفدن حیات یاراتیوردی . « صوك اثری » نده صنعتکار فریدون حکمت آغزندن دیدیکی کبی برقوش ایچون اوتمك ناصل براحتیاج ایسه ، بهار کلنجه بر آغاچ ایچون طمورجقلانمق وچیچك آچمق ناصل برامر طبیعی ایسه کندیسی ایچون‌ده حیات روزکارلرینك رباب روحندن قوپاردیغی صمیمی نغمه‌لری ترنم ایتمك اوقدر ضروری وطبیعی ایدی .

ادوار ابتدائیه‌دن بری سونمه‌مش برکانلر کبی حیات و احتیاج حیات ایله دولو

اولان روح وقلبندن یکی ، تازه برنشیدهٔ حیات قایناتمق ایچون اوفاق برصدمهٔ حسیات کفایت ایدییور . آتش کبی قاینار برمزاج . اك اوفاق تأثیراتی درین ومدیدعکسلرله قید ایدر برحس ، بوتون کائناتی قوجاغلایه‌جق قدر رقیق وشفیق برقلب حیات یومیه‌نك یك دورلو تحولات وتهیجاتی ایله چارپیشنجه‌میدانه یاشایان ، صحیح وانسانی اثرلر چیقارییور. خالده ادیب خانم افندینك یازیلرنده صرف ونحو اعتیادلریله براستهزا تشکیل ایدن جسارتلره تصادف ایدیله‌بیلیر . فقط اسلوبنك انسانی چکوب سوروکلدین موفقیت وجاذبه‌سی ایله اثرلری باشدن باشه جانلیدر ؛ بالذات حیاتدر ؛ جانلی جانلی کسیلوب دهای صنعتیله کوزمز اوکنده تثبیت ایدلمش روح وحیات پارچه‌لریدر .

خراب معبدلر، رائقك آننه‌سی، سویه طالب حیات ایله تیتره‌ین بوصنعتکارحساسك کندی کندینی آرادیغی تجارب قلمیه‌یه بکزه‌تیله‌بیلیر . فقط او ، اصل دهای صنعتنك افادهٔ قطعیسنی « خندان » ده بولمشدر . بلاتردد دینله‌بیلیرکه « خندان » یالکز عثمانلی ادبیاتنك براثر نفیسی دکلدر . بونك ادبیات جهان ایچنده‌ده برموقعی اولاجقدر . فرانسرجه‌ترجمه‌سنده کورولن قبالقلر وموفقیتسزلکلرله برابر «خندان» غرب قاریلرینك‌ده نظردقتنی جلب ایتمشدر . آلمانجه وانکلیزجه‌یه ترجمه‌سنه تشبث اولنمشدر .

« خندان » ده برفلسفهٔ اجتماعیه ویاحیاتیه آرایانلر خطا ایدرلر. اومنحصراً برحکایهٔ قلب وعشقدر. مدنیتك ایلك دقیقه‌لرندن بری بیکارجه صنعتکارك ترنم ایتدیکی بوداستان ازلی‌یی بوقدر باکر الحان وآنات ایله تکرار یاراته بیلمك ایچون نه بویوك بر قابلیت ایستردی .

« یکی توران » ایله صنعتی فکر ونظریه‌یه فدا ایدر کبی کورونن خالده‌ادیب‌خانم‌افندی « صوك اثری » ایله بزی ینه معبد صنعتك حریم قدسیتنه کوتورمش ، صرف بدیع هیجانلرله روحمزی تیتره‌تمشدر . « صوك اثری » نك کوستردیکی موفقیت بوقیمتدار ادیبه‌نك « خندان » ایله‌صوك سوزینی سویله‌مه‌مش اولدیغی حقنده بزه امنیت‌ویریبور. شبهه یوق‌که اونك آتشین روحندن ، مفرط حساسیتندن، حیات ایله دولوموجودیتندن فریادلر فیشقیرمقده ، حیاتلر قایناشمقده دوام ایده‌جك وعثمانلی ادبیاتی نفیس اثرلریله زنکینلشمکدن بختیار اوله‌جقدر .

خاریه کور، طوسی، شرف و باغ بده، نه ویه
ونه ده اخلاص سه سپیر: خوره طلعه رتقلب..

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslâm Araştırmaları

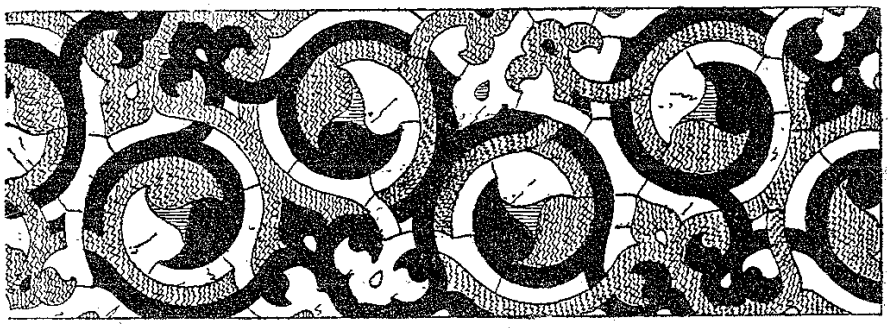

محی الدین بك

محی الدین بك بوكونه قدر حكایهٔ حیاتنی نقل ایدن ترجمهٔ حال ، بر شكل هندسی ایله ارائه ایدلمك لازم كلسه ظن ایده‌رم كه پوروزسز برخط مستقیم چیزمك هیچ یا كلش اولماز . بناءً علیه اوچ درت سنه ماصه‌سنك قارشیسنده اوزون ساعتلر كچیردیكم بو عزیز دوست ویازیجینك مناظر حیاتی بنم كوزلرمه بویوك فیرطنه‌لرك چوق اوغرامدیغی ، پچاپیچ اعوجاجلردن عاری كنیش بر ساحل كبی كوزوكمشدر .

یوزغادلی معروف برعائله‌نك نجیب براوغلی اولان محی الدین بك استانبولده دوغمش . تحصیل اعدادیسنی بوراده یاپدقدن صوكره دارالفنون ادبیات شعبه‌سنه دوامه باشلامش . محی الدین بك اوصاف معنویه‌سی اعتباریله برچوق پارلاق الوانك اختلاطندن ، امتزاجندن حصوله كلمكله برابر فرنكلرك « Discret » كلمه‌سیله تعریف ایتدكلری هر نظری اوستنه جذب ایتمكدن محترز ـ فقط اك كبار ولكه‌سز ذوق صاحبلرینك انتخاب ایتدیكی ـ آغیر ، قویو حتی برآز دونوق ، رنكلره بكزر .

الوانك جلوهٔ اختلاطنی ، شیوهٔ امتزاجنی تدقیق ایتمش بر رنك آشنا ، بیلیركه بوغایت بسیط كورونن ـ بعضاً هیچ بیله كورونمه‌ین ـ آنات بالعكس غایت مركبدر .

محی الدین بكك خصائل واعتیادات فكریه‌سنه ، سجایاسنك تجلیات مختلفه‌سنه دقت ایدنلر كوره‌جكلركه بو آدمك طبیعت باطنیه‌سنی ـ بردنبره انسانك ظن ایده‌جكی كبی ـ ساده دكلدر . واوكا واضح بروحدت ویرن شی متنوع ملكاتنك حسن توازنندن عبارت .

محی الدین بك‌ده بر صنعتكار داهی اولمغه غیر كافی ، فقط بر صحیفهٔ ادبیه‌یی پك تمیز صورتده تلوین ایده‌جك قدر مخیله ، پك اینجه ، پك درین دكل فقط هر حالده ممتاز ونازك بر حساسیت صوكره بو اوصاف ایله هموزن وهمعیار بر قوهٔ ممیزه ونهایت بوتون خصائص ذكائیه‌سنی هرهانكی بر غایه‌یه دوغری ـ شمندوفر سرعتیله اولمیه‌رق ـ لكن منتظم بر صورتده سوق واداره ایده‌جك جانلی بر مرام واراده وار .

محی الدین بك بر غزته‌جیدر . دنیاده فكرمك ، روحمك اك آز آكلدیغی ، اك كوچ واك غیرقابل تحمل بولدیغی مشغله ! فقط غزته‌جیلكك بر ادیب قلمی ایچون هیچ امتزاج اولنماز بر اقلیم اولدیغنی ، اسلوب ایچون مطلقا بر مزار تشكیل ایده‌جكنی پك ایی آكلدیغی جهتله شخصیت ادبیه‌سنی آیری بر كوشهٔ روحنده صاقلامش ، غزته‌جی ماصه‌سی اوزرنده

چالیشمق ایچون صرف باشقه بر قلم آچمشدر . بوتون بز کنجلر کبی اونك ده شعرلری ، حکایه‌لری ، تجارب ادبیه‌سی وار . یالکز اونك فضیلتی شوکه بز مکتبلرده یازدیغمز وظیفه‌لری مطبوع وکتاب شکلنده کورمك ایسترکن او اك تمیز صحیفه‌لرینی دخی اورتایه آتمقده محترز داورانیور. محی‌الدین بکك دنیاده اك فضله برغضبله، حدتله قارشیلادیغی، اك بی رحمانه صورتده ازمك ایستدیکی شی هر نوع وشکلده‌کی (تصلف) و بالخاصه تصلفات ادبیه‌در .

اکر بو صحیح البنیه ارقداشمك اعصابنده بر کون - شیطان قولاغنه قورشون - شاید بر عدم انتظام آثاری کورولورسه هیچ بر دوقتور بونك نشریات اخیرهٔ ادبیه سببیله وجوده کلدیکنه شبهه ایتمسون .

اونك دائما تحریٔ توازن ایدن دماغی فضله نمایشلردن ، باغیرتیلی وبوش تظاهراتدن پك زیاده تیتیزلنیور . وبو مناسبتله اونده بر معلم روحی ، تجددك حق حریتی ایله ماضینك عنعنهٔ حکمرانیسنی بر انکلیز حاکمی قدر اعتنا ایله تعیین ایتمك ایستین جدی بر معلم روحی کورویورسکز که آك چوق غبطه وآرزویه شایسته اولان مزیت وممتازیت ذهنیه‌ده بوندن باشقه برشی دکلدر .

فاضل احمد

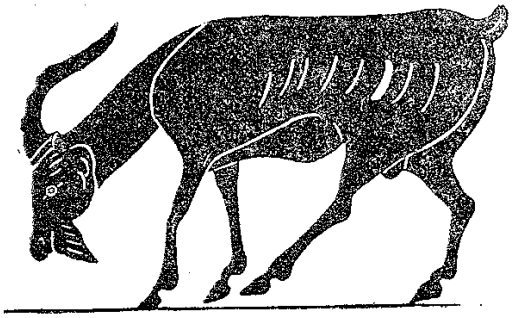

علمی حیات

بش سنه‌در بزی مصیبتدن مصیبته سوق ایدن شئون وحادثاتدن آلاجغمز یکانه درسك هرشیئی براقه‌رق علمی برحیاته صارلمق لزومنی ادرا کدن عبارت اولاجغنه قائلم . عثمانلی سلطنتنك الك فلاکتلی والك وخیم کونلری ایله دولان بوبش سنه مملکتده عینی زمانده الك غولانه برسعیه‌ده شاهد اولمشدی : بوتون دوشونلر وحیاتلرینی درین برعشق ایله وطنلرینه صارمش اولانلر الك بوغیجی والك مهلك زمانلرده بیله اعتدال ومتانتدن آیرلمیه‌رق ، نتیجه‌نك دوشونجه‌لریله برلشه‌جکندن امین اوله‌رق چالیشدیلر؛ فقط جریان شئون، ینه قوای طبیعیه‌نك تعیین ایتدیکی مجرادن آیرلمادی . بوکون تماماً آکلامق لازم کلیورکه علم ، هرشیئی دویره‌جك وییقاجق درجه‌لرده قوتلیدر .

الك بویوك عزملر، الك لکه‌سز حسن نیتلر حیاتی اداره ایده‌ن قانونلر قارشیسنده فنایه محکومدر . هدفی علم واساس دکل ، اعراض واشکال اولان برسعی ، مهلك دکلسه بیله مثمر اولاماز . مسائل حیاتیه‌ده الك ایی والك تمیز کوره‌ن کوز علمدر. حیاتمزه عائد هرهانکی برمسئله‌یی کندی کوزیمزله دکل ، علمك اوهیچ یانیلمیان ودائما دوغری کوره‌ن کوزیله تدقیق ایتمدیکمز ایچوندرکه بوبش سنه‌لك غیرت بوکونکی نتایجی دوغوردی . بناءً علیه قناعتمی تکرار ایده‌جکم: بوکونکی فلاکتلردن آلاجغمز یکانه درس اجراآت وحرکاتمزده یکانه ناظم وحاکمك علم اولدیغنه اینانمق اولاجقدر .

محی الدین

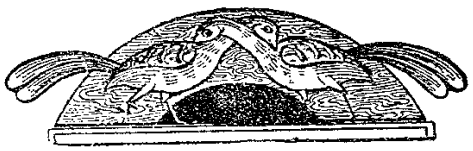

قراچ، حقیقتاً قیافه طورسه بر شکل بدیعید. مع مافیه
حقیقت، بولمبده باز شهیرک یرنده طوتیه‌ده اکثریا اظهار حیرت
و تحسین ایتمکده کندینی آلیورم.

احمد راسم بك

شوصوك یکرمی ، یکرمی بش سنه‌لك مطبوعات وادبیات حیاتنی تدقیق وتعقیب ایله‌ینلرك احمد راسم بك اسمنی بویوك بر حس حرمت وتقدیر ایله قارشیلایاجقلرینه شبهه‌مز یوقدر . احمد راسم بك ؛ او ممتاز ، شخصیتلردندرکه بونجه های وهو وبونجه دیدی ، قودی آراسنده کندی خصوصیت ادبیه وصنعتکارانه‌سنی مخالفلرینه اولسون ، موافقلرینه اولسون تصدیق وتقدیر ایتدیرمك مظهریتنه نائل اولمش واون ، اون بش سنه‌دن‌بری توالی وتعاقب ایده‌ن حادثه‌لر اونك هویت تحریرانه‌سنه قارشی موجود حس تقدیری بر دقیقه بیله تنقیص ایده‌مه‌مشدر . مسالك ادبیه‌نك بونجه تخالفلره اوغرادیغی وهرکسك مطلقا بر مکتب مروی ادبه ادعای انتساب مجبوریتنده بولوندیغی بویله بر زمانده ؛ عثمانلیلر ، احمد راسم بك کبی کندی کندینه برمکتب وشخصیت تأسیس ایتمش محرر وادیبلره نائل اولدقلری ایچون افتخار ایتملیدرلر .

احمد راسم بك (۸۳) تاریخنده صاری کوزلده تولد ایلمش اولمسنه نظراً الیوم قرق یدی یاشنده بولنیور دیمکدر . مشارالیه پدری بهاءالدین افندی مرحومك غیبوبتنی متعاقب والده‌سیله یالکز قالمش و (۹۲) تاریخنده اوزمانلر جداً اك مکمل برمؤسسهٔ عرفانمز اولان دارالشفقه‌یه کیره‌رك (۳۰۰) ده دیپلومه آلمشدر . طبعاً حساس ، فوق‌العاده ذکی وصنعتپرست اولان احمد راسم بك دها دارالشفقه‌نك صوك سنه‌لرنده‌بیله ادبیات ومطبوعات عالمی ایچون پك‌بویوك برتحسرحس‌ایدییور، ومکتبدن‌خروجنی‌متعاقب کندیسنی ـ هردرلو تشویقات وتمایلاته رغماً ـ بوسبتون حیات تحریره ترك وتودیع ایلیوردی . محررلریمز آراسنده مسلکنه صداقت اعتباریله راسم بك قدر ثبات ومتانت کوستره‌نلریمز یوق دینه‌جك قدر اندردر . ایشته استقبالك بو بویوك وشایان حرمت یازیجیسی او (۳۰۰) تاریخندن بری یکرمی سکز، یکرمی طقوز سنه‌در منسلوب‌اولدیغی مسلکه اصلا اخانت ایتمه‌مش وهردرلو مشکلات وموانعه رغماً کندی تعبیر معروفی‌اوزره (باب‌عالی جاده‌سندن) آیریلمامشدر .

احمد راسم بك غزته‌جیلق حیاتنده مملکتمزده انتشار ایده‌ن همان هر جریده‌نك قیمتدار بر معاون تحریری اولمش و جریدهٔ حوادثدن باشلایاراق ترجمان حقیقت ، اقدام ، صباح ، طریق، سعادت ، معلومات، (هفته‌لق ، یومی ثروت ، الخ)، تصفیر افکار ، حق وسائر مطبوعات روزمره بومقتدر ونفوذلی محررك معاونت فکریه وقلمیه‌سندن استفاده ایلمشدر . بونکله برابر احمد راسم بك یالکز بعض غزته‌لرده‌دکل

رسائل موقوته‌ده‌ده کندی قدرت واحاطهٔ واسعه‌سنك اعجاز کار دلیللرینی کوستریبور ومعلومات مکتب ، ثروت فنون ، رسملی غزته کبی هفته‌لق مجموعه‌لرده کندی ذوق منشأی ادبی وبدیعسیله عثمانلی حیات فکریسنی تنشیط ومستفید ایلیوردی .

اوقومق ویازمق ؛ اوکرنمك واوکرتمك ! ایشته احمد راسم بکك بوتون حیاتنده کندیسنه غیر قابل انفکاك برر رهنما ایدیندیکی خصلتلر.. فی‌الحقیقه بویکرمی‌بش، اوتوز سنه‌لك حیات مدیدهٔ تحریرك صفحات مختلفه‌سنی تدقیق ایله‌یه‌جك اولانلر محترم استادك بونافذ خصوصیتلری قارشیسنده سرفرویردهٔ تکریم قالمقدن منع نفس ایله‌یه‌میه‌جکلردر.

سویله‌دیکمز کبی حس اعتباریله واحتساساتی جداً اك مؤثر واك صمیمی برشکل تبلیغ ایله مخاطب وقارئلرینك روحنه ابلاغ نقطهٔ نظرندن بی‌مثال بر موفقیت کوستره‌ن ودرت جلددن مرکب او منشأ (عمر ادبیسی) ، هربری آیری، آیری برر اثرنفیس شعر وصنعت اولان وجداً حار برقلب سوداپرستك ، بر روح ملال آشنانك ترجمان نوحانی بولونان (کتابهٔ غملری) ، کوچوك حکایه‌لری ایله عالم ادبیاتمزه پك بدیع ایجیلر هدیه ایله‌ین احمد راسم بك یالکز بویوك بر ادیب و شاعر اولمقله‌ده قالمامش محررلك کلمه‌سنك احتوا ایلدیکی معانیٔ وسیعه‌نك هرشعبه‌سنده بشقه‌لرینه نصیب‌اولمایاجق قدرتلر کوسترمشدر . یکونلری یکرمی بشدن فضله‌یه بالغ اولان مکاتب ابتدائیه‌یه عائد، صرف ، املا ، تاریخ ، حساب ، تاریخ اسلام اثرلری وصوکره بعدالمشروطیت یازمغه باشلیوب درت جلدینی اکمال ایتدیکی تاریخ عثمانی کندیسنك قیمت واقتدار استادانه‌سنه پك بویوك وجلی بر شاهددی . بونلردن باشقه بالخاصه جرائد مختلفه‌ده نشر ایدوب صوکره جمع وتدوین ایتدیکی مزاحه عائد آثار ومکاتیب : شهر مکتوبلری . مضحکات دهر وسائره بوبویوك صنعتکارك هرشعبهٔ تحریردن ماعدا وادیٔ مزاح‌ده‌پك نادرالامثال بر قدرته نائل بولوندیغنی میدانه قویوبوردی . اصلا مبالغه‌یه دوشمه‌مکدن امین‌اولاراق دییه‌بیلرز که شمدی‌یه قدر همان ، همان هیچ بر محرریمز کتابلری ، مقاله‌لری ومزاحی یازیلریله بین‌القارئین احمدراسم بك قدر عمومی وحرمتکار برتوجه ورغبته نائل‌اولامامش وبواثرلر حالا بوکونه کلنجه‌یه قدر ـ برچوق اسکی محررلریمزك افول واغترابنه رغماً ـ مملکتك سمای ادبیات وصنعتنده صولمایان بر کونش کبی پارلامشدر . عمرینی ادبیاته محررلکه حصر ایده‌ن احمد راسم‌بکك اثرلری‌ایچنده پك‌متنوع وپك‌قیمتلی‌ترجمه‌لر، مناقب اسلام ، کلیات سعی وتحریر ، تاریخ ومحرر وسائره کبی اثرلری‌ده داخل اولان مجموعهٔ مدوناتنك یکونی بوکون هپسی بربرندن دها آیری ودها پارلاق موفقیتلره مظهراولمق اوزره یوزی‌تجاوز ایتمکده‌درکه بویله آزبرزمان ظرفنده وبالخاصه بودرجه عمومی‌وشامل بر موفقیت ومظفریت قازانمق شرطیله بودرجه مکمل اثرلر یازمق هرکسه نصیب اولمش موفقیتلردن دکلدر .

والحاصل بلاتردد دییه‌بیلرزکه بزده ؛ تماس ایلدیکی هر موضوعی بوقدر وقوف واحاطه ایله ، بودرجه مکملیت وقصورسزلقله تحکیه وتمهید ایده‌بیلن ویازیلرینی بوقدر طاتلی ، مونس وجاذب بر اسلوب ایله قارئلرینه سوه ، سوه اوقوتان ؛ هریازیسنده

دها اكمل بر يكيلك كوستره‌ن بر محرر ؛ عادات وتعاملمزى راسم بك كبى اينجه ، حاكم، مسخر ومستهزى برلسان ايله تنقيد وتصوير ايده‌ن بر صنعتكار هنوز يتشمه‌مشدر.

صفحات سعى وحياتى عالم تحريره كيره‌ن هركس ايچون بر نمونهٔ امتثال اولمغه شايان اولان وغزته‌جيلر آراسنده پك لايق بر صورتده (آغابك) صنعت فاخرانه‌سنى قازانمش بولونان احمد راسم بك بوكون بر نصف عمرينه بدل اولاراق وجوده كتيرديكى تلميذلرى واو تلميذلرينك حرمت وتكريملريله بحقٍ افتخار ايده‌بيلير . چونكه سويلديكمز كبى عالم تحريرده بوقدر عمومى وبى غرض برحرمت ومحبته نائل اولمق‌ده اويله پك قولاى برشى دكلدر . راسم بكك پك عالم شمول اولان قدرت ادبيه وتحريرانه‌سنه نسبتله بسيط بر حكايهٔ حالدن عبارت اولان بوسطرلر هيچ شبهه‌سز محرر مشاراليهك برفذلكهٔ صنعتى بيله عد اولوناماز . صحيفه‌لر وجلدلرله تدقيقاته عرض افتقار ايده‌ن او صفحات حياتك بر زبده‌سنى اولسون بوسطرلره عكس ايتديره‌بيلمش اولمق ينه بويوك برموفقيت عد ايديلليدر . خلاصه اولاراق « احمد راسم بك ، مملكتمزده مع‌الأسف عددلرى پك محدود واندر اولان باشلى باشنه بر مكتب تحرير واسلوب صاحبى وبالخاصه تماماً نوعى شخصنه منحصر برفرديت ادبيه‌در ونه‌قدر يازقدركه بوكون اوساحه‌ده كنديسيله رقابته دكل بلكه تلميذلك ايتمكه قابليتلى هنوز هيچ بر كيمسه موجود دكلدر . وينه اوسببله‌دركه راسم بكك تاريخ ادبيات وتحريريمزده اشغال ايلديكى موقع تخمينلردن پك يوكسكدر . » ديبورز .

يالكز برشئ وار : پك يوكسك وحساس بر اديب وشاعر ؛ هرموضوى موفقيتله تشريح وتدقيق ايده‌ن بر محرر ؛ تتبعاتنك وسعتى وطرز تحكيه ومحاكمه‌سنك مكمليت واصابتيله مشتهر بر مورخ اولان احمد راسم بك هيچ برزمان جدى برمأموراولامامش ويوكسك ونجيب آلتنى بالخاصه عبدالحميد دورينك قيودينه رام ايده‌مه‌مشدر . معارف نظارتى انجمن تفتيش ومعاينه‌سنه هربرى اوچ ويا درت آى امتداد ايتمك اوزره ايكى دفعه اعضا تعيين ايدلديكى حالده هردفعه‌سنده كمال استغنا ايله چكيلمش وحياتنى مملكت ووطننك تعالئ فكريسنه حصر وتخصيص ايله‌ين بر شخصيتك بويله لاعلى‌التعيين قيد وشرطلر آلتنده باغلى طوراماياجغنى ميدانه قويمشدر .

***

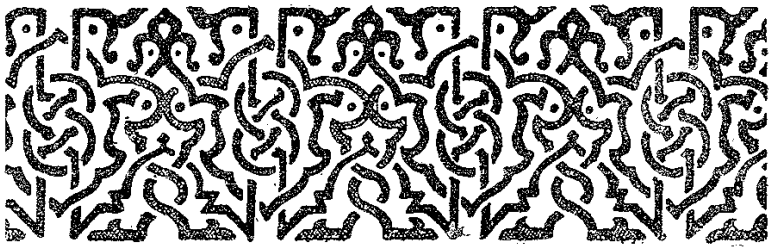

سوقاقلرده کیجه‌لر

بی‌خبر ، آواره فرنك ! . . . دنیایی فیرطولایی کزمك املیله صیجاق یاتاغنی براقوب وسائط سریعه‌دن هانکیسنه تصادف ایدرسه بینیور ..!

یول اوزرنده دکلمی‌یز یا ! . . . بزه‌ده اوغرایور . ایلك ویا ایرتسی کیجه اقامت ایتدیکی ـ فرض ایده‌لم ـ (پەراپالاس) ویا دیکر بر اوتلك پنجره‌سندن (قاسم پاشا) ، (طوپخانه) ، (جهانکیر) اوزرلرینه باقیور .

نه کوریپور ؟ . . طالغه‌لی ، طالغه‌لی، سیاه رنك سکون ، خشیت‌انکیز بیکلرجه هیولا بربری صیرتنه بینمش، بوندرك شوراسندن، بوراسندن یاپیشیق آتش بوجکلری التماعاتنی آکدیران طاغنیق برطاقم شعاعات خفیفه‌ریزان و کریزان . کوز قیرپیور . باقارکن باقارکن اوده قیرپیور . . . بونده برشی یوق : بر اتباع حسی . حتی بزده قیرپارز . فقط یالکز شو فرق وارکه بزبشنجیسنده‌اویورز . او اوبومیور ، چونکه آکلایور ! بتون او سمتلر ، حتی بك اوغلندن ماعدا نه‌قدر محلات بلده وار ایسه جمله‌سی غرق خواب !

کندی کندیسنه سویله‌نیور . بز اولسه‌ق صاییقلارز . . .

— شرق ! . . اویقو ، سکون ، ذوقدن آرتمه عطالت محیطی ! . . . طبق (آزاده) مؤلفنك ویا برباشقه‌سنك دیدیکی کبی !... « استانبول کیجه‌لری قالین بر سیس ایچنده یاتار ، صباحلری اوزرندن یورغانی آتدیغی حالده ترك جامه خواب ایله‌مه‌مش بر جسم متنفس کبی طورور . . . »

بونی برکره تخطر ایتدی . آرتق پنجره‌یی قاپار . . . بر ایکی میرلانیر .. تحسساتی یارین دفتره یازمق اوزره قاریوله‌سنه اوزانیر .

عجبا شمدی اویورمی ؟ .. هیچ شبهه یوق که اویور ! حتی عمرنده بوقدر مؤثر بر منومه معروض قالمادیغی رؤیاده تصادف ایتدیکی همشهریلرینه بیله حکایه ایدر . . .

*
* *

یازیق ! بونلرده صاغیر ! . . . اینجه ، منفرد ، ناکه ظهور ، آجی ، بد ، کریه‌سلری ، سرعتی نسبتنده بوغوق ، سامعه خراش کورولتیلری طویه‌میورلر ! . . . طویه‌مازلرده ! چونکه آنلر بربرلرینك دیدکلرینی طویمغه آلیشمشلردر ! . . آندن اول کلن طویمامش که اوده طویسون ! بیلمزکه سوقاقلرمزده بزم کیبدرلر ، کندینی دیکله‌ین خسته‌لر نه طویارلرسه سوقاقلری دیکله‌ینلرمزده همان آنی طویارلر !

مثلا : قارننده اوفاق بر کورلتی حدوثندن اندیشه‌ناك اوله‌رق بالخاصه قولرالی زمانده آنی دیکلیه دیکلیه (غورولتی) قوتنه اصعاد ایدن صاحب وهمك، کیجه‌لین آرقه جاده‌دن کچن بر آرابه‌نك یك نسق غیلدیر غیلدیرینی بویولده‌رك :

— کوك کورلیور !

دیه قولاقلرینی طیقادیغی واقعدر !

آنی ، شدید بر چینلامه‌یی ایکی پارماغیله طیقایوب طوردیرمغه چالیشه‌رق باشنك دونمه‌سنی دوشوب یووارلانه‌جغنه براعت استهلال عد ایدن بر یاشامه بدلاسنك شمندوفر کذرکاهنده‌اوطوریبورسه، پارمقلرینی چکر چکمز اوآنده بتون قوتیله قوشوب وار استیمیله‌باغیره‌باغیره‌کچن ترنك آلتنده‌قالدیغنه کندیسنجه حکم ویردیکی اوته‌دن بری مسموعدر !

بوغازینه کلن غجیقی :

— زورلارسه‌م طامار ، مامار پاتلار . . .

دیه :

— اوهو ! . . اوهو ! .. ایله کچیشدیرمك ایستر کن بردن‌بره باصدیرنجه

ـ هول‌جان ایله ـ کندیسنی غائب ایدرجه‌سنه اوکسورن کیمسه ـ کذا سوقاق دیکله‌ین طاقمدن ایسه ـ بو عقبه‌دن قورتولور قورتولماز .

— آ . . بو . . زای !

نعرهٔ معهوده‌سنی :

— برینی بوغیورلر !

ظننه درحال تحویل ایده‌بیلیر !

*
* *

دربدر فرنك جاده‌لرده ، بولوارلرده بویودیکی ایچون بزده‌کی « سوقاق » ایله سکنه‌سنك احوال روحیه‌سی آره‌سنده من‌القدیم موجود مناسبت ورابطهٔ قویه‌یی بر دورلو کشف ایده‌مز .

حال‌بوکه بزدن بز ایشکیللی معلول سهر ، کیجه‌لین کچنلری بیله آیاقلرینك سسندن طانیر .

مثلا : یاپچه یاپچه بر یوریش آکا ایکی دورلو شخصیت حسی ویریر : یا بکجی‌صوپاسنی قولتوقلامش برشی‌سزینله‌یور ، یا کندیسنی سزدیرمك‌ایسته‌مه‌ین بری کچیور .

پات ، پات کیدیش ، سریع ایسه خلجانلی بریورکك غیر اختیاری‌سوقاغه چیقدیغنی ویاخود وقتك کجیکمه‌سندن متولد تلاشه اوغرامش بر یولجینك :

— دادم ، دها یاتمامشدر ، قپویی آچدیریرم !

مطالعه‌سنده بولندیغنی آکا خبر ویریر .

طوپوق چاله‌رق کیتمه‌ده موازنه‌سزلك . . تردد . . . اولغونلق . . . قورونتی . . . یارینه نه یاپاجلم ؟ کبی معنالر واردر .

آهسته روش تك معنالیدر اما قورقونجدر : . . . پاره‌لی ایسه قارشیمه چیقسون ، یوقسه اوغراشه‌مام دیمك ایستر .

زیقزاق ، کندی کندیسنی آکلاتیر .

قوشمه‌دن : حکیمه ، ابه‌یه ، اجزاجی‌یه خبر . ... پك نفس نفسه ایسه: اکثریا هر هانکی برمعقبدن خلاص املی، بعضاً آقشامدن بری‌ایصیتدیغی‌یردن چارناچار دیدینیرکین اولیش نتیجه‌لری چیقاریلیر.

تیق تاق ، تاق : یانده‌کی قومشولر قارشیده‌کی قومشودن کلیورلر (آیاقلر طاقونیه‌لی) .

قپو اوروشلرنده‌ده خیلی معنا مندمجدر :

تاق ! : افندی کلدی (آغیر)

تاق تاق ! : کوچك بك (آز آغیر)

تیق تاق ! : داماد (پك آغیر)

تاق تاق تاق : خدمتجی دلی قیز (عجله)

تاق ، تاق تاق — تیق : بیوك خانم ، کلین ، باجی دوکون کیجه‌سندن عودت ایدییورلر. وقت اولورکه انسان سوقاقلرده عکس‌ایدن اصوات لیلیه‌نك جمله‌سندن قوشقولانیر :

قالین (دو) پرده‌سی اوزرندن برنفسلك اوتوش : بزم طرفده آناطولی شمندوفرینك چفته یول عمله لوقوموتیفی ایشلیور . هیچ بر مناسبتی اولمیان تیزبر دودوك : پولیس ، بکجی‌یی چاغیرییور .

اسحق قوشی باغیردیسی : الله خیرلر ویره ! نوپیدا اولومه‌لر، عوغوه‌لر: یانغینمی عجبا ؟

شدتلی بر طرانغ ! :

یاپدیره‌مادن کیتسه‌ك ، باغچه قپوسی اوریپور .

— نه بیاض ! . . نه چیچك ! . . : کوچك اوغلان طویماسون !

— صیجاق سمید ! : مسك کبی‌ده قوقار .

— سن رولانس ایتمه‌سنی بیلمیورسك . (بر صوت متصاعد) :

(پوکر) دونوشی .

— بك بابا ! ، بك بابا ! هله اوكوپك خيرسزى نصل ايصيردى، نصل ايصيردى ! :

(سينه‌ما) دن عودت ·

ينه وقت اولوركه انسان سكناتدن بيله شبهه‌لنير :

— محاسبه‌جيلرك اوينك اوكنده‌كى فنار ياقيلمامش ! ···

— هوا پك طورغون ! آردى فورطنه اولمسه !

— سوقاقده جنلر طوپ اوينايور !

— كيجه ياريسى اولدى ، حالا بزم بكجى كچه‌جك ! ··

— حسبنالله ! صفه‌ده‌كى ساعت‌ده طورمش !

— نه پارلاق مهتاب ! آرتق صوكنه قدر بويله كيدر ! ··

— نه او ؟ ·· صاللانيورز غالبا ! ··

— هركس ميشيل ميشيل اويقوده ! بن حالا كوز يومه‌جغم !

— بزم سوقاغه‌ده بر شى اولدى ! ···

— بوكون چماشير ييقاديلرده ··· نصل اولوكبى ياتيورلر ! ···

— ساعت اون ايكى ديديمى ·· سوقاقده چيت قالميور !

*
* *

ايشته شاشقين فرنك، بونلرى، اويقو قاچيران بوكيزلى‌ولوله‌لرى طويمازده بزى اويقوده صانير ·· بيلمزكه بزم سوقاقلرك طوغريدن طوغرى‌يه حيات و معيشتمزله بيوك بر مشاركت حسيه و احساسيه‌سى واردر ·

(تان) ، (نه‌قودوپارى) ، (ماتن) ··· مخابرلرينى بزم محله‌لرده بويومه‌ليدرلركه برحادثه‌نك اصلى ايلك آغيزدن چيقيوب تفصيلاتى صوك آغيزدن آلنجه‌يه‌قدر اوغراديغى تقلباته‌دقت ايده‌رك صنعتده مهارتك نه اولديغنى اوروپايه كوسترسونلر !

محب محترمز (پيه‌رلوتى) بيله بوسر هردم شكفته‌نك فرقه واره‌مامشدر. فقط بر محله‌ده برك ، ايكينك ، اوچك ، بشك اويانيقلغندن نه چيقار ؟

احمد راسم

اوسقان افندی

اوسقان افندی ۱۸۶۸ سنه‌سنده ارضروم ولایتنه تابع ارزنجان قصبه‌سنده تولد ایتمشدر. مکاتب محلیه‌ده اکمال تحصیل ایلدکدنصکره دیون عمومیهٔ عثمانیه اداره‌سنه انتساب ایده‌رك ادارهٔ مذکوره‌جه مفتشلکه ترفیع اولنمش و عراقده ، اناطولیده، روم ایلیده ومتعدد ولایتلرده بووظیفه‌یی ایفا ایتمشدر . دیون عمومیه اداره‌سندن حکومتجه مالیه مفتشلکنه آلنمش و روم ایلی ولایاتی مالیه قومیسیونی رفاقتنده بولندیرلمشدر . اعلان مشروطیتدن صکره مالیه نظارتی سر مفتشلکنه ترفیع اولنه‌رق ایفای وظیفه ایتمکده ایکن پوسته وتلغراف وتلفون ناظری اوله‌رق مرحوم محمود شوکت پاشا قابینه‌سنه کیرمش وپره‌نس سعید حلیم پاشا قابینه‌سنده عینی موقعی محافظه ایتمشدر .

اوسقان افندی پوسته وتلغراف نظارتنك مقدراتنی النه آلدیغی زماندن بری کچن شو برسنه ظرفنده پوسته وتلغراف امورنده کوریلان آثار انتظام وترقی خارق العاده‌در. اسکیدن مکتوبلرك نه‌عظیم تأخرات ایله توزیع ایدلدیکی، تلغرافنامه‌لرك علی الاکثر پوسته مدتندن صکر محللرینه واصل اولدیغی هرکسجه معلومدر. بوکون مکتوبلرك ساعتی ساعتنه ایصالی ، تلغرافنامه‌لرك سرعتله یتشدیرلمسی، استانبول داخلنده پوسته‌لرك نقلیاتی ایچون اوتوموبیللرك آمد وشدی، کیجه‌سرویسلری، بغداد، بصره، دیاربکر کبی آسیای عثمانینك اك هجرا محللری وازمیر، حلب، شام ، بیروت کبی اك مشهور بلده‌لریله پایتخت آره‌سنده یومی پوسته‌لر تأسیسی ومدت سفرلرینك تقصیری، پوسته بونولری وتلغراف حواله‌سنك احداثی ، پوسته وتلغراف رهبرلرینك نشری ، امثالسز برظرافت ونفاستده پوسته پوللرینك اخراجی، تلغراف تللرینك منتظماً تعاطیٔ مخابراته صالح برحاله افراغی، داخلی تلغراف اجرتلرینك تنزیلی، پوسته پاکتلرینك اقامتکاهلره ایصالی وبونك کبی دهابرچوق اصلاحات وتجددات هپ اوسقان افندینك اثر درایت وهمتیدر .

اکر اوسقان افندی‌یی بر صفتله تمیز ایتدیرمك ایسترسه‌ك دیرزکه پوسته وتلغراف و تلفون ناظری (ته‌میستوقلس) مشهور یونان جنرالنی خاطرلاتیرکه حقیقته قارشی عشق شدیدی ومملکته خدمت اشتیاقی ایله :

— « وور ، فقط دیکله » دییه باغیرمشدی .

یعنی اوسقان افندی حرکاتنده منحصراً وجدان نزیهنه وعشق وطنه چارپان قلبنه انقیاد ایدر .

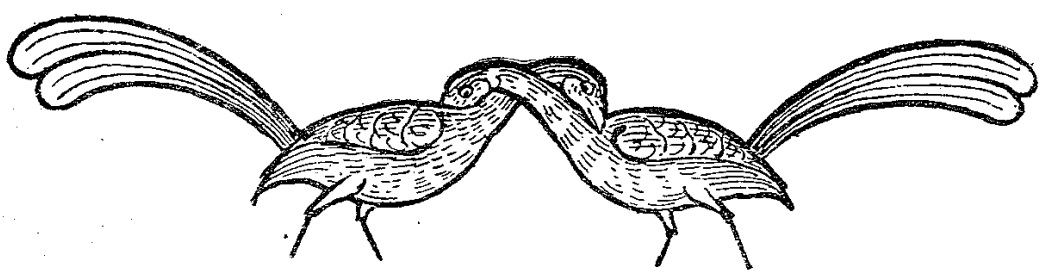

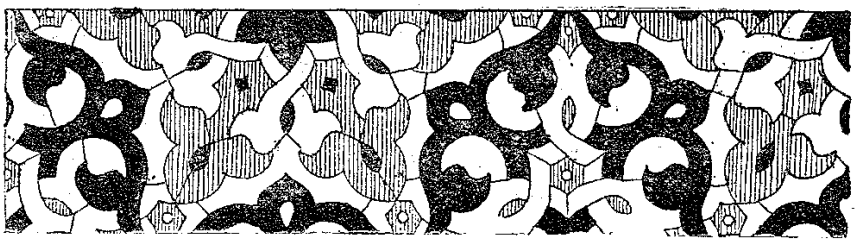

پوسته و تلغراف خدماتنده انکشاف

پوسته و تلغراف و تلفون احتیاجات مدنیه‌نك الك باشلیجه‌لرندن اولان امر مخابره‌یی تأمینه خادم وسائطدن بولنمغله معاملات مادیه وانکشافات فکریه‌یه فوق‌العاده یاردم ایدر. بوحقیقته بناءً ممالك متمدنه‌نك هرطرفنده کلی مصرفلر اختیار ایدیله‌رك پوسته و تلغراف و تلفون خدماتنك توسیع و تنظیمنه پك زیاده اهمیت ویرلمش و اجوراتك کیتدکجه تهوینی ایله هرصنف اصحاب مصالحه تسهیلات ارائه‌سی اسبابی دوشونلمشدر .

بزده تلفون ایله الکتریق دور استبدادده ممنوع اولوب پوسته و تلغرافله اکتفا اولنمش ومع‌التأسف بوخدماتك‌ده احتیاجات وقت ایله متناسباً تکمل ایتمسنه اصلا دقت اولنمیه‌رق ایشلر هرکسی اوصاندیریجی مذبذب برحالده براقلمشدر .

اعلان مشروطیتدن صوکره یکی حکومتك ایلك اجراآتندن بری تلفون والکتریقدن استفاده ایله برابر پوسته‌وتلغراف امورینك تنظیم‌واصلاحی اولمش وفداکارلق اختیاریله خارجدن متخصص جلبنه‌ده توسل ایدلمش و اوچیوز یکرمی یدی سنه‌سنده پوسته و تلغراف مدیریت عمومیه‌سنك مستقل بر نظارته تحویلیله ایشه برقاتدها اهمیت ویرلمشدر .

اوچیوز یکرمی سکزسنه‌سی اواخرنده مرحوم محمود شوکت‌پاشاقابینه‌سنده بو نظارتی قبول ودرعهده ایتدیکمده حکومت حاضره‌نك اعلان مشروطیتدن برو تصمیم ایتدیکی پوسته وتلغراف اصلاحاتی قوه‌دن فعله چیقارمغه عزم‌قطعی ایله توسل ایدلمش وبر سنه‌دن‌برو کوریلان ترقیات تدابیر متخذه‌نك اصابتنی تصدیق‌ایلمشدر. بوتدابیرده مابه‌التطبیق اتخاذ ایدیلان‌اساسات هرمنتظم‌اداره‌نك

تعقیب ایتدیکی مسلك مقتضیاتندن درکه بونلرده باشلیجه هیئت مأمورینندن وظیفه‌سنی سوءاستعمال وعدم‌اقتدارله ایشلری برباد ایدنلرك آرتق قوللانلمامق اوزره اداره‌دن اخراجی ومستعد وعفیف وفعال مأمورلرك تأمین ترقی‌وترفیهی وپوسته وتلغراف شبکه‌لرینك کیتدکجه توسیع و اصلاحیله مکاتیب و تلغرافلرك سرعت، امنیت تام وانتظام دائره‌سنده نقل‌وایصالی وتلغراف‌وپوسته اجوراتنك ممالك عثمانیه‌نك هرطرفنده توحیداً تعدیلی و پوسته امورنده بونو و تلغراف حواله‌سی وسائره کبی اولجه تطبیق ایدلمیان وفقط علی‌الخصوص اوزاق ولایات اهالیسی ایچون پك لزوملی بولنان خدماتك تأسیسی‌ویکیدن آلنه‌جق مأمورلرك بیطرف بر امتحان نتیجه‌سنده وآنجق اقتدار ومعلوماتلری سایه‌سنده قبولیله بوبابده اداره‌نك پك آجی نتیجه‌لرینی کوردیکی راست‌کله اصولنك قطعیاً لغوی‌در .

اداره‌ده‌کی قوانین ونظاماتدن محتاج‌تعدیل اولانلرك تدریجاً اصلاحی‌وهنوز بر نظامه استناد ایتمیان اصوللرك بر صورت سالمه‌ده نظامه ربطی وباشلیجه مأمورینك انتخاب وترقیسی وحقوق ووظائفی وتعیین‌مجازاتی حقنده برنظامنامه تنظیمی نظر دقتده طوتلمش و فقط اصل مسئله نظامات و اصول و اوامرك تنظیمندن زیاده تمامیٔ تطبیقی کیفیتی اولمغله بیوك، کچوك مأمورلرك وظیفه‌لرینی اجرا ایدوب ایتمدکلری صیقی برمراقبه تحتنده بولندیریله‌رق وهربرینك خدمت ومعاملاتی تعقیب ایدیله‌رك مهم ثمره‌لر استحصال قلنمشدر . پوسته و تلغراف وتلفون ایشلرنده هردرلو تجددات واصلاحاتك صوك نقطه‌یه ایصالی حکومتجه مقرردر . واجراآت توالی و تمادی ایده‌جکدر .

اوسقان

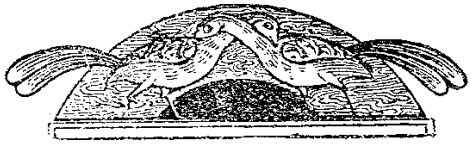

چیقدم سوانه خادم برسر ،
ایدوم سواف ایله برابر

سلیمان نظیف بك

ایشته بر ذکا ، که تماماً کندی کندیسنك استادی ، کندی کندیسنك شاکردی درہ منتظم هیچ بیر مکتب کورمه‌مش فقط « مکتب » صاحبی اولمق قوتنی کوسترمشدر . منظوم یازار ، منثور یازار . منظومه‌لرینك همان هیچ بری یوقدر ، که شباب کلمه‌سی بیرکره اولسون قوللانیلمش بولونماسین . بوندن استدلال ایده‌رم که اونا الهام الهی اولان آنجاق شباب‌در ، ابدی کنج‌لك‌در . ابدیتك صاچلری آغارسه ینه سلیمان نظیفك عشق شبابی برناوتوانا قالاجاقدر .

شاعریت اونا دکل او شاعریتنه حاکمدر . بوفکریمی « او آرتیست‌در » دیمکله افاده ایده‌بیلیرم . بویله نظم یازانلر چوقدر .

نثرینه کلهلم ؛ اونك کیبی نثر یازان هیچ چوق دکلدر . اونك نثری بوکسك داغلرك باشندن لاینقطع دوکولن بویوك بر صو مثلا « اگین » نهرینك معظم «قاضی کولی»نك ایکی بیك متره‌یه یاقین ارتفاعدن قولاق صاغیر ایدیجی کورولتولرله آشاغی دوشن بش متره قطرنده صو وکوپوك ستونی کیبی‌در .

بومعظم ولوله وموسیقیٔ الفاظك بیر محذوری واردر : انسان بو پر طنطنه الفاظك سحار وسخار غلغلهٔ موسیقی آلودی ایچنده مفکره‌نك و محاکمه‌نك حصهٔ تنقیدینی ویرمه‌یه میدان بولاماز . قارء بر شهامت افاده والفاظ کردبادی ایچنه آلیناراق ، محررك ایسته‌دیکی طرفه کوتورولور . نتیجه ، موسیقی صوصدوقدن صوکره ، آکلاشیلیر . بنم سلیمان نظیف‌دن آکلادیغم بودر وبکله‌دیکم بودر . محتشم ، سخار و ـ بوممتازیتله بعضاً ـ تهلکه‌لی بیر محرردر . دوستم سلیمان نظیف آرسلانلرله اوینایان واونلره حاکم اولان بر جانباز کیبی او الك وحشی وغیرمونس کلمه‌لرله اوینار بنم نظرمده ایسه کلمه‌لرك آرسلانلغی آرسلانلرك آرسلانلغندن داها هیبتلی ، داها مخاطره‌لی وباخصوص داهامستمردر .

دوقتور عبدالله جودت

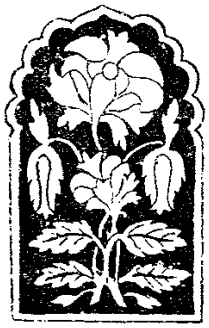

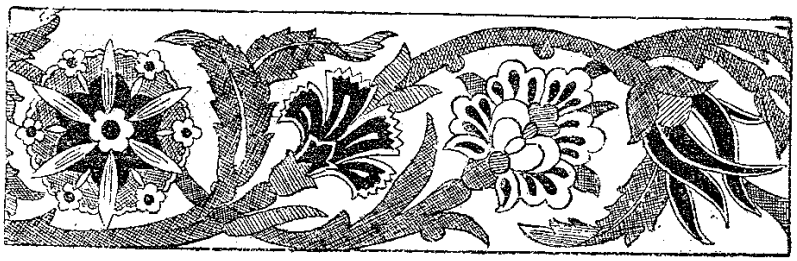

عبدالحق حامد بكه مكتوب

موصل ، ١٦ شباط ١٩١٤

عرق ووطنمك مفخرى استاد عظيم الشانم

برچوق آشنايه شو صوك اوچ آى ظرفنده بيك سوز وكداز ايله اعتراف ايتديكم برحقيقت حسيه‌يى نيچون افندمزدن كيزليه‌يم: عمان نسيانكزده بوغولمشدم. اوقدركه ـ وعنايتنامهٔ اخير بنده‌نوازيلرى كوكلردن اوزادلمش بريد رهاسازكبى امداد غريبانه‌مه يتشمامش اولسه‌يدى ـ حيات ادراكه عودت ايتمك بوعاجز ايچون قابل اولميه‌جقدى. بوسفردها أيى تجربه ايتدم: ذات ومزيات استادانه‌لرينه قارشى جاهل قالمق نصل بربدبختلق ايسه، افندمزك مجهولى بولنمق‌ده پرستشكاران معاليكزايچون اوقدر برمصيبتدر؛ خصوصيله شرفياب معلوميتى اولدقدن صوكره غياى منسيتنه طيقلمق اويله برفلاكتدركه درجه‌سنى ، حتى عبدالحق حامد بكك مبدعات دهاسى بيله تصوير ايده‌مز . بومنسيت ، فقيركزه معدوميت صرفه‌يى مسعدتجويانه آراتديرر . چونكه عدمده‌كى حضور وسكوندن محروم برهيچى مشئومدر .

اوت، بيروتده ايلك ايشم اوحج وجدانى‌يى ايفا، صوكره‌ده باركاه اعلاكزه اوعريضه‌يى اعلا اولدى . بيروت ، دكيزلرى ، طاغلرى ، مساير ومحاسنيله بنم نظرمده (مقبر) ك برظرف تنك وتارى اولمقدن بشقه برشئ دكلدر . سز اوديار بختياره حيات قيمتداركزك نصف معزز ديكرندن برآبدهٔ تأبيد احسان ايتديكز . نجه بيروت بوكره‌نك ووطنمك برجزئى اولمقدن دها بشقه ودها بيوك برشيدر. نظرلرم حقايق اشيايه الك اول اوراده‌كى (مقبر) ك كاغدلره‌دوشن

عکوس معظمه‌سی سایه‌سنده آچلدی .

چیقدم سمواته خاك برسر ،

ایندم سموات ایله برابر .

دنیاده هیچ برشیٔ بنده اثرلرکزقدر یاشامامش وهیچ برشیٔ بنی اوقدر یاشاتمامشدر . بوبیکس وبی‌پایان چوللره حیاة متباقیه‌مك قاچ سنه‌سی، قاچ آیی، قاچ کونی موقوف ومقدر بولندیغنی بیلمم . بلکه آز قالیر. . . بلکه الی‌الابد قالیرم . بیلدیکم وقناعت ایتدیکم برشیٔ وارسه اوده زمانك وجدانمده‌کی ایمانی اخلال دکل ، تأیید ایده‌جکدر . اوایمان حامدپرستی که بوکون مملکتك محیط عرفانده بر عقیدهٔ مشترکه بولنیور . بودین مبینك حواریٔ اوللکنی لطفاً بنده‌کزه توجیه ایتمش اولدیغیچون جلال نوری‌یه نه‌قدر منتدار اولدیغمی بیلمزسکز . دنیاده هیچ برپایه وهیچ برعنوان قولکزه بوقدر افاضهٔ شان وشرف ایده‌مزدی .

هیئت اعیانه هبوطکزی هم اوهیئت ، هم مملکت ایچون برمظهریت عد ایتمك اقتضا ایدر. شورای تشریعمزك رکن اولی بش سنه‌دن بری محروم اولدیغی حقی بوصورتله استیفا ایتدی . مرجع تبریك بالطبع اودر .

فقط سزاودائره‌نك برقپوسندن کیرکن، حیاتده اولدیغی کبی، تاریخده‌ده رفقای ممدوحه‌کزدن بولنان اکرم بك دیکرندن چیقدی . صوك سنه‌نك ضایعات مبکیه‌سنه (تعلیم ادبیات) مؤلفنك ضیاع مؤبدی برحمولهٔ الم کبی یوکلنه‌جك. ئولوم استثنا ناپذیر برقاعدهٔ عمومیه‌اولدیغندن حیاتك بوجلوهٔ ظالمه‌سنه برشیٔ دینیله‌مز . فقط بزده اکثریتله کیدنلرك یرلری بوش قالیور . ایشته ترکلری خالق موت وحیاته قارشی سرزنشکار ایده‌جك الك محق سبب بودر .

. . . . لك تقلیدیمی ، قاریقاتوریمی، حاصلی نه‌سی اولدیغی بیلنمین شخصك نامنه یازیلان تاریخ مصراعی اونك قلمندن چیقمامش اولسه بیله فنه پك چوق یاقیشیر. فقط اینانیرمیسکزکه بن‌او آدمك بیت مشهورکز سایه‌سنده تأمین ایتمش

اولدیغی ابدیته غبطه ایدییورم . اونك هرشیئی، منظوم ومنثور هراثری وبلکه مناقب . . . ی اونودیله‌جق، یالکز موجودیتنه تنزلنمای توصیف اولان بیت ایله نامی یاشایه‌جقدر. دیمك که سزك یولدیردکلرکزده حیات جاودانی ایله‌مبشر وبوکا مظهر ! .

کاغدده یرقالمیور . افندمزی دها زیاده تصدیع ایتمك ایسته‌مم .

. . . . . عرض تحیات ایتدیکمی لطفاً تبلیغ بیوریکز .

دودست استادانه‌لرینی تقدیس وتحسرله اوپرم افندمز .

بنده وتلمیذیکز

سلیمان نظیف

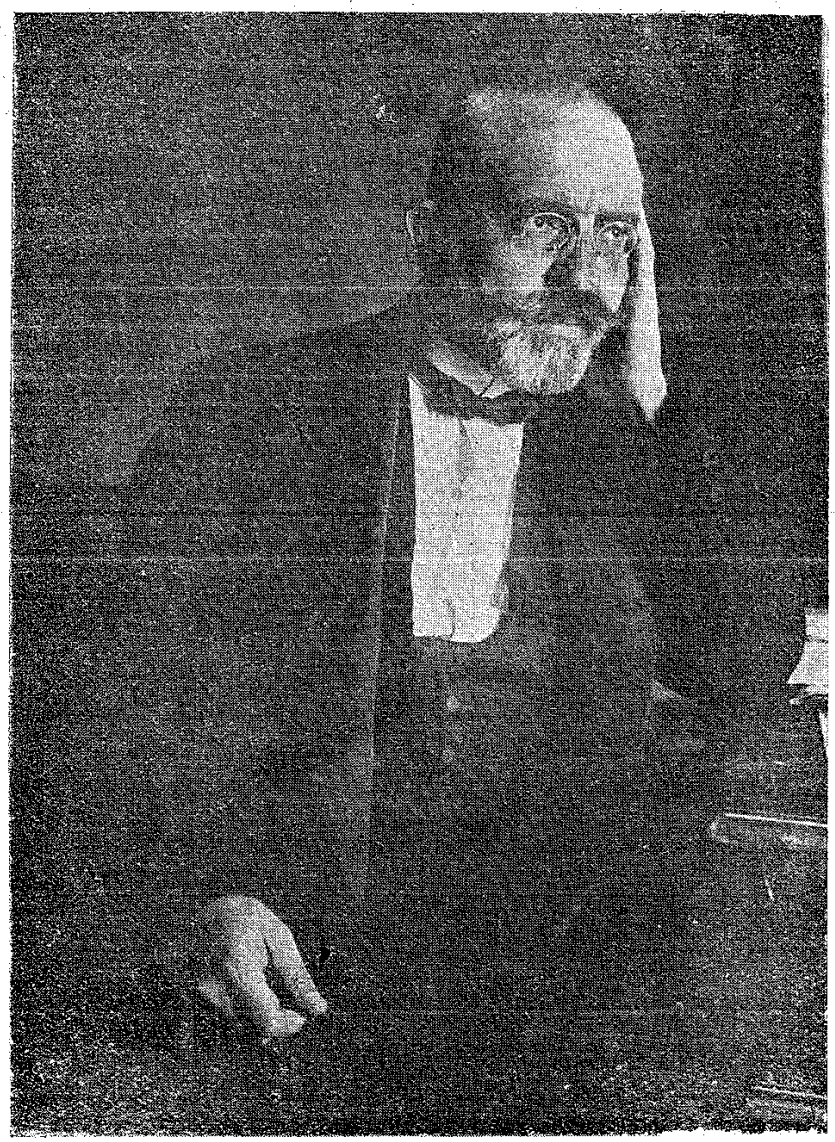

[illegible]

[illegible] فقط [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

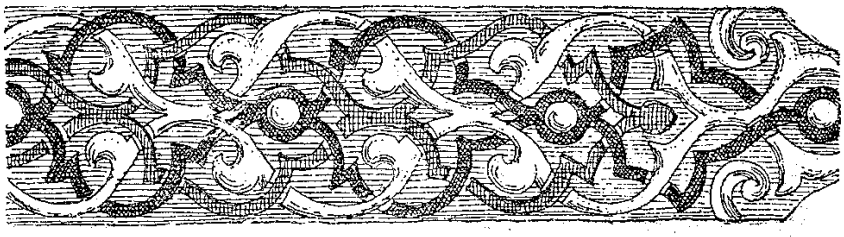

سلیمان نسیب بك

اصل اسمی سامی بك اولان سلیمان نسیب بك مدحت پاشا مرحومله مشیر وطیتی ممالك عثمانیه‌ده تأسیسه چالیشان ، ۹۳ اختلالنی بویوك برغایهٔ وطنپرورانه ایله قوه‌دن فعله چیقاران سلیمان پاشا مرحومك مخدوملریدر .

سلیمان پاشا بو مملکته علم وعرفان اعتباریله جداً خدمت ایدن برذات اولدیغی کبی قلیجیله‌ده ایفای خدمت ایتمشدر. تاریخ عثمانی شیبقه مظفریتنی مشارالیهك نامنه قیدایتمشدره سامی بك سکسان اوچ سنه‌سنده کوزلرینی حیاته آچدیغی زمان پدرینك علم وعرفانی وکتابلریله قارشی قارشیه بولونیوردی .

استقبالك بو حساس شاعری دهاپك کوچك ایکن روحنده حسن طبیعته قارشی برمیلان مخصوص حس ایدرمش. اون آلتی اون یدی یاشنده ایکن مکتبك تعطیل کونلرنده تقسیم بانچه سنه گلمیر موقعك کوزالکیله حساس روحنی املاایدرمش. خاقان مخلوعك بدایت سلطنتنده پدری حمیت ووطنپرولکنك مکافاتنی منفاده، بغدادده کورورکن اوغلی سامی بك بوراده مکتب ملکیه‌ده تحصیل ایله مشغول ایدی. سامی بك ایچون بوجداً آجی برشیٔ ایدی . چونکه مومی الیه قدر عائله‌سنه دوشکون پك آز کیمسه طانیرم. بوتون بوألیم محرومیتی شعرك سینهٔ سکون آورینه التجا ایله اویوتویور ، داها اوزماندن فرانسز ادبیاتنه شدتله مربوط بولونیوردی . اونك کنج ودینج روحی تجدده میالدی . زمان شبابی ناجی مرحومك تولید ایتدیکی فترت ادبیه‌یه مصادفدی . حامدك دهاسنه تماس ، استاد اکرم بك مرحومدن اخذنفس تعلیم ایتمش وآوروپانك ترقیات ادبیه‌سنه بحقٍ واقف اولمش بوروح ایچون ناجینك وطرفدارانك وقوعه کتیردکلری ارتجاع ادبی نه تحمل کداز برشیٔ ایدی. اوزمان آرقداشلریله برابر باب عالی قارشوسنده‌کی اسکی معزولین قهوه خانه‌سنه کیدر ناجیون ایله نظم مسابقه‌سنه چیقار یکیلرك طرز عتیقلره دخی کلام موزونی استعمال ایده‌بیلدکلرینی آکلاتیر ، وامضالرینك اوستنه برر معلم کلمه‌سنی لف ایله سوبله‌دکلری غزللری اودورك کهنه غزته‌لرینه کوندررلرمش .

سامی بك مکتبدن چیقدیغی زمان تعلیم مسلکنه داخل اولمش، وبومسلکده ایلریله‌یه‌رك بروسه ، بغداد اعدادی مدیرلکنه، بروسه معارف مدیریتنه، معارف نظارتنده تدریسات ابتدائیه مدیرلکنه ، استانبول معارف مدیرلکنه ونهایت مجلس معارف اعضالغنه قدر ارتقا ایتمش ، برمدت تدریسات عالیه مدیرلکی، برمدت‌ده دارالفنون عمومی مدیرلکنی ایفا ایتمشدر .

سلیمان نسیب امضاسنك الك زیاده نظردقتی جالب اولدیغی دور ادبی خالدضیا ـ فکرت

نسلی دوریدر . ارتجاع ادبی‌یه قطعی ضربه‌یی ایندیرمکه کنجلك قرار ویردیکی زمان سامی بك‌ده اونلرك آراسنده بولونیوردی . اوزمان طوغرودن طوغرویه اسمیله یازمق ممکن اولاما ینی جهتله باباسنك نامنه اضافتله سلیمان نسیب نام مستعارینی استعمال ایتـدی . بونجه دورسابقه‌أك اینجه ، اك ذکی براستهزا ایدی. مشارالیهك آثارنده اینجه برحس، اینجه برألم ، اینجه بردوشونجه واردر . حتی دییه‌بیلیرم که سامی بکك آلام واضطرابات روحیه‌سنی نقل ایدن آثارنده کیزلی برحزن مخصوص واردر . بونلر ساده‌در، سکوت ایده‌رلر کبی‌در . فقط ینه سویلرلر، ینه حس ایتدیررلر. أثرلرنده أك زیاده جانب دقت اولان صفوت اخلاقیه‌در . او اك شدید، اك حدید دقیقه‌لرنده بیله اك زیاده حلیم، اك زیاده طاتلی‌در اونده دائما برناصح روحی یاشار :

« آرتق یتیش ای دست کرم ، دست رهاور .
آ کلات بزه ای نور حقیقت، بزی قاندیر
آ کلات که یالان ، هپسی یالان ، هپسی یالاندر .
آ کلات که عدالت ، مدنیت کبی سوزلر
دیرکن ینه قان ، قان ، ینه حق نامنه قوت
آرتق یتر ، انسانلره انسانلغی اوکرت »

سامی بکك أك بویوك مزیت حساسه‌سی بشرك اخلاقنه قارشی دائما تتره‌مه‌سی، سیئاتی مقابلنده ینه اونك نامنه آغلاماسیدر . حیاتنده نه‌قدر صاف ، عادل ، ناصح ومرشد ایسه شعرلرنده‌ده اوقدر ناصح ومرشددر . سامی‌بك برسیمادرکه ادبیات جدیده نسلنده باشلی باشنه پرحیات وپرصفوت یاشامقده‌در .

شهاب الدین سلیمان

هانی ؟

هانی سن بعضی ملتفت ، خندان
بکا تقریب جسم و روح ایده‌رك
صانکه روحمده صاقلانیردك سن ؟

—

هانی بن بعضی مست و پرخلجان ،
سنی روحمله صانکه مزج ایده‌جك
کبی بر احتمال آراردم بن ؟

—

هانی سن بعضی مبتسم ، ممنون
بنی روحکله اویله دیکلیه‌رك
روحمه صانکه روح اولوردك سن ؟

—

هانی بن بعضی منفعل ، محزون ،
بر خیالی امله ایکلیه‌رك
سکا ایمای راز ایدردم بن ؟

—

هانی بر کون نصلسه بر بیوجك
اورمانك قویتو بر کنارنده ،
کوچوجك خنچرکله اکلنه‌رك
« خنچر غمزه‌کزله آه اولمك
نه قدر طاتلیدر » دیمشدم بن ؟

هانی سن‌ده اوکلمعذارکده ،
عصمت روحك انبساط ایده‌رك ،
روحمه بردن ارتباط ایده‌رك ،
بکا باقمشده تتره‌مشدك سن ؟

—

هانی؟ یوق... شیمدی هپسی، هپسی خیال...
دها علوی فقط بو رنك ملال
شیمدی سن باری بختیار اولسه‌ك
آه ، پر نشئه بر بهار اولسه‌ك
بن‌ده ماضی اولان امله‌ینه
تتره‌سه‌م ، تتره‌سه‌م سعادتکه

سلیمان نسیب

میرآلای جمال بك

میرآلای جمال بك

جمال بك مملكتك صوك سنه‌لرده كچیرمش اولدیغی صفحات انقلابیه‌نك اك مهم واك فعال سیمالرندن بریدر . مجاهدات قهرمانانه‌سیله خلق نظرنده شانلی برموقع احراز ایتمش اولان انور ، طرابلس غربك بر زمرهٔ مجاهدین ایله دشمنه اوزون مدت مقامت ایده‌ن فتحی ایله برابر ، كنج تورك سیمای عسكریسنی اكشایان دقت برصورتده تمثیل ایدنلردن بری‌ده جمال بكدر . كندیسی ، خلق ایچنده‌كی موقعندن آنجق ذكا وعزم وارادتی ساله‌سنده یوكسله‌رك بالآخره داخلیه نظارتنی اخرازایتمش اولان طلعت‌بك‌ده داخل‌اولدیغی حالده اسملرینی ذكر ایتدیكمز مجاهدین ایله برابر اوزون مدتدن بری مملكتك اوزرنده مشئوم قانادلرینی كرمكده اولان استبداد ومظالمی ده‌ویرمك مقصد مبجلیله‌دها اوزمانلر تشكل ایتمش اولان « اتحاد وترقی » جمعیتنك اك فعال عضولرندن ایدی .

جمال بك ۱۲۸۸ سنه‌سنك نیساننده استانبولده تولد ایتمشدر .

الیوم قرق یاشلرنده اولوب قوای بدنیه و فكریه‌سنك اك زنده و فیاض بر دوره سنده بولنمقده‌در . تخمیناً اون طقوز سنه اول مكتب حربیه‌دن فنون عسكریه‌یی تحصیل ایتدكدن صوكره اركان حرب صنفنه كچمش، بالآخره یوز باشیلقله اورادن نشأت ایتمشدر . جمال بك او آندن اعتباراً قرق كلیسا ، ادرنه، سلانیك ویا بالعموم روم‌ایلی ولایاتنده ایفای خدمت ایتدی .

انقلاب مسعود بالعموم ممالك عثمانیه‌ده طنین انداز مسرت اولدیغی زمان جمال بك‌ده استانبوله كلدرك اوآندن اعتباراً رفقای سیاسیه‌سی ایله برابر مشروطیت اساساتنك تحكیم وتقویه‌سنه حصر وجود ایتدی .

حكومت عثمانیه طرفندن آناطولی ولایاتنه كوندریلمسی متصور اولان هیئت اصلاحیه اعضالغنه جمال‌بك‌ده انتخاب اولوندیغی صره‌ده استانبولده اوتوزبر مارت حادثهٔ ارتجاعیه‌سی ظهور ایتمسی اوزرینه كور بر قومك سوقیله اطرافه صالدیران عساكر عاصیه‌نك هجومندن مصون قالمق ایچون سلانیكه كیتدی . جمال بك بر قاچ كون صوكره پایتخته حكمفرما اولان فترت واختلالی باصدیرمق اوزره محمود شوكت پاشا مرحومك قوماندا‌سی آلتنده بولونان حركت اردوسیله تكرار استانبوله عودت ایتدی .

او زمان كنج توركلرك سعی وهمتیله پایتختك سكون واسایشی تأمین واعاده ایدلمسی اوزرینه حركت اختلالیه‌نك مشوق وسائقلرینی جزالاندیرمق ایچون وضع ایدیلن ادارهٔ عرفیه اعضالغنده جمال بك‌ده بولوندی . متعاقباً اسكدار متصرفلغنه، ایكی آی صكره‌ده آطنه والیلكنه تعیین اولوندی . جمال بك آطنه ولایتنك اداره‌سنده براداره آدمی

صفتیله کوسترمش اولدیغی خصائص ومزایا بالخاصه شایان دقتدر. بالآخره مرحوم ناظم پاشانك یرینه بغداد والیلکنه تعیین ایدلدی .

اواثناده « خلاصکارلر » نامیله تشکل ایتمش اولان جمعیت عسکریه « اتحاد وترقی » حکومتی دهویرهرك غازی احمد مختار، کامل وناظم پاشالری موقع اقتداره کچیردی. جمال بك اوزمان، افکار وحرکاتی تصویب ایتمدیکی برحکومتله بالطبع خدمت ایتمك ایستهمهیهرك بغداد ولایتندن استعفا ایدوب استانبوله کلدی .

اواثناده بولغارستان ایله حرب ایتمك اوزره عمومی سفربرلك اعلان ایدلمشدی . جمال بك تکرار اردوده استخدام ایدلمهسنی طلب ایدرك قونیه ردیف فرقهسنك باشنه کچوب، محمود مختار پاشانك قوماندهسی آلتنده پیکار حصار، و ویزه محاربهلرینه اشتراك ایتدی .

جمال بك چتالجهده بولوندیغی اثناده قولرایه یاقالانهرق استانبوله کتیرلدی . اوزمان موقع اقتدارده کامل پاشا بولونیور و غازی احمد مختار پاشا قابینهسی علیهنده وقوعهکلن نمایشدن طولایی اتحادجیلر حقنده شدتلی تعقیبات اجرا ایدیلیوردی . بالطبع جمال بكده تعقیباتدن قورتولهمادی . ومسئلهده قطعا دخلی اولمدیغی حالده دردست ایدیلهرك دیوان حرب عرفیه تسلیم ایدلدی . فقط محاکمهسنه ابتدار ایدلدیکی کونك فرداسی رئیس عارف پاشانك یرینه اسماعیل کامی پاشا انتخاب ایدلهسی اوزرینه مشارالیه کمال بیطرفی ایله حرکت ایدرك جمال بكك تخلیهسنی امر وحتی کندیسنه بیان اعتذار ایلهدی .

جمال بك سربست براقلدقدن صوکره تکرار چتالجهیه کیدرك ایکنجی قول اردو دردنجی فرقه قوماندانلغی ، دها صوکره منزل مفتشی عمومیلکنی درعهده ایتدی .

« اتحاد وترقی » حکومتی تکرار موقع اقتداره کلدیکی زمان عهدهسنه استانبول شهری محافظلغنی تفویض ایتدی .

جمال بك الیوم نافعه نظارتی وکالتنی اشغال ایتمکدهدر .

جمال بك فوق العاده ومتین برچالیشقاندر. پاك وعفیف طینت بر وجداندر. سرتلك ظواهری آلتنده تماماً حلیم ورحیمدر . هرکسه خلوص واعتماد الهام ایدر .

انسانلق اعتباریله یاکیلابیلیر، فقط یاکیلدیغی آکلار آکلاماز خطاسنی تصحیح ایتمك عزمنه هیچ ملاحظه مقاومت ایدهمز . بوانسانده نادر برمزیتدر . بوحیثیتله ، تماس وقربیتنده بولونانلرك الکدرین حرمت ومحبتلرینی قازانمشدر. بومزیتلر سایهسندهدرکه جمال بك ، الیوم اشغال ایتمکده اولدیغی مقامات عالیهیه واصل اولمشدر . عینی اوصاف کزیده سایهسنده ، داها عالی مقاملره دوغرو بالاستحقاق یوکسلمکده دوام ایدهجکنه اصلا شبهه یوقدر .

بقاصد بیورلرکه صورت بالقاف می‌یه سنک نه حد نقطه‌ای نظرنده

دیرکیمی دیه‌سلر نه‌در؟

بونده، ایشته بیلدیکمز قدر نشریه ایدیلیه‌جک فاجعتی حائز اولمقه

اولدیغی، آنیده‌کی وجهله خلاصه اولونه‌بیلیر:

ایدرلان نشیبلرنده طوپچی صنفی ان بویوک بر اهمیتی حائزدر.

طوپچی صنفی اولسون جزء تامله، صنف سائره فرقه‌لری نه‌قدر

زیاده اولورسه اولسون فیجعه دوندر.

می‌یه‌جی بالفعل انقره‌یه‌جک اولسه پیاده‌یی، کندی مصادمه

فنلرنه ایصال ایده‌جک اولسون نوف طوپچیدر. باشقه‌لرنده کندی

طوپچی طرفنه آنیلان شرایطلر، تخریب دانه‌لرینه کیدیلکن حسن

اینیاف پیاده ایچون آنجق ایوی کندیسنده هیچ بر آرزو دوبرمز.

پیاده نک می‌یه‌سی بر اشکی دورلرده اولدیغی سونکو

مبارزه‌سیدر. فنلر مطلوبه واصل اولمز کندیسنی بقا

ایده‌جک اصول حربی اولان سونکو مبارزه‌سنه باشلامش بلیجک

پیاده هیچ شبهه‌سز بلا قصد و تمکندر. پیاده‌یی اوفنلرنه ایصال

ایده‌جک صنف ده طوپچی صنفیدر. بو قطعه‌ی شخصی ایچون

طوپچی ایچاب ایدر. پیاده صنفی آنده‌سنه ایچون آنیلجقدن قورقمق

اینجه‌لیه‌ر. پیاده نک اینده‌کی سونکو ضربه‌لرینک تأثیرنده هر نظرده

قابلدر. حسن اینیکی {ملی دوبقو} نک قوتله قنانسه‌ر. بنا‌ئعلیه افراده تربیه

ملیه و بزنک هر نوع تربیه‌ی عسکریه‌نک مبدای تلقی ایدیلمله‌ر.

یاشا یاشی وطن ، یاشا یا بیلم جاودان حیاتی
قهرمانلری . بو حیاتی فدا ایتمیش وطن ، حق
ایچون مرحوم

اسماعیل مشتاق بك

عثمانلی حیات فکریه‌سنده کسکین بر ذکا وقوتلی بر قلمله تمیز ایتمش بر ادیبدر . ۹۸ ده تسالیا یکی شهرنده تولد ایتمش ، تحصیل رشدی و اعدادیسنی حلبده اکمال ایتدکدن صوکره استانبوله کلهرك ۳۱٤ تاریخنده مکتب ملکیه‌یه کیرمش و ۳۱۷ سنه‌سنده شهادتنامه آلمشدر . مکتبدن چیقدقدن صوکره داخلیه مکتوبی قلمنه کیرمش وآز زمان صوکره مابین کاتبلکنه آلنمشدر. دها مکتبده ایکن سعی، ذکاسی واقتدار علمیسی ایله پك سرعتله جلب نظر دقت ایتمش اولان اسماعیل مشتاق بکك حیات تحریری بوزمانلرده باشلامشدر . ثروت فنونك صوك دوره‌سنده « حق » امضاسیله پك آز اثر نشر ایده‌بیلمش اولان بوکنج ادیبك اصل حیات ادبیسی مشروطیت ایله باشلامشدر دینه‌بیلیر . مشروطیتله برابر طنین هیئت تحریریه‌سی آراسنه کیرمش اولان حقی بکك اسماعیل مشتاق امضاسیله یازدیغی مقاله‌لر پك چابوق کندیسنی طانتدی. هرکس بویکی امضایه قارشی پك اسکی وکوکلشمش بر حرمتك انجذابنی طوییور ، زنکین بر مخیله‌نك وقوتلی برمفکره‌نك محصول فعالیتی اولان مقاله‌لری بویوك برلذتله تعقیب ایدییوردی .

مشتاق بك ، ۳۲٤ کانون ثانیسنده اعیان باش کتابتنه تعیین ایدلمشدی . بر مدت اوراده بولوندقدن صوکره حسین حلمی پاشانك ایکنجی صدارتی زماننده ، ۳۲٦ ده صدارت مکتوبجلغنه کلمشده اوچ آی صوکره تکرار اسکی مأموریتنه عودت ایله‌مشدر.

اعیان باش کتابتنه تعیین ایدلدکدن صوکره مشتاق بك دوغریدن دوغری‌یه طنین محررلری میاننده قالمش دکلسه‌ده معاونت تحریریه‌سی اوزون مدت دوام ایله‌مشدر . اوچ سنه اول طنینده یازدیغی «بیلدیز خاطره‌لری» سلسلهٔ مقالات مشروطیتك عثمانلی قارئلرینه اوقوتدیغی اك نفیس آثار صنعتدندر .

مشتاق بکك حیات ادبیه‌سی کمیت اعتباریله زنکین دکلدر: فقط بونی کندیسی ایچون قباحت عد ایده‌نلر ظن ایتمه‌یزکه دوغرو دوشونمش اولسونلر ؛ او ، آنجق بوسایه‌ده‌درکه مولودات ادبیه‌لرنده شایان حیرت برفیض کورولن ادبامزك اکثریا دوشدکلری بر برنقطه‌یه دوشمکدن قورتولمشدر :

مشتاق بکك یازیلری ، دائما عثمانلی لسانك وعثمانلی مخیله‌سنك اك تمیز ، اك مسعود اثرلری اولمشدر . زنکین بر مخیله‌نك الهامانه بویوك برقوتله ترجمان اولان قلمی دائما نفیس واکثریا انفس یازیلر یازمشدر . بواعتبار ایله اسماعیل مشتاقك شخصیت ادبیه‌سی هرکسك غبطه‌سنه لایق بر ممتازیت عرض ایده‌ر .

بوجوال ذکانك برخصوصیتی دها واردر: بوکون اك درین برتصویر روحی اوزرنده اك اینجه وپرخیال نقشلر وجوده کتیرن قلمی ، یارین برمسئلهٔ سیاسیه‌یی ، اوبرکون بحث اقتصادی واجتماعی‌یی درین بروقوف واحاطه ایله تدقیق ایده‌ر ، اسکی بر غزته‌جی سرعت وسهولتی ایله هرهانکی برفکر اوزرنده راست کله برقرونیك یازار والحاصل ادبی اثرلرنده اقرانندن کری قالمیان مشتاق بك سیاسی وعلمی مقاله‌لرنده‌ده عینی قوت وخصوصیتله کندینی کوستره‌بیلیر .

مشتاق بك ، حیات فکریه‌سنده‌کی بویوك صلاحیتله هرشی اولمشدر . یالکز ـ وزنله بر درلو اوزلاشامادیغی ایچون ـ شاعرلك مستثنا ! .

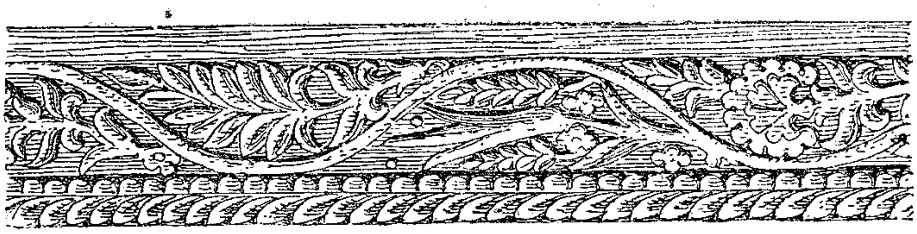

موازنهٔ سیاسیه‌ده دیپلوماتلرك وظیفه‌سی

متمدن حکومتلرك مناسباتی معاهده‌نامه، مقاوله‌نامه، ائتلافنامه، بیانات رسمیه، پروتوقول کبی بر طـاقم مقرراته تابعدرکه بونلر « اوروپا حقوق عمومیه‌سی » دینلن مجموعه‌نك اساسلرینی تشکیل ایدرلر . بو مقرراتك قسم اعظمی صورت مصلحانه‌ده وعلاقه‌دارلرك ارزوی ائتلافکارانه‌لری نتیجه‌سنده عقدایدلمش اولمغله برابر بر قسمنی محاربات وجوده کتیرمشدر . هر نه اولورسه اولسون بونلر «حق» نامیله یاد اولونورلر و اختلافات دولیه‌نك حلنده قاعده اتخاذ ایدیلورلر.

کچن زمانلرك تاریخ سیاسیسنی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق کورورزکه «حق» فکری ترقیات مدنیه ومناسبات بشریه‌نك درجه‌سنه کوره دکیشمشدر . وقتیله بر طـاقم ایالتلر بعض حکمدار قیزلرینه جهاز اوله‌رق ویریلور و بوکا بر حق نظریله باقیلیردی؛ شیمدی ایسه ضعیف بر حکومتك اداره‌سی آلتنده‌کی مملکت اهالیسی استقلال داعیه‌سیله عصیان ایتدکلری زمان بوکاده « حق » دینلیور . و او حقی مدافعه ایده‌جك دولتلر بولونیور . شو حاله کوره « حق » فکرینی « قوت » فکرندن آیرمامق ، « قوت حقه غلبه ایدر » دستوری تمامیـله قبول اولونماسه بیـله حقك دائما قوتدن متولد اولدیغنی هیچ اولمازسـه حقك قوتدن صوکره کلدیکنی تسـلیم ایتمك ضروریدر . نته‌کیم هر محاربه‌دن صوکره عقد ایدیلن معاهده طرفینك «حق» و «قوت» دستورلری دائره‌سنده تعین ایدن قیمت و اهمیت متقابله‌لرینه کوره بر موازنه تأسیس ایدر . ذاتاً بو حقیقت سببیله‌درکه معاهده‌لر دولتلرك قوت وقیمتلریله متناسب اولدیغی مدتجه مرعی اولور . اقوامك طریق ترقیده آتمقده اولدقلری آدملر یکدیکرندن فرقلی ، بر دولتك مرتبهٔ تعالیسی دیکرندن یوکسك ، خلاصه هر هانکی

بر حکومتك سیاسةً تابع اولدیغی شرائط او حکومتك بنیه‌سنده طوپلانمش قوتلرك هیئت مجموعه‌سندن نقصان اولورسه مناسبات بین‌المللده قاریشقلق وقوعی، نهایت حربك ظهوری طبیعیدر .

بو اساسه بناءً صورت عمومیه‌ده دنیله‌بیلیرکه بر دولتك قوت و قیمت حقیقیه‌سیله نفوذ خارجیسی آره‌سنده موازنه موجود اولدیغی مدتجه او دولت حال صلحده‌در نته‌کیم طبقات‌جویه متوازی بولوندقجه هوا ایدر. موازنهٔ هوائیه بوزولنجه تموجات وتحولات باشلار. بناءً علیه اوروپا موازنه‌سی، بحر سفید موازنه‌سی، آدریاتیق موازنه‌سی کبی تعبیرلر بعض حریص و منفعت پرست امللری ستر ایتمکدن باشقه برشیئه یارامایان سوسلی سوزلردر. دولتلر آره‌سنده ظاهراً کوردیکمز موازنه‌یه صلح دنیلمز چونکه دولتلر آره‌سنده حقیقی برموازنه یوقدر واوله‌مازه. حالبوکه هردولتك کندی قوتی ایله خارجده‌کی نفوذی آره‌سنده برموازنه واردر و اوله‌بیلیر . صلحه نه‌قدر طرافدار اولورسه‌ق اوله‌لم، محاربه‌نك نه‌قدر علیهنده بولونورسه‌ق بولونه‌لم احوال ضروره‌دن متولد اولان حقیقتلره قارشی طوره‌مایز؛ بو حقیقتلرده بزه کوستریبورکه بر دولت اوروپا حقوق عمومیه‌سنك، معاهدات و مقاولاتك کندیسنه چیزدیکی دائره‌دن فضله توسعه مستعد ، قوای داخلیه‌سی مترقی و منکشف ایسه او دولت بو صیقی چنبری پارچه‌لامغه چالیشیر ، ایجاب ایدرسه بونك ایچون محاربه‌یه‌ده قاتلانیر ، اوکونه‌قدر غیر مساعد محیطلرده صیقیشوب قالان قواعد ملیه‌یه سربست وراحت مجرالر بولونجه‌یه‌قدر اوغراشیر طوریر .

ایشته موازنهٔ سیاسیه‌نك اك طوغرو شکلی بودر ؛ بو موازنه‌یی ادامه ایتمك ، آچیق تعبیر ایله بر مملکتك حائز اولدیغی قوتلردن بحقٍ استفاده و بو قوتلری ممالك سائره‌یه قارشی او مملکتك منفعتنه استعمال ایله‌مك وظیفه‌سی دیپلوماسی‌یه عائددر . دیپلوماتلر بو مهم وظیفه‌یی ایفا ایدرکن کرك کندی مملکتلرینك، کرك ممالك سائره‌نك منابع ثروت وقوتنی لایقیله بیلمکه مجبوردرلر.

ثروت اقتصادیه ، درجهٔ مدنیت، وضعیت مالیه ، اسایش داخلی، اردو ودونماء حتی افراد ملتده‌کی وطن پرورلك حسنی بو منابعی وجوده کتیرن عناصردر . دیپلوماتلر بوعناصره واقف اولمقله برابر بونلری موازنه‌نك ادامه‌سنده ماهرانه قوللانمغی‌ده بیلملیدرلر . بوده بر حساب ، بر منطق ایشیدر . مترنیخك دهای سیاسیسی ایله یاپیلان ۱۸۱۵ معاهداتی‌موازنه‌نك هر درلو شرائطنی حائز اولمادیغی ایچوندرکه اوستریانك شوکت و اقبالی یاریم عصردن فضله سورمدی؛ ناپولیونك خارقهٔ موفقیاتی حسابه و منطقه صیغه‌جق ، موازنه‌یی لایقیله تأمین ایده‌بیله‌جك صورتده‌وقوعه کلمدیکی ایچوندرکه ادباری اقبالندن سریع اولدی ؛ مترنیخك وجوده کتیردیکی اوستریا ۱۸۱۵ معاهداتنك‌هابسبورغ خاندانه تأمین ایتدیکی حدود و حقوقی محافظه ایده‌جك قوته مالك دکلدی ، ناپولیونك قبضهٔ حکمرانیسنده طوتدیغی مملکتلر فرانسه‌نك تك باشنه مالك‌اولدیغی‌قوتلرله‌متوازن کله‌میه‌جك قدر واسع ایدی . بناءً علیه آوستریا و فرانسه‌نك حقیقی قوتلری خارجده‌کی نفوذلریله متوازن‌اوله‌مامغه باشلادیغی دقیقه‌دن اعتباراً صادوا ، واترلو مغلوبیتلری تحقق ایتمشدی. روسیه‌نك قریم‌حربنده، تورکیه‌نك وقایع‌اخیره‌ده‌کی وضعیتلری عینی دستورك برر مثاللریدر .

خلاصه موازنه تعبیری ایکی دولتك قوتلری آره‌سنده‌کی مقایسه‌دن متولد نتیجه‌یه دکل، هردولتك کندی‌قوتیله‌کندی نفوذی آره‌سنده‌کی‌نسبته محمولدر. دیپلوماتلر بوقوتی وجوده کتیره‌مزلر. بردولتك‌ثروت‌وقدرتی ایچون چالیشه‌جق اولانلر دیپلوماتلر دکلدر . حکومتك الك یوکسك رجالندن افرادك الك اشاغی طبقه‌سنه قدر هرکس ثروت وقدرت ملیه‌نك برر عنصری، برر یاردیمجیسیدر. دیپلوماتلر مملکتلرینك قوهٔ عمومیه‌سنه باقه‌رق‌نفوذ خارجیلرینی بوقوتله متناسب ومتوازن برحالده‌بولوندیرمق‌وظیفه‌سیله مکلفدرلر. بویله‌علوی‌برنقطه‌دن باقیله‌جق اولورسه دیپلوماسی‌دنیلن شیئك‌اهمیتی‌تقدیراولونور. دیپلوماسی آرتق‌حیله‌کارلق دکلدر؛ دیپلوماسیده طرز افاده‌نك برقیوراقلغندن، مقصدك‌لاستیکلی برصورتده

تبلیغندن ، خلاصه مخاطبنی بر صورتله آلداتمقدن استفاده ایدلدیکی زمانلر کچدی . بوکون دیپلوماسی مناسبات دولیه‌نك بر عنصر اصلیسی ، دیپلوماتلر صلح ومسالمتك برر محافظ حقیقیسی اولمشلردر. اونك ایچوندرکه دیپلوماتلرده ساخته مهارتلردن، قارشیسنده‌کنی احتیاطکارلغه سوق ایده‌جك قورنازلقلردن زیاده حقیقی بر وقوف ومعلومات، فداکارلق، ناموس، صفوت وصمیمیت کبی مزیتلر آرانیر. بو کون ایچنده یاشامقده اولدیغمز عصر اوقدر واسع بر شبکهٔ استطلاعیه اوزرینه اوطورمشدرکه ایر کچ هر شی میدانه چیقار ؛ بناءً علیه غیر مشروع وسائطه توسل ایده‌رك مملکتنه قوت و قیمت حقیقیه‌سندن فضله نفوذ قازاندیرمق ایسته‌ین بر دیپلومات وطننه فنا بر خدمت ایتمش اولور ، واقعابویله کچیجی وحسابسز موفقیتلرك صوکنده موازنهٔ حقیقیه ینه‌یرینی بولور، آنجق آره‌ده او حکومت یا حقارت کورور ، یا حرب ایدر .

شوحاله کوره دیپلوماتلرك موازنهٔ سیاسیه‌ده الك الزم غایه‌لری صلح ومسالمت اولمسی ایجاب ایدر. صلحك انسانیت ایچون فائده‌لرینی ، وظیفهٔ مسالمت پرورانه‌نك علویت واهمیتنی تقدیر ایدن بردیپلومات ممکن اولدیغی قدر فضله استفاده‌یی دکل ، دیکر دولتلرك حقوق و منافع مشروعه‌سنه رعایت شرطیله ، کندی مملکتنك قوت ومنفعتی آره‌سنده موازنه تأمینی دوشونمیلدر .

بوکون دولتلرك مناسباتی اوقدر مغلق، اوقدر معضلدرکه بعض مسائلده ایکی طرفك منافعنی تألیف ایتمك، یاخود براختلافه چاره بولمق ایچون حقوق دول کتابلرینك قواعد مجرده‌سی ، فیلسوفلرك نظریاتی ، حتی بین الملل برمحکمه‌نك تقدیری کافی کلمز ؛ واوقت دیپلوماسی امداده یتشملیدر . واقعا بعض مسئله‌لر واردرکه بونلردن براختلاف، برانقطاع مناسبات، برحرب چیقمسنی منع ایتمك امکانسزدر. انجق دیپلوماسی بو احتمالاری اهمیتلی صورتده تنقیص ایده‌بیلیر ؛ زیرا هردفعه صلحی تهدید ایدن برمسئله ظهورنده علاقه‌دارلر سلاح قوتنه مراجعت ایتمه‌دن اول دیپلوماتلر ترقیدن اقوام ایله غیر متناسب ، استعداد

ملی‌یه غیر کافی اولان حقوق دول قواعدینی برطرفه براقه‌رق حقیقت بین برنظرله، منطقی ومنصف برذهنیتله ترازینك برکفه‌سنه مملکتلرینك قوت وقدرتنی، دیکر کفه‌سنه‌ده کندیلرینه تودیع ایدیلن مسئله‌یی واومسئله‌ده‌کی منفعتی قویه‌جق اولورلرسه برچوق مسائل مشکله‌نك ائتلاف دائره‌سنده حلی ، جمعیت بشریه‌نك برچوق قورقولردن وضررلردن تخلیصی ممکن اولور .

خلاصه حکومتلر آره‌سنده وسیلهٔ اختلاف اوله‌بیله‌جك اسباب واقعا اکسیلمیور، بالعکس یریوزنده ساکن قوملرك کیتدکجه آرتان مناسبتلرینه رغماً اختلاف ومجادله تخملری هرکون دها فضله یاییلیور ، هنوز حیات بین‌الملله داخل اولمامش قطعاتده منفعت وثروت طوپلامق حرصیله آچیلان جدال رقابت دولتلری بعض کره تهلکه‌لی باروت فیچیلرینك اوکنده تماسه کتیریبور، بوجهتلر انکار اولوناماز ؛ انجق دیپلوماتلر اقوامك شونازك وضعیتلرینی ؛ برمظفریتی تسهیل، یاخود برتجاوزی تشویق ایچون تهلکه‌لی برآلت اوله‌رق دکل، ائتلافی وجوده کتیره‌جك مسالمت پرور برواسطه مقامنده قوللانه‌جق اولورلرسه بوتون ملتلرك هرصباح رعشه‌لرله باقدقلری افاق استقباله‌ده انسال آتیه‌نك فجر سکون سلامتی پارلار . ذکاء بشرك بوقدر خارقه‌لرینه ، بوقدر اعتنالرینه ، بودرجه پایانسز فداکارلقلرینه مظهر اولان انسانیت اویله برخدمته لایقدر !

اسماعیل مشتاق

سويد حيدر قد تؤلوم صاري مي؟

عزيز

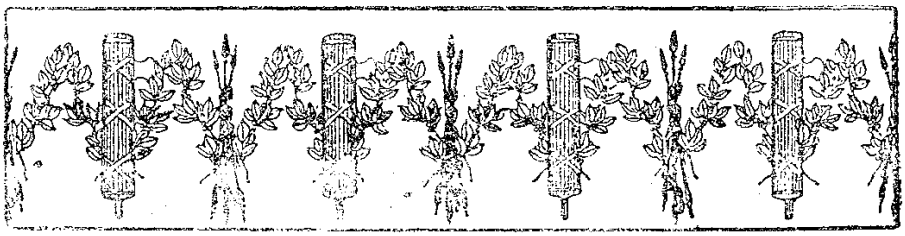

علی جانب بك وصنعتی

یواش یواش ملی ادبیات اویاغه باشلادی. یعنی قونوشدیغمز صاف ، ساده وکوزه‌ل تورکجه ایله شعرلر ، ادبی پارچالر اوقومق سعادتنه نائل اولدق. « هرملت کندی لساننده یاشار . » لسان وطن قادار مقدسدر. فعلی وطنمز اولان تورکیه‌ده ، ملی وطنمز اولان بوتون تورانده ناصیل یابانجی دوشمانلر بولونماسنی ایسته‌مزسه‌ك لسانمزده‌ده تورکله‌شمه‌مش اجنبی کلمه‌لری ، اجنبی قاعده‌لری ایسته‌میز .

ملی غروره ، ملی عزت نفسه مالك اولمایان أسکیلر کوزه‌ل تورکجه‌مزه کیرن یابانجی کلمه‌لرك تورکله‌شمه‌مه‌سنه، اجنبی قاعده‌لرك اجنبی کلمه‌لرله صانکه کندی اوز یوردلرنده ایمش کبی حاکمیتلرینه قیزمایورلردی. اویانان تورك کنجلکی بوحاکمیته قیزدی . چونکه لسانلرینی ملیتلری قادار سوییورلردی. «یکی لسان» نامی آلتنده حقیقی تورکجه‌یی قونوشدیغمز کوزل وآهنکلی لسانی میدانه چیقارمق، غیرملی اندرون ادبیاتنك یادکاری اولان اوأسکی ترکیبلی ومغلق ادبیات لسانی براقمق ایستیورلردی .

«عثمانلیجه» دییه عربجه، عجمجه، تورکجه کلمه وقاعده‌لردن مرکب برلسان اولامایاجغنی لسانیات علمی سویلدیکی کبی شمس الدین سامی بك تکرار ایدییور و «بو، عادت الهیه‌یه مغایردر. » دییوردی. صوکرا هانکی ملته منسوب اولدقلرینی بیلن کنجلر قوللاندقلری یکی لسانی ، بوحقیقی ، کوزه‌ل وساده تورکجه‌یی شویله ایضاح ایدییورلردی :

۱ — عربجه ، عجمجه ترکیب وجمع قاعده‌لری قوللانیلماباجق (اصطلاحلر ومفرد مقامنده قوللانیلان جمعلر مستثنا . صدراعظم ، اخلاق ، کائنات کبی . . .)

۲ — « اما ، شاید ، یعنی، لکن » کبی تورکجه‌له‌شمش وتکلم لسانه کچمش اولان اداتلردن ماعدا عربجه ، عجمجه اداتلر قوللانیلماباجق .

۳ — تورکجه‌ده ملی وبسیط صرف حاکم طانیلاجق ، تکلم لسانی ، برچوق تورکلر طرفندن اکلاشیلان لطیف وطاتلی « استانبول تورکجه‌سی » نظم ونثرده بداعته مثال ومقیاس عد اولوناجق .

قونوشولان طبیعی تورکجه‌یه دوغرو یورونمك ایسته‌نبوردی. بوحرکتدن نه تصفیه‌جیلر، نه‌ده اندرون ادبیاتی فصاحتجیلری ممنون اولدیلر .

— بومهم برشی ده کیلدر ، دییورلردی ، مادامکه عربجه وعجمجه کلمه‌لر یینه قالیور، أسکی لسانله یکی لسانك اوقادار بویوك برفرقی یوق .

حالبوکه غایت بویوك برفرق واردی. شناسی واوندن صوکرا کلنلر تورکجه‌دن یالکز

عطف تفسیریلری قالدیرمشلردی. ترکس لسانی یینه یاشایوردی. عربجه وعجمجه ترکیب قاعده‌لری ینه تورکجه صرفنك تمامیتنی بوزویور ، یازی لسانیله قونوشما لسانی بربرندن آیریلیوردی . یکی لسانجیلر تورکجه ملی صرفك حاکمیتنی، تمامیتنی تأمین ایتمکه چالیشدیلر. تصفیه‌جیلره جواب اولارق دییورلردیکه :

— هرلسان جذرلرندن ده‌کیل ، تصرفلرندن مرکبدر. تورکجه‌یه کیره‌ن ومعناسنی تورك خلقك بیلدیکی هرعربجه وعجمجه کلمه تورکجه‌در. مثلا « آتش » کبی تمامیله تعرف اولونمش برکلمه « اود » کبی کوکجه تورك اولان برکلمه‌دن زیاده تورکدر . بوکون بز سزك کبی « اود » دیمز ، فقط « آتش » دیرز . چونکه تورکلر بو کلمه‌نك معناسنی اوکره‌نمشلر وکندیلرینه مال ایتمشلردر. حالبوکه لسانده اصل یابانجی اولان عربجه‌وعجمجه ترکیب قاعده‌لری، جمع اداتلری‌وسائره‌در. مثلا « مأمورین‌حکومت » تورکجه ده‌کیلدر. اندرونجه‌در . فقط « حکومت مأمورلری » تورکجه‌در . چونکه « حکومت ومأمور » کلمه‌لری تورکجه‌یه کیرمشدر . یالکز یابانجی اولان اجنبی ترکیب قاعده‌سیدر. « عساکر عثمانیه » تورکجه ده‌کیلدر . فقط « عثمانلی عسکرلری » پك اعلا تورکجه‌در . چونکه تورك حرفنك حاکمیتی التنده سویله‌نمشدر .

قونوشولان‌طبیعی‌لسانه اصلا کیره‌میه‌ن‌بواجنبی قاعده‌لری ادبیات لسانندن‌ده آتارسه‌ق فضله ولزومسزاجنبی کلمه‌لرده صحیفه‌لریمزده یاشامایاجق، کندی وطنلرینه قاپیتولاسیونسز قالمش براجنبی کبی صاووشوب کیده‌جکدر . مثلا اجنبی ترکیب قاعده‌لری آتیلیرسه «سنك‌مزار» دییه‌میه‌جکز. تورك‌صرفیله ترکیب‌یاپارکن‌ده « مزارسنکی » دییه‌میه‌جکز. چونکه ذوقمز مانع‌اولاجق. دیسه‌ك‌دیسه‌ك «مزار طاشی»دییه‌جکزکه، مزارده،طاش‌ده بربرندن فرقسز تورکجه‌در . و « سنك » کلمه‌سنك لسانمزده « طاش » دوروركن و « طاش » له اراسنده اناتجه هیچ برفرق یوقکن انجاق اجنبی ترکیب قاعده‌سنك خاطری ایچین واونك سایه‌سنده یاشادیغنی اکلایاجغز . . .

حاصلی یکی لسانجیلر یالکزملی تورك صرفنك حاکمیتنی تأمین ایتمکه ولزوملی لزومسز، اجنبی وغیرتورك کلمه‌لرك تصفیه‌سنی ملتك سلیقه‌سنه ، طبیعتنه ، ذوقنه ، تجویدینه براقیور ، تصفیه‌جیلر کبی ثولولری دیریلتمکه قالقمیورلردی .

وقارشیلرنده تصفیه‌جیلردن‌باشقا اندرون‌فصاحتجیلرینی‌ده کوردیلر. بونلردییورلردیکه:

— بوکنجلر بر لسان تأسیس ایتمك ایسته‌یورلر . حالبوکه برلسان تأسیس ایدلمز ، تأسس ایدر. ینه بوکنجلر برطاقم قاعده‌لر قویمق ایستیورلر . حالبوکه برلسانه‌خارجدن وبرقاچ کشینك تشبثیله قاعده وضع اولوناماز .

حالبوکه یکی لسانجیلر بر لسان تأسیس ایتمك ایسته‌میورلردی . اونلرك قصدلری عصرلردن بری تأسس ایتمش قونوشولان طبیعی تورکجه‌یی ادبیات لسانی یاپمقدی . تدقیق ایتدیلر . کوردیلرکه قونوشولان تورك لسانده جمله‌لر غایت قیصا ایدی وعطف تفسیریلر یوقدی. عربجه، عجمجه‌ترکیب وجمع‌قاعده‌لری قونوشیلرکن اصلاقوللانیلمیوردی. حتی خلق « ملازم اول ، ملازم ثانی » کبی رسمی اصطلاحلری بیله بوزارق ملی تورك

صرفیله ادا ایتمکه چالیشیور « اول ملازم ، ثانی ملازم » دییوردی .

صوکرا یکی لسانجیلر برطاقم قاعده‌لر قویمق ایسته‌میورلردی. وقتیله اندرونجیلر طرفندن تورکجه‌نك طبیعتنه ، ، ذوقنه ، سلیقه‌سنه مخالف اولارق زورله قونولان واصلا خلقك اکلایوب تعرف ایتمدیکی عربجه ، عجمجه ترکیب قاعده‌لرینی واجنبی اداتلری قالدیرمق ایستیورلردی . اندرون فصاحتجیلری دقت ایتسه‌لر یکی لسانه ، قونوشولان طبیعی ، صاف، کوزه‌ل وساده تورکجه‌یه تجاوز ایدرکن کندی ملیتسز تحریر وادبیات لسانلرینك غیرطبیعیلکنی میدانه چیقاردقلرینی اکلایاجقلردی .

حاصلی اوزاتمایایم، حقیقت یورودی . وبرشیء اونی طوتامادی. « لسانیات » عامیله براز اوغراشان أسکی عربجه وعجمجه ترکیبلی وآلاجالی اندرون لسانك مناسبتسزلکنی ومعناسزلغنی آکلادی . « ملی ادبیات » اشتیاقی ملی حرفك حاکمیتی ادعاسنی‌ده دوغوردی. یاواش یاواش، نرکس لسانك حالا ارامزده قالان یاورولری کبی لهجه‌مزی بوزان ، دیلمزی دولاشدیران ترکیبلری یاقینده می ، محبوب ، ساقی کبی ، سجعلر کبی قایب اولاجق .

یکی لسان أیجه یاییلنجه فصاحتجیلرك دائما بوزمغه‌چالیشدیغی « تورك تجویدی » ده جانلاناجق، تورکجه‌یه کیرمن هرکلمه‌یی شیوه‌مزه اویدوراجقدر.

مثلا تورکجه کلمه‌لر خفیف باشلارسه خفیف ، آغیر باشلارسه اغیر بیتر .

« یارا ، پارا ، خاستا ، دوشمان » کبی. اجنبی ترکیبلر اولمازسه «یارهٔ هجران، خستهٔ فرقت ، دشمن دین » دییه‌میه‌جکز . و:

« هجران یاراسی ، فرقت خاستاسی، دین دوشمانی ..» دییه‌رك ملی تورك تجویدیمزی عرب وعجم شیوه‌سنك خاطری ایچین خراب ایتمیه‌جکز .

*
* *

ایشته بو قونوشولان صاف ، ساده ، ترکیبسز وطبیعی تورکجه ایله، یکی لسانله ایلك دفعه بزه کوزه‌ل شعرلر یازان علی جانب بکدر . صنعتنی وبعضی پارچالرینی تحلیل ایتمك ایستیوم . قارئلریمه اونك شعرلرنده‌کی کوزه‌للکی کوسترمك ایچین براز یکی لساندن بحثه مجبور اولدم .

علی جانب بك ملی ادبیاتك موضوعلرینی ، مملکتمزده ، یاشادیغمز محیطك ایچنده بولمش وقونوشدیغمز صاف‌وطبیعی تورکجه ایله ترنم ایتمشدر. و ظن ایده‌رمکه آلیالانك: « أبی تصویر ایتمك ، یعنی طبیعتك حسنی ویرمك ایچین (طبیعته کوره) یاپمق لازمدر . » نصیحتنه یابانجی قالمامش . ایشته بنم أك بکندیکم ، أك درین شعرلردن داها درین بولدیغم ، أك بویوك شعرلردن داها بویوك کوردیکم مینی مینی بر شعری :

سوقاق فنه‌ری

ئولو برجامدن آغلایان قورقو
اینیور سرسری و بوش کیجه‌یه؛
قالدیرملر بوتون سکوت ، اویقو ...

هر دیوار ، هر قوووقده شیمدی یینه
بر بویوك کوز نیاز ایدر ، اغلار
« دینسین آرتیق بوکیزلی شبهه ! » دییه .

قورقارم ، صافلانیر هیولالر ...
بکا دیر: « ایشته بر صحیفه ، اوقو ،
صاری کولکه‌مده خاستا قلبك وار . »

ئولو بر جامدن اغلایان قورقو .

بوسوقاق فنه‌ری فرانسه‌ده ، آلمانیاده ، انکلتره‌ده کورولن سوقاق فنه‌رلرندن ، لوکسلی ، شعشعه‌لی ، جوال ألکتریك فنه‌رلرندن ده‌کیلدر. بزم کندی دیارمزك،زواللی تورك ایلنك هجرا بر محله‌سنده‌کی بر بلدیه فنه‌رجکیدر . اون سطر ، مینی مینی اون سطر . . . فقط ایچنده بوتون بر تورکلکك ، بوکونکی زواللی وپریشان تورکلکك روحی وار . تنها واسکی سوقاقلریمزده‌کی غاز فنه‌رلرینه دقت ایدیکز . او آیدینلق«ئولو بر جامدن اغلایان قورقو » ده‌کیلمیدر ؟ أوت بر قورقوکه ییللرجه سیلینمه‌مش ، صارارمش بر جامدن آقیور . صوکرا بوسرسری کیجه‌لرده قالدیرملره باقیکز ، ناصیل بر سکوت ، بر اویقو صاقلار . بوسرسری کیجه‌نك ایچنده آغلایان بوعلیل ایشیق هیچ بریری آیدینلاتاماز . یاواشجه دیوارلره دونکز . هپسنده صانکه صاقلی برر کوز واردرکه شرقك بوازلی وابدی کیزلی شبهه سنك آرتیق دیمه‌سی ایچین نیازایده‌ر... اوزمان قورقارسکز ، سزی‌ده شرقك روحی ، اسرار ایله دولو روحی بند ایتمشدر . قورقارسکز . اطرافکزی آلان هیولالر صاقلانیر . اوزمان ینه او « ئولو بر جامدن اغلایان قورقو » ایله یالکز قالیرسکز . اودیرکه : « ایشته بر صحیفه ، اوقو ، صاری کولکه‌مده خاستا قلبك وار . »

أوت بو جمیع صحیفه‌ده ، أی بوکونکی پریشان تورك ایلینك پریشان چوجوغی ! سنك خاستا قلبك وار ، اوقو . . .

بو بر شعرکه تام طبیعته کوره . . .

شعرده « طبیعته کوره d'après nature » دیمك افاده‌نك ، تشبیهك، استعاره‌نك، خلاصه هیچ بر شیئك « مجرد abstrait » اولماماسی « مشبح concret » بولنماسیدر . خالد ضیا بکی اوقوییزکه ، أوت بالخاصه خالد ضیا بکی اوقوییکز بوتون تشبیهلری، بوتون (ایماژ) لری مجرددر . یعنی تشبیهی تشبیه ایچین یاپمشدر .

فکرت بکده‌ده بوواردر . مثلا :

چوجوق او (وضع یتیمانه) سیله بر (درناب)
قادین او (حال خرابیله) بر شکسته صدف !

چوجوق‌نه‌دن (درناب ؟) قادین نه‌دن (شکسته‌صدف ؟) بوتشبیه «داپره‌نه‌تور»

میدر ؟ اصلا . . . مشهور « دریتم » قلیشه‌سی یوقمی ؟ . . . برده رحمتلی جودت پاشانك (بلاغت عثمانیه) سنده اکلاتدیغی « وچه شبه » واریا ... حاضر چوجوق‌ده اوکسوز ایمش. شاعر همه‌ت «اینجی»یه بکزه‌تیور... شبهه‌یوق «اینجی» یازیلنجه آرقادن (کل ایله بلبل کبی) صدف‌ده‌کلیور ... ایشته‌اندرون ادبیاتی! علی‌جانب‌بك بوقلیشه‌جیلکدن قورتولمق‌وملی ادبیاتمزی‌ده‌قورتارمق ایسته‌یور. موپاسانك « کلمه‌لرك بررروحی‌واردر . » سوزینه قائل . . . أوت کلمه‌لرك بررروحی واردر. بورروحی بولمالی . صوکرا افاده‌لریمز تمامیله (مشبع) اولمالی: کورولتویه، طنطنه‌یه‌لزوم یوق. لزومسز صحیفه‌لردولدیرمامالی. ارتیق سلیمان نظیف‌بك کبی (ناخدای حداناشناس) ترکیبنی ادبیات ظن ایتمه‌ملی .... سوقاق‌فنه‌رینی کوزیکزك اوکنه کتیریکز. اختیار وتنبل‌فنه‌رجینك سیلمه‌دیکی، سنه‌لرجه سیلمه‌دیکی‌اوجام « ئولو » در. و (غبار پراغبرار ایله مالامال . . .) دییه برسطر لاف دیزمکه‌لزوم‌یوقدر. اوزواللی ایشیق‌ده (امید واپسین شباب ! ! !) کبی‌قلیشه‌لرله آکلاتیلامازز . بوایشیغه دقت ایدیکز ؟ نه‌در ؟ برقورقو . . . اویله ده‌کیلمی ؟ بوبر قورقو ده‌کیلمیدر ؟

توفیق فکرت بك نظمده بر« autorité » در. فقط عثمانلیجه‌نظمنده . . اوعروضی ایله اندرون لسانی تمامی برتألیفه اوغراشدی. وشبهه‌یوق ، چوق موفق اولدی ؛ یالکز برشیئی، مهم برشیئی اهمال ایدییوردی: رخافه (یعنی قیصا اوقومق قصورینه) میدان ویرمه‌مك‌ایچین ـ کندیسندن اول کلن بوتون شاعرلر کبی ـ مدلی عربجه وعجمجه کلمه‌لرك برمجه‌سنی ایکیه ابلاغ ایتدیره‌رك اوزاتیوردی .

یوزنده کولکه‌سی مشهود چکدیکی محنك !

بوراده‌کی «مشهود» نه‌فنا چکیلیور! ده‌کیلمی؟ فقط‌عربجه اولدیغی ایچین قیصا اوقونسه داها فنا اولوردی ؛ چونکه برکره‌کلمه عربجه . . . صوکرا بزم استانبولزده لطیف وکوچوك برمد واردر ؛ نه‌یاپمالی ؟ ایشته علی‌جانب بك اونی بولویور :

قالدیرملر بوتون سکوت ، اویقو . . .

باقکز، بوراده‌اوزون اوقوناجق «سکوت» کلمه‌سی وار؛ قیصه اوقونمیور. تورکجه‌نك حفیف مدی محافظه ایدیلمش ؛ فقط فکرت بکك « مشهود » نده‌کی اجنبی مدی کبی ده‌کیل . . . اونه‌یاپیور ؟ مدلی عربجه و عجمجه کلمه‌لری یا :

۱ — مفعول ویاخود مضاف حالنده کتیرییور .

۲ — ویاخودده بوکلمه‌لردن صوکرا ألفلی برکلمه . . .

علی‌جانب‌بك‌تورك شیوه‌سنی‌عروضه‌ده اویدورویور. بوموفقیت نجی وتمامیله کندیسنه عائددر . توفیق فکرت بك نظمده خارقه اولان اقتدارینه رغماً تورك شیوه‌سنی اهمال ایتمش ، حتی بعض کلمه‌لری ایکی تورلو قوللانمق غرابتنی کوسترمشدر ـ برمثال :

کنعان کوینه (یاره) لی دونمش کلیوردی .

قیریزانته‌م ایچمده بر (یارا) در .

بریسی تورك شیوه‌سیله ، بریسی ده‌کیل . . .

*
* *

علی جانب بکك سودیکم بر شعری داها :

قورباغه‌لر

شیمدی کوللرده سوزولمش اویویان کوزلر وار ؛
بوکوزه‌ل کوزلرك اوستنده یشیل قورباغه‌لر
چیزییور کولکه‌لی ، دورغون صویه بر کیزلی الم ؛
هرقوووق صاقلایور آرتیق ابدی بر ماتم .
هرقوووق شبهه‌لی ، قورقونج ... أرییور شیمدی حیات ؛
کولویور ، خاستا سوکودلرده حزین بر هیهات ! . . .

—

هرطرف کولکه‌لی ، بایغین . . بو هراقشام بویله
اورتونور کوللر اوزون ، شهقه‌لی نسیانلر ایله ...
وبراز صوکرا قمر کوکلری یالدیزلارکن
هایقیریر قورباغه‌لر سیسلی ، قارا کلق کیجه‌دن ؛
هایقیریر کیزلیجه برشی ؛ متوحش عصبی
طوللرك طیبقی میریلداندیغی بر نیننی کبی . . .
بلکه بر کیزلی شکایت ، وبراز بلکه نیاز ،
آح لا کن بودومان واحه‌لر اصلا طویاماز .

—

کومه‌جك اونلری نسیانلره آواره سکوت
زهره‌لر هرکیجه کوکلرده سونرکن مبهوت . . .

بوکول احمد هاشم بکك (کوللر)ندن ده‌کیلدر . ایچنده نه قوغولر وار ، نه‌ده کنارنده (فغفور کاسه‌لر) ... هیکللر والخ . . . بوتورك ایلینك ، هانی روم‌ایلیده کوردیکمز کوللر یوقمی ؟ ایشه اونلردن ... یشیل قورباغه‌لری ، خاستا سوکودلری ، شبهه‌لی ، قورقونج قوووقلری وار . صوك ایکی مصراعه دقت ایدیکز . شرقك ساکن فقط بر فجاعته ، بر ماجرایه باقیور کبی صوصمش بر کیجه‌سنده قورباغه‌لر طیبقی أونده یالکزقالمش طوللرك یاورولرینه‌میریلدادقلری نیننی کبی متوحش وعصبی‌هایقیریرلر ده‌کیلمی ؟ بونده براز نیاز وبراز شکایت واردر . شیمدی صوك ایکی مصراعه کلهلم ؛ بوفریاد ، شرقك ازلی نسیان أیله صباحلین سیلینیر : (زهره‌لر هرکیجه کوکلرده مبهوت سونرکن آواره سکوت اونلری نسیانلره کومر .) ده‌کیلمی ؟ ایشته شرقك برصحیفه‌سی داها . . . .

آلبالا دیرکه : « اسلوب فکرلرله شکل وشکلله فکرلر یاراتمقدر . محرر یکی برشیئ ادا ایچین حتی کلمه بیله یاراتیر . اسلوب متمادی بر یارادیشدر : تنظیم ، تعبیر ، شیوه ، اصطلاح ، کلمه وخیال یاراتمق . » علی جانب بکده هیچ قلیشه قوللانمیور . فکرلریله ،

حسلریله شکللر یارادییور . تورك یوردنده ، « ملی ادبیات مسئله‌سی » مقاله‌سنده دییورکه :

« بشر نهایتی کلمز بریولده چیلغینجه قوشیور ، قوشدقجه‌یکی برعالمه دوغیور یکی مصنوعلرك ، یکی مفهوملرك قارشیسنده بولونیور ؛ وایشته هرقوم بویکی شیلره دلالت ایده‌جك یکی کلمه‌لر « ابداع » ایدییور ؛ بویکی کلمه‌لردن مرکب لسان او عصرك عمومی ناطقه‌سی دیمکدرکه مالك اولمیانلرده استنساخ ایده ایده نقصانلرینی اکماله غیرت ایدرلر؛ تورکجه‌مزده آئوره پلان مقابلی طیاره وایده‌آله مقابل مفکوره قوللانمغه باشلامامزکبی . ره‌آلیته‌یه‌قارشی « شأنیت » بوقبیلدندر ؟ خلاصه هرقومك علم لسانی کیتدکجه لفظلرینی آرتدیریر ، وکیتدکجه زنکینله‌شیر ؟ فقط ینه هرقومك بر « صنعت لسانی » واردرکه اویکی کلمه‌لره احتیاج کوسترمز ؛ موجود کلمه‌لره یکی معنالر ویریلمسنی ایستر : ادیبلریمز اسکیدن بری بوحقیقتدن غافل اولدقلری ایچون دیلمزی لزومسز ویابانجی کلمه‌لرله دولدیرمشلردر : قیز وارکن دختر ؛ ییلدیز وارکن اختر ، کوکب ، ستاره ، نجم ؛ آلن وارکن ناصیه ، پیشانی والخ . . . »

عمر سیف‌الدین بك

موجود کلمه‌یه یکی معنا ناصل ویریلیر ؟ مثال :

یشیل ده‌کیزلری برکیزلی رعشه اورترکن
مسافه‌لرده سونر اینجه ، کولکه بریلکن . . .

بوراده « کولکه » یکی برمعنایه بورونویور ، « اسم » ایکن « صفت » اولویور . کولکه بریلکن . . . فقط بونی صرف یکی برمعنا ویرمك ایچین یاپمامالی . اوزاقده بریلکنه باقمالی . داپره‌ناتور برتصویر ایچین چالیشمالی ، اوهرشیدن‌اول « کولکه بریلکن » ده‌کلمیدر ؟ « ییلدیرم » منظومه‌سندن برقاچ سطر نقل ایده‌یم :

یشیل ده‌کیزلری بر کیزلی رعشه اورترکن
مسافه‌لرده سونر اینجه ، کولکه بر یلکن . . .

اوره‌در اغاچلره بر اویقو خاستا بر روزکار ،
أریر ، دومانلاشیر آواره حسلی یاپراقلر ،

و آنسزین شو بیاض ، سیسلی آسمانی بوغار
بویوك ، فجیع ، ابدی ضربه ضربه عصیانلر . . .

یاغمور یاغمادن اول ده‌کیزه باقیکز . یشیلدر ده‌کیلمی ؟ عینی زمانده دورغون . . . بعضی یاواشجه ، بر روزکار بوروشدوریر . بر (کیزلی رعشه) . . . أوت شرقك خاستا برروزکاری اغاچلره بر اویقو اوره‌در ! اوزمان یاپراقلره دقت ایدیکز . نه دار حسلیدر . أریر و دومانلاشیرلر . صوکرا کوك کوروانتوسی (ضربه ضربه عصیانلر . . .) تورکجه‌نك صوك (تکامل دوره‌سی) نی کیم « صوك نفس » کبی قدرتسز بولویور؟

بن اوکا شو سطرلری اوقورم :

سکوته دوشمانم أی دیو صداسی بن آرتیق ،
بوتون بو ماتمی سن حشمتکله أز ، یاق ، ییق ؟

کورولده ، خیرپالا ، بر شی براقما ، اغلاتما
صاقین بو قهر ایدن آوازه مرحمت قاتما ! . . .

سکوته دوشمانم أی ییلدیرم که بر ضربه‌ك
صوصان قارا کافی چیلدیرتیر ، ایکله‌تیر بردن .

بو خاستا ساحه‌ده طوفانلر ایستیورسه‌ك أکر
او قانلی قوتی سن بر دقیقه‌جق بکا ویر ؛

هر عجزی ، هر متمادی سکوتی پارچالایم ؛
بو اوکسورکلی قارا کلقدن انتقام آلایم ؛

بوتون افقلری اورتسون خروش ایدن قانلر ،
بویوك ، فجیع ، ابدی ضربه ضربه عصیانلر ! . . .

بو مصراعلرده‌کی قوتلی افاده توکجه‌نك ایشله‌نمش بر لسان اولدیغنی آکلاتمازمی ؟

*
* *

بر کیجه . . . بر یاز کیجه‌سی . . . پنجره آچیق . . . شاعر دالغین . . . « ماوی بر کولکه » ایچری کیرییور ، باقیورکه بر کله‌بك . . . بوزاواللی یانیویرییور . کوچك بر لوحه . . . ساده فقط دوشوندورن ، یینه ساده وکوچوك دوشوندورن بر لوحه . . . شاعر بونی تصویر ایتمك ایسته‌یور ، اما سلیمان نظیف بك کبی ده‌کل ، خالد ضیا بك کبی‌ده ده‌کیل . . . همه‌ن ایکی فیرچاده بر رسم میدانه چیقاران رساملر کبی . . . اویله‌که هر شیئی کوچوك ؛ وزنی ، کله‌لری . . . صوکرا هر شیئی صمیمی . . .

کله‌بك

ماوی برکولکه اوچدی پنجره‌دن ؛
باقدم آواره برکوچوك کله‌بك !
یاراماز ، کلدی کیم بیلیر نره‌دن ؟ . . .

بللی یورغوندی ؛ برورملی چیچك
کبی سرپیلدی لامبانك یاننه ؛
بردومان اوچدی ، کیتدی تیتره‌یه‌رك . . .

اکلادم قییدی یاوروجق جاننه .
سویله أی ماوی کولکه ، سویله ، اکر
برئولومدن‌ده چوق فناسه بکا
شوقارا کلق ، شوکیمسه‌سز کیجه‌لر ؟ . . .

ایشته یکی لسان... ایشته سلیمان نظیف بکك غرض باغلادیغی حقیقی ادبیات لسانی ...

*
* *

شاعر علی جانب بك برعشق چوچوغیدر . اقربالرنده یاشلی برخانم بکا آ کلاتدی . هنوز التی یاشنده یوقش . آننه سیله غلطه‌ده براقربالرینك أوینه مسافر کیدرلرمش . اوراده قومشو برآلمان عائله‌سی اوطوررمش . وبوعائله‌نك داها کوچوك برقیزلری وارمشکه علی جانب بك اوکا « منیق » دیرمش . ماوی کوزلی ، صاری صاچلی برقیز . . . ایشته بوتون کوزدلکك اونده‌کی انطباعی ! . . . . مسافرلکدن قالقوب کندی اولرینه کلنجه هپ بومینی مینی المان قیزینی دوشونور ، اغلار ، خویسزلق ایدرمش .

شاعر بویویوب یازمغه باشلایجه هپ عشقی ترنم ایتمشدر . برمنظومه‌سنده :

بنم عشقم ، بوبرچیچك که اوزون
عمری یوقدر ؛ همان صولار وأریر ؛
قیر ، قوپار ؛ هریرنده برصولغون
تازه‌لك وارکه باق نه‌خوش أزیلیر . . .

دیر ، و :

قیر ، قوپار ، لاکن آتما ، صاقلا اونی ؛
برزمان صوکرا برهدیه‌م اولور
سکا اوکسوز ، حزین ، بوکوك بوینی

دییه یالواریر .

« کیجه‌لریمز » شعرندن برقاچ پارچا آلییورم :

أم شبابمزك حقیدر واغلامایان
هرعشق أوت نه‌قادار ساخته برمحبتدر ؛
وصاقلانیرسه أم بلکه برجنایتدر .

باقك ده کیزلره هجران باقیشلی دالغالرك
شوطاشلر ایجیته‌رك کیزلی کیزلی هریرینی
ناصیل قاناتدیرییور ایجه‌جك کدرلرینی .

وسزده أی بویوك ، أی خاستا ، أی سویملی قادین
براز غرورمی یرلرده شویله آغلاتیکز ؛
براز بوقلبمه أك دوغرو عشقی اکلاتیکز !

سونوك ، حزین کیجه‌لر اوپدی سیلدی بزی ؛
سمایوق ایشته ؛ اوزاقلرده زهره‌لر أریبور ،
قارا کلق أك آجی ، أك سیسلی پرده‌لر کریبور .

براز قارا کلغه یاقلاشدیرك شوقلبکزی ؛

یازیقدر عشقمی حس ایتدیرك ، یتر ، باشمی
برازده اوقشامایك ، سیلمه‌یك بو کوز یاشمی

بوشعرینی علی‌جانب‌بك یکی‌لسانی أیجه تدقیق ایتمه‌دن یازمشدر . ایچنده لزومسز یایانجی کلمه‌لر واردر . مثلا ایلك مصراعنده‌کی [جبین] کلمه‌سی . . . « آلن » ایله آراسنده اناتجه nuance برفرق اولمادیغندن جبین، پیشانی وسائره قوللانمق ادبی برکناه ، ملی برجنایتدر . ایشته دیکر برمنظومه‌سی :

کیت

عشقك بن ایکله‌دم أك اوزون ، أك حزینی ،
کیت ، آخ اوزاتما أللرك آلداتماسین بنی .

قلبمده ایسته‌مم ینه برعقده قالماسین ،
کیت ماوی کوزلرکده‌کی رؤیایه دالماسین .

بن قورقارم کوزه‌للکك روحی پك آتش ،
بن قورقارم اوروحه بویوك ییلدیرملر أش .

برسس ایچمده عجزه « فلاکت ، ئولوم ! » دییور ،
قلبم ازیلمك ایسته‌میور ، أزمك ایستیور !

قلبم أزیلمك ایسته‌میور . کریه ، سس ، فغان
بونلر بوتون بوآنده‌کی دوشمانلرم اینان ! . . .

کیت سونمه‌سین ایچمده‌کی عصیان امللرم ،
کیت بن‌ده اغلامق ده‌کیل ، اغلاتمق ایسته‌رم .

اوته‌کی منظومه‌سنده أزیلمك ایسته‌رکن بونده أزمك ایسته‌یور بوتحول، بوروحی‌تحول هرکون شدتله‌نیور . نهایت « شرقك افقلری » میدانه کلیور. تورکلردن هیچ‌برشاعر شرقك میسکین توکلنه عصیان ایدرکن‌بوقادار موفق اولامامشدر . هرکسه صورویورم. توکله‌قارشی‌بوشعر قادار هایقیران دیکر برمنظومه بولورلرسه بکا کوسترسینلر. ادعامدن وارکچرم :

شرقك افقلری

دالدم کوزکده وهم اویویان صوصمش افقکه ،
أی شرق ، قانمادکمی عصرلرجه اویقوکه ؟

حالا خشوعه قبه‌لر أك حسلی برپناه ،
حالا مغاره‌لرده توکل دییه‌ن برآه ،
حالا قوووقلرنده اوتر بایقوش أولرك ،
حالا کوپك صدالری سرن سوقاقده‌کین ،

حالا خرافه‌لر یاشاتیر هرچوروك قفس ،
حالا بشیك غیجیردیسی ، حالا اوتوزلوسس . . .

—

یوکسلمه‌ین تضرعك أی شرق بیتمیور ،
« حی‌علی‌الفلاح » کی کوکلر ایشیتمیور .

—

سونسون سمالرکده سکون ایشله‌ین سحر ،
دونسون زمینلرکده‌ده عصیانه سجده‌لر ،
دیز چوکمه‌سین صاغیر کوکه اوکسوز دعالرك ،
یاقسین بوتون افقلری آرتیق بلالرك ،
هر ظلمی ، قهری بوغمغه برپارچا قان یتر ،
أی شرق اویان ، یتر ، أی شرق اویان ، یتر . . .

بن بوشعره یاقلاشیر ایکنجی برشعره ادبیاتمزده راست کله‌میورم .

هجه وزنی وعلی جانب

شبهه‌سز استقبال وزنمز هجه وزنلریدر . وامین بك بر قهرمان ، برمجدد ، بویوك ، پك بویوك برآدامدر . هجه وزنلرنده باشقا برروح واردرکه امین بك اونی بولامامش ویازیق‌که‌صوك‌زمانلرده یازان کنج‌ومقتدر شاعرلرده بوروحی بولمغه موفق‌اولامامشلردر.

تورکلرك أك حساس ، أك اینجه ، أك مکمل شاعری جلال ساهر بك بیله هنوز موفق اولامادی . هجه وزنلرنده‌ده قلیشه‌جیلك حکم سورمکه باشلادی. « کل ایله‌بلبل» کبی داغ کلیر کلمز « یوجه » ده کلمکه باشلادی . علی جانب بك بوقلیشه جیلکدن‌باشنی قورتارمغه چالیشدی . ایشته هجه وزنیله ، ملی عروضله برشعری :

تورانك یولی

افقلر اویورکن طاك یری آتدی ؛
کیجه‌لردن قورقان ، کیزله‌نن شیلر
چیقدی کولکه‌لردن هپ بررربر ،
سحرك نورینه براز روح قاتدی . . .

قارشیمده‌کی داغلر بویوك ، قات‌قاتدی .
چیقدم ، چیقدم ؛ دوشرکبیدی هریر
دیدم : « یوکسه‌لیشلر بویله‌یسه أکر
آلچاقلرده بنی نه‌لر آلداتدی ؟ . . . »

داغلر جواب ویری ، دیدی : « تورك اوغلی
داها چیق یوقاری باش دوندوریجی

اوچوروم‌ده اولسه یتر تورك كوجی »
چیقدم چیقدم ؛ كونش بوس‌بوتون دوغدی ،
آلتین ساچلریله ظلمتی بوغدی :
كوروندی قارشیدن تورانك یولی . . . .

غیرملی عروض وزننك اك بویوك قصوری فضله آهنكیدر . بوآهنك اوقادار فضله‌درکه معنایه نفوذ ایتدیرمز . هجه وزننك كناهی ایسه هنوز اوزرنده ذكالریمزك دولاشمامش اولماسیدر .

هجه وزننك ملی و طبیعی اولدیغنی و مطلقا استقبالده كی وزنلریمز بو اولاجغنی اعتراف ایدنلر ینه: « قابل ده‌كیل عروض وزننك یرینی طوتاماز . . . » دییورلر . نیچین ؟ نیچین ؟ فرانسزلره ، انكلیزلره ، المانلره نه دیه‌جكز ؟ أوت دوغرو ، عروض وزننك یرینی طوتاماز . أكر بو كونكی افاده و بیانیله قالیرسه . . .

چونكه بوافاده پك پلاستیك، پك ذهنی، پك شعرسز، پك آهنكسزدر . ویازیق‌كه كنج و مقتدر شاعرجلال ساهر بك بیله بو افاده‌دن قورتولامیوره. بر افاده یاراتامیوره. ینه استادمزی تقلید ایدییور .

قباحت هجه وزننده‌می ؟ یوقسه شاعرده‌می ؟ ایشته ساهر بكك مرحوم نیازی ایچین یازدیغی مرثیه‌نك باشلانغیجی :

سن ایلك اوكجه رسنه‌نك داغلرنده پارلادك ، أی كونش !
ایشیغنك اوقنی استانبولك كوكسنه چویردك ؛
وارلقلری قارارتان ، دوندیران بر كیجه‌یی دویردك ؛
دوكدك بوتون روحلره بر مقدس آیدینلق ، بر آتش .

هپ عینی « افاده » ، هپ عینی « بیان » ، فعللرك صوكده كلیشی و بو كلیشدن دوغان فنا بر شماته . . . هله اوچ مصراعنی داها اوقویالم :

قورقوسندن قاپانوب طاش كلسلن دوداقلری آچیلدی ،
هپسی سنك آدیكی سوكی ایله ، حرمتله انارردی ،
یالكز ظلم بایقوشی بو حاللری كوردكجه یانارردی . . .

اوخ ، بو صوكره كلن فعللرك شماته‌سی نه قادار برباد . . .

هجه وزنی ذكانك تدقیقنه محتاجدر . اویله منظومه‌لر یازمالی‌كه فیرنكلرك souple دیدكلری وضعی حائز اولسون . غره‌قك « Berceuse » ی قادار نفیس اولسون ... علی جانب هنوز قاورایامادیغی ، حاكم اولامادیغی هجه وزنلریله‌ده قلیشه‌جیلق یاپمایور . احتیاطله پك بكندیكم بر شعرینی نقل ایدییورم . قارئلرم دقتله اوقویوب حكملرینی ویرسینلر :

قاوال

بوش بر افق ، بکزی اوچوق بر هلال ؛
کائناتك قلبی دورمش کبی بر شی : بر یوقسوللق ، بر ملال . . .

—

بر یوقسوللق ، بر ملال ، صوکرا بر سرسری سس . .
بر قوزوجق غیب اولمش ، آناسنی آرییور ،
این أی چوبان تپه‌دن ، قاوالکی براز کس !
اووالری پك خائن قارا کلقلر صارییور . . .

—

بن ایسته‌مم أی سویملی کنج چوبان
ئورکوتمه‌سین سنی قورقو بایقوشی ؛
کیجه‌لره لاکین قانما ؛ آفاجان
بر قورت صاقلار ، هر اینیشی یوقوشی . . .

—

طوپلاندیمی قوزولرك ؟
فقط یینه کتیر یارین ! . . .
بر چینغراق چالار ، سکون اورپه‌ریر ،
سورو یورور ، یورور ، توزلانیر أریر . . .
آرتیق هر شی سینه‌ر ، اوزاق داغلردن
دوکولور قیرلره یورغون بر فغان

—

بکا آکلات دویویورسه‌ك أی هلال !
کیجه‌لره نه سویلیور بو قاوال ؟ . . .

—

نه سویلیور یاقین ، اوزاق ، قاپ قارا
یوقلقلردن ماتم یاغان قیرلره ؟
کوسکون ده‌کیل ، شن هیچ ده‌کیل ! یاربی ،
یوواسندن دوشن یاورو قوش کبی
بیلمکسزین چیرپینیور ، ایکلیور ؛
اونی یالکز مجهول بر شی دیکلیور . . .

بکا آکلات دویوورسه‌ك أی هلال !
کیجه‌لره نه سویلیور بو قاوال ؟ . . .

—

مشهدن تا آق ده‌کیزه جسد ، قان
سوروکله‌ین وارداره بر جوابمی ؟
یوقسه کوزه‌ل سلانیکك او یامان ،
او وفاسز غروبنه عتابمی ؟ . . .

—

یچین بایغین کوزلرك
کورمکسزین باقیور ؟ . . .
بنی یینه بر درین ،
ظالم شبهه یاقییور:

—

آخ أی هلال روم ایلیده جامعلره طاقیلان ،
یره کوکه حاکم کبی چیغلق صاچان ناقوسلر
بلکه سنك قولاغکی صاغیر ایتمش ؛ بو فغان
عصرلردن اقشاملره بوازلی یادکار
دیمك سکا ابدیاً یابانجی ؟
بو بویله‌یسه ، پك آجی . . .

—

بو بویله‌یسه أی طوفانلر باشدن باشه آقیکز ،
تورکه مطیع اولمادقجه غربی شرقی یاقیکز !

هجه وزنی داها بر چوجوقدر . اونی بویوته‌جك ذکا و دها لازمدر . علی جانب بك شبهه‌سز بو مملکتك یکانه‌شاعری اولاماز . ساهر وفؤاد بکلر و دیکر ملیتنی ادراك ایتمش شعورلی شاعرلرده بوایشله‌نه‌مش ساحه‌یه‌کیرملی، ذکا واقتدارلرینی کوسترملیدرلر.

عمر سیف‌الدین

یاپراق

آ گیبوردم بهاری ؛ چیرپینه‌رق
دوشدی برگولگه شی آووچلرمه ؛
باقدم : ئولمش ، زواللی بریاپراق . . .

أی خزان آرتیق انتقام آلما ؛
شمدی ظلمتلریله هایقیراجق
سکا خسران باقشلی ماوی سما ! . .

یوخزان بللی چوق فدان قیراجق ،
اورته‌جك داللریله یوللریمی . . .
سن فقط سویله أی گوزل یاپراق ،

سویله چهره‌ك قدر ئولوم صاری‌می ؟

علی جانب

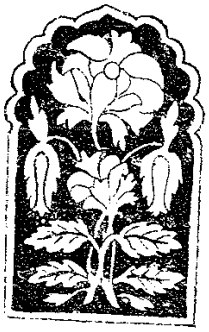

طلعت بك

دار الخلية نظامي

خصوصي

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

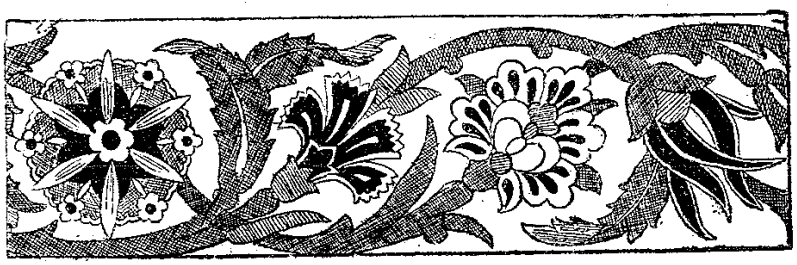

طلعت بك

ایشته ، زمانمز تاریخنی یازه‌جق مورخك هیجان ایله اوکنده توقف ایده‌جکی بر اسم ! . . .

هرقوم کبی تورکلرك‌ده قهرمانلری واردر . بوقهرمانلردن برقسمی صحنهٔ حربده شجیعانه دوکوشه‌رك لایموتلر صره‌سنه کچمشدر . دیکر برقسمی ایسه مظفریاتنی سونجله فلاکتلرینی آغلامقله قارشیلایه‌رق تورك روحنی زنکینلشدیرمشدر . فقط طلعت نامی عصرلرجه یشایه‌جقدر ، چونکه طلعت یالکز تورك قومنك اك معتنا اوصافنی جامع اولمقله قالمیوب، زمانی تاریخنده پك مظفرانه بر اثر براقمقده‌در .

طلعت بك هرشیئدن اول حرکت وفعالیت آدامیدر. کندیسنده بویوك برعزم‌پرورلك، بویوك بر شوق وهیجان ، بویوك بر جسارت وفداکارلق خصلتی واردر .

*
* *

طلعت بك ۱۲۹۰ سنهٔ مالیه‌سی آغستوسنده ادرنه‌ده تولد ایتمش‌در. قرجه‌علی‌نك چپلجه قریه‌سی سکنه‌سندن اولان پدری احمد واصف افندی ادرنه‌ده مدرسه تحصیلی کورمش ودرس اجازتنامه‌سی آلمشدی . بولندیغی ناحیه‌ده قاضیلق وتشکیلات عدلیه‌دن صوکره مستنطقلك وظائفنده عفت واستقامتی ایله جمله‌نك احترامنی قازانمشدی. شویله‌که «چیلیجه‌لی احمد افندی » دن بحث اولندقجه ادرنه اهالیسی الآن محترم بر سیمایی یاده کتیرر .

طلعت‌بك ادرنه‌ده ابتدائی ورشدی مکتبلری تحصیلنی اکمال ایتدکدن‌صوکره آلیانس مکتبنه کیره‌رك ، اوراده ایکی سنه تحصیل کورمش‌در . مؤخراً برسنه ترکجه معلمی صفتیله یکیدن مکتب مذکورده قالمش وفرانسزجه‌یی بو مدت ظرفنده اوکرنمش‌در . طلعت بکك حیات تحصیلنی بیلنلر ذکای فوق‌العاده‌سنك ثناخوانی اولیورلر؛ تعلیم‌ایدیلن موادی بیوك بر سهولتله آکلار واوکره‌نیردی . هله حافظه‌سی حیرت افزا ایدی . مؤخراً منفیاً کوندرلدیکی سلانیکده اعلان مشروطیتدن اول کشاد ایدیلن حقوق مکتبه دوامه باشلایه‌رق، ایکنجی سنه‌یه قدر ترفیع ایتمش‌در . اعلان مشروطیتدن صوکره مجاهده‌نك کندی عهده‌سنه تودیع ایلدیکی وظیفهٔ حمیت بوتحصیلنه دوام ایتمسنه امکان براقامش‌در .

طلعت بك ۱۳۰۶ سنه‌سنده هنوز اون سکز یاشنده اولدیغی حالده ملازمتله ادرنه تلغرافخانه‌سنه آلنمش و ۱۳۰۷ اغستوسنده ادرنه ولایتی تلغراف وپوسته باش مدیریتی مقیدلکنه تعیین اولنمش‌در .

فقط كنج طلعت سلانيكده يالكز مأموريتنك وظائفى ايله اشتغال ايتميوردى. وطنك چكديكى آلامى آكلامش، وكنجلكه خاص اولان شوق فدا كارانه ايله ساحهٔ مجاهده‌يه آتيلمش ايدى . ايشته بو فعاليتك نتيجه‌سى اوله‌رق ١٣١٢ ده - يعنى هنوز اون طقوز ياشنده ايكن - پولتيقه متهمى صفتيله محكمه‌يه سوق اولنمش واوچ سنه قلعه‌بندلكه محكوم ايدلمش‌در .

بو محكوميت سببيله ادرنه‌ده موقوف بولنديغى صره‌ده ١٠ مارت ١٣١٤ ده عفو اولنمش ايسه‌ده بشقه بر ولايته قالديرلمسى‌ده ارادهٔ سنيه ايجابندن ايدى . بناءً عليه سلانيك ومناستر ولايتلرى آره‌سنده پوسته سيارلغنه تعيين قلنمش‌دركه مشار اليهك فعاليت مجاهدانه‌سنه بيوك بر كرمى ويرمسى بوندن صوكره واقع اوليور .

١٩ تشرين اول ١٣١٤ تاريخنده پوسته سيار مأمورلغندن سلانيك تلغراف وپوسته باش مديريتى كتابتنه و ٢ نيسان ١٣١٩ ده تحريرات باش‌كاتبلكنه ترفيع اولنمش‌در. ٩ تشرين ثانى ١٣٢٣ ده انقلابه عائد تلقيناتى حكومتجه خبر آلنديغى جهتله عزل ايديله‌رك آناطولى طرفلرنده برمحله كوندرلمسى خصوصنه اراده‌چيقمش وايرتسى كون مأموريتندن بتون بتون انفكاك ايدرك، مساعيسنى تماماً انقلابه حصر ايلمش‌در .

تموز انقلابنده واونى متعاقب طلعت بكك وطن عثمانيه ابراز ايلديكى خدماتك شان بلندى جمله‌نك معلومى‌در. مشار اليه ١٣٢٤ ده ادرنه‌دن مبعوث اوله‌رق درسعادته كلمش و ١٢ كانون اول ١٣٢٥ ده مجلس مبعوثان رياست وكالتنه تعيين اولنمش‌در . فقط افكار عموميه مجاهدهٔ حريتده اوقدر اقتدار كوسترن بوذاتى شمدى رأس كارده كورمك ايستيوردى . بو قوتلى جريان طلعت بكى ٢٦ تموز ١٣٢٥ ده داخليه نظارتنه كتيردى؛ مشار اليه ٥ شباط ١٣٢٦ تاريخنه قدر قابينه‌ده داخل بولندى. داخليه نظارتى ترك ايلمسى استعفا صورتيله وقوع بولدى؛ ٢٢ كانون اول ١٣٢٧ ده تلغراف وپوسته نظارتنه وحاجى عادل بكك بر هيئت مخصوصه رياستيله روم ايلى‌نه عزيمتى اوزرينه (٤ شباط ١٣٢٧) داخليه نظارتى وكالتنه تعيين قلندى . مؤخراً مجلس مبعوثانده اتحاد وترقى فرقه‌سى رياستنى درعهده ايتدى. سعيد حليم پاشا قابينه‌سنك تشكلندنبرى داخليه نظارتنى اشغال ايليور .

طلعت بك تركجه‌دن بشقه فرانسزجه، عربجه، روجه لسانلرينى تكلم ايدر . صوك زمانلرده انكليزجه تحصيلنه‌ده باشلامش‌در .

*
* *

طلعت بكده اوچ شخصيت تمركز ايدر: اختلالجيلك، رجل حكومت صفتى وشخصيت خصوصيه .

شمدى بو اوچ شخصيتى برآز تحليله چاليشه‌لم . مملكتك مهم اكثريتنك استبدادك شئامتنه سرفرو ايلديكى ، بويوكلرك ، كوچكلرك ؛ زنكينلرك ، فقيرلرك ؛ منورلرك ، جاهللرك الك معيوب بر اسارته قلبلرنده بر عصيان دويمقسزين تحمل ايتدكلرى برزمانده طلعت بك بر آووچ فدا كار ايله اسارته قارشى دوريوردى . . وطنك بر چوجغى

صفتیله قان ، کوزیاشی وماتم تولید ایدن بر اداره‌نك اطرافنده ایقاع ایتدیکی واسع اضطرابی ، درین سفالتی کوریبوردی . حدود خارجنده حرکت، حیات وضیا اولمسنه مقابل، مملکتده عطالت، براولو سکوتی وظلمت واردی. وهرکون مملکت ، اقتصادی سیاسی استقلالندن بر پارچه غائب ایدرك کیت کیده اولومه سوروکلنیوردی.

مملکتك کچیرمکده اولدیغی آجیقلی فلاکتلر ایچنده بولنان، بوکون وطنه یوکلنن شئامتلری کوروبده وقایعك اسباب ونتایجنی یکدیکرندن تفریقه مقتدر اولمایان سطحی فکرلی آداملر مسئول یکانه اوله‌رق یکی اداره وزمامدارانی کوریبورلر . .

ادارهٔ متأخره اثناسنده برطاقم خطالر ارتکاب ایدلدیکنی شبهه‌سز کیمسه ادعا ایده‌مز. فقط بوکون مملکتك قانلره غرق اولمسی ، بر بحران مالینك تضییقی آلتنده بولنمسی ، بوتون بونلر یك اوزون دوام ایدن براستبداد کیجه‌سنك مظلم میراثندن باشقه برشی دکلدر.

تورکیانك اطرافنده‌کی مملکتلرك کافه‌سی حریت ایچنده ایجابات مدنیه‌یی تزییده وبناءً علیه قوتلرینی تقویه‌یه چالیشیور ، حالبوکه بزده ادارهٔ مستبده موجودیتنی تأمین ومشئوم سلطنتنی تمدید ایچون بلیرن ضیالری سوندریبور وظلمتی تشجیع ایدیبوردی .

طلعت بکك مزیتی ، مملکتك یواش یواش، فقط قطعی برصورتده اولومه یورودیکنی کورمسی وبوکاقارشی وقوع بولان حرکاتك باشنه کچمسیدر .

کورمك دییورز!.. فقط هرکس کوریبوردی، یالکز مدهش استبداده قارشی عصیان ایتمکه جسارت ایده‌میورلردی . برچوق کیمسه‌لر بیلیورلردی ، فقط هرکسك سلامتی ایچون سکون واستراحتلرینی ، سعادتلرینی وحیاتلرینی استحقار ایتمیورلردی . .

طلعت بك هرشیئی فدایی کوزه آلدی ، حتی حیاتنی ! . ایشته بویوکلکی بوراده .

آنجق حیاتنی قزانان کوچوك برپوسته مأموری اولدیغی، هیچ براستناده مالك ویارینده امین اولمدیغی حالده، بر اختلال خلق ایتمکه چالیشمش ، بواوغورده بوتون قلبیله ، اویقوسزلغه ، یورغونلغه ، آچلغه ، سفالته ، ظلمه ، محبوسیته وحتی دار آغاجنه چکلمکه راضی اولمشدی. سلاح ارقداشلریله برلکده شجیعانه برصورتده اولومله مجادله ایده‌رك وطننه حیات قاپیلرینی آچدی . بناءً علیه بوکونکی اشغال ایلمکده اولدیغی موقعه بالغاً مابلغ استحقاق کسب ایتدی .

بعضاً مخاصملری اسکی حالنی درخاطر ایتدیره‌رك، ظفریاب اولیورز ظننده بولنیورلر.

— « اویله یا، اسکی پوسته مأموری دکلیدی؟».

فقط طلعت بك آنجق حس فدا کاریسنی اثبات ایلدیکی ماضیسی ایله افتخار ایده‌جکدر .

زنکین برعائله‌نك وارثی اولمقله افتخار ایتمك نصل برمزیت دکلسه، قوی رابطه‌لر واصیل اوله‌رق تولد سایه‌سنده الده ایدیلن یوکسك برموقعله تفاخرده برفضیلت دکلدر.

حقیقی مزیت ، ثروتی کندی مساعیسیله قزانمقدر .

حقیقی فضیلت آشاغیدن یوقاری‌یه قدر کندك عزمپرورلکی وذکاسی ومزیتلریله یوکسلمکدر .

اوروپاده، مطلقیت جاری ایکن اصالتك مفکوره‌سی حیاتدن چالشمقسزین ذوقیاب

اولمقدی . اصیل ایچون چالیشمق قدری تنزیل ایدیجی برشیٔ ایدی .
بواصالت ـ ذاتاً سویلمکه حاجت یوق ـ اورته‌دن قالقدی، عطالتی سببیله اورته‌دن قالقدی .
بوکون ارثی اصالتلر یرینه، چالشمق ، ذکا ، وقلبك الهاماتندن متولد اصالت قائم اولمشدر .
بوکون ، همان بوتون مدنی مملکتلرده اجرای حکم ایدن عوام اولادیدر .
یشادیغمز دورك خط حرکتی: « اهالی ایله ، اهالی ایچون » جمله‌سیدر.
زمانه تبعاً حرکت ایدنلر، تاریخك لسفه‌سنی طانیانلر عوام اولادینك ریاست حکومته کچدیکنی ، مملکتك امورینی النه آلدیغنی پك طبیعی بوله‌جقلردر .
ذاتاً بزده برسنه‌اول باب‌عالی‌ده ضعف، تردد، نومیدی وهرطلبه موافقت آرزولرینك اجرای احکام ایتدیکی برصره‌ده طلعت بك کبی عوام اولادینك برحرکت عصیانیه‌ده بولندقلرینی کورمدکمی ؟ . .
طلعت بك مملکتی یشاتمق ایچون حیاتنی استحقارله قالمامش وبلکی الك کزیده بررجل حکومت اولمشدر. وبو صرف حار وطنپرورلکی، آچیق ذکاسی ودیکر اوصافی سایه‌سنده‌در. کندیسنده الك صوتوق برطبیعتی باغلایه‌جق برخصوصی سویملیلك، وجاذبه واردر .
ایشته بوندن طولاییدرکه طلعت بکك مصاحبه‌سی فوق‌العاده لطیف وطاتلیدر .
حالت روحیه‌یی پك ابی طانیانلرکبی، طلعت بك مخاطبنك الك ضعیف نقطه‌سنی طوته‌رق بوتون قلبنه نفوذ ایتمکی بیلیر .
بو ، استانبولی زیارت ایدن وکندیسیله کوروشن بوتون رجال سیاسیهٔ اجنبیه‌نك فکریدر .
حتی بوحالی فرقه‌سنك معارضی اولانلره بیله کندیسنی سودیرمسنك برنجی سببی‌در.
نته‌کیم ، بولغارستانله عقد ایتدیکمز پك مساعد صلحك کندی مهارتی ، حرکتی سایه‌سنده اولدیغنی کیم بیلمزکه ؟ .
خلاصه ، یکی تورکیا طلعت بك کبی بر رجل سیاسی طوغورمقله افتخار ایده‌بیلیر .
دینه بیلیرکه یکی تورکیا قسماً کندی اثریدر وکندیسی‌ده یکی ترکیانك. چونکه بری ، دیکری اولمقسزین احتمالکه موجود اوله‌میه‌جقدی .
سعادتبخش بر شی وارسه اوده طلعت بکك قوای مادیه ، معنویه و فکریه‌سنك بر دورهٔ انکشافده بولنمسیدر .
بونك ایچوندرکه طلعت بك یورولمق بیلمز مساعیسی ، حار عزمی ، منکشف ذکاسی و استقبال حقنده‌کی ایمان متینی سایه‌سنده‌پرستش ایدرجه‌سنه سودیکی وطننه الك بویوك خدمتلر ایتمکه چاغیرلمشدر .

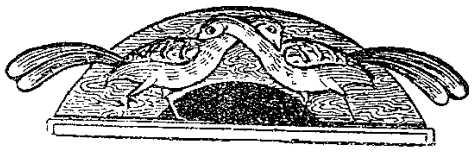

امینه سمیه خانم افندی

امینه سمیه خانم ۱۲۸۲ سنه‌سی مارتنك اون آلتنجی کونی مرحوم جودت پاشانك صلبندن استانبولده وزنه‌جیلرده دنیایه کلمشدر. کوچوکلکندنبری ادبیاته هوسلی بولندیغی ایچین همشیره‌سی فاطه علیه خانم افندی درجه‌سنده تاریخ و علوم دینیه درسلرنده ایلرو کیده‌مه‌مش ایسه‌ده فلسفه ایله اشتغالدن بویوك بر حظ آلمش و بر آره‌لق سلانیکده عسکری رشدیه‌سی فارسی معلمی بولنان قره بابا تکیه‌سی شیخندن ایکی سنه قدر عربی فارسی و تصوف درسلری آله‌رق توسیع معلومات ایتمشدر.

سلانیکده اناث مکتبلرینه مفتشه‌لك ایتدیکی کبی بعض معلمه وطالباتی تدریس صورتیله‌ده معارفه چالیشمشدر.

سیروزده کچیردیکی درت سنه‌لك حیاتنده برطرفدن مأمور قیزلرینی اوقوته‌رق تنویر دیکر طرفدن (اتحاد وترقی) جمعیتنك تشکیلات خفیه‌سنه داخل اوله‌رق وطننه خدمت ایتمشدر. حریتك اعلانندن صوکره وبالخاصه اوتوز برمارت اختلالنده غزته‌لره عصیان عسکری علیهنه بر چوق مقاله‌لر یازمق جسارتنی کوسترمشدر. صوك حرب مشئوم اثناسنده شیشلی اطفال خسته خانه‌سنده مجروحین غزات باقیجیلغی ایتمش و اتحاد وترقی ارکانی حبس ایدلدیکی صره‌ده کامل پاشا قابینه‌سنه منسوب بعضی کیمسه‌لر طرفندن (ایکی آنا بابا دوستنه) کندیسنك‌ده حبسنه دائر تشبثاتده بولندیغی موثوقاً خبرویردکلرندن اطفال خسته خانه‌سنی ترك ایله پارسه عزیمت ایتمشدر.

حیات عائله‌سنه متعلق بر بدبختی و اونك ایجاب ایتدیردیکی مدید بر دعوانك بحرانلی کونلری صحتی خللدار ایتدیکی جهتله شمدیلك استراحت مجبوریتنده بولنمقده‌در، فقط بو استراحت زمانی‌ده بیهوده کچیرمیوب قیزلرعزك تعلیم و تربیه‌لرینه عائد تتبعات ایله کچیرمکده‌در. مشارالیها مطبوعات ستونلرنده‌کی پك چوق آثارندن ماعدا بر قاچ ملی رومانك‌ده محرره‌سیدر.

— دیانت ال مسعود انسانلری — وطن و ملتنه کوزل بر قوه براقمق موفقیت اولانلردر —

آه ، بزده اوروپالیلر قدر یوکسله بیلسه‌ك !

پاریس ٥ مارت ١٣٣٠

مملکتمزك کونشلی اقلیمنده‌کی تبسملی برحیاته آلیشان برشرقلی ـ پارسك آردواز طاملریله غوتیك اصولنده انشا ایدلمش بنالرینه ایلك باقیشلرینی آتدیغی زمان ـ اولجه تخیل ایتدیکی سوقاقلری سونکرلرله تمیزله‌نه‌ن او (شن شوخ پارسی ..) کوره‌مینجه حیرتلره دوشر ! . . فقط نظر آلیشدقدن صوکره او لوش بنالری طولدیران علم وفن مشهرلرینی ، اکثری سوقاقلرینی زینتله‌ین آبده‌لرنده صنعته وتاریخه عائد ، بعضیسنده اینجه بعضیسنده حشمتدار نفیس کوزللکلری ، خصوصیه کیرلی برزنکله آقان (سن) نهری اوزرنده‌دالغه‌لانان فعالیتی مطالعه‌یه دالدقجه پارسك بها یتیشمیه‌ن قیمتنی تقدیرده کجیکمز .

الکتریق فنارلرندن واعلان‌لوحه‌لرینك ضیالرندن نورلی برتاج کییه‌ن(پارس) کیجه‌لری بوسبوتون دکیشیر .. ومنظره‌سندن خنده‌لردوکولور .. فنك وترقیاتك بوپارلاق سیماسنه غبطه‌لی برحزنله هاله‌سی ایچنده بوغوله بوغوله .. صولغون نظرینی سرپه‌ن قمرك (سن) نهرینك بولانیق صویی اوستنده تتره‌شه‌ن عکسنی کورمك ـ شاعرانه‌اولدیغی قدرده ـ انسان آلیله وجوده کلمش بومدنیت عالمنی (طبیعت عالمیله) مقایسه ایچین کنیش بریول آچار . . شوقدرکه انسان آلندن چیقان بواختراعلر طوپراغه منسوب طبیعتده‌کی عظمت ایسه‌یتشیلمسی امکانسز بریوکسکلکده !..

آدم اوغلی.. بویتشیله‌میه‌ن عظمته تحسرلرله باقار فقط مأیوس اولماز طیاره‌لر ایجادایدر. ینه‌یوکسلمکه‌چابالار. دوشر، قیریلیر. دوکولور.. ینه عزمندن‌دونمز !

— آه ، بزده اوروپالیلر قدر یوکسله بیلسه‌ك ..

بوکا چالیشیلدیغنه امینم ، هیهات که بزی یوکسلته‌جك چاره‌نك اساسندن هنوز حقیله خبرمز یوق ...

یوکسله‌بیلمه‌مز نه‌ایله حاصل اوله‌بیلیر ؟ بو پك ساده‌برشیدر: اولادلرمزی آنا قوجاغنده ایکن تحصیل هوسنه آلیشدیره‌بیلمکله ..

. . . . . .

امینه سمیه

عزیز عالی‌جناب،
عکس خواهش بوده‌ای
کوندردیلدی. بنده‌جه‌ی اوغلم
ایندی. دیگر ذواتدن بوسترمیکز.
اعتقاد اخلاص برقی اوغلم
ایسمیلر.

محمد جاوید بك

رومی ۱۲۹۲ تاریخنده سلانیکده تولد ایتمشدر . ابتدائی ورشدی تحصیلنی اوراده کوردکدن صوکره استانبوله کلهرك ملکیه اعدادیسنه کیردی. مرحوم احمد شعیب ایله حسین جاهد بکلر عینی صیرالر اوزرنده اکتساب علوم وفنونه چالیشیورلردی .

بوکون یورولمق بیلمز سعیی، اوفاق تفرعاتی بیله اوتوتماز حافظه‌سی ایله جهانی حیرتده براقان محمد جاوید بك، کوچوك برمکتبلی ایکن‌ده عینی مزیاتی ایله تمیز ایدییوردی . اوصنفنك اك چالیشقان ، اك دواملی شاکردی ایدی .

مکتب ملکیه‌دن شهادتنامه‌سنی آلدقدن صوکره زراعت بانقه‌سی قلملرندن برینك قاپیسندن خدمت دولته کیردی . چوق کچمه‌دن معارف نظارتی قلملرندن برینه تحویل ایتدی . نظارتك ایلك ایستاتیستیقی الده‌کی ناقص وسائط ایله تنظیم ایدن جاوید بکدر. دارالمعلمینده اصول مالیه تدریس ایدرکن اعشار حقنده‌کی بیاناتندن دولایی قضایه اوغرادی. کندیسنی معلملکدن چیقاردیلر. افکار حریتپرورانه‌سی ایله اسکی اداره‌نك نظر شبهه وحدتنی کندی اوزرینه دعوت ایتمش اولان جاوید بك ایچون آرتق استانبولده قالمق برتهلکه تشکیل ایدییوردی . برقضا قائممقاملغنه بیله اونی تعیین ایچون تردد ایدییورلردی . استانبولی براقه‌رق مملکتنه چکیلمکه مجبوریت حس ایتدی. قدرشناس وطنداشلری اونی درحال خصوصی برمکتبك مدیریتنه کتیردیلر . اوراده مساعیسی واقتداری ایله تمیز ایتدی . چوق کچمه‌دن مکتب تفیض برمنبع نور اولدی. ممالك عثمانیه‌نك باشقه طرفلرندن‌ده اورایه لیلی شاکردلر کوندرمکه باشلادیلر .

جاوید بك سلانیکده ایکن مکتب ملکیه معلملکندن طانیدیغی مرحوم مانیاسی زاده رفیق بك ایله طلعت بك ورفقای مساعیسی ایله عقد اخوت ایده‌رك اتحاد وترقی جمعیتنك تشکیل اساسنه اشتراك ایتدی. ۱۰ تموز انقلابی وقوعه کلدیکی کون اوروماناده جمعیتك ترتیبات اختلالیه‌سنه عائد مذاکرات ایله مشغول ایدی .

۱۰ تموز انقلابنك قاراکلقدن چیقاردیغی بویوك سیمالر آراسنده جاوید بك اك چابوق واك چوق کوزه چارپمش اولانلردن بریدر . طاتلی وقولای نطق ، سویملی سیماسی ، خطابت وبلاغتنك روحلره تأثیر ایدن خصوصیتی ایله جاوید بك مشروطیتك اك کوزده برخطیبی اولمشدر . هرایراد ایتدیکی نطق کندیسنی اوج شهرته دوغرو یوکسلتن یکی بر باصه‌ماق تشکیل ایتمشدر . برمکتب مدیرلکندن مالیه نظارتنه ، مملکتك اك یوکسك موقع اداری وسیاسیسنه چیقان جاویدبك بونی یالکز کندیسنك متانت اخلاقیه‌سنه، استقامت وفضیلتنه ، فضل ولیاقتنه مدیوندر . جاویدبك کندی کندیسنك آدمیدر . اك بویوك دشمنلری بیله فضل وعرفانك ، اقتدار و قابلیتنك حیرانی ، عفت و استقامتنك تقدیر خوانیدر . فرانسه‌دن کلن مالیه مشاوری موسیو لوران بیله « تورکیه‌ده رقمدن آکلایان یکانه آدم ! » دییه مزیات فطریه ومکتسبه‌سنه قارشی اظهار حیرت ایتمشدی .

۳۱ مارت حادثهٔ ارتجاعیه‌سنی ترتیب ایدنلر ادارهٔ جدیده‌نك اك مهم رکنلرندن بری اولان جاوید بکك‌ده ازالهٔ وجودینی آرزو ایتمشلردی . موفق اولامادیلر . جاویدبکك مجلس مبعوثانده بودجه مضبطه محرری صفتیله ایراد ایتدیکی ایلك بویوك نطق کندیسنك فاتحهٔ موفقیتی اولدی. مملکتده اکثریتی تشکیل ایدن زراع صنفنه قارشی درین برارتباط ومحبت کوسترن بوپارلاق نطقك مقدمه‌سنی کتابمزه درج ایدییورز .

عمومك تقدیر و تحسینی ایچنده مالیه نظارتنه کلدی . جاوید بك مالیه نظارتنك اوعصردیده تذبذب و پریشانیسنی آزوقت ایچنده اصلاحه موفق اولدی . مملکتده هرشیدن اول منتظم ومکمل برمالیه‌یه احتیاج اولدیغی دوشونیله‌جك اولورسه جاوید بكك ایفا ایتدیکی خدمتك قیمتی نظرلرده بوتون بوتون تعین ایدر .

فقط مملکتك دشمنلری بوکا تحمل ایده‌میورلردی . یکی اداره‌یی یقمق ، مملکتی محو وخرابی‌یه سوروکلمك ایچون یکی اداره‌یی تمثیل ایدن ، پاشاتان ذواتی افکارعمومیه نظرنده دوشورمك ایستیورلری . بونك ایچون مملکتده دهشتلی برهجوم وپروپاغاندا باشلادی . یکی اداره‌نك بویوك آدملرینه اقتدارلری ، خدمتلری ایله متناسب برشدتله افترا ایتمکه قویولدیلر . جاوید بك اك زیاده تعرضه ، مفتریاته معروض قالمش بردولت آدمیدر . فقط زمان بوتون بوچرکین هجوملرك ماهیتنی میدانه قویمش ، یکی اداره آدملرینك بلورحیاتی بوتون ملتك انظارتقدیری قارشیسنه صاف وتمیز برحالده چیقمشدر .

جاوید بك مجلس مبعوثانه قدر کیرن تزویرات وافساداتك تأثیریله مالیه نظارتندن استعفاسنی ویردی . فقط هیئت وکلاده وجودینك حکومت ایچون نه‌قدر قیمتلی برقوت تشکیل ایتدیکی پك چابق آکلاشلدیغندن نافعه‌ناظری صفتیله تکرار قابینه‌یه کیردی . جاویدبك ایله بعض رفیقلرینك توصیه ایتدیکی متانت وثبات پولتیقه‌سی غلبه چالمش اولسه ایدی مملکت « خلاصکاران » فلاکتنی کورمیه‌جك وبوعاقبت الیمه باشمزه کلمیه‌جکدی . نه‌چاره‌که کوستریلن تردد قابینه‌نك سقوطنه ومملکتده آنارشی حصولنه سبب اولدی . جاوید بك مجلس مبعوثانی داغیتمق ومملکتی بوتون بوتون مستبدلرله ادارهٔ سابقه رجالنك دست کیف وهوسنه تودیع ایتمك ایسته‌ینلر علیهنده مجلس مبعوثانك صوك کونی ایراد ایتدیکی خطبهٔ آتشین ایله وطن دشمنلرینك غیظ وحرصنی تحریك ایتدیکی قدر کوستردیکی شجاعت مدنیه وبصیرت سیاسیه ایله کندی قدرینی‌ده یوکسلتمشدر . بوجسارتك جزاسنی جنین غزته‌سنده یازیلان برمقاله‌دن دولایی بغیرحق حبسخانه‌یه طیقلمق صورتیله اوده‌دی . فقط دشمنلری بونکله‌ده تشفی صدرایده‌مدیلر . کندیسنك رفیق مساعیسی بابان‌زاده اسماعیل حقی بك مرحوم ایله برلکده توقیفی حقنده مقام صدارتدن تلفونله ویریلن امرشفاهیدن خبردار اولونجه جاوید بك آوروپایه سیاحته مجبوریت حس ایتدی . اون کانون ثانی انقلابی اوزرینه تکرار استانبوله عودت ایتدی وچوق کچمه‌دن تورکیه وفرانسه ائتلافنی حاضرلامق اوزره پارسه کوندرلدی .

تورکیه ـ فرانسه ، تورکیه ـ آلمانیا ، تورکیه ـ روسیه ائتلافلرینك اساسلرینی قوران ، بونلری سوق واداره ایدن ، ونهایت برنتیجه‌یه ایصال ایله‌ین جاویدبك بوتون بومذاکراتده کوستردیکی شدت وقوف ، نفوذ نظر ، فرط غیرت و حمیت ایله زمانمزك اك کزیده رجال سیاسیه‌سی آراسنده برموقع مهم ومستثنا احراز ایتمش ، تکمیل اوروپایه درایت ومهارتیله ، عفت واستقامتیله کندیسنی طانیتدیرمش وسودیرمشدر . اخیراً مالیه نظارتنه تعیینی مملکتمزك هرطرفنده ممنونیتله تلقی ایدلدیکی قدر آوروپاجه‌ده نظر تحسین وتقدیرایله کورلدی .

علم اقتصاده ومسائل مالیه‌یه دائر آثار مفیده‌سندن باشقه مجموعهٔ اقتصادیه نامیله برقاچ سنه دوام ایتمش بررساله دخی نشر ایتمشدر .

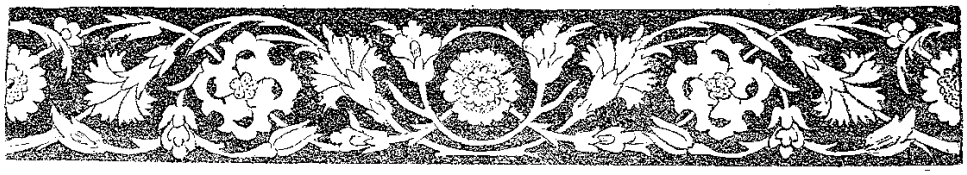

جاوید بك ـ بوكون ۳۲۵ سنه‌سی موازنهٔ عمومیهٔ مالیه‌سنی تدقیقه باشلایورز. بوكون یالكز بودورهٔ اجتماعیه‌مزده دكل، حتی مملكتمزك سرگذشت سیاسیسنده پك مهم بركون كبی تلقی ایدلك لازم‌كلیر. ۶۰۰ سنه‌دنبری بوكون ایلك دفعه اوله‌رق خدمات عمومیهٔ دولته مصروف اولمق اقتضا ایدن مبالغك ویركو نامیله افراد ملتدن اخذ وتحصیل ایدلمه‌سنه ملت وكیللری مساعده ایده‌جكلردر. آلتی عصرلق بردورهٔ مدیدهٔ تاریخیه ایچنده ینه بوكون ایلك دفعه اوله‌رقدركه ملتك وكیللری ملتك آرقه‌سنه یوكلتلمش اولان بار عظیم مكلفیتك درجهٔ شدتنی تدقیق وتفتیش ایده‌بیله‌جكلردر. آلتی عصردن بری دوام ایدن تاریخ مفاخر و مصائبمز ایچنده بوكون ینه ایلك دفعه اوله‌رقدركه ملتك وكیللری حاكمیت ملت نظریه‌سنك الك مهم برفرع تطبیقیسی اولان حاكمیت مالیهٔ ملتی تأمین و تحكیم ایده‌جكلردر (القیش). حاكمیت مالیهٔ ملت بیلیرسكزكه بتون حاكمیتلرك اساسیدر. حاكمیت مالیه حاكمیت خزینه دیمكدر. خزینه‌یه هله طولو برخزینه‌یه حاكمیت ایسه بیلیرسكزكه هرشیئه حاكمیتدر. اصول مشروطیتك الك بیوك قوتی، الك بیوك سلاحی، سلاح مالیسیدر. یالكز اصول مشروطیتك دكل، حتی اصول استبدادك بیله پك اعلا بیلیرسكز پك آجی تجربه‌لرمزله ثابتدركه الك بیوك سلاحی، سلاح مالیسی ایدی.

استبداد هیچ برزمان معقول، هیچ برزمان منطقی برقوت اولمدیغی ایچون النده‌كی سلاحی سوء استعمال ایتمش وبوسوء استعمالاتك نتیجه‌سی اولمق اوزره ملتك اختلال وانقلاب مسعودینی حاضرلامشدی. بتون دول متمدنه‌نك تاریخ انقلابات واختلالاتنی تدقیق وتتبع ایدیكز. هپسنك بزده اولدیغی كبی نتیجه‌سی برمسئلهٔ مالیه‌یه منجر اولان امتیازات و استثنا آتدن بشقه هیچ برشی كوره‌مزسكز. هپسنده ملتك ایكی قسمه انقسام ایتدیكی، برطرفده دائما آلان، فقط آلدیغنه مقابل هیچ برشی ویرمیان برشرذمهٔ قلیله، دیكر طرفده ایسه دائما ویرن فقط

ویردیکنه مقابل هیچ برشی آلمیان زواللی کتلهٔ ملت !

بودائما آلانلر وآلدقلرینه مقابل هیچ برشی ویرمینلر اوکلرنده بی عار و حجاب برسفاهت ، برزینت واحتشام کشاده ایتمشلردی .

دائما ویروبده هیچ برشی آلمیان زواللی افراد ملتك ، بوملتك الك بیوك عنصری ، الك قوتلی الك صاغلام والك ناموسلی عنصرینی تشکیل ایدن زواللی کویلونك ایسه یالکز یانمش، خراب اولمش طوپراقلرندن بشقه ...

حسن فهمی افندی ـ بویله بر آرقداشه مالك اولدیغمزدن طولایی افتخار ایدرم.

نافع پاشا ـ واز اول جاوید !

جاوید بك ـ اوت یانمش خراب اولمش طوپراقلرندن، ازیلمش قلبلرندن بشقه برشیلر یوقدی. ارباب امتیاز محو وافنا ایتمکده اولدقلری عناصر اساسیهٔ ملتك زواللندن اندیشناك اولمیورلردی. دائما اسراف وسفاهتلرینی کوندن کونه تزییدایتمکدن بشقه برشی دوشونمیورلردی. فقط بولاقیدی ده انلری ویشادقلری دوری اوچورومه طوغری سوروکلیوردی . انلر اویله یاپدقلری ایچون دور بوقدر چابوق دکیشدی .

اکر ملتك عناصر ابتدائیه سنی بوقدر کوجندیرمامش اولسه لردی امین اولکز که اختلال وانقلاب بوقدر سریع وسهیل اوله رق وقوع بولمزدی .

ملت ، ملتك اکثریت عظیمه سی نه قانون استبدادی بیلور ، نه ده قانون مشروطیتی آکلار. انلرك آکلایه جقلری نظریات دکل کندی منافع مادیه لرینه تماس ایدن خصوصاتدر . استبداد بومنافع مادیه یی اخلال ایله دیکر ایچون ملتك بتون طبقات اجتماعیه سنی کندی علیهنه چوریییوردی . شمدی افندیلر اصول استبدادك یرینه اصول مشروطیت اقامه ایدلدی. اصول مشروطیتك ده نظریاتی ملتك صنوف مختلفهٔ اجتماعیه سی آکلاماز .

انلر بوراده بزم آره مزده جریان ایدن مطبوعات قانونی مبارزه لرندن ویاخود قانون اساسینك مبارزات نظریه سندن بی خبردرلر. انلر یالکز عصرلردن برو اخلال ایدلمش اولان منافع مادیه لرینك اعاده ایدلمسنی ایستیورلر . انلر شمدی یه قدر تخریب ، خراب ایدلمش اولان ملکلرینك شمدی یه قدر دائما تجاوزه اوغرامش اولان حقوق تصرفیه لرینك کندیلرینه اعاده اولنمسنی ، اوخرابیلرك تعمیر ایدلمسنی آرزو ایدییورلر. وبز حاکمیت ملیه یه مالك اولدیغمز

ایچون بونلرك مطالباتنی اسعاف وتطمین ایتمك مجبوریتی آلتنده بولنیورز . فقط عجبا انلرك شمدی‌یه قدر هیچ برصورتله تظاهر ایتدیره‌مدکلری بواملرینی اسعاف ایلمکه موفق اولدقمی ؟

مع التاسف .. سزه انجمنمز نامنه مع التأسف، سویلیورم که موفق اوله‌مدق.

حکومتك ۳۲۵ سنه‌سی بودجه‌سنی نه‌کبی حسیات و افکار ایله ترتیب ایتدیکنی بیلمیورم . فقط بز انجمنمزده بودجه‌نك صحیفه‌لرینی آچدیغمز زمان هربرماده قارشوسنده‌کی ، رقمك اوستنه کوزلرمزی دیکدیکمز وقت امین اولکز که قولاقلرمزده اوزواللی کویلولرك، اوزواللی ملتك شمدی‌یه قدر دائما بوغولتولان ندای تظلمی طنین انداز اولیوردی. کوزلرمز اوکنده اودائما شکایت ایدن آدملرك یانمش چهره‌لرینی کوریبودق . انلرك شمدی‌یه قدر چالشملرندن هیچ براستفاده‌یه مظهر اوله‌میان بوملیونلرجه انسانلرك سسلرینی ایشدیوردق ، انلر بزه دیورلرکه عسکرکزی بز احضار ایتدك ، انلر بزه دیورلرکه محاربه میدانلرنده وطنی محافظه ومدافعه ایتمك ایچون بزاولدك. بوکافی کلیورمش کبی صلح ومسالمت میدانلرنده‌ده سیئات اداریهٔ حکومت طولاییسیله بز فدای نفس ایتدك . قیشك شدائدینه، یازك قیزغین کونشلرینه قادینلرمزك، چوجقلرمزك وجودلرینی سره‌رك چالشدق. وفکره مسعود اوله‌جغمز بوبیوك فطرتك بخشایش واحسانی اولان محصوللرمزی آله‌رق بزم ده کوله‌جکمز کونلرده آرقه‌مزده یاملتزملرك پنجهٔ غدرینی ویاوظیفه ناشناس مأمورلرکزك دست تجاوزینی بولدق . اوت بودجه‌نك هربررقمی بزه بوسسلری تکرار ایدییوردی. بزم کوزمز اوکنده فجیع بررصحنه، سفالت حیات کوستریبوردی. فقط . . . دیکرطرفدن بشقه‌برسس یوکسلیور وبزم رقملر اوستنده ایشلیه‌جك اللریمزی طوتیوردی . اوبشقه سس‌ده برصدای معنوی ایدی‌که ، افندیلر وطنك منفعت علویه‌سی بزه اخطار ایدییوردی . بز برنشئهٔ سعادت ایستین بوافراد ملتی تخلیص ایتمکی ، مسعود ایلمکی آرزو ایدییوردق . فقط وطنی یاشاتمغی بوندن دها لابد کوریبوردق. وطنی یاشاتمق ایچون لازمکلن قانی حتی برآز مفسد اولسه‌ده ینه ، انك دامارلرینه اساله ایتمك ایجاب ایتدیکنی دوشونیوردق. یشامق مسعود اولمقدن اولدر. ایشته بونك ایچوندرکه افندیلر ایستدیکمز اصلاحات وتعدیلات وتکالیفی یاپامدق فقط اوکا مقابل بوملتك بتون جریحه‌لرینی کشف ایتمکه ظن ایدییورزکه موفق اولدق .

محمد جاوید

بزرگ ها ماضی پرست، ماضی
دکه، کنه نیست ماضی اولاد حیاته
به پرست رود.

صدیق زاده

همدانی زاده علی ناجی بك

صوك ذریت ادبیه‌نك صوك طمورجقلرندن اولان بوكنج محرر ، حیات مطبوعاته برناظم وشاعر اوله‌رق كیردی، چوق كچمدی ، شهاب‌الدین سلیمان بكله ، شیمدی نایبلر نامی آلتنده طوپلانان كنجلر آره‌سنده (فجرآتی) یی تشكیل ایدن زمرهٔ ادبایه دائر آچیلان برمناقشهٔ قلمیه ، علی‌ناجی بكده كیزلی قالان دیكر برسلیقه‌نك انكشافه سبب اولدی ، تنقید ومجادلهٔ قلمیه سلیقه‌سی . . كرچه ؛ انسانی امنیتبخش برموفقیته ایصال ایچین، منتظم برحراست فكریه‌یه وعلی‌الاكثر كنجلرده مفقود برمتانت منطقیه‌یه عرض افتقار ایدن بوطرز تحریرده ، علی‌ناجی بك ، پك مهم شیلر قازانمادی ، حتی ، كونك برنده ، خبری اولمقسزین بركتابجی غاوغاسنك ایچنه دوشوویردی .

ساده‌جه تولید آثاره وصبور ، سسز برسمی‌یه دوغرو سوق ایدلسی لازم كلن ایلك خطوات ادبیه‌سنده ولدجه مهلك بریوله دوغری قوشان بوكنج، یاواش، یاواش كندینی طوپلایور وسكون وانتظام ایچنده تولید آثاره وقف نفس ایدییور . روحنده ایرانك معطر حرارتنی طاشیان و قلمنی سویملی برسركشلك ایچنده اداره ایلین ناجی‌بك یارین ایچین ، ادبیات‌عثمانیه‌یه چوق‌شی وعدایده‌بیلیر .

یعقوب قدری

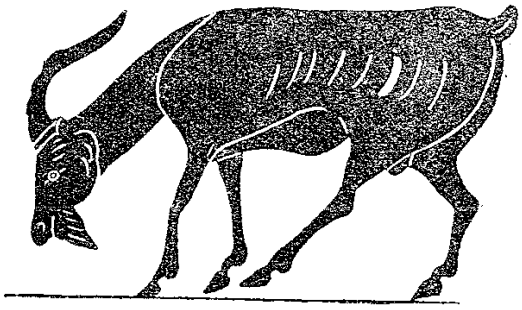

شهوت

شراب جنتی کل ایچ بوچلیغین حجره‌مده ؛
وکوزلرکده یانان سایه زار شعروشبه ،
سینیرلرمده‌کی ظلمتله شهوتم دولسون !
ای قادین کل ،
بوکجه
بو لیل سرد سکونتده اللرم دونویور . .
باق ،
بوکجه
ینه
ریاح وحشتیٔ غربتله سوندی قلب نجوم
بنده باق سوندم .
کیتمه
یشیل چراغلری سن کیتمه باشقه‌لر یاقسین ؛
طاوانده باق ، بوقیریق لامبا بویله یالواریور .
کل ،
الکده بر مشعل ،
دووارده ماتم ظلمتله صاللانان مومی یاق !
یوق ، یوق !
براق ، بولیلهٔ ظلمتله کوزلرم دولسون !
باق .
سنکده کوزلرك غزلتده منتهی، پارلاق .
نظرلرمدن آقان رنك شبله مست اولدی .
اوزاقده آی طوغدی . .

جبین سیمنه ماتملی بر چیچك طاقمش ،
ورملی بردولك آهسته مشی شعری کبی ،
سماده باق یورویور .
سویله .
سویله کیت کزمه‌سین بویرلرده .
بویرلرده ،
ینه محتاج ظلمتم بوکجه ،
ای قادین کل .
قاپات بو پرده‌لری ؛
اودامده قورقویورم . . .
شمدی
دامارلرمده کزن رعشه‌لرله غشی اولدم ؛
نفسلرنده یانان کیزلی کللرك قوقوسی ،
دوداقلرمدن اوچان بربحار سکر اولدی .
ینه ارواحه پرفسون اوقویور ،
جاملر اوستنده نفخ مجهولات ،
کل یات . .
لبلرك لبلرمده پررعشه
نه‌دن بولبلرك حسرتله تتره‌یور بوکجه !
آه بوکجه !
شراب کلکونی کل ایچ بوخواب جنتده!

همدانی زاده
علی ناجی

تعاون

قوا وبرانیف شرکتلری — خارجده وبزده

اون سکزنجی عصرك نهایتنده ، أوروپانك هرطرفنده ، فابریقه حیاتی تأسس ایتمش ایدی : قادینلر ، آلتی یاشندن اعتباراً چوجوقلر ، ألی طوتان اختیارلر، هرکس پك آزبراجرت مقابلنده ، اون‌دورتدن اون‌یدی ساعته‌قدر چالیشدیریلیوردی . عمله‌نك شرائط معیشتی قرون قدیمه اسراسنك شرائط حیاتندن داها مظلم ، داها أسیرانه ایدی .

انگلتره‌ده (روبرت اووه‌ن)، فرانسه‌ده (سه‌ن ـ سیمون) ایله (فوریه) برر حواریٔ عدالت گیبی ظهور ایتدیلر، حکم سوره‌ن اقتصادی حقسزلقلرك ازاله‌سنی دوشوندیلر ، هربری جمعیت بشریه‌یه عدل وحقانیته مستند بردورلو تشکیلات تصور ایتدی :

(اووه‌ن) ، لانارق‌ده ، اسقوچیانك بوکوچوك قصبه‌سنده ، تصورات انسانیتپرورانه‌سنك شیمدی‌یه قدربیله أمثالسز قالان برنمونه‌سنی وجوده گتیردی: عمله‌سنك ساعات اشتغالنی اون‌یدیدن اونه‌ایندیردی. اونلره غایت صحی مسکنلر انشا ایتدی ، یوزده یکرمی بش نسبتنده برفرق فیأت ایله ، هرمغشوشیتدن آزاده امتعه صاتان دکانلر آچدی . چوجوقلرینی؛ باغچه‌لری ، مبذول چیچکلری ، موسیقی‌یی، اویونجاقلری، حاصلی دماغ اطفالی محظوظ ومستفید ایده‌جك هرنوع وسائطی حائز مکتبلر داخلنده الك صاحب اقتدار و مهارت ، حتی صیت وشهرت صنعتکارلره تعلیم وتربیه ایتدیردی . خلاصه بیچاره أجیرلری ایچون بربهشت برین خلق وابداع ایتمکه موفق اولدی .

فقط بوکوچوك نمونهٔ سعادت، اووه‌نك بویوك روحنی تطمین ایده‌مه‌یوردی، اوقراللغك سائر اقسامنده، حرص وغفلتك قربانی اوله‌رق یوزبیکلرله بدبختك برحیات أسیرانه مشقتلری ایچنده ایکله‌دیگنی تصور ایتدکجه ، قلید نهرینك صولادیغی باغچه‌لرده ، بختیار برآلای یاوروجغك تجیل ومحبتی ، بیکلرله زائرك تقدیرانی اورتاسنده ، قلبی قان آغلایوردی .

زنگینلره ، فابریقه صاحبلرینه مکتوبلر گوندره‌رك اونلری حق‌وانصافه، «جانلی ماکنه‌لردن»، عمله‌دن ، هیچ اولمازسه «جانسز ماکنه‌لرینه» ایتدکلری حسن استعمالی دریغ ایتمه‌مکه دعوت ایتدی. طبیعی‌درکه زنگین دینیلن مخلوقلردن برخندهٔ استخفافدن غیری برمقابله گوره‌مه‌دی .

فقط اووه‌ن آرتیق مفکوره‌سنی برآن ترك ایتمه‌یور وساده‌عموم انگلتره‌نك دکل بلکه عموم جهانك صفحهٔ اقتصادیه‌سنی تبدیل واصلاح ایتدیرمك ایچون لانارقی‌ده ، ثروتی‌ده ، نفسی‌ده وقف وفدا ایده‌رك تشریاته باشلایوردی . انگلتره‌ده زنگینلر آراسنده هیچ برموفقیت استحصال ایتمه‌نجه آمریقایه کیدیور، اوراده باشنه طوپلادیغی انسانلرله «آهنکدار جماعتی» تجربه‌یه گیریشیوردی ؛ یکی برموفقیتسزلك اوزرینه انکلتره‌یه دونیور وبوتون عمرینی کندی پاره‌سیله چیقارتدیغی غزته‌لرله، هرطرفده ویردیکی قونفه‌رانسلرله أفکارینی، آمالنی نشره صرف ایدییوردی. گرچه (اووه‌ن) تصور وامید ایتدیگی « آهنکدار »حیات اجتماعیه‌یی گورمه‌دن بوفانی دنیادن گوچدی ، فقط « مسألهٔ اجتماعیه » میدانه چیقمش ایدی: یوزبیکلرله عمله‌وپاترون وضعیت متقابله‌لرینی آکلامش ، ثروتده سعیك ، طبیعتدن صوکرا ، آك مهم أساس اولدیغی تظاهر ایتمش ، اشتراکك « اورتاقلغك ـ تعاونك » قدرت غالبانه‌سی ذهنلرده تحصل ایتمکه باشلامش ایدی.

بریده ، فرانسه‌ده (سه‌ن سیمون)، روحنده دویدیغی عینی احتیاج عدل وحقانیتله میراثك لغوینی ، ثروتك عمومه اعاده‌سنی دوشونیور ، وسائط سعی واستحصالی « استعداد واحتیاج » نسبتنده توزیع ایتدیرییوردی . بویله بردین عدل وحقانیته دعوت ایتدیگی اعاظم زمان ایسه کندیسنی‌ده ، طرفدارلرینی‌ده محکمه‌لره وزندانلره سوق ایتمکله اکتفا ایدییوردی .

(فوریه) ایسه انسانلری بیکرنفوسدن مرکب « فالانژ » لره ، سعی وعمل طابورلرینه ، آییرییور ، اونلری « فالانسترلرده » ، سعی وعملك مساوات قوناقلرنده اوتورتیور ، اصغری رفاهلر تأمین ایدییور ، فضله حاصلاتك‌ده

(سرمایه ، سعی ، ذکا) آراسنده توزیعی ایچون عادلانه نسبتلر ، دستورلر قوریبوردی .

بوتون بوغیرتلر ، بوحرکتلر آلتمش یتمش سنه سورمش اولدیغی حالده (١٨٤٣)ده کندیلرندن مادی هیچ برنشان یعنی هیچ برمؤسسه قالمادن سونمش گیتمش ایدیلر . فقط دماغلر حرکته گلمش ، دوشونمکه باشلامش ایدی . وسال مذکور صولك بهارنده انکلتره نك کوچوك برقصبه سنده ، (روچده یل)ده ، برآوج عمله طرفندن دنیانك صفحهٔ اقتصادیه سنی دگیشدیره جك ، بوتون اقتصادی حقسزلقلره نهایت ویره جك « سراعظم » کشف ودرحال تطبیق اولوندی . بو « سراعظم » ده استهلاکك قدرتنی تقدیر ایتمکدن واستهلاك اوزرینه مؤسس تعاون شرکتلری وجوده گتیرمکدن عبارت ایدی .

(روچده یل)ك بعض طوقومه جی عمله سی آراصیرا برلشه رك شرائط اسیرانه لرینك اصلاحی ایچون چاره لر دوشونیورلر ، فابریقه صاحبلری نزدنده تزیید اجرت ایچون مراجعتلرده بولونیورلر ، فقط هیچ برثمره اقتطاف ایده مه یورلردی .

یینه بویله مجتمع بولندقلری برگون ، (چارلس هودارت) نامنده بری متبسم برچهره ایله گیده رك رفقاسنه استقبالارینی قورتاره جق مهم برپلان کشف ایتدیگنی تبشیر ایتدی . هرکسك سکونی ایچنده فکرینی ایضاح ایتدی :

« بز أسیرلر کبی چالیشیور ، جزئی بر اجرت آلیور ، اونکله سفیلانه بر « حیات کچیریبورز . برده بوجزئی اجرتلرك صرفندن حصوله گلن مهم کارلره « برنظر عطف ایدك ؛ بزه مغشوش اون ، یاغ ، صابون ، قهوه ، موم ، « فنا البسه ، چاماشیر ، قوندره ... صاتان حریفلرك نه ثروتلر قازاندیغنه دقت « ایدك . برطرفدن پاترونلر مساعیمزدن مستفید اوله رق کندیلرینه جسیم ثروتلر « تأمین ایدیور ، دیگر طرفدن ده تاجرلر بیك مشقتله ألده ایتدیگمز بش اون « پاره نك صرفندن استفاده ایده رك کندیلرینه عظیم عقارتلر ایدینیورلر . یالگز « بز : چالیشان ، ترله ین کوله لر سفالت ایچنده ایکله یورز . نه دن ! پاترونلره حقمزی

« تسليم ايتديرمكه مقتدر دكلسه‌ك تاجرلرك استفاده‌سنى اولسون كنديمزه تأمين
« ايده‌مزمى‌يز؟ اووه‌ن: «برى برلريكزك قابريقاتورى، بربرلريكزك تاجرى وبرى
« برلريكزك چيفتجيسى اولكز» ديمه‌يورمى‌ايدى؟ بونك‌اك قولايى برى بريمزك تاجرى
« اولمقدر. چونكه بونك ايچون پك آز پاره ، پك آز مهارت لازمدر. همان
« حصه‌لرله بردكان آچه‌لم، هيمز اورادن آليش‌ويريش ايده‌رك استهلاك يوزندن
« حصوله گلن كارى كنديمزه تأمين ايده‌لم وآززمان صوكرا، استحصاله وحتى
« زراعته‌ده قول آته‌لم ! »

بعض اعتراضلر يوكسلدى ، فقط « چارلس هوارت » كشفندن امين ايدى وجمله‌سنى اقناع ايتدى .

ايشته‌اوزماندن اعتباراً (Coopération ـ تعاون) نامنى آلان مهم وقدرتناك اصول اقتصاديه‌نك أساساتنى بوتون بسيطلكلريله ايضاح ايتدى . اوأساسات‌ده خلاصةً شونلردن عبارتدر :

١ — استهلاكاتدن حصوله كله‌جك تمتعات، استهلاكات نسبتنده شريكلر آراسنده توزيع اولونه‌جقدر .

٢ — بوتمتعاتك يوزده يكرميسى ايله‌غيرقابل تقسيم برسرمايهٔ مشتركه‌تشكيل ايديله‌جك؛ بوسرمايه‌فابريقه‌لركشادينه، أولرانشاسنه تخصيص اولونه‌جق. بالآخره زراعتله‌ده اشتغال ايديله‌جكدر .

٣ — تمتعاتك يوزده ايكى بوچوغى‌ده تربيهٔ عموميه‌يه صرف ايديله‌جك .

بوأساسلر اوقدر فياض، اوقدر حياتى‌ايمش‌كه اوزماندن برى كچن‌يتمش‌سنه ظرفنده دنيانك هرطرفنده قبول ايديلمش بولونيور .

تاريخ اقتصاددە « روچده‌يل ساعيلرى» عنوانى احراز ايدن بوبرآووج طوقومه‌جى عمله‌سى آراسنده حقيقةً داهى وقهرمان كيمسه‌لر وارمش !

هفته‌دن هفته‌يه اوچ پەنس (٦٠ پاره) ويره‌رك اون‌اوچ اون دورت آى ظرفنده برر ليرالق حصه‌لرله و (٢٨) ليرالق بر سرمايه ايله ايلك دكانلرينى

روچده‌یلك (قورباغه‌لی) سوقاغنده آچدیلر، دنیانك ایلك (استهلاك قواوپراتیف شرکتنك) رسم کشادینی اجرا ایتدیلر. برقاچ سنه ظرفنده ولایتلرنده وجوار ولایتلرده برقاچ قواوپراتیف شرکتی تأسس ایتمشدی. ایلك (هولسه‌یل ـ طوپدنجی مغازه) یی ینه اونلر «روچده‌یل ساعیلری» آچدی وبوگون بوعینی (هولسه‌یل) دنیانك ألك بویوك برمنبع استحصال وتجارتی حالنده یاشامقده، بوتون مغدورین اقتصادی ساحل سلامت مساواته دعوت ایدن برفنه‌رکیبی پارلامقده‌در.

بوکوچوك مقاله‌ده (استهلاکده تعاون) لك تاریخنی یاپمق ممکن اولمادیغنه متأسفم، فقط بوگونکی وسعت واقتدارینه دائر برقاچ رقم اولسون گوروللی‌در:

یالکز انکلتره‌داخلنده، (۱۹۱۰) سنه‌سنده، (۱۵۰۰) قدر قواوپراتیف شرکتی تأسس ایتمش بولونیوردی. بونلره (۲،٦٦١،۰۰۰) اعضا یعنی عائله اشتراك ایتمش ایدی که هرعائله وسطی دورت نفوس فرض اولوندیغی تقدیرده حرکت تعاونیه‌یه اشتراك ایدن انکلیزلر عموم انگلتره ملتنك خمسنی تجاوز ایدییور، دیمکدر.

بوشرکتلرك عینی سنه‌ظرفنده ایفا ایتدکلری معاملات تجاریه (۱۱۱،۵۸۲،۷۷۹) انگلیز لیراسنه بالغ اولمشدر. شرکایه توزیع ایدیلن تمتعات‌ده: (۱۲،۰۲٤،۸۱٦) انکلیز لیراسی‌درکه بزم بودجه‌مزك نصفی دیمکدر.

بواون ایکی میلیون کسور لیرا تعاون سایه‌سنده‌اون میلیون نفوس آراسنده تقسیم ایدیلیور، حالبوکه تعاون اولماسه‌ایدی بومهم مبالغ نهایت برقاچ یوز محتکرك استفاده‌سنی تأمین ایده‌جکدی.

انکلیز قواوپراتیف (هولسه‌یلن)ك ألیوم اون‌سکز جسیم فابریقه‌سی واردر. مشترك سرمایه‌لری مجموعی (۵۱،۰۰۰،۰۰۰) انکلیز لیراسنه مساویدر.

بوندن باشقه آیری آیری شرکتلرك یدنده بولونان دیکر مشترك سرمایه‌لر (۹۰۰،۰۰۰،۰۰۰) فرانغه بالغ اولمقده‌در. بوپاره‌لرك یالکز (۳۰۰،۰۰۰،۰۰۰) نی صرف ایده‌رك (٤۰،۰۰۰) قدر خانه انشا ایتمشلردرکه کافه‌سی برآرایه گله‌بیلمش اولسه (۲۰۰،۰۰۰) نفوسلی برقصبه حصوله گلیردی.

تعاونك سائر أوروپا مملكتلرنده‌كی توسع وترقیسی‌ده پك مهم نسبتلر داخلنده‌در وسنه‌دن سنه‌یه بویوك برسرعتله تزاید ایتمكده‌در ·

اسقوچیاده	(١٠٠٠)	نفوسده	٣٠٤
انگلتره‌ده	(١٠٠٠)	»	٢٣٥
دانیمارقه‌ده	(١٠٠٠)	»	٢٣١
اسویچره‌ده	(١٠٠٠)	»	٢٣٠
فنلاندیاده	(١٠٠٠)	»	١٣٠
آلمانیاده	(١٠٠٠)	»	٨٦
فرانسه‌ده	(١٠٠٠)	»	٧٧
بلچیقاده	(١٠٠٠)	»	٧٦
هوللانده‌ده	(١٠٠٠)	»	٣٩

كیشی تعاونه اشتراك ایتمش بولونیور· داها شیمدیدن كاملاً تعاونه داخل اولمش شهرلر واردر ، اسویچره‌نك بال شهری اونلردن بری‌در ·

یاریم‌ویابرعصر صوكرا ملل متمدنه‌نك هیچ‌اولمازسه بعضلری كاملاً تعاون سایه‌سنده یكی برصفحهٔ اجتماعیه‌یه داخل اولمش بولونه‌جقلردر ·

تعاونك، هرمملكته‌مخصوص اتحادلری، طوپدنجی‌مغازه‌لری ، هولسه‌یللری اولدیغی كبی‌دنیانك‌بوتون تعاونلری آراسنده مناسبات لازمه تأسیس ایله‌اشتغال ایدن برده‌بین‌الملل هیئت موجوددر · لوندره‌ده بولوندیغم‌زمان بوهیئتلرنزدنده گوردیكم حسن قبول بزم ایچون‌ده ، تعاون سایه‌سنده ، اخوت بشریه‌یه‌اشتراك ایتمك امكانی بولوندیغنی آكلاتدی · بوگون قانمزی آلن قاپیتالیست أوروپا برعصر صوكرا عینی أوروپا اولمایه‌جقدر ، فقط تعاونك آغوش خلاصكارینه قوشمق لازمدر ·

*
* *

بزده فابریقه‌حیاتی مترقی‌اولمادیغندن عمله وپاترون مجادلاتی‌ده‌مهم‌دكلدر، فقط

اقتصادی حقسزلقلر ، مغدوریتلر ، أسارتلر هرمملکتدن قات قات زیاده‌در. بزده سائر ملتلر کبی برحیات‌ایز. بناءً علیه استهلاکاتمز واردر . بو استهلاکات یوزندن سنوی میلیونلرله لیرالر قازانیلیور . اوکا مقابل ایسه بز گوندن گونه داهافقیر دوشیورز . وبوگون گرك طشره گرك پای تخت أهالیسی ، جزئی استثنالر خارجنده ، بویوك بر ضرورت ومضایقه ایچنده‌در . بوضرورت ایسه بوکیدیشله ، گیتدکجه آرتهجق ، أکسیلمه‌یه‌جکدر .

استهلاکه واسطه اولان ، بویوك مبایعاته دلالت ایدنلر ، حاصلی تجارتمزده حاکم اولانلر أکثریتله أجنبی‌در، بوسببدن تحدث ایدن اقتصادی آهنکسزلکك محذورلری ، دمین‌ده ادعا ایتدیکمز کبی ، هرمملکتدن داها فضله‌در ، اویله‌که استقبال بزم ایچون قطعی بر أسارتدن باشقه برشی صاقلاماز ، مگرکه خلاصمز ایچون مهم وعاجل تدبیرلر دوشونه‌لم . بواقتصادی تدبیرلرك أك مهمی ایسه (استهلاك تعاون شرکتلری) در .

اون طوقوزنجی عصرك بدایتنده أوروپاده عمله ناصل برحیات أسیرانه سورمکده ایدیسه، بوگون بزده‌بوتون‌عثمانلیلر عینی‌حیات‌أسیرانه‌یی‌سورمکده‌در. اوروپاده عمله دینیلن أجیرلرك پاترونلری ینه کندی ملتلری افرادندن ایدی، بوصورتله ثروت متراکمه ینه مملکت داخلنده قالیوردی ، بزده ایسه بوملت أسیره‌نك اقتصادی جلاه‌لری یابانجی‌در وآقیتدقلری قان سیللر تشکیل ایده‌رك طیشاری‌یه چیقیور .

تجارتمزه أجنبیلرك حاکم اولمه‌سی منابعمزك تدنیسنی موجب اولمشدر ، چونکه أجنبی تاجر طبیعتیله کندی مملکتندن مجهول امتعه جلب ایتمکی گرك شخصی گرك ملی آمال ومنافعنه داها موافق بولور، صنایع داخلیه‌مزی کندی قازانجنه رقیب ، دشمن عد ایده‌ر وهرفرصتله اونلری تجزیه وهیچ اولمازسه تقلیدله امحایه ساعی اولور .

استهلاك تعاون شركتلرى يالكز آوروپايه دكل، بورايه‌ده ، هرمملكته‌ده مخالف‌در ؛ هرنره‌ده انسان وارسه اوراده استهلاك واردر. وهرنره‌ده استهلاك وارسه اوراده قازانج وتجارت واردر. وهرنره‌ده تجارت وارسه اوراده غصب و سرقت واردر ، غصب و سرقت ايسه برطرفدن جزئى مقدارده غاصب وسارقلرى ديكر طرفدن كثرتلى مغصوب ومسروقلرى استلزام ايده‌ر . ايشته قواوپراسيون (استهلاك تعاون) بوغصبلره، سرقتلره قارشى مستهلكلرك تطبيق ايده‌بيله‌جكى الك مؤثر چاره‌در. بركره هرطرفده‌قواوپراتيف‌مغازه‌لرى آچيلديمى آز زمان ايچنده صوك أل محتكرلرى، سيمسارلرى، طفيليلرى اورتادن‌قالقار؛ بويوك سرمايهٔ مشتركه‌لر تحصل ايده‌ر . بوسرمايهٔ مشتركه‌لر ايسه هرمحله‌يه ، هرقصبه‌يه ، كندينه كوره ، تشبثات صناعيه‌يه آتيلمق امكانى بخش ايده‌ر .

بوقناعتله قواوپراسيون فكرينى وطنداشلرم آراسنده نشرايتمك غايهٔ أملنى بسله‌يورم . شيمدى‌يه قدر أركك و قادينلره ويره‌بيلديكم اون ايكى قونفرانس ويازديغم رساله ومقاله‌لر قواوپراسيونه أپى طرفدار پيدا ايتدى. مدت‌اشتغالمك قيصه‌لغنه ويالكزلغمه رغماً استحصال ايده‌بيلديكم نتيجه‌لر بنم ايچون تماميله اميد بخشادر. بربوچوق آى أول ايلك‌حقيقى‌قؤپراتيف شركتنى فاتح محلاتندن چرچرده تأسيسه موفق اولدق . بوشركت برقاچ سرمايه‌دارك (قؤپراتيف) نامندن‌استفاده‌ايتمك‌مقصديله‌تأسيس‌اولنمش‌بر(قوماندیت)ويا(آنونيم)شركتى‌دكلدر؛ تمتعاتى استهلاكات‌نسبتنده توزيع ايده‌ن، تمتعاتدن يوزده يكرمى نسبتنده‌سرمايهٔ مشتركه آييران ، شخص واحد رأى واحد اصوليله اداره اولونان ، تربيهٔ عموميه‌يه بر بودجه آييران حقيقى بر تعاون شركتى‌در .

بوكون (١٨٠) ى متجاوز اعضاسى واردر . آيلق معاملاتى (٣٠٠٠٠) غروشى كچيور. تأسيسنه همت‌ايتمش اولان فخرى كاتب‌غيورى ميوه‌كومروكى مانيفستو مأمورى محمد على بكه تقديرات علنيه‌مك بيانى وجيبه‌دن عد ايده‌رم .

ایکنجی قواوپراتیف شرکتی ایسه بوندن اون‌بش یکرمی گون مقدم ینه فاتح محلاتندن چهارشنبه‌ده آچیلمشدر. شو آنده‌ایسه غلطه‌ده چشمه میدانده، آقسرایده، ایوبده و دهـا بعض محلاتده عینی اساسات داخلنده قواوپراتیف شرکتلری تأسس ایتمك اوزره‌در. طشره‌لردن دخی تعاونك قبولنه خواهشکر پك چوق خبرلر وارد اولمقده‌در.

بوندن ماعدا مکتب شاکردانی آراسنده بر آرتیرمه صندیغی ایله برتعاون شرکتی تأسیس ایتدیرمك تشبث خیرخوانه‌سیله اشتغال ایدنلر واردر.

هرمنفعت شخصیه‌دن عاری برحس عالیٔ وطنپرورانه ایله چالیشان بوذواتك همتی جداً شایان تقدیردر.

بزی أسارت اقتصادیه‌دن قورتاره‌جق وایلریده اخوت بشریه‌یه ایصـال ایده‌جك یول تعـاون یولی‌در. آیاقلریمزی اوکا طوغرو سوق ایده‌رسه‌ك قورتولورز، اورادن آیریرسـه‌ق گیتدکجه داها باتان یوللره، داها مخوف اوچوروملره صاپمش اولورز.

تعاون آکلاشیلدقدن صوکرا مملکتمزده سرعتله ترقی ایده‌جکدر، چونکه اسلامیته صوك درجه موافقدر. وطنداشـلریمك نظر دقتنی بومهم جهته دخی جلب ایده‌رم.

احمد جواد

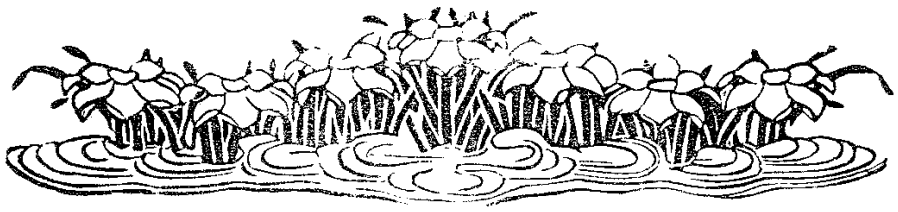

بزده حرکت نسوان

بزده شمدی‌یه قدر قادینلر قوانین طبیعیه‌نك خلافنه‌اوله‌رق دائما اسکی حیاتی، ماضی حیاتی محافظه ایتمکه‌چالیشدیلر . . بوایسه بزم عصرلرجه عین حیاتده ، ثابت برحیاتده یشامامزه سبب اولدی . فقط هیچ شبهه یوق‌که بونك اصل مسببی ارککلر وقوانین اجتماعیه‌مزدر . ارککلرك تحکمی ، وسقیم عنعناتك برقانون اجتماعی شکلنی اخذ ایده‌رك قادینلره هیچ بروقت مساعده‌کار اولمامسی اونلری دائما جهنمی برحیاتده‌یشاندی. اونلر جاهل براقلدی وبراویونجق کبی استعمال ایدلدی. قادینلر هیچ بروقت انسان عدایدلمیور. دائماظلم کوریور، دائما استبداد آلتنده ایکلیورلردی. حیات اجتماعیه‌مزك بوقنا شکلی تا یقین زمانه ، ۱۰ تموز انقلابنه قدر محافظه ایدلدی .

۱۰ تموز انقلابندن صکره قادینلرمز یاواش یاواش اویانمغه ، برقدرت حرکیه برموجودیت کوسترمکه باشلادیلر. حتی اووقت مستوره‌لر حقنده اولدقجه واسع برحرکت وجوده کلدی .. احتمال بوحرکت تمادی وتوسع ایده‌جکدی ؛ لکن محیط هنوز اسکی ذهنیتی محافظه ایتمکده بردوام اولدیغندن اونلر هرنوع حرکتدن منع ایدلدیلر .

بوصره‌ده کنج فکرلی محررلرغرب حیاتندن، غرب قادینلغندن علاقه‌داراولمغه وبرهیئت اجتماعیه‌ده‌قادینك ایفا ایده بیله‌جکی مهم رولی تقدیر ایتمکه باشلادیلر. بونلر دائما مجموعه‌لرده غرب حیات اجتماعیه‌سنی یازییورلر ، غرب قادینلرندن بحث ایدرك افکار عمومیه‌یی تنویر وقادینلرمزی انتباهه دعوت ایدییورلردی . محمود صادق بك یکی غزته ، صباح ودیکر مجموعه‌لرده ، حسین جاهد ، محی‌الدین بکار طنینده وعبدالله‌جودت بك اجتهاددە هپ قادینلغه قادینلرمزك ترقیسی لزومنه دائر مقاله‌لر یازدیلر ..

قادینلق حیاتنده‌کی یکی جریان ، یکی شکل بزه پك یقین یرلرده ، دیناً عرقاً بك یقین هیئتلرده‌ده کورولیوردی . روسیه‌ده قاینلر هردقیقه متزیداً یکیله شیورلر ، یکی یکی احتیاجلرینی حس ایده‌رك تأمینه چالیشیورلردی . حتی دارالفنونلره کیره‌بیلمشلر واورالردن ارککلر کبی هرمسلکده متخصص اوله‌رق چیقمغه باشلامشلردی .

یازیلان یازیلر اوزرینه بزده‌ده ؛ قیزچوجقلرینی اوقوتمق کناه دییه‌ن اوبیوك کتله‌نك ایچنده قادینلرك ترقیسنی دوشونن وبونی براحتیاج عد ایدنلر تدریجی برصورنده چوغالمغه باشلادی .

احمد رضا بك طرفندن بوغاز ایچینك اك کوزل بریرنده قندیللی‌ده برقیزسلطانیسی تأسیسنه تشبث ایدلدی .. فقط مع‌التأسف بوتشبث قوه‌دن فعله چیقمادی .

اوزمان قادینلرمز ایچنده پك بیوك سیمالر بولنیوردی. مثلا خالده ادیب خانم نثرده، نکار خانم شعرده ، نزیهه محی‌الدین خانم خطابتده برموقع ممتاز قازانمشلردی . بوخانملر بی‌کدها برچوق خانملرده واردی . بونلرك برقسمی دارالمعلماتدن یتشه‌رك چالمش ،

برقسمی‌ده مکاتب اجنبیه‌دن نشئت ایتمشلردی . حتی ایچلرنده سعاد خانم کبی اوروپاده یشامش ، اوروپاده تحصیل کورمش خانملرده بولنیوردی .

فقط بوکتلهٔ موره‌نك ایلك زمانلرده هیچ برحرکتی کورولمیوردی . هپسی برطرفه چکلمشدی .

بالآخره آرتق اسکی حیاته قارشی بویله سسسزجه طورمق، اوکا انقیاد ایتمك‌دها زیاده آغیر کلمکه باشلادی . بونك ایچون متحداً حرکت ایتمك احتیاجنی حس ایتدیلر. نهایت « تعالیٔ نسوان جمعیتی » تأسس ایتدی. بو؛ بیوك برحرکت‌اولمقله برابر بزده قادینلق انقلابنك مبدئی عد اولنه‌مز ..

عموم ملتده اولدیغی کبی قادینلرمزك‌ده اصل انتباهی حرب اخیرده واصل حرکتی حرب اخیردن صکره باشلار. دشمن چتالجه‌یه کلدیکی وقت قادینلرمز دارالفنون‌قونفرانس صالونده براجتماع عقدایتدیلر . بواجتماع‌پك عظیم وپك وطنپروانه اولدی. فهیمه نزهت خانم ودها سائر خطیبه‌لر مهیج نطقلر ایراد ایتدیلر. بواجتماعه هلال احمره خدمت‌ایتمك ایچون کلمش اولان روسیه‌لی خانملرده اشتراك ایتمشلردی . بونلردن روسیه‌ده دارالفنون علوم ریاضیه شعبه‌سی مداومه‌لرندن کلثوم خانم برنطق ایراد ایده‌رك بوراده بولنان همشیره‌لرینی انتباهه دعوت ایتدی . بوخارق‌العاده اجتماعده برچوق اعانه جمع ایدلدی . واردویه تشجیع ضمننده وقرالیچه‌لره بالقان حکومتلرینك وحشیانه حرکتلرینی حاوی تلغرافلر کشیده ایدلدی .

بوندن صکره قادینلق‌عالمنده واسع برحرکت ترقیپرورانه باش کوستردی. هر زمان هرطرفده قونفرانسلر ویریلیور وقادینلرتنویر ایدلمکه اوغراشیلیوردی . بونك اوزرینه جمعیتلر تأسیس ایتمك ایچون‌شدیدبراحتیاج حس ایتدیلر. ومتعددجمعیت تأسس ایتدی.

تعالیٔ نسوان جمعیتی — مملکتمزده ایلك‌اساسلی برصورتده تشکل ایدن جمعیت « تعالیٔ نسوان جمعیتی » در . بوجمعیت خالده ادیب خانم افندینك اطرافنه طوپلانمش برغروبدر دینیله‌بیلیر . چونکه جمعیتك همان تمامیله نظمی خالده ادیب خانم افندیدر .

« تعالیٔ نسوان جمعیتی » نك غایه‌سی « خصوصات وعادات ملیه‌مزك خللدن مصون قالمسنه رعایت ایدلمك شرطیله ، قادینلرمزده سویهٔ عرفانك اعتلاسنه خدمت ایتمکدر .»

مملکتمزده وسائط هنوز ابتدائی برحالده اولدیغندن جمعیت بوغایه‌سنه بحق ایریشه‌بیلمك ایچون انکلیزجه‌تحصیلنی قبول‌ایتمش‌وبونك ایچون برده مرکزعمومیسنده درسخانه آچمشدر .

جمعیتك انکلیزجه‌یی ترجیح ایتمسنك سببی ـ نظامنامه‌سنه کوره ـ انکلتره‌ده ترك قادینلری محبی عنوانیله متشکل برجمعیت بولنمسی ، شرائط اجتماعیه وخصوصات‌اخلاقیه‌جه انکلیزلرك ملل سائره‌یه حائز رجحان وتفوق اولمریدر .

بوندن بشقه « تعالیٔ نسوان جمعیتی » السنهٔ مختلفه‌ده احتیاجات نسوانه متعلق مؤلفاتی تاریخ ، ادبیات واجتماعی اثرلری لسانمزه نقل ایده‌جکدر .

بوجمعیتك الك زیاده موفق اولدیغی برغایه‌سیده ویردیکی قونفرانسلر ودرسلردر .

حقيقةً بو محترم جمعيت كرك مركز عمومىسنده وكرك بشقه يرلرده برچوق درسلر وقونفرانسلر ويردى . ويريلن قونفرانسلرك اكثريسى تاريخه ، فن تربيه‌يه ودها سائر مباحثه‌دائر اولوب همان هپسى علميدر . صوك زمانلرده وجوده كلن قادينلق جريانندن بو جمعيت پك آز علاقه‌دار اولدى . اعضالرى همان صرف كبار عائله‌لره منسوبدر . اعضاى اصليه‌نك مقدارينى ايجابنده تحديد ايتمك جمعيتك مقرراتندندر .

تعالئ نسوان جمعيتنه انتساب ايتمك قادينلرمز ايچون بعض شرائط تحتنده‌در . مثلا اعضاى اصليه اولمق ايچون لايقيله تركجه اوقويوب يازمغه مقتدر اولمق وانكليزجه درسلرينه دوام ايتمك لازمدر .

روشن ذكى بك

اسيركه‌مه درنكى —

اسيركه‌مه درنكنك رئيسه‌سى مرحوم سليمان پاشانك كريمه‌سى صبيحه وكاتبه‌سى نزيهه محى الدين خانم افنديلردر .

درنكك مقصد تشكلى اتحاد وترقى قيز صنايع مكتبنه نقداً وفكراً يارديم ايتمك ، شهدا اولادلرينه صنايع نسائيه‌يى اوكرتمك وحيات اقتصاديهٔ عثمانيه‌نك انكشاف وترقيسنه چالشمقدر .

درنك بو مقصدينه واصل اولمق ايچون ايجابنده صرف قادينلره مخصوص اولمق اوزره اجرتلى ، اجرتسز خطابه‌لر ترتيب وترك خانملرينك صنايع نسائيه‌يه رغبتنى جلب وترك عاداتنى احيا ايچون مناسب اثرلر نشر ايده‌جك ومحلاتده‌ده ينه قادينلردن مركب اولمق اوزره شعبه‌لر تأسيس ايده‌جكدر . فى الحقيقه درنكك قاسمپاشا ، قاكليجه ودها متعدد يرلرده شعبه‌لرى آچلمشدر . اسيركه‌مه درنكنك بتون قادين جمعيتلرندن خاصهٔ تمايزى اعضالرينك صوك درجه ناسيوناليست اولماسيدر . نظامنامه‌لرى‌ده عين حسياتله يازلمشدر . نزيهه محى الدين خانم افنديمك بتون موجوديتنى صرف ايدرجه‌سنه اهتماماتى درنكه دها زياده قوت ويرمش واعضالرينى امللرينه دها زياده ربط ايتمش ، وپك چوق اثر وجوده كلمشدر .

درنك ابتداده يالكز قيز صنايع مكتبنى حمايه واداره ايتمك ايچون تأسس ايتدى . وآلتى آيدنبرى آقسرايده بولنان بو مكتبده ترك قيزلرينى مكمل برصورتده تدريس ايچون چالشدى . بعض خانملر بوراده فخرياً درس ويريورلر . كچن سنه ه شباطده مكتب منفعتنه دارالفنون قونفرانس صالونده بيوك براجتماع عقد ايدلدى . بو اجتماعده نزيهه محى الدين خانم افنديمك ويرديكى قونفرانس شايان دقتدر .

اسیرکه‌مه درنکنك غایه‌سی بویله یالکز برمکتبی اداره ایتمك دکلدر. درنکك غایه‌سی حقنده نزیهه خانم افندی بیاناتنده شوسوزلری سویلیور: «درنکك الك اساسلی ومهم غایه‌سی بوتون عثمانلی وتورك خانملرینك قوای مادیه ومعنویه‌لرینی برمرکزده انصباب ایتدیرمکدر . بوصورتله فکری وارلقلری برنقطه‌ده جمع ایدرك مملکتمزك الك بارز وشدید احتیاجی اولان حیات اقتصادیهٔ ملیه‌یی انکشاف ایتدیرمکه چالشمقدر. مادی جهته بوتون عثمانلی وتورك خانملرینك اشتراکنی تأمین مقصدیله قرارلاشدیریلان پك معتدل تخصیصات سنویه‌نك مجموعنك یوزده یتمشی اقتصادی برشرکت تأسیسنه مصروف اوله‌جقدر. وبوشرکتك تأمین ایده‌جکی واردات ینه امورخیریه‌یه حصر وتخصیص ایدیله‌جکدر . »

اسیرکه‌مه درنکی برده صنعت اوی آچدی . شهید ومهاجر اولادلرینك احتیاجلرینی تأمینه حالشدی . درنك حال‌حاضرده بیوك برقدرت حرکیه‌یه مالك بولنیور . . .

مدافعهٔ حقوق نسوان جمعیتی — بوجمعیت قادین جمعیتلری ایچنده محیط عثمانیده الك زیاده طنین انداز اولاندر . حریت آلمق ، اسکی حیاته ، مزعج عنعناته ضربه‌لر اورمق ایسته‌ین خانملر بوسقف آلتنده طوپلاندیلر وایلرو طوغری یورومك ایچون حقیقةً بیوك برعزم مردانه کوستردیلر .

« مدافعهٔ حقوق نسوان جمعیتی » الك صوك تشکل ایدن (٢٧ مایس ٣٢٩) واسترداد حریت ایچون غایت واسع وغایت اساسلی امللرله ایشه باشلایان برجمعیتدر .

مؤسسه‌سی ورئیسه‌سی نوریه علویه خانم افندیدر . جمعیتك مقصد تشکل وغایه‌لری شوصورتله خلاصه اولنه‌بیلیر :

اولاً : قیافت خارجیهٔ نسوانك اصلاحی . جمعیت: احکام شرعیه‌یه موافق ساده، سوسدن آزاده ایش کوره‌بیلمکه صالح، قادینلر مزه برقاچ نوع قیافت خارجیه ایجاد ایدوب نمونه‌لرینی حکومته کوستردرك جمعیت اعضالری اوزرنده تطبیقنه باشلاق صورتیله تعمیمنی تأمین ایده‌جکدر.

ثانیاً : قادینلری جمعیت حیاتنه آلشدیرمق وبزی محو ایدن سقیم عنعنه‌لری یقمق ونهایت استرداد حریت ایتمك .

ثالثاً : حیات مساعینك احیاسیله قادینلقده‌کی سفالتك تخفیفی . جمعیت اقتدار مالیسی نسبتنده متنوع صنایعه متعلق ایش اولری تأسیس وبونلرده قادینلری، قیزلری استخدام ایله سفالتلرینی تخفیف، جهازلرینی احضار وبوصورتله‌ده صنایع ملیه‌نك انکشاف وترقیسنه غیرت ایده‌جکدر .

رابعاً : خصوصی مکتبلر کشادیله ، غزته‌لر ، رساله‌لر نشریله قونفرانسلر اعطاسیله افکار نسوانی تنویر واعلا ایتمك .

بوجمعیت بزی حقیقةً خارق العاده حادثه‌لر قارشیسنده بولندیردی . اعضالرندن بدراعثمان خانم افندی تلفون شرکتنه استخدام اولنمس ایچون مراجعت ایتدی . شرکت برطاقم مشکلات چیقارق بواسلام خانمی قبول ایتمدی . صکره بومسئله محیطه عکس ایتدی. قادینلر دنیاسی بدراعثمان خانمك قبول ایدلمه‌سندن طولایی شرکته هجوم ونافعه نظارتنی انتباهه دعوت ایتدی ونهایت بدراعثمان خانم ودیکر بعض خانملر تلفون شرکتنه قبول ایدلدی . بوخانملر شمدی مرکزلرده چالیشیورلر . .

بدراعثمان‌خانمك حركتى كورلديكى قدر بسيط دكلدر . بوبزم مملكتمزده برانقلابدر. قادينلر درت‌ديوار آره‌سنده يشامق ايچون خلق اولنمش فكر باطلنده بولنان وشمدى‌يه قدر بوفكرى عنودانه محافظه وقادينلرك خارجده چالشمسنى كناه عد ايدن برمحيطده بوحركت پك بيوكدر . اك زياده شوراسى شايان دقتدركه بدراعثمان خانم افندى غايت كبار برعائله‌يه منسوبدر . احتياجندن دكل محضا بر انقلاب يابمق ايچون بوحركته تشبث ايتمشدر .

بوخانم هروجهله شايان تقديردر . چونكه مملكتى‌پك بيوك برمحروميتدن قورتارمق ايچون ابلك آدمى آتدى . بشقه مملكتلرده هم اركلكلر هم قادينلر چاليشيور . فقط بزده يالكز اركلكلر مملكتك اقتصادى، اجتماعى ترقيسنى تأمين ايتمكه اوغراشيور. بالطبع بز بويله تك آياقله يورورسه‌ك شو عصرده‌كى رقابت اقتصاديه‌ده ممكن دكل غالب كلهميز . .

« مدافعهٔ حقوق نسوان جمعيتى » اعضالرندن ديكربرى‌ده بدراعثمان خانم افندى كبى عينيله بشقه جهتده پك زياده بيوكلك‌كوستردى. بوخانم بلقيس شوكت خانم افنديدر.

بلقيس‌شوكت خانم جمعيتدن طياره‌يه بينمك ايچون ايجاب ايدن وسائطك تأمينى رجا ايتدى . مدافعهٔ حقوق نسوان جمعيتى‌ده همان جمال پاشايه مراجعت ايلدى . پك بيوك برتجددپرور اولان بومحترم سيما بلقيس خانمك طياره ايله صعود ايتمك ايسته‌مسنى‌سرورله قارشولادى. ووسائط تأمين اولندى. (٣٢٩) تشرين‌ثانينك اون يديسنده بر صورت مطنطنه‌ده طيران وقوعه كلدى . بتون ملت بوجسور خانمى تقدير ايتدى . وحكومت برجميله اولمق اوزره رسمنى عسكرى موزه‌سنه قويدى .

مدافعهٔ حقوق نسوان‌جمعيتنك بوحركتلرى اوروپاده بولنان‌برچوق قادينلروار كلكلرك نظردقتنى جلب ايتدى . وبوصورتله جمعيت اوروپا قادينلريله حتى انكليز سوفراژتلريله تأسيس مناسبت ايلدى. مثلا برلينر تاغيلات غزته‌سى استانبول مخبره‌سى مادام اوده‌ت فلدمان ومشهور ميس‌اليسون ودها بعض‌اجنبى قادينلربوجمعيتك اعضاى مظاهره‌سندندر . بالخاصه مادام اوده‌ت‌فلدمان ترك‌قادينلرينه اولان نامتناهى حرمت ومحبتى سببيله پك‌بيوك خدمتلر ايتمشدر. دائما ترك‌خانملرينى‌تنوير وتشجيع‌ايده‌ر. قادينلردنياسنده‌هرزمان‌مقاله‌لرى كورولور. صوك‌مقاله‌لرينك برنده اوروپاده يقينده‌قادينلرك‌انعقادايده‌جك‌عمومى‌قونفره‌سنه اسلام خانملرينك‌ده مرخص كوندره‌رك اشتراك ايتملرينى توصيه ايديور .

مدافعهٔ حقوق نسوان جمعيتنك فعال بر عضوى‌ده عزيزه‌حيدر خانم افنديدر . بوخانم حيات اجتماعيه‌مزك بتون فنا قسملرينى حقيقةً پك ايى كورمشدر . ودائما قونفرانسلريله مقاله‌لريله، تشبثاتيله اجتماعى‌دردلرمزك تداويسنه يورولمز برسعى‌ايله‌چاليشير. كنديسى‌بالذات ارن‌كوينده آنامكتبى ناميله برمكتب تأسيس ايتدى . بزده قادينلق انقلابنك اك بيوك عاملرندن بريده بومحترم خانمدر دنيله‌بيلير .

مدافعهٔ حقوق نسوان جمعيتنك يالكز تشكيلاتى نقصاندر . . بونك ايچون هنوز دها اساسلى تشبثاته باشلايه‌مامشدر . جمعيتك حال‌حاضرده الليى متجاوز اعضاسى‌واردر .

معمولات داخلیه استهلاکی قادینلر جمعیت خیریه‌سی — بوقادین جمعیتی معمولات ومصنوعات ومنسوجات داخلیه‌نك رواج وتعمیمی وارباب صنایعك تشویق وترغیبی مقصدیله تأسس ایتمشدر . مؤسسه‌سی ملك خانم افندیدر .

جمعیت بالآخره هرکه فابریقه‌سی مدیری عاکف بك ایله تشریك مساعی ایده‌رك باب عالی جاده‌سنده برسرکی کشاد ایتدی . بوسرکیده‌یرلی‌مالاری تشهیراولنیور . بوراسی صوك زمانلرده دها زیاده ترقی کوستردی . قادینلر ایچون موجود ترزیخانه‌یی توسیع ایدییورلر . بوراده برچوق قادینلر وقیزلر هم صنعت اوکره‌نه‌جکلر همده معیشتلرینی تأمین ایده‌جکلر . نته‌کیم جمعیت آیلردنبری اوتوز قرق خانمی چالشدیرییوردی . بونلردن برقاچنی‌ده ترزی اوسته‌سی یتشدیردی . استهلاك ملی قادینلر جمعیت خیریه‌سی بوتشبثنی النه قوت کچدیکی آنده‌ینه توسیع ایده‌جکی ایچون ایلروده بومؤسسه پك بیوه‌جکدر .

بو جمعیتك حال حاضرده طقسان اعضاسی واردر . بو اعضالرك بر چوغی نظار عائله‌لریدر .

قادینلرمز حیات اقتصادیده ایچه یول یورودیلر . مثلا هرکه فابریقه‌سنده (٤٠٠) قادین وار . دها برچوق مؤسسه‌لرده‌ده عینیله برچوق قادینلر چالیشیور .

حتی قادینلرمزك صوك زمانلرده برتجارتخانه‌یی باشلی‌باشنه اداره ایتدکلری‌ده کورولور : سیده‌کمال‌خانم سلطان‌حمامنده برپاسته‌خانه آچدی . مستخدمین صرف قادینلردن مرکبدر . وبوراسی یالکز قادینلره مخصوصدر .

بوقاریده برر برر بحث ایتدیکم جمعیتلردن ماعدا دها برچوق قادین جمعیتلری واردر . بونلردن الك زیاده شایان ذکر اولان عبدالکریم پاشانك کریمه‌سنك ریاست ایتدیکی جمعیت خیریه ایله هلال‌احمر قادینلر جمعیتی‌در . برنجی جمعیت خیریه سنه‌لردنبری خسته‌خانه‌لره قیشله‌لره برچوق دیکیشلر دیکدی . وبرقاچ آی اول (پازار شفقتدن) استحصال ایلدیکی مبلغ ایله نشانطاشنده ملی اناث مکتبنی آچدی .. بومکتبك تدریساتنه صوك درجه اهتمام ایدییورلر .

هلال‌احمر قادینلر جمعیتنك کرك حربده ، کرك سائر وقتلرده ایفا ایتدیکی قیمتدار خدمتلری بالطبع هرکس بیلیور . شمدی بو جمعیت دها زیاده ترقی ایتمکه باشلادی . هلال احمر جمعیتی درسلر آچدی وخسته باقیجلغه دائر الك مقتدر ذاتلر طرفندن درسلر ویریلیور .

ایشته قادینلرمز حربدن صکره سریع آدملرله ترقی ایتدیلر . ذکر ایتدیکم جمعیات بوترقیاتك برر شاهدیدر . .

قادینلرمز یالکز جمعیتلرله حرکت ایتمه‌دیلر . اونلرك ایچنده‌منفرداً یکیلکلر کوسترنلرده ظهور ایتدی . بونلردن بردانه‌سنی ذکر ایده‌یم . اوچ درت آی‌اول بدیعهٔ‌مشروطیت مکتبی پارقه کلمشدی . پارقده بومکتبدن بر اسلام خانمی کمال جسارتله عمومه خطاباً برنطق ایراد ایتدی . وشایان دقتدرکه هرکس بونی همان طبیعی کوردی . بوایسه بویوك برترقی‌در .

بزده قادینلق حرکتنه دائر برده قادین غزته‌لری ذکر ایدیله‌بیلیر . بوغزته‌لر هم قادینلری تنویر ایتمسی همده متشبثلرینك قادین اولماسی، قادینلرك حیات مطبوعاته اشتراك ایتملری طولایسیله صوك درجه اهمیتی حائزدر.

قادینلره عائد اولمق اوزره ایلك انتشار ایدن غزته «قادین وخانملره مخصوص غزته» مجموعه‌لریدر . بوغزته‌لر صوك درجه مقتدر محررلر طرفندن اداره اولنیوردی ، بوراده برچوق قادینلر یازی یازدیرلمغه تشویق ایدلدی و آلیشدیرلدی . ایکیسی‌ده صرف ادبی وقادینلق حرکتك هنوز باشلامامش اولمسی سببیله یکی فکرلری ترنم ایتمه‌یوردی . ذاتاً بالآخره سوندیلر. بوندن‌صکره مملکتمزده مهم برغزته نشرایدلدی . بوغزته « قادینلر دنیاسی»در.قادینلر دنیاسنك صاحبهٔ امتیازی نوریه علویه خانم افندیدر. ایلك انتشارنده مدیرهٔمسئوله‌سی‌ده امینه سحر خانم افندی ایدی .

مدافعهٔ حقوق نسوان جمعیتی اعضالرندن برغروپ

قادینلر دنیاسی یومی‌اوله‌رق انتشار ایدییوردی. محیطمزده‌ایلك قادین غزته‌سی‌اولمسی حسبیله صوك درجه عکسلر حصوله کتیردی .

بوغزته مدافعهٔ حقوق نسوان جمعیتنك مروج افکاریدر . جمعیتك اعضالری بوراده متجددانه یازیلر یازدیلر . اسکی عاداته سقیم عنعناته اسکی ذهینلره ، باطل فکرلره مدهش صورتده هجوم ایتدیلر . . کوریجیلك علیهنده ، حقوق نسوان ، ازدواج ،

صنایع ، معارف ، حریت ،اوروپاده تحصیل نسوانه دائر برچوق مقاله‌لر نشراولندی . ومحیطمزده پك ایی تأثیرلر براقدی .

هیچ شبهه یوق که قادینلق حرکتنی بزده الك زیاده تسریع ایدن بوغزته‌در . بوندنبشقه «قادینلر دنیاسی » مملکتده دها ایی برچیغر آچدی . شمدی‌یه قدر مملکتمزده اسلام قادینلرینك رسمی هیچ بریرده کورلمزدی . بوغزته بیوك برجسارت کوستره‌رك ایلك دفعه اسلام قیزلرینك رسملرینی درج ایتدی . وبونی متعاقب ینه اوغزته‌ده بلقیس شوکت ، فخرالبنات - سلیمانوا ، یشارنزیهه خانملرك ومدافعهٔ حقوق نسوان جمعیتی اعضالرینك رسمی کورولدی . بوانقلاب هریره عکس ایتدی . دیکر مجموعه‌لرده اسلام خانملرینك رسملرینی قویمغه باشلادیلر . اوروپا غزته‌لری بیله بوانقلابی اهمیتله تقدیر ایدرك بوراده ایلك درج ایدیلن رسملری غزته‌لرینه کچیردیلر . بوبرقاچ یکیلك مملکتده هنوز اسکی ذهنیتلری قالدیره‌مادی . برچوق خانملر رسملرینی غزته‌ده تشهیر ایتمکی هنوز برقباحت کبی تلقی ایدییورلر . فقط بالطبع بوذهنیت تدریجاً زائل اوله‌جقدر .

امینه‌سحرخانم قادینلر دنیاسندن آیرلدی . وکندی باشنه «قادین حیاتی» نامیله برغزته نشره باشلادی .

بومجموعه‌ده همان قادینلر دنیاسنك مسلکنی تعقیب ایدییوردی . فقط قادینلر دنیاسی کبی برانقلابجی لسانی قوللانمیوردی . اودها معتدل وبرپارچه محافظه‌کارانه برمسلك تعقیب ایدییوردی . « قادین حیاتی » برقاچ نسخه انتشار ایتدکدنصکره آرتق بردها کورونمه‌دی .

صوك زمانلرده ایکی قادین غزته‌سی دها انتشار ایتدی . بونلردن بری « قادینلق» دیکری « صیانت »در .

« قادینلق » مجموعه‌سنك صاحب امتیازی حاجی جمال بك وسرمحرره‌سی نکار خانم افندیدر . « صیانت »ك‌ده صاحبهٔ امتیازی « استهلاك ملی قادینلر جمعیت خیریه‌سی» نك مؤسسه‌سی ملك ملیحه‌ومدیرهٔ مسئوله‌سی‌ده قیز صنایع مکتبی معلمه‌لرندن زاعمه خیریه خانم افندیلردر .

بوغزته استهلاك ملی جمعیتك مروج افکاریدر . بونلر یکی چقمش اولدیغی ایچون هنوز برشی سویلنه‌مز ..

قادینلق حرکتنك تجلیاتی برده اناث مکتبلرنده کورولور . اعتراف ایتملی که صوك زمانلرده اناث مکتبلری صوك درجه اصلاح وتزیید اولنمشدر .

اسکیدن یالکز برقاچ ابتدائی ایله برده دارالمعلماتمز واردی . اوزون زمانلر بومکتبلر عثمانلی ملتنك ترقیسی قابل اوله‌جغی فکر باطلنده بولنیلدی . حتی بومکتبلر بیله متروك برحالده براقلدی . دارالمعلمات دائماانحطاط ایدییوردی . قادینلق حرکتنك ابتداسندن اعتباراً قیزلرك لزوم تحصیلی تقدیر اولندی . ابتدائیلر تزیید ایدلدی . برده اعدادی آچلدی . بوقدر ینه کافی دکلدی . یواش یواش هرکس قیزلرینی اوقوتمغه باشلادی . کچن سنه اناث اعدایسنه رشدیه‌لردن مأذونه یوزلرجه طالبه ظهور ایتدی .

مع‌التأسف بونلرك ایچندن محدود برقسمی آلندی . دیکرلری اولرنده کوربراقلغه محکوم ایدلدی .. طبیعی بوحال دوام‌ایده‌مزدی وایتمدی .

اناث مکتبلرینك اصلاح وتزییدینه الك زیاده معارف ناظری شکری بك یاردم ایتدی . بلچیقادن مدیره ومعلمه جلب ایدیله‌رك شهزاده باشنده برقیز صنایع مکتبی تأسیس ایدلدی . بومکتب هیئت‌اجتماعیه‌مزك بیوك احتیاجلرندن بریسنی حقیقةً تأمین ایده‌جك برحالده‌در . معارف نظارتی هر بروسائطی تأمین ایتدیکی کبی اوراده بولنان معلمه‌لرده پك ایدر . بوراده اواسکی‌دارالمعلماتك تماماً ضدی اولان برحیات‌باشلامشدر. بوندنصکره اعدادی سلطانی‌یه تحویل ودارالمعلماتده اصلاح ایدلدی .

قادینلق حرکتی بالطبع‌الك زیاده تأثیرینی‌معلمه‌لرده کوستردی. بونك ایچون بومعلمه‌لر یتشدیردکلری طالبه‌لرینی حقیقی برانقلابجی یتشدیرمکه اوغراشیورلر . شمدیکیلرك یرینی طوته‌جق اولانلر هیچ شبهه یوق‌که هرشیٔ یاپمش اوله‌جقلر. طالبه‌لر همان‌عمومیتله اسکی ذهنیتدن آیری بولنیورلر . یالکز بونر دها تنویره سویه‌لرینك یوکسلتمه‌سنه محتاجدر .

بزده قادینلق انقلابنك‌الك مهم الك شایان دقت برحادثه‌سی‌ده دارالفنونك‌قادینلره کشاد ایدلسی‌در. برچوق‌معلمه‌لر اولرنده بونك ایچون سنه‌لرجه ایکله‌یورلردی . دائما شکایت ایدییورلردی. تحسرلردن صکره او نور وترقی‌منبعی نهایت اونلره آچلدی .

فقط دارالفنونك کشادی هنوزابتدائی برحالده‌در . یالکز قونفرانس درسخانه‌سنده عمومی درسلر ویریلیور . اوروپاده اولدیغی کبی شعباتده ارککلرله برابر تحصیل ایده‌میورلر . . معمافیه پك بیوك سیمالر درس ویردیکی ایچون بوده طبیعی فائده‌دن خالی دکلدر وبوشعباتك آچلمسنه مقدمه‌در .

قادینلرك برمملکتده حقوق انسانیه‌لری آنجق دارالفنون آچیلنجیه قدر توقیف اولنه‌بیلیر آچلدقدنصکره اونلر هرشیئی آکلامش اولورلر وحقوقلرینی استرداد ایتمك ایچون چالیشیرلر .

شوبر ایکی سنه ایچنده بعض حادثه‌لر بزه شمدیکی ترك قادینك اسکیلردن تماماً آیرلمش اولدیغنی کوستریور . اوقارا کلق محیطده بر اسلام قادینك اوروپایه تحصیله کیتمسی نه‌بیوك کناه نه‌بیوك جنایت عد ایدیلیوردی . فقط بوکون بو ؛ پك طبیعی کورولیور .

حریتدن صکره برچوق اسلام قیزلری اوروپایه تحصیله کیتدیلر. شمدی‌اوروپانك متعدد شهرلرنده متعدد مکتبلرنده برچوق اسلام خانملری وار . مثلا مارسلیاده لیسه‌ده قدسی زاده رابعه ، صفیه ، خدیجه خانملر وینه پارسده دیشجی مکتبنده بلقیس بکر خانم تحصیل ایدییور .

مع‌التأسف معارف نظارتی بونلره‌اولان‌احتیاجزی هنوز نظر اعتباره آلمغه باشلادی. شبهه‌سز بومملکتك اوروپاده تحصیل ایدن‌ارککلری‌قدراوروپاده‌تحصیل ایدن‌قیزلرینه‌ده احتیاجی واردر .

سنه‌لردنبری مملکتده حکمفرما اولان قارا کلفدن بونالمش عطش عرفانله مملو برمعلمه اوروپایه کیده‌رك اناث مکاتبنده اوقوتدیغی فنك عالی قسملرینی تحصیل ایتمك ایستیوردی. بونك ایچون برچوق فدا کارلق اختیار ایتدی . فقط موفق اوله‌مدی . صوك زمانلرده معارف نظارتنه مراجعت ایتدی. بوخانمك ایسته‌دیکی پك معقول حق برحق.. اودییورکه « بن سنه‌لرجه بوفنی اوقوتدم. . یالکز هرسنه عینی شیئی تکرار ایتمکله اکتفا ایتدم. معلوماتمی تزیید ایده‌جك ویکی اصوللر اوکره‌ده‌جك بوراده هیچ بر مؤسسه یوق . مکتبلرده برچوق سنه‌لر برفن عینی حالده‌می اوقوتوله‌جق . بالطبع دکل . اوحالده سنه‌لردنبری ایتدیکم خدمته واولدقجه اختصاصمه کوره بنی کوندرسینلر بن دها یکی یکی شیلر اکتساب ایده‌رك وطنمه دونه‌یم. اکر نظارت قادینلرك معلوماتنك بوندن فضله‌سنی ایسته‌میورسه اوبشقه . . »

خلاصةً : بزده قادینلق یکی اداره‌نك تأسیسی سایه‌سنده منبعندن چیقدی. مجراسنده یورویور. ایچه صکره غایه‌سنه ،منصبنه واصل اوله‌جق وموازنت اجتماعیه‌یی تأسیس ایده‌جکدر. حقیقی ترقیات وحقیقی رفاه ایشته اوموازنت اجتماعیه وقوع بولدیغی زمان باشلایه‌جق.

روشن ذکی

خدمت کندی مناسبه ماضیه ترسیم خواطر ایدر
ماضیزه کوردیکی مآثر عرفانه ودینی توقیعه بده بده
ممکنه اولان مربوطیت فطرتنی تزیید ایدر .
ملت وطن عائد بورد محبتی بوعنوانله قائمدر .

محمد ضیا

محمد ضیا بك

اوقاف نظارتی قدمای متحیزانندن عثمان وصفی افندینك اوغلیدر . (۱۲۸۲) سنه‌سی رمضاننده درسعادتده ، سلیمانیه سمتنده تولد ایتمشدر .

جدی سرای عامره بالطه‌جیلر کتخداسی اسماعیل و بیوك پدری علمدار ومحمودخان ثانی وقعه‌سنده فداکارلغی مشهود اولان رکاب همایون پیکی ایوبی حافظ محمد عارف اغالردر.

باغچه قپوسنده سلطان حمید اول صبیان مکتبنده برمدت اوقودقدن صوکره مکتب سلطانی‌یه داخل اوله‌رق (۱۳۰۲) ده شهادتنامه الهرق چیقمشدر . بو اثناده مالیه نظارتنه و صنایع نفیسه مکتبنه دوامه باشلامش و (۱۳۰۵) ده قره قلم اوچنجی صنفدن شهادتنامه آله‌رق معارف مسلکنه انتساب ایتمشدر .

مرحوم منیف پاشانك نظارتنده مکتب سلطانیده انحلال ایدن لسان عثمانی معلملکنه بالمسابقه ترجیحاً تعیین و اورادن طشره مأموریتنه نقل ایدیله‌رك بعض الویه و ولایات مرکزمکاتب اعدادیه معلم ومدیرلکلرنده ایفای حسن‌خدمتله ۱۳۱۵ ده معارف‌نظارتی تفتیش و معاینه مأمورلغنه و ۳۲۳ ده اعضالغنه و ۳۲۰ ده نمونهٔ ترقی اعدادیسی مدیریت وکالتنه وبعدالمشروطیه مجدداً تشکیل قلنان لوازم مدیریت عمومیه‌سی معاونلکنه و هیئت تفتیشیه وانشای مکاتب قومیسیونی اعضالقلرینه و۳۲۶ ده استاتستیق اداره‌سی مدیریتنه و باب‌عالیده متشکل تدقیق تنسیقات قومیسیونی اعضالغنه و اخیراًده تدریسات ابتدائیه دردنجی حساب شعبه‌سی مدیریتنه نقل و تعیین قلنمشدر .

استاتستیق مدیریتنده بولندیغی زمان اوروپا استاتستیقلری طرزنده ایلك دفعه‌اوله‌رق بر مجموعه و اسباب موجبه‌لی سنه‌لك برده راپور تحریر و نشرینه موفق اولمشدر .

۱۳۲۳ ده بعض رفقاسیله برلکده سیاح شهیر ابن‌بطوطه‌نك سیاحتنامه‌سنی باارادهٔ سنیه فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه ترجمه‌یه مأمور ایدلمشدر .

ادرنه اعدادیسنده ایلك دفعه اوله‌رق تدریسنه باشلادیغی «تاریخ‌صنایع» دائره‌تحریر ونشر ایلدیکی اثر منظور عالی بیورلمسیله دردنجی رتبه‌دن نشان عالیٔ عثمانی و کوموش لیاقت مدالیه‌سیله تلطیف اولنمشدر .

میرمومی الیه ، رسم و صنایع نفیسه ایله متوغل اولدیغی جهتله ، مطبوعات یومیه و موقوته‌ده مختلف زمینلر اوزرینه بر چوق مقالات مفیده‌سی بولندیغی کبی ـ مصور علم نباتات ، آچه تاریخی ، وثائق قدیمهٔ ادبیه ، رهبر اصول ترجمه ، مشترك نوسال معلومات ، بروسه ـ قونیه سیاحتنامه‌سی ، قعریه جامع شریفی ، یکی قپو مولویخانه‌سی قونیه سیاحتی خاطراتی نامله‌ده شایان مطالعه اثرلری واردر .

بشیوز صحیفه‌یه قریب استانبولك وازمیتك احوال قدیمهٔ تاریخیه‌لرندن باحث اثرلری‌ده دردست انتشاردر .

یاد اعاظمك ، عنعنات ملیه‌نك ، ملیت ، عائله ، یورد ، وطن طویغولرینك انکشافی

خصوصنده‌کی تأثیراتی تقدیر ایدن ضیا بك ، مملکتمزده احتفال ملی‌نك ایلك متشبث و مرتجی اولمغله مباهیدر .

موجودیت ملیه‌مزك سرنامهٔ تجیلی اولان (استقلال عثمانی) نك اعیاد ملیه‌ورسمیه‌دن عدایدلسنه دائر ایلك متشبث اولمق اوزره (٣٢٤) ده مجلس مبعوثان ریاستنه کشیده ایلدیکی تلغرافنامه اوزرینه جریان ایدن مذاکره نتیجه‌سنده کرك اون تموزك و کرك یوم مبجل استقلالك تجیلنه و ایام مخصوصه‌دن عد ایدلسنه قرار ویرلمشدی .

بو تشبث ملیتپرورانه‌سنی فعلاً ده تظاهر ایتدیرمك اوزره ١٣٢٤ سنه‌سی کانون ثانینك اون دردنجی پنجشنبه کونی افشامی ، اولوقت هیئت تعلیمیه‌سی میانده بولندیغی لیلی نمونهٔ ترقی اعدادیسنده برچوق مبعوثین محترمه‌نك حضور وبرایکی یوز وطنپرورك اشتراکلریله ، ایلك دفعه اوله‌رق بو یوم استقلالی حقیقةً مطنطن وخاطرات تاریخیه‌یه مطابق صورتده تجیله موفق اولمشدی .

تاریخ عثمانینك دائما تجیل وتوقیر ایلدیکی رجال کزیدهٔ دولتدن صدر شهید صوقوللی محمد پاشا نامنه بر احتفال ملی احداث و هرسنه بونی اجرا ایتمکده اولدیغی کبی ، تاریخ جلادتی ، مناقب شهامتکاریسی داستان جهان اولان فاتح ابدی‌الاشتهارك ، استانبولده ایلك جمعه نمازینی ادا بیوردقلری یوم مقدسی تجیلاً دخی بر احتفال معظم ترتیبنه وبونی‌ده مکاتب عثمانیه طلبه‌سنك حضور واشتراکلریله هرسنه‌اجرا واحیایه موفق‌اولمش و اولمقده بولنمشدر .

آثاراسلافك، احیاسی وبالواسطه تربیهٔ‌ملیه‌نك انکشاف‌ایتدیرلمسی مقصدیله وقوعبولان نشریات مفیده‌سی استانبول محبلری جمعیتنجه موجب تقدیر کورلدیکندن، اعضالغه قبول و بوسنه وقوعبولان اجتماع عمومیده جمعیت مشارالیها مجلس اداره اعضالغنه واثارنفیسه وتبرکات مقدسهٔ اسلافك‌ضیاعدن محافظه‌سی مقصد خیریله اوقاف‌همایون نظارتجه تأسیسی قرارلشدیریلان (اوقاف اسلامیه موزه‌سی) نك نظامنامهٔ داخلیسنی تنظیم وتحریر ایچون تشکل ایدن هیئته مأمور و بوراده‌کی وظیفه‌سنی حسن ایفا ایدرك نظامنامهٔ مخصوصی موجبنجه ١٠ کانون اول ٣٢٩ سنه تاریخلی تذکرهٔ نظارتپناهی ایله مذکور موزه مجلس اداره اعضالغنه تعیین ووقف کتبخانه‌لرك اصلاحی ومدرسة‌المشایخك تأسیسی اسبابنی استکمال ایتمك اوزره تشکل ایدن قومیسیونلره‌ده مأمور ایدلمشدر .

بالقانلر حربنك بدایت ظهورنده ، غزاة محترمهٔ ملوکانه‌یه هر فرد حمیت مندکبی‌عرض خدمات ایتمك اوزره معارف نظارتنده تشکل‌ایدن هدیهٔ حربیه هیئتك اك‌فعال برعضوی اولمق اوزره چالیشمش و هیئت محترمهٔ مذکوره‌نك سائر اعضای حمیت شعاری همت ودلالتیله کرك‌درسعادتجه وکرك طشره‌جه مأمورین ومعلمین‌ومتعلمین وسائرحمیت‌مندانك مصروفیٔ مروتلریله بش‌بیك لیرایه یقین اعانه‌جمع وجلبی صورتیله‌ده وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفایه موفق اولمشدر .

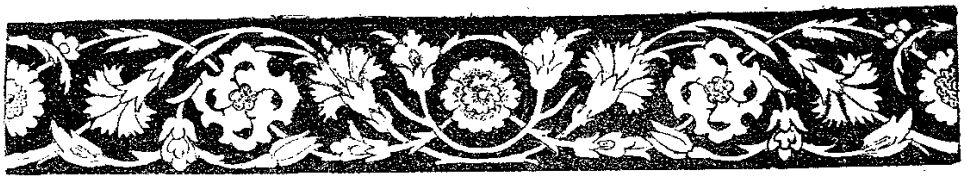

صنایع نفیسه

آثار اسلافه بر نظر

ماضیسنی، آنك آثار برکزیده‌سنی، عنعناتی استخفاف‌ایدن ملت کندینی محوه محکوم ایتمش دیمکدر . عثمانلی طرز معماریسنده باشلوجه اوچ طرز نقاشی کوریلور :

۱ — برنجیسی مؤسس ثانیٔ دولت ، چلبی سلطان محمدخان زماننده‌کی طرزنقاشی

۲ — ایکنجیسی خاقان مشارالیهك سلطان مصطفای ثالثك اواخر سلطنتلرینه قدر اولان مدتده‌کی اصول نقاشیه .

۳ — اوچنجیسی‌ده سلطان عبدالعزیز خانك دور همایونلرنده اتخاذ اولنان اصول تزیین‌در .

برنجی دورده وجوده کتوریلان آثارومبانیٔ عثمانیه آره‌سنده برچوق‌مشترك‌اساسلر، یکدیکرینه پك قریب اصول تزیین بولندیغی حالده ، ایکنجی و اوچنجی دورلرده ، اسلوب معماریمز ، صنعت سنکتراشی وتزیین وحتی تذهیب نقطهٔ نظرندن شایان دقت وتقدیر انکشافات وتکملاته مظهر اولمشدر .

بواوچ دورك خلاصهٔ تدقیقاتنه کیریشمه‌دن ، بدایت ظهور سلطنتده‌کی مأثرمدنیتی کوزدن کچیره‌لم :

مؤسس بنیان سلطنت عثمان غازی حضرتلری قره‌جه حصاری ، بیله‌جکی ، یکی شهری ومقرحکومت اتخاذ ایتدکدن صوکره برطاقم جوامع ، حمام یاپدیرمشلردر . بونلرك طرز انشالری تزیینات وتکلفاتدن وارسته وفقط متینلردر .

مخدوم عالیلری سلطان اورخان حضرتلری ایسه ، برآز دها توسیع ممالك ایتمکله هربرشهرده حتی بیوك قریه‌لرده بیله ، بررجامع ، مکتبلر ، جسیم حماملر ، عمارتلر ، تابخانه‌لر انشا ایتدیرمشلردرکه ، بونلرك عددی اوچیوزی متجاوزدر . بونلرك‌ده طرز انشالری رصین ، متین وهیئت عمومیه‌لری اعتباریله پدر محترملری زماننده یاپیلان‌مبانی‌یه پك مشابهدر .

سلطان مشارالیه زماننده بروسه‌ده انشا ایدیلان اك اسکی جامع ، اورخان جامعیدر . بومعبد معلا ، یونتمه طاشدن یاپلمشدر . هرطاشك آره‌سی قرمزی طوغله ایله تفریق وترصین ایدلمشدر .

جامعك قسم اساسیسی مستطیلدر. درسعادتده‌کی بایزید وعمود پاشا جامعلرنده اولدیغی

کبی جمله قپوسندن ایچری کیریلنجه اولدقجه واسع جناحلر واردر . محمود پاشا جامعنك طرز انشانی‌ده بوکا یقیندر .

محراب چیقنتیسی یوقدر . شایان دقتدرکه ، قبه‌لر اطرافنده پنجره‌لر واردر .

قپوسنك اوزرنده‌کی کتابه‌ده شوعباره‌لر یازیلیدر :

« امر هذه العمارة الشریفه السلطان الغزاة والمجاهدین اورخان بن عثمان بك طاب ثراها ـ فی سنة اربعین وسبعمائه (۷٤۲) وحرق ولدقرمان، ثم عمر الناظر وهو وزیر الاکبر بایزید پاشا با اشارة السلطان بن السلطان محمد بن بایزید خان خلد سلطانة فی سنة عشرین وثمانمائه (۸۲۰) . »

جامعك هیئت عمومیه‌سی پك بسیطدر . یالکز صوك جماعت محلنده مرمر ستونلر واردر .

پنجره‌لرك اوزرلری‌ده طوغله‌دن چوریلمش چیفته کمرلرله محاطدر. ایلك مبانیٔ اسلامیه بیزانس اصول معماریسنی تقلیداً یاپیلمش اولدیغندن ، اورخان جامعی‌ده بوطرز انشایه توفیقاً تأسیس اولنمشدر. خاقان مشارالیه زماننده ازنیقده انشا ایدیلان برمؤسسهٔ خیریه‌نك

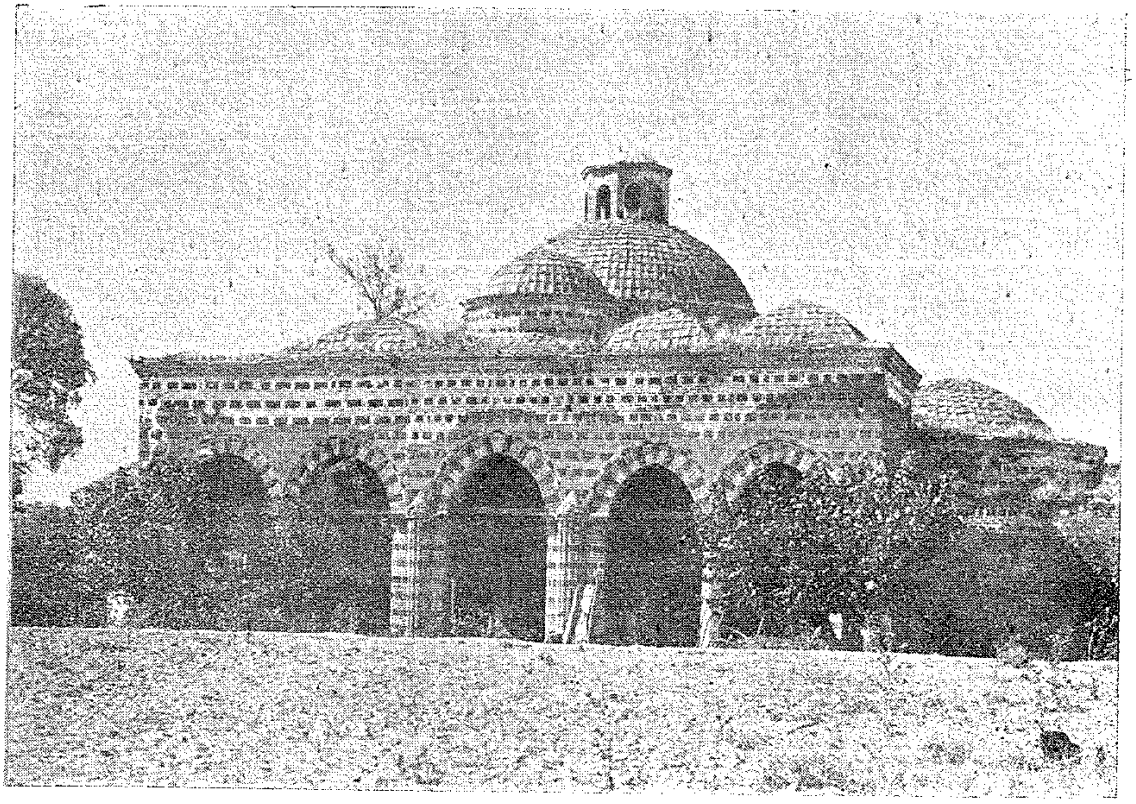

دور اورخان غازیده ازنیقده انشا ایدیلن ایلك عمارت عامره

رسمنی درج ایدیورم . شکلی اعتباریله بوبرتابخانه یعنی عمارت اولق لازمکلیور . فقط (هامر) بوراسنی مدرسه تخمین ایدیور .

بومؤسسه بیزانسلیلرك طرز معماریلرینی تقلیداً قرمزی طوغله‌دن انشا ایدلمش ، طوغله‌لرك اره‌لری خالص خوراسانله قاریشیق کرچله ترصین اولنمشدر .

بنانك جبهه‌سنده‌کی کمرلر ، ستونلر هپ طوغله‌دن یاپیلمشدر .
عثمانلیلر بوطرز انشایی چوجقه وکمال ظرافت وموفقیتله تطبیق واستعمال ایتمشلردر . بروسه‌ده ادرنه‌ده ، اماسیه‌ده استانبولده غایت ظریف نمونه‌لری واردر .
معلوم اولدیغی اوزره ، بیزانسلیلر بنالرنده قرمزی طوغله قوللانیرلردی . الك محتشم نمونه‌سی ادرنه قپوسی جوارنده « تکفور سرایی » درکه ، اسکی تاریخلرده ئه‌بدومون محکمه‌سی [Tribunal d'Hebdomon] دیه مشهوردر. سرایك بوصورتله تسمیه‌سنه کلنجه : ایمپراطور کنج تئودوز، سورلری قره‌جهتندن تمدید ایلدیکی زمانه‌قدر بوراسی استانبولك برمحله‌سی اولوب ایمپراطور قسطنطینك اثر بناسی اولان اسکی سورلره یدی نقطه یعنی یدی طاش آتمی بعد مسافه‌ده بولنمسندندر. استانبولك بوجهتده اسکی حدودی قعریه جامعنك قره‌کمرك جهتنه طوغری ایدی . اوتاریخده بومعبد سورلرك خارجنده بولندیغندن بوراسی استانبولك واروش یعنی برمحله‌سی حکمنده بولنورایدی . صوکره‌لری سورلر تمدید اولننجه معبددہ ایچریده قالمشدر . بوسرایه بو اسمی ویره‌ن ایمپراطور ژوستی‌نیه‌ن‌درکه ، تعمیر وتجدیدینه همت ایتمشدی. سرایك بانیسی بیوك قسطنطین‌در...
بعض مورخلر ، ازجمله (قونیه) نامیله براثر نشر ایدن (هوار) قونیه‌ده‌کی سلطان علاءالدین‌سلجوقی قصریله بوتکفورسرایی یکدیکریله‌مقایسه ایدیور . واره‌لرنده مشابهت تأسیسنه چالیشیور . چونکه بوقصرده طوغله‌دن یاپلمشدر .
شوقدرکه ، بیزانسلیلرك قوللاندقلری طوغله‌لر قرمزی‌وچاموری‌ده کذلك قرمزمتراق ایدی. انلرك انشاآتنده استعمال‌ایتدکلری خرج دوکولمش‌طوغله یعنی خوراسان ایدی.
علاءالدین قصرنده‌کی بالقونك طرزوهیئتی‌طبق بیزانس طرز معماریسنی اکدیرردی. بوایکی طرز بیننده‌کی مشابهتی اکلامق ایچون تکفور سرایی ایله قونیه‌ده‌کی علاءالدین قصرینی بربرینه تقریب ایتمك کافیدر . . .
بومناسبتله ، عرض ایده‌یم‌که ، ادرنه قپوسی جوارنده‌کی مذکور تکفور سرایی حقیقةً تدقیقه شایان اثاردندر .
هله ، استانبول جهتنه ناظر اولان‌جبهه‌سی، بالقونی، تزییناتی بالخاصه تماشایه‌لایقدر.

*
* *

عالم اسلامیت ومدنیته پك چوق خدمت ایتمش برتورك عائله‌سنك بزه ترك ایتدیکی قونیه‌ده‌کی بوقصر تاریخی، اوچ‌درت سنه اولنه کلنجه‌یه‌قدر شوکوردیکز هیئتده‌عرض دیدار لطافت ونفاست ایدیوردی .
فقط بزم‌تسیبمز وقدرناشناسلغمز نتیجه‌سی‌اوله‌رق برکیجه بردن بره کوچه‌رك‌بوکون تراب وغباردن متشکل برکتله حالنده ملته عرض چهرهٔ تأثر ونفرت ایدییور ...
بیقلمه‌دن اولکی رسمنی درج ایدییورم . . .

*
* *

سلطان اورخان غازینك‌خواص یارانندن‌وسلطنت‌سنیهٔ عثمانیه‌نك تشکیلات اداریه‌سنده واقفانه ، کارشناسانه خدمات مقبوله‌سی مسبوق اولان‌رجال محترمه‌دن چاندارلی خیرالدین

پاشانك ازنیقده معمار موسی اغایه یاپدیردقلری جامع داخلاً پك لطیف ، نظرربادر. هله چینی‌لری غایت قیمتدار ومصنعدر .

قونیه‌ده علاءالدین قصرینك خرابه‌لری

بوندن طولایی چینیلی جامع نامیله معروفدر . بومعبد لطیفك رسمنی ارائه ایدیورم . صوك جماعت محلنی تشکیل ایدن اقسام یعنی قبه ، کمر ، ستون ومرمر اویمه تزیینات ودیرك باشلقلری عثمانلی معماریسنده مجوهری دینیلن اصوله یقیندر . فقط سلطان‌بایزید جامعیله سلیمانیه جامعلری قدر اینجه وظریف دکلدر. بوجامعك دیرك باشلقلرنده کوریلان وطرز مجوهری اطلاق اولنان اصول تزیینك موجدی معمار خیرالدین ویا کمال‌الدیندر . چونکه بعض اثرلرده کمال‌الدین، وقوسقه‌ده ایکن کچن حریقده محترق اولان تربه‌سنده معلق برلوحه‌ده معمار خیرالدین دیه یازیلیدی . هرنه‌ایسه . . .

جاندارلی خیرالدین پاشا جامعنك قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده جلی خط ایله :- امر انشاء هذالمسجد ملك‌العلما والوزرا خیرالدین پاشا - نور مرقده سنهٔ ثمانین وسبعمأ «٨٧٠» - وقع اتمامه‌سنة اربع وتسعین وسبعمأ «٧٩٤» عباره‌لری یازیلیدر. بوکتابه‌نك صاغ طرفنده وچارچوه‌سنك خارجنده (حاجی‌پاشا بن موسی) عباره‌سی منقوشدر . بوحاجی پاشانك اسمی نه‌مناسبتله اورایه یازلدیغنی اکلایامدم . خیرالدین پاشانك تاریخ ارتحالی (٧٨٨) - مدت صدارتی (٢٥) در .

حال بوکه ، فوطوغرافنده‌کی عباره‌ده ایمپراطور قسطنطین طرفندن یاپدیرلمش برکلیسا اولمق اوزره مذکوردر .

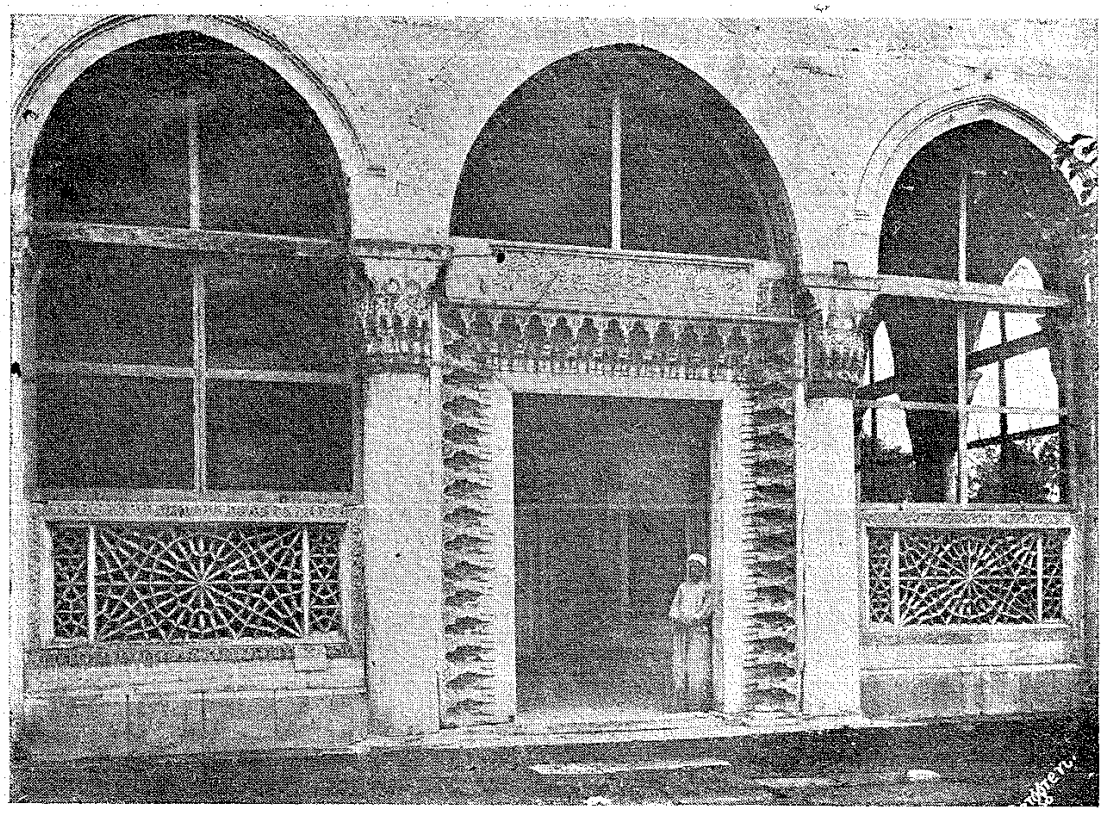

ازنیقده چاندارلی خیرالدین پاشا جامع شریفی

(شارل تکسیه)ده بوصورتله قید ایدرك ازنیقك (متروپولی) یعنی بیوك کلیساسی اولدیغنی خبر ویریبور . واقعا قبه‌سنك طرز انشاسی بونی کوستریبور . صوك جماعت محلنك دیوارلرنده ، جمله قپوسنك طرفیننده غایت نفیس وظریف چینی‌لر واردر .

بوکاشیلر [*] اوقدر لطیف ومحتشمدرکه ، هرپارچه‌سنده‌کی نقوش والواندن متشکل منظومهٔ آهنك قارشوسنده ، صانع وعاملنك رقت حس وخیالنه حیران اولمامق قابل دکلدر .

[*] (کاش) ، عجمستانده‌کی (کاشان) دیدکاری بلده‌در . بوراسی دخی نفیس چینی‌لر یاپلدیغندن ، بلده‌یه اضافةً بونلره کاش دینمشدر .

بومعبد لطیفك منارەسی ، ازنیق معمولات نفیسەسندن مینالی طوغلەلرله وچینیلرله خیره ساز عیوندر . بوطرز نظر فریبده منارەلر ، اماسیەده ، سیواسده ، قونیەده وقرەمانده چوقدر .

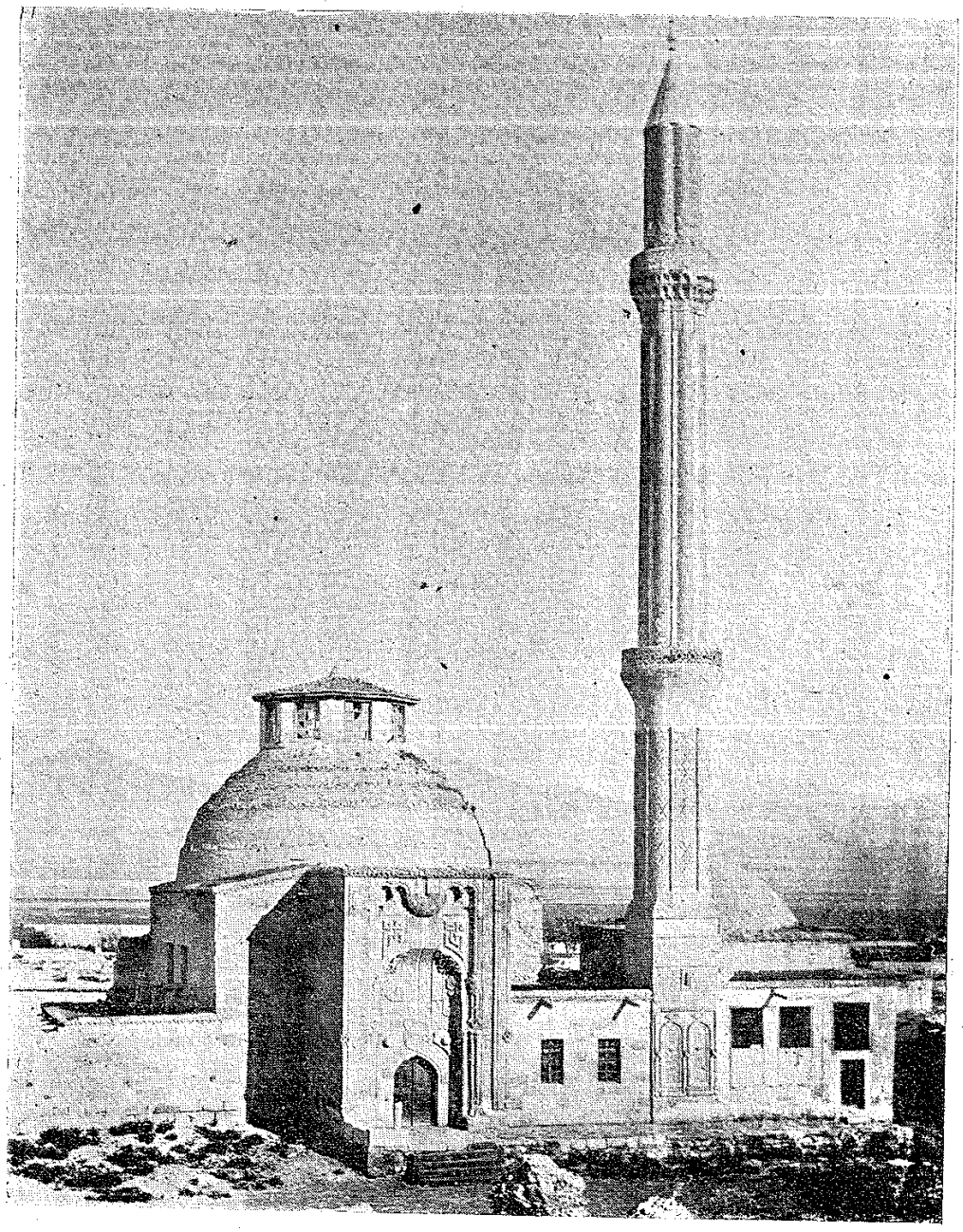

قونیەده اینجه منارەلی مدرسه

بودرجه لطیف وعیوز آرا منارەلرك یاننده بزم منارەلرمز کولکەده قالیر دیمش اولسەم ، مبالغه ایتمەمش اولورم . شایان قیدوتذکاردرکه ، بوطرزدەکی منارەلر بواقلیمه مخصوص کبیدر .

قونیەدەکی صیرچەلی منارەنك رسمنی ارائه ایدییورم. دقتله باقیلورسه لطافتی، صنعت

بدیعه کاریسی اکلاشیلور . فقط تأسف اولنورکه ، بومناره‌ده ییقلمشدر . بوکوردیکز رسم بش التی سنه اولکی حالنی تصویر ایدیور . بورسم شمدی بر ظل وخیال کبی حافظه‌مزده قالمشدر ؛ بوراده‌ده تکرار ایدییورم ، بزم قدر ماضیسی حقنده اثارلاقیدی کوسترن بر ملت دها یوقدر !

قره‌مان بلده‌سنده ، قره‌مانی ابراهیم بکك تأسیس کرده‌سی اولان جامع وتربه‌نك مناره‌سنی کچن سنه کوردم ... ازنیقك اك لطیف مینالی طوغله‌لرندن یاپیلمشدر. ازنیق، چینی معمولاتندن طولایی (چینیلی‌ازنیق) نامیله مشهور ایدی .

سلطان مرادخداوندکار (٧٦٣) سنه‌سی روم ایلی‌یه کچدکلری زمان بروسه قاضیسی چاندارلی قره خلیلی منحصراً عسا کری بیننده‌کی دعاوی‌یی وخصوصات شرعیه‌یی‌رؤیت وفصل ایتمك اوزره قاضی‌عسکر نصب وتعیین بیورمشلردی . ایشته کوریلیورکه ، تاریخ عثمانیده ایلك قاضیعسکر چاندارلی قره خلیل افندی وایلك وزیر اعظمده علاءالدین پاشادر . ایشته بوایکی منصب ، حیات دولتده برر عنعنهٔ ملیه‌در . بونی توقیر ومحافظه ایده‌لم . . .

چاندارلی ، سلطان اورخانك التماسلریله اجرای احکام شرعیه‌یه نصب وازنیق وبیله‌جك قصبه‌لرنده سجاده نشین شرع مبین اولمشلردی .

قره‌مانلی ابراهیم بکك مناره‌سی قسماً لطافتنی محافظه ایدیورسه‌ده ، اثار سائرهٔ نفیسه کبی بوده بخت وطالعه ترك ایدلدیکندن ، کونك برنده بونك یالکز ظل خیالیسنی تماشا ایتمکله متألم اوله‌جغز ! . .

بومناسبتله عرض ایده‌یم‌که ، اناطولینك اك ایصسز شهر وقصبه‌لرنده بوکبی انافس اثار، کوندن کونه غائب اولمقده‌در . آیاثلوقده کائن ، بعضیلری طرفندن یاوز سلطان سلیمه عطف ایدیلان وبعضیلرنجه آیدین بکلرینه اسناد اولنان بر جامعك درون و خارجنده‌کی تزیینات معماریه‌یی مورخلر ، سیاحلر توصیف ایتمکله قانامیورلر؛ حتی اناطولیده‌اثارعتیقه تدقیقاتیله بر خیلی طولاشمش اولان قونت (دوفورین) بوجامع لطیفدن بحث ایدرکن دیورکه : « عرب طرز معماریسنك اك قیمتدار بر نمونه‌سی اولوب ، کرك پلانی‌وکرك طرز انشاسی نقطهٔ نظرندن (الحمراء) یه مرجحدر . . . » بوجامعك نه زمان انشا ایدلدیکنی مبین کتابه‌سی قالمامش ایسه‌ده ، آیدین بکلرندن بری طرفندن یاپدیرلدیغی تخمین اولنه‌بیلور . بوبکلرك میلادك (١٣٠٠) تاریخندن (١٤٢٣) سنه‌سنه قدر آیدینده اجرای حکومت ایتدکلری نظر دقته آلنورسه ، بومعبد احتشامنمونك سلالهٔ مذکوره‌نك دردنجیسی اولان و (١٣٤٨) دن (١٣٩٠)ه قدر اجرای حکومت ایدن عیسی بك طرفندن یاپدیرلدیغی احتمالی واردر. زیرا بوذات فضلادن ایدی . . . آیاثلوغه دائر ، رهبر سیاحین نامیله بر اثر نشر ایده‌ن وه‌به‌ر، بوجامعدن بحث ایتدیکی صره‌ده ، قدمادن بعضیلرینك ذهابی کبی بوراسنك آ(یایانی) کلیساسندن معدل‌اولدیغنی آچیقدن آچیغه سویلیور .

*
* *

آناطولینك قدیم بر تورك عائله‌سنك بزه ترك ایتدیکی بونادرهٔ صنعتك بوکون‌نه‌حالده اولدیغنی سویلیه‌میه‌جکم ؛ تفصیلات ارزو ایدن (وه‌به‌ر) ك اثرینی اوقوسون ! درونك تزییناتنی ، محرابنك مرمر ستونلرینك ، کمرلرینك قپولرینك لطافت وظرافتنی نقوش وتجملاتنی، خلاصه‌عرب‌وعجم‌وتورك سانحات‌فکریه ومعماریه‌سنك‌نه‌یمان مأثر معرفت ومدنیت وجوده کتورمش اولدیغنی‌اوراده کورسون اکلاسون، فقط‌انصاف ایتسون...

اك نفیس طوغله‌لردن انشا ایدلمش اولان مناره‌سی مائل انهدام . اولطیف اثرك کلاهی دوشمش ، شمدی متروك بر فابریقه باجاسی کبی کورینیورمش .

قره‌مانده تورك‌صنایع نفیسه‌سنك قیمتدار براثری دها واردرکه، بوده سلطان مراد ثانی‌نك همشیره‌سی‌وقره‌مانی ابراهیم بکك زوجه‌سی نفیسه‌سلطانك مدرسه‌سیدر. بوعصرده یاپیلان آثار سائره کبی بونك جبهه‌سی برطاقم عبارات شریفه ونقوش خرده‌کاری ایله پرزیب ولطافتدر. تأسف اولنورکه، پك محترم برمخدره اولان مشار الیهانك‌صندوقه‌سی بیله قالمامش ! . . .

*
* *

ازنیقده‌کی مؤسسهٔ خیریه‌نك قبه‌لری ، سائر جامع قبه‌لری کبی‌در . . . و اطرافی پنجره‌سزدر . یالکز قبه‌نك تپه‌سنده اسطوانی الشکل بر چیقنتی واردر ، بونك اطرافی جاملیدر . قبه‌لرك تپه‌لرنده کوریلان شوچیقنتی بروسه‌ده‌کی آثار عثمانیه‌ده وقونیه آثار سلجوقیه‌سنده‌ده کوریلور .

صوکره‌لری بیوك قبه‌لرده‌کی بواصول انشائی ، استانبولده بولنان بعض مبانیده‌ده تطبیق ایدلمش ازجمله طوپقپو سرای همایونی داخلنده‌کی بعض دوائرك ، قوجه معمار سنانك‌اشهر اثارندن اولان‌ویقینده اوقاف اسلامیه موزه‌سی‌اتخاذی مقرربولنان‌سلیمانیه‌ده‌کی اسکی عمارتك وبیوجك حماملرك وسلطان احمد عمارتنك قبه‌لری هپ بوطرزده‌در .

صوکره‌لری ، ایاصوفیه معبدینك طرز انشاسنی تقلیداً ، جوامعك مرکز قبه‌لرینك اطرافنه پنجره‌لر انشاسی اصولی تعمم ایتمشدر .

شهید مغفور سلطان مراد خداوندکار حضرتلری طبعاً ظرافت واحتشامه مائل بر خاقان کریم الشیم اولدقلرندن روم معمارلرندن (خریستو دولو) یی نزد ملوکانه‌لرینه جلب ایله بروسه‌ده چکرکه نام محلده حالا پابرجای رصانت اولان جامع شریفی یاپدیر - مشلردرکه ، بوبنانك طرز انشاسی ، قسماً بیزانتن اصولنه مطابقدر .

انجق ، خاقان مشار الیه والدهٔ ماجده‌لری نیلوفر خاتونك طبع ظریفانه‌لرینه اتباعاً اقصای ممالك شرقیه‌دن ، فن معماریده ماهر اوسته‌لر جلب ایدرك براصول معمارینك تأسیسنه همت بیوردیلر . بومعمارلر ، مقر سلطنته کلدکلرنده ازنیقده ، نیلوفر نامیله معروف بیوك برحمام ومدرسه وچینیلی‌جامع وعمارت کبی مؤسسات خیریه ونافعه‌وجوده کتیردیلر .

چکرکه‌ده‌کی جامع معلانك طرز وتاریخ انشاسی حقنده مختلف روایت واردر . (اناطولی) نامیله بیوجك براثر نشرایدن (شارل‌تکسیه)، بومعبدك بالذات خداوندکار

غازی طرفندن روم معمارلرینه یاپدیرلدیغنی سویلیور . بعضیلری‌ده بیزانسلیلر زماننـدن قاله برکلیسادن معدل اولدیغنی خبر ویریورلر .

واقعا بومعبدك طرز انشاسی وخارجاً اصول تزیینی وهله جبهه‌سی (غوتیق) طرز معماریسنه مطابق، کمرلری‌ده بوطرزده ایسه‌ده، خداوندکار حضرتلرینك اثارمدنیه‌لرنده روم معمارلری استخدام ایتدیکی قیدینه باقیلورسه ، بونك‌ده انلر واسطه‌سیله وبیزانس طرز معماریسنده یاپدیرلدیغی قناعتی حاصل اولور. قبه‌سی سائر معابد اسلامیه کبی‌یوکسك دکلدر . باصیقدر . اولیا چلبی‌ده خداوندکار غازینك بروسه‌ده انشـا ایتدیردیکی بعض مبانیده روم معمارلری استخدام ایتدیکنی خبر ویریور. نه‌اولورسه اولسون بومعبدقدیم بروسه‌ده‌کی سائر جوامع شریفه کبی محتشم دکلدر ، خارج وداخلی بسیطدر، درونده چینی تزیناتی یوقدر . رشید ممتاز پاشـانك والیلکی زماننده بوراسی مکمل تعمیر ایدلمشدر .

بروسه‌ده سلطان اورخان وچلبی سلطان محمد خان دور سلطنتلرنده یاپیلمش بعض مزار طاشلری کوردمکه ، کندیلرینه مخصوص بر اسلوبی ، بر طرز تزیینی ایله شایان دقتدر. بوطرز تزیین بزده برقاچ عصرقدر دوام ایده‌بیلمشدر. سیواسده ، اماسیه‌ده، قره‌مانده ، قونیه‌ده ، بروسه‌ده ، طوقاتده، قلعهٔ سلطانیه‌یه تابع چارداقده استانبولده، اسـکدار ، ایوب سـلطان ، ادرنه قپوسی مزارلقلرنده پك لطیف نمونه‌لری واردر . بوده کوستریبورکه ، بزده وقتیله صنعت معماریده اواسون بر مسلك مخصوص، برفکر تعقیب وارمش .

بوجامع حقنده بوقدر تفصیلاتی کافی کوره‌رك خداوندکار غازی زماننه کچیریبورم :

خداوندکار غازی دوری

خداوندکار غازی حضرتلری، بعض تاریخلرمزده تفصیل اولندیغی اوزره، بروسه‌ده حالا (شهادت جامعی) جوارنده ودائرهٔ عسکریه‌نك بولندیغی ساحه‌ده محتشم برسرای یاپدیرمشدی . کرمیان زاده کریمه‌سنك شهزاده ییلدیرم بایزید ایله دوکونلری ایشـته بوسرای عالیده اعلان واجرا ایدلمشدر .

دوکون هدیه‌سی اولمق اوزره آیدین ، منتشا ، قسطمونی وقره‌مان بکلرینك تقدیم ایتدکلری اشیای نفیسه حقنده برفکر پیدا ایتمك ایچون اسکی تاریخلره مراجعت ایتملی.

بوسرای محتشـمك ابنیه‌سـندن ماعدا خیابانی ، حدیقه‌سی‌ده پك لطافتپیرا ایمش . درونده‌کی شلاله‌لر ، صو جدوللری کونا کون اشجار و ازهار پك زیاده شایان‌توصیف وتماشا ایمش .

بوسرای هندوستان وایرانده‌کی مکلف قصرلر قدر مزین واحتشامنمون ایمش .

بوسرایك انشاسی قوصوه ملحمهٔ کبراسنك دهشت‌نمون اولدیغی هنکامه مصادف‌ایدی. حضرت خداوندکار ، اعاظم وا کابر دولت وامنای امتی بوسرایه جمع ایله جامع شریفی کشاد وهمان اوراده رسم وداعی پك‌حزین برصورتده ادا وایفادن صوکره عنان‌شوکتی

روم ایلی‌یه یعنی قوصوه میدانه توجیه ایتمش ایدی . هلال ایله صلیبك چارپیشدیغی یعنی متعصب ومحترص اوروپا دول خریستیانیه‌سنك عثمانلی تورکلری اوزرینه عقورانه صالدیردیغی شو محاربه‌ده ، خاقان مشار الیه نائل رتبهٔ رفیعهٔ شهادت اولمسی حسبیله ، اثر خیرلری اولان جامعه‌ده ابدی بر خاطرهٔ حزن آور اولمق اوزره شهادت جامعی) دنیلدی .

اوت ! بوبر خاطرهٔ حزن آوردر ؛ بونکله برابر خصمای دین ودولتمز حقنده‌ده لایموت بر وسیلهٔ غیض وانتقامدر ؛ ملت بوشهادت جامعنی زیارت ایتدکجه ، صوك بالقانلر حربنده کورلدیکی اوزره ، حقمزده‌کی ابدی وفطری حسیات سباعانه‌لرینی بردرلو تسکین ایده‌میان میلوشلرك ، لازارلرك احفاد واعوانه قارشو بسلدیکی حس مشروع انتقامی اونوتماملی وبوحس نجیب ملی‌یی اولاد واحفاده‌ده تلقین ایتملی ! . . .

بروسه‌لیلرك پك علوی ، جداً شایان امتثال بر عنعنهٔ دینیه وملیه‌لری واردر . هریاتسو نمازینی متعاقب جماعت مسلمین جامعدن چیقارق طوغریجه خاقان شهید ومغفورك تربهٔ معلالری نیاز پنجره‌سی اوکنه کله‌رك صف بستهٔ احترام اولدقلری حالده دعالر ، فاتحه‌لر تلاوتیله روان پاکی شاد ایدرلر . نه‌مستحسن ، نه‌علوی براحتفال دینی‌وملی!.. مملکتمزك کوشه‌سنده ، بوجاغنده بونك کبی ، نیجه خواطر ملیه واردرکه ، بزاونلری هیچ دوشونمیز . . . تاریخ استقلالمزك سرنامهٔ مباهاتی اولان قره‌جه حصارك علویت معنویه ومناقب ملیه‌سنی هیچ خاطره کتیریورمی‌یز ؟!.

یلدیرم بایزید دوری

سلطان یلدیرم بایزید خانك دور سلطنتنه نقل کلام ایدیلنجه ، مقر سلطنت اولان بروسه‌ده « اولو جامع » نامنده بیوك بر معبدله بیمار خانه ، ارکنه صویی اوزرینه جسیم و مصنع بر کوپری یاپدیرمشلر و ادرنه‌ده‌کی اسکی بایزید جامعنی بنا و احیا ایتدیرمشلردرکه ، بونلرك هر بری آیری آیری تدقیقه شایان مأثر کزیدهٔ معرفتدندر .

باخصوص ارکنه اوزرنده‌کی کوپری رصانتی اعتباریله ، بتون قواعد و اساسات فنیه و هندسیه‌یی احتوا ایتدیکی جهتله ، معمارلرمز ایچون پك زیاده تدقیق ایدلملی‌در .

اولو جامع ، عثمانلیلرك علویت حس و فکرلرینك تمثالی عدینه لایقدر . عثمانلیلر روحك طبقات علویه‌ده‌کی سیرانی کوسترمك وبووسیله ایله انسانلری معالیات اخلاقیه‌یه سوق واماله ایلمك ایچون، بالخاصه معبدلرنده دائماعلویت واحتشام اساسلرینی ارامشلردر. حال بوکه سرایلرینه معبدلری قدر وسعت واحتشام ویرمه‌ملری هپ بوحکمت اخلاقیه‌دن انبعاث ایتمشدر دیه‌بیلورم . . .

بو جامع ، شهرك وسطنده فرح و دلنشین بر معبددر . انشاسنه سلطان مراد خداوندکار زماننده باشلانه‌رق یلدیرم زماننده و (٧٩٧) تاریخنده بر قسمی اتمام و بانیٔ ثانیٔ دولت چلبی سلطان محمد خانك هنکام سلطنتلرنده اکمال ایدلمشدر .

خارجاً پك بسیطدر . درو دیوارنده مزینات یوقدر ، درونی مرمر ستونلر ، آویزه تزینات ایله رونقدار دکلسه‌ده، محرابی الوان مختلفه‌ده نقوش وازهار کوناکون

ایله نظره پیرادر . محرابی تلوین و تزیین ایدن رسام ، مرحوم توفیق پاشادرکه ، جنتمکان سلطان عبدالعزیز خانك هنکام سلطنتلرنده بروسه‌ده اقامت ایتدیرلدیکی اثناده بو خدمت مبروره‌سنی ایفا ایتمشدر .

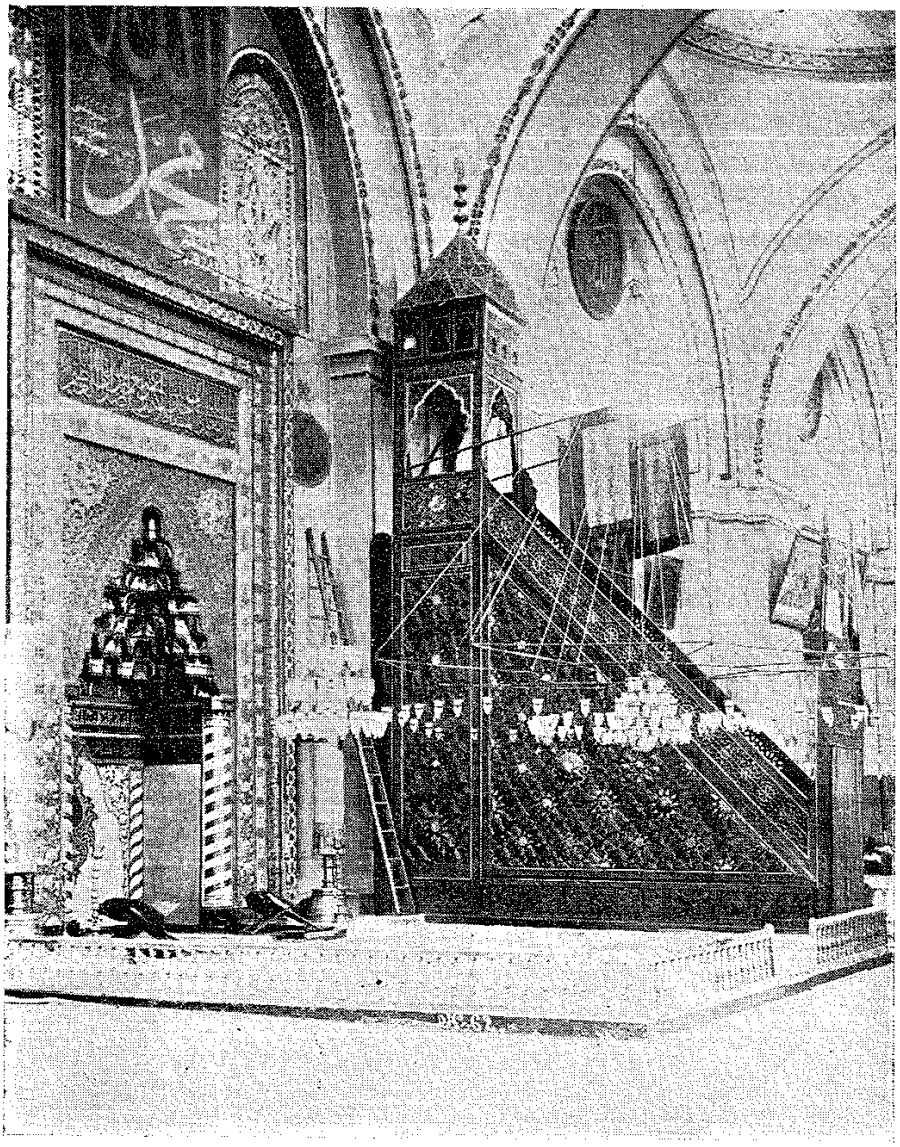

بروسه‌ده اولو جامع شریف

شوراسنی سویلك لازمکلورکه ، محرابك بو تزیناتی بر رسامك قدرت ترسیمیه‌سنی کوسترر . بزم ارادیغمز ذوق معماریٔ ملیی هیچ بر زمان تجسم ایتدیره‌مز . . .

دیوارلرنده‌کی خطوط نفیسه و نادره، مهرهٔ خطاطاندن شفیق بکله سلطان عبدالعزیز خان مرحومك سکه‌زن باشیسی مرحوم فتاح افندینك اثر خامهٔ بدیعه کاریسیدر . بو خطلر پك قیمتداردر و جداً تدقیق و تماشایه لایق الواح کیزیده‌در . بروسه‌یی زیارت ایده‌جکلره توصیه ایدرم .

بوجامعك قبله‌جهتنده‌کی نجره‌لری درسعادتده سلیمانیه‌جامع شریفنك محراب جهتنده‌کی

پنجره‌لری کبی ، موزاییق واری رنکارنك صیرچه‌لرله پرزیب و لطافتدر . عثمانلیلر بو نوع چارچوه‌لری بعض معابد قدیمه‌ده‌کی موزاییقلردن اقتباس ایدرك و فقط دها ظریف بر شکل و صورته افراغ ایلیه‌رك تطبیق ایتمشلردر .

معمارسنان دوری بو طرزده‌کی پنجره‌لرك ، دور تکاملی عد اولنه‌بیلور . مع‌مافیه، پنجره‌لری بو طرزده تزیین اصولی دها صوکره‌لری‌ده دوام ایتمشدر . سلطان احمد اول وکوپری باشنده‌کی یکی‌جامعلرده بونك پك لطیف نمونه‌لرینه تصادف ایدیلیور .

زمانمزده‌ده، بو طرزده پنجره‌لر اعمال ایدلمکده‌در . حتی یکی جامعله ، طوپخانه‌ده‌کی قلنج علی پاشا جامعنك مرور زمان ایله خراب اولان موزاییق چارچوه‌لری اولدقجه ظریف بر شکلده تجدید اولندی .

فقط طوغریسنی سویلمك لازمکلورسه ، اسکی صنعت ، اسکی ظرافت ، اینجه‌لك ، باخصوص پارچه جاملرك ترکیبنده‌کی اینجه‌لك یوق . . . مع‌مافیه ، بوکاده ممنون اولورز . . .

شمدی ، بو موزاییق جاملری اعمال ایدن واردر .

بو جامعك منبری‌ده پك مصنعدر؛ آبانوزدن معمولدر وهر طرفی نقوش هندسه‌کاری ایله لطافتپیرادر .

اوزرنده « السلطان المعظم مراد خان مما عمل بتاریخ سنة اربعین وثمانماء ـ ٨٤٠ » عباره‌سی یازیلیدر . منبری یاپان (عثمان) اسمنده بر استاد معرفتدر. فقط بو اوسطه نره‌لی‌در ، بونی تعیین ایده‌جك المزده بر وثیقه یوقدر . . .

*
* *

قونیه‌ده‌کی سلطان علاءالدین جامعنك منبری‌ده بو طرز و شکلده ایشلنمش آبانوز اغاجندندر . بونك‌ده صانعی نامنده بر داهیدر . بو اسکی منبرك طرز اعمالی ، تزیینی باخصوص شکلی یکدیکرینك همان‌همان عینی اولدیغنه باقیلورسه، صنایع وعاملرینك اناطولی اهالیسندن اولدقلرینه حکم ایتمك لازمکلور .

*
* *

اعتراف ایده‌لم که ، بز ، اوکریم و جوانمرد و معرفتپیرا اسلافك احفادی ، وارث مدنیتلری دکلز . چونکه قبضهٔ تصرفمزه کچن بلاده یا قدیماً بولدیغمز اثاره و یاخود اسلافمزك مأثر معرفتلرینه قارشی بیوك بر لاقیدی کوسترمیشز وحالاً ده کوستریورز . بیله‌میورزکه ، بو مأثر سالفه ، بو مدنیت سابقه برشخصك، بر دائره‌نك مالی‌دکلدر . بونلر بالخاصه قدرشناسان اخلافك مال مشترکی ، میراث معنویسیدر . بونلرك حسن محافظه‌سنده هپمز عین درجه‌ده علاقه‌دارز . بونلره اوزادیله‌جق دست تجاوزدن هپمز متأثر اوله‌رق اوازهٔ شکایتمزی رفع ایتملیز . چونکه مسئولیتمز مشترکدر .. . ماضی‌یه حرمت مأثر اسلافه رعایت بر وجیبهٔ ملیه‌در .

کوزمزك اوکنده الك کزیده اثاره ، مقدس طانمش متروکاته اطالهٔ دست تجاوز اولنیورده کیمسه سسنی چیقارمیور، و صانکه بواثارك، بو میراث معنوینك محافظه‌سنده

وجداناً علاقه‌دار دکلیشزکبی متجاوزینه قارشو کوز یومویورز . . .

بو دورده ، اماسیه‌ده‌ده بعض مبانیٔ خیریه وجوده کتیرلمشدر ؛ قواعد معماریه‌نك بزده، هنوز انکشافه‌باشلادیغی برزمانه مصادف اولان مبانیٔ مذکوره تکلفات‌صناعیه‌دن عاری اولمغله برابر متینلر ، رصینلر .

چلبی سلطان محمد دوری

بو دور، مقدمه‌دم سویلدیکم وجهله ، معماریٔ عثمانینك دور انکشافیدر . زیرا بو دوردن اعتباراً سلطان مصطفای ثالث‌زمانه‌قدر اصول معماری طریق انکشاف‌وتکاملده دوام ایتمش‌در . کرچه بو مدت ظرفنده انحطاطه دلالت ایده‌جك بعض مستثنا اثاره تصادف ایدیلورسه‌ده، عمومیتی اعتباریله مقبولدر، نظره پیرادر ، باخصوص کندیلرینه مخصوص بر اسلوبی ، بر طرز تزیین و روشی واردر .

معماریٔ عثمانیده بو انحطاطك اسباب و عواملنی اشاغیده ذکر ایده‌جکم .

بو اوچ دورك آیری آیری و بعضاً‌ده مشترك علامات ممیزه‌سی ، خاصهٔ فارقه‌سی واردر. ایشته بواوصاف ممیزهٔ اساسیه دلالتیله درکه، اثار مذکوره‌نك هانکی دورلره عائد اولدیغنی تدقیق و تفریق ایتمك قابلدر .

طرز معماریمزده مشهود اولان بواساسات مشترکه ، صنایع نفیسه‌نك بر شعبهٔ مهمی اولان اخشاب و معدنی اوانی اوزرنده‌کی اویمه‌جیلقده، صدفچیلکده دهابارز برصورتده تجلی ایدر .

دردست کشاد بولنان اوقاف اسلامیه موزه‌سنده باقر وطونج اوزرینه ایشلنمش برطاقم اوانی‌یه تصادف ایتدك‌که ، هانکی تاریخده اعمال ایدلدکلرینه دائر اوزرلرنده بر علامت ، بر اشارت بولنمدیغی حالده ، اویمالرینك ایشلنمسندن ، چیچکلرك طرزترسیم وتمثیلندن وبتون معناسیله عمومی ایشلرندن بو اوانی واشیانك اعمال ایدلدیکی عصری بر درجه‌یه قدر تعیین ایتمك قابلدر .

بواشیای نفیسه بومتروکات قدیمه میاننده صدف ایشلری‌ده پك قاراقته‌ریستیك‌در .

بواشیای نفیسه ایچنده برجهت دها نظره چارپارکه ، اوده برطاقمنك صرف تورك ومسلمان سانحات والهاماتی اثری اوله‌رق وجوده کتیرلمش ، برچوغنك‌ده غربك تأثیریله حصوله کلمش اولمسیدر .

* * *

اصول معماری وتزییناتده غربك تأثیراتی نه‌زمان باشلامشدر ؟

شمدی بوجهتی تدقیق ایده‌لم :

اولا شونی سویلیه‌لم که ، قاعدهٔ عمومیه اوله‌رق، عثمانلی معمارلغنده اقسام‌انشائیه‌نك فرط تزیینات ایله خللدار اولمامسنه پك زیاده دقت‌واعتنا لازم کلدیکندن منحوت‌اوله‌رق فضله مجسم تزیینات اجراسی تجویز اولنمز،بتون تزیینات، ارکان بنانك‌منظرهٔ هندسیه‌سنه

خلل کتیرمیه‌جك درجه‌ده غایت رقیق یاپیلور ؛ حتی برطاقم مستحاثه‌لر کبی ، خفیف آثار نقشیه طرزنده اولمی‌در .

بزم معماریمزده ، قاعده‌سنه کوره ، تزیینات وتجملات یا تذهیب ویاخود نقش ایله اولور . بونوع نقشلرده رنکلرك بربرندن آیری اولمسی اقتضا ایدر . بعض اسکی سجاده‌لرله هند شاللرنده کورلدیکی کبی نقشلرك رنکلری ودال‌وچیچکلرك اقسام مختلفه‌سی ظاهر اولمی‌در . تزیینات نقشیه‌ده مفرداته زیاده اعتنا ایتمك لطافتی محل عدایدلمکده‌در .

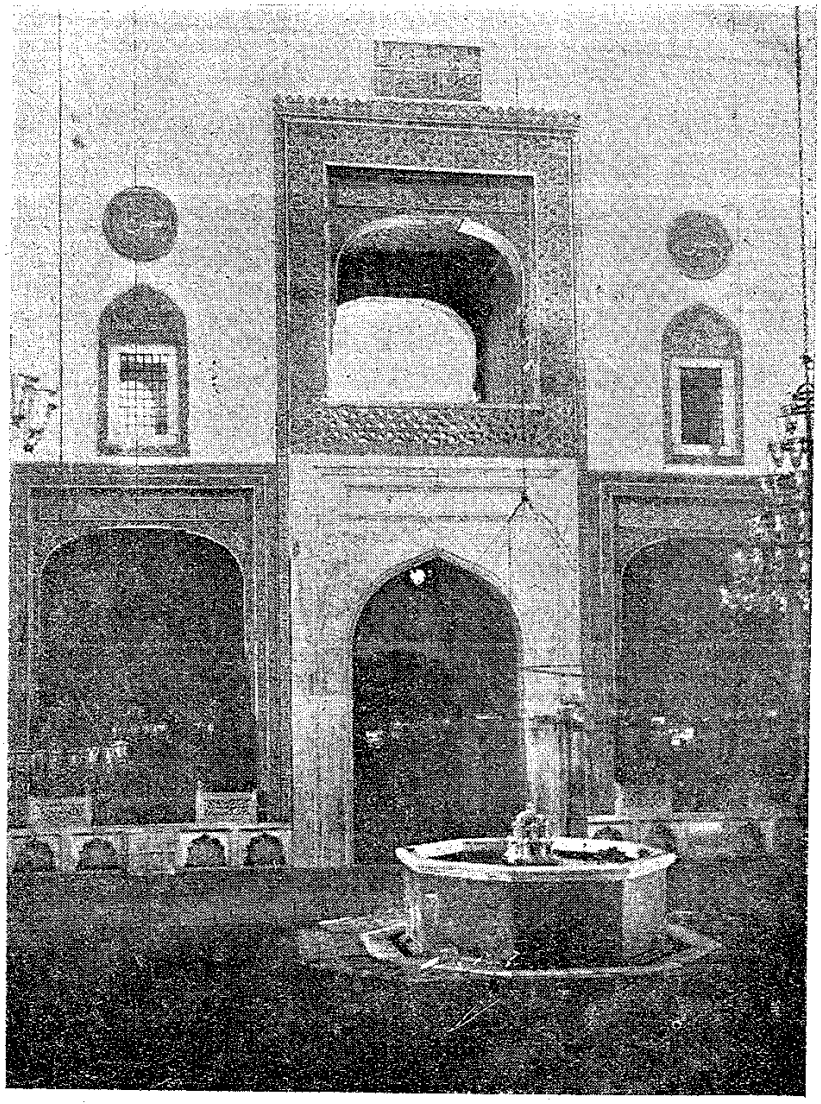

بروسه‌ده یشیل جامع شریفنك مدخلی

ارباب وقوفك تدقیقات‌ومطالعاتنه نظرا ، بوحال اکثریا مشهود اولدیغی اوزره‌چینی ، کاشی اوزرینه یاپیلمش تزیناتك استعمال وتطبیقندن منبعث اولدیغی ایچون بر وقتلر چینی‌لرك انظار رغبتدن دوشمه‌سنه سبب اولمشدر .

*
* *

سلطان احمد خان ثالثك دور سلطنتلرنده معماریٔ عثمانینك قواعد اساسیه‌سی وطرز انشاده اوته‌دنبری اتخاذ وتطبیق ایدلمش اصوله وصنعت ملیه‌یه خاص اولان اشکال وطروز هنوز معتبر وباقی ایدیسه‌ده ، تزییناتده کلی تبدل وتغیر حاصل اولمش ، اسکی اصوله‌کی تزیینات وتجملاته بدل یالکز دوکون چیچکی اشکالنك نقش وترسیمیله اکتفایه باشلانمشدی .

بونك سببی شوکه : بزده بر (رونه‌سانس) یعنی دور انتباه اولان سلطان احمد ثالث دورنده ، بالذات خاقان مشار الیهك آرزوی نفائسپروریلری اوزرینه بعض فنی ایشلر ایچون فرانسه‌دن مهندسلر ، معمارلر جلب ایدلمش اولدیغندن ، پادشاهك صنایع نفیسه‌یه اولان میل ورغبت همایونلری ، ـ خدمت ضمننده ـ استحصال اسباب ثروت فکریله فرانسه‌دن استانبوله بر خیلی فرانسز معمارلرینك شتابان اولمسنه بادی اولمشدی که ، شوحالك تأثیریله وبالطبع زمان ایله عثمانلی ارباب هنری‌ده اوروپالیلرك اصول تزیننی تقلیدده بیوك بر میل وانهماك کوسترمشلردی . شوحال ، مع‌الاسف کیتدکجه تزاید وتعمم ایدرك عثمانلی معمارلری وجوده کتیردکلری ابنیه عالیه‌ده بوفرنك اصول تزیننی استعمال ایتمشلر واسکی عثمانلی بنالرنده کی ظرافت ولطافتی وقواعد واساسات سابقه‌یی کلیاً اونوتمشلردر .

فرنك اصولنده‌کی قاریشیق تزییناتك منشأی حقنده تدقیقاتده بولنیله‌جق اولورسه ، فرانسه قرالی اون‌بشنجی لوئینك دورحکومتنه مصادف اولدیغنی کوریرز . . . مشارالیهك مستفرشه‌سی (بومپادور) بویله‌متنوع چیچکلردن متشکل منظومه‌لری پك سودیکندن ، متنوع ومختلف چیچك رسملرینك بربرینه کیرمش برحالده برنوع اصول نقش وتزیین اختراع ایتمش ایدی . استانبوله کلن فرانسز واجنبی معمارلرده ، مملکتمزده ایشته بو اصول تزیینی تطبیق واستعمال ایتمشلردر .

(لوئی‌که‌نز) دیدکلری بواجنبی اصول تزییناتنك آثار باقیه‌سی پك چوقدر . وبو صورت تزیین شهرمزده ، ایچه برزمان تأثیرینی کوسترمشدر .

برچوق مناره‌لرمزده ، جامع صاچافلرنده بعض تربه وسبیل جبه‌لرنده ، ازجمله باغچه قپوسنده سلطان حمید اول تربه‌سی قارشوسنده ایکن صغوق چشمه قپوسی قارشوسنده زینب سلطان جامعنك حولیسنه نقل ایدیلن حمیدیه‌سبیلی (۱۱۹۱) ، لاله‌لیده سلطان‌سلیم خان تربه‌سی ۱۱۹۷ ، لاله‌ونورعثمانی جامع وسبیللری وحنکار محفللری ، وطوپخانه‌ده نصرتیه جامعنك حنکارمحفلی ، طوله‌باغچه ، اورته‌کوی ، میرکون ، ارناوودکوی ، بکلربکی جامعلرینك مناره شرفه‌لری باخصوص : ایوبده بوستان‌اسکله‌سنده‌کی سبیل ، عمارت ، تربه ، ایوب‌سلطان جامعی ، درسعادتده‌مصرچارشوسنك بالق بازارینه کیده‌جك سوقاغنده‌سلطان سلیم‌خان‌ثالثك همشیره‌لری خدیجه‌سلطان‌نامنه (۱۲۲۱) ده یاپیلان چشمه ، ایاصوفیه‌جامعنك‌باب همایونه‌قارشو مکلف (۱۱۵۵) سقفلی قپو ، صغوق‌چشمه قپوسندن سوری تعقیباً امتداد ایدن یوقوش باشنده وکوشه‌ده‌کی (تاریخ انشاسی ۱۲۱۶) چشمه ، دیون عمومیه ارقه‌سنده رستم

پاشا مدرسه‌سنه قارشو خراب وصوسز طوران چشمه ، صغوق چشمه قپوسنك ایچ طرفنده چفته چشمه ۱۲۰۷ ، دفتردارده مهرشاه سلطان تربه وسبیلی ، هپ بواجنبی الهامات وتأثیراتی تحتنده یاپیلمشدر. [*]

هله دیرك باشلقلری اوزرینه چیوی ایله طوتدیرلمش یاپراق تزیناتی وطغرای همایونلر وبونلردن برچوغنك یالدیزله تزیینی اسکی بسیط وفقط مهیب ومحتشم قواعد معماریه‌دن نقدرتباعد ایدلدیکنی کوستر راثار مغشوشه‌دندر. فقط صناعت‌ملیه نامنه شایان‌تشکردرکه، بواجنبی طرز معماریسی مملکتمزده تأسس ایده‌مه‌مش، یاپیلان بنالرده بالکز اوروپالی معمارلرك انشا ایتدکلری مبانیدن عبارت قالمشدر .

قسماً مأخذمز اولان (معماریٔ عثمانی) نامنده‌کی اثرك افاده‌سنه کوره ، ایاصوفیه قارشوسنده باب همایون اوکنده‌کی سبیل چشمه میدانده عزب قپوسنده‌کی چشمه‌نك زمان انشاسی ایتالیان معمارلرینك‌استانبوله ورودینه مصادف اولدیغندن ، اوزرلرنده‌کی قاریشیق تزیناتی اجنبی الهامات صناعتکارانه‌سی ایمش (۱۱۳٦) .

درت جبهه‌سنده منقوش تزیناتك وسقفك التنده پرواز مقامنده قوالانلمش اولان چینی‌لرك اوروپا چینی‌سی‌اولدیغی‌وسقفك‌اون‌بشنجی لوئی طرزنده قبارتمه میوه وچیچکلرله تزیین ایدلدیکی کوریلور .

فقط بوسقفك ، چشمه‌نك حین انشاسنده یاپلمش اولوب اولدیغی محتاج تدقیقدر . احتمال که ، بوسقف بالاخره تعمیر وتجدید اولنمشدر .

بوچشمه‌نك جبهه‌سنده ، موصلقلرك ایکی طرفنده صاقسیلر ایچنده‌کی میوه وچیچك تزیناتی‌ده بواجنبی تأثیراتنه عطف ایدنلر واردر . بومسئله جداً تدقیقه ، تعمیق نظره محتاجدر ؛ چونکه مسئله ملی برمعمارلق اطرافنده طولاشیور .

شوراسی دائما درخاطر ایدللی‌درکه ، عثمانلیلر تزیناتلرنده نباتات وازهاردن متشکل منظومات تزیینیه قوالانمشلر وهم‌ده یك صنعتکارانه استعمال ایتمشلردر .

ازهار ونباتاتدن متشکل بومنظومهٔ تزیینات بعضاً منفرد واکثریا مرکب اوله‌رق‌هیئت مجموعه‌سی مجسم برحدیقهٔ لطافت پیرا برمنظره عرض ایدر. بوتزیناتی آری آری‌تدقیق ایتمکدن ایسه هیئت مجموعه‌سنده‌کی لطافتی تدقیق وتحلیل ایتمك دها موافقدر .

معمار (الیاس علی) بونوع تزیناتك موجدیدر . عثمانلی معمارلری قوالاندقلری میوه‌لر ایچنده نار چیچکی برنجی‌درجه‌ده‌اولوب‌بوده برچوق تعدیلات ایله برچیچك حالنی المشدر . حتی نار بعضاً قارپوزه بکزه‌ر برشکله تحول ایتمشدر . چونکه یاپراقلری بشقه برشکلده اولدیغندن، بوحال بالآخره طرز تزیینده‌مختلط رسملرك‌ظهورینه‌باعث‌اولمشدر.

عثمانلی معمارلری صوکره‌لری دوکون چیچکی وقدیفه چیچکنی‌ده قوالانمشلردرکه ، اسکی تزیناتده بوایکی نوع چیچك‌چوقجه کورولمکده ایسه‌ده ، دوکون چیچکنك‌تزیینات

---

[*] بالاده‌کی تاریخلرك تدقیقندن‌ده اکلاشیلیورکه ، بتون بوآثار برعصرك محصول همت وغیرتیدر .

معماریه‌ده متزایداً کسب اهمیت ایتمسی سلطان احمد خان ثالثك دورسلطنتنده کورلمشدر. بودور احتشامده بوچیچك فصولیه تزیناتی مقامنه کچمشدر .

اوتاریخده، دوکون چیچکی فصولیه‌یه ترجیح ایدلمش وتأسیس اولنان مبانینك باشلوجه قسملری بونکله تزیین اولنمشدر .

بوطرز تزیینك الك کوزل نمونه‌سنی ، برکت‌زاده چشمه‌سنده کوریرز .

معمارلرمز، بالخاصه چشمه‌لرده بووسائر تزیناتی قبارتمه‌اوله‌رق واکثریا دمت‌حالنده پك صنعتکارانه برطرزده قوللانوب یکدیکرینه قاریشیق برحالده استعمال ایتمه‌مشلردر .

ایشته، بوحقایق معماریه وتزیینیه‌دن طولایی، باب‌همایون اوکنده‌کی سبیلی پك‌اطرافلی تدقیق ایتمك لازمدر .

تدقیقات تاریخیه‌دن اکلاشلدیغنه کوره ، سلطان عبدالحمید اول زماننده ، معماریٔ عثمانینك هنوزبعض قواعد اساسیه‌سی موجود ایدی. معمافیه ، بسبتون منقرض‌اوله‌جغی زماننك حدودی دیمك ایدی. وبوحدود عادتابراوچورومه‌تشبیه اولنه‌بیلور ؟ بونقطه‌دن برخطوه دهاآتیلسه ایدی . . . بسبتون محو اولمق مقرر ایدی .

واقعا ، بوطرز تزیین ، طمطراقلی ، الایشلی یعنی جیجیلی، بجیلی هیئت عمومیه‌سی اعتباریله نظرلره خوش کورینیورسه‌ده ، قواعد اساسیه نامنه هیچ برشی اولمدیغندن فنی براصول تزیین عد اولنه‌مز . . .

یوقاروده بحث اولنان اثارك دیرك باشلقلرینه ، چشمه وسبیل آینه طاشلرینه دقت بیورلسون ، پنچه‌شکلنده وکویا یاپراق طرزنده برطاقم تجملات کوریلورکه ، بونلرده نه برقاعده ونه‌ده براصول واردر .

کلیشی کوزل یاپیلمش تزیناتدر . . .

بونلر هپ طرز معماریٔ عثمانینك (روقوقو) سی، یعنی عجیب‌الاشکال تظاهراتیدر

*
* *

کلیلم صدده :

چلبی سلطان محمد دورینك اشهراثاری ، بروسه‌ده‌کی یشیل جامعله خاقان مشارالیهك مدفن معلاسی اولان یشیل تربه‌در . بو جامع هر درلو تکلفاتدن ازاده اولمغله برابر ، بتون صنایع نفیسه اربابنك پرستیدهٔ وجدانیدر .

بو منظومهٔ اثارك معمار بدیع‌الاسلوبی (الیاس) اسمنده بری‌در .

جامعك محفل همایوننك اقسام انشائیه‌سنده مشهود اولان تزیینات نقشیه، بوتزیناتده‌کی الوانك مطابقت کامله‌سی ، رنکلرك امتزاج و آهنکی ، دیوارلرنده ، محرابنده ومحفل همایونده بولنان چینی‌لرك نفاستی و اوزرلرنده‌کی رنکلرك چیچکلرك نفاست و طبیعیلکی و هیئت مجموعه‌لرنده کوریلن ذوق احتشامپروری ، صنعت معماریٔ عثمانینك بو دوردہ واصل اولدیغی مرتبهٔ کماله برر شاهد ذی احتشامدر .

هله صاغ و صول جناحلرده‌کی اوطه‌لرك آلچیدن معمول راف وحجره‌لری، لطافت و مطبوعیت اعتباریله نادر بولنور مصنوعات عثمانیه‌دندر .

معمار الیاس‌ك، بوبنای مقدسی انشا ایدرکن نه علوی، نه قدسیانه الهامات‌وسانحاتك تحت تأثیرنده بولندیغنی و روحك سکون و استراحت کامله ایچنده بومحفل لاهوتیده کچیره‌جکی دملرك نه قدر صفا بخش‌وجدان اولدیغنی تقدیر ایتدیکنی اکلامق کوچ برشی دکلدر . . .

دیوارلرنده ، زمینی قویو ماوی رنکده‌کی چینی‌لر ، بر وقتلر ، ازینیق و کوتاهیه فابریقه‌لرینك نقدر نفیس چینی اعمال ایتدکلرینی اثبات ایدر براهین ظریفه‌دندر .

والحاصل بوجامع مبارکك نقش وتحت ایشلری حتی طبان چلیکندن معمول اوزرلری قاقه التون نقشلرله منقش پنجره پارمقلری بها تقدیر اوله‌مز مضوعات نفیسه‌دندر .

کرك جامعك و کرك تربه‌نك هیئت مجموعه‌سنده کوریلن مطابقت کامله ، او تاریخده عثمانلی معمارلرینك واصل اولدقلری درجهٔ تکاملی کوسترر . . . («نوسال‌ملی»نك قابنی تزیین‌ایدن رسم، یشیل‌جامعك مشهور رسام‌ترله مزیان‌افندی‌طرفندن آلنان تمثال‌لطافتیدر.)

سلطان مراد خان ثانی دوری

چلبی سلطان محمددن اعتباراً معماریٔ عثمانی وباخصوص چینی‌جیلك متزاید و فقط عالمانه و موفقیتکارانه خطوه‌لرله ترقیسنده دوام اتمشدر .

سلطان مشارالیه زماننده مقر سلطنت اولان بروسه‌ده وادرنه‌ده انشا ایدیلن جوامع شریفه بو ترقینك ذی‌احتشام شاهدیدر . خصوصیله ادرنه‌ده‌کی مرادیه جامعنك محرابی چینی‌جیلکك لایموت اثرلرندندر. چینی‌لرینك رسملری‌غایت مطبوع ومنتظمدر؛ چیچکلرك طرز ترسیمی ، الوانك یکدیکرندن متمیز اوله‌رق نظره پیرا اولمسی او زمانکی صنعت نفیسه‌نك نصل مقتدر و اهلیتلی اللرده بولندیغنه دلالت ایدر . بو تزیینات ایری ایری نه درجه شایان دقت ایسه ، الوانك ترکیباتی ، اهنکی ، هیئت مجموعه‌سی اعتباریله‌ده اوقدر نوادردندر .

کرك بروسه‌ده اولسون ، کرك ادرنه‌ده بولنسون ، بو چینی‌لر طوغله اوزرینه بر نوع میناطلا ایدیله‌رك اعمال ایدلمشدرکه ، ارباب فن اصل قیمت و نفاستی بو صورت اعماله‌ده بولیورلر .

بو چینی‌لرك اوزرنده‌کی رسملر بر ایکی نوع چیچکدن عبارت اولدیغی حالده، هیئت مجموعه‌سی تام و مکمل و رنکلری یکدیکرندن آیرلمش برمنظومهٔ لطافت حاصل‌ایدر...

هردورك مخصوصات معماریه‌سنی تدقیق اثناسنده پك یقین مشترك اساسلره ، وعین الهامات وتأثیراته تصادف ایدلدیکندن، مبانیٔ نفیسهٔ ملیه‌مزك هیئت عمومیه‌سنی سنجیدهٔ میزان تدقیق ایتمك دها طوغریدر کبی کلیور .

یوقارودنبری تلخیص ایلدیکم وجهله ، معماریمز برسیر طبیعی وسریع ایله انکشاف وتکمل ایدرك ، بروسه‌ده ، ادرنه‌ده ، اماسیه‌ده ، نوشهرده واناطولینك دها سائر بعض بلاد معروفه‌سنده کاه بتون صفوت واحتشامیله وکاه مخلوط وفقط ینه نظر فریب اسلوبیله مخلدات نفیسه وجوده کتیرلمش و ـ ینه تکرار ایدییورم ـ سلطان عبدالحمید

خان اول زماننده ، معماریٔ ملیمز عادتا بر اوچورومك كنارینه یاقلاشمش ایكن ، بر معماریمزك دیدیكی كبی ، كندی موجودیتنك معروض اولدیغی تهلكه‌یی كوره‌رك بوراده بردن‌بره توقف ایدوب ، جنتمكان سلطان عبدالعزیز خانك دور سلطنتنده ، معماریمز اسكی صفوت واحتشامنی اعاده ایدر درجه‌ده معظم ، نظر فریب ، بر معبد معلاوجوده كتیرلمكله موجودیت سابقه‌سنی انظار عمومیه‌ده تجسم ایتدیرمشدر . بومعبدمعلااقسرایده خواجكان دیوان همایوندن السید مصطفی افندینك وقتیله یاپدیردیغی جامع شریفك محلنی اشغال ایدن والده جامعی‌در .

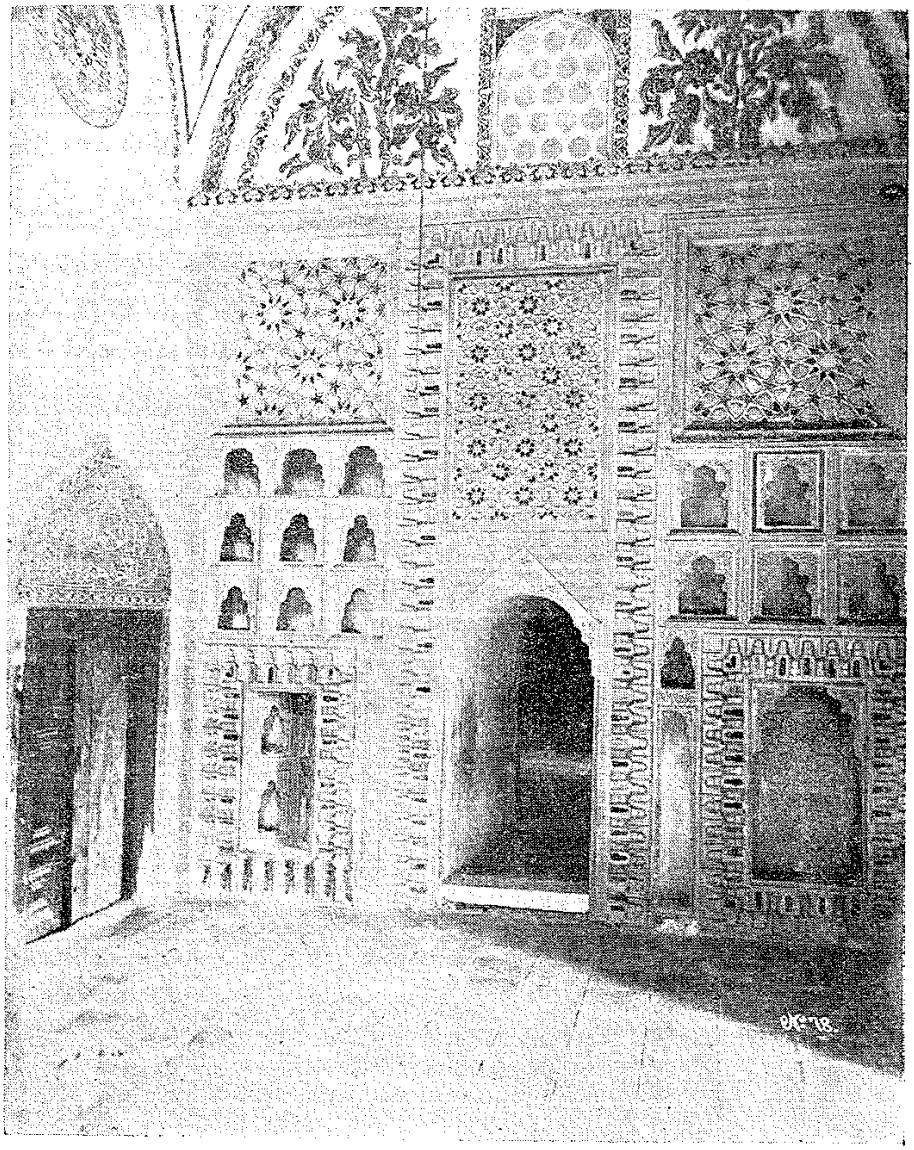

بروسه‌ده یشیل جامع شریفك درونده‌كی مصنع حجره‌لر

(١٢٨٨) سنهٔ هجریه‌سنده انشا ایدیلن بوجامع نورلامع ، پك لطیف ، پك محتشم وهیئت مجموعه‌سی حقیقةً نظر فریب وصفابخشدر .

روحك احتساسات علویه‌سنك بر معكسی اولان بو معبد ذیشان خارجاً اولدیغی كبی داخلاً ده لطافتپیرادر .

ینه بوزمانك آثار محتشمه‌سندن اولمق اوزره محترق چراغان ساحلسرای همایونی‌ده زینت واحتشام وباخصوص طرز انشاسنده‌کی ذوق ملی اعتباریله پك زیاده توصیفه‌لایقدر.

زمانمزده طرزملی اوزره مبانی انشاسی غیرت ملیه‌سی شایان شکران ودقت بردرجه‌ده انکشاف ایتدیکی جهتله . کرك خصوصی وکرك رسمی مبانی ومؤسساتك بواسلوب بدیع اوزره انشاسنه باشلانمش وبومیانده اوقاف همایون نظارت جلیله‌سی طرفندن پیدرپی وطرف طرف یاپدیرلمقده اولان مبانی واماکن بوذوق ملینك اعادهٔ حیات و وقارینه خدمت ایتمکده بولنمشدر .

اقسرایده والده جامع شریفی

نظارت مشارالیهانك بوخصوصده‌کی عزم وجهدینه بتون دوائرمزك، باخصوص اولاد وطنك ملی تربیه ایله پرورشیاب اولمسنی جداً ارزو ایتمکده اولان معارف نظارتنك‌ده پیرو اولمسنی وباپیله‌جق مکتبلرك بوذوق ملی‌یی اوقشایه‌جق برطرزده طغرالریله، آرمه‌لریله، کتابه‌لریله تأسیسنی آرزو وباخصوص پك قدیم وملی برصنعتمز اولان چینی جیلکی‌ده احیا ایده‌جك تشبثات تزیینیه‌دن کیری طورولمامسنی تمنی ایدرز. معارف نظارتی دردنجی شعبه مدیری

محمد ضیا

رسام شوکت بك

۱۲۹۲ سنه‌سنده استانبولده تولد ایتمش و ۳۱۳ ده صنایع نفیسه‌نك رسم قسمندن باشهادتنامه نشئت ایلمشدر . بر مدت اوقاف نظارتنه دوام ایتمشده بالآخره یالکز معلملکله اشتغال ایتمك اوزره مأموریتدن استعفا ایتمشدر. ایلك معلملکی محمودیه‌رشدیه‌سنده‌در. شوکت بك بالخاصه آثار شرقیه واسلامیه‌یه مراق وبوخصوصده کسب اختصاص وممارسه ایلمش ویالکز ایاصوفیه‌ده سکز سنه چالیشمشدر. شیمدی‌یه‌قدر وجوده کتیردیکی اثرلرك مقداری ایکیوزی متجاوزدر . بونلردن برچوغی مونیخ، بروکسل ، آتنه ، صوفیه‌ده رسم سرکیلرنده تشهیر اولنمش ، آلتون مدالیه‌لرله تلطیف ایدلمشدر. برچوغی‌ده اجانب طرفندن صاتون آلنمشدر .

شوکت بك کچن سنه حضور پادشاهی‌یه بر رسم تقدیم وطوپقپو سرایندہ چالیشمسنه مساعده ایدلمسنی رجا ایتمش، کندیسنه هم صنایع مدالیه‌سی هم مساعده ویرلمشدر. ایکی سنه‌در اوراده حالیشمقده ودارالمعلمین عالیه ایله غلطه سلطانیسی ودیکر بعض مکتبلرده معلملك ایتمکده‌در .

شوکت بك یاریم عصره قدر اوزامیان تورك رساملغنك پك شایان دقت برسیماسنی تشکیل ایدر .

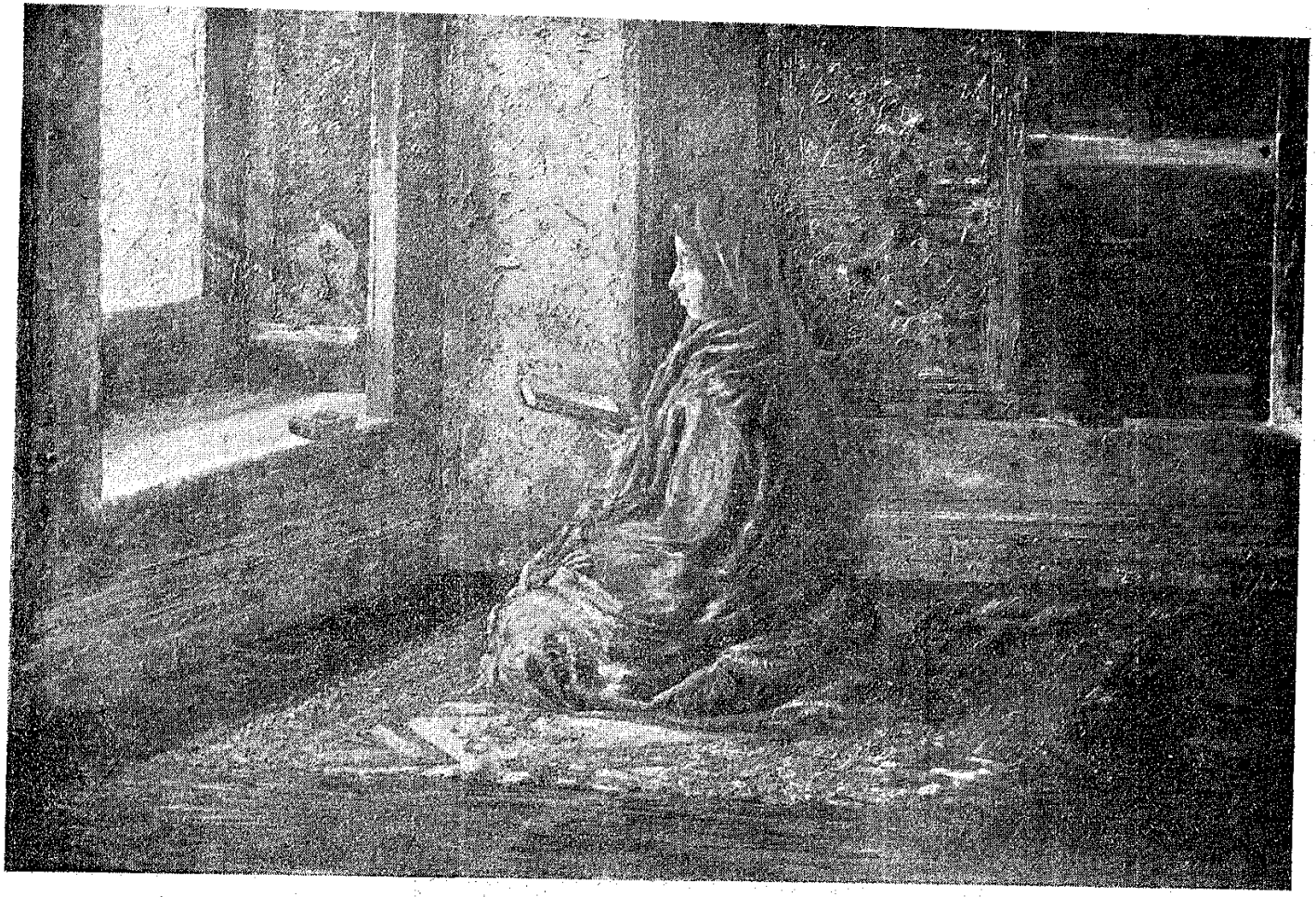

[شوکت بکك رسملرندن]

بر قرائت معصومانه

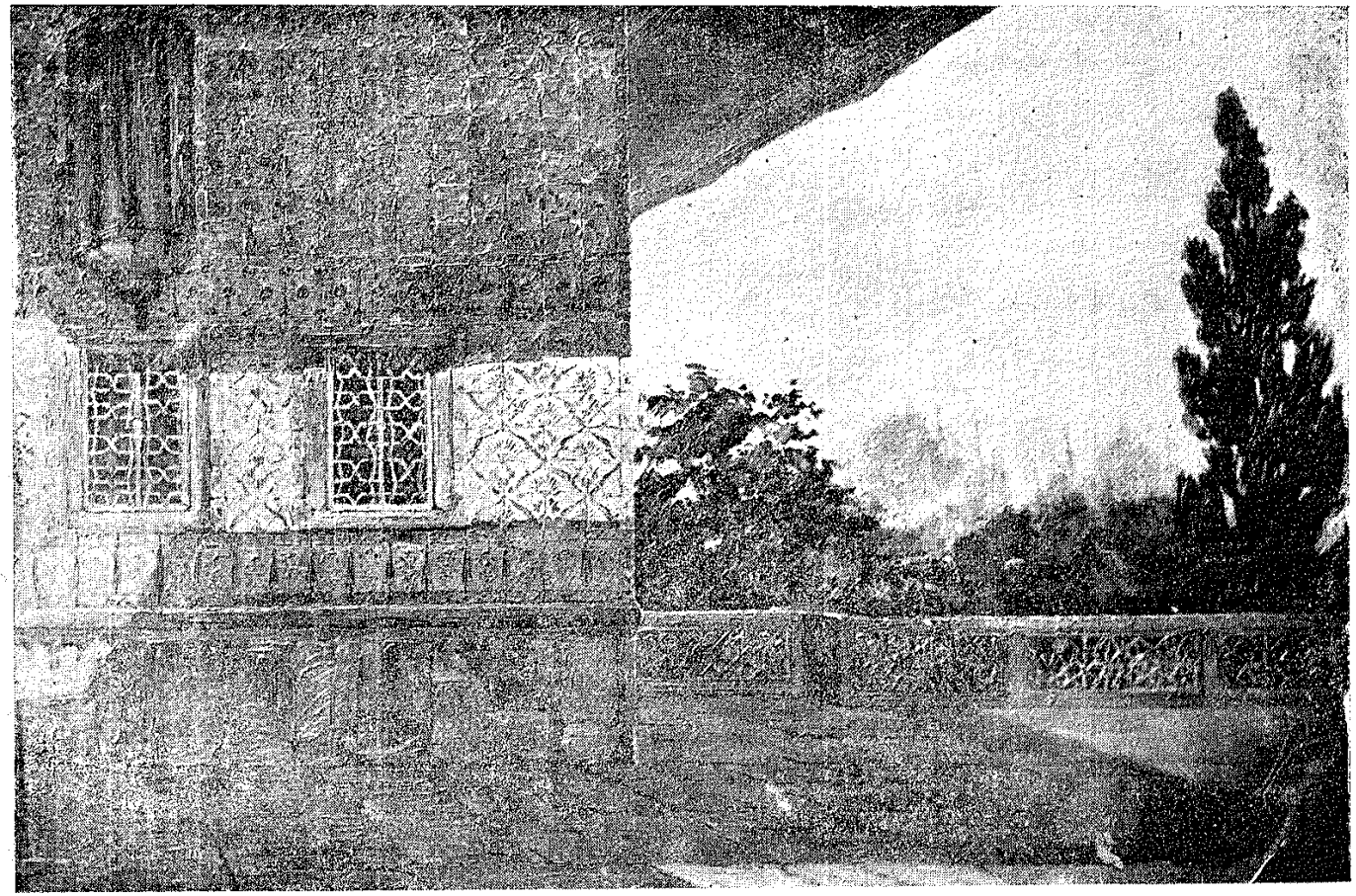

[شوکت بکك رسملرندن]

طوپقپو سرایندہ ولی‌عهد دائره‌سی

معمار کمال الدین بك

معمار کمال الدین بك بحریه میرآلایلرندن علی بکك مخدومی اولوب اسکدارده حرم اسکله‌سنده دنیایه کلمشدر. بش یاشنده ایکن ابراهیم آغا چایرنده‌کی ابراهیم آغا ابتدائی مکتبنه دوامه باشلامش وپدرینك بش سنه‌لك کرید مأموریتی اثناسنده عربجه وفرانسزجه‌یی اساسلی صورتده تحصیله سعی ایتدیکی کبی استانبوله عودتدن صوکراده فرانسزجه خصوصی فرانسزی مکتبنده وعربجه‌یی ده مدرسه‌ده درس آلمق صورتیله الده ایتمش واوزمان یکی آچیلان شمس المعارف مکتبنه قید اولونارق مرحوم دوقتور رضا ، منیف ، منملی زاده طاهر وحلب والیسی جلال بکلرله ریاضیوندن محمد نادر، هیئت‌شناس حسین افندیلر کبی مقتدر ومتفنن خواجه‌لرك رحلهٔ تدریسنده بولونمشدر . مؤخراً نمونهٔ ترقی مکتبنه تحول ایده‌ن بومکتبده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکرا ینه یکی آچیلان هندسهٔ ملکیه مکتبنه کیرمش واورادن ده اون طقوز یاشنده حکومت مهندسی شهادتنامه‌سیله چیقمشدر ومتعاقباً مذکور مکتبده‌کی آلمان معمارینك معاونلکنه تعیین اولونمشدر. درت سنه‌لك معاونلکی اثناسنده

بالخاصه معماری وانشاآت درسلریله توغل ایتدیکی ایچون حکومت طرفندن بوفنلرده‌ا کمال تحصیل ایتمك اوزره آلمانیایه کوندریلمش ودورت بوچوق سنه اوراده قالارق عودتنده ینه عینی مکتبك معماری وانشاآت معلملکلرینه تعیین ایدیلمشدر. برطرفدن وظیفهٔ تعلیمیه ایله دیکر طرفدن خصوصی اولارق آچدیغی اداره‌خانه‌ده یاپی ایشلریله اوغراشدیغی صیراده باب سرعسکری باش معمارلغی کندیسنه ویریلمشدر . بواثناده برطرفدن‌ده اسکی تورك آثار مدنیه‌سنی اوکرنمك ایچون چالیشمش وبوتون مساعیسی آراسنده پك کوزل مبانی ایله برابر پك دکرلی ومقتدر چیراقلرده وجوده کتیرمکه موفق اولمشدر. آلمانیاده تحصیلی مدتجه تاریخ معماری وبالخاصه قرون مسالك معماریه‌سنی اوکرنمك ایچون پك چوق چالیشمش وخریستیان معماریسنك آثار عتیقه‌سنی محللرنده اولچمك ورسملرینی یاپمق صورتیله ماهیتنه وقوف حاصل ایتمش اولمق اعتباریله پك شایان اعتماد براهلیتله تدقیق وتتبع ایتدیکی اسلام وتورك معماریسی حقنده درجه درجه حاصل اولان اختصاص وبو آثارك احتشام وعلویتنك قلبنده اویاندیردیغی بویوك ملی دویغو کندیسنده بوایمان ایله الهامی آرتان بویوك برصنعتکار ابداع ایتمشدر .

کمال الدین بك مشروطیتك ایلك سنه‌سنده هیئت فنیه‌سنی کندیسی تشکیل ایتمك صلاحیتیله اوقاف نظارتی انشاآت وتعمیرات مدیریتنه تعیین اولونمشدرکه تورك واسلام آثار معماریه‌سنه عائد تتبعاته حصر اشتغال ایتمك ایچون روحنده بویوك برعشق اویانان صنعتکارك بوذاتاً غایهٔ املی ایدی. اوزماندن بری برچوق اسلام وتورك آثار معماریه‌سنك محافظه‌سی وبالخاصه شکل وقیمت اصلیلرینك میدانه چیقاریلماسی صورتیله تعمیری، روحنده تورك معماریسی قالمق اوزره یکی بنالر انشاسی صورتیله مملکته ایتدیکی خدمت پك بویوکدر . کندیسنك اثر صنعتی اولان بنالر آراسنده شرق روم ایلی شمندوفری حکومت عثمانیه‌یه عائد اولدیغی زمان قلبه‌ده یاپیلان استاسیون بناسیله باغچه قاپیسنده ، سلطان حامنده وبك اوغلنده آغاجامعنده کائن برنجی ، ایکنجی واوچنجی وقف خانلری ، سلیمانیه جوارنده‌کی مدرسة القضاة ، بوستانجیده‌کی مکتب ابتدائی وجامع شریف، ایوبده‌کی تربه ومکتب وهنوز انشا ایدیلمکده اولان مبانی آراسنده دوردنجی، بشنجی، آلتنجی وقف خانه‌لریله شهرامینده غربای مسلمین خسته‌خانه‌سی ، ببکده وماقری کوینده بررجامع شریف، سلطان سلیم عمارتی محلنه بریکی مدرسه وکتبخانه، اسکدار آیازماده وکوزتپه‌ده بررمکتب ابتدائی وبرچارلر طرفندن یاقیلان ادرنه استاسیونی یرینه عسکری ویولجی استاسیونلری تعداد اولونابیلیر. بوتلردن باشقا محترق اولان باب عالی بناسی‌ده کندی پروژه‌لرینه کوره تعمیر و تجدید ایدیله‌جکدر. تورك صنایع نفیسه‌سنك شایان افتخار برسیماسی اولان کمال الدین بك بوتون بوکمال واهلیتنه کوره هنوز کنج واستقبال ایچون آك بویوك وعدلرله مالیدر .

بویوك صنعتکارك برفوطوغرافیسیله بعض بنالرینك رسملرینی درج ایدییورز .

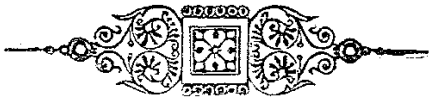

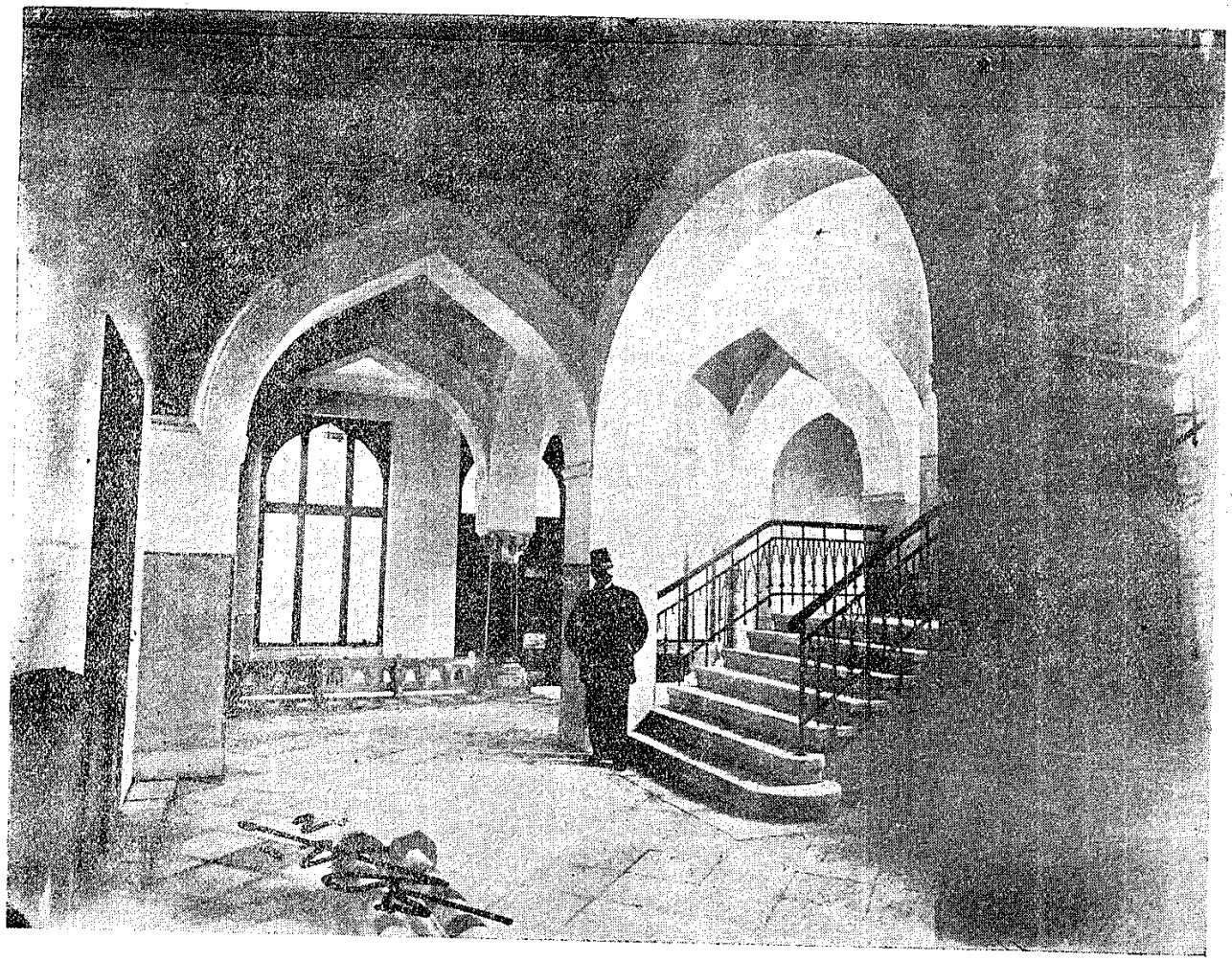

[معمار كمال الدين بكك آثار ندن]

مدرسة القضاة

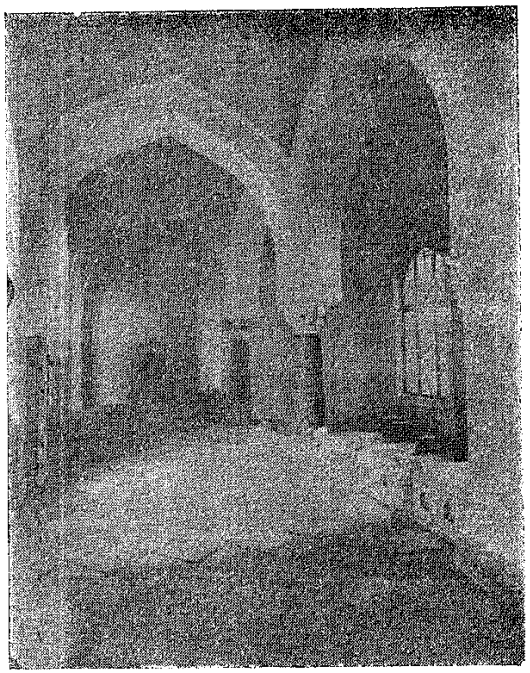

[معمار كمال الدين بك آثارندن]

مدرسة القضاة

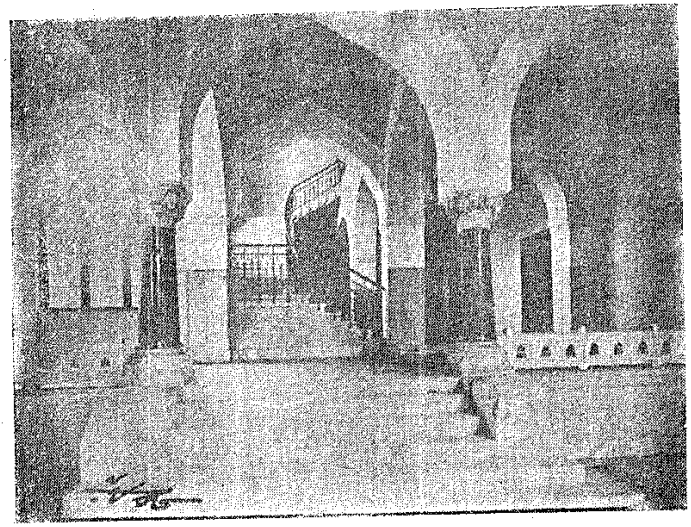

[معمار كمال الدين بك آثارندن]

مدرسة القضاة

کیندو دیورکه: «ارکک ایچیه بایدیلکز ابتدائی
مکتبه یاتیرده قیز مکتبی یاپمازسکز اوکچه بایدیلکز
ده یتیشیلکز.»

سلیمان سرّی

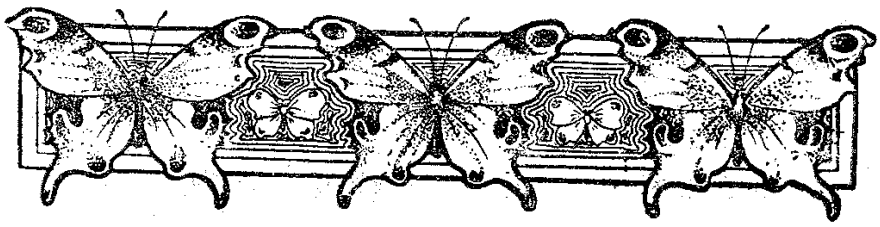

سلیم سری بك

۱۲۹۳ ده قره طاغده شهیداً وفات ایدن میرآلای یوسف بکك مخدومی‌در . ۱۲۹۰ سنهٔ رومیه‌سی مارتنك اون ایکنجی کونی موره یکیشهرنده تولدایتمش ۱۲۹۶ ده یکیشهرك یونانستانه ترکی مناسبتیله والده‌سی ایله برلکده استانبوله کلمشدر .

سلیم سری بك اسکدارده میر اخور محله‌سنده‌کی مکتبه بر سنه قدر دوام ایتمش صوکره والده‌سی اونی غلطه سرای سلطانیسنه یازدیرمشدر . غلطه سرایك دردنجی صنفندن مهندسخانه‌یه نقل ایلمش و ۱۳۱۲ سنه‌سنده استحکام ملازم اوللکی ایله دیپلومه آلمشدر . درت سنه ازمیرده یکی قلعه استحکاماتنده بولندقدن صوکره ۱۳۱۶ ده یوزباشیلقله قره دکز بوغازی طورپیدو مفرزه‌سنه مأمور ایدیلمش ۱۳۱۷ ده طوپخانه صبیان آلاینه فرانسزجه معلمی تعیین ایدلمش ۱۳۱۸ ده مهندسخانه بریٔ همایون‌اسقریم وژیمناستیك معلملکنه نقل وتعیین ایدیلمشدر .

۱۳۲۰ سنه‌سنده رتبه‌سی قول آغالغه ترفیع ایدیلمش وحریتك اعلاننه قدر مکتب مذکورده معلملك ایتمشدر . حریتك اعلانی متعاقب سبق ایدن خدمات وطنیه‌سنه‌مقابل استوقهولم تربیهٔ بدنیه دارالمعلمیننه اعزام ایدیلمش اوراده ایکی سنه‌نك تحصیلنی بر بچق سنه‌ده اکمال ایله اسوه‌چ قرالی طرفندن برنجی رتبه‌دن « واسا » نشانی ایله تلطیف وتقدیر ایدیلمشدر . اسوه‌چدن عودتده عسکرلکدن استعفا ایلمشدر .

سلیم سری بك تربیهٔ بدنیه قدر تربیهٔ فکریه‌یه‌ده چالشمش فن تربیه‌یه دائر برچوق مقالات نشر ایلدیکی کبی ، « بزجه مجهول حیاتلر » ، « مجارستانده تربیهٔ اطفال » کبی کزیده اثرلر قلمه آلمشدر. سلیم سری‌بك اسوه‌چ اصولنی مکتبلریمزه ایلك دفعه‌اوله‌رق ادخال‌ایلمش و «اسوه‌چ اصولی تربیهٔ بدنیه ومکتب اویونلری» وسپور نامنده ایکی اثر نشر ایتمشدر . اوندن ماعدا دارالفنونده ابتدائیه معلملرینه تربیهٔ بدنیه حقنده پك مهم قونفرانسلر ویرمشدر . انکلتره ، فرانسه ، آلمانیا ، آوستریا ، مجارستان ، روسیه ورومانیا مکاتب ابتدائیه ودارالمعلمینلرنده برچوق تدقیقاتده بولونمش اولان سلیم سری بك الیوم مجلس کبیر معارف‌اعضاسندن وعموم مکاتب‌ملکیه تربیهٔ‌بدنیه مفتش‌عمومیسیدر.

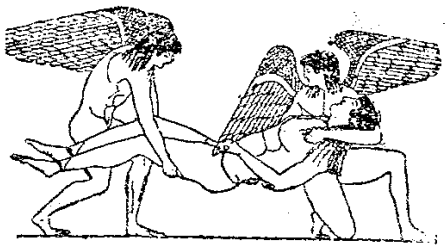

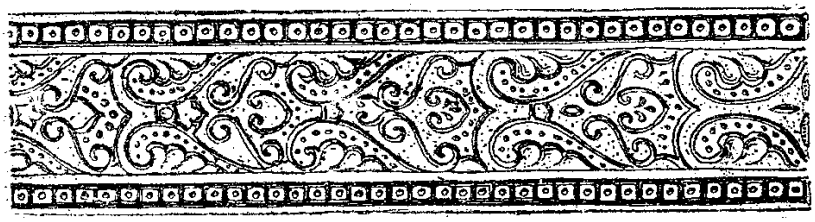

حفظ الصحه و درمان

تربیه‌ده اویونله انقلاب

« چوجوقلرك سربستجه قوشوب
اوینامه‌لرینه مساعد بر باغچه‌سی
بولنمایان مکاتب ابتدائیه‌نك زنداندن
فرقی یوقدر »

بوتون تربیهٔ اطفال علماسی «مکتب چوجوقلرینك صحت وسلامت بدنلری ایچین اویون الزمدر . تدریسات ابتدائیه میانده اوقویوب یازمه‌قدر اویونك‌ده اهمیتی واردر . قرائت خواجه‌سی ، املا خواجه‌سی کبی اویون خواجه‌سی‌ده لازمدر . » دییورلر. فضائل اخلاقیه وتکملات فکریه‌لری ایله جهانی حیرتلره دوشوره‌ن اسوه‌چلیلر بوندن آلتمش سنه مقدم کوته‌بورغ شهری جوارنده نه‌ئه‌س (Naas) اویون دارالمعلمینی وجوده کتیرمشلر . شیمدی هرسنه اومؤسسهٔ قیمتداره انکلتره، آلمانیا، فرانسه آمریقاحکومتلری مکتب اویونلری اوکرنمك اوزره معلم ومعلمه‌لر کونده‌ریپور . اوروپا مکتبلرنده اویون آرتق درس صره‌سنه کیرمشدر . وبرمکتب ابتدائی یاپدیریلیرکن دوشونیلن شیلرك الك مهمی چوجوقلرك قوشوب اوینامه‌لرینه مساعد آغاجلقلی برباغچه‌در .

هیچ شبهه یوقکه اسکیدن بویله دوشونمزلردی. اوزمانك عقلاسنه کوره چوجوق مکتبه یالکز اوقومق ایچین کیدر. اوراده اویون اولماز. اونلرك فکرنجه چوجوقلرك حلم، وسکونی محجوبیتی شایان تقدیر اوصاف ممیزه؛ بوکا مقابل دامارلرنده جوال بر قان جریان ایدن بر آتشپارهٔ ذکانك فعالیتی، یارامازلغی

مستلزم جزا بر قباحت ایدی . اوللری اویونه هوسکار اولان چوجوقلری تأدیب ایچین دوکرلردی ؛ شیمدی اویناماپانلره جزا ترتیب ایدییورلر.

چوجوغی صرف دماغدن عبارت ظن ایتمك واونك یالکز قوای عقلیه‌سنك تنمیه‌سنه چالیشمق طوغرو دکلدر. فی‌الحقیقه انسانك تأمین معیشت ایتمسی موجودیت فکریه‌سنه وابسته‌ایسه‌ده اوفکر غداسنی‌ینه‌قاندن آلیر. تمیزوقوتلی‌برقان ایسه صحتلی بدنده بولنور . حیات جدال دیمکدر . او جدالده مظفر اولمق ایچین دمیر کبی بروجود لازمدر . شیمدی‌یه قدر هیچ برپدره راست کلدم‌که بکا اولادینی تقدیم ایدرکن « بو چوجوغك فکری کبی بدنی‌ده صاغلامدر . حافظه‌سی کبی‌عضلاتی‌ده معده‌سی‌ده قوتلیدر » دیمش اولسون. هانکی چوجوق باباسیله کوروشدم ایسه بکااوغلنك عقل‌وذکاسنی‌مدح ایدییور ، صنفنده برنجی اولدیغنی دائمامکافات آلدیغنی ألندن‌کتاب دوشمه‌دیکنی اویون‌نه‌در بیلمه‌دیکنی مقام افتخارده نقل ایدییور .

اون اوچ اون درت سنه وار برکون شرکتك یان قماره‌سنده بولنیوردق. حاللرندن بوغاز ایچی اغنیاسندن اولدقلری آکلاشیلان بر قاچ ذات هوادن صودن بحث ایدییورلردی . بن‌ده کوشه‌یه بوزولمش (أدمون ده‌موله‌ن)ك یکی تربیه عنوانلی اثرینی اوقویوردم . قاپی آچیلدی ؛ کیر باقه‌یم ! دییه بر صدای آمریتله آیاغنی قماره قاپیسندن ایچری آتان یاشلیجه برذات باجاقلری آراسنده صولغون بکزلی تقریباً سکز یاشنده بر یاوروجغی ایچری سوردی . هرکس براز طوپلاندی بویکی مسافرلره یر ویردیلر . کوشه‌ده مدحت افندی مرحوم اوطوریوردی. یکی کلن ذاته آشنا چیقدی. صفا کلدیکز پاشام! دیدی. بوسوز باب مصاحبتك مفتاحی اولدی . کلن ذاتك هرحالندن برچوق شیلر سویلمك احتیاجی طاشیوردی. حرارتلی حرارتلی اکلاتمغه باشلادی. ازمیردن کلیورمش بودفعه‌کی سیاحتی ـ یانده ملول ومحزون دوران چوجوغه باقه‌رق ـ اولادینك خاطری ایچین ایمش باغ خزانده یتشمش بر غنچهٔ نوشکفته ایمش ، غایت

محجوب تربیه‌لی وعقللی ایمش ممالك عثمانیه‌ده اولادینی اوقوته‌جق برتك مکتب موجود اولمادیغندن کندیسی اوقوتمش. فرانسزجه، انکلیزجه، روسجه، عربجه، فارسیجه، تورکجه بیلیرمش. چوجوغك صیقی صیقی النده طوتدیغی کتابی کوستره‌رك ایشته کندی تألیف ایتدیکی اثر دیدی .

بن آرتق (ادمون ده‌موله‌نی) قاپامشدم . قارشیمده یکی بر کتاب عبرت آچیلمشدی، اونی تدقیق ایتمك دها فائده‌لی اوله‌جقدی. بکلر قاشلرینی قالدیره قالدیره ماشاالله چکیور بوکوچوك مؤلفك ایلروده برداهیٔ کمالات اولاجغنی پدر محترمه تبشیر ایدییورلردی . بر حمولهٔ عرفان ایله کوچوجوك بینی طیقا باصه طولدیرمش اولدیغی اولادینك بیلکیسی ایله پك مغرور اولان پدر بو موفقیته‌قارشی هر کسده حاصل اولان وجدو استغراقی کورمك ایچین معنیدار نظرلرله یوزمزه آیری آیری باقیوردی . بیلمم نه‌دن غیر اختیاری کولومسه‌دم غالبا بوکا براز جانی صیقیلدی شیمدی سرت ومتلاشی بر صدا ایله : « بك اوغلم صور ! بکندیکك دیله‌دیکك شیئ صور ! » دیدی . کندیمی طوپلادم امان افندم نه صورا بیلیرم مخدوم بکك بیلدکلرینی بنده‌کز بیلمیورم که دیدم. مدحت افندی حضرتلری امدادیمه یتشدی. چوجوغه عربجه برکلمه‌سویله‌دی. اصلنی، بابنی صوردی دیکر بابه نقل ایتدیردی . کلستاندن بربیت اوقودی چوجوق بلبل کبی ترجمه ایتدی . آفرینلر، تحسینلر ، حیرتلر ایچنده اناطولی حصارینه کلدك کندیمی اسکله‌یه دار آتدم . هم یورویور هم دوشونیور هم کندی کندیمه سویلنیوردم .

بدبخت پدر، غافل مربی اوچوجوغك استقبالده داهی دکل جمعیت بشریه‌یه خادم برانسان بیله‌اوله‌بیله‌جکی مشکوکدر . زواللی چوجوغك دماغنی یورمش خراب ایتمش کوزلرینی یالکز عقل وذکاسنه دیکمش، رنکسز جهره‌سنی ارمود صاپی کبی ایجلمش بوینی کورمه‌مش. قوجه‌حکیم سپنسر دییورکه: « چوجوق ممکن اولدیغی قدر چوجوق قالمالیدر . ایلروده اونی زمان اولدوراجق وکماله

ایردیره‌جکدر : او زمانی تقصیر ایتمك لیمونلقده میوه یتیشدیریر کبی اونی چار چابوق اولدورمق اوکا سوء قصد ایتمکدر . » بویله یدی سکز یاشنده هنوز اویون سننده برچوجوغه برچوق لسان اوکرتمك بویوك آدملرك ذهننك بیله قولایلقله قبول ایده‌میه‌جکی شیلری بللتمك برجنایتدر .

خلاصه فکر وبدن متوازن بر صورتده ایشله‌تیلمز وجودك نشوو نماسنی تأمین ایدن عملیات بدنیه‌یه لزومی قدر اهمیت ویریلمزسه دماغك فعالیتنه بدل بدنده بر وقفهٔ تنمو حاصل اولور .

صباحدن آقشامه قدر درت دیوار اراسنده متفسخ بر هواده یدی سکز ساعت قاپانان چوجوقلر طاش چاتلاسه فکراً بدناً لزومی قدر اعتلاایده‌مزلر. حرکت وفعالیتدن واویوندن محروم ایدیلن چوجوقلرده قلبك فعالیتی آزالیر. دوران دمه‌ده بربطائت عارض اولور. ضعفه دوچار اولان برقلب حال‌سکونتده بولنان اقسام عضویه‌یه احتیاج نسبتنده قان سوق ایده‌مز. بطائتله جولان ایدن بر قانك مولدالحموضه‌سی آزالیر . بوکا بدل حامض فحمی آرتار . بوصورتله حل‌وبلع ایدیلمه‌ین ترسبات‌فکر وبدنده حس‌اولنه‌جق برتعب حصوله کتیریر. بوچوجوقلرك قسم اعظمی راشیتزمه سیراجه‌یه ورمه ودورلو سکرخسته‌لقلرینه مستعد اولورلر .

اویون الك طبیعی ادماندر. اویون‌مسرت بخش براحتیاج فطریدر. چوجوق اویونله کولر اوینامقدن متلذذ اولور. ذوق ومسرت‌ایسه ناظم‌صحت وسعادتدر.

مربیلر، مربیه‌لر ، پدرلر والده‌لر چوجوقلرکزك ایلروده تورکلکی قورتاره‌جق ماهیتده سجیه صاحبی ، متشبث ، فعال بر انسان اولدقلرینی ارزو ایدییورسه‌کز اونلری اوینا تیکز واویونه تشویق ایچین سزده بعضاً اونلرله برلکده اوینایکز .

سلیم سری

صحت وعافیتکزی ناصل ادامه ایده بیلیرسکز ؟

کونده ۱۵ دقیقه تعلیم

(ژ . پ . مولر) اسمنده دانیمارقه‌لی برضابط صوك‌زمانلرده «Mon Systéme» « اصولم » نامنده بر ژیمناستیك کتابی تألیف ونشر ایتدی . هرکسك کندی اونده یاپابیله‌جکی بعض ادمان حرکتلری توصیه‌ایدن بوکتاب آز زمان ظرفنده بیوك بررغبته نائل اولدی. (مولر)ك اثری ادمان حرکتلرندن ماعدا تنفس تعلیملرینه ، صو وهوا بانیولرینه وجلدك ماساژ واسطه‌سیله حسن محافظه‌سنه‌دائر بعض نصایحی‌ده احتوا ایدییور .

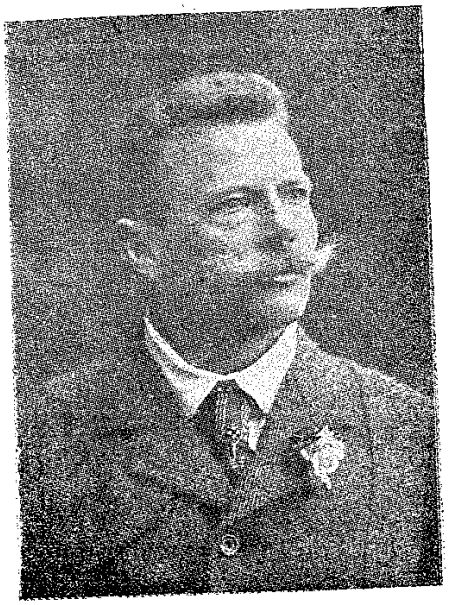

(مولر)

(مولر) اصولی (۱) قانك تصفیه‌سنه خادم اولان تنفس جلدی‌یی ، ۲ تنفس تعلیملری واسطه‌سیله آق جکرك فعالیتنی وعضلات بطنیه‌یی تقویه ایدن متعدد حرکتلر سایه‌سنده هضمی تسهیل ایدر .

***

(مولر) اصولنی نصایح صحیه ایله اتمام ایدییور :

۱ — فورقو وفرط اشتغالدن اجتناب ایدیکز .

۲ — صباحلری طوزلی صوایله غرغره ایدیکز ، دیشلرکزی فورچه‌لایکز آغزیکزی بیقایکز .

۳ — کونده ۸ ـ ۷ ساعت اویوییکز .

٤ — قوتلی مشروبات کئولیه (راقی ، قونیاق وسائره) استعمالندن قطعیاً واز کچملی ، یالکز طعام اثناسنده حدّ اعظمی اوله‌رق بر قدح شراب یاخود بیرا ایچملی .

٥ — توتون قوللانمایکز ، یاخود یمکلردن صکره یالکز بر تك سیغاره ایله اکتفا ایدیکز .

٦ — یتاق اوطه‌کزك پنجره‌لرینی کیجه کوندوز آچیق براقکز واوطه کزده‌کی حرارت قیشین ۱۲ ـ ۱٤ درجه‌یی تجاوز ایتمسون. تنکزك اوستنده اصلا یوکلی البسه طاشیمایکز .

۷ — کونده لااقل بر ساعت یورویییکز. بوصورتله هردرلو امراض حاده‌دن آزاده

قاله جقسکز ، امراض موروثه‌نك ترقیسنی تأجیل ایده‌جکسکز وهیچ بر وقت نزله‌یه اوغرامیه‌جقسکز .

برنجی قسم

ادمان وتنفس تعلیملری

ایلك کونلرده آشاغیده کوستریلن حرکتلری بیوك بر آینه قارشوسنده طوروب یاپمکز اولادر ، زیرا بوصورتله یاکلش حرکتلریکزی بالذات کندیکز تصحیح ایده‌بیلیرسکز .

ادمان حرکتلرینك هیئت عمومیه‌سنی ایجه اوکرنجه‌یه‌قدر بونلردن هربرینی آهسته آهسته بلله‌یه‌لم : ایلك کونلرده حرکتلرك درجهٔ سرعتی ساکن بر تنفسك سرعتنه وره تنظیم اولنملی . دها صوکره بعض حرکتلرده (نومرو ١ ، ٤ ، ٧ و ١١) تنفس بالخاصه نفس آلق اثناسنده تسریع ایدیله‌جك . دیکر بعض حرکتلر (نومرو ٢ ، ٥ ، ٦ ، ٨ ، و ١٦ ، ١٧ ، ١٨) غایت آغیر برتنفس ایله‌وعین آهنکده اجراقلنه‌جقدر . ٦ و ٨ نومرولر مستثنا اولمق‌اوزره بوصوك تعلیملرده حرکتلر اوقدر سریع‌اوله‌جقدرکه بر تنفس اثناسنده عینی حرکت برقاچ دفعه تکرار ایدیله‌بیله‌جکدر . (مولر) اصولنك باشلیجه اساسی شودر : تعلیملر اثناسنده ایجه تنفس ایتمکی اونوتماملی وهر حرکته‌دائر ویریلن ایضاحاتك نهایتنده کوستریلن خصوصی تنفس تعلیملرینی اصلا اهمال ایتمه‌ملی .

برنجی حرکت . — وجودی واعضالری عمومیتله کرمك . کوکسی ایلریه طوغری اوزاتمق . کوودەنك هوصله اوزرنده صوله وصاغه طوغری حرکت دوریه‌سی (١ نجی رسم) .

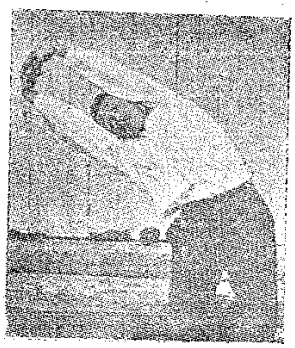

(١ نجی رسم)

آیاقلریکزی بربرندن ٥٠ سانتیمتره قدر اوزاق‌وبرونلری طیشاری‌یه طوغری چویرلمش اولدیغی حالده اللریکز یوقاری‌یه طوغری اوزاتلمش و پارمقلریکز بربرینه کچمك صورتیله بیتیشیك ، بیلکلریکز بر زاویهٔ قائمه شکلنده بوکلمش وقوللریکز قولاقلریکزه یاپیشیق برخالی اوستنده طوریکز .

بووضعیتده وصرت کرکین قالمق شرطیله قوللر وکوووده ایله تام بر حرکت دوریه اجرا ایتمك لازمکلیر . بوحرکته باشلامق ایچون آرقه‌یه طوغری اکیلملی ، بعده صاغه وبالاخره ایلری طوغری اکیله‌رك صول طرفه دونملی وحرکت ایتدیککز نقطه‌یه‌عودت ایتملی .

بوحرکتی بش دفعه صاغدن باشلایه‌رق وبش دفعه‌ده صولدن باشلایه‌رق یاپیکز .

حرکت دوریه‌نك یاریسنی یاپدیغکز وقت برونکزله منتظماً نفس آلیکز ودیکر نصفنده‌ده آلدیغکز نفسی اعاده ایدیکز .

حرکتك صوکنده آشاغیده کوستریلن تنفس تعلیملرینی یاپیکز .

برنجی حرکتك مدت دوامی ایلك کونلرده ارزو اولندیغی قدر ، ایلروده ۳۵ ثانیه درجهٔ نهایه ۲۵ ثانیه .

تنفس تعلیملری . — اللر قالچه‌لر اوزرنده موضوع اولدیغی حالده ایکی اوموزلری یوقاری‌یه طوغری قالدیرمق وآغیز قپالی اولمق شرطیله برونله ممکن اولدیغی قدر درین صورتده نفس آلمق، عین زمانده آیاقلرك پارمقلری اوزرینه یوکسلمك وباشی آرقه‌یه طوغری اکمك. نفسینه ممکن اولدیغی قدر درین ومنتظم وقوتلی وصورتده چیقارملی ، وعین زمانده طوپوقلری یره قویملی وباشیده دوزلتملی . بوحرکتی بربرینی متعاقب اوچ دفعه یاپملی . (۲ نجی رسم)

(۲ نجی رسم)

۲ و ٦ نومرولی حرکتلردن (بجاق حرکتلری) وبالعموم دلك حرکتلرندن صوکره اوموزلر کری‌یه چکیلمش اولدیغی حالده طوپوقلری قالدیره‌رق اللری وضعیت افقیه‌ده قوتلیجه اوزاتملی . (۳ نجی رسم)

ادمان تعلیملرینه آلیشقان اولانلر تنفس تعلیملری اثناسنده دیزلرله بر اکیلیش حرکتی یاپابیلیرلر : طوپوقلری قالدیردیغکز وقت نفس آلمق ، دیزلری اکدیککزوقت نفس ویرمك ، بجاقلری کردیککز وقت تکرار نفس آلمق وطوپوقلری ایندیردیککز زمان ینه نفس ویرمك (٤ نجی رسم) . فقط شوراسنی هیچ بر وقت اونوتماملی که بوتنفس تعلیملری؛ الك اساسلی جهتی تشکیل ایتمکده‌در. بجاقلری اکمك وکرمك تالی درجه‌ده اهمیتی حائز حرکتلر اولوب باشلیجه درین صورتله نفس آلوب ویرمه‌یی تسهیل ایچون یاپیلیر .

(۳ نجی رسم)

نفس آلدیغکزوقت کوکسی ایلری‌یه طوغری اوزاتمغه غیرت ایتمیکز . بالعکس کوکسی عضله‌لرك قوتیله یوکسلته‌رك بر مدت بووضعیتده صاقلامق وعین زمانده قارن حرکتلریله تنفس ایتمك غایت نافع برادمان تشکیل ایدر .

تنفس تعلیمنك مدتی ۱۲ ثانیه .

۲ نجی حرکت . — آیاقده طوردیغی حالده بجاغی کرکین اولدیغی ایلری‌یه وکری‌یه طوغری آتمق وعینی حرکتی هر ایکی بجاقله یاپمق . (۵ نجی رسم)

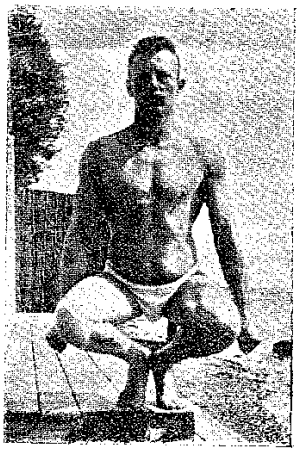

(٤ نجی رسم)

برالکزله قاریولا کزك دمیرینه طایانه‌رق، وجود کزك ثقلتنی بر بجاغکز اوزرینه کتیروب دیکر بجاغکزی ١٦ دفعه ایلری‌یه و ١٦ دفعه‌ده کری‌یه طوغری سرعتله آتیکز بجاغك بو کیدوب کلمه حرکتی قیصه وقوتلی اولملی . ایلری حرکتدن صکره کری حرکتی یاپمق ایچون انتظار ایتمامملی ، یعنی ایلری وکری حرکتلری بلا فاصله بربرینی تعقیب ایتملی. مفصل وعضله‌لرك ملایمتنی آرتیرمق ایچون صوك اوچ حرکتلری قوتکزك ینیشدیکی قدر شدتله یاپیکز . کرك باشی وکرك وجودی ایلری‌یه اکمیکز ودیزی‌ده دائما کرکین طوتکز .

ادمان مدتی : ٢٠ ثانیه . درجهٔ نهایه ١٤ ثانیه ، بعده یوقاریده کوسترلدیکی وجه ایله تنفس تعلیملری .

٣ نجی حرکت . — صرت اوستی یره یاتلمش اولدیغی حالده کوده‌نك یوقاری قسمنی یوکسلتمك وبنه اسکی وضعیته عودت ایتمك (٦ نجی رسم) .

(٥ نجی رسم)

آچلق آیاقلی آغیر برموبیلیه‌نك اوکنه برخالی سریکز. آیاقلریکزك برونلرینی موبیلیه‌نك آلتنه یرلشدیره‌رك صرت اوستی یاتیکز . بجاقلریکزی یارم قاتلانمش وقوللر قولاقلره یاپیشمش اولدیغی حالده یالکز اکسه‌کزله یره طوقونمق شرطیله قوللریکزی یوقاری‌یه طوغری قالدیریکز ؛ بعده اوطورمق وضعیتنی آلیرجه‌سنه کوده‌کری‌ده قالدیریکز . بوصوك حرکتی یاپارکن باشکز کری‌یه طوغری اکرلمش وقوللریکز وجودك دوامی تشکیل ایدییورلر کبی اوزادلمش بولنه‌جقدر . وجودیکزی اسکی وضعیته ارجاع ایدیکز . بوحرکتی ١٢ دفعه قالقمق و ١٢ دفعه یاتمق صورتیله تکرار ایدیکز. یره یاتار ایکن صرتی کرکین وباشی آرقه‌یه طوغری اکرلمش برحالده طوتملی. بوصورتله صرت ویا اوموزلرك یره طوقنه‌جق یرده یوقاریده عرض اولندیغی وجه ایله یالکز اکسه‌کزله یره طوقنمش اولورسکز .

بواوچنجی حرکت ٢٠ ثانیه دوام ایده‌جکدر . درجهٔ نهایه : ٣٠ ثانیه .

(٦ نجی رسم)

کری‌یه طوغری اکرلدیککز زمان نفس آلکز ، وقالقدیغکز زمان نفس ویریکز. اکسه‌کزی الك صوك دقیقه‌ده یعنی نفس آلدقدن صکره آرقه‌یه طوغری اکه‌جکسکز. بعده تنفس تعلیملری .

٤ نجی حرکت . — آیاقده طوره‌رق وجودك بربرینی متعاقب

صاغه وصوله طوغری حرکت دوریه‌سی . هر دفعه‌ده کورده‌نك یوقاری قسمنی وجودك دوزه‌یکی جهتنك عکسی جهتنه طوغری اکیلمك (قوللر اموزهذاسنده اوزاتلمش قالمق شرطیله) . (۷ نجی و ۸ نجی رسم) .

(۷ نجی رسم)

(۸ نجی رسم)

بویه کوره بجاقلر بربرندن ۵۰ ـ ۷۵ سانتیمتره قدر آیرلمش وآیاقلری ایلری‌یه طوغری طوتلمش اولدیغی حالده قوللریکزی اموز خذاسنه قدر واوموزلرك دوامنی تشکیل ایدر کبی اوزاتکز واللریکزی قاپایکز . یرکزدن چیقمامق شرطیله وبر ربع دائره چیزه‌رك وجودکزك یوقاری قسمنی صوله طوغری چویریکز . بوصورتله ، یاپیله‌جق حرکتك برنجی وضعیتنده بولنمش اولورسکز . حرکت اوچ جزئه منقسمدر :

۱ — وجودك یوقاری قسمی صوله طوغری چویرلدکدن صکره صاغ طرفه طوغری وممکن اولدیغی قدر آشاغی‌یه اکیلمکز ، تاکه قپالی بولنان الیکز آیاقلریکزك آره‌سنده یره طوقونسون .

۲ — استقامتلری دکیشدیرمه‌مك شرطیله دوزه‌لوب یوقاریده کوستریلن برنجی وضعیته عودت ایدیکز .

۳ — آیاقلر دائما عینی‌یرده قالمق شرطیله وجودك یوقاری قسمنی بودفعه یارم دائره چیزه‌جك قدر صاغه طوغری چویریکز . بوصورتله یوزیکز برآز اول اکسه‌کزك بولندیغی استقامته طوغری چویرلمش بولنیور وسزده صاغه طوغری یاپیله‌جق حرکتك ایلك وضعیتنی آلمش اولیورسکز .

بوحرکتی صاغه طوغری اوچ جزء ایله یاپیکز : وجودکزی صوله‌طوغری والکزله یره طوقنه‌جق قدر اکیلکز ، بعده دوزه‌له‌رك ایلك وضعیته عودت ایدوب بوحرکتی اوچ جزؤ ایله واون دفعه تکرار ایدیکز .

حرکتی سرعتله وقوتلی صارصمه‌لرله یاپدیغکز تقدیرده آرتق جزؤلری صایمغه لزوم قالماز .

تنفس برونله اولمالی . ایکنجی واوچنجی جزلرؤده نفس آلمالی وبرنجیده نفس ویرملی .

بوحرکت ایله یدنجی حرکت قره‌جکر وبوبرکلر ایچون غایت نافعدر .

مدت : ۳۲ ثانیه ؛ درجهٔ نهایه : ۲۸ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری .

(٩ نجی رسم)

٥ نجی حرکت . — بجاقلر تعلیملرنده اولدیغی کبی بربرنده آیرلمش بولندیغی حالده قوللر ایله اولا برطرفه ، بعده عکسی طرفه طوغری وصاغ وصول آیاقلر اوزرینه کوچك دائره‌لر چیزمك صورتیله (٩ نجی رسم) .

صول آیاق صاغ آیاقدن ٦٠ سانتیمتره‌دن ١ متره‌یه قدر اوزاق بولندیغی حالده ، صول بجاغکزی اکیکز وقوللریکزی‌ده اللرك آیه‌سی یره طوغری چویرلمش بولنمق شرطیله افقه‌متوازیاً اوزاتکز اللریکزی ایلری‌یه ، یوقاری‌یه وبالآخره کری‌یه کوتوره‌رك اعظمی ٣٢ سانتیمتره قطرنده دائره‌لر چیزیکز . اوموزلریکزك مفصللرینی تلیین ایتمك ایچون انجق صوك اوچ حرکتی بوتون قوتکزله یاپه‌جقسکز .

بوصورتله ١٦ دائره چیزدکدن صکره صول آیاغکزی کری‌یه چکوب صاغ آیاغکز اوزرینه اخذ موقع ایدیکز . اللریکزی تکرار قالدیریکز وبالاده کوسترلدیکی کبی، فقط عکسی طرفه طوغری چویریکز .

بوحرکتی نه‌قدر قوتله یاپارسه‌کز بجاقلریکزی اوقدر بربرندن اوزاقلاشدیره بیلیرسکز.

مدت : ١٨ ثانیه ؛ درجهٔ نهایه : ١٥ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری .

(١٠ نجی رسم)

٦ نجی حرکت. — صرت اوستی یاتروه بجاقلرله اولا برطرفه اوبرطرفه طوغری دور حرکتلری اجرا ایتمك آیاقلر بربرینه یاناشیرکن بونلری بربرینه قارشی صیقمق . (١٠ نجی رسم) .

قوللر وجودك ایکی طرفلرینه‌طوغری اوزاتلمش واللر آچیق‌اوله‌رق‌یره قونلمش‌اولدیغی حالده‌صرت‌اوستی یاتیکز. بجاقلریکزی کرکین وبربرینه بیتیشیك اوله‌رق ٣٠ سانتیمتره قدر قالدیریکز . بعده هربجاقله (صول آیاق صوله‌طوغری وصاغ آیاق‌صاغه‌طوغری) تام بر دائره چیزیکز . بودائره‌نك قطری آلتمش سانتیمتره قدر اوله‌جقدر .

بجاقلریکزی بربرینه یاناشدیریکز . بو حرکتی سکز دفعه تکرار ایدیکز. صوك ایکی دائره ممکن اولدیغی قدر بیوك اولملی . بعده عینی حرکتی سکز دفعه ترس طرفه طوغری یاپیکز .

برونله منتظماً تنفس ایدیکز . آیاقلری بربرینه تقریب ایتدیککز وقت نفس آلملی ودیکر حرکتلری یاپار ایکن نفس ویرملی .

بوحرکتك مدت دوامی : ٣٥ ثانیه ؛ درجهٔ نهایه : ٤٦ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری .

بدنجی حرکت . —

آیاق اوستی و بجاقلر بربرندن اوزاق بولندیغی حالده صول قالچه اوزرینه اکیلیپ . کری یه طوغری کرملك صورتیله وجودك صاغه طوغری یارم حرکت دوریه‌سی ؛ صاغ قالچه اوزرینه ایلری یه طوغری اکیلیپ ؛ وجودی کری یه طوغری کرملك صورتیله یاریم صوله دونیپ ، الخ . بوحرکتلر اثناسنده آیاقلر کندی وضعیتلرینی محافظه ایده‌جك وقوللرده دائما ارموزهنه‌اسنده اوزاتلمش بولنه‌جقدر .

(١١ نجی رسم)

(١٢ نجی رسم)

(١١ نجی ١٢ نجی رسم) .

بجاقلر بربرندن ٥٠ ـ ٧٥ سانتیمتره قدر اوزاق، برونلری خفیف صورتده ایچری یه طوغری دونمش ، قوللر اوزاتلمش ویومروقلر قپالی اولدیغی حالده وضعیت آلملی . صول دیز برآز اکیلمش اوله‌رق صول قالچه اوزرنده تماماً صوله‌دونملی وصرت اکسه کرکین بولندیغی حالده کووده‌نك یوقاری قسمنی ایلری یه طوغری اکملی .

بونی متعاقب ، کووده‌نك آغیرلغنی اکلمش اولان صول قالچه اوزرنده بولندیرمق صورتیله کووده‌یه تام بر حرکت دوریه یاپدیرملی. حرکت دوریه ختامنده صاغ البرآن اول صول الك بولندیغی محله کلمش اولمق شرطدر ؛ بوحرکتی دوام ایدرك باشی سربستجه کری یه طوغری اکملی . باشی اکرکن یوز صاغه طوغری دونمش و اکسه دخی صول طوپوغك اوزرنده عمودی بر وضعیته کلمش بولنه‌جقدر .

بووضعیتده یوز صاغه دونمش اولدیغی حالده کووده‌نك یوقاری قسمنی صاغ بجاق اوزرینه اکملی وحرکتك ابتداسنده صوله‌طوغری آلنان وضعیته عودت ایتملی. بوحرکتی هر بجاق اوزرنده بش دفعه یاپملی .

حرکت دوریه اثناسنده نفس آلملی واکیلیرکن نفس ویرملی .

مدت دوام : ۳۰ ثانیه ؛ درجهٔ نهایه ۲۲ ثانیه .
بعده تنفس تعلیملری .

(۱۳ نجی رسم)

سکزنجی حرکت . — یوز اوستی یاتمش اولدیغکز حالده ، وجود الله ایله آیاقلرك اوجلری اوزرینه طیانمق شرطیله قوللری اکوب کرمك . (۱۳ نجی رسم) .

یوز اوستی بر خالی اوزرینه یاتملی ، شو شرطله که قارن یره طوقنمسون وبتون وجود یالکز اللرك آیه‌سی ایله آیقلرك اوجنه طیانمش بولنسون . بووضعیتده برون‌یره طوقننجه‌یه قدر قوللری اکملی وبعده تماماً دوزلتملی . بو حرکتی بربرینی متعاقب ۱۲ دفعه تکرار ایتملی .

عضله‌لرك فعالیتنی تزیید ایچون هردفعه یره طوغری اکیلدیککز وقت دیز وآیاق تماماً کرکین بولندیغی حالده بجاقلرکزدن برینی یوقاری‌یه قالدیریکز هر بر اکیلیشده بجاقلرکزی دکیشدیریکز . بوحرکت نه‌قدر آهسته یاپیلیرسه اوقدر مشکل الاجرادر .

آشاغی‌یه اکیلیرکن نفس آلملی وقوللری کررکن نفس ویرملی .

مدت دوام : ۳۰ ثانیه ؛ درجهٔ نهایه : ۶۰ ثانیه .

بعده ، بانیودن اول قلبك حرکتلرینی تنظیم ایتمك اوزره اولکیلرك ایکی اوچ مثلی تنفس تعلیملری .

ایکنجی قسم

بانیو و دلك

بوسکز حرکت سزی بانیویه پك کوزه‌ل حاضرلامش اولور . ایصلانان وجودیکز الك مؤثر والك نافع بر عکس العمل اجرا ایده‌جکدر . لکنکز ایچنده آیاق اوستی طوریکز وسوزکچلی بر غوغه ایله حاضرلادیغکز صویی کوکسکزه وصرتکز اوزرینه دوککز . بوصویه اولدن بر آووچ طوز قارشدیرمش اولملی‌سکز . اکر صوغوقدن متأثر اولورسه‌کز صویی آقشامدن حاضرلاملیسکز .

بعده لکن ایچنه اوطوروب متباقی صویی اوزریکزه دوککز . بونی متعاقب صرت اوستی اوزانوب الکزله بوکریکزی قوللریکزی وبجاقلریکزی ییقایکز . بالدیرلریکزی وسائر محللریکزی‌ده ییقادقدن صکره قوتلیجه سیلنکز .

بانیو مدتی : ۱۰۵ ثانیه .

اوموزلریکزی وصرتکزی قوروتمق ایچون برپیشکیری باغ کبی طوتوب سورتملیسکز .

بعده وجودکزك دیکر اقسامنی واك صکره آیاقلریکزی قوروتکز. صاغ آیاغکزاوزرینه طوروب صول‌طوپوغکزی صاغ دیزینه طیانکز وآیاقلرکزك‌پارمقلرینی قوتلیجه قوروتکز صاغ آیاغکزی‌ده عینی صورتده قوریته‌جقسکز . بوصورتله عینی زمانده برده توازن تعلیمی یاپمش اولورسکز .

قوروتمق مدتی : ۱۱۵ ثانیه .

دلك تعلیملری

بانیودن صکره ، عکس العمل آشاغیده کوستریلن‌دلك تعلیملریله تأمین اولنور :

(۱٤ نجی رسم)

۹ نجی حرکت . — آیاقلر ، صرتك یوقاری قسمی ، اکسه وجلد مشعر دلکی . (۱٤ نجی رسم).

یرال ایله برموبیلیه‌یه طیانه‌رق آیاقلریکزدن بریله دیکرینك یوقاری قسمنی واچ قسمنی ، عینی زمانده دیکر الکزله اکسه‌کزی وصرتك‌یوقاری‌قسمنی صوکره‌ده جلدمشعریکزی اوغوکز بو حرکتی ۲۵ دفعه تکرار ایتدکدن صوکره عینی حرکتی دیکر آیاغکز ودیکر الکزله یاپیکز .

مدت دوام : ۱۸ ثانیه .

۱۰ نجی حرکت . — قولری ، اوموزلری وکورك کمیکی ایله کوکس تختی دینیلن کمیك آره‌سنده‌کی قسمی قولتوقلرك آلتنده کچه‌رك اوغمق . بوحرکت ثانسنده‌طوپوقلری قالدیرمقسزین دیزلری ایوجه‌بوکلی. (۱۵ نجی رسم)

(۱۵ نجی رسم)

صول قولی ایلری‌یه طوغری اوزاتمه‌رق صاغ الك آیه‌سیله صول قولك طیشاری قسمنی پارمقلرك اوجندن باشلایه‌رق اوغمق ، بوحرکته اوموزه وبوبونه قدر دوام وصوکره تکرار پارمقلرك اوجنه عودت ایتمك . بعده عینی صورتده الك آیه‌سی وقولتوقلرك آلتنه قدر بتون قولك ایچری قسمنی اوغمق ، بالاخره مستعرضاً صول ممه اوزرندن کچمك . ال بوکلمش بولنان صول قولك آلتندن کچوب قوتلیجه صول‌کورك کمیکنی‌اوغمالی وصاغ اوموزه قدر اوزاتملی .

صاغ ال صول قولتوق آلتندن کچه‌رك کورك کمیکندن ممه‌یه قدر کلیر ، عینی زمانده صول ال اوموزدن پارمقلرك اوجلرینه‌قدر ایتمك صورتیله صاغ قولك طیشاری قسمنی اوغار . هرحرکت بش جزؤدن عبارت اولوب

بونلری صول وصاغ اللر ایله بر ، ایکی ، اوچ ، درت ، بش دیه صایه‌رق یاپملی .
ایجه آلشدقدن صوکره آیاقلر بربرندن ۳۰ دن ۵۰ سانتیمتره قدر اوزاق بولندیغی حالده دیزلری ۱۰ دفعه بوکه‌رك عینی حرکتلر دوام ایتملی .

مدت دوام : ۲۵ ثانیه .

تنفس تعلیملری .

(۱٦ نجی رسم)

۱۱ نجی حرکت . — کوودەیی بربرینی متعاقب کری‌یه (قارنی ایلری‌یه‌سوره‌رك) وایلری‌یه (قارنی کری‌یه چکه‌رك) طوغری اکلك ، وعینی زمانده کوکسی، قارنی ، صرتك آشاغی قسمنی، قالچه‌لری اوغمق . (۱٦ نجی رسم) .

بجاقلری بربرندن ٤۰ ـ ۵۰ سانتیمتره‌قدر آچیکز. کوودەنك یوقاری قسمنی ایوجه کری‌یه طوغری اکوب قارن بتون قوتکزله ایلری‌یه طوغری اوزاتلمش اولدیغی حالده ایکی الکزله آشاغیده کوستریلن دلك حرکتلرینی یاپیکز . کوپریجك کمیکارندن باشلیه‌رق کوکسه ، معده‌یه وقالچه‌لرك اوك قسمنه قدر ایتملی . اورایه واصل اولونجه، ایلری‌یه طوغری اکلمکه وقارنی کری‌یه چکمکه‌باشلایکز. عینی‌زمانده قالچه‌لری ممکن‌اولدیغی‌قدر یوقاریدن‌طوتمق‌اوزره اللریکزی آرقه‌یه کوتوررسکز. بعده اللرله وجودك آرقه قسمی وبجاقلر اوزرندن کچه‌رك اوغمه حرکتلرینه طوپوقلره قدر دوام ایتملی. هیچ توقف ایتمکسزین آهسته‌صورتده وعینی‌زمانده آیاقلردن‌باشلایه‌رق بجاقلرك وبالدیرلرك اوك قسمنی اللرله اوغه‌رق دوزلملی . وینه آرقه‌یه طوغری اکیله‌رك کوپریجك کمیکارینی طوتوب بالاده کوستریلن حرکتلری ۱٦ دفعه تکرار ایتملی .

مدت دوام : ٤۰ ثانیه .

تنفس تعلیملری .

(۱۷ نجی رسم)

۱۲ نجی حرکت . — وجودی بربرینی متعاقب صاغ وصول طرفلره طوغری جانبی اولدرەا کلك وبر بجاغی کروب دیکرینی بوکلك ؛ بالدیرلرك طیشاری قسمنی و قارنه ایله جانه اری دینوب قسمی‌ده مستعرضاً اوغمق . (۱۷ نجی رسم) .

بجاقلر بربرندن آچیلمش وآیاقلر طیشاری‌یه‌طوغری چویرلمش اولدیغی‌حالده صاغ دیزی بوکیکز، صول بجاغی ایوجه کرلمش برحالده‌طوتیکز ووجودك یوقاری قسمنی صاغه طوغری اکیکز .

ایکی الکزك آیه‌لرینی ایلری‌یه طوغری اکلمه‌مك شرطیله صول بجاغك طیشاری‌قسمی اوزرینه وممکن اولدیغی قدر آشاغی‌یه قوییکز .

دوزه‌لیرکن کندیکزی ایوجه اووه‌رق جان‌اوی ایله باغرصاقلر اوزرینه کوزل بردلك اجرا ایتملی . سمنی ازاله وعمود فقرینك قوت وقابلیت انحناسنی محافظه ایتمك ایچون بوندن دها نافع بر ادمان حرکتی یوقدر .

هردفعه صاغ وبا صول طرفه طوغری اکلیرکن قوتلیجه نفس آلیکز، ودیکرحرکتلر اثناسنده‌ده سکونتله نفس ویریکز .

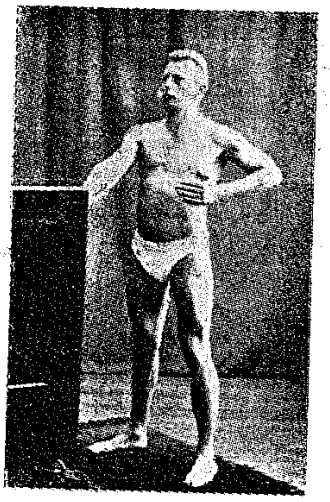

(۱۸ نجی رسم)

اجرا ایدیله‌جك حرکتلرك عددی : ۲۰

مدت دوام : ۳۵ ثانیه .

تنفس تعلیملری .

۱۳ نجی حرکت . — هردفعه سنده وجودك یوقاری قسمی یارم صاغه یارم صوله دونمك اوزره صرتی وقطعدی اوغمه . (۱۸ نجی رسم).

بر ماصه یاخود بشقه برشی اوکنده طوریکز. بعده صاغ قولکزی ایلری‌یه‌طوغری اوزاته‌رق ایلریدن کری‌یه وکریدن‌ایلری‌یه حرکتله آهسته صورتده برکمرچیزیکز. صاغ الك آیه‌سیله موبیلیه اوزرینه قوتلیجه باصیکز. عینی زمانده وجودك یوقاری‌قسمنی صوله طوغری چویره‌رك صول‌الك اوست قسمیله اوچ‌دفعه صرتکزی خطوط‌منشاری‌یه شکلنده اوغوکز . بونی متعاقب صول الکزله بیوك بردائره چیزیکز وموبیلیه اوزرینه باصیکز ؛ عینی زمانده صاغ الکزله صرتکزی اوغوکز .

عدد حرکات : هر ال ایله ۸ .

مدت دوام : ۳۸ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری .

۱۴ نجی حرکت . — بجاقلری بربرینی متعاقب صاغه وصوله طوغری قالدیرمق وعینی زمانده وجودك وبوطلرك یانلرینی اوغمق .

بجاغکزی یانه طوغری ممکن اولدیغی قدر یوقاری‌یه قالدیره‌رق عینی زمانده متقابل ال ایله یوقاریدن آشاغی‌یه طوغری بالدیرك طیشاری قسمنی اوغمالی بوصورتله بجاغك حرکت متصاعده‌سنك عکسی جهتنه طوغری بر تضییق اجر ایدلمش اولور . بوحرکتی متعاقب درحال بجاغکزی آشاغی‌یه ایندیره‌رك الکزله آشاغیدن یوقاری‌یه طوغری قالچه‌نك ایچ طرفنی اوغوکز ؛ بوندن صکره قول بوکیلی قالمق شرطیله دیکر بجاق‌ومتقابل قول عینی حرکتلری اجرا ایدرلر . بجاقلردن برینك حرکتی اثناسنده ایچه نفس آلمق ودیکرینك حرکتی اثناسنده نفس ویرملی ، الخ . بو ۱۴ نجی حرکت قالچه‌لرك، قوللرك وبجاقلرك عضله‌لرینی تقویه ایدر .

عدد حرکات : ٢٠ .
مدت دوام : ٣٠ ثانیه .
بعده تنفس تعلیملرك .

١٥ نجی حرکت . — بجاقلرك ایچ وطیشی قسملرینی اوغاراوه دیزلری بر بر یوکسلتمك ؛ هر بر حرکت نهایتنده وجودك اوك ، آرقه و اشاغی قسملرینی اوغمق .

طوپوقلر بربرینه بیتیشیك اولدیغی حالده دوزکون بر وضعیتده طوروب دیزیکزی ممکن اولدیغی قدر یوقاری قالدیریکز . طوبوغکزی ایکی الکز آره‌سنده طوتوب دیزیکزی ایندیریکز وعینی زمانده اللریکزی بالدیریکز اوزرنده قایدیره‌رق دیزیکرك اوستنه قدر کتیریکز . وجودك اوك قسمنی ایکی الکزله وبعده صرتکزی الکزك طیش قسمیله اوغوکز وبوکا قولکزه‌قدر دوام ایدیکز . عینی حرکتی دیکر بجاغکزله یاپیکزوبوصورتله دوام ایدیکز .

دیزلردن هربرینی ١٠ دفعه قالدیرملی . دیز قالقار ایکن نفس آلملی وجودك آرقه قسمنی اوغارکن نفس ویرملی .

عدد حرکات : ٢٠ .
مدت دوام : ٣٢ ثانیه .
بعده تنفس تعلیملری .

١٦ نجی حرکت . — کوودەیی قوتلیجه صول وصاغ طرفلره طوغری بوکوب الرله وجودك متقابل طرفلرینی اوغمق .

دوزکون بر وضعیتده ، طوپوقلر بربرینه بیتیشیك وقوللر وجودك ایکی طرفنده حال طبیعیسنده براقلمش اوله‌رق ، کوودەیی قوتلیجه صول قالچه اوزرینه اکملی ؛ عینی زمانده صول الکزك آیه‌سی صول قالچه‌نك ایچنی وطیشنی یوقاریدن آشاغیه طوغری وصاغ الکزده وجودك متقابل اقسامنی آشاغیدن یوقاریه طوغری اووه‌جق . عینی حرکتلری کوودەیی صاغه طوغری بوکه‌رك اجرا ایدیکز وبوصورتله قوتلی اکلیشلرله صوله وصاغه طوغری دلك حرکتلرینه دوام ایدیکز .

صوله طوغری ١٠ وصاغه طوغری ینه ١٠ حرکت اجرا ایتملی . بو ١٦ نجی حرکت ایله بونی تعقیب ایده‌جك اولان دیکر ایکی حرکت اثناسنده تنفسی تعطیل ایتمیکز .

یکی باشلادیغکز زمان ایکی حرکتده بر دفعه تنفس ایده‌بیلیرسکز فقط بالاخره بر تنفس ظرفنده ایکیدن زیاده حرکت یاپه‌بیلیرسکز .

مدت دوام : ٦ ثانیه .
عدد حرکات : ٢٠ .
بعده تنفس تعلیملری .

١٧ حرکت . — کووده‌یه صاغ و صول طرفلره طوغری حرکت دوریه اجرا ایتدیره‌رك بتونه کوکسی مستعرضاً اوغمق .

آیاق اوستی ، بجاقلر بربرندن اوزاق وآیاقلر ایچری‌یه طوغری دونمش اولدیغی حالده کووده‌کزله صاغدن صوله طوغری ٩٠° درجه قدر (بر ربع دائره) دونه‌رك برحرکت دوریه اجرا ایدیکز . عینی زمانده ایکی الکزی آچه‌رق برینی صاغ ممه‌کزك اوزرینه ودیکرینی‌ده اونك آلتنه قویکز . بعده وجودك یوقاری قسمنی ١٧٠° درجه (یارم دائره) قدر صاغه طوغری چویره‌رك اللریکزی کوکسکز اوزرینه وجودك دوندیکی چهتك عکسی جهتنه طوغری سوریکز . بوصورتله ، حرکت دوریه‌نك ختامنده اللرك آیه‌لری کوکسك صول طرفنه وضع ایدلمش بولنور . بعده ، درحال وجودی تماماً صوله دوندیروب عینی زمانده اللریکزی کوکسك صاغ طرفنه کتیریکز و ٢٠ دفعه‌عینی حرکتی صوله وصاغه طوغری یاپیکز .

مدت دوام : ١٠ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری ..

١٨ نجی حرکت . — وجودك اوك یوزینی اوغاراق کووده‌یی کری‌یه طوغری وبوبرکلری اوره‌رك ایلری‌یه طوغری شدتله بوکمك .

آیاقلر بربرندن ٥٠ سانتیمتره قدر آچیلمش واوجلری خفیف صورتده طیشاری‌یه دونمش اولدیغی حالده کووده‌کزی کری‌یه‌طوغری ا کیکز و ٢٥نجی رسمده‌کوستریلن وضعیتی آلیکز . عینی زمانده ایکی الکزله کوکسکزی قارنکزی وقالچه‌لریکزك اوك قسمنی اوغوکز (قادینلر قارندن بوبرکلره طوغری اووارلر) .

بعده کووده‌کزی ایلری‌یه طوغری بوکه‌رك ٢٦ نجی رسمده کوسترلدیکی صورتله وجودیکزی آرقه‌سندن اوغوکز . قطنلره ، یعنی صرتك آشاغی قسمنه واصل اولدیغکز زمان طوریکز . کووده‌یی تکرار کری‌یه بوکوب اولکی کبی کندیکزی اوغوکز ، وکری‌یه ، ایلری‌یه طوغری بوحرکتلری ممکن اولدیغی قدر سرعتله ٢٠ دقیقه تکرار ایدیکز .

عدد حرکات : ٢٠ .

مدت دوام : ٧ ثانیه .

بعده تنفس تعلیملری .

٩ نجی و ١٨ نجی دلك حرکتلری بالخاصه اویقوسزلقدن مضطرب اولانلر ایچون پك نافعدر .

بز تورکلر، جهانک ان قیمتلی خزینه‌سی
اولان صحتمز ان چوجه‌لرینه ایدنلرده

سعاد جیر

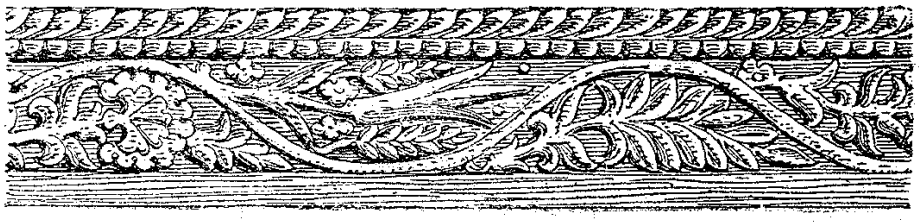

سعاد خیری بك

قره‌عثمان زاده سعاد خیری بك تحصیل ابتدائیسنی مغنیساده اتمام ایلیه‌رك استانبوله کلمش ومظلم محیطمزك جهان تمدنه آچیلمش یکانه پنجره‌سی اولان مکتب سلطانی‌یه داخل اولمش ومکتب مذکوری فردای شروطیتده بالاکمال اوسنه معارف نظارتی طرفندن معلملکه انتخاب وتعیین ایدیله‌رك بوصورتله سعی وثباتی ایله مملکتنه حقیله خدمت ایده‌بیله‌جك برحیاته آتیلمشدر.

ایرتسی سنه تعطیل زمانندن بالاستفاده همجوار مملکتلرك حیات علم وعرفانی تدقیق وتتبع ایلمك امیله آوستریا مجارستان، رومانیا وبلغارستانه برسیاحت اجرا وبومملکتلرك مکتبلری، موزه‌لری، دارالصناعه‌لری ایله اورالرده مسکون ملتلرك وخصوصیله دینداشلریمزك حیات خصوصیه واقتصادیلری حقنده پك قیمتلی معلومات طوپلایه‌رق عودت ایدن بوکنج معلم تماشده بولوندیغی اوملتلرك قوتلی موجودیتلر یتشدیرمك ایچون کوزه آلدیردقلری فدا کارلقلری کورمش وملتمزك الك لاقید نظرلره چارپان هزال عرقیسنك تداویسی تربیهٔ بدنیه ایله قابل اوله‌جغنی درك ایله طلبه‌لرینی و بوتون طانیدیغی کنجلری بوخصوصه تشویقدن برآن خالی قالمامش دیکر طرفدن ایسه اجرا ایلدیکی تتبعاتده کشافلغك بوامل وغایه‌یه توافق ایدن الك مهم عواملدن اوله‌جغنه قانع اوله‌رق بونی مملکتمزده تعمیمه صرف غیرت ایدنلره پیرو اولمش وپك آززمان صوکره برچوق موانعه رغماً اجرا ایدیلن ایلك تطبیقاتده حاضر بولنه‌رق سویهٔ اخلاقیه‌مزه نظراً هانکی صورت تطبیقك موافق اوله‌جغی حقنده تتبعات عملیه‌ده بولونمشدر.

الیوم غزته‌لرده مختلف سپورلر حقنده واقفانه تنقیدات و مطالعات نشر ایتمکده و مکتب سلطانی ایله حیدرپاشا عثمانلی اتحاد لیسه‌سنده لسان معلمی بولنمقده‌در. ینه حیدرپاشا لیسه‌سنده فخریاً تربیهٔ بدنیه درسلری کوسترمکده‌در.

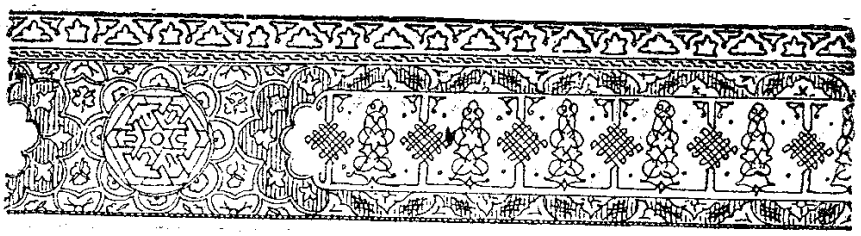

فوتبول

شهرمزده صورت انکشافی وتاریخچه‌سی

انکلیزلرك ملی سپوری عد ایدیلن فوتبول ینه اونلر طرفندن استانبوله کتیرلدی .

بوندن اون بر، اون ایکی سنه اول قاضی کوینده قوش دیلی ایله اوزمانلر پاپاس باغچه‌سی نامیله معروف اولان (شیمدیکی اونیون قلوب محلی) چایرلرده برقاچ انکلیز کنجی آره‌سنده اکلنجه طرزنده اویناندیغی کورولن بو سپورك تورکلر ورومله‌ر آره‌سنده برقاچ مراقلی هوسکار پیدا ایتمسی اوزرینه ساحه‌سی بر آز کنیشله‌دی و (۱۹۰٤)ده انکلیز سفارتی معیتنه مأمور (ایموجن) یاطی ایله (قاضی کوی) و (مودا) قلوبلرندن عبارت اولمق اوزره اوچ منتظم طاقم تشکل ایتدی . فقط مع التأسف بوطاقملری تشکیل ایدن اوتوز اوچ اویونجیدن آنجق بردانه‌سی (بحریه‌لی فوأد بك) تورك ایدی . چونکه اوسنه تورك هوسکارلری ایله رومله‌ر بر مسابقه اجرا ایدرلرکن (تورکلر ورومله‌ر قلعه یاپمشلر بربرلرینه طوپ آتیورلر) طرزنده ژورنال ایدلمشلر وبونك اوزرینه برقاچی توقیف ایدلمشدی. (۱۹۰۵)ده درسعادتده فوتبولك ترقی وانکشافنه خادم اولمق ، موجود قلوبلر بیننده بر مخادنت تأسیس ایتمك وهرسنه استانبول شامپیونلغی ایچون مسابقه‌لر کشاد ایتمك مقصدیله (استانبول فوتبول قلوبلری لیغی) نامیله برهیئت تشکل ایتدی ومسابقه‌لرك طرزجریانی برتکامل تدریجی‌یه مظهر ایده‌بیلمك اندیشه‌سیله بر نظامنامه ترتیب وتحریر ایلدی که الیوم مرعی ومعتبر اولان آتیده‌کی مواد اساسیه‌یی محتویدر :

مسابقه‌لر قلوب مرخصلری طرفندن اولجه قرارلاشدیریلان کونلرده اجرا ایدیلیر .

برفوتبول موسمی ظرفنده هرقلوب یکدیکریله رسماً ایکی دفعه قارشیلاشیر. مسابقه‌لرده غالب طرف ایکی صایی ، برابره قالان هر ایکی طرف بر صایی قازانیر .

فوتبول موسمنك ختامنده (ليغ) هيئتى اويونلرك نتيجه‌لرينى تدقيق ايله الك چوق صايى قازانمش اولان قلوبى شامپيون اعلان ايدر .

بو اساسلردن ماعدا غالب قلوبه خاطرهٔ ظفر اوله‌رق برقوپه وطاقمنده موجود اونبر اعضايه‌ده نشانهٔ غالبيت اولمق اوزره برطرفنده اويونجينك اسمى ايله مظفريت سنه‌سنك تاريخى منقوش وديكر جهتنده ايسه قابارتمه فوتبول اويونى رسمى موجود اولان برر مداليه ويرمك عادتدر .

شيلد

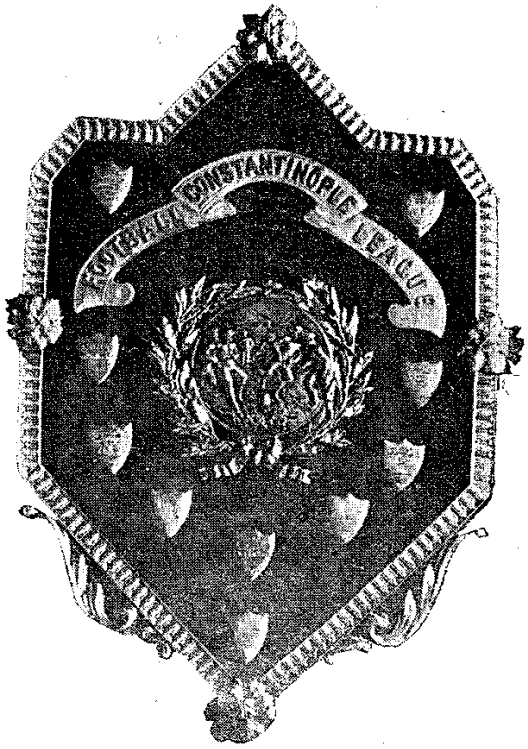

قاضى‌كوى فوتبول
قلوب
١٩٠٥-١٩٠٦

مودا فوتبول
قلوب
١٩٠٦-١٩٠٧
غلطه سراى فوتبول
قلوب
١٩٠٩-١٩١٠
فنارباغچه فوتبول
قلوب
١٩١١-١٩١٢

قاضى‌كوى فوتبول
قلوب
١٩٠٦-١٩٠٧

غلطه‌سراى فوتبول
قلوب
١٩٠٨-١٩٠٩
غلطه‌سراى فوتبول
قلوب
١٩١٠-١٩١١

(١٩٠٥) ده شهرمزده ، فوتبولك ترقى وانكشافنه خدمت ايده‌بيلمك امليله تشكل ايدن ايلك (ليغ) هيئتى طرفندن انكلتره‌دن كتيرتلمشدر .

هرسنه اجرا ايديلن مسابقه‌لرده احرازغالبيت ايدوب شامپيونلغى قازانان قلوب بونك اوزرنده موجود اوفق‌قسملردن برينه اسمنى ومظفريت سنه‌سنى نقش ايتدرمك وايرتسى سنه شامپيونه اعاده ايتمك اوزره نزدنده حفظ ايتمك حقنى حائزدر .

بوكونكى موجود قلوبلردن وعددى - بلا مبالغه - بش بيكه بالغ اولان هوسكارلردنده آكلاشيله‌جغى وجهله ايلك املنه يعنى فوتبولك تعممنه كمال موفقيتله نائل اوله‌رق يالكز استانبولده دكل ، آنادولى‌نك بعض يرلرنده بيله

غلطه سرای قلوبنك برنجی فوتبول طاقمی

ارقه‌دن وصاغدن اعتباراً : احمد جواد – احمد روینصون – نشأت امین (قپودان) – بکر – جلال – حسین – عمر – غالب حسنون، محسن یکن، أمیل اوبه‌رله ، ژوزه‌ف اوبه‌رله ، مغردیچ،

«۱» عدنان بك برنجی فوتبول طاقمنه منسوبدر راحتسزلقلری آرقداشلری ایله برلکده رسم چیقارمغه مانع اولمشدر.

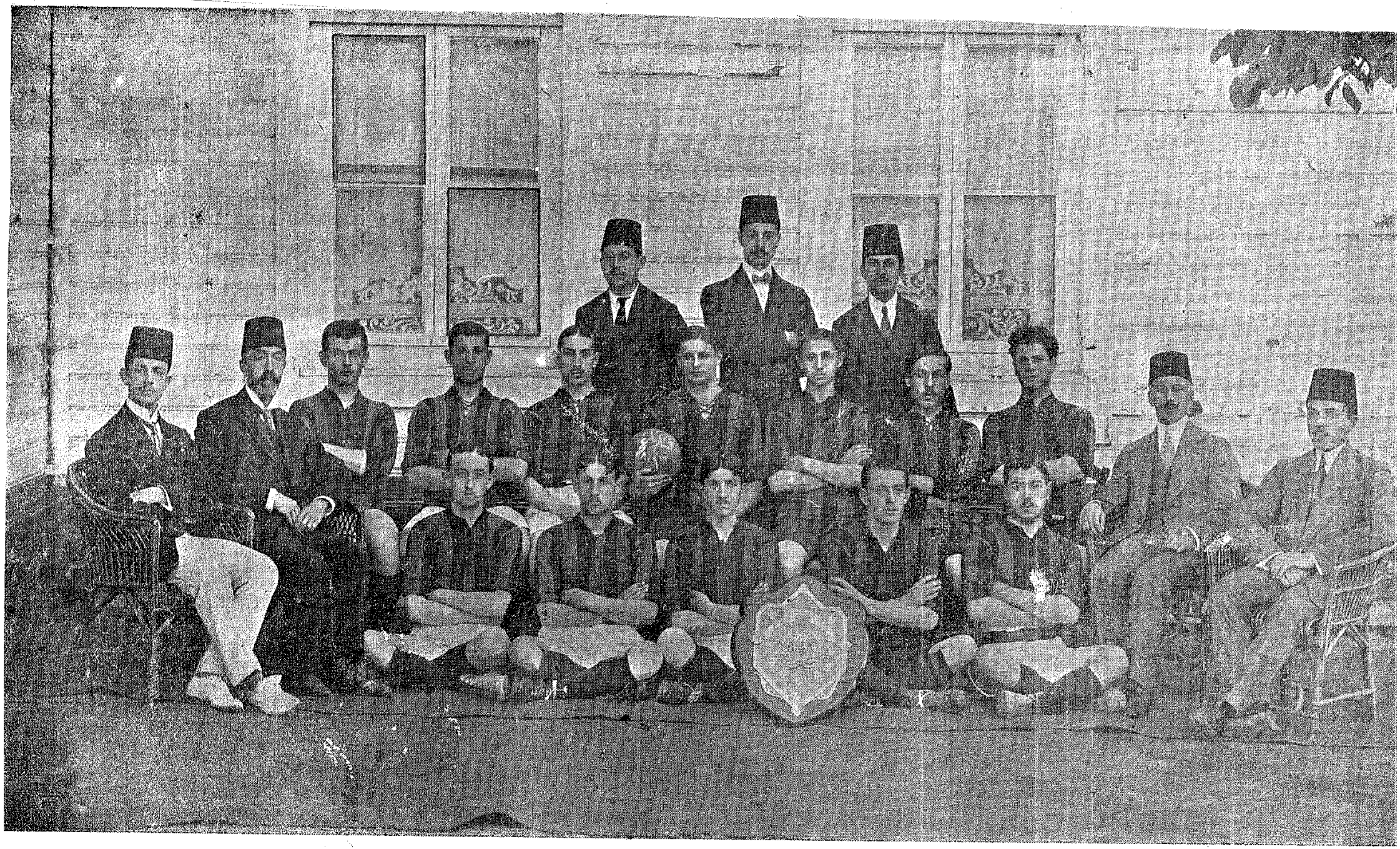

فنار بغچه برنجی فوتبول طاقمی

عدن و اوکدن برنجی : نصوحی بك (کاتب عمومی و مرخص) دوقتور حامد بك ، حکمت بك ، نزهت بك ، کامل بك (قپودان) نوری بك، سعید بك رئیس خلوصی بك افندی ـ خلقی بك ایکنجی صره
وسیان اف ... بك موسیو ویلها... بك (هیئت ادارهٔ رئیسی) کمال بك سعید بك اوچنجی صره: یحیی بك (قاصه‌دار) ذکی بك الکاتب مصطفی بك (۲ نجی ۳ نجی و دردنجی طاقم قپودانی

سپورك انكشاف وترقیسنه ـ دولاییسیله ـ خادم اولان بوهیئتك نظارتی آلتنده (۱۹۰۶ ـ ۱۹۰۵) [*] اجرا ایدیلن ایلك شامپیونلغی انكلیزلر ایله‌روملردن مرکب اولان (قاضی کوی) قلوبی قاراندی وایرتسی (۱۹۰۷ ـ ۱۹۰۶) سنه‌سنده دخی موقعنی محافظه‌یه مقتدر اولدی .

بو(۱۹۰۷ ـ ۱۹۰۶)ده تورکلر ایچون شایان‌قید بروقعه حادث‌اولمشدر. برقاچ سنه‌دنبری مکتبلرنده وخارجده یوقاریده برنبذه بحث ایلدیکم کولنج وقورقونج موانعه رغماً بو اویونه مخصوص ادمانلر ایله مشغول اولان و (غلطه سرای) تسمیه ایدیلن مکتب سلطانی طاقمنك ایلك تورك قلوبی اوله‌رق (لیغ)ه داخل اولمسی وپارلاق بر صورتده ساحهٔ جداله آتیلمسیدر . پارلاق دییورم، چونکه ایلك مسابقه‌ده زماننك سرافرازانندن اولان (ایموجن) قلوبیله بره قارشی بر غول ایله برابره قالدی .

ایرتسی (۱۹۰۸ ـ ۱۹۰۷)ده (مودا) قلوبی برنجیلکی قازاندی .

بوکونکی استانبول شامپیونی (فنارباغچه) قلوبنك (لیغ) هیئتنه داخل اولدیغی (۱۹۰۹ ـ ۱۹۰۸) سنه‌سنده (غلطه سرای) ایلك شامپیونلغنی ادراك ایلدی و(۱۹۱۰ ـ ۱۹۰۹) ایله (۱۹۱۱ ـ ۱۹۱۰) سنه‌لرنده‌موقعنی محافظه‌ایده‌رك اوچ‌سنه‌متوالیاً فوتبول‌ساحه‌سنده‌رایت‌ظفری الندن‌دوشورمدی.

(۱۹۱۱ ـ ۱۹۱۰) ده استانبول فوتبول حیاتنده مهم بر تبدل حاصل اولدی .

مجارستاندن پایتختمزه فوتبول مسابقه‌لری یاپمق اوزره برسپور هیئتی‌کلدی وقاضی کوینده (اونیون) قلوبده بیکلرجه مراقلی سیرجی مواجهه‌سنده اوچ اویون یاپارق مملکتنه عودت ایلدی .

یکان‌یکان تدقیق‌ایدلدیکی حالده‌طاقملرنده بزمکیلردرجه‌سنده ماهراویونجیلری موجود اولمایان بوقلوبك ، حین مسابقه‌ده ، هیئت عمومیه‌سنده کوزوکن انتظام، افرادینك بربرلرینه‌اولان یاردملرنده‌کی سرعت وچالاکی‌اوزمانه‌قدر یالکزقوت وشدتی واسطهٔ غالبیت طانیمش اولان مملکتمز سپورجیلری آره‌سنده درین

[*] بر فوتبول موسمنی ـ که تشرین اول ونیسان آیلری آره‌سیدر ـ تعاقب ایدن ایکی سنه‌نك تاریخلری ایله کوسترمکه مجبوریت واردر .

بر تأثیر براقدی . ودییه بیلیرم که : اوکونلردن صوکره مسابقه‌لرمزك بر آز اولسون فیلشمه‌سنه سبب اولدی .

مجارلیلرك سیاحتندن اك زیاده (فنارباغچه) قلوبنك استفاده ایتدیکی نجه محققدر . چونکه بوکنجلر (۱۹۱۲ - ۱۹۱۱) سنه‌سی شامپیونلغنی محضا طاقلری افرادینك ، یوقاریده بحث ایلدیکم طرزده ، سرعت ومهارتلری ایله اویونك هیئت عمومیه‌سنده تأمینه موفق اولدقلری وحدت وانتظام سایه‌سنده قازاندیلر . وبوحالی اوزماندن بری - حتی اسکی آرقاداشلری غلطه سرای ایله بوسنه‌نك (لیغ) مسابقه‌لرندن اول اجرا ایلیوب نتیجةً مغلوب اولدقلری ایکی مسابقه‌ده دخی - محافظه‌یه مقتدر اولدیلر .

فقط بوقدر خواهش وانتظام ایله تطبیقنه باشلانان بر طرزك ترقیسی ، محاربهٔ زائله دولاییسیله بر آز دوچار تأخر اولدی. چونکه کچن(۱۹۱۳-۱۹۱۲) سنه‌سی مسابقه‌لری اجرا ایدلمدی .

الیوم ، نتیجه‌سی مایس بدایتنده تقرر ایده‌جك اولان (۱۹۱٤ - ۱۹۱۳) شامپیونلغی ایچون تشرین ثانینك اون‌دوقوزندن بری مسابقه‌لر یاپیلمقده‌وبونلره آتیده اسملری محرر آلتی قلوب طرفندن اشتراك ایدلمکده‌در .

آلتون اردو (پروغره) — تلفون — رامبلرس — سترو غلرس — غلطه سرای — فنار باغچه .

سعاد خیری

یکی بر ادمان

صو اوزرنده پاتیناژ

انسانلرك قره‌ده ، بوز اوزرنده اولدیغی کبی صو یوزنده‌ده پاتیناژ یاپه‌بیلملرینی تأمین وتسهیل ایچون صوك اون سنه ظرفنده ممالك مختلفه‌ده اجرا ایدیلن تجربه‌لر هنوز برنتیجهٔ قطعیه ویرمه‌مشدی . چونکه شمدی‌یه قدر ایجاد ایدیلن ماکنه‌لرك حجم و ثقلتلری ، کرك صورت استعمالری اعتباریله تعمم ایده‌مه‌یوردی . فقط صوك دفعه المانیاده موقع تطبیقه قونیلان ستارق صو پاته‌نلرینك بر چوق تجربه‌لر نتیجه‌سنده یوقاریده ذکر ایتدیکمز محذورلردن سالم اولدیغی اکلاشیلیور . بو پاته‌نلرك کرك خفیفلکی ، کرك جملرینك کوچوکلکی ، کرك قولایجه قوریلوب سوکوله‌بیلمه‌لری سایه‌سنده چوق ایی نتیجه‌لر الده ایدلشدر . هر شیدن اول کوچوك بر پاکت

صو پاته‌نلرینك خفیفلکنی کوسترمك ایچون آلنان رسم

صو پاته‌نلری یالکز ادمانده دکل عینی‌زمانده فائده‌لی ایشلرده قوللانیلیور . بو رسم بر سوارینك ایاغی صویه دکه‌دن بر دره‌یی کچدیکنی کوسترییور . شیمدی سواری آتی چکیور . فقط بالاخره حیوانك آیاقلری قره‌دن یوکسه‌لوبده یوزمکه باشلادقدن صوکره آت افندیسنی چکه‌جکدر .

حالنه وضع ایدیله‌رك قابل نقل اولمالری بوپاتنلرك بویوك بر مزیتنی تشکیل ایدییور . برچفت ستارق پاته‌نی تدارك ایده‌بیلن هرکس صو یوزنده کمال سهولتله قایه‌بیلیور . بوصورت سیرك ویردیکی حظ یاقین زمانده صو پاته‌نلرینك هرطرفده تعمم ایتمه‌سنه سبب اوله‌جقدر .

ستارق پاته‌نلری بوز اوزرنده قوللانیلان «ایسکی» لرجمنده اولوب اوجلری سیوری برسیلندیر شکلنده‌در . قائو-چوقدن معمول اولان بوسیلیند-یرلره صونفوذ ایتمز . یلکن بزیله احاطه ایدلمشدر . بوایکی مسابح سیلندیرك محوری اوزرینه موضوع طولانی بردکنك اونلرك مطلوب اولان استقراروثابتیتنی تأمین ایدر .

صو یوزنده دهچاوق بعد مسافه ایتمك ایچون نفرلر تفنك دیچکارینی کوره‌ك مقامنده استعمال ایدییورلر .

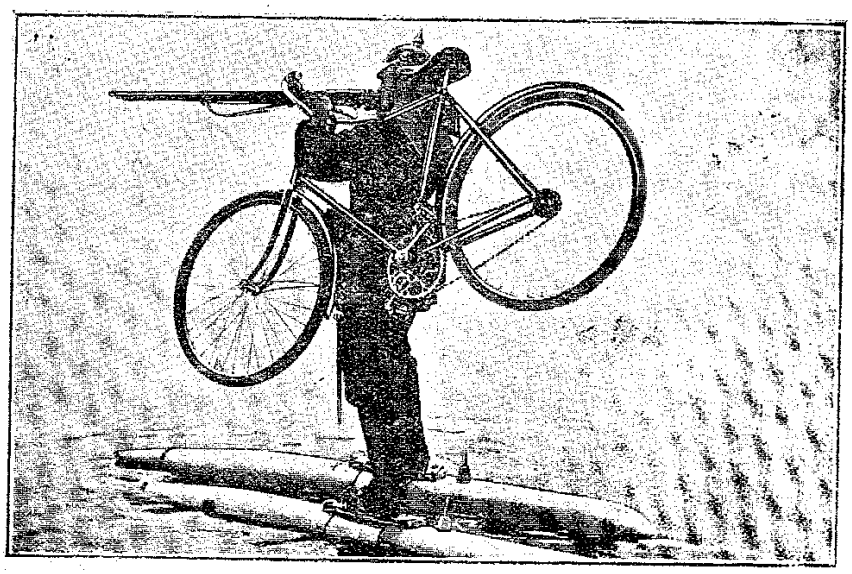

بو دکنکك اوزرینه ایلیشدیرلمش درت مسبح پاته‌نك صو یوزنده ایلریله‌سنی تسهیل ایدر . بو مسبحلرك پاتیناژ اثناسنده بری برینه ایلشمه‌مه‌سی ایچون هرایکی طرفده کیلرك دها زیاده طیش طرفلره آچیلمالری نظر اعتباره النمشدر . باجاغك ایلری حرکتنده قاپانان مسبحلر کریله اثناسنده‌ده آچیلرلر . ایشته بو صورتله صو یوزنده پاتیناژ یاپیلر .

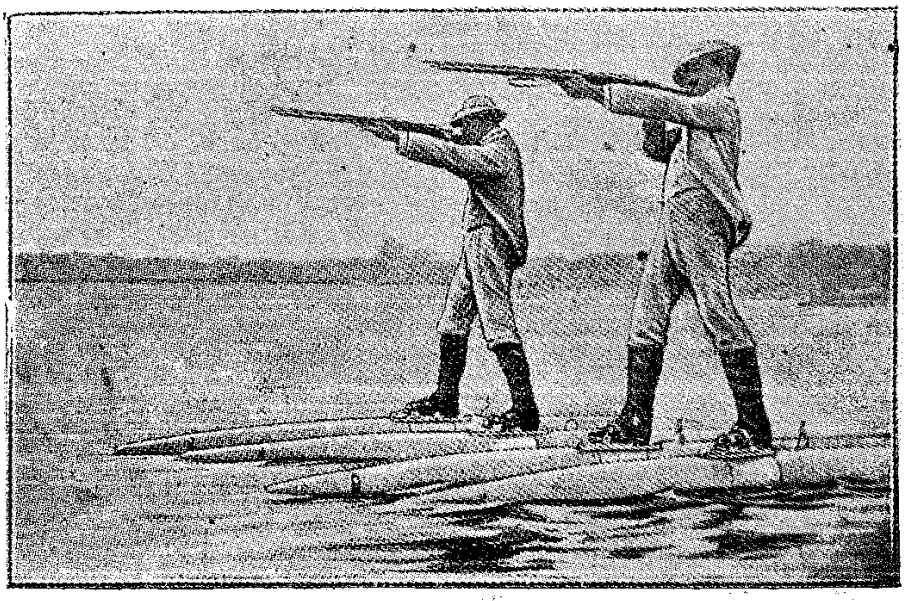

بسیقلت طابورندن بر نفر پاتنلری آیاغنه طاقدقدن صوکره صو یوزنده انداخت تعلیملری یاپیور .

پاتهنك تعیین استقامتیله ، تبدیل موقع ایتمهسی ساده بر کورهك واسطهسیلهدر .

صو پاتهنی کوچوك بر پاکت حالنه وضع ایدلدن صوکره قولایلقله قابل نقلدر.

اکثریا خفیف قایقلرده اولدیغی کبی ایکی طرفدن ایکی کورهك ده استعمال ایدیلیر. صوپاتنلری سطح دریاده ، الك قولای صورتده چوریله بیلن کوچوك قایقلردن دها سهولتله دونه بیلیر . بو صو پاتنلرینك اجرا ایدیلن تجربهلری اثناسنده المان عسکرلرینك کورهك یرینه تفنکلرینك دیچکلرینی قوللاندقلری کورلمشیدر. بوپاتنلر اوزرنده ایاق وضعنه مخصوص یرلر واردر . ایاقلر کوچوك بر عملیات ایله او یرلره وضع ایدیله بیلدیکی کبی اوقدر سهولتلهده چیقاریله بیلیر . صوك دفعه المانیاده پرنس هانرینك حضورنده اجرا ایدیلن تجربهلر نتیجهسنده بوصوپاتنلرینك یالکز اسپورده دکل عینی زماندهاردوده بر چوق عملی فائدهلری اولدیغی تظاهر ایتمشدر .

دیشلرك حفظ الصحتی

تاریخلرده مشهودیمز اولدیغی وجهله اقوام سالفه طرفندن وعلی الخصوص فرعونلر زماننده مصرده ، هندستانده دیشلرك حفظ الصحت وحسن و جمال نقطهٔ نظرندن ـ الیوم تطبیق اولنان قواعد فنیه‌نك مجهول اولمسنه رغماً ـ اهمیتی تقدیر اولنوب محافظه‌سنه چالیشیلیردی .

مدنیت حاضره سایه‌سنده ایسه دیشجیلك علوم وفنونك ترقیاتندن متوالیاً مستفید اولدی ، فن طب وجراحینك برشعبهٔ مهمه‌سی حالنه کلدی . بوصورتله ممالك متمدنه‌نك کافه‌سنده اجزای صنعت ایدن بری وبحری عسکری وعمومی وخصوصی خسته‌خانه‌لرده استخدامنه باشلانیلان دیش طبیبلرینك مساعیٔ واقعه‌سندن عالم انسانیت پك چوق فائده تأمین ایتدی .

سامی غونسبرغ بك

اسکیدن مملکتمزده حفظ الصحت اسنان؛ دیشلرك حس اولنان اوجاعی اوزرینه کندینه دیشجی نامنی ویرن جاهل بربر وجراحلره مراجعتله دیشك تداوی یه امکان وقابلیتی بالطبع تدقیق اولنمقسزین چکوب چیقارلمسنه منحصر قالیردی . بو عملیه‌لرك شرائط صحیه دائره‌سنده اجرا اولنه‌مامسندن قطع نظر صحت عمومیه‌جه تولید ایلدیکی سوء تأثیرات عین صورتله محروم تداوی اولان افراد عسکریه‌نك دخی اخلال صحتنی وبونلرك بالضروره چوروکه چیقارلمسنی موجب اولوردی .

دیشلرك بویله‌جه شرائط فنیه دائره‌سنده محافظه وتداویسنه اهمیت ویرلمامکده بولنمسندن متولد محاذیر مسروده یوندن اون‌بش سنه اول بوراده دیشجیلکه باشلادیغم زمان نظر دقتمی جلب ایتمکدن خالی قالمدی . بونك اوزرینه متعدد

مراجعاتم نتیجه‌سنده بحریه مرکز خسته‌خانه‌سنده، اوروپاده کوردیکم طرزده، بردیشجی شعبه‌سی تأسیسنه موفق اولدم. بوراده جراحلردن دیشجی یتشدیرلمکه باشلانمش ایدی .

اعلان مشروطیتی متعاقب حکومت سنیه‌جه درحال دیشجی مکتبی کشادی صورتیله دیشلرك حفظ الصحتی لایقیله تقدیر اولندی . بومکتبدن نشئت ایدن واوروپاده تحصیل ایدوب کلن ارباب فن بولندقلری یرده اجرا ایتدکلری مداوات فنیه ونصایح عاقلانه ایله دیشلرك موجودیت وحسن محافظه‌لری حیات و عافیت ایچون نه‌درجه الزم اولدیغنی نشر و تعمیم ایتدیلر . اهالئ مملکت بوبابده‌کی غفلتلرینی آکلایه‌رق بویوزدن صحت عمومیه‌نك دوچار اولدیغی سوء تأثیرات تخفف ایتمکه باشلادی .

بحریه مرکز خسته‌خانه‌سنده یتیشدیریلان دیشجیلرك ابراز ایده‌کلدکلری فعالیت ودونمای عثمانی افرادینك فن دائره‌سنده دیشلرینی تداوی ایله صحتلرینی محافظه خصوصنده حصوله کلن موفقیاتی وبواصولك جهت عسکریه‌جه‌ده تطبیقندن حاصل اوله‌جق فوائدی حقنده‌کی مشاهدات ومطالعاتمی عرض صورتیله برنجی اردوی همایون قوماندانلغی مقام عالیسنك نظر دقتنی‌ده جلب ایتدم . الحالة هذه بالعموم طابور و خسته خانه‌لرده برر دیش طبیبی بولندیرلمسی تقرر ایلمشدر .

افراد اهالی‌یه کلنجه دیشلرك حفظ الصحت نقطهٔ نظرندن اهمیتی تقدیر اولنه‌رق و عکس حالك تولید ایلدیکی سوء تأثیرات ازاله ایدلمش اولمق ایچون هرصباح و آقشام یاتارکن دیشلر دیش طوزی و فورچه ایله تمیزلنملی. و استعمال ایدیلن دیش طوزلرینك ایچنده حامضی‌مواد‌ك بولنمه‌ماسنه دقت ایتملی . چونکه حامضی مواد دیشلری تخریت ایدر. دیش اتلری‌شیشدیکی تقدیرده اون بش کون یالکز طوزلی صو ایله غرغره ایتملی وفورچالاملی‌در . فورچه‌یی یوقاریدن آشاغی‌یه وآشاغیدن یوقاری‌یه سورمك لازمدر ، اکر اتلر قانارسه بوکاهیچ اهمیت ویرمه‌ملی، دوام ایتملی، زیرا برقاچ کون صکره بردهاقان کلنز.

آغز قوقوسی ایچون ده برقهوه قاشیغی « لسترین لامبه‌ر آمه‌ریکن » نی یارم قدح صوده حل ایدوب غرغره ایتملی ودیشلری فورچالاملی . ویاخود برچوربا قاشیغی حمضلی صویی، (eau oxigénée) یارم‌قدح‌صوده قاریشدیروب

بو محلول ایله غرغره ایتملی وینه دیشلری فورچالاملی . دیش فورچه‌سنی ده هفته‌ده ایکی دفعه غلیان ایدن صو ایچنده تمیزله‌مه‌لیدر .

بعض کیمسه‌لر فائده‌سی وار ظنیله تنتوردیود استعمال ایدییورلر . بو صوك درجه مضردر .

بالاده عرض ایتدیکم بسیط اصوللرایله دیشلرك وآغزك حفظ الصحتنه اهتمام ایدیلورسه مطلوب فائده الده ایدیلیر . یوقسه دوقتوره مراجعت ایدلمکسزین دیشلر ایچون باشقه علاجلر استعمال ایتمك پك مضردر . اکر بو بسیط اصوللری یاپدقدنصکره دیشلره برشی عارض اولورسه همان دوقتوره مراجعت ایتمك بهمه حال لازمدر . بونلردن باشقه عمومه برقاچ شی توصیه ایتمکی مناسب کوردم .

اولا چوجقلرك دیشلری حسن حالده بولنمسنه والدین طرفندن صورت متمادیه‌ده اعتنا اولنملی .

ثانیاً : مکاتب عمومیه وخصوصیه‌ده بولندیریلان اطبا طرفندن طلبه‌نك دیشلری متخصص برر دیشجی معرفتیله تحت نظارتده بولندیریله‌رق احتیاجی عندالمعاینه آکلاشیلانلرینك فناً تداویسنه مسارعت صورتیله مکاتب مذکوره‌ده بولنان اولاد وطنك دیشلرینك حسن محافظه‌سی ضمننده تقیدات مستمره‌ده بولنملی .

ثالثاً : هرکسك لااقل ایکی آیده بردفعه دیشجی‌یه مراجعتله دیشلرینی معاینه ایتدیره‌رك مغایر حفظ الصحت کوریله‌جك الك کوچك برراحتسزلغك تداویسنه مسارعت اولنملی .

رابعاً : دیشلری دوکولمش اولان کیمسه‌لرك معده آغریلرینه اوغرامغی بکله‌مکسزین اهل ومجرب دیشجیلره مراجعتله دوکیلان دیشلر یرینه دیش اعمال ایتدیرلملی .

نصایح آنفه‌یه توفیق حرکت اولندیغی ودیش طبیبنك تعلیماتنه کوره اغزك حفظ الصحت قواعدینه موافق اوله‌رق حسن حالده بولندیرلمسی لزومی درپیش وتأمل ایدلدیکی حالده برچوق امراضك اوکی آلنمش اوله‌جغی وتمیز وکوزل باقلمش براغزك تأمین ایده‌جکی فوائدی وجود بشری برممنونیت طبیعیه سوقیله ودائما مساعد بر صورتله بر چوق علل و اسقامدن توقی ایلیه‌بیله‌جکی بدیهی‌در .

بحریه مرکز خسته‌خانه‌سی سرطبیبی

سامی غونسبرغ

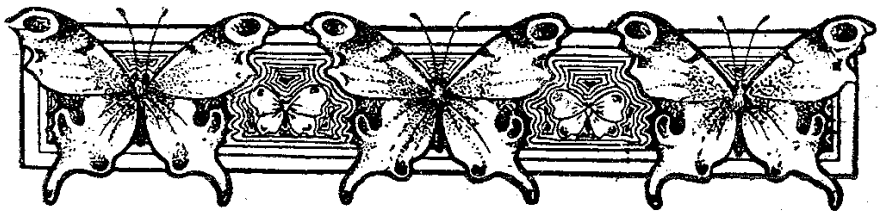

صاچلریمزی نصل وقایه ایده‌بیلیرز ؟

صاچلریمز نیچوله دوکیلیر ؟

انسانده صاچ برمدت بویور ، معین برطولده قالیر ، صوکره دوشوب یکی برتویه ترك موقع ایده‌ر . هرصاچك حیاتی ایکیدن دورت سنه‌یه قدر سوره‌ر .

احوال طبیعیه‌ده بوایکی متناقض حادثه بیننده توزان محافظه ایدیلیر وصاچلره هیچ برضرر کلمز .

فقط اوله‌بیلیرکه صاچلرك مبذول صورتده دوشمسنه سبب اولان هیچ برخسته‌لق یاخود حال مرضی بولنمدیغی حالده بیله بعضاً یکیدن حاصل اولان صاچلردن زیاده صاچ دوکیلیر.اوحالده‌صاچلر، بالخاصه‌باشك بعض قسملرنده،سریعاً آزالیر. اللی‌یاشندن‌صکره پك چوق کوریلن بوحال طبیعی برشی اولوب اختیارلغك علائمندن برینی تشکیل ایدر . برچوق آدملرده اللی یاشنه واصل اوله‌دن حصوله کلیر وحتی یکرمی یاشندن باشلار .

الك اول آلنده‌کی صاچلر دوشر ، صوکره شقاقلرك اوست طرفنده کورفز شکلنده ایکی آچیقلق حصوله کلیر. عین زمانده باشك تپه‌سنده‌کی صاچلر دوکیلیر و اوراده‌کی آچیقلق تدریجاً شقاقلره برلشه‌رك قفا طاسنی بسبتون صاچسز براقیر . مع‌مافیه صاچ دوشمسی نه‌قدر زیاده‌اولورسه اولسون ینه باشك ایکی طرفنده وآرقه قسمنده صاچسز یرلری احاطه ایدن تاج شکلنده برقسم براقیر .

قادینلرك‌ده‌بویله‌جه‌صاچلری‌دوشر. فقط‌بودها بشقه صورتده واقع‌اولدیغی ایچون بلکه برچوقلرك نظر دقتنی‌جلب ایتمه‌مشدر. قادینلرده‌ده صاچ‌دوشمسی‌عینی‌باشده باشلار؛ فقط قادینلرده‌صاچلر قافاطاسنك‌اوستندن دکل، اوکندن دوشدیکی ایچون باش چیبلاق قالمازه

صاچلرك وقتسزده اول دوشمسنك اسبابی

بونده ارثك بویوك برتأثیری کوریلیر . بعض عائله‌لرده بوتون ارککلر ۳۰ یاشنه کیرنجه کل اولورلر. اعتراف ایتملی‌که حقیقتده صاچ دوشمسنك اسبابی آکلاشیله‌مامشدره یالکز شونی بیلیرزکه وقتسز صاچلرینی غیب ایده‌نلرك هپسنده جلد مشعر یاغلی اولوره ۲۰ یاشنه واصل اوله‌دن بونلرك‌باشنده کپکلر حصوله کلیر ودوکیلیر . بالاخره‌بوکپکلر آرتق دوکیلمیوب باغلانیر وجلده یاپیشمش قالیر .

هرهانکی برصورتله یاغلاتمقدن قورتارلسه صاچلرك دوکیلمسی توقف ایدر . وجلد یکیدن یاغلانیرسه تکرار باشلار .

نه یاپابیلیرز ؟

الك اول شوراسنی عرض ایده‌لم که وقتسز صاچ دوکولمسنه قطعی برعلاج بولونمازه

کللرك صاچلرینی یکیدن بیتیرمك قابل دکلدر . بعض تداویلر نتیجه‌سنده الده ایدیلن موفقیتلرده مستثنی احواله عائددر ، مثلا قیزل ، حمای تیفوئیدی وامراض سائره‌سببیله صاچلرك دوکیلمسی حالنده یکانه یاپه‌بیله‌جکمز شی صاچلرك دوکیلمسنی قسماً توقیفدن عبارتدر .

ارککلر ایچون . — جلد مشعرك یاغلرینی آلمق ایچون استعمال ایدیله‌جك مواد معلومدر . بونلرك اك مؤثری صابوندر . ارککلر ایچون باشلرینی صابون ایله ییقامق قولای برشی اولمق جهتیله بوصورتی هرکسه توصیه ایدرز . اکر صلمدن قورقولیور ویاخود صلع ذاتاً باشلامش بولنیورسه هربش آلتی کونده بردفعه جلد مشعری صابونله وایلیق صو ایله ییقاملی . پاناما صابونی استعمال ایتمك مرجحدر . باشی ایوجه صابونلادقدن صکره جلد مشعرده قالان صابونلری آلمق ایچون ایلیق صو ایله صاچلری تمیزلملی وبعده پیشکیر ایله قوروتملی .

شونی‌ده اونوتملی‌درکه بوصورتله باش ییقادیغمزده جلد مشعره هنوز بیتیشیك قالمش برجوق اولمش صاچلر دوکیلیر . بونك ایچون مراق ایتمه‌مك ایجاب ایدر ، زیرا ایرتسی کونلر صاچلرك دوکیلمسی ظاهری صورتده آزالیر .

صابوندن بشقه أترلی اسپیرتو (alcool éthéré) کبی صاچلرك یکیدن بتمسنی تسهیل ایدن بعض مایع علاجلرله اوومق دخی فائده‌یی موجب‌در .

مثلا ، ظاهری صورتده حصوله کلن بر صلعی تداوی ایچون هرایکی کونده بردفعه صاچلری صابونله ییقادقدن صکره آتیده‌کی ترکیبده برعلاجله جلدی اووالاملی :

Résorcine	*0 gr. 30*
Chlorhydrate de quinine	*0 gr. 30*
Alcool à 80⁰	*40 gr.*
Alcoolat de lavande	*40 gr.*
Ether officinal	*20 gr.*

اهمیتله توصیه ایدیلن دیکر برترکیب دها :

Ammoniaque	*5 gr.*
Alcool à 90⁰	*50 gr.*
Teinture de jaborandi	*25 gr.*
Coaltar saponiné	*25 gr.*
Ether officinal	*200 gr.*

والحاصل اکر باشده قورو اولسون یاغلی اولسون ، چوق کپك وارایسه هفته‌ده ایکی اوچ دفعه اقشاملری آردیج قطرانی وکوکورد ایله یاپیلمش مرهملر استعمال ایتملی وصباحلری اترلی اسپیرتو ایله باپیلمش علاجلرله (ترکیبلری یوقاریده کوسترلمشدر) مرهم سورولمش اولان یرلری ییقاملی .

بومرهملرك تركيبي متنوعدر . بونلردن برينی عرض ايدهلم :

Huile de cade	*4 gr.*
Soufre précipité et lavé	*1 gr.*
Turbith minéral	*0 gr. 30*
Vaseline	*12 gr. 50*
Lanoline anhydre	*12 gr. 50*

بوعلاجلری هراجزاخانهده یاپدیرهبیلیرسکز .

قادینلر ایچون . — قادینلرده‌ده عین‌تداوی قابل تطبیقدر. فقط صاچلرك اوزون اولمسی حسبیله تطبیقی دها زیاده مشکلدر . بالخاصه اترلی اسپیرتویی حاوی صولر ایله باشی اوومل ، زیرا بونلر دها زیاده سهولتله قورور . بوصولری برپاموق پارچه‌سیله یاخود بردیش فورچه‌سیله واووالامق صورتیله جلد مشعره سورملی . بونك ایچون بالطبع بربر (بربرندن ایکی سانتیمتره مسافه‌ده) صاچلری آچملی .

صاچ دوکولمسنك درجه‌سنه کوره ۱۰ ، ۱۵ ، ۲۰ یاخود ۳۰ کونده بردفعه باشی صابونله ییقاملی وبونده آتیده کوسترلدیکی وجهله حرکت ایتملی :

صاچلری دورت ویا آلتی قسمه آیروب بونلری جلده ۱۰ سانتیمتره قالینجه‌یه قدر اوومل .

بردیش فورچه‌سنی ایلیق صویه باطیردقدن صکره صابونه سورملی وبعده صاچلرك هربر قسمنك اطرافنده حصوله کلن آچیقلقلری وبهرقسمك آلتنی بوفورچه ایله اوومل.

صاچلرك هرقسمنی یوقاریدن آشاغیه قدر صابونلامغه حاجت یوقدر . جلد مشعردن اون سانتیمتره‌یه قدر صاچلری تمیزلهمك ایچون فورچه کفایت ایدر وذاتاً صاچك انجق بوقسمنك یاغنی آلمق لازمدر .

صابونلادقدن صکره صابونلری چیقارمق ایچون ایلیق صو ایله ییقاملی وبعده حاولی ایله قوروتملی . بونی متعاقب اورلمش صاچلری چوزه بیلیرسکز . صاچلری تماماً قوروتمق ایچون صاچلری ایکی حاولی آره‌سنه آلوب صیجاق براوتو ایله اوزرندن کچه بیلیرسکز .

بوصورتله جلد مشعری صابونلادقده قادینلرك اك قیمتدار بر زینتنی تشکیل ایدن صاچلری اکثریا وقایه ایده‌بیلیرسکز .

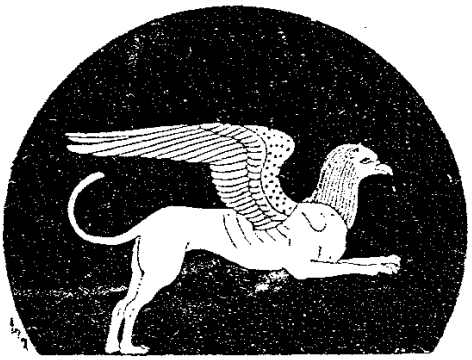

یمکده صو ایچملی می ؟

انسان علی العاده کونده بربچقـدن اوچ لتیره مقدارنده اجسام مایعه افراز ایدر . کرك ادرار واسطه‌سیله وکرك تعرق صورتیله وحتی بخار شکلنده دفع ایدیلن بومایعی ، عضویتك حال عافیتده قالمسنی تأمین ایچون بالطبع کندیسنه اعاده ایتمك ایجاب ایدر .

اجسام مایعه‌نك هرکون واقع اولان بوضایعاتنی اغدیه ومشروبات تلافی ایتمکده‌در . مشروباتك استعمالنـه کلنجه ، بونلری نه‌صـورتله ایچمك لازم کلدیکنی بیلمك منفعتدن خالی دکلدر .

اولا شو نقطه‌یه دقت ایتمك ایجاب ایدرکه افراط درجـه‌سنده ویاپك آز مقدارده ایچمك عینی درجه‌ده صحته مضرردر .

یمکده کثرتله مشروبات آلمق برطرفدن فرط سمنی موجب اولور . دیکر طرفدن عصارهٔ معدویه‌یی مایعات ایچنده حل ایدوب هضمی تصعیب ایدر .

معده‌یی قوری صـاقلامق عینی‌درجـه‌ده مضر نتایجی تولید ایدر . تصفیهٔ بولیه‌یی تأمین ایتمك ایچون عضویتك مقدار کافی مایعاته احتیاجی واردر. طمله وروماتیزمه علتلرینه مبتلا خسته‌لر مقدار کافی مایعات آلمدقلری حالده احتراق عضوی نتیجه‌سی اوله‌رق حصوله‌کلن معاد زائده‌یی دفع‌ایده‌میوب طمله‌نوبتلرینه وقاره‌جکر صانجیلرینه معروض قالیرلر .

بناءً علیه صحتنی محافظه‌ایتمك ایچون کافی مقدارده مایعات اخذی ضروریدر . بومقدار کونده برلیتره‌دن ایکی‌لیتره‌یه‌قدر اولوب انسانه کوره تغیرایدر .

بونك قسم اعظمنی صباحلری آچ قارننه ویاطعامدن اپی برمـدت اول ایچمك مرجحدر . بوقاعده‌یه بالخاصه عسرت هضمه مبتلا وافراط درجه‌ده سمین ذوات رعایت ایتملیدر .

یمکده آز یعنی بردن بربچق قدحه‌قدر وطعامك ختامنده‌ایچمك دهافائده‌لیدر. مشروبات صیجاق ویاایلیق اولدیغی تقدیرده تسکین ایدیجی برتأثیر حصوله‌کتیرر . وهضمی دها زیاده تسهیل‌ایدر .

گلستان عصمت خانم افندی

گلستان عصمت خانم افندی ، ییلدیز قوماندانلغی معیتنده ایکن نفی ایدیلن و یکرمی برسنه صوکره منفاسی اولان ارکریدن ناسلیچه کلیرکن وظیفه باشنده وفات ایدن ردیف بیکباشیسی بغدادلی محمد توفیق بکك کریمه سیدر . «۱۲۹۰» سنه‌سی مارتنك طقوزنده سرای بوسنه‌ده تولد ایتمشدر . پدری ، اوزمان ایچون پك ایلریده برفکر اولمق اوزره قیزلرك تحصیل عالی کورملری لزومنه قانع برآدم اولدیغندن بوسنه‌دن استانبوله کلدیکی زمان قیزینی سکز یاشنده ایکن اسکداره‌دکی آمریقان اناث مکتبنه ویرمش وتربیهٔ ملیه ودینیه‌سنه‌ده آیریجه اهتمام ایتمشدر .

گلستان عصمت خانم افندی مکتبده کوستردیکی جوال فکری وتمیز فطرتیله آمریقالی معلمه‌لرك وبالخاصه مدیرهٔ مکتب دوقتورمیس آپاتریق ، ومیس (داد) ك اولاد درجه‌سنده محبتلرینی وخصوصی اعتنالرینی جلب ایده‌رك بلا انقطاع ولیلی اولمق اوزره اون سنه تحصیل ایتمش و مکتبی اکمال ایله ۱۳۰۷ سنه‌سنده ادارهٔ حمیدیه‌نك اك بوغوجی تضییقاتنه رغماً آمریقان مکتبنك ایلك تورك مأذونه‌سی اوله‌رق دیپلومه آلمشدر . کندیسی مکتبده ایکن پدرینك استانبولدن نفی ایدلمسی توفیق بکك بسیلدیکی دها یوکسك برفکرك حصولپذیر اولمسنه مانع اولمشدر . چونکه مومی‌الیه قیزینی بوراده‌کی تحصیلنی اکمال ایتدکدن صوکره برمسلمان طبیبه‌سی یاپمق اوزره آمریقایه کوتورمك فکرنده ایمش .

گلستان عصمت خانم افندی دوقتور اوله‌مامش ایسه‌ده تورك قادینلرینه نمونهٔ امتثال اوله‌جق درجه‌ده مکمل برقادین ، فداکار بروالده اولمشدر . ۱۳۱۳ سنه‌سنده عاصم بکله ازدواج ایتمش وچوجقلرینك اوچنه‌ده هم اك جدی بروالده‌لك ، هم‌ده اك امین برمعلمه‌لك ایتمشدر . انکلیزجه وفرانسزجه‌یی بحق اوقور یازار وبرقاچ لسان تکلم ایدر . اولدیغی حالده بونلرك کافه‌سی وبوتون ثمرهٔ تحصیلی والده‌لك وظائفنك وحسیات ملیه‌سنك تکمل و نشوونماسنه خدمت ایتمشدر . گلستان عصمت خانم افندی عثمانلی انقلابنه‌ده اشتراك ایده‌رك الیوم مجلس مبعوثان باش کاتبی بولنان زوجی مصطفی عاصم بکله برابر بولندیغی سلانیکده (اتحاد وترقی) جمعیت خفیه‌سنك اعضاسی میانه داخل اولمشدر . بوصفتله مملکته ایفا ایتدیکی خدمت مومی‌الیهانك بوتون حیاتنده اك بویوك برفخر ومباهات تشکیل ایده‌بیلیر . چونکه زنجیر استبدادی قیرمقله مشغول اولان (اتحاد وترقی)نك مشهور (ره‌وال) ملاقاتندن صکره اوروپا وآمریقانك مطبوعات مشهوره‌سنه خفیاً کوندردیکی بیاننامه‌لرك انکلیزجه‌لرینی کندیسی یازمش وزوجنك ومانیاسی زاده رفیق بك مرحومك ارشادیله جمعیتك قادینلر شعبه‌سنده بحق تمیز ایتمشدر . انقلابدن صوکره سلانیکده (شفقت) نامیله بر جمعیت خیریه‌نك اساسلرینی وضع ایتمش ایسه‌ده ترقیسنی تأمین ایده‌مدن استانبوله کلمکه مجبور اولمشدر .

گلستان عصمت خانم افندی هنوز والده‌لك وظائفنه حصر نفس ایتمدن مقدم ، دور استبدادك یکانه قادین غزته‌سی اولان (خانملره مخصوص غزته)یه برچوق یازیلر یازمشدر .

م . خ .

فن تربیه

« بشیکی صاللایان ال جهانه حکم ایدر . »

هیوجه عائله‌یی ، عائله ملتی تشکیل ایدر .

کلیه عصرلر

هرفرد حصه‌سنه اصابت ایدن وظیفه‌یی سوه‌ر ووقتنی وعقلنی الك زیاده اوکا صرف ایدرسه انسانلغنی حقیله ایفاایتمش وحیاتنی الك فائده‌لی برصورتده استعمال ایلمش اولور . بن بروالده‌یم ودنیاده هرشیئدن زیاده چوجقلرمله و انلرك تربیه‌سیله مشغول اولمغی سوه‌رم . کوریبورم که الك ایلرك کیدن ملتلر چوجقلرینه والده‌لری طرفندن اهتمام اولنان ملتلردر . اوحالده ای تورك والده‌لری ! هپمز وجدانمزه صورالم : ملتمزك یوکسلمسنه یاردم هپمزك بورجی ایکن وظیفه‌مزی حس ایفاایتمکله بو بورجمزی اودییورمیز ؟ قورقارم بوسوأله قارشی چوقلریمز قیزاروب اوکمزه باقه‌جغز . والده اولدیغمز ایلك کونلرده غرورله قاریشیق مسرت حس ایتدیکمز زمانبزه نه‌درجه‌مهم بروظیفه ویریلدیکنی دوشونورمیز .

بر آووج خموری ایستدیکمز شکله قوپه‌بیلدیکمز کبی اوکورپه‌جك ایکی قاریش انسانی ده‌بالآخره وطنك الك مضر ویا الك فائده‌لی برخادمی اولمق اوزره تربیه‌ایتمك بزم یعنی والده‌لرك النده‌دکلمیدر ؟

تربیه‌نك تابشیکدن باشلانمسی شرطدر . چونکه ، یدی‌یاشنه قدر چوجغك یاشادیغی محیطك والنده بولندیغی انسانلرك تأثیرینه قاپیلمش وبناءً علیه تربیه‌سنك ایلك تمل طاشلری آتیلمش اولدیغنی تجربهٔ ذاتیه‌مله اوکرندم . برکون احبادن برینك أونده بولنیوردم . چوجغنك یانمزده ایتدیکی برتربیه‌سزلکدن محجوب اولان والده‌سی « امان آرتق باشه چیقامیورز . برکیجه‌لی مکتبه ویره‌جکز » دیمکله نه‌قدر لاقید ووظیفه ناشناس بروالده اولدیغنی اعتراف ایتمش اولدی .

دورمشروطیتك بدایتندن بری قیز وارکك مکتبلرنده کنج قلبلره وطن

محبتی تلقین ایدلمکده اولدیغنی سونج ایله کوریبورز. فقط یالکز بایراغی تقدیس ایتمکی اوکرتمك بیله کافی نتیجه ویرمز. ایلك تربیه‌ده فضائل اخلاقیه اوکرنمین چوجق هیچ بروقت حقیقی وطنپرور اوله‌مز .

چوجق تربیه‌سی حقنده بوراده تفرعاتدن بحث ایده‌جك دکلم. چونکه شبهه‌سز جلدلر طولدیره‌جق قدر واسع برموضوع‌در . یالکز ، هیچ برفورطه‌نك صارصه‌میه‌جغی درجه‌ده متین براساس وجوده کتیره‌بیلمك ایچون اشد لزومی اولان جوهری ذکرایده‌جکم : اونلرده طوغرولق ، اطاعت ، وانتظام. فقط بوفضائلی چوجق قورولقردی ایله اوکرنمز، والده بالفعل اوکرتملیدر. چوجغنه یالان وعدلرده بولنان، خلقه قارشی بالذات یالان سویلین والده نه‌حق ایله‌اولادندن طوغروسوزبکلر ؟ ! بنی آدمك ارتکاب ایده‌جکی هردرلو خباثتك قلاغوزی یالان‌در . طوغروسویلمك کندیسنه طبیعی اولان برچوجق بویویوب بر ایش باشنه کچدیکی وقت کندیسیله مناسبته کیره‌ن انسانلره وکندیسنه امنیت ایدیلن وظیفه‌یه بیله‌رك برضرر یاپه‌بیلرمی ؟

والده، چوجغیله حیاتنك ایلك سنه‌لرنده پك صیقی مناسبتده بولنملی که‌چوجغك خارجده کوروب تقلیدایتدیکی فناخویلر اعتیادحالنه کیرمزدن اول تصحیح اولنسون. فکر انتظامده چوجغه ایلك سنه‌لرده‌اوکرتملیدر. اوینادیغی اویونجاقلرینی کندی کوچوجك اللریله یرلشدیرمکه ، اوقودیغی کتابلری طوپلایوب یرینه قویمغه آلیشمامش ، کیجه صویوندیغی البسه‌سنی راست کله یره فیرلاتوب آتمش اولان چوجق بویودیکی زمان قادین ایسه أونده ارکك ایسه ایشنده انتظامسزلق یوزندن چوق ضررچکر وچوق ضررویرر .

ایشته والده‌لر! چوجق‌دیه لاقیدانه باقدیغمز انسان کوچکی بزدن آلدیغی تربیه ایله درکه انسانلر آراسنه قاریشه‌جق . چوجقلر کزه او تربیه‌یی ویرکزکه طریق حیاتده یالکزجه یورویه‌بیله‌جك بریاشه کلوب‌ده سزك الیکزی اوپر وداعلاشیرکن سزی مدت عمرنده اوتاندیرمیه‌جغندن امین اوله‌سیکز. وبیوك بر حس افتخار وراحت قلب ایله اوموزینی اوخشایه‌رق سلامتلیه‌سکز. ملتنك بویودیکنی وافرادی آره‌سنده بویوکلرك چوغالدیغنی کورمك ایسته‌ین بروالده اولا کندی وظیفه‌سنی ایی‌یاپملیدر، یوقسه هرشیئدن اول ایی بروالده اولمادقجه قادینك هیچ برشی طلب ایتمکه حقی اوله‌ماز !

کلستان عصمت

چوجقلری نصل یتشدیرملی ؟

۱ : **تربیه‌دن مقصد نه‌در ؟** تربیه‌دن مقصد ، چوجقلره شو درت اساسلی خصائلی ویرمك‌در . عدالت ، حلم ، چالشمق عشقی وکندی کندینی ضبط واداره ایده‌بیلمك قدرتی .

۲ : **تربیه‌نك باشلیجه وسائطی نه‌لردر ؟** صباوتده یعنی یدی یاشنه قدر **عادت** ، ایکنجی دورهٔ صباوتدن صوکره **اطاعت** ایله الده ایدیلن عادت ، سن رشددن اعتباراً بیله‌رك أبی اولمق **عزمی** .

۳ : **ایلك الده ایدیلن ایی عادتلر** حقیقةً ایکنجی بر طبیعت حالنی کسب ایدر . بونك ایچون ایرکندن باشلامق ، چوجقدن دائما عینی شیئی طلب ایتمك وطلب ایدیلن شیلری خوش کوسترمك الزمدر .

٤ : **اطاعت .** نه‌چوق لاف ایله ، نه رجا واسترحام ایله ونه‌ده سرت معامله‌لر ایله اطاعت تأمین ایده‌مزسکز . اطاعتده موفق اولمق ایچون ایلك کوندن چوجغی اطاعته آلشدیرملی ، امر وطلب ایتمکی بیلملی ، چوجغك حرمتنی جلب ایتملی ، ویریلن امرلرك اسبابنی آکلاته‌رق چوجغه ایسته‌مکی اوکرتملی وایی ارزولرینی تشویق ایتملی . اکر تجزیه ایتمك ارزو اولنیورسه بشقه‌لری اوکنده آزارلامامملی ، چوجغی تحقیر ایتمه‌ملی ، فوق العاده محجوبیتلره معروض ایتمه‌ملی ، قورقونج وقبا تهدیدلرده بولنمامملی ، طیاق ، حبس ، یمکدن واوینامقدن محروم ایتمك کبی وسائطه مراجعت ایتمه‌ملی . الك خفیف جزالر بیله نادراً ویریلیرسه ، بیوك برتأثیر اجرا ایدر . مثلا : عدم خشنودیت ، تکدیر ، موقتاً محبتدن محروم براقمق ... بوندن بشقه چوجغك **طبیعتنه کوره** حرکت یتمك ایجاب ایدر . شونی‌ده بیلملی که اکر **پدر ایله والده ائتلاف ایتمزلر ایسه هیچ بر واسطه‌نك تأثیری اولماز .**

نصل امر ایتملی ؟

چوجقدن یالکز **قابل الاجرا** شیلری ایسته‌ملی . بوحقیقت اکثریا نظر اعتباره آلنمیور . چوجق برشی ایله مشغول بولنیور ایسه ، یالکز پك الزم برشی ایچون کندیسنی اشغال ایتمه‌لیدر . عین زمانده کندیسندن آز شی ایسته‌یه‌لم وامرلرمزی آز

کلمه ایله ، بلا لطیفه ، حیله‌سز اوله‌رق ، جدیت ایله واطاعتی تشویق ایدن سویملی بر طور ایله اعطا ایده‌لم .

١ : **امر ایدیلن شیئی ایستدیکز** . تام، بلااعتراض وبلاتأخر براطاعت طلب ایتملی‌سکز. اکر رد وعناده معروض قالیرسه‌کز غالب، کلنجه‌یه‌قدر امریکزی تکرار ایدیکز. نه خنده‌لر ونه‌ده کوز یاشلری سزك امریکزی کری آلمغه سوق ایتمه‌ملیدر.

٢ : **تأمین اطاعتی تسهیل** ایچون چوجغی هیچ برزمان آلداتمامق صورتیله کندیسنه امنیت بخش ایدیکز ، کندیسنی سومك صورتیله توجهنی جلب ایدیکز ، ایسته‌دیککزی بیلمك ویالکز مراد ایتدیککزی ایسته‌مك صورتیله چوجغك حرمتنی قازانکز .

٣ : چوجغی **اطاعتی ارزو ایتمکه** آلیشدیرمق ایچوز ویریلن امرلرك اسبابنی - محضا دها ایی آکلاتمق ایچون - برقاچ کلمه ایله سویلیه‌لم . امرلری آکلادقدن صوکره دها ایی اجرا ایدر .

٤ . ویریلن **مکافاتلر** اوبورلنی وغروری دکل بلکه ایی حسلری وبالخاصه باشقه‌سنه خاطرنوازلق کوسترمکله حس ایدیلن خشنودی‌یی تشویقه خدمت ایتملیدر .

قیمتلری باقی قالمق ایچون مکافاتلر نادراً وساده‌جه ویرلملی . کوستریلن مزیته کوره مکافاتلر شو صورتله درجاته تقسیم اولنه‌بیلیر: برتبسم ، ممنون ومسرور برطور، ستایش آمیز برسوز ، بربوسه ...

فصل تجزیه ایتملی ؟

١ : **جزالرك تأثیرینی** محافظه ایتمك ایچون ، عدم اطاعتی وقباحتلری منع ایتمك صورتیله چوجقلری نادراً جزادیده ایتملی . منع ایتدیککز برشیئی یاپمش وامر ایتدیککز برشیئی یاپمامش اولدیغی ایچون چوجغی هیچ بروقت تکدیر ایتمیکز .

٢ : **هر قباحتی** جزالندیرمق ایسته‌مك حماقته دلالت ایدر . بعضاً سزك نظرکزده قباحت تشکیل ایدن برحال چوجق ایچون اصلا برقصور دکلدر . **غیر اختیاری قباحتلری** عفو ومسامحه ایده‌لم .

٣ : اجرای تأثیر ایدن ، جزا دکل بلکه بوکا دائر پیدا ایدیلن فکردر . خفیف قباحتلر ایچون سرت بر باقیش وبعده **جزئی برخشنودسزلق** کفایت ایدر . دها آغیر برقباحت ایچون تحقیرکبی ذلتی باعث اولان وقیزدیران برواسطه‌یه مراجعتدن ایسه وجدانی ایقاظ وقباحتی ایضاح ایدن توبیخ مرجحدر.

٤ : **طبیعتلره کوره حرکت ایدیکز** . زیاده‌سیله حساس اولان برچوجغك عزت نفسنه طوقونمامالیز . بسبتون قیدسز کوریان چوجغك اك ضعیف جهتنی بولملی واوکا کوره حرکت ایتملی .

٥ : مخدومکزدن بحث ایدەرك بعضاً کمال ممنونیت ایله ارزو و اختیارینه غلبه ایتمه اولدیغکزی سویلرسکز. اکر حقیقةً بوکا موفق اولمش ایسه‌کز ، چوجغك آرزو واختیارینی محو وتخریب ایتمشسکز ، دیمکدر . الزم اولان شی چوجغك ارزو واختیارینی محو ایتمك دکل ، کندیسنه ایستمکی أوکرتمکدر ؛ زیرا ایستەمك دیمك ، بیلمك ، سومك وایی‌یه هوس ایتمك وهر مانعه‌یه رغماً آرزوسنده ثبات ایتمکی بیلمك دیمك‌در .

آدم ایتمك ایچون

١ : آرزو و اختیاری تقویه ایچون ممکن اولدیغی‌قدر قولای وخوش شیلر ایستیه‌لم، ایستەمك‌زمانی‌بیله‌لم، سرور وبشاشت‌ایله‌حرکت‌ایدەلم وکوسترەجکی‌غیرتی‌اولدن بیلدیرەلم. بوصورتله چوجق‌ایستەمکه آلیشیر وبوصورتله‌ارادەسی‌هرشی‌کبی آلیشدقجه‌کسب‌قوت‌ایدر.

٢ : چوجقده ثبانی تشکیل و تأمین ایچون چبالامەسنی هیچ بر وقت لاقیدی و برودت ایله کورمیەلم ، بالعکس کندیسنی تشویق ایدەلم، زیرا امید قوتی تزییدایدر. ایلك بر موفقیتنی تسهیل ایدەلم ، زیرا بو سایەده بویوك بر مسرت حس ایدەجکدر . بو موفقیت و بو مسرت کندیسنی دوامه تشویق و قوتنی تزیید ایدەجکدر .

٣: چوجق‌لرا بالیانه طبیعتده ایسه ، بوحالی فقدان تفکردن ایلری کلیور . بونك ایچون ، دائما یاپدقلرینك نتایجنی کندیسنه آکلاتکز وبرقاچ دقیقه دوشونمکسزین‌هیچ بر قرار ویرمەمکه کندیسنی اجبار ایدیکز .

٤ : چوجق متردد ایسه ، دیمك اولیورکه پك زیاده وبیهوده یره دوشونیور . کندیسنی سریع قرارلر اتخاذینه آلشدیریکز .

٥ : چوجق عناوجی ایسه ، کندیسنه غلبه ایتمکه‌چالیشمەیکز ، زیرا موفق اولسه‌کز بیله چوجغك ضررینه اولەرق موفق اولورسکز . چوجغك وجدانی تنویر ایدیکز ، دائما محق شیلر ایستەمکی اوکرەتکز ، وایی‌اداره اولندیغی تقدیرده پك‌قیمتدار برخصلت اولان قوۀ متانتی محافظه ایدیکز .

٦ : چوجق متانتسز ایسه ، بر شیئه باشلامازدن اول ایی دوشونمکه وباشلادقدن صوکره صوکنه قدر دوام ایتمکه کندیسنی اجبار ایدیکز .

٧ : چوجقده محبت فرزانه‌لی تقویه ایچون‌سویکز، بصیرتله سومکی اوکرەتکز. عینی حسلرله مقابله کورەجکسکز .

٨ : قرداشه محبتی، تقویه ایچون قیصقانجانی موجب اولەجق هیچ بر ترجیح کوسترمەیکز و دیکر طرفدن قرداشلر ایله همشیرەلر بیننده قلبلری قیران هیچ بر حاله قارشی مسامحه ایتمەیکز . بربرینی نصل سومك ، نصل برابرجه اوینامق وچالیشدقلری

زمان بربرلرینه نصل معاونت ایتمك ایجاب ایلدیکنی هر مناسبتله ایضاح ایدیکز .

٩ : **وطنه و بعده انسانیته و علی العموم بوتونه انسانلره** قارشی حس محبت و مربوطیتی تقویه ایچون جمله‌مزك اولا وطنه و بعده بوتون نوع بشره قارشی بورجلی اولدیغمزی آکلاتکز .

١٠ : **چالیشمه‌یی سودیرمك ایچون** یاپیله‌جق ایشی خوش کوستریکز و اکمال ایدلش اولان بر ایشك ویردیکی لذتی حس ایتدیریکز .

١١ : **تنبللری اصلاح** ایتمك ایچون اك ضعیف نقطه‌لرینی بوله‌رق اوکا کوره حرکت ایدیکز و چالیشمه‌نك لذتنی حس ایتدیریکز .

١٢ : **معلملرك معاونلری** اولمالیسکز . بونك ایچون چوجقلریکزك معلملرینه قارشی ابراز حرمت ، کندیسی طرفندن ویریلن درسلری چوجقلریکزه ایضاح و قابل اولدیغی قدر کندیکزده چوجقلرکزی تعلیم ایتملی سکز . اکر مکتبده اوکره‌تیلن شیلردن معلوماتکز یوقسه ، حیاتك مختلف احوالنی اوکره‌تکز .

١٣ : هر دولو ناموسلی اکلنجه‌لره (اویون ، شنلك ، رقص ، ترنم) مساعده ایدوب ، هر دورلو بیهوده مشقتلری اسیرکدمه‌لی و کندیلرنده کیف و نشئه‌یی تشویق و **چوجقلری بختیار ایتملی‌یز** . فقط هر ایستدکلرینی یاپه‌رق ، آمرلرکی حرکت ایتملرینه مساعده ایلیه‌رك و هر آرزولرینی اجرا ایده‌رك کندیلرینی شیمارتمیه‌لم .

١٤ : چوجقلرده فنا تمایللره (یالانجیلق ، تنبلك و سائره) غلبه ایتمك ایچون اك مؤثر چاره بوکبی تمایللرك تظاهرینه میدان ویرمه‌مك و هیچ اولمازسه بونلری کندی منبعلرنده (تلذذ ویا غرور) قوروتمق و آنلر یرینه عالی و نجیب تمایللر وضع ایتمکدر .

وطنمك سلامتی دوغاتنا تکلیف بو ریفه ایجابم
اولدیغی حینده جبانمك حمولهٔ گوسنه قدر جانب جسم

زمان بربرلرینه نصل معاونت ایتمك ایجاب ایلدیکنی هر مناسبتله ایضاح ایدیکز .

٩ : **وطنه و بعده انسانیته و علی العموم بوتونه انسانلره** قارشی حس محبت و مربوطیتی تقویه ایچون جمله‌مزك اولا وطنه و بعده بوتون نوع بشره قارشی بورجلی اولدیغمزی آکلاتکز .

١٠ : **چالیشمه‌یی سودیرمك ایچون** یاپیله‌جق ایشی خوش کوستریکز وا کمال ایدلمش اولان بر ایشك ویردیکی لذتی حس ایتدیریکز .

١١ : **تنبللری اصلاح** ایتمك ایچون اك ضعیف نقطه‌لرینی بوله‌رق اوکا کوره حرکت ایدیکز و چالیشمه‌نك لذتنی حس ایتدیریکز .

١٢ : **معلملرك معاونلری** اولمالیسکز . بونك ایچون چوجقلریکزك معلملرینه قارشی ابراز حرمت ، کندیسی طرفندن ویریلن درسلری چوجقلریکزه ایضاح و قابل اولدیغی قدر کندیکزده چوجقلرکزی تعلیم ایتملی سکز . اکر مکتبده اوکره‌تیلن شیلردن معلوماتکز یوقسه ، حیاتك مختلف احوالنی اوکره‌تکز .

١٣ : هر دولو ناموسلی اکلنجه‌لره (اویون ، شنلك ، رقص ، ترنم) مساعده ایدوب ، هر دورلو بیهوده مشقتلری اسیرکمه‌لی و کندیلرنده کیف ونشه‌یی تشویق **و چوجقلری بختیار ایتملی‌یز** . فقط هر ایستدکلرینی یاپه‌رق ، آمرلرکبی حرکت ایتملرینه مساعده ایلیه‌رك و هر آرزولرینی اجرا ایده‌رك کندیلرینی شیمارتمیه‌لم .

١٤ : چوجقلرده فنا تمایللره (یالانجیلق ، تنبلك و سائره) غلبه ایتمك ایچون اك مؤثر چاره بوکبی تمایللرك تظاهرینه میدان ویرمه‌مك و هیچ اولمازسه بونلری کندی منبعلرنده (تلذذ ویا غرور) قوروتمق و آنلر یرینه عالی ونجیب تمایللر وضع ایتمکدر .

وطنمك سلامتی دوغاندا تکلنده بولدیغم ایامم
اولدیغی حینده جبانمك حمولك گوسنه قدر جانب جنم

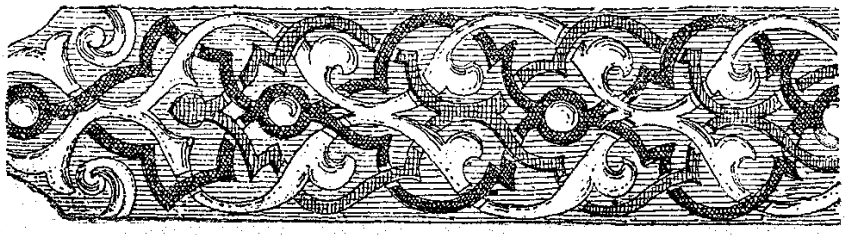

شفیق بك

شفیق بك ۱۲۹۹ ده استانبولده بوزلاغان کمرنده وفا جوارنده منلا خسرو محله‌سنده تولد ایتمشدر . تحصیل ابتدائیسنی محلی مکتبلرنده کوردکدنصکره اون آلتی یاشنده والده رشدیه‌سندن چیقمش واستانبولده بال قپانده پدرینك تجارتخانه‌سنه دوامه باشلامشدر..

شفیق بك اعلان مشروطیته قدر هپ تجارتله مشغول اولدی . بو اثناده تجارت اوطه‌سنده یدی سنه وزراعت بانقه‌سنده اوچ سنه اعضا اوله‌رق بولندی .

بووطنپرور سیما مشروطیتدن صکره بتون ایشلرینی اولادلرینه براقه‌رق کندینی ، پك چوق سودیکی وطننك سلامتی اوغرنده وار قوتیله چالیشمغه حصر ایلدی ..

فی‌الحقیقه اوندنصکره وطننه قارشی ایفا ایتدیکی قیمتدار خدماتی کندیسنك نه قدر علوجناب ونه‌قدر بیوك بر وطنپرور اولدیغنی کوسترمشدر .

بوخدماتندن طولایی اولا اون دردنجی دائرهٔ بلدیه‌یه اعضا انتخاب اولندی . بالآخره دونانما جمعیتی تشکل ایتدی . دونانمامزه ایتدیکی خدمات ایله بوجمعیتده هیئت ادار رئیسی انتخاب ایدلدی . وکیجه کوندوز بومقدس وظیفه‌سنده وار قوتیله چالشدی .

ایکنجی مجلس مبعوثانده استانبول مبعوثی انتخاب ایدلدی . بودفعه ینه عثمانلی وطننك بوحقیقی اولادی مبعوث اوله‌رق قوهٔ تشریعیه‌مزه داخل اولیور .

ملتك شفیق بکه اولان احترامی پك بیوکدر . او ، لایموت وطنپرورلر صره‌سنه کچمشدر .

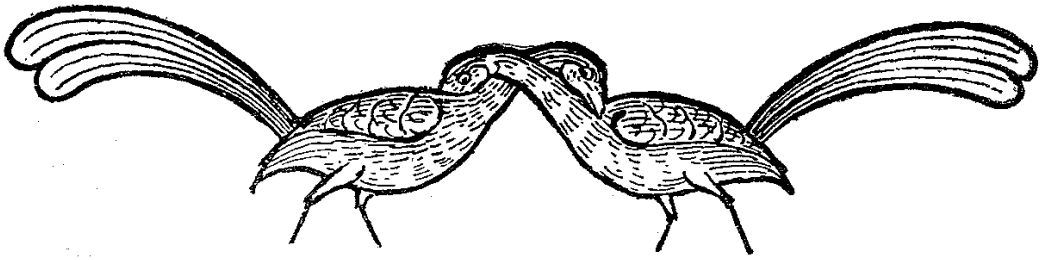

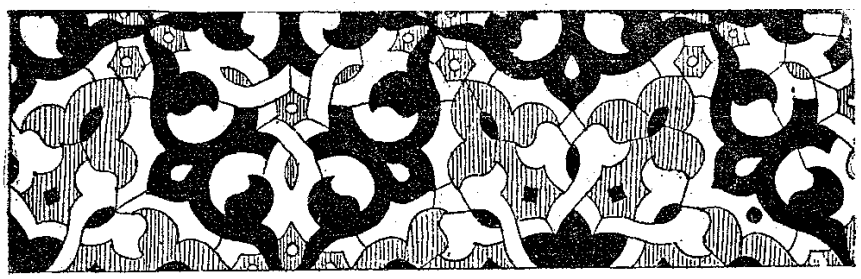

بحریه

بنم اعتقادم

قوی ، لایتزلزل بر ایمان ایله بختیارم . چونکه نفسمه شرف بیلدیکم ملت خدمتلرندهِ بوایمان واعتقاد اك بیوك سائق اولیور . اعتقادم :

بومملکت ، قورتوله‌جق ، بوملت ناموس وحیثیتیله یاشایه‌جقدر. هرامل برمانعه‌یه اوغرار. وطن ایچون خدمتکارلقله مفتخر هرفرد بونی کورمشدر. بن‌ده برمانعه‌یه تصادف ایدنجه مأیوس اولمادم وبواعتقاد صمیمی ایله یورومکدیم. برنوساله درج ایدیله‌جك برمقاله‌ده اختصاص آرانیرسه بنم اك بیوك اختصاصم دونمادەدر . دونما ایچون ـ خایر دونما ایچون دکل ناموس، استقلال وحیات سیغورطه‌سی ایچون ـ پاره ایسته‌مکدر .

استانبول مبعوثی صفتیله دوشوندکلرمی مجلس مبعوثان کریسنه‌ترك ایلیورم. قیل وقالدن متنفرم ، فقط دونما ایچون هریرده هرزمان سـویله‌مکدن کری طورمیه‌جغم :

بوملت یاشایه‌جقدر: فقط آیده برغروش، دائما برغروش ویرمك شرطیله. هایدی ملت ، غیرت .. وظیفه‌مزی ایفایه قوشه‌لم .

شفیق

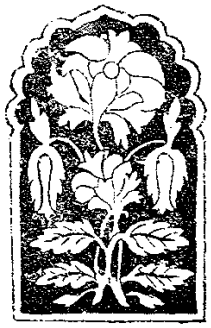

عثمانلی ویونان دونانمالری

مقایسات واستدلالات

تورکیه‌ایله یونانستانك صوك دفعه اشترا ایتدیکی کمیلری نظراعتباره آلیرسه‌ق، یونان دونانماسنه قارشی قوت واقتدار نقطهٔ نظرندن عثمانلی دونانماسنك نه‌وضعیتده بولنه‌جغنی تدقیق ومقایسه ایتمك هرحالده منفعتدن عاری اولمایه‌جقدر ، ظننده‌یز .

وضعیت حاضره‌لری اعتباریله ، ایکی مملکت بحریه‌سنده‌کی زرهلی سفائنك همان همان یکدیکرینه معادل اولدیغی معلومدر ؛ شوفرق ایله‌که ، (آوه‌روف) زرهلیسی عثمانلی زرهلیلرندن دها یکی اصولده طوپلرله مجهز ودهازیاده سریع الحرکه‌در. طورپیدولره کلنجه، کرك عدد ، کرك سنین خدمت وکرك هربر کمینك حائز اولدیغی قوت نقطهٔ نظرندن یونانلیلر فائقدر. فقط طورپیدولری اعتباریله یونانستان شمدیلك فائق اولسه‌بیله، تورکیه، پك سهولت وجزئی برمصرفله بوجهتدن اوکاهرزمان تفوق ایده‌بیلیر. وطورپیدولره عائدیکی سپارشلر یاپیلمامش اولمسی بلکه مرجحدر؛ زیرا بونوع کمیلر صوك زمانلرده کرك درجهٔ استیعابك وکرك تجهیزاتك تزییدی صورتیله هربرده مهم برتبدله تابع اولمشلردر. بوصورتله تماماً یکی اصولده ، یعنی طورپیل انداختندن ماعدا الیوم بوکبی کمیلرده آرانیلان بوتون وظیفه‌لری ایفایه کفایتلی طورپیدولر الده ایدیله‌بیلیر. فی‌الحقیقه، معلومدرکه محاربهٔ اخیره اثناسنده یونان طورپیدولری مصادماته اشتراك ایتمدیلر ، فقط اشغال حرکاتنه پك نافع صورتده خدمت ایلدیلر . یکی عثمانلی طورپیدولرینك بیك طونلق برجم استیعابیه‌یه مالك بولنملری ودشمن کمیلرندن دها سریع اولمالری لازمدر . بونتیجه‌یه واصل اولمق ایچون اختیار ایدیله‌جك مادی فدا کارلق نسبةً پك مهم اولمایه‌جقدر .

بونکله تورکیه‌نك تفوق بحریسی ایکی جهتدن تأمین ایدلمش اولور .

شمدی زرهلی اعتباریله تفوقك نه‌یه متوقف اولدیغنی کوره‌لم: بوتفوق (ریشودوژانه‌یرو) یاخود (سلطان عثمان اول) زرهلیسنك ایفای خدمته باشلادیغی کوندن اعتباراً پك زیاده براهمیت اکتساب ایده‌جکدر .

فقط (سلطان عثمان) ی نظر اعتباره آلمایه‌رق یالکز (رشادیه) زرهلیسی ایله یونانستانك اوکا معادل اولارق انشا ایدلمکده بولنان کمیسنی مقایسه ایده‌لم : یونانستان بو زرهلیسنك انشاسنده قاعدهٔ اقتصاده صوك درجه رعایت ایتمکده اولدیغی حالده تورکیه ـ مجلس مبعوثان کرسیسنده صدراعظم حقی وبحریه ناظری محمود مختار پاشالرطرفندن رسماً بیان ایدلدیکی وجهله ـ کندی دره‌تنوطنی سپارش ایدرکن الکزیاده مکملیت وقوت آرامشدر .

دیمك اولیورکه مقایسه‌مزی انجق یونانستانك (سالامیس) یله تورکیه‌نك (رشادیه)سی بیننده اجرا ایده‌جکز :

ماء مخرج: (سالامیس) انجق ١٩,٥٠٠ ، رشادیه ایسه ٢٣,٠٠٠ طونو حجمنده بولوندیغندن ، بزمکی یونان کیسنه نسبتله ٣,٥٠٠ طونو زیاده برحجمه مالك دیمکدر .

سرعت : ظاهراً تفوق ٢٣ میل حسابیله انشا ایدلمش اولان (سالامیس) ده بولنیور، زیرا (رشادیه) انجق ٢١ میل ایچون یاپیلمشدر. فقط بالتیق وسائردکزلرده یاپیلان تجربه‌لرك صورت اجراسی نظر اعتباره آلنیرسه ، هرایکیسی‌ده ، بالخاصه برقاچ سنه ایفای خدمت ایتدکدن صکره ، همان همان عینی سرعتی حائز بولنه‌جقلردر .

زره : (رشادیه) زره اعتباریله (سالامیس) ه اوقادار فائق بولونیورکه ، بریکینك زرهنی نظراعتباره آلمغه بیله دکمز .

قوهٔ تعرضیه : صف‌حرب سفائنی ایچون اك زیاده حائزاهمیت اولان جهت‌بودر. بوراده دخی تفوق (رشادیه) ده‌در، وبوتفوق یالکز طوپلریله دکل ، (سالامیس)ك طوپلرینك تأثیرینی آزالتمقده وبونکله کندی طوپلرینك قیمتنی تزیید ایتمکده اولان زرهلریله دخی تأمین اولنمشدر .

فقط بز یالکز طوپلری نظراعتباره آلهلم .

(رشادیه)نك بوتون طوپلری بردن آتش آچسه، (سالامیس) اوزرینه ٦,٧١٣ کیلو ثقلتنده مرمی آته‌بیلیر، حالبوکه (سالامیس) ك بوکا قارشی آته‌بیله‌جکی مرمیلرك

مجموع ثقلتی ٥,٣٥٢ کیلویی تجاوز ایتمز . دیمك اولیورکه هربر آتشده (رشادیه) ١,٣٦١ کیلولق برتفوق تأمین ایدییور .

حال حاضر محاربه‌لرینك نتیجه‌لرینی قرارلاشدیران آغیرطوپلری اعتباریله‌ده فائقیتك (رشادیه) یه عائد بولوندیغی کوزه چارپمقده‌در . شویله که : (رشادیه) نك آغیر طوپلری، ٦,٣٥٠ کیلو ثقلتنده مرمی انداخت ایتدکلری حالده (سالامیس) ك آغیر طوپلری آنجق ٥,٠٨٠ کیلو ثقلتنده مرمی آته‌بیلمکده‌درلر .

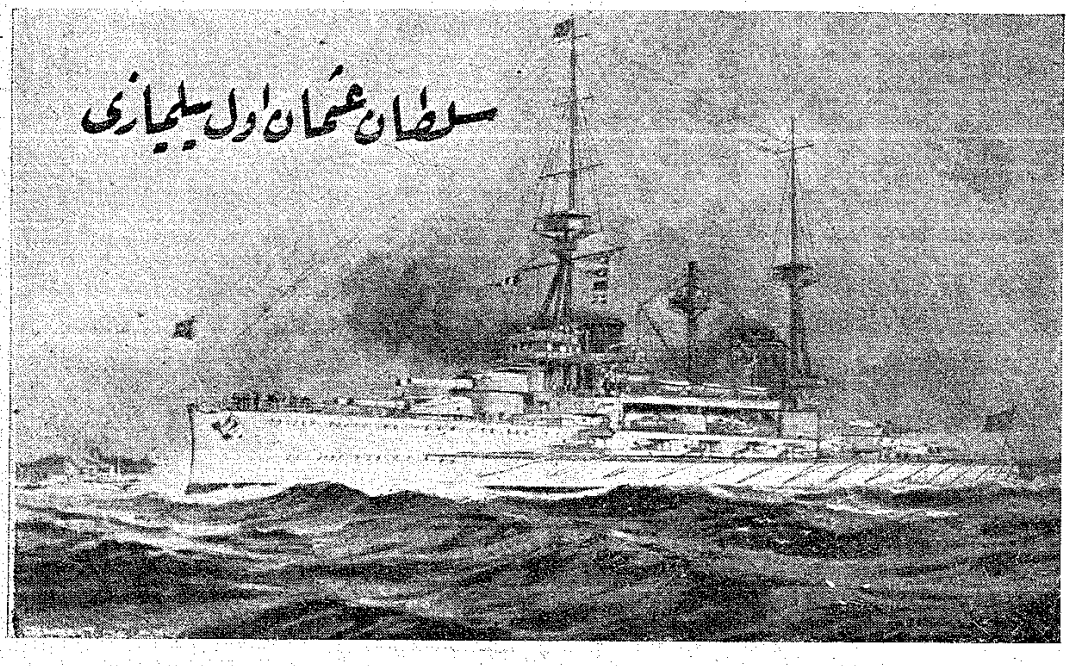

آغیر طوپلرك عددینه کلنجه : (رشادیه) نك اون و (سالامیس) ك ایسه یالکز سکز آغیر طوپی موجوددر . یالکز (سالامیس) ك آغیر طوپلری چاپ نقطهٔ نظرندن اهمیتسز برتفوقی حائز بولنیورلر . (سالامیس) ك آغیر طوپلری ٣٥٦ سانتیمتره‌لك و (رشادیه) نکلکیلر ایسه ٣٤٣ سانتیمتره‌لك برچاپه مالك‌درلر .

وسط چاپلی طوپلره کلنجه ،(رشادیه) نك ٣٦٣ کیلو مرمی انداخت ایدن ١٥٢ میلیمتره‌لك اون آلتی طوپنه قارشی (سالامیس) ك انجق ٢٧٢ کیلو آتابیلن ١٥٠ میلیمتره‌لك اون ایکی طوپی واردر .

بورقلردن آکلاشیلدیغی اوزره، (سلطان عثمان) دره‌تنوطنی حسابه آلمقسزین یونان دونمامسنه قارشی عثمانلی دونمامسی بیوك برتفوق تأمین ایتمش بولنیور. (سلطان عثمان) ده ایفای خدمته باشلامسی اوزرینه ، ایکی مملکت دونمالری بیننده‌کی فرق ، الیوم بحرسیاه روس فیلوسیله تورکیه فیلوسی آره‌سنده موجود فرق قدر عظیم اوله‌جقدر .

ا . م .

صوك فلاكتلى حربمز اثناسنده كوستردیكى جرأت وجسارت فوق العاده ایله عثمانلى
بحریه‌سنك تاریخنده ابدى ومنور بر ایز براقان

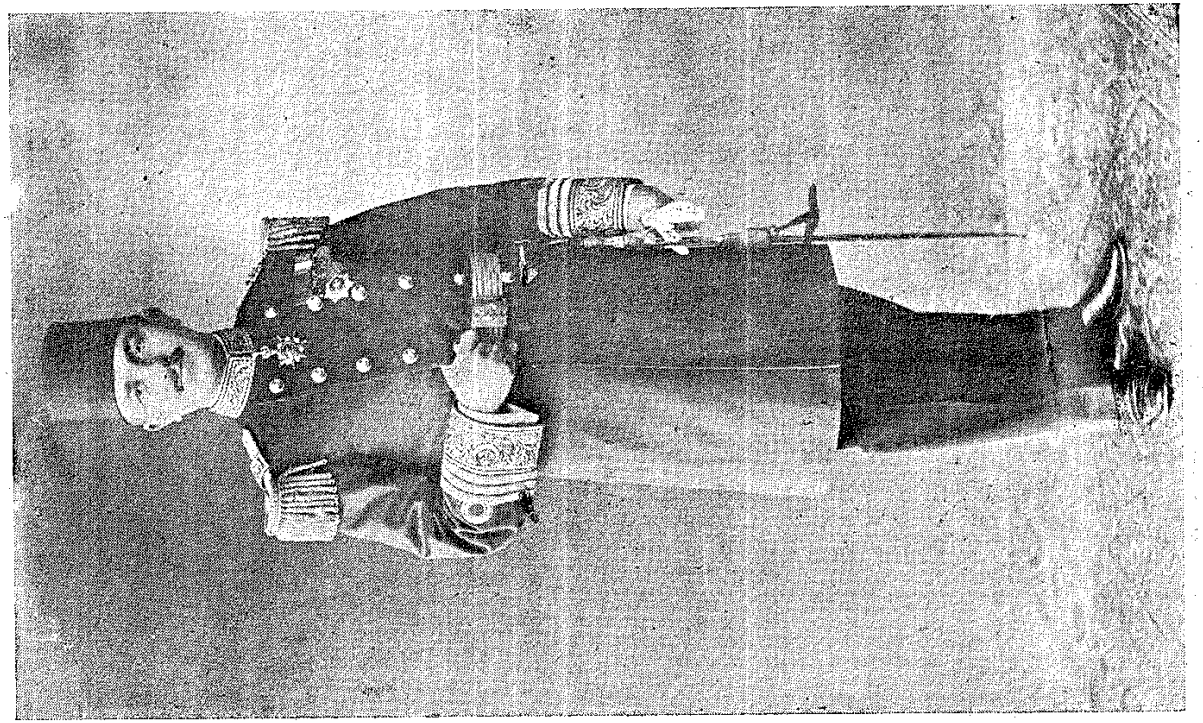

حمیدیه سواریسى بیكباشى رؤف بك
و
قهرمانه حمیدیه

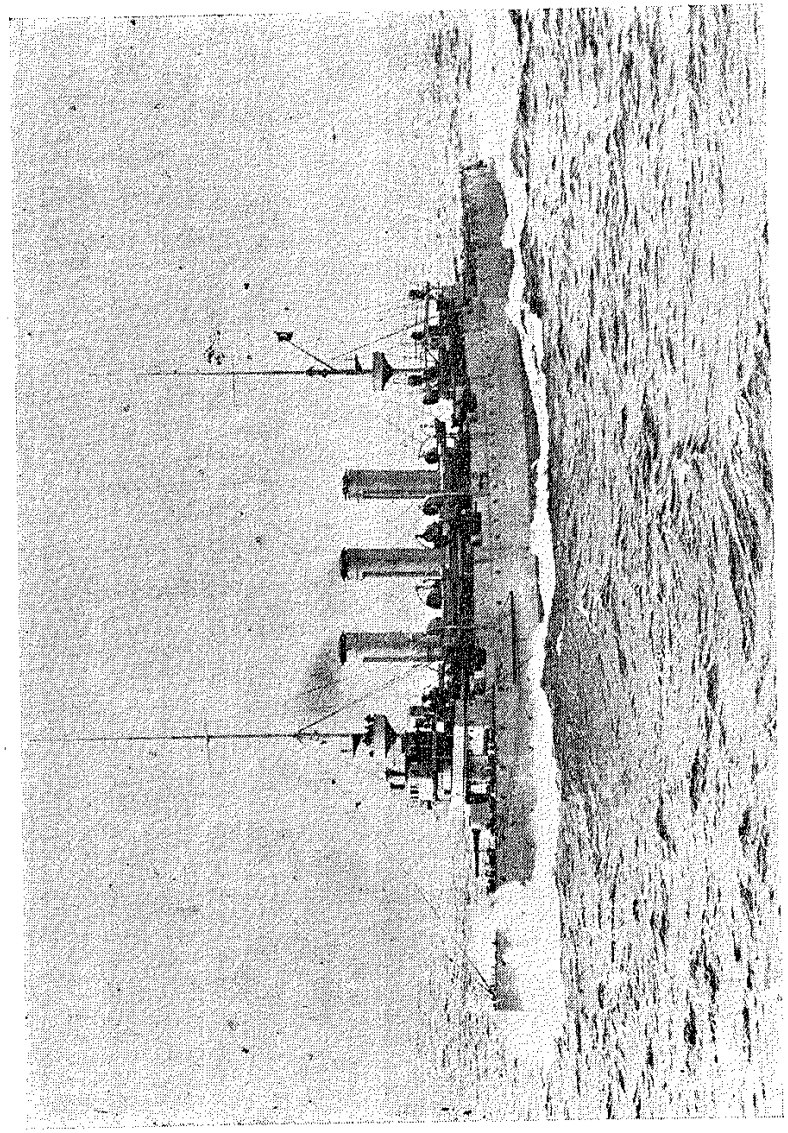

ده‌كز اوزرنده الك بويوك محاربات

انسانلر دكز اوزرنده سياحتى اوكره‌نير اوكرنمز دنيانك هر طرفنده ، هرده كزده بر چوق محاربه‌لره كيريشمشلردر. بوكونه‌قدر تاريخك قيدايتديكى بيكلرجه محاربهٔ بحريه‌دن الك قانلى و اقوامك استقبالى نقطهٔ نظرندن الك قطعى نتايجى ويرمش اولان اوتى بوراده ذكر ايده‌جكز :

محلى	تاريخ	محاربلر	غالبلر	نتايج
سالامين (يونانستان)	٤٨٠ قبل العيسى	(ته‌ميستوقلس) ك روملرى و (سرخس) ك ايرانليلرى	ته‌ميستوقلس	سرخس آسيايه فرار ايدر
له‌پانتا (يونانستان)	١٥٧١ بعد العيسى	تورکلره قارشى اسپانيولر ايله ايتاليانلر	دون ژوان (اسپانيول)	بحر سفيده اسپانيانك حاكميتى .
سيراكوس (سيجيليه)	١٦٧٦	(رويتر) ك قوماندا سنده بولنان فلمنكليلره قارشى (دوكه‌ن)	دوكه‌ن	رويتر تهلكه‌لى بورتده مجروح دوشر . سيچليانك ضبطى .
به‌ل ايل (بريتانيا)	١٧٦٠	انكليزلره قارشى (ماركى دو قونفلان)	آميرال هاون	فرانسز دونماسى فرانسه مستملكاتى مدافعه‌يه موفق اولور
ابوقير (مصر)	١٧٩٨	(نه‌لسون) نك قوماندا سى آلتنده بولنان انكليزلره قارشى فرانسزلر	نه‌لسون	فرانسز دونماسى محو ايديلير. فرانسز اردوسى ضبط ايتديكى مملكتلرده محصور قالير.
ترافالغار (اسپانيا)	١٨٠٥	(ويل‌نو) و (غراوينا) قوماندا سنده بولنان فرانسز و اسپانيول فيلولرى انكليزلره قارشى	نه‌لسون (محاربه‌ايشاسنده مقتول دوشر)	ناپولئون بولونيه قرارگاهنده احضار ايتديكى پروژه‌لردن فراغت ايتمكه مجبور اولور.
ناوارين (يونانستان)	١٨٢٧	ابراهيم پاشا قوماندا سنده بولنان تورك و مصر دونماسنه قارشى انكليز ـ فرانسز ـ روس فيلولرى	هايدن، دورينى قودينكتون	تورکيه روسيه‌نك مطالبنى قبوله مجبور قالير
قاويت (فيليپين آطه‌لرى)	١ مايس ١٨٩٨	(ده‌وه‌ى) ك قوماندا سنده بولنان آمريقا فيلوسى (مونتوژو) نك قوماندا سنده كى اسپانيوللره قارشى	آميرال ده‌وه‌ى	فيليپين آطه‌لرينك آمريقاليلر طرفندن ضبطى
سانتياغو (قوبا آطه‌سى)	٣ تموز ١٨٩٨	(سامپسون) و (شله‌ى) قوماندا سنده بولنان آمريقا فيلوسى (چروه‌زه) نك قوماندا سنده كى اسپانيوللره قارشى	(سامپسون) و (شله‌ى)	قوبانك ضبطى
چوشيما (ژاپونيا دكزى)	٢٧ مايس ١٩٠٥	(طوغو) قوماندا سنده بولنان ژاپونياليلر (روژدسوه‌نسكى) نك قوماندا سنده كى روسلره قارشى	آميرال طوغو	روس دونماسنك تخريبى. محاربهٔ بحريه‌نك ختامى

چوشیما محاربه‌سنده

روسلرك ضایعاتی ۳۷۱,۰۰۰,۰۰۰ فرانقه بالغ اولمشدر

شویله که :

٦ زرهلی	قیمتی	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	فرانق
۸ قرووازور	»	۱٦۰,۰۰۰,۰۰۰	»
٦ طورپیدو محربی	»	٦ ,۰۰۰,۰۰۰	»
۱ نقلیه واپوری	»	۳ ,۰۰۰,۰۰۰	»
۱۰۲۵ طوپ آتشی	»	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	»
۸۰ طورپیل	»	۲ ,۰۰۰,۰۰۰	»

بونلردن ماعدا ۳٦۰۰ کشی مقتول اولمشدر .

دنیاده اون بویوك ده‌کز قضاسی

(اون سکزنجی عصردن یکرمنجی عصره قدر)

کمینك اسمی	منسوب اولدیغی مملکت	تاریخ	محل قضا	اسباب واحوال	غرق اولانلرك عددی	ضایعاتی
غالیون دو ویغو	اسپانیا	۱۷۰۷	ویغو کورفزی	حریق و غرق	—	٤٥ میلیون فرانق
مه‌دوز	فرانسه	۱۸۱٦	آرژؤه‌ن قیالری	فورطنه نتیجه‌سنده قره‌یه آتلمشدر	۳۸۵	۱½ » »
آوستریا	آلمانیا	۱۸۵۲	آطلانتیك بحر محیطی	حریق	۵۰۰	٦ » »
سمیلانت	فرانسه	۱۸۵۵	بونیفاچیو	اسباب مجهول	۱۲۳۵	—
سانترال آمریقا	آمریقا	۱۸۵۷	هاته‌راس برونی	فورطنه	٤٤۲	٤ » »
آطلانتیك	انکلتره	۱۸۷۳	هالیفاقس	مصادمه	٤۳۸	۱۰ » »
بورغونی	فرانسه	۱۸۹۷	آطلانتیك	مصادمه	٤٥۰	۱٥ » »
سوللی	فرانسه	۱۹۰٥	آلونغ کورفزی	یا کلیش مانوره	—	۲٥ » »
آکیبادان	برازیلیا	۱۹۰٦	ریودوژانه‌یرو	حریق واشتعال	۲۱۲	۲۰ » »
تیتانیك	انکلتره	۱۹۱۲	آطلانتیك	بربوز کتله سیله مصادمه	۱۸۰۰	٤۰ » »

غرق اولان ثروت

دنیانك ثروت عمومیه‌سی ۷۰ میلیار فرانق حساب ایدلکده اولوب شمدی‌یه‌قدر مفروق کمیلر ایچنده ضایع اولان ثروت ایسه اونده بر قسمنی (۷ میلیار) تشکیل ایتمکده‌در .

استانبولدن آیرلدقدن بر سنه دفعه صکره تراپزه مواصلت اولندی
فقط یره نزول ایتمکز زمانه کوکلمده برخوشلق واردی . قلبم روحم دها
چوق کزمك حتی اوزاقلره اوتلره کیدك ایستردی بو سیاحت کشه یه
چوق دوام ایتمدی

[illegible]

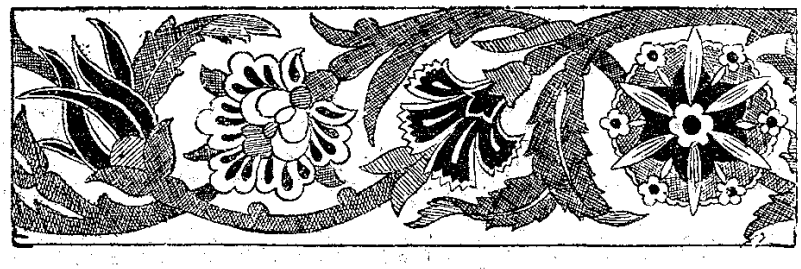

بلقیس شوکت خانم

بلقیس شوکت خانم سلطان محمود وزراسندن علی نامق پاشا زاده عطا پاشانك کوچك مخدومی مرحوم شوکت بکك کریمه‌سیدر . ترکجه و انکلیزجه‌یی پك اساسلی تحصیل ایتمشدر . الیوم خصوصی مکتبلرده انکلیزجه ، موسیقی وتربیهٔ اطفال معلمه‌لکی ایتمکده‌در .

بلقیس خانم «مدافعهٔ حقوق نسوان» جمعیتنك حین تشکلنده بوجمعیته انتساب ایدرك رفیقه‌لری میاننده برموقع محترم قازانمشدر. اوراده دائما قادینلق انقلابی ایچون چالیشدی. «قادینلر دنیاسنده» تجدده و اصلاح تستره دائر یازدیغی مقاله‌لر کندیسنك عطش حریتله مالی نصل بر روحه مالك اولدیغنی کوسترمکه کافیدر .

بلقیس خانمك بونلردن بشقه وبونلردن دها بیوك برمزیتی ، بر بیوکلکی ده مملکتمز قادینلغنده ایلك جسارت مدنیه‌یی وارکلرکبی حیاتده قادینلرك هرشیئی باپه‌بیله‌جکلرینی کوسترمسیدر . بوحرکتی عثمانلی قادینلغنك ترقی‌یه قارشی کوستردیکی ایلك جهد ، ایلك حرکت اوله‌رق تلقی اولنه‌بیلیر. تاریخ اونی عثمانلی قادینلغنده ایلك جسارت مدنیه‌یی کوسترن ایلك طیاره ایله صعود ایدن بر قادین اولمق اوزره تقدیر ایله یاد ایده‌جکدر.

طیاره جیلك

طیران ایدرکن

جسور طیاره ضابطلرمز محاربه‌ده ازان جمله چتالجه محاربه‌سنده «عثمانلی» ایله اپی‌جه خدمتلر ایتدیلر . بوموفقیتمزدن صکره جدی واسبوعی رسالهٔ موقوته‌لرمزده معلومات فضله‌لشدی . افکارعمومیهٔ عثمانیه‌ده طیاره مراقی آرتیوردی. قادینلق بوندن بیکانه قاله‌مزدی. وقالمدی. منسوبیتیله مفتخرومباهی اولدیغم «مدافعهٔ حقوق نسوان» جمعیتنده بومسئله‌یه‌دائر مباحثات یورودولیوردی. بن درحال سوز آله‌رق مخدرات عثمانیه‌واسلامیه‌نامنه ایلك دفعه شرق قادینلرینك‌ده غربلی همجنسلرندن کری قالمیه‌جقلرینی اثبات ایچین طیران ایده‌جکمی عرض ایتدم. هرکس آلقیشلادی. جمعیتك مقرراتی هرطرفده وباخصوص برنجی قول اردوی همایون قوماندان وکیلی وطن پرور جمال پاشا حضرتلرینك نزدنده ممنونیتله قارشیلاندی ودرحال طیاره مکتبی مدیرغیوری ولی بك افندی خبردار ایدلدی . یوم صعود پازار کونی اولمق اوزره انتخاب بیورلدی .

صبرسزلقله پازار کونی بکلیورودائما یازی اوطه‌مده‌کی بارومترویه باقیورزدم. اوف بارومترو دوشویوردی... ۀوت بر قاچ ساعتلر صکره شدتلی لدوسله یاغمور یاغیوردی . آرتق حزمی سؤال ایتمیکز . . . . .

پازار کونی متمادیاً دینه بیله‌جك درجه‌ده یاغمور یاغدی. . فقط بارومترو ترفع ایدییوردی کیجه‌روز کار دوردی. یاغموردیندی. برق افشان سحابپاره‌لر صیریلدی. نجوم ثوابت وسیاراتك پارلاق شعاعاتی سمایی تزیین ایدییورلردی .

ایرتسی کونکی کشایش هوادن امیدوار اولیوردم . متعدد دفعه‌لر کیجه یتاغمدن قالقوب پنجره‌دن طیشاری باقدم .

صباح اذانی لاهوتیانه فجرك نسیم اهتزازاتنده سمالره دوغری یوکسلیرکن قالقدم برازصوکره لطیف وملایم برصوك بهار کونی مژده‌لین خورشیدعالمتابك انکسار شعاعاتی اوطه‌مك پنجره‌لرینی یالدیزلیوردی . اووح . . نه‌قدر کوزل برکون . تام معناسیله برطیاره هواسی ! . . .

بعدالزوال ساعت برده مقدس جمعیتمزك بایراغنی واعضالرینی حامل وقیرمزی

روزتلرله مزین اوتوموبیللرله ایاستفانوسده‌کی طیاره مکتبنه عزیمت ایدلدی .

اثنای طیرانده شدتله چارپان روز کاره مقاومت ایچین پیلوت بکلره مخصوص یکی وکوزل طیاره‌جی مشمعنی وباشمه‌ده بیوك برباشلق کیدم؛ کوزلریمی صیانةً طاقلمه‌سی لزوملی کوزلکی طاقدم. بنی بوحالمله کورن محترم رفیقه‌لرم کولیورلردی.

وقت صعود تقرب ایتدیکندن محترم عسکرلرمز طیاره‌نك اطرافنده منتظم دیزلدیلر . برقومانده ایله آلت مذکورك جهتینده پوسته تشکیل ایتدیلر . غیور وجسور مرحوم فتحی بك قرده‌شمز برچالاکی ایله موقعنه حیقدی . آلت یردن یوکسکجه اولدیغندن بر اسکمله واسطه‌سیله بنده همان پروانه‌نك آرقه‌سنده مترصد ضابطانه مخصوص محلده اورمه اوله‌رق اغاچدن اعمال ایدلمش اوفاق براسکمله‌یه ایاقلریمی ایلری دوغری اوزاته‌رق وقارت دولی سپتی‌ده‌اله‌رق اوطوردم. طیاره‌مزك صعودی ایچین محترم برنفرمز پروانه‌یی الیله وفتحی بکك قوماندا‌سیله چویریورردی .

ماکنه‌نك وظیفه‌سنی حقیله یاپه‌جغنه عائد معلوماتی فتحی بك اوطوردیغم یرك ارقه‌سنده وبندن یوکسکجه اولان محلنده طیاره‌نك یانده واوکنده بولنان درجه ترتیباتی حاوی آلتلره باقیور والنده اوتوموبیللرده اولدیغی کبی دائروی الشکل قومانده آلتنی طوتیوردی . برآنده شدتلی کورولتیلرله پروانه مدهش برصورتده دورانه باشلادی. آلت صبرسزلاندی. اولدیغی یردن فیرلامق حرکت ایتمك ایستیوردی . عسکرلر اطرافندن طوتیورلردی . لزومی اولان قوت استحصال ایدلدیکنه قانع اولان غیور پیلوت بکك قومانده‌سیله افراد براقدیلر. وبز اوتوموبیل کبی یکرمی اوتوز مترو قدر یرده برمدت کیتدکدن صکره آلقشلر آره‌سنده یواش یواش ترفع ایتمکه باشلادق . . .

صعود اولا خفیف برمیل مرتفعه‌اولیور وکیتدکجه یوکسلیور مقریکوی استقامتنی تعقیب ایدییوردق. مقریکوی اوزرندن تبدیل استقامتله مکتبه‌دوغری حرکت واورادن استانبول جهتنی طوتدق . . آرتق اوچیور اوچیوردق . . سرعت طیران دقیقه‌بدقیقه آرتیوردی. آلتمزده قالان برقسم ارض مستوی افقی وضعیتنده کورنیوردی .

یشیل ترلالر ، اوفاق کویلر دره‌جکلر حقیقةً کوزل منظره‌لر ارائه ایدییوردی. استانبولمزك اوستندن اوچارکن سپتدن فارتلری آشاغی آتیوردم. طیاره‌دن شاقولاً باقیلان یرلر عرض وبیاندن مستغنی اولدیغی اوزره دها بیوکجه کورونیوردی. حربیه نظارتنی حریق قوله‌سنی دهابعض بیوك اما کنمزی کوردکجه بیلمم نه‌دن کولیوردم. سمالره دوغری نورهدایتله پارلایان هلاللی مناره‌لر شمعدانلر ایچنده‌کی موملر کبی مشاهده اولنیور ، ابنیه واماکن فنی چوجق اکلنجه‌لرنده‌کی کوچك اولر کبی نظره چارپیوردی. قویو مائی جانفس آطلسلر کبی قیورانه‌رق اوزانان بوسفور وایکی طرفنده‌کی زمردین قالیچه‌لرله مزین آناطولی وروم ایلی سواحلی بهشت آسامناظر ایدی . سویملی پایتختمزك سمادن قوش باقیشی کورونیشی حقیقةً پك دلفریبدی. بك اوغلنك جادهٔ کبیری اوزرندن آقوب کیدن انسان کتله‌لرینك قارنجه‌لره شبیه ارتفاعلری اولور کوزللکلردن دکیلدی .

اوقدر سرعتله طیران ایدییوردق که قارتلری آتدقجه قولمی تکرار یامه کتیرمك ایچین اپی‌جه مشکلات چکیوردم. بعضاً پروانه‌نك حرکتنی تأمین ایدن بنزین کوزلکلریمك اوستنه صیچرایوراطرافمی کورمك ایچین بونلری ممیزلیور ایدم. چونکه اوطوردیغم یرما کنه‌یه پك یقین ایدی. وجودی محافظةً کیدیکم درت دانه یوك فانیله ایله اوشیوردم . باشم دها چوق اوشیوردی . کرچه کچه کلاه کبی برباشلق کیمش ایسه‌مده صکره پیلوت بکلرده کوردیکم اوزره بریوك باشلق صارمامشدم .

سفینهٔ هوائیه‌مز بعضاً جوسماده استقامت سیراننده اینیش وچیقیشلر یاپیوردی . بوزمانده موازنه‌یی بوزمامق اهمیتلیدر . استانبولدن آیرلدقدن بش اون دقیقه صکره قرارکاهه مواصلت اولندی. فقط یره نزول ایتدیکمز زمان کوکلمده برمحزونلق واردی قلبم روحم دهاچوق کزمك حتی اوزاقلره اوته‌لره کیتمك ایستیوردی. نه‌وت .. بوسیاحت کاشکه پك چوق دوام ایتسه‌یدی ...

بلقیس شوکت

طياره جيلكمزك تاريخچه‌سى

(١٩٠٥) ده، اوزرنده شايان قيد واهميت اوچوشلر يابمغه موفق اولدقلرى آلت طياره‌لرينى حكومتلرينه صاتمق آرزوسنى اظهار ايلمش اولان آمريقالى «رايت» برادرلره حكومتلرينك جوابى شو اولمشدى : « آلتكز هنوز ابتدائى بر سپور ماكنه‌سندن بشقه برشىء دكلدر . اونى ايسته‌ديككز هرهانكى برحكومته صاته بيليرسكز . »

عزم ومتانت صاحبى اولان مخترعلر بوجواب قارشيسنده قطعياً مأيوس اولمامشلردى . اونلر امريقا كاشفى (قريستوف قولومب)ك ايلك تشبثلرنده نه‌قدر بويوك مشكلاته تصادف ايتديكنى خاطرلامشلر ومشاهير ودهاتك هرزمان محيطلرندن كورمش اولدقلرى مقاومت محافظه‌كارانه‌يى بليغ برصورتده افاده ايدن :

Nul n'est prophète dans son pays.

هيچ بركيمسه كندى قدر وقيمتنى كندى مملكتنده ، كندى محيطنده تقدير ايتديره‌مز .

ضرب مثلنك ازمنهٔ تاريخيه‌دنبرى بيلمم‌قاچ يوزنجى ويا بيكنجى دفعه اوله‌رق كندى حقلرنده‌ده احكام ظالمانه‌سنى تطبيق ايلمش اولديغنى دوشونمشلردى . اونلر ايچون آوروپا دولتلرى آره‌سنده بريسنك ، فرانسه‌نك ، سكز اون سنه‌دنبرى بويله برآلت طياره ميدانه كتيرمك ايچون چاليشمقده بولونمه‌سى برشعلهٔ اميد ايدى . كشفلرينك فرانسه‌ده مظهر قبول اوله‌جغنى اميد ايديورلردى . فى‌الحقيقه كندى حكومتلرينك، كشفلرينى لايق اولديغى اهميتله قارشيلامديغنى كوردكدن صكره فرانسه‌يه مراجعت ايتديلر . فرانسزلر، طياره‌جيلكى ، نفوسى هرسنه برميليون‌قدر آرتان قومشولرينك متمادياً بويوين اوردوسنه قارشى برموازن قوت اوله‌رق قوللانمق ايستدكلرندن ، (رايت) لردن ، طياره‌لرينك شرائط عسكريه‌يه وفا ايده‌بيلمه‌سنى طلب ايلمشلر ، آنجق بوصورتده بونى يكى ومؤثر بر آلت اوله‌رق قبول ايليه بيله‌جكلرينى سويله‌مشلردى . رايت‌لرك آلتلرى فرانسزلرك وضع ايله‌مش اولديغى شرائطى ايفا ايده‌مديكندن پك بويوك برامیدوشوق ايله‌باشلابان پازارلق ياريده قالمشدى . فرانسزلرك طلب ايتديكى شرائط شونلر ايدى :

١ — طياره‌نك ايكى كشى‌يى بردن طاشييه‌بيلمه‌سى

٢ — كندى كندينه هرهانكى براراضيدن هوايه صعود ايده بيلمه‌سى

٣ — اصغرى (٥٠) كيلومتروالق برمسافهٔ افقيه قطع ايليه‌بيلمه‌سى .

٤ — (٣٠٠) متره ارتفاعده ايكن موتوره قضا عارض اولديغى حالده آلتك بلا حادثه يره اينه‌بيلمه‌سى . [*]

نهايت اوچ سنه صكره ، ١٩٠٨ ، آمريقالى مخترعلر آلتلرينى فرانسه حكومتنك طلب ايتمش اولديغى شرائطك قسم مهمنى ايفا ايده‌بيله‌جك بر حال مكمليته كتيرمش اولدقلرندن فرانسزلرله يكيدن پازارلغه كيريشيورلر وبودفعه (٥٠٠,٠٠٠) فرانق

[*] يوسف كنعان بكك طنينده انتشار ايله‌مش اولان برمقاله‌لرندن آلنمشدر .

مقابلنده آلتلرینك امتیازینی صاتیورلردی. فرانسه حکومتی،(رایت)لرك آلت طیاره‌سنك امتیازینی آلیر آلمازحربیه‌نظارتنك‌تعیین ایده‌جکی برضابطه بویکی آلتك سوق واداره‌سنی اوکره‌تمه‌سی ایچون اونلرله پازارلغه کیریشیوردی . بووجهله مثبت وجدی طیاره‌جیلك فرانسه‌یه آیاق باصار باصماز اوردویه کیریبوردی .

بوندن صکره طیاره‌جیلك آلمانیایه ، انکلتره ، روسیه‌یه ، ایتالیایه ، آوستریایه کیریبوردی . فقط هر برمملکته کیرکن اولا اومملکتك اوردوسنه کیریبور ، اوندن صکره سپور هوسکارانك قلبلرینه‌حلول ایدیبوردی . معمافیه بوصوك صنف‌متسبینك، هیچ برمنفعت مادیه کوزه‌تمیه‌رك محضا فن‌وشهرت ایچون طیاره‌جیلکه انتساب ایده‌نلرك عددی ، خصوصیله ایلك تجربه‌دورلرنده‌کی تهلکه‌نك بویوکلکنه بناءً ، پك محدود قالمشدر . منسوب بولوندقلری‌اردویه‌مستثنا برخدمت ایتمك عزمیله طیاره‌جیلکه هوسکار اولان ضابطان یاننده ، موجودلری اولدقجه بویوك بریکون تشکیل ایدن سیویل طیاره‌جیلردن پك چوقلرینی‌سوق‌ایدن‌مؤثر، بویکی‌وخارقه‌نمامسلکك ، آز زمانده بویوك برشهرت ، بویوك برثروت تأمینی کافل برماهیتده اولمسی ایدی . فی‌الحقیقه فرانسه هوا قلوبی (فنون هوائیه قلوبی) طیاره‌جیلکك یالکزاردویه انحصار ایتمه سیله بویکی‌فنك اساسلی برانکشافه نائل اوله‌میه‌جغنی درك‌ایتمش واونی بوتون فرانسز ملتنه نشروتشمیل ایده‌رك برمسلك ملی حالنه کتیرمك ایسته‌مشدی . اوحالده فرانسه دیکر دولتلره‌ساحهٔ فنده یول کوسترمش اوله‌جق ، ناصل‌که‌بخارلی ماکنه‌لرك ، بالآخره اشتعاللی‌موتورلرله اوتوموبیللرك مهد ظهور وتکاملی اولمش‌وبونلرسایه‌سنده اقتصاداً کندینه بویوك برموقع تأمین ایله‌مشسه ، طیاره‌جیلکدن‌ده اونقطهٔ نظردن استفاده ایلیه‌جك ایدی . مصنوعات ملیه‌سندن اولان طیاره‌لرینی دیکر دولتلره صاته‌رق زنکین فرانسه‌یه یکی آچیلان هوائی یوللردن پارلاق آلتینلر آقیته‌جقدی . حقیقتده‌ده اویله اولدی . انکلتره ، آلمانیا ، روسیه، ایتالیا بر، ایکی سنه حربیه بودجه‌لرندن بیکارجه لیرالری فرانسه‌یه آقیتدیلر . فرانسز مکتبلرینه طیاره‌جیلك تحصیلی ایچون ضابطلر کوندردیلر . اوردولرینه‌لازم‌اولان طیاره‌لری فرانسه‌دن آلدیلر .

*
* *

فرانسه‌نك غایت یقینده بولونوب فنك بعض شعباتنده فرانسزلرك ترقیاتیله مسابقت ایدن بویوك مملکتلره بیله اولا اردولری‌واسطه‌سیله کیره‌ن طیاره‌جیلکك مملکتمزده‌ده اردومز واسطه‌سیله کیرمه‌سی طبیعی ایدی . بوراده اسمنی خاطرلارکن خاطره‌سنك عظمتی قارشیسنده درین برحرمتله اکیلدیکمز مرحوم ومحترم برسیما ، شهید مغفور محمود شوکت پاشا حضرتلری ، (٣١) مارت وقعه‌سنك آتشلرینی سوندوروب مملکته اعادهٔ حیات ایتدکدن صکره، اوردونك احتیاجات حاضرهٔ عصریه‌یه‌کوره تنسیقنی عزم ایتمشلر ، آوروپانك ایکی بویوك‌عسکری مملکتنه فرانسه وآلمانیایه‌اوردونك ایکی قیمتدار عضوینی ، حال حاضرده پاشا وحربیه‌ناظر محترمز بولونان انور بك افندی ایله،حرکت اردوسیله استانبول اوزرینه یورویشده‌کی‌عزم وتشبثلرینی بالآخره طرابلسده‌کی حرکات

حربيه‌مزده دها رعنا برصورتده اظهار واثبات ايله‌مش اولان فتحى بكى اعزام بويورمشلردى .

حربيه ناظر محترمز آلمانيا اردوسنده‌كى روح عسكرى‌يى ، ترقيات ماديه‌يى تعقيب وتحليل ايدركن ، فرانسه آتاشه ميلترمز فتحى بك‌افندى‌ده ، ١٩٠٨ ، ٩٠٩ ، ٩١٠ سنه‌لرنده آن‌بآن متزايد حماوى براشتياق وابتلا حالنده بوتون فرانسه آفاقنى صارمش اولان طياره‌جيلكك آتمقده اولديغى خطوهٔ ترقيلرى تعقيب ايديبوردى .

(١٩٠٩) سنه‌سنك (٢٥) تموزنده موسيو (لوئى بله‌ريو) تك سطحلى ، قوشه پك بكزه‌ين طياره‌سيله مانش دكزينى كچمكه موفق‌اوليور ، فرانسه ايله انكلتره آره‌سنده‌كى ايلك طريق‌هوائى‌يى آچيبوردى . (١٩١٠) بدايتنده طياره‌جى (لاتام) [*] (انتوانه‌ت) سيسته‌منده‌كى طياره‌سيله (١٠٠٠) متره‌لك برارتفاعه قدر يوكسه‌ليبوردى . نهايت‌عينى سنه‌نك ايلولى ايچنده ياپيلان پيقاردى مانوره‌لرنده طياره‌لرك كرك ماوى وكرك قيرمزى اردولره الك مهم براستكشاف واسطه‌سى اوله‌رق خدمت ايتديكى كوروله‌رك بوتون دولتلرك نظر دقتى اونلر اوزرينه چوريليوردى . همان آلمانيا ، انكلتره ، ايتاليا ، روسيه ، اردولرينك مختلف صنفلره منسوب ضابطانندن برقاچى بويوك براستقبال وعد ايدن بويكى مسلكى اوكره‌نمك اوزره فرانسه‌يه كوندريبورلردى .

محترم آتاشه ميليتره‌مز آوروپا اوردولرنده باشلايان بويكى جريان حقنده مقامات عائده‌سنه درحال خبر ويريبور ، بالآخره كريده قالمش اولمامق ايچون درحال برقاچ ضابطك كوندرله‌سندن بحث ايديبوردى . اوردويى عصر حاضرك ايجاب ايتديرديكى هردرلو وسائط ماديه ومعنويه ايله تجهيز ايتمكى دائما خيرخواه برپدر صفتيله دوشونن شهيد محترم محمود شوكت پاشا حضرتلرى بومراجعته جواب موافقت ويريبوردى .

١٣٢٧ (١٩١١) حزيرانده ، سوارى يوزباشيلرندن (فصا) استحكام‌ملازم‌اوللرندن (يوسف كنعان) بكارك مملكتك فنون هوائيه‌يه وقف حيات‌ايده‌جك ايلك عضولرى اولمق اوزره فرانسه‌يه كوندرله‌لرى تقررايديبوردى . او آنه قدر مملكتمزه كيره‌مه‌مش اولان يكى وبوكونكى تكاملنه نسبتله‌ابتدائى وتهلكه‌لى برفنى‌اوكره‌نمك ، اوندن‌مملكتلرينى مستفيد ايتمك‌عزميله‌پرشوق‌وواميدبوايكى‌فدا كارضابطمز ، تموزبدايتنده‌پارسه‌حركت‌ايديبورلر ،

[*] لاتام بويوك برثروت صاحبى ظريف بردليقانليدى . طياره‌جيلكه محضا شرف واشتهار قازانمق ايچون انتساب ايتمش وطياره‌جيلكك تاريخ ترقياتنده كنديني بويوك برموقع تأمين ايلمشدى .

شايان تأثردركه كوستردیكى فوق‌البشر جرأت وجسارتله اسمنى الك بويوك فدا كارلر آره‌سنه يازديرمش اولان بوكنج ، بربچق سنه‌اول آفريقا چوللرنده حيوانات وحشيه آولريله اوغراشيركن بريابان دوموزينك‌بوينوزلريله پارچه‌لاندى . عالم فنه ياپمش اولديغى خدمت دولايسيله طابوتى بلكه مدنى مملكتلرك سمالرينه آصيله‌جق درجه‌ده قيمتدار اولان بووجودك آفريقانك‌تنهابرچولنده ، بريابانى حيوانك بوينوزلرى وآياقلرى آلتنده پارچه‌لانمه‌سى نه‌قدر ملال انكيزدر .

اورایه واردقدن برمدت صکره پارس یقیننده ، (ئه‌تامپ) قصبه‌سی جوارنده بولنان بله‌ریو طیاره‌جیلك مکتبنه دوامه باشلایورلردی .

سکز آی صکره ، (۳۲۸) بدایتنده ، ایلك طیاره‌جیلرمز استانبوله عودت ایدیورلردی . کندیلری دها پارسده ایکن ده‌پردووسه‌ن فابریقه‌سندن صاتین آلنه‌رق استانبوله کونده‌ریلمش اولان طیاره‌لرله، یاقلاشان (١٤) نیسان کچید رسمنده قطعات عسکریه‌مزك باشلری اوستنده اوچه‌جقلر ، بوندن صکره محتمل دوشمنلرمزك حرکاتنی یوکسکلکلردن ترصد ایتمه‌مزی تأمین ایده‌جك وسائط هوائیه‌یه مالك بولوندیغمزی اثبات ایلیه‌جکلردی .

بونك ایچون طیاره‌لر، حربیه نظارتی قطعات فنیه شعبه‌سنده ارکان حربیه میرالایلرندن ومحررین مقتدرهٔ عسکریه‌دن ثریا بکك تحت ریاستنده اوله‌رق تشکل ایدن قومیسیون طرفندن، بالآخره طیاره مکتبی اوله‌رق تنظیمی تصور ایدیلن میدانه ـ بومیدان آیاستفانوس وصافرا کوی یولی اوزرنده وقالیتاریا کویی خذالرنده‌در . والیوم طیاره‌جیلك وبالونجیلق مکتبی اوله‌رق تنظیم ایدیلمکده‌در ـ نقل اولنیوردی . طیاره‌جیلرمز شهادتنامه‌لرینی حائز اولمقله برابر فرانسه‌ده‌کی تحصیللری اثناسنده یوزلرجه کیلومتره‌لره بالغ اولان بویوك مسافه‌لر قطعنه ، ۱۰۰۰ : ۲۰۰۰ متره‌لك ارتفاعلره یوکسه‌لمکه امکان بوله‌مامش اولدقلرندن طیاره ایله (١٤) نیسانده‌کی کچید رسمنه اشتراك ایده‌بیلمه‌لریچون اون اون بش کونه‌قدر اولندن اعتباراً علی التدریج مدت وارتفاع طیرانلرینی تزیید ایلمك اوزره ، اوچمغه باشلاملری ایجاب ایدییوردی .

حالبوکه طیاره میدانه نقل ایدیلن طیاره‌لر آقسام وعناصر تشکیلیه‌سی بربرندن آیری برحالده ، چادیرلر ایچنده محافظه اولونمقده ایکن، مارت نهایننه دوغرو برکیجه آنسزین ظهور ایدن دهشتناك برفیرطنه ، چادیرك ایپلرینی قوپاریور ، طیاره‌لری قانادلری ، دومنلری یرلره چارپیور ، طیاره‌لرك الك مهم عضوی اولان قانادلری پارچه‌لایوردی . بوقضا، حیاتلری بهاسنه اوکرنمش اولدقلری یکی فنك خارق العاده لکارینی، کندی مملکتلرینه کوستره‌بیلمك اشتیاقیله سرمست وپرامید اولان طیاره‌جیلرمزی واونلری ترغیب وتشویق ایدن ، استانبولك سماسنده اساسلی براوچوشك ایکی عثمانلی ضابطی طرفندن یاپیله‌بیلمه‌سنی تأمین ایچون بوتون غیرتیله چالیشان قومیسیونك اعضای محترمه‌سنی یأسه دوشوریوردی . بوندن دها اندیشه انکیز برتصادف ، بوندن دها اضطراب آور برقضا اوله‌مازدی .

شیمدی آرتق بوتون امیدلر ، طیاره‌جیلرمز فرانسه‌دن هنوز عودت ایتمك اوزره ایکن، طیاره‌جیلك قومیسیونی طرفندن فرانسه‌نك (ره‌پ) فابریقه‌سنه اصمارلانمش اولان دیکر طیاره‌لرك ورودینه معلقدی . بوآلتلرله برابر فابریقه طرفندن کوندریله‌جك، فن طیرانده ماهر برطیاره‌جی سایه‌سنده‌ده ١٤ نیسان کچیدرسمنه برطیاره‌نك ده‌اشتراکی قابل اوله‌بیله‌جکدی . نهایت کچیدرسمی کونندن اوچ درت کون اول ره‌پ فابریقه‌سنك طیاره‌لرندن بریسی ، بونی سوق واداره ایده‌جك اولان طیاره‌جی (غوردون به‌ل) ،

ایکی ما کینست ، استانبوله مواصلت ایدییوردی . ١١ نیسان ١٣٢٨ ده (آیاستفانوس) استاسیوننك همان یقیننده‌کی برتارلاده اقسام تشکیلیه‌سی بربرینه طاقیله‌رق عیارلانان طیاره استانبول محیطنك هواسنه یوکسه‌لیوردی. (١٩١٠) شباطنده موسیو بله‌ریونك هنوز اووقتلر تکمل ایده‌مه‌مش اولان طیاره‌سیله اوچه‌رق قاسمپاشا دره‌سنه دوشمه‌سیله نتیجه‌لنن ابتدائی تجربه‌دن صکره، ایلك اساسلی تجربه بوکون اولمشدی. انسانلرك ساحات وسیعهٔ هوائیه‌یی ضبط وتسخیر ایلمکه باشلادقلری یرعصرلق زماندنبری هوا داخلنده یوکسه‌له وسائطنك آنجق برایکی دفعه ، پك خفیف برصورتده اهتزازه کتیره بیلدیکی شرق هوای نسیمیسی بوکون ایلك دفعه اوله‌رق ، یکی برآلت طیرانك یوکسه‌له‌بیلمك خلجان وعصبیتلریله اهتزاز ایلمشدی .

(١٤) نیسانده، (غوردون‌به‌ل) طیاره‌سیله یالکز اوله‌رق آیاستفانوس طیاره‌میدانندن یوکسه‌لیور ، داوود پاشا ، کاغدخانه وادیسی اوزرندن حریت ابدیه تپه‌سنك بالاسنه واریور ، اوراده کچید رسمی‌یاپان قطعات عسکریه‌نك سمت الرأسنده دولاشیوردی. (غوردون به‌ل)، مملکتلرنده بویله صنعی برقوشی ایلك دفعه اوله‌رق کورمکدن متولد حیرت ایچنده سرمست اولان خلق اوزرنده دها بویوك برتأثیر وجوده کتیرمك ایچون زمینه براز یاقلاشمق ایسته‌مش ، فقط کچیدرسمنك کاغدخانه وعلی‌بك‌دره‌لرندن آقان جریان هوالرك برلشدیکی برنقطه‌ده اجرا ایدلمکده بولونمه‌سی اوکا بوآرزوسنی تطبیقه امکان براقامشدی . (غوردون‌به‌ل) برایکی دفعه ایتمکی تجربه ایتمش ، لکن هرآلچالدیغی برقاچ یوز متره یه مقابل طیاره‌سنی صارصان ، صاغه ، صول یاتیران هوا طالغه‌لرینك تزیید حرص وعصبیت ایلدیکنی کوره‌رك فکرندن واز کچمش ، حریت ابدیه تپه‌سنك اوزرنده ١٢٠٠ : ١٤٠٠ متره ارتفاعده دولاشه‌رق طیاره‌سیله بعد مجرددده دائره‌لر رسم ایله‌مشدی .

(غوردون‌به‌ل)ك ، اولدقجه روز کارلی بر هواده اجرایه موفق اولدیغی بو ظریف و بلند نمایش هوائی اوزرینه (ره‌پ) فابریقه‌سنه یکیدن سپارشلر ویریلمکه، فابریقه‌نك طیاره‌جیلك مکتبنده تحصیل عملیده بولونمق اوزره بش اون ضابط کوندریلمکه قرار ویریلمشدی .

مایس نهایتنده و حزیران بدایتنده ؛ استحکام قول اغاسی جمال ، پیاده یوزباشیسی رفیق، فیضی، طوپجی یوزباشیسی سالم، طوپجی ملازم ثانیسی نوری ومدحت ، استحکام ملازم ثانیسی سالم، سواری ملازم ثانیسی شکری بکاردن مرکب ایکنجی برقافلهٔ ضابطان پارس جوارنده (بوك=Buc) ده بولونان (ره‌پ) طیاره‌جیلك مکتبنه کوندریلیورلردی .

حزیران نهایتلرینه دوغرو آلمانیانك (هارلان) فابریقه‌سندن ایکی طیاره آلینیور وبونلرك سوق و اداره‌سنی یکیدن طیاره‌جلمکه انتساب ایلیه‌جك اولان ضابطلرمزه اوکره‌تمك ایچون (یانوف) و (ره‌نچه‌ل) اسملرنده‌کی آلمان طیاره‌جیلریله مقاوله‌عقد ایدیلیوردی . عینی زمانده مرکز تجاریسی لوندره‌ده بولونان (بریستول) انکلیز طیاره فابریقه‌سیله مقاولاته کیریشیلیوردی . تموز بدایتنده، تك سحطلی بربریستول طیاره‌سی

ایله ، اونی سوق و اداره ایده‌جك و قبولی ایچون ایجاب ایدن تجربه‌لری یاپه‌جق‌اولان انکلیز طیاره‌جیسی (په‌یزی) استانبوله مواصلت ایدییور ، (۱۰) تموزده یاپیله‌جق کچید رسمنه اشتراك ایچون تجربه‌لره باشلایوردی . ۱۰ تموزه قدر دوام ایدن کونلر اثناسنده (په‌یزی) متعدد دفعه‌لر موفقیتله اوچوبور ، فقط اوکون بویوك بر شدتله اسن روز کاردن بشقه، موتورك، اوزونجه برتعمیره محتاج اوله‌جق درجه‌ده ناکهانی بر قضایه اوغرامه‌سی ، کچید رسمنه طیاره‌سیله اشترا کدن اونی منع ایدییوردی .

تموزنهایتنده؛ طوپجی ملازم ثانیلرندن صفوت، پیاده ملازم ثانیلرندن محمدعلی، عبداه، فاضل صبری بکلرله ، بحریه چرخجی صنفی ملازم اوللرندن فتحی ، طوپخانه صنایع صنفی ملازم ثانیلرندن عزیز بکلردن مرکب اوچنجی قافلهٔ ضابطان انکلتره‌یه ، (بروقلاند) ده بریستول طیاره‌جیلك مکتبنه متوجهاً حرکت ایدییوردی . بوضابطاندن بش اولکیلر طیاره سائقلکنی ، دیکر ایکیسی ، فتحی و عزیز بکلرده موتورجیلك وطیاره‌لرك اقسام خشبیه‌سنك تعمیر و انشاسنی اوکرنه‌جکلردی . آغستوس نهایتلرینه دوغرو ایکنجی قافله اوله‌رق فرانسه‌یه (ره‌پ) طیاره‌جیلك مکتبنه کونده‌ریلمش اولان ضابطانمز عودته باشلایورلردی . نوری بك ، رفیق بك ، جمال و ملازم ثانی سالم بکلر شهادتنامه‌لرینی آلدقجه برر برر کلییورلر ، آیاستفانوسده‌کی طیاره میدانده انشا ایدیلمش اولان ایکی باراقه‌ده حسن محافظه اولونان طیاره‌لراوزرنده طیرانلر یاپه‌رق طیاره سوق واداره‌سنده‌کی ملکه‌لرینی تزییده باشلایورلردی .

تشرین اول بدایتنده ، (۱٤) طیاره‌جی ضابطه ؛ بله‌ریو ، ده‌پردوسسه‌ن، ره‌پ، هارلان ، بریستول کبی مختلف سیستملرده ایکی کیشیلك (۷ : ۸) عسکری طیاره‌یه مالك بولونیوردق . لکن طیاره‌جیلرمزك ، (۲۰۰ : ۳۰۰) کیلومتره‌لك بویوك مسافه‌لر قطعنه آلیشمامش اوله‌لرینه انضمام ایدن دیکر بعض ملاحظات، حربك ایلك دورلرنده طیاره‌لرمزدن استفاده امکانی بزدن نزع ایلییوردی .

ایلك چتالجه‌جربندن صکره آیلرجه سوره‌ن متارکه اثناسنده طیاره‌جی نوری بك، اساساً انکلتره‌یه ماکینستلك تحصیلی ایچون کونده‌ریلمش ایکن کندی هوس واصراری اوزرینه طیاره سائقلکنه کچن فتحی بك آیاستفانوسده‌کی مکتبده اوچمغه باشلایورلردی . نهایت اسارتدن قورتوله‌بیلن فصابك ودیکر ضابطان افندیلر بونلره التحاق ایدییورلردی . اوزمانلر استحکام بیکباشیلغنه ترفع ایدن جمال بکك ید اداره‌سنده بولونان طیاره‌جیلك مکتبنده ، یکی برحیات وفعالیت باشلایوردی . جمال بکك زمان اداره‌سنده باشلایان ، بالا خره کندیسنی استخلاف ایدن مدیر حاضر ولی بکك زماننده دهاحار و شدید بر صورتده دوام ایدن بو فعالیت سایه‌سنده ، ۳۲۹ سنه‌سی بدایتنده ، طیاره‌جی ضابطلرمزدن بعضیلری ، طیاره‌لرینك سوق و اداره‌سنه ملکه ومهارت مطلوبه‌یی الده ایتمش بولونیورلردی . ایشته بو فعالیتك تأمین ایتدیکی نتیجه سایه‌سنده‌درکه حرکات حربیه‌نك صوك صفحاتی اثناسنده فتحی ، نوری و فصابکلرك اردومزایچون بك مهم استکشافاته زمین تشکیل ایدن امتدادلی طیرانلرینی کوره‌بیلدك . آنجق بو فعالیت کونلری سایه‌سنده‌درکه ، کچن تشرین اولك (۱۱)نده

محترم طیاره‌جیمز نوری‌بك، طیاره‌سیله ادرنه‌دن قالقدیغندن اوچ ساعت صکره، آیاستفانوس قرارکاهنه ایتمکه موفق اولدی و بوندن صکره، مرکزدن یوزلرجه کیلومتره اوزاقده محصور قالان قلعه‌لرمزك احتیاجات مبرمهٔ حیاتیه‌سنی تأمین، قوای معنویه‌سنی اعلا ایلیه‌بیله جکمزی مژده‌لدی .

ادرنه‌دن استانبوله طیاره ایله ایلك اول کلمك شرفنی محترم طیاره‌جیمز نوری بك قازانمش اولدیغی کبی، حرب اثناسنده دشمن قطعات عسکریه‌سی اوزرنده طیاره ایله ایلك استکشافی یاپمق شرفنی، اساساً اوروپایه‌ده ایلك عثمانلی طیاره‌جیسی اولمق اوزره کیتمش، و اوردوموزده ایلك اول طیاره‌جیلك شهادتنامه‌سنی آلمش اولان محترم و فدا کار طیاره‌جیمز فصا بك قازانمشدر .

فصا بك

قصابك، ۹ شباط ۳۲۸ تاریخنده طیاره‌سنده یولجی اوله‌رق ارکان حربیه یوزباشیلرندن کمال بك بولوندیغی حالده، سلیوری خذالرنده بولغار قطعات عسکریه‌سی اوزرنده بو ایلك جدی کشفی یاپدیغی زماز، بوتون بر بولغار فرقه‌سنك متمادی آتشلری ایچنده دولاشمشدر. (۲) ساعت قدر دوام ایدن طیرانك (۱) ساعتدن فضله‌سنی بو آتشلر اوزرنده اجرا اجرا ایله‌مشدر. اوچ درت قورشون طیاره‌سنك قانادلرینی ده‌لمش فقط طیاره هیچ برعارضه‌یه اوغرامه‌دن آیاستفانوسدن عودت ایده‌بیلمشدر.

نوری بکك ادرنه ـ استانبول سیاحتندن بر هفته قدر صکره طوپجی یوزباشیسی سالم بك، رفاقتنده ارکان حربیه یوزباشیلرندن کمال بك بولوندیغی حالده، قرق کلیسا ـ استانبول سیاحتی اجرایه تشبث ایتمش و تعیین استقامته مانع اولان قوتلی بر سیس سببیله غربه دوغرو دونه‌رك باندیرمه‌یه ایتمشدر . اورادن حرکتله، مرمردینی عرضاً قطع ایدرك آیاستفانوسه مواصلت ایله‌مشدر .

تشرین ثانینك اواسطنه دوغرو یوزباشی فصا و ملازم اول فتحی بکلر استانبولدن حرکتله بویوك چکمجه ـ سلیوری ـ چورلی ـ لوله‌بورغاز ـ باباسکی ـ حوصه‌اوزرندن ادرنه‌یه واصل اولوبور و اوراده بر مدت دیکله‌ندکدن صوکره همان ینه عینی استقامتی

تعقیباً عینی کونده استانبوله عودت ایدییورلردی . بو سیاحتده فصا لك دائما اوکدن یول کوستریبور ، فتحی بك اونی ۲ : ۳ کیلومتره کریدن تعقیب ایلیوردی . محترم طیاره‌جیمز فصابك بو سیاحتدن بحث ایدرکن ؛ چورلی خذالرندن تا ادرنه‌یه قدر کثیف بر سیس طبقه‌سی اوزرنده ، زمیندن هیچ بر شیٔ کورمه‌دن اوچمش اولدیغنی ، ادرنه شهرینی ، شهره آنجق بش اون کیلومتره قالنجه بولوطلر آره‌سندن آچیلان بردیکدن کوروب فرق ایده‌بیلمش بولندیغنی سویلیورکه بووضعیتده بر سیاحتك طیاره‌سیاحتلرنده نه‌قدر بویوك تهلکه عرض ایده‌جکی اشکاردر . فصا بکك بومشکل وضعیتده محافظهٔ اعتدال ایله سیاحتی اتمامه موفق اولمه‌سنی فطری اولان صوغوق قانلیلغنك بویوك بردلیلی عدایتمکده کندیمزی حقلی بولورز .

سالم و کمال بکلر

طیاره‌جیلرمزك ، (۳۲۹) تشرین اولیله ثانیسی اثناسنده کوستردکلری آثار ترقی‌یی محترم ناظرلرمز تقدیر وتشو - یقلریله تضعیف ایتدرمك آرزو - سنده بولونمشلردر . اول امرده داخلیه ناظر محترممز طلعت بك ، صکره حالاً بحریه ناظرمز جمال پاشاحضرتلری عینی کونده فتحی بکك طیاره‌سیله استانبول محیطی اوزرنده برر جولان یاپمشلر وهنوز بر نوزاد حالنده بولونان طیاره‌جیلکمزك استقبالنه اولان اعتمادلرینی ، بالذات تشبث ایلدکلری بوسیران هوائی ایله اظهار واثبات ایله‌مشلردره

رشید سلیم

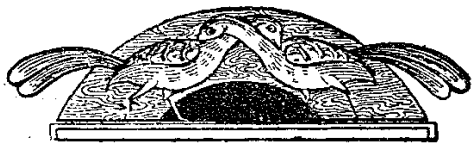

طياره جيلكمزك تاريخنده شانلى صحيفه‌لر

استانبول ـ قاهره يولنده

۱۹۱۲-۱۳ حربنك ختامندن صكره، عثمانلى مملكتنه، كندى قدرت فنيه‌سنى كوسترمك و عصرلردنبرى اشيا و امتعه‌سنه امين بر مخرج وظيفه‌سنى كورمش اولان بو قهرديده مملكتله اسكى مناسبات اقتصاديه‌يى احيا ايله‌مك ايسته‌ين فرانسه حكومتى ، شرق ايله غربى هوا يوليله بربرينه باغلامغى دوشونمشدى .

داخليه ناظرمز طلعت بك افندى فتحى بكله بر طياره‌ده

جمال پاشا حضرتلرى فتحى بكله برلكده هوائى جولانه حاضرلانمشكن

پارس ـ مادريد، پارس-روما سياحتلرينى كمال امنيتله باشه چيقاراز مقتدر طياره جيلره مالك اولان برمملكت ايچون برآز دها غيرت، برآز دها فدا كارلق كوستره‌رك پارس-استانبول، استانبول ـ قاهره سياحتنى يابمق عديم الامكان دكلدى .

بناءً علیه ایلك اول، برابرنده یولجی اوله‌رق موسیو (رو Roue) بولونان طیاره‌جی (دوقور Daucourt)، غربدن شرقه کیدن بوبوك هوا یولنی آچه‌جقدی. (٥,٥٠٠) کیلومتره‌یه بالغ اوله‌جق اولان بویوك هوائی یول آتیده‌کی شهرلرك اوزرندن کچه‌جکدی:

شافوز - ویانه - بوداپشته - بلغراد - بکره‌ش - وارنا - استانبول - اسکیشهر - قونیه - ارکلی - آطنه - اسکندرون - حلب - حمص - بیروت - یافه - قدس - غزه - العریش - پورت‌سعید - هه‌لیوپولیس - قاهره - اسکندریه.

(دوقور)، یولجیسیله برابر ٨ - ٢١ تشرین اولده پارسی ترك ایتمش، ٩ تشرین ثانی افرنجیده استانبوله مواصلت ایلمشدی. (دوقور)ك استانبولدن قاهره‌یه دوغرو اولان سیاحتی طوروس طاغلرینه قدر منتظماً دوام ایله‌مش، لکن اوطاغلرك اوزرندن کچرکن موتورینه عارض اولا بربوزوقلق، طیاره‌سنی یره ایندیرمکه اونی مجبور ایلدیکندن، طاغلرك اعوجاجلی دره‌لرندن بریسنك ایچنده طیاره‌سنی پارچه‌لامشدی. کندیسی ویولجیسی قورتولمشلر وتهلکه‌لی سیاحتلرینه دوامدن فراغت ایدرك دونمشلردی.

عثمانلی قادینلری آره‌سنده ایلك اوله‌رق طیاره ایله برپچق ساعتدن فضاده سوره‌رك بر سیران هوائی اجرا ایدن بلقیس شوکت خانم فتحی بکك طیاره‌سنده

(دوقور)ی تعقیباً (بونیه)نك، اوندن صکره ده فرانسه‌نك مشهور طیاره‌جیسی (وه‌درین)ك هوا طریقیله استانبوله کله‌لری، ایلك طیاره‌جیلرینی آوروپایه کوندره‌لی اوچ سنه اولمش اولان مملکتمزده‌ده بویله بویوك یاریشلره میلان اویاندیرمشدی. حرب اثناسنده هنوز ادمانلرینك آزالغنه رغماً دشمن شراپنل وقورشونلری اوزرنده اوچمش، جسارت ملیه ومدنیه‌لرینی پارلاق بر صورتده کوسترمش اولان طیاره‌جیلرمز، عرض ایتدیکی بویوك تهلکه‌لره رغماً بویله بویوك بریاریشه اشتراك ایتمك ارزوسنی اظهار ایله‌مشلردی. بناءً علیه کندیلرینه استانبول-قاهره سیاحت هوائیه‌سی تکلیف ایدلدیکی وقت مرحوم فتحی ونوری بکلر سونمشلر، بوبویوك وتهلکه‌لی یاریشی اکماله موفق اولدقلری حالده، مملکتلرینه نه‌قدر بویوك بر شان، نه‌قدر بویوك برشرف قازاندیرمش اوله‌جقلرینی دوشونمشلردی.

موسم، سیس، صوغوق وفیرطنه موسمی اولمقله برابر سیاحتك اجراسی قرارلاشدیرلمشدی.
قاهره‌یه وارمق ایچون تعقیب ایدیله‌جك استقامت شواوله‌جقدی:
ایاستفانوس - اسکیشهر - آفیون قره‌حصار - قونیه - اولوقیشله - آطنه - حلب - حمص - بیروت - شام - قدس - العریش - پورت‌سعید - قاهره - اسکندریه.
فتحی‌بك، (معاونت ملیه) اسمنده‌کی (بله‌ریو) سیستمی طیاره ایله، رفاقتنده یولجی اوله‌رق حربیه نظارتی یاورلرندن صادق‌بك بولوندیغی حالده حرکت ایده‌جکدی.
نوری‌بك، (پرنس جلال‌الدین) اسمنی طاشیان (ده‌پردوسسه‌ن) سیستمنده‌کی طیاره‌سیله ویولجی اوله‌رق طوپچی ملازم اوللرندن اسماعیل حقی بکی آله‌رق حرکت ایلیه‌جك، وفتحی بکی تعقیباً ایلریلیه‌جکدی.
۳۲۹ سنه‌سی کانون ثانیسنك (۲۶) نجی کونی، اطرافی صاران سیس طبقه‌لری ایچنده استانبول - قاهره یولنی آچه‌جق اولان ایلك عثمانلی طیاره‌سی، فتحی بکك اداره ایتدیکی (معاونت ملیه)، سمالره دوغرو یوکسه‌لییوردی.
تا آقشامه قدر کثافتنی غائب ایتمه‌ین سیس، فداکار طیاره‌جیلرمزك یوللرینی اورتیوردی. فتحی بك اولا آطه بازارینه، صکره اسکیشهردن (۱۰) کیلومتره قدر اوزاقده بولونان آق پیکار استاسیوننه، الك نهایت ده اسکیشهره واصل اولویور، واولدن چیزیلمش اولان پروغرام موجبنجه، کیجه‌یی اوراده کچیریوردی.

فتحی بك

طیاره‌جی نوری بك، اسکیشهر استقامتنه دوغرو بر ساعت قدر اوچدقدن صکره سیسلر آره‌سنده کندیسنی غائب ایدییور وسیسك آزالمه‌سنه انتظار ایله‌مك اوزره آیاستفانوسه دونیوردی. برایکی ساعت صکره فتحی بکه یتشمك اوزره نوری بکك طیاره‌سی بوکون ایکنجی دفعه اوله‌رق حرکت ایدییورو بوسفرده استقامتنی شاشیره‌رق ازنیقه، اورادن ده لفکه‌یه اینیور، اوراده کیجه‌لیوردی.
(۲۹) کانون ثانی (۳۲۹) ده، فتحی وصادق بکلر طیاره‌لریله طوروس طاغلرینك

سمالره ایریشن یوکسك تپه‌لری اوزرندن کچیورلر ، (موط) حذالرندن آطنه جهتنه دونه‌رك طرسوسه اینیورلردی .

بو اثناده نوری بك ، (پرنس جلال‌الدین) طیاره‌سی برایکی کون اول موتورینه عارض اولان بربوزوقلق اوزرینه اسکیشهیر یقینده (بوزاویوك) قصبه‌سی جوارینه اینرکن قضا زده اولمش اولدیغندن ، اونك تعمیریله اوغراشیور ، برآن اول طیاره‌سنك تعمیراتی اکمال ایدرك (معاونت ملیه)یه یتیشمکه چالیشیوردی .

(١٤) شباط کونی فتحی وصادق بکلر ، اوچ درت کون اول دکزاوزرنده اوچارکن موتورینه عارض اولان بربوزوقلق اوزرینه نهر بیروت ایچنه اینمش وخیلیدن خیلی‌یه محتاج تعمیر اوله‌جق درجه‌ده سقطلانمش اولان طیاره‌لرینه بینمشلر ، حمصدن حرکتله دوغرودن دوغرویه شامه اینه‌جك اولان (پرنس جلال‌الدین) طیاره‌سنه شامده ملاقی اولمق اوزره بیروتدن یوله چیقمشلردی . اوکون (پرنس جلالالدین) طیاره‌سی خلقك عیوقه یوکسه‌لن آلقیش آوازه‌لری آره‌سنده شامده یره اینمشدی . فقط فتحی وصادق بکلر بیروتدن آیریله‌لی ساعتلر کچدیکی حالده شام افقلرینك مائی درینلکلری ایچنده صنعی برقوش ، بر طیاره آرایان نظرلر حالا آرادقلرینی بوله‌مامشلر ، بیروتدن کله‌جك اولان معاونت ملیه‌یی کوره‌مه‌مشلردی .

صادق بك

حالبوکه خلق معاونت ملیه‌یی واونك فداکار یولجیلرینی بیهوده یره بکله‌یوردی . اونلر ، بووطنك اوایکی فداکار وعزمپرور اولادی ، ناکهانی برقضانك قربانی اولمشلر ، (طبریه) قضاسی داخلنده (شمریه) ناحیه‌سی جوارنده ، (٣٠٠) متره ارتفاعدن سقوط ایدرك خردوخاش اولان طیاره‌لرینك انقاضی آلتنده قالمشلر ، ئولمشلردی .

١٤ شباطده ، عثمانلی مملکتی فن وصنعت اوغورنده استحقار موت ایدن ایکی اولادینك ضیاعندن متولد آجی‌یی دویمشدی . فتحی وصادق ئولمشلر ، فقط الی الابد عثمانلیلق ومسلمانلق

نوری و اسماعیل حقی بکلر

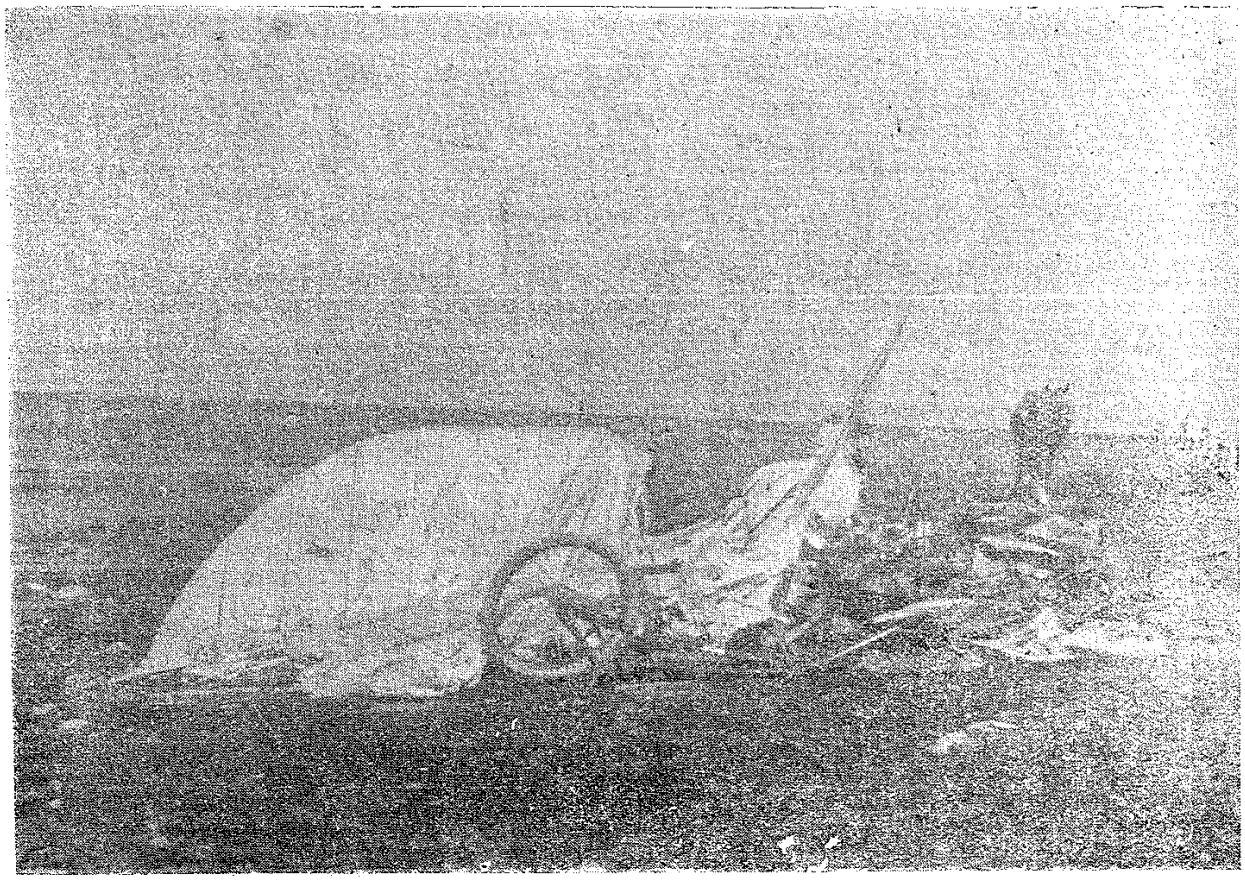

ایلك طیاره شهیدلرمز فتحی وصادق بکلری ، محل شهادتلرینه قدر طاشیبان طیاره‌نك، قضادن صکره‌کی حالی .

عالمرنده یاشامق اوزره تولمشلردی . عثمانلی مملکتی بویوك قلبلی ایکی اولادینی غائب ایتمش، فقط آوروپایه وقومشوسی اولان حکومتلره، بویوك املر، غایه‌لر پیشنده قوشان وبویوك غایه‌لر اغورنده تولمکی بیلن فدا کار قلبلره ، جسارت مدنیه صاحبی انسانلره مالك اولدیغنی اثبات ایله‌مشدی .

فتحی وصادق بکلرك اوغرامش اولدیغی قضای فجیع اوزرینه، نوری بکه، داخلدن (قدس) اوزرینه دوعرو یاپیله‌جق سیاحتدن صرفنظرله بیروته کیتمه‌سی ، وبیروتدن ساحلی تعقیباً یافه‌یه واروب ، اورادن قدسه دونمه‌سی امر اولنمشدی .

طیاره جیلکله بالونجیلق حقنده‌کی یازیلریله تمیز ایله‌مش اولان بر آشنای فنمز استحکام ملازم اوللرندن یوسف کنعان بك

(٢٦) شباط ، بزه ، (١٤) شباطده‌کی قدر فجاعت انکیز بروقعه دوغورمشدی. ساعت اوچ بچق راده‌لرنده (قدس)ه متوجهاً (یافه)دن حرکت ایدن (پرنس جلالدین) طیاره‌سی، دکز اوزرنده (٢٠٠) متره ارتفاعده اوحارکن بردنبره دیکیله‌رك دکزه دوشمشدی . راصد اسماعیل حقی بك یوزمك بیلمه‌سی سایه‌سنده حیاتنی قوتارمش ، فقط اساساً سقوط اثناسنده جریحه‌دار اولمش اولان (نوری) بك، بایغین برحالده خسته‌خانه‌یه نقل اولوندقدن اوچ ساعت صکره ترك حیات ایله‌میشدی. عثمانلی طیاره‌جیلکی ایکی هفته قدر اولابان قیصه بر مدت ظرفنده اوچنجی قربانی ویرمشدی .

نمونه استحکام طابوری ملازم اوللرندن

یوسف کنعان

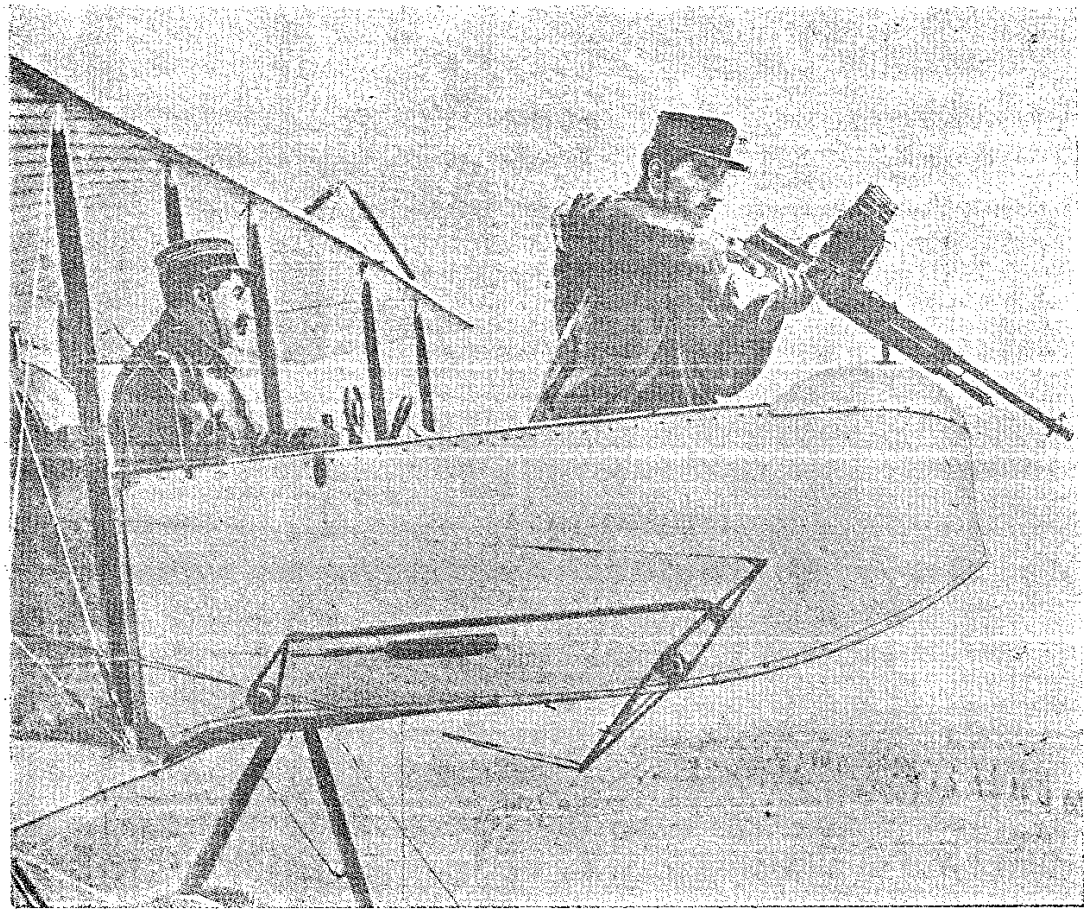

عسكرلك عالمنده طياره‌لر

غنوم = Gnome موتوريله مجهز، چفت سطحلی بر (هانری فارمان) طياره‌سندن زمين اوزرنده‌کی قطعات عسكريه‌يه ناصل آتشلر صاچيلير ؟

هوائی بر ميترالیوز

يوزباشی (مايلفه‌ر = Mailfert) طياره‌يی اداره ايديور ، طوپجی چاووشی (داربو = Darbost) آشاغيده، يراوزرنده بولونان برپياده قولنه انداخت ايديور.

بوندن درت بش سنه اول، طياره‌لرك پك يقين برزمانده عالم عسكری‌يه بويوك خدمتلر ايده‌بيله‌جكنی ادعا ايدنلر استهزا ايله مقابله كورمكده‌ايكن ، بوكون ، طياره‌لرك يالكز دشمن قطعات عسكريه‌سنی بالادن كشف وترصده دكل كوكلردن اينن، اك مدهش، اك معنويات بيتيريجی برآتش اجراسنه‌ده مقتدر اولديغنه اينانمايان قالمامشدر .

ايكی سنه‌دنبری فرانسه وآلمانيانك يانمقده اولديغی تجربه‌لر آرتق اك مثبت نتيجه‌لری ويرمشدر. قره ودكز حربلرينه مخصوص آلات وادوات حربيه‌نك قدرت تخريبيه‌سنك خارق العاده برحال آلمش اولديغی بوفن عصرنده، برده هوادن كله‌جك آتشلری دوشونمك، طياره‌لرله بالونلره قارشی كنديني قورومق ايچون چاره‌لر آرامق لازم كله‌جكدر. بناءً عليه بوندن صكره‌کی حربلرك اك فجيع ومهيج منظره‌لری، بالون وطياره‌لرك هواده بربريله چارپيشمه‌لری اثناسنده كوروله‌جكدر .

.. محترم بابا جمك غيبوبتندن آنجه بشى بنى بر ياره متاثر ايتدى ..
آيغ تو - كلكك تأثرنه توسر دمك صحيحت .. دو صحيحت بكا سوئلى ده اوكرندى :
« بو ملت نانكو - دينك آدينى اولمسه دى بيله مسلمان اولاجقدر - !.. »

جاوى نام

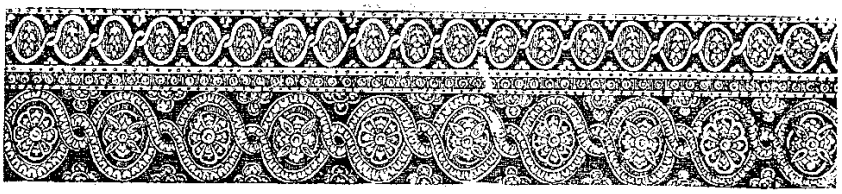

ارجمند اکرم بك

استاد اکرم مرحومك أك كوچوك مخدومی اولان ارجمند اکرم بك ١٣٠٤ سنه‌سنده بوغاز ایچنده استنیه‌ده تولد ایتمشدر . تحصیل ابتدائیسی استنیه مکتبنده وتحصیل تالیسی خصوصی خواجه‌لرله اولمشدر. مومی‌الیه پدر محترمیله، اونك تلمیذی اولان توفیق فکرت بکدن تورکجه‌یی اوکرندکدن باشقه ، فرانسزجه، انکلیزجه وقدیم یونان لسانلرینی ده مقتدر معلملردن تحصیل وفرانسزجه‌ده « باشه‌لیه‌أزله‌تر» درجه‌سنی احراز ایلمشدر .

١٣٢١ ده خدمت دولته داخل اولمش وایرتسی سنه دیون عمومیه اداره‌سنده آچیلان مسابقه امتحانلنده موفق اوله‌رق مجلس اداره مترجملکیله اورایه قبول ایدلمش ومشروطیتك اعلاننه‌قدر مذکور اداره‌نك مختلف شعباتنده خدمت ایلمشدر. ١٤ تموز سنه ٣٢٤ تاریخنده، وطننه دها یقیندن خدمت ایتمك آرزوسنده بولنان میرمومی‌الیه دیون عمومیه‌دن استعفا ایدرك مجلس اعیان مترجملکنه تعیین ایدلمش ونهایت کچن سنه باب‌عالی تشریفات دائره‌سنه مأمور اولمشدر .

مشروطیتدن اول ، قارشی غزته‌لرنده فرانسزجه اولارق خیلی آثار نشر ایلمش وبعدالانقلاب تورکجه غزته‌لره ازجمله « ترجمان حقیقت » ه ادبی، سیاسی واجتماعی مقالات یازمشدر . بومقاله‌لری بعضاً « ابوالوقر » امضاسی ایله نشر ایلردی .

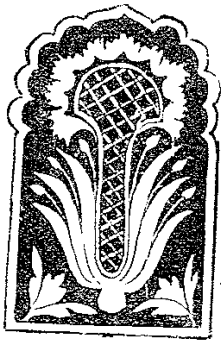

وفیات مشاهیر

خاطراتمدن :

باباجغمه عائد

١٣٢٤ سنه‌سی ابتدالرنده ایدی. معنوی اضطرابلر ایله کوندن کونه براز دهایورولان، برازدها ضعیفلایان وجودینی دیکلندیرمك ایستدی . اساساً بر ایکی سنه‌در شورای دولته‌ده دوام ایتمه‌یوردی. اخلاقی غایت بوزوق، ژورناجیلغی هرکسجه معلوم برحریفك اورایه تعیینی کندیسنی اغضاب ایتمش ، آرتق آیاق آتمامشدی .

بویوکدره‌نك صیرتلرنده برآشیان ایدندی . اورادن هرکون نژادینك مدفنی اولان قندیللی‌یه توجیه انظار ایدر، ماضی‌یه، نژادك خیالیله طولو ماضی‌ٔ مسعودینه ارجاع خاطرات ایله متمادیاً دوشونوردی . صوکره بوتون بوتفکراتنی اولطیف ، سویملی یازیسیله بر بدیعه اوله‌رق کاغده نقل ایدردی که بونلر « نژاد اکرم » ك ایکنجی جلدینی تشکیل ایتمشدر. بوتون تفکر وتحریر ایله کچن بوکونلرك آقشامی النده باستونی ، قیره چیقار وبر ایکی ساعت طولاشیردی . بوکزینتیلری اثناسنده ینه نژادینی دوشونمکدن اوکا ایچین ایچین آغلامقدن کری طورمازدی . . .

فکرینی،وجودینی دیکلندیرمك، بوتون بقیهٔ عمرینی شعره ، ادبه حصر ایتمك ایستدی. اووقت صدراعظم بولنان فرید پاشایه ویردیکی براستدعا ایله تقاعدینی طلب ایتدی. آرتق نائل امل اوله‌جقدی . کتابلرینی باصدیردجق ، پك سودیکی عثمانلی کنجلکی ایچون چالیشه‌جق، تعلیم ادبیاتی اصلاح واکمال ایده‌جك، دارالفنونده، ملکیه‌ده ادبیاته استعدادی اولان کنجلری اطرافنه جلب وجمع ایله اونلرك تکاملنه حصر خدمت ایده‌جك ایدی. غالبا بوآمالنی برایکی آشناسنه سویلدی . خاقان سابقك قولاغنه کیتدی . علی الاصول معامله کوردکدن صوکره کندیسنه عرض ایدیلن استدعایی حفظ ایتدی. بابام بوکا فوق العاده قیزدی . مابینه مراجعت ایتدی. عبدالحمید خان ، مقربینندن بریسیله شوسوزلری تبلیغ ایتدیردی: «بن کندیلرینی پك مهم خدمتلرده استخدام ایده‌جکم، هنوز تجربه ووقوفلرندن استفاده اولنه‌جغی برزمانده خدمت دولتدن چکیلمك آرزو ایتمه‌لری موجب تأسفم اولدی. آرزو ایتمیورلرسه شورایه دوام ایتمه‌سونلر ، فقط تقاعد اکارینی طلب ایتمکدن صرفنظر ایتسونلر. » ناچار بوامر پادشاهی‌یه انقیاد ایتدی. ینه بویوکدره‌ده تفکراتنه ، مساعیسنه دوام ایلدی .

مشروطیت استرداد ایدلدی . بویوکدره اهالیسی اوطوردیغمز طاغه قدر طیرمانمغه اوشنمدیلر . اوچ کون متمادیاً فوج فوج نمایشجیلر ، اکرم بکی آلقیشلامه‌یه ، اللرینی اوپمکه کلدیلر . او ، یاشاران کوزلریله تیتره‌یه‌ن سسیله بوحریت عاشقلرینه بیان تشکر واعتذار ایدرکن یالکز برشیئهٔ متأسف اولیوردی. نژاد صاغ اولوب‌ده بوحریت بایرامنی کورملیدی ! . اونك ایچون، هرکسك شنلك یاپدیغی تموزك اون ایکنجی کیجه‌سی بابامك هونکور هونکور آغلادیغنی کوردم . . .

* * *

.... اوقاف ناظری اولدی. قابینه‌یی تشکیله مأموراولان ذات کندیسنه تلغرافله شورای دولت ریاستنی تکلیف ایتمش ، او مصراً رد ایتمش ایدی . کامل پاشانك صوك برتلغرافی کندیسنی اقناع ایتدی . بونك مآلی شویله ایدی : « ملت سزی ایسته‌یور ، اونك آرزوسنی رد ایتمه‌ییکز . » ملت . . عشقیله یاندیغی ، بو کونکی ناموسکار ، حمیتلی رجالنی میدانه کتیردیکی بومعظم، فقط مظلوم کتله‌یی - آرزوسنی رد ایدرك - کوجندیرمك ایسته‌مدی . مادامکه ملت کندیسنه اعتماد ایتدیکنی سویله‌یور ، باب‌عالی قوریدورلرنده، غزته ستونلرنده ، مکتب اوطه‌لرنده اعلان ایدییوردی؛ او، یورغون موجودیتنی اونك اوغرینه فدا ایده‌جك الندن کلدیکی قدر اونك تعالیسنه چالیشه‌جقدی . قبول ایتدی . کیجه ورود ایدن بر تلغراف کندیسنه اوقاف نظارتنه تعیین اولندیغنی ، ایرتسی جمعه کونی علی‌الاصول سلاملق رسمنه کیتمه‌سی لازم کلدیکنی تبلیغ ایدییوردی. بوکا جانی صیقیلدی وعدم قبول یاخود استعفانك بلکه بربحران وکلا انتاج ایده‌بیله‌جکنی دوشونه‌رك چاره‌سز قبول ایتدی .

عبدالحمیدی سنه‌لردنبری کورمه‌مش ، معایده‌سنه کیتمه‌مش ، اوندن برلطف طلبنده بولنمامشدی. مجبوراً اوجمعه سلاملغه کیتدی. عبدالحمیدخان بویکی اوقاف ناظرینه، محفلده حضورینه قبول ایلدیکی وقت شویله خطاب ایتمش : « کوردیکزمی اکرم بك ؟ . تقاعدیکزی ترویج ایتمدیکم نه‌قدر اصابت اولمش ! . سزی بو مقامه کتیردم ! . » خاقان سابقك بو استهزاسی مرحومی خیلی صیقمشدی .

*
* *

زمان کچدی .. اوقاف نظارتنك بویله‌جمعه کونلری قرب حمید خانیده بولنمق مجبوریتی کندیسنی اوزدیکی جهتله معارف نظارتنه تحویلنی طلب ایتدی . صکره اعیان اعضالغنه نقل مأموریت ایندی .

آرتق کوندن کونه اختیارلیوردی. مملکتك، وطنك فردای مشروطیتده اوغرادیغی ضایعات و مصائب اونی پك صارصیوردی . طربلس غرب محاربه‌سی ظهور ایتدی . صفحات حربی کمال دقت وخلجان ایله تعقیب ایتدی. سنه‌لرجه اولی طانیدیغی اوکوزه‌ل بلده‌یی کوزلرینك اوکنه کتیریر ، کندی کندینه ، ایچین ایچین آغلاردی. هله‌بالقان حربنك نتیجهٔ مؤلمه‌سی بوتون بوتون حیاتنی صارصدی. بابام، چرکس کوی متارکه‌سینك امضالاندیغی کوندن اعتباراً اولمکه باشلادی .

*
* *

اونك فلاکتزده عمرینی صوك زمانلرده نشئه‌لندیره‌ن بر موجود، ظلام روحنی تنویر ایدن بر کونش واردی . حفیدی موقر ! بو درت یاشنده‌کی یاورو ایله ساعتلرجه ، چوجوق کبی مصاحبه ایدر ، کندیسنه وقور ، نازك، ملتفت اداسیله خطاب ایدردی: « اولاد ! . . مون آمی ! ... » نژاده اولان عشقنی قسماً بواوغلمه تخصیص ایتمشدی. وفاتندن بر آی قدر اول موقر بر جامه اورمش و مینی مینی النی درنجه کسمش . بزلر تلاش ایتدك ؛ بابام براز راحتسز یاتیوردی . معمافیه قالقدی. چوجوغك یاره‌سنی

صاردی ، کوز یاشلری سیلدی ، فریادلرینی صوصدیردی . والده‌سنی تأمین و تطییب ایتدی .

خلاصه، عمرینك صوك سنه‌لرینی ـ مجلس اعیانك تعطیل اولدیغی زمانلر ـ اوچ شی اشغال ایدییوردی. « نژادا کرم » ك تصحیحلری، وطننك مصائبی، موقرك تبسمی !.. ایلك ایکیسنك مرارتنی صوکنجیسی ازاله‌یه موفق اوله‌میوردی .

نهایت خسته اولدی. یعنی کندیسنی اولدیره‌ن مرض ملعونك ایلك تأثیراتنی کوردی. بر کون بن خسته ایدم . یاتیوردم . اوطه‌مه کلدی . بر قاچ کوندنبریدر کندیسنده بر فنالق حس ایتدیکنی و آرتق قریباً بزه وداع ایتمسی محتمل بولندیغنی سویلدی . بز اونی تأمین ایتمك ایستدك . صورتا قانار کبی اولدی . بر آی بویله‌جه کچدی .

کانون ثانینك اون آلتنجی پنجشنبه کونی صباحی هنوز کونش طوغارکن ، یاتدیغم اوطه‌نك قپوسی شدتله اورلدی . قالقوب آچدم . قپویی اوران خدمتجی : « بك‌افندی راحتسز اولدی ، سزی ایسته‌یور ! . » دیدی. باباجغمك یانه کیتدیکم زمان پك بیتاب کوردم. قوللرینه براز آغری کلمش، نفسی‌طارالمش اولدیغنی‌بیاندن صکره: «اولادم! ـ دیدی ـ بو علت بنی کوتوره‌جك، بیلیورم. مزارده ، بنم روحمی شاد ایتمك ایسترسه‌ك شو چکمه‌ده ، اوجه یازوب براقدیغم وصیتلرمی حرفیاً اجرا ایت . خدمت دولتده طوغرولغی منفعتنه دائما ترجیح ایت . وطنك ایچون ایجاب ایدرسه أول ، اولادیکه براقه‌جغك نام تمیز اولسون . » کسیك کسیك سویله‌یور، اضطرابدن یوزنده اشمئزازلر کوریلیوردی . اوکون حالی وخامت کسب ایتدی . اضطراباتی آرتدی . کیجه کلن طبیب قطع امید ایلمش اوله‌جق‌که قاچاماقلی سوزلر ایله بکا متانت توصیه ایتدی. اوکیجه آن بآن بر نتیجهٔ وخیمه‌یه منتظر اوله‌رق صباحی ایتدك .. . صباح اولدی . خسته‌نك حالی ایلشمش کبی کورینیوردی . مرحومی صمیمی بر اولاد محبتیله سوه‌ن قومشومز دوقتور کلیسلی رفعت بك کلدی . بو کون اولکنه نسبةً مریضك حالنده بویوك بر فرق کوردی وبزه برآز امید ویردی . تنفس براز دها منتظم اولیوردی . اضطراب چوق آزالمشدی. مرحوم بزی، رفیقه‌مله بنی تلطیف ایتدی. یانه اوطورتدی‌شوندن‌بوندن کوروشدی . اوکلهیه طوغری کندیسنه « پیام » ك تفرقهٔ ادبیه‌سنی جهراً اوقومقلغمی ایستدی. او هفته « پیام » علی کمال بکك « عمرم » نامیله نشر ایلدیکی خاطرات‌قسمنده مکتب ملکیه‌دن ، بابامك خواجه‌لغندن ، ناجی مرحوم ایله آرالرنده کچن ماجرادن بحث‌ایدییورایدی. باباجغم کوزلرینی قاپامش، بن‌اوقودقجه، وقوعاتی‌خیالاً تعقیب‌ایدییوردی. قرائتی بیتیردم . کوزلرینی آچدی . بر چاریك قدر بکا مکتب ملکیه‌دن ، او وقتکی طلبه‌سندن بحث ایتدی. صوکره غراموفون‌چالدیرمه‌مزی‌ایستدی. طنبوری‌جمیلك برایکی تقسیمنی دیکله‌دی .

خسته‌لندیغی وقتدنبری موقری یانه براقمیوردق. چوجوق ایسه پك سودیکی بویوك باباسنی کورمکه جان آتیوردی . کلدی قپویی قاریشدیردی . بابام ایچری کتیرله‌سنی

آرزو ایتدی . چوجوق کیردی و بویوك پدر ایله حفید بر خیلی اویناشدیلر . آرتق امیدمز آرتمش مستریح اولمه‌یه باشلامش ایدك .

*
* *

آقشام اوزری دوقتور رفعت‌بك ینه کلدی . خسته‌نك حالی بوسبوتون ایی دینه‌جك قدر کسب‌صلاح ایلمشدی . رفعت بکله قونوشدی . یالکز نفس آلیرکن خنچره‌سنده پیدا اولان خیریلتیدن شکایت ایدییوردی. رفعت بك اکر براز ترلر واویورسه‌ایرتسی صباح دها ایی اوله‌جغنی کندیسنه‌ده بزه‌ده سویلدکدن صوکره امید ایله أوینه کیتدی. احتیاطاً خاله‌زاده‌م دوقتور حکمت حمدی بك ـ که مرحوم اونی بندن فرقسز اوله‌رق سوه‌ردی ـ اوکیجه بیتیشیکده‌کی اوطه‌ده یاتاجقدی . اونبره قدر خسته‌نك یاننده هپ برلکده اوطوردق. اونبرده بزه: « بنی براقك‌اویویه‌جغم، سزده کیدك راحت‌ایدك ! » دیدی . وبوجمله‌یی مصراً تکرار ایتدی . اوطه‌لرمزه چکلدك . اویودق . کاشکه بن اویانمه‌سه ایدم ! . . .

صباحلین بابامك خدمتنه شتاب ایدن رفیقه‌م اونی أولمش اوله‌رق بولدی . فریادیله اویاندم . قوشدم . . آرتق بن‌ده یتیم ایدم . باباجغم ، ولی‌نعمتم ، رفیقم ، ناصحم ، مصاحبم ، ملجأم . . هپ أولمش ، ییقیلمش ؛ دنیا بکا زنداندن‌ده مظلم اولمش‌ایدی. .. کونش چیقمش .. خروسلر اوتیور، بولوطلر صییریلیور.. سما کولومسیوردی. سوقاقدن برلاترنا کچدی . قارشیمزده‌کی مکتبده شن ، نشئه‌لی چیغلقلرله چوجوقلر اویناشیوردی . طبیعت ، اشیا بنم ماتمه نشهٔ ایله مقابله ایدییورلردی . اوآره‌لق بنی تسلی‌یه شتابان اولان قومشولردن بری یانمده میرلداندی :

« اول ذاته تحسرله صاندم‌که زمان آغلار .
« اومدم‌که یوزی صبحك بررنك حزین باغلار !
« کوردم‌که کونش طوغمش پرخنده بوتون طاغلار
« بلبللر اوتر شادان پرنشهٔ صولر چاغلار !
« عالم ینه اول عالم دوران ینه اول دوران ! »

رجائی زاده

ارجمند اکرم

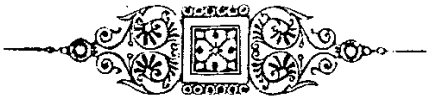

استاد اکرم چوجوقلری نژاد و ارجمند ایله برابر

(۱۳۰۸)

استاد اکرم: موکب همایون ملازم اولی ایکن

استاد اکرم: ۱۲ یاشنده مکتب حربیه طلبه سی ایکن

استاد اکرم: ٤٢ یاشنده

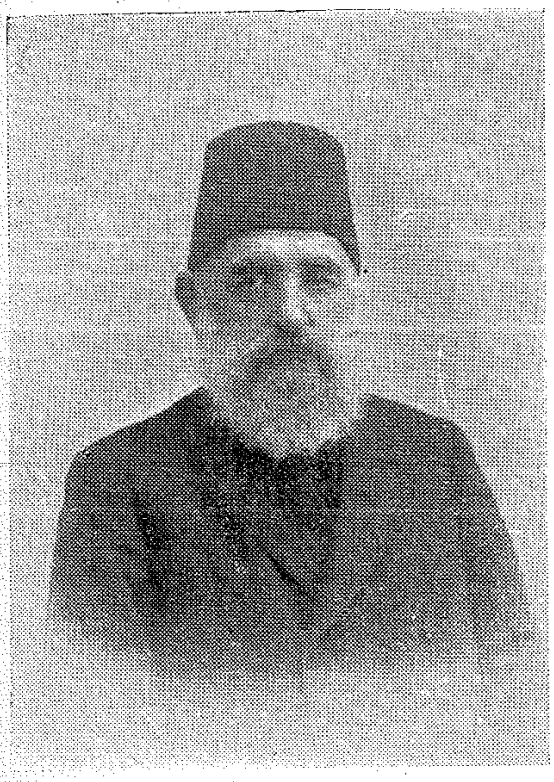

سعید پاشا

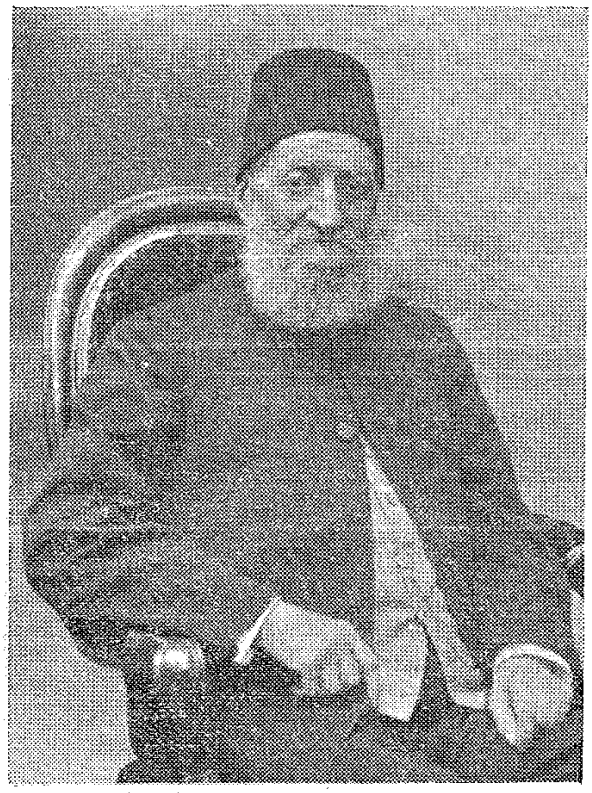

کامل پاشا

بابان زاده اسماعیل حقی بك

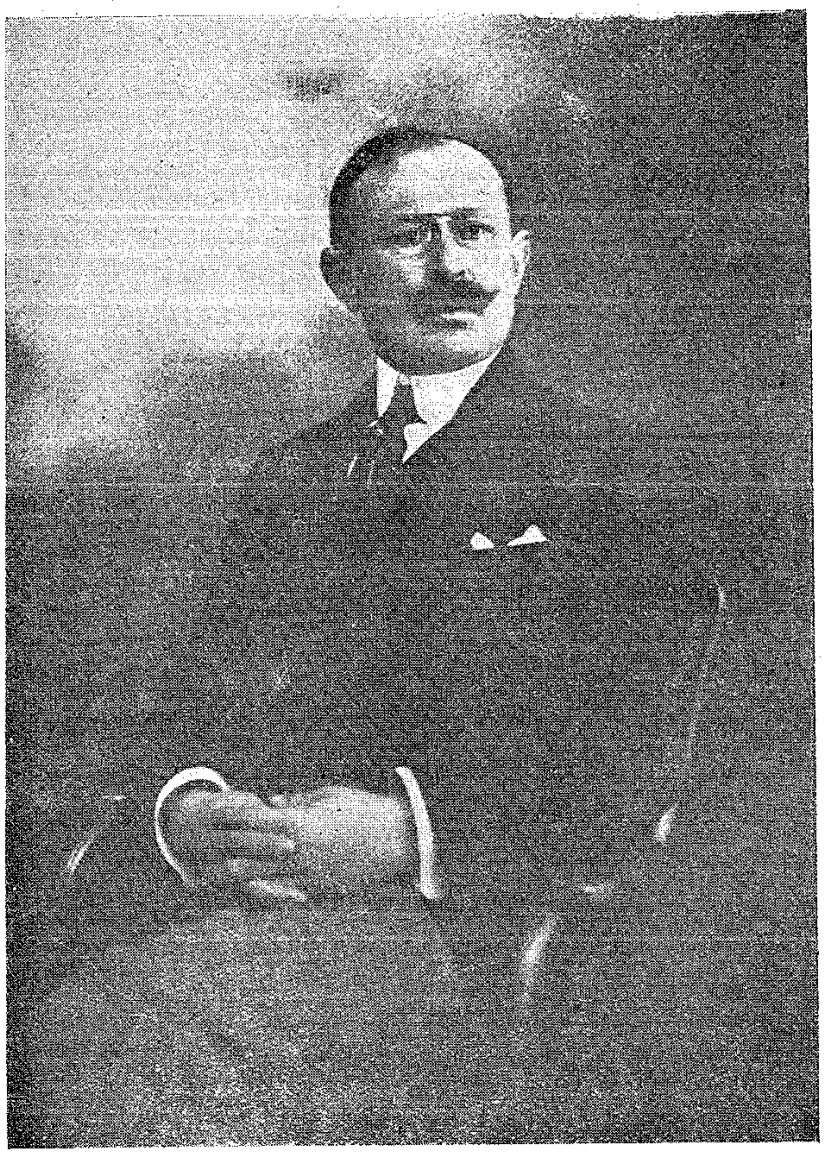

نه ایشه باراپورسك؟ وظیفه‌ك یاپیورمسك؟

بو سئوالا ساغلام اوزرینه یازیگز، تاکه مؤثر بیانات باشامادقجه

بیهوده قالوب جفاکه بیدسك. شبشه، ۱۸ شباط ۷۲۹

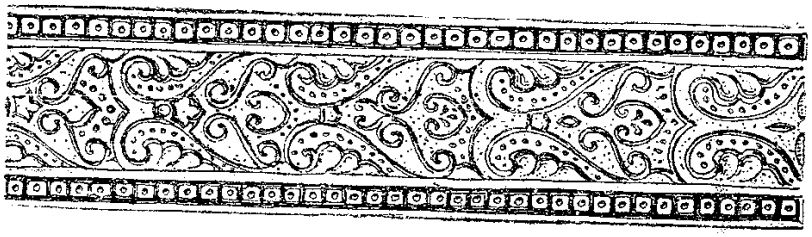

مصطفی عاصم بك

مجلس مبعوثان باش كاتبی مصطفی عاصم بك برشخصیت محترمه‌در، ذكاسنی، روحنی، وقوفنی تدقیق وتحلیله وقت‌وقدرت بوله‌مامش ، كندیسیله ساده‌جه تماس ایتمش اولانلرده اونك ذكای نوارینه متحیرانه برمربوطیت حس ایتمشلردر .

مصطفی عاصم بك ۱۲۹۰ سنه‌سی نیسانك اوچنجی كونی قیصریه‌ده چالیق اغا زاده مصطفی رحمی افندی‌نك صلبندن تولد ایتمش‌در. اوزمان‌طابور كاتبی بولونان‌پدرینی تعقیباً مسقط رأسنی التی یاشنده ایكن ترك ایتمش ، تحصیل ابتدائی ورشدیسنی روم ایلی وآرناوودلغك مختلف مكتبلرنده ومتعدد خصوصی معلملرله اكمال ایله‌مش‌در . پدری بویوك تحصیل كورمش برذات اولمادیغی حالده مخدومنك تعلیم وتربیه‌سنه طشره‌ده سیار برحالده یاشایان برطابور كاتبنك وسائط محدوده‌سی‌نه اوله‌بیلیرسه اونك صوك درجه‌سنی صرف ایده‌رك اهتمام‌ایتمش‌در . . . ودنبله بیلیرکه غیر ممكنی ممكن قیلمش‌در. پدری ، چوجغنك تربیه‌سنده، مادی‌فدا كارلقلر قدرافكاروحسیاتندن‌وبلكه اعتقاداتندن‌ده معناً فدا كارلقلر اختیار ایتمش‌در . سائق نه‌ایدی ؟ حیات كچیردیكی محیطلرده زمانك ایجابنی ، ترقی‌نك اسبابنی ، استقبالك‌احتیاجنی فرق ایده‌جك صورتده مشاهداتی وبرده اوغلنك ذكا واستعدادی ... مادی ومعنوی فدا كارلقلریدر ، اوغلنی ایتالیانجه تحصیلی ایچون اوفاق ومكتبسز برقضا مركزنده قتولیك كلیساسنه ، فرانسزجه تحصیلی ایچون روم ایلی‌نك هجری برقصبه‌جغنده یكانه‌فرانسزجه‌یه‌واقف وتوتونجیلك ایدن برموسوی‌نك دكانه بالذات كوتورمش ایدی .

عاصم بك ، پدرینك دقت متمادیه وجدیه‌سی التنده اون‌بر یاشنده ایكن باشلادیغی فرانسزجه‌یی اوزمان پك‌چوقلری‌نك یكرمی یاشنه قدر اوكرنه‌بیلمش اولدقلری درجه‌دن فضله تحصیل ایتمش ایدی . پدری كریده كیتدیكی زمان اوراده تعلیم وتربیه ایچون دها مساعد محیط ودها مقتدراللر بولدی. عاصم بك تحصیل اعدادی‌یی حانیه وفندیه‌نك جزیره‌نك اوزمانكی امتیازاتی جمله‌سندن اوله‌رق ، مترقی وسربست برپروغرام تعقیب ایدن مكاتب اعدادیه‌سنده اكمال ایتدی . عینی زمانده لسان تحصیلنی ایلری كوتوردی. یكرمی یاشنه‌كلنجه‌عادتا عالی درجه‌ده برتحصیله وایكی اوچ لسانه صاحب اولمش ایدی. عاصم بك‌ده تحصیل ایله برابر ، تحصیلك لذتنی ، حریت فكریه‌نك قیمتنی بیلنلرده‌ظاهر اولدیغی كبی برمتفكر ، غزته‌جی روحی دوغمش‌در . بونی بزه حیاتی مساعیسی كوستریبور .

عربی وفارسی‌یی، ادبیات‌عثمانیه‌یی انجمن معارف‌اعضاسندن‌فاضل شهیر اطنه‌لی خواجه حیرت افندی مرحوم‌دن آیریجه درسلر آله‌رق ترقی ایتدیرمش‌دی . دها اون‌سكز

یاشنده ایکن قبریس‌ده چیقان (زمان) غزته‌سیله هوغودن ، لامارتین‌دن مترجم مقالات ادبیه نشر ایله‌مش‌دی . بونشریات ومقالاتی ، محرر وغزته‌جیلك روحنی بسله‌مش ، یکرمی یاشنده استانبوله کلدیکی زمان بوتون شوق وهوس نوجوانیسیله عالم تحریره، احمد مدحت افندی مرحومك دلالتیله اوصره‌ده سکز صحیفه اوله‌رق نشر اولونان (ترجمان حقیقت) غزته‌سی هیئت تحریریه‌سنه داخل اولمش‌در .

عاصم بك بو صورتله ۱۳۱۱ ده عالم مطبوعاته انتساب ایتمش ایدی . شوراده ، بر معترضه آچه‌رق ، دییه‌لم که : عاصم بکك روحنده ، حیات فکریه‌سنده ، تحصیلك پك مؤثر بر نفوذ وحاکمیتی وار ؛ اویله‌که ناصل برانسان سوق طبیعی ایله غدایه‌محتاج ایسه اوده ، ینه بر سوق معنوی ایله علی‌الدوام تحصیله بر احتیاج حس ایدییوردی ؛ بونی حیات فکریه‌سنك غداسی بولویوردی . ایلك خطوه‌ده برطرف‌دن عالم‌مطبوعاتده معیشتنی قازانمغه چالیشیرکن دیکر طرف‌دن‌ده نوری شیدا بك مرحوم‌دن انکلیزجه اوقویوردی . غزته محررلکی، اوزمانلرده، الك‌قناعتکار بر انسانی بیله کچیندیره‌مه‌دیکی، تحریر ، سانسوره یازی یکندیرمك اضطرار الیمی التنده ، ذوق روحی‌یی ویره‌مه‌دیکی ایچون اوچ سنه قدر (ترجمان حقیقت) ، (سعادت) ، (اقدام) هیئت تحریریه ماصه‌لرنده چالیشدقدن صوکره، عاصم بك رژی‌ده برمأموریته کیرمکه مجبور اولمش‌در. استانبول رژی نظارتنده اون سنه‌یه یقین بر مدت مأموریتده قالمش وفقط تحریر شوق و هوسندن واز کچه‌مه‌مش ، محررو متفکر روحی بسله‌مك ایسته‌مش، اوزمانك‌رسائل موقوته‌سیله و ازان جمله (خاطره مخصوص غزته) ایله پك چوق آثار نشر ایتمش‌در .

۱۳۲۱ ده عاصم بك سلانیك رژی نظارتی باش کاتب و مترجملکنه تعیین ایدلمش، اوراده مانیاسی زاده رفیق بك مرحومك و داخلیه ناظر محترمی طلعت بك افندی‌نك بزم انسیتنه داخل‌اولمشدر. اتحاد و ترقی‌نك روحنه واقف اولانلر ایچون بو«بزم انسیته دخول » لك پك بویوك معناسی و شمولی وار . چونکه اتحاد و ترقی‌نك تاریخ تکوین و تکونی بو ایکی سیمای محترم ایله پك زیاده علاقه‌دار . . . عاصم بکی بو ایکی دلیل (اتحادوترقی) جمعیت‌خفیه‌سنك ایلك فدا کار اعضالری میانه داخل ایتمشلردر . بوتون معناسیله عاصم قارداش،جمعیتك فعالیت‌خفیه‌سی‌ایچنده‌بربچق ایکی‌سنه مساعی‌فدا کارانه‌سیله بر موقع ممتاز اشغال ایله‌مش‌در .

اعلان حریتی متعاقب عاصم بك رژیده‌کی مأموریتندن استعفا ایتدی . اتحادوترقی‌نك مرکز عمومیسنده باش کاتب اولدی . جمعیت ادارهٔ مرکزیه‌سنك تشکیلات علنیه‌سنی تنظیم ایدرکن خدمات جدیده‌ده بولونمش‌در. طلعت‌بك‌افندی‌نك تحت امتیازنده سلانیك‌ده چیقان (اتحادوترقی) غزته‌سنك تأسیسنده اعیان کرام‌دن بساریا افندی ، ازمیرمبعوثی نسیم مازلیاح افندیلرله برلکده چالیشمش‌در. غزته جاوید بك افندی‌نك باش محررلکیله نشر اولونورکن عاصم بك مدیر ومحررلکنی، جاویدبك استانبوله کلنجه، باش‌محررلکنی درعهده ایتمش‌در . بالاخره ، استانبولده نشر اولونان (شورای امت) لك مدیرلکیله استانبوله کلمش‌در .

(شورای امت) ده محب قیمتدار ورفیق محترمم عاصم بکك اداره‌سنده وظیفهٔ تحریریه ایفا ایتمش اولدیغم ایچون غزته ومطبعه‌نك اصلاحات وتنسیقات مهمه‌سی ایچون بلاآرام ناصل برسعی واقفانه، عزم ورزم انتظام پرورانه کوسترمش اولدیغنی کوزمله کوردم . نه‌چاره‌که ایکی اوچ آی کچمه‌دن اك زیاده شرف افندی سوقاغنه توجیه غضب وشدت ایدن ۳۱ مارت مرتجعلری (شورای‌امت) مؤسسه‌سنی تخریب ایتدیلر. عاصم بك‌ده ایاستفانوس‌ده رفقاسنه التحاقه مجبور اولدی .

سلطان محمد رشاد خانك جلوسندن صوکره ، عاصم بك مابین همایون کتابتنه انتخاب اولوندی اما ، بش‌التی آی کچدی کچمه‌دی، عفوینی دیله‌دی. مجلس مبعوثان باش کتابتی درعهده ایتدی. یکی اولان بومأموریت مهمه‌ده برقوهٔ ابداعیه واحداثیه‌یه ، مؤسسلکه احتیاج واردی . عاصم بك‌ده بونك تام اری ایدی .

بوشرفی بحق اکتساب ایتمش‌در. مجلس‌مبعوثان‌باش کتابتنده‌کی مساعیٔ برکزیده‌سنه مجلسك ادوار اجتماعیه‌سنده‌کی مشاغل عمومیه‌سنه دائر تنظیم وترتیب ایله‌مش اولدیغی مجلهٔ تدقیق وفهرست مساعی‌بیله تك‌باشنه‌شهادت ایدر. عاصم بك لسان مادرزادنی‌سلیس ومتین براسلوب‌ایله یازار ، فرانسزجه کتابته مقتدردر . انکلیزجه وروجه‌یه‌واقف‌در . بر ، بربچق سنه‌در، سعی ذاتی‌وشوق تحصیلنی‌المانجه‌یه توجیه ایتمش‌اولدیغنی‌ده‌مساعده‌سنه اغتراراً سویلیه بیلیرز .

انسان صفتیله محترم عاصمك بویوك مزیت وفضیلتلری وار . اونده، حس عدالت نادراً کوروله‌بیلن بردرجه‌ده نماداردر . ذکاسی ، محاکمه‌سی وجدانی ـ اکر دنیاده وارسه بز تصور ایده‌میورز ـ دشمننه قارشی حقسزلق کورورسه طغیان ایدر . حتی بوطغیانی نفسنه قارشی دها بی‌امان‌در . هیچ برحقیقت یوق‌که تبیین واثبات اولونورسه حتی کندی‌نك بریاکلش اطلاعنی جارح اولسون ، همان اونی مفتونیتله قبول وتسلیم ایتمه‌سون . فکر واملی : صلاحه چالیشمق وحسیات انسانیه‌سنه شائبهٔ کین وغرض‌اصلا اوغراتمامق . . .

محمود صادق

پارلامنتو

مجلس مبعوثانده ناصل چالیشیلدی

بزم مملکتده مأموریت حیاتی نه‌غریبدر ، مابین همایون کتابتندن استعفا ایدوب‌ده مجلس مبعوثان باش کتابتنه تعیین ایدلدیکم زمان بنی اوراده بکله‌ین وظیفه‌نك هنوز تشکل ایتمه‌مش بر وظیفه اولدیغنی بیلمزدم . فی‌الواقع ، عثمانلی مجلس مبعوثانی هنوز اون آیلق بر ماضی‌یه مالك ایدی وبالطبع اوراده هیچ کیمسه ایچون نه‌دها اول تأسس ایتمش بروظیفه، نه‌ده‌اوکا آکاه‌بر کیمسه‌واردی. باشدن‌باشه بریکیلك ، برمبتدیلك که معلملری بیله محتاج تعلیم ! اوتوز ایکی‌سنه اول قورولوب طاغیدیلان مجلسك طرز مساعیسندن بزه‌نقل خاطرات ایده‌بیله‌جك بعض ذوات یوق دکلدی . فقط اونلرك‌ده متحد ومنتظم بر اصولدن بحث ایده‌میشلرینه نظراً ظن ایدرم‌که اومجلس‌دخی اخلافنه شایان تقلید براثرانتظام، برادارهٔ داخلیه اصول ونظامی وضع ایده‌مه‌مش . الحاصل، اعضا ومأمورلره رهبر اولمق اوزره بزم مجلسك بوتون سرمایه‌سی ۱ مایس ۱۲۹۳ تاریخنده‌نشر ایدلمش‌اون‌بش‌صحیفه‌لق‌ناقص‌برنظامنامهٔ داخلی ایله بی‌شبهه طاغلرقدر بویوك‌حس نیتدن عبارت ایدی. نظامنامهٔ داخلیمز اوقدر ناقص‌ایدی ـ حالامرعی‌الاجرا اولان ینه اودر ـ واونك بیله احکامنی‌تطبیق ایچون تجربه‌مز اودرجه‌کفایتسز ایدی‌که اعضای مجلسك عدد مرتبنی ، اکثریت مطلقه‌سنی وثلثان اکثریتنی قطعیت ریاضیه ایله طوغری حساب ایده‌بیلمك ایچون صحیح برقید بولنه‌میور، یاپیلامیوردی . مأمور ، کاتب ، دفتر قلم وکاغدك مبذولیتنه رغماً اك چوق قوللانیلان قورشون قلم ، اك متین قید دفتری حافظه واك‌صاغلام دولاب‌جیبلر وبرچوق چکمجه کوزلری ایدی .

حکومتدن رسماً کوندرلمش ومجلسده اوقونه‌جق اولان برلایحهٔ‌قانونیه‌نك مجلس‌ایچنده برجبه‌نك جیبندن‌چیقدیغنی، مجلسك‌ویردیکی قرارك قورشون‌قلمیله تذکرهٔ رسمیه‌نك زیرینه درکنار ایدیلوب مجراسی غیرمعین برجریان پریشانه التحاق ایتمك ایچون اوطه‌جی‌یه اوزاتلدیغنی کوردیکم زمان‌طوکه قالمشدم، فقط

برشی دیه‌مه‌مشدم . بوطالعه اوغرایان برلایحهٔ قانونیه‌یی کونك برنده‌برطرفدن ظهور ایده‌رك قلمه عودت ایتمدکجه بردها اله کچیرمك قابل اولماز ، اوچ یوزه قریب اعضای مجلسدن هانکیسنك اونکله مشغول اولدیغی آنجق او ذاتك غیرمعین برمدت مرورندن صوکره یارم طبقه اثر جدیده یازلمش مختلف‌الالوان امضالری حاوی بر انجمن مضبطه‌سنی مجلسده مدافعه ایتدیکی کورولمدکجه بیلنمز ایدی .

هیئت قلمیه ایله مبعوثان آره‌سنده اودرجه بیکانه‌لك ، اویله برعدم‌ارتباط وار ایدی‌که افندیلر لاعلی‌التعیین اعضادن بری ویا رئیس مجلس طرفندن چاغیریلوب کندولرینه یازیله‌جق بر کاغد ویرلمدکجه یاقوللری باغلی اوطوررلر، یاخود سامعین آره‌سنه قاریشه‌رق مذاکره دیکلرلرایدی . هیچ‌بری کندیسنی معین بر وظیفه‌نك صاحب ومسئولی بیلمز ایدی . هرمأمور هر مبعوثك آرزو ایتدیکی صورتده حرکت مجبوریتنده بولنور وبو آرزولرده‌ده منتظم برقاعده‌دن متولد برلك ، قطعیت ووضوح بولونماز ایدی .

الکزیاده نظر حیرت ودقتمی جلب ایدن‌شی، مجلس مبعوثانده اکمال‌ایدیلن برلایحهٔ قانونیه‌نك مجلس اعیانه صورت‌تودیعی اولور ایدی . کوررِدم‌که برلایحهٔ قانونیه‌ده، هیئت‌عمومیه‌نك اجرا ایتدیکی‌تعدیلات، اونك مطبوع بر نسخه‌سنك یاسطر آره‌سنه یاخود کنارینه برچوق قورشون قلمی چیقینتیلری یاپیلمق صورتیله کوستریلیبور ، وبالآخره قلمده اولایحه‌نك دیکر برنسخهٔ مطبوعه‌سی آلنه‌رق اوتصحیحات وچیقینتیلر عیناً ویالکز مرکبله اونك کنارلرینه نقل ایدلدکدن صوکره برتذکره‌یه ربطاً دیکر مجلسه کوندریلیبور . بویله ۱۱ و ۵۵ رقملریله کناره‌چیقیلان تصحیحات‌ویاپیلان حاشیه‌لر کیمسه‌نك تصدیق‌ومسئولیتی آلننده‌اولمدقدن‌ماعدا نسخهٔ‌مطبوعه‌ده بولنه‌بیله‌جك‌ترتیب‌سهولرندن‌وسائره‌دن‌ده مسئول اوله‌جق بر صاحب وظیفه آرانسه بولونماز ایدی . مواد قانونیه‌نك‌بویله نیم مطبوع ونیم مصحح بر مسوده طرزنده مجلس مبعوثاندن چیقمسی فناحالده مراقبه طوقونمشدی . کندی کندیمه دیردم‌که : « برمعذب چیقسه‌ده شولایحهٔ قانونیه‌نك مثلا اون آلتنجی ماده‌سنك کنارینه ۷۷ رقمیله بر چیقینتی‌ده اویایسه نصل آکلاشیله‌جق ؟ »

انجمنلرك اجتماع ایتدکلرینی وایش کوردکلرینی ایشیدیردك. فقط نه‌زمانلر، روزنامه‌لری ، اکثریتلری نه‌در ؟ بیله‌مزدك وبناءً علیه مقام ریاستی‌ده‌خبردار ایده‌مزدك . چونکه باش کتابتك النده مبعوثان ایله مناسبتده بولنه‌جق هیچ براصول وصلاحیت یوغیدی. باش کتابت بویله‌جه مجلسك مساعیٔ داخلیه‌سندن بی‌خبر قالدقجه مقام ریاستك‌ده ایشلردن منتظماً معلومات آلامامسی واکا کوره لزوم کوردیکی امرلری ویره‌مه‌مسی ضروری اولییوردی . چونکه هیئت‌قلمیه تمامیله مقام ریاستك معیتنده واونك یکانه واسطهٔ اجراآت ومعلوماتی اولمق‌لازم ایکن بوما کنه قورولمییور وایشلتیلمییوردی . یالکز ، اونك بعض اقسامنی ترکیب ایده‌بیله‌جك برطاقم لوازم مجلسه کتیریلمش ، ترك ایدلمشدی . اونلردن آنجق حال ابتدائیده بر استفاده ممکن اولییوردی . مثلا بر افندی‌یه مکتوب یازدیرمق ، تبییض یاپدیرمق وسائره کبی. حال‌بوکه، ضرورت مصلحت شدتله اقتضا ایدییوردی‌که، اوللر ودماغلر ایشك ایجاب ایتدیکی یرلره وضع ایدیله‌رك وظیفه‌لری تعیین ایدیلسین ، جمله‌سی بردن ایشلیه‌رك برما کنه وجوده کلسین، اوقوانك محصله‌سی مجلسك مساعیسنی تنظیم ایده‌رك مقام ریاست وانجمن ریاستله اعضاوشعبات‌مجلس وهیئت‌مأمورین منتظم وآهنکدار برصورتده چالیشه‌بیلسین، آره‌ده نه‌استعمال ایدلمك برقوت قالسین ، نه‌کورولمك بروظیفه . فقط بوایش نصل یاپیله‌جق واوعلمك عملیات ونظریاتنه واقف مهندس کیم اوله‌جقدی ؟

مجلسك اقلامی ایچنده اولدقجه معین بر مقصده طوغری ظاهری برانتظام ایله چالیشان برهیئت وارایدی : ضبط قلمی . باقیکز اوده نصل :

٤ کانون‌اول ١٣٢٤ تاریخنده باب‌عالینك مملکتده آچیله‌جق مجلس مبعوثان ایچون لزوم کوروب کوندره‌بیلدیکی هیئت مأمورین برتحریرات قلمیله برضبط وبرده اوراق قلملرندن عبارت ایمش . بونلره بالآخره مجلس ، ایکی مترجم ایله برده محاسبه‌جی علاوه‌سنه لزوم کورمش . بوقلملردن برممیز ایله برقاچ مسود ومتعدد مبیضلردن تشکل ایدن تحریرات قلمنی دائما مشغول ایده‌جك قدر یازیله‌جق « تحریرات؟ » بولونمدیغی وبرسنهٔ اجتماعیه ظرفنده اك چوق یوزاللی تذکره یازلدیغی جهتله بن کلدیکم زمان بوقلمی « اوطورییور » بولمشدم .

انور بك

مشروطيتمزك ايكى بويوك

مرحوم نیازی بك

و فداکار مجاهدی

مترجملرك نه‌یی ترجمه ایده‌جکلری تمامیله تعین ایده‌مدیکندن اونلرده «صیقیلییور» برحالده ایدیلر .

فقط ضبط قلمی؟ مجلسده اونلر قدر چالیشان، اونلر قدر حماآلود، بی آرام وطاقتشکن برسعی آلتنده ازیلن ، اونلرقدرده تقدیر وامتیازه مظهر اولان عضو یوغیدی . اودرجه‌ده‌که برزمانلر مجلسده ظن ایدرم ماصه‌لرك اوزرنده یاطمشلر ، برزمانلر اونلر ایچون یاتاق اوطه‌لری احضار ایدلمك ایستنمش ، برزمانلر اونلره طعامیه واوتل پاره‌سی ویریلسین دینمش ... برمدت، بوکردباد سعی وفعالیت بنم بیله باشمی دوندردی ؛ سرسم وحیران اولدم . نه‌چیقه‌جق دیه بکله‌دم . . . هیهات . . . مکر بو روز افزون قاصیرغه، قیصه بر صاغناقله نتیجه‌لنن فورطنه‌لره بکزرمش . مجلس ، اون بشدن زیاده ضبط کاتبنه مالك واونلر لیل ونهار ضبط وتحریر مذاکرات ایله بحضور ایکن دقت ایتدمکه مجلسك بوندن استفاده‌سی بیك لیره‌لق بر سرمایه‌دن بش غروش تمتع آلمغه بکزییور . چونکه ضبط ایدیلن مذاکرات ، ضبط مذاکراتدن بکله‌نیلن فائده‌نك یوزده‌بشنی تأمین ایتمیور . اوکورولتیلی فعالیتك کشمکشی ایچنده آقشاملری کیج وقتلره قدر چیقان قوجاق قوجاق ضبطنامه‌لر هرکون چراغان سرایندن آیاصوفیه‌نك آرقه‌سنده‌کی مطبعهٔ عامره‌یه قدر قارادن سیاحت ایدییور واوراده، مجلس ریاستنه قارشو مسئول اولمیان اللرده ... بیریکییور ... بیریکییور . . . دونکی ضبطنامه اوراده یاتارکن، بوصباح آچیلان جلسه‌ده دونکی نطقنك برنقطه‌سنی تصحیح ایتدیرمك ایستین مبعوثان، اوهیئت معظمهٔ رسمیه‌ده «بوکونکی صباح غزته‌سنه باقدم ، افادەم یا کاش کچمش » دیمکه مجبور اولییور وبالطبع مجلس « صباح » غزته‌سیله اشتغال ایتمدیکندن تصحیح یاپیلامییور ....هرکون اوکاندن صوکره مجلسك اوراق اوطه‌سنه بیتاب ومتعرق برحمال کلییور؛ صیرتندن آغیر بریوك ایندیرییورلر : برقاچ یوز نسخه «تقویم وقایع»دن عبارت برکتله ! حموله‌طاغیتیلیور وجریدهٔ رسمیه‌شعبه‌لره توزیع ایدیلییور. بوسفرده‌مذاکراتك مطبوعلری غایت پریشان برحالده شعبه‌لرده بیریکییور ؛ برقاچ کون صوکره ، یاپراقلری دخی آچیلمامش اوله‌رق مخزنه‌نقل ایدیلیور. چونکه کیمسه‌اوقومییور،

چونکه مجلسده‌کی هیئت کتاب، اوتوزبشنجی اجتماعك مذاکراتنی کشیدهٔ سلك سطور ایدرکن مطبعهٔ عامره بوتون قوتنی صرف ایدرسه نهایت اون ایکنجی اجتماعك ضبطلرینی میدان انتشاره وضع ایدییور وشبهه‌سز اوزرندن یکرمی اجتماع دها کچه‌رك بایاتلامش، علاقه‌سی زائل اولمش، حسابی قاپانمش براجتماعك ضبط رسمیسی کیمسه‌نك نظر التفاتنی جلب ایتمیور .

صره‌سی کلمش ایکن بنم ایچون بر عقدهٔ ابدیه اوله‌رق قالان بر کیفیتی قید ایتمدن کچه‌میه‌جکم :

بوتقویم وقایع مسئله‌سی ـ که حقنده برکتاب تألیف ایدلسه سزادر ـ نهایت الامر مجلسك نظر دقتنی جلب ایتمش وکونك برنده، ظن ایدرم معارف بودجه‌سنك مذاکره‌سنده ایدی، مسئله کرسیٔ خطابته قدر چیقمش ایدی. مجلس، بودردك دواسی هرنه ایسه بولنوب تداوی ایدلمسنی معارف ناظری بك افندی حضرتلرندن متفقاً طلب ایتدی . مشار الیه‌ده : «مطبعه‌نك وسائط طبعیه‌سی نقصاندر، درت بیك لیره‌لق دها ماکنه وسائره آلنمسنه مساعده ایدرسه‌کز مذاکراتکزی سزه کونی کوننه یتشدیریرم . » بیوردیلر . مجلس درحال قبول ایتدی ومطبعهٔ عامره‌یه درت بیك لیره‌لق دها ماکنه وآلات آلنمسنه مأذونیت ویرلدی . ایشته بنده‌کزك حالا حل ایده‌مدیکم معما شودرکه : مطبعهٔ مذکوره بودرت بیك لیره‌یی صرف ایتدی‌ده بزم جریدهٔ مذاکرات ایشی ینه یولنه کیره‌مدی ایدی ! . . افندم ؟

برزمانلر، بزه اسناد قصور ایتدیلر. مجلس، یازیلری وقتنده یتشدیره‌میور دیدیلر . بزده ضبط افندیلرینك عددینی چوغالتدق . معاشلرینی آرتیردق . هراجتماعك ضبطی اوکون نهایت یاتسویه قدر مطبعه‌ده بولنه‌جق دیدك واویله یاپیلدی . فقط شاشیکزکه جریدهٔ مذاکرات ایشی ینه حقیله یولنه کیره‌مدی وحالاده کیره‌مه‌مشدر . چونکه مجلس ملینك کندی امری آلتنده وکندیسنه یقین بریرده ایشلیه‌جك بر مطبعه‌سی بولونمق مجلسك بوکونکی احتیاجاتندن الك مبرم والك صریحیدر وبواحتیاج عظیم هنوز یرینه کتیرلمه‌مشدر .

تألیف مشهوری بوتون پارلمنتولرك رهبری دینمکه سزا اولان فرانسه‌مجلس مبعوثانی کاتب عمومیسی موسیو (اوژه‌ن‌پیه‌ر) دیرکه :

« مجلسلرك مذاكراتی علنیدر دیه لوقسنبورغ وبوربون سرایلرینك ـ فرانسه اعیان و مبعوث مجلسلری ـ محفللری یالکز اورایه پاره‌سز بر تماشادیه کلن بر قاچ ایشسزایله بر قاچ سیاحه آچیلمقله اکتفا ایدیله‌جك اولورسه مذاکراتك علانیتی بر خیالدن عبارت قالیر؛ سامعین دینیلن خلق اکثریا اورایه کوزل نطقلردیکله‌مکه دکل ، سقاندال سیرایتمکه کلیر و سقاندال چیقمانجه عادتا نا خشنود اوله‌رق عودت ایدر .

اکر خلق ، حاکمیت ملیه‌نك ممثللری طرفندن سیاسته ویریلن جریانلری تعقیب و قرائت ایده‌مزسه او مجلسك مذاکراتنه علی‌در دینیله‌مز . مجلسده بعضاً قاریشیق بر حالده کوریلن مذاکراته عطف ایدیله‌جك سریع و عمومی بر نظردن زیاده اصل مجلسك ضبطنامه‌لری درکه معاملات عمومیه‌نك طرز جریانی حقنده خلقه فضله معلومات ویره‌بیلرلر.

منتخبلرك ، بر مبعوثك ایفا ایتدیکی خدمت حقنده مجلسده ایراد ایتدیکی نطقلرندن جدی بر فکر حاصل ایده‌بیلملری ایچون بونلری متمادی بر صورتده اوقویه بیلملری لازمدر . بر آیینه‌نك بزه تصویریمزی کوستردیکی کبی برمنتخبه‌ده انتخاب ایتدیکی مجلسك روحی انجق ضبطنامه‌لریله تظاهر ایدر . ضبطنامه‌سی اولمیان مجالس ملیه‌نك امنیتی نرده قالیر؟ ضبطنامه‌لری صحیح اولمیان مجلسك اوزرینه‌ده مملکتك مراقبه‌سی نصل ممکن اولور؟

بر مجلس تصور ایتدیکزکه منتخبلری طرفندن واسع بر اعتماده مظهر اولسون ، الك ایی قانونلر یاپسین ، سیاسته سالم و متین بر جریان ویرسین ، فقط مذاکراتی خارجه عکس ایتدیره‌جك وسائطدن محروم بولنسون ، کندینی انتخاب ایدنلره قارشی نیچون و نصل رأی ویردیکنی کوسترمکدن عاجز اولسون ، احکام قطعیه حالنه قونمازدن اول حادثهٔ تسویه‌دن کچمك ایجاب ایدن لوایح قانونیه‌نك کچیردیکی صفحاتدن منتخبلرینی بی خبر بولندیرسین شبهه یوقکه بویله بر مجلسك اعتباری التی آی سورمز. هر صباح الك شدید افترالره معروض قالیر ، الك صمیمی نیتلری عکس تفسیر ایدیلیر ، کندیسنه الك فنا مقاصد عطف اولنور وحقیقی میدانه قویمق ایچون النده هیچ برجدی وثیقه‌سی بولنه‌ماز .

دیکر طرفدن بر مجلس تصور ایدیکزکه رسمی ضبطنامه‌لرینی اهمال ایده‌جك قدر حقوقنه لاقید بولنسون، هرکسی مطبوعات یومیه‌نك متنوع حکایه‌لری آره‌سنده حالنه کوره تمیز حقیقته مجبور براقسون . بویله بر مجلسك مذاکراتی دوستلری طرفندن‌ده مخالفلری طرفندن‌ده تغییر ایدیلیر . چونکه بر مجلسك دوستلری سرکش خدمتکارلرکبی‌در . مذاکراتی هرکس کندی حسیاتنه کوره تصحیح ایتمك ایستر و بالنتیجه اورته‌ده شایان اعتماد بر شی قالماز . بویله بر مجلس ایچون علانیتدن فراغتله خفی مذاکره اصولنی قبول ایتمك دها خیرلی اولور . بو صورتله مجلس، هیچ اولمازسه مسئولیتنی قبول ایتدیکی خصوصاتدن مؤاخذه ایدیلر . حال بوکه بالاختیار اعمی وابکم اولان بر سوری شاهدلرله کندیسنه الك زیاده رد ایتدیکی شیلر بیله عطف و اسناد اولنور . . .

. . . قانونلر آکلاشلمق و مظهر قبول اولمق ایچون آچیق یوزله، بشیکلرینی احاطه ایدن افکار و قناعاتك هیئت مجموعه‌سیله کورونمیدرلر. طوغدقلری محیطدن افتراق‌ایدن

قانونلر ابکم و أولمش بولنورلر . خرافات قدر مجهول قالیرلر . اکر مملکت اونلرك حقنده‌کی مذاکراتی آنجق قالین بر پرده ارقه‌سندن کورورسه بونلردن قورقمغه باشلار . کولکه‌لری حال طبیعیدن دها بیوك کورور . الك اوفق اصلاحاتی مدهش و مخوف بر جانوارکبی تلقی ایدر. ترقی ارتق یولنی بولماز . چونکه هر قانون ترقی، منافعی ومنافعدن زیاده متمرد اولان اعتیاداتی دکیشدیرر . انسانلری کوره‌نکك چامورلی دار یوللرندن طیشاری چیقارمق ایچون اونلره اصل جاده‌ده دها سالم اعتیادات دها آز مضر منافع بوله‌جقلرینی اثبات ایتملیدر . بو درس ایسه مسائل عظیمهٔ اقتصادیه و اجتماعیه‌نك تولید ایتدیکی مذاکراتدن نشئت ایدر وبو درسك انتشار و تعمیمی‌ده مجلسلرك مذاکراتك نشریله ممکن اولور .

بناءً علیه، مجلس ملی‌ده‌سویلنن سوزلری مملکتك براوجندن دیکراوجنه قدرایشتدیرمك ایچون فندن بر فونوغراف استعانه ایتمکه لزوم وارمی ؟ خایر . بو غیر قابل حصول اولان سحر ، بر غایهٔ خیال اولمغه دکمز . چونکه پك آز ثمره ویرر . سوز خفیف و سیالدر . سوزی ایشتدکدن صکره حفظ ایده‌بیلمك ایچون تکرار ایشتمك لازمدر . اکر سوزی برشی تثبیت ایده‌مزسه دماغلردن آقار وروز کارکبی هیچ بر اثر براقماز. انتشارك الك بیوك عاملی ینه مطبعه‌لرك او اسکی قورشون حرفلریدر. بومقدس آلت که درت عصردن بری عالمك باعث نجاتی اولمشدر . »

ظن ایدرم که بویوك برتجربه ومستثنابرصلاحیته مالك برفکرك محصولی اولان بو سوزلردن صوکره آرتق « مجلس ملی‌یه برمطبعه لازمدر » قضیه‌سنی اثبات ایچون فضله سوز سویله‌مك، یاخود بونك عکسنی اثباته چالیشمق عبثله اشتغال تسمیه ایدلملیدر .

بزده‌ده بوحقیقتك تسلیم ایدیلوب فعلیاته منقلب اولمسی زماننه انتظاراً مجلسمزده مطبعه‌سزلغك ویردیکی محذورلری برآز اولسون تخفیف ایچون بنم یاپا بیلدیکم شی، اوفاق مضبطه‌لری استنساخ ایچون بر (رونه‌ئو) ماکنه‌سی صاتین آلمق وجریدهٔ مذاکراته علاوةً ده رسمی بر «فذلکهٔ مذاکرات» نشر ایتدیرمك اولدی که بووثیقه بوکونکی اجتماعك مذاکراتنی قابل حذف اولان زوائددن تجرید ایله صفحات مذاکره‌یی مکملاً کوستره بیله‌جك درجه‌ده یازیلیر وهرصباح ایرکندن مجلسه کتیریله‌رك نسخ مطبوعه‌سی اعضایه توزیع اولنور . مطبوعات یومیه‌دن آرزو ایدنلرك‌ده آقشاملری یاتسویه قدر مطبعهٔ عامره‌یه مراجعتله فذلکه‌نك برقوپیه‌سنی آله بیلملری امکانی حاصل ایدلمش اولدیغندن شمدیلك پك محدود بردرجه‌ده مقصده خدمت ایده‌بیلیور. فقط شبهه‌سز اونك دوامی ممکن اولمیه‌جق

ومجلس مبعوثان نهایت الامر بر ضرورت مطلقه قارشوسنده قاله‌رق کندی آغوشنده بر مطبعه تأسیسنه مجبور اوله‌جقدر .

یوقاریده برنبذه تصویر ایتدیکم طرز مساعی غراتی چراغان سراینده وحریقدن‌صوکره رضاپاشا قوناغنده بوتون‌مشوشیتیله دوام ایتدی. فندقلیده‌کی دائره‌یه نقل ایتدیکمز زمان ایسه ایشلره امکان‌مساعد اولدیغی‌قدر منتظم‌برجریان ویرمك‌مجبوریتی بنی‌تمامیله استیلا ایتمش وباش‌کتابت اقلامندن هنوز کیمسه‌نك ایستیوب انتظار ایتمدیکی‌وظیفه‌نه‌ایسه اونی بولوب ایفاایتمك ضرورتی‌قارشیسنده بولندیرمش ایدی. وجدانم، یااستعفایی یاچالیشمغی امر ایدییوردی . مبارزه‌یی ترجیح ایتدم .

ایلك‌ایشم، بوتون اوروپا مجلس مبعوثانلری باش کاتبلرینه متعدد اسئله‌یی حاوی براستیضاحنامه ایله بررمکتوب یازمق اولدی . بومحترم ذاتلرك جمله‌سنه وخصوصیله فرانسه ، ایتالیا ، بلجیقا ، روسیه ، آوستریا ورومانیا مجلسلری باش‌کاتبلری‌افندیلره ایدی‌برحس‌شکران بورجلویم. الك‌قیصه‌زمان‌ایچنده بوذاتلر بکامجلسلرنده‌کی اصول‌مساعی‌وتشکیلات‌داخلیه‌نك الك‌اوفاق‌تفرعاتنه وارنجه‌یه‌قدر ایضاحات‌ومعلومات‌ویردیلر. طوربه‌لر، پاکتلرطولوسی‌اوراق‌ودفاترمطبوعه‌نمونه‌لری‌کوندردیلر. استیضاحنامه‌می‌عادتا برکتاب‌شکلنه‌قویه‌رق‌هرسؤاله‌عریض‌وعمیق وکمال‌محویت ونزاکتله جوابلر ویردیلر. ایچلرندن لسانلرینی بیلدکلرمی‌درحال وبیلمدکلرمی‌ده بیلنلره بالاسترحام ترجمه ایتدیره‌رك تدقیق ایتدم . رومانیادن کلن‌نظامنامه‌لری ترجمه ایچون‌بوراده لطفلرینه‌مراجعت ایتدیکم رومانیا سفیری حضرتلرینه وباش‌ترجمان افندی‌یه بالخاصه مدیون شکرانم . سفارتخانه‌ده بوایش ایچون ایکی اوچ مأمورتفریق بویوره‌رق‌خیلیجه‌صحیفه تشکیل ایدن اورساله‌لری فرانسزجه‌یه بالترجمه کوندردیلر .

بوتون بوخزینهٔ معلوماتی‌تدقیق ومطالعه‌دن‌صوکره شوحقیقته‌واصل‌اولدم‌که بزده‌کی نواقص بنم کوره بیلدیکمدن دهاپك چوقدروسرعت ممکنه ایله اکمال ایدلمز ایسه مجلس مبعوثان باش کتابت دائره‌سنی‌ده، عددی قرق اللی‌یه واران مأمورینی‌ده جملةً داغیتمق وبرمتصرفلق‌تحریرات‌دائره‌سی‌کبی‌برمکتوبجی‌وایکی اوچ مسود ومبیض ایله اکتفا ایتمك مرجح اولور. نواقصمزی منتظم برسسله وصاغلام بر زمین اوزرنده اکمال‌ایتمك ایچون‌الده صلاحیت‌ومسئولیتی‌تعیین‌ایدن برتعلیمات بولنمدیغی ویاپیلمسی‌ده قولای اوله‌مدیغی‌جهتله اصلاحاته کندی‌باشمه

وکهنه بربنایه الڭضروری فقط اجراسی الڭ قولای ومصرفسز اولان تعمیرات یاپمق قبیلندن اوله‌رق باشلادم . مبعوثان افندیلر حضراتنه تعلق ایدن جهتلرده نیاز استرحام ومساعیلرینی تسهیل ، رفاقتمده‌کی مأمورلره قارشی رجا ، نصیت وتشویق یولنی طوته‌رق حرکت ایتدم .

بوسایه‌ده وبالخاصه رئیس محترم خلیل بك افندی حضرتلرینك ارشاد و حمایه‌لری آلتنده چوق دیه‌مز ایسه‌مده حس اولنور درجه‌ده مفید تنظیم وتنسیق آدیملری آته‌بیلدم . ازجمله :

اولجه تحریرات قلمی نامی ویریلن قلمك مأمورلری لوایح قانونیه‌نك مجلسده‌کی سیری واجتماعات عمومیه‌نك ایجاب ایتدیکی صفحات اعتباریله‌قسم قسم آیریلدیلر . وهر برینه معین بر وظیفه ویریله‌رك لوایح قانونیه حقنده جریان ایدن معاملات تشریعیه‌نك کافه‌سی قلمده تثبیت اولنمغه باشلادی .

آیریجه بر انجمن قلمی تشکیل اوله‌رق انجمنلرك اجتماعاتی ، مساعیسی ، روزنامه‌لری دها یقیندن تعقیب ایدلمکه باشلاندی . بونلر حقنده مقام ریاسته هرآن هراجتماع ایچون معلومات کامله عرض ایدیله‌بیلدی .

اجتماع عمومیلرده مقام ریاست‌وکتبهٔ مجلس ایچون نظامنامهٔ داخلی‌احکامنی سهولتله تطبیقه مساعد وثائق جمع واحضار ومجلسده اجرا ایدیلن تعیین اسامی ایله استحصال رأی ویوقلمه معاملاتنك صحت‌ممکنه ایله اجراسی ایچون‌اوراق مخصوصه طبع وتنظیم ایدلدی .

مبعوثان کرامك ترجمهٔ حال و مساعیٔ تشریعیه‌لرینه عائد بویوك بر دفتر مخصوص احداث ایدیله‌رك بوصورتله برنجی دوره‌یه عائد اعضا افندیلر حقنده مجلس ملی دائره‌سنده برخیلی معلوماتی جامع قیمتدار بروثیقه وجوده‌کتیرلدی.

اجنبی پارلمنتولریله اولجه پك اهمال ایدلمش اولان مناسبات دها صیقلاشدیر-یله‌رق اوروپا آمریقا ، جنوبی آمریقا وحتی ژاپونیا پارلمنتولریله منتظماً وثائق مطبوعهٔ تشریعیه مبادله‌سی تأسیس ایدلدی وبونلر تحت انتظامه آلندی .

مذاکره‌سی اکمال ایدیلوب مجلس اعیانه تودیع ایدیله‌جك اولان لوایح قانونیه‌یه مخصوص اولمق اوزره هردرلو حك و تحریفه مانع چیزکیلی کاغدلر طبع ایتدیریله‌رك مجلسدن چیقان هربرقانون لایحه‌سنك سراپا ال یازیسیله‌وکمال دقتله بونلر اوزرینه تبییض ایتدیرلمسی وزیرلرینك اولایحه‌نك مجلسده‌کی مذاکره‌سنی وتعدیلاتنی تعقیب ایتمش اولان مجلس کاتبی مبعوث افندینك‌ومقام

ریاست جلیله‌نك تصدیقیله مهرینی حاوی اولمسی اصول اتخاذ اولندی .

مجلسده هراجتماعك بدایتنده اوقونان ضبطنامه خلاصه‌لری مختلف جنس و شکلده کاغدلره مسوده طرزنده یازلمقدن و پریشان برحالده طوتولمقدن قورتاریله‌رق جمله‌سی سرنامه‌لری مطبوع ومأمور مسئولیله آنی مجلسده اوقویان اعضانك امضاسنی ومقام ریاستك تصدیقنی حائز ومجلد وثائق رسمیه و منتظمه حالنه کتیرلدی .

اوروپا پارلمنتولرینك اکثریسنده معتاد اولدیغی وجهله عثمانلی مجلس مبعوثانده دخی هریکی انتخابی تعقیب ایدن سنین وادوار اجتماعیه‌نك کافهٔ مساعیٔ تشریعیه‌سنی، تشکیلاتنی شعبات وانجمنلرینی، لوایح قانونیه‌نك مجلسده تعقیب ایتدیکی جریانك بوتون صفحات وتواریخنی وبونلرك مذاکراتنی محتوی اولان جریدهٔ مذاکرات نومرو وصحیفه‌لرینی ، اسئله واستیضاحاتی، تقریرلری، ارادات سنیه تاریخلرینی، متعدد ایستاتیسیق جدوللرینی وسائره‌یی محتوی اولمق اوزره بویوك بر کتاب شکلنده ورسمی بر دفتر مساعی تنظیم طبع وتوزیع وبوتون دوائر حکومتله جهان مدنیتك بوتون پارلمنتولرینه ارسال ایدلدی .

شمدی‌یه قدر اجرا اولنان انتخاباتده مبعوثان افندیلرك یدلرینه ویریلن مضبطه‌لرده هیچ بر انتظام وشکل مخصوص کوزه‌تیلمدیکی وبربرینه بکزرایکی مضبطه بولمق ممکن اولمدیغی جهتله انتخاب مبعوثان قانوننك احکامنه تطبیقاً یکنسق مضبطه نمونه‌لری احداث ایدلدی وبونلرك نسخ مطبوعه‌سی داخلیه نظارت جلیله‌سی طرفندن بوتون ولایاته ارسال اولنه‌رق فیمابعد کله‌جك مبعوثان افندیلرك یدلرنده‌کی مضبطه‌لره برشکل منتظم ویرلمش اولدی .

والحاصل ، مجلس مبعوثانمزك مساعیسنی احضار و تسهیل ایچون الك قیصه زمانده الك منتظم اصول ایله الك چوق‌واك مثمر ایش چیقارلمق غایه‌سنه طوغری بوصورتله برقاچ آدیم آتیله‌بیلدی ایسه‌ده فکرمجه دها کیدیله‌جك یول چوق اوزوندر . یالکز بویوك بر حسن نیتله سریع ومنتظم بر فعالیت او یولی پك چابوق قطع ایتدیره‌بیلیرکه بونك ایچونده بوتون امیدمی ، کله‌جك مجلسمزك مقام ریاستنی اشغال بویوره‌جق اولان ذات محترم ایله دیوان ریاست اعضای محترمه‌سنك علم وحکمتلرینه ، تجربه واصابتلرینه اولان اعتمادم و کندیلرینه قارشی علی العمیا طاشیه‌جغم حس اطاعت وحرمتم تشکیل ایتمکده‌در .

مصطفی عاصم

شیشلی ، ١٥ مارت ١٣٣٠

فوطوغرافلرینی الده ایده‌بیلدیکمز یکی

مجلس مبعوثان اعضالری

طلعت بك — ادرنه

فائق بك — ادرنه

سید بك — ازمیر

عبیدالله افندی — ازمیر

نسیم مازلیاح افندی — ازمیر

حقی بك — اسپارطه

شفیق بك — استانبول

احمد نسیمی بك — استانبول

حلاجیان افندی — استانبول

قره‌صو افندی — استانبول

حسین جاهد بك — استانبول

اورفانیدیس افندی — استانبول

ویقتور بك — استانبول

صلاح جیمجوز بك — استانبول

کرقور زهراب افندی — استانبول

خارالامبیدی افندی — استانبول

فاضل عارف افندی — آماسیه

فؤاد خلوصی بك — انطالیه

عاطف بك — آنقره

شیخ صفوت افندی — اورفه

عمر ادیب بك — اورفه

یونس نادی بك — آیدین

أمانوئیلدیس افندی — آیدین

حافظ رشدی بك — ایزمیت

آناسطاس افندی — ایزمیت

رأفت بك — بروسه

رضا بك — بروسه

طالب بك — بصره

نعیم بك — بصره

ساسون افندی — بغداد

مصطفی ذکی بك — بولی

جاوید بك — بیغا

کاظم بك — بیغا

تحسین بك — توقاد

منیر بك — چوروم

حفظی بك — حدیده

حامد بك — حلب

آرتین افندی — حلب

صادق افندی — دکزلی

فیضی بك — دیاربکر

علی حیدر مدحت بك — دیوانیه

عمر لطفی بك — سینوب

عمر شوقی بك — سیواس

صبری بك — صاروخان

حیدر بك — صاروخان

مصطفی فوزی افندی — صاروخان

سید علی افندی — صنعا

سید احمد بك — صنعا

محمود ثروت بك — طربزون

شاكر بك — يوزغاد

على جنانى بك — عينتاب

رضا بك — قرق كليسا

رضا پاشا — قره حصار صاحب

سالم بك — قره حصار صاحب

حسین قدری بك — قره‌سی

فرهاد بك — قره‌سی

محمد وهبی بك — قره‌سی

علی غالب افندی — قره‌سی

صاووپولو افندی — قره‌سی

نجم‌الدین ملا بك — قسطمونی

شکری بك — قسطمونی

احمد ماهر افندی — قسطمونی

اسماعیل ماهر افندی — قسطمونی

علی رضا بك — قیرشهیر

محمود ماهر افندی — قیرشهیر

عمر ممتاز بك — قیصری

مهدی بك — كربلا

نوری بك — كربلا

توفیق بك — كرك

حسن فهمی افندی — كوشخانه

محمد امین بك — كنیج

عبدالله عزمی افندی — كوتاهیه

ضیا منلا بك — لازستان

سودی بك — لازستان

عبدالواحد هارون افندی — لاذقیه

مصطفی افندی — معمورةالعزیز

شریف عبدالله بك — مکه

حسن شیبی افندی — مکه

خلیل بك — منتشا

منصوری زاده سعید بك — منتشا

حاجی الیاس افندی — موش

محی الدین افندی — نیکده

مکتب شروطه دولتنده مستقلا بیوردیغم براتت اجازتنه
اداره مشروطیتدن استفاده ایدوب نفس مملکتده
اهالینك قابلیتی عادات مجتمعه نظر دقتنه آلنرق
حکمت اتخاذ اولنیلمه اوزره ایچون تقریره کیدنلر
ریاستنه استفاده یرینه غدر کوردیلر

مجلس اعیان اعضالری

آبراهام پاشا

احمد توفیق پاشا

احمد رضا بك

نوری بك

آرام افندی

ریستیدی پاشا

آزاریان افندی

تلقوف افندي

بخور افندی

بساریا افندی

تیفو پوپوویچ افندی

حسین حسنی پاشا

حسین حلمی پاشا

حلیم بك

زاره دلبر افندی

رشید عاکف پاشا

فریق رضا پاشا

طوپجی رضا پاشا

رفعت بك

سعید حلیم پاشا

سلیمان پاشا

سلیمان البستانی افندی

سلیمان الیارونی افندی

شریف ناصر پاشا

شکری پاشا

صالح پاشا

عارف حکمت پاشا

عبدالحق حامد بك

عبدالحمید زهراوی افندی

عبدالرحمن شرف بك

عبدالرحمن پاشا

عزت پاشا

علی غالب بك

عمر رشدی پاشا

غابریل نورادونکیان افندی

غازی احمد مختار پاشا

فائق بك

یورکیادیس افندی

داماد فرید پاشا

فؤاد پاشا

لغوفت بك

ماوروقورداتو افندی

ماوروینی بك

محمد غالب بك

محمود پاشا

محی الدین پاشا

موسی کاظم افندی

نائل بك

حیاتی برمسئله

اوجوز مسکنلر

مسئلنك اهمیتی :

اقامتگاه مسئله‌سی، برمملکت افراد واهالیسنك اقتصادی، اخلاقی وفیسیولوجیك شرائطی نقطهٔ نظرندن حائز اولدیغی اهمیته بناءً دنیانك باجمله بویوك شهرلرنده الیوم اك جدی مسائل اجتماعیه صره‌سنه داخل اولمشدر.

بیوك شهرلرك عملیات تزیینیه‌سی، اونلرك یکیلشدیرلمسی هریرده بدل ایجاری معتدل اولان وفقط موقع اعتباریله‌اك ممتاز محلاتده بولنان ابنیهٔ قدیمه‌نك اورته‌دن قالقمسنه سبب اولمشدر. بونلرك یرینه رفاه واستراحته مدار اولان وسائط جدیده ایله متناسب وفقط بدل ایجارینه آنجق‌اك مرفه قسم خلقك یناشه‌بیله‌جکی برطاقم املاك وعقارات واسیعه انشا ایدلمشدر. بنابرین اونی برعملیهٔ طرق ومعابر برترامواى خطنك ویا هرهانکی بر واسطهٔ نقلیه‌نك تأسیسی درحال ایجارك ترفعیله افاده اولنان املاك غیرمنقوله حقنده‌کی اسپه‌کولاسیونلری انتاج ایدیور. شرائط مبحوثه دائره‌سنده اسباب معیشتی ساده اولان خلق، صنوف عوام، اك لطیف قواعد حفظ الصحه‌یه‌اك موافق محله‌لردن اخراج اولونه‌رق بیوك وزنکین شهرك فقر وسفالتنك التجا ایتدیکی چیرکین ومردار محله‌لره یرلشمکده مضطر قالدیلر. ایشته بو بیچاره‌لر اوراده، اوخراب اولان ویرانه‌لرده، اومضر الصحه، وطار، حزن‌افزا قلبه‌جکلرده کندیلرینه برملجأ وپناه آرار، اوراده هیچ برشی انسانك نظرینی اوقشامادیغی کبی هرشیٔ بادیٔ استکراه اولور. اوراده تنفس اولنان هوا تعفن ایتمشدر. انسان اویرلرده قیشین برودتدن مضطرب اولدیغی کبی یازین‌ده مخنق حرارته معروض قالیر. ایشته عجزه‌یه، مأوالرینی تأسیس ایچون قالان‌یرلر... بواونلرك آشیان استراحت وسعادتی مقامنده‌در. اورالرده بیتوتته قاتلانمق ایچون بویوك برفضیلت وتوکل وباعث نفرت اولان شیلرله مألوف اولمق لازمدر. بودرجه خوار وذلیل مسکنلره نه‌قدر ظرافت خارجیه ویرلمك ایسته‌نیلسه ینه هیچ برشی نظافتی تأمین ایده‌مز. خانه‌ده پریشانلق حکمفرما اولور، اشیا واشخاص ایسترایسته‌مز اهمال ایدیلیر. نه نظام نه انتظام قالیر، چوجقلر نحیف، کیرلی، شایان ترحم بر منظره ارائه ایدرلر. وبوقلبه‌لرك متعفن محیطنده مهلك برخسته‌لغه دوچار اولمازلرسه ینه بختیار عداولنورلر.

امراض ساریه‌اشته بوغیرصحی مسکنلرك ازدحامندن تولدایدر. واوراده‌اك مهم تخریباتی اجرا ایدر؛ برچوقلری ورمه مبتلا اولور؛ اوچیرکینلکار ایچنده یشامغه محکوم اولان اشخاصده اخلاق تفسخ ایدر، مریض دماغلره جهالت حاکم اولور. بوایشیقسز محیطلرده بشر کلمه‌نك تام معناسیله سقوط ایدر. شبهه‌سز برچوق حساس وعلوی قلبلر واردرکه بوکون بوسفالتلره دواساز اوله‌بیلمك ایچون برچوق فدا کارلق اختیار ایدرلر. فقط خیر ایشله‌مك ایچون خیر ایسته‌مك کافی دکلدر. هرشیئده اولدیغی کبی بونده‌ده اصول ایله حرکت ایتمك لازمدر؛ یوقسه صرف سوق حسیاته تبعیت ایدیلرسه چوق دفعه صرف اولنان پاره وفعالیت نسبتنده ثمره اقتطاف اولنه‌ماز.

فنالغه چاره‌ساز اولمق، پاره‌لری صارمق شبهه‌سز شایان تقدیر افعالدندر. فقط فنالغك

ظهورینه مانع اولمق ، جریحه‌نك حصولنه میدان ویرمه‌مك دها نافعدر . بوتون هیئت اجتماعیه‌یه‌شامل کوچوك برتدبیر احتیاطی ، بیوك برفعالیت شخصیه‌یه‌مرجحدر . خسته‌خانه‌لر انشا ایتمك ، تهذیب اخلاقه خادم مؤسسه‌لر وجوده کتیرمك ، مکتبلر کشاد ایتمك پك کوزل شیلردر ؛ فقط خسته‌خانه‌یه محتاج اوله‌جقلرك عددینی تنقیص ایتمك ، امراض ساریه‌یه میدان ویرمه‌مك وتربیهٔ اخلاقیه‌یه مساعد برمحیط احداث ایتمك دها کوزل شیلردر .

بوواديده‌اك اول باپیله‌جق شی اوجوز وقواعد حفظ الصحه‌یه موافق مسکنلر وجوده کتیرمکدر . بومسئله بالخاصه شوصوك سنه‌لرظرفنده وبدل ایجارك بویوك برنسبتده تزایدی نتیجه‌سی اوله‌رق کرك افکار عمومیه‌نك کرك حکومتلرك نظر دقتنی جلبه باشلامشدر .

مضر صحت مسکنلر علیهنده قوتلی برپروپاغاندا ترتیب اولنمش ، اوتهلکه‌یه قارشی بر چاره بوله‌بیلمك اوزره مختلف مؤسسه‌لر وجوده کلمش ، اومؤسساتك فائده‌سنی تزیید وانکشافی تأمین ایتمك اوزره هرمملکتده بعض قانونلر وضع اولنمشدر .

دیکر طرفدن بویوك شهرلر دوائربلدیه‌سی بوتهلکه‌یه‌قارشی لاقید قالمه‌یه‌رق ، مسکنلرك شرائط صحیه‌سی مسئله‌سنده نه‌مهم رول اوینایه‌بیله‌جکلرینی آکلامشلردر . برچوق‌یرلرده دوائر بلدیه کرك دوغریدن دوغریه وکرك مؤسسات خصوصیه‌یه مظاهرت ایتمك صورتیله اوجوز مسکن انشاسی مسئله‌سنی جالب دقت وسائطله حله موفق اولمشلردر .

برطرفدن تشبث شخصینك ، دیکر طرفدن حکومتلرك منتظم وآهنکدار مساعیسی سایه‌سنده اوجوز پاره ایله صحی مسکنلر انشاسی مسئله‌سی بوکون قوه‌دن فعله چیقمق اوزره بولنیور . شیمدی‌یه قدر استحصال اولنان نتایج هروجهله جالب دقتدر .

فرانسه‌ده :

بومسئله‌یه دائر ایلك قانون ٣٠ تشرین ثانی ١٨٩٤ ده نشر اولنمشدر . بوقانون موجبنجه ، اوجوزمسکنلر برطاقم مساعداته مظهراولیوردی که مساعدات مذکوره بالاخره ١٢ نیسان ١٩٠٦ و ١٠ نیسان ١٩٠٨ قانونریله توسیع ایدلمشدر .

بوقانونلروضعندن مقصد اصلی اوجوز مسکن انشا ایده‌جك اولان شرکتلر ومؤسسه‌لره اعتبار وسرمایه نقطهٔ نظرندن تسهیلات ارائه‌سی‌در . بوتسهیلات سایه‌سنده مذکور انشاآت شرکتلرینك موفقیتی تأمین ایدیلیور . بوندن باشقه مذکور قانونلر اوجوز مسکنلری بعض ویرکیلردن معاف طوتیور .

بنه قوانین مذکوره احکامنجه تصرف صندیغی ، امانت صندیغی کبی مؤسسات اوجوز مسکن انشاسنه مخصوص شرکتلره یوزده اوچ فائض ایله اقراضاتده بولنمغه مأذوندرلر . بوندن باشقه ١٩٠٨ قانونی موجبنجه برتارلا ویابرباغچه صاتون آلمق ویاخود کوچوك بر مسکن انشا ایتمك ایسته‌ین مأمورلره پاره استقراضنه مخصوص املاك بانقه‌لری حکومتدن یوزده ایکی فائض ایله استقراضاتده بولنه‌بیلیرلر .

دیکر طرفدن امور خیریه‌یه متعلق مؤسسات رسمیه ، خسته‌خانه‌لر ، دارالعجزه‌لر ، ولایت وناحیه‌لر (commune) بواوجوز مسکن انشاسنه مخصوص اولان شرکتلره معاونت نقدیه‌ده بولنمغه ونصف قیمتیله اراضی صاتمغه قانوناً مأذون‌درلر . ونهایت اوجوز مسکنلر اون‌بش سنه ایچون املاك ویرکیسیله قاپو وپنجره ویرکیسندن معاف بولنیورلر .

بوتون بوقانونلر سایه‌سنده اوجوز مسکنلر انشاسی فرانسه‌ده ترقی ایتمکه باشلامش

و ١٩١٢ده بوانشاآته‌یوز میلیون فرانق تخصیص‌ایدلدیکی آکلاشلمشدر. تاریخ‌مذکوره قدر ٣٠٠ قدر مشترکاً ساکن اولمغه و ٣٠٠٠ قدر دخی‌فرداً ساکن اولمغ مخصوص اوله‌رق ٣٣٠٠ خانه انشا ایدلمش بولنیوردی . بواولرك قسم اعظمی پارس ولیون شهرلرنده وجوده کتیرلمشدر .

پارس «معاونت‌عمومیه»(Assistance publique) اداره‌سی سرمایه‌سندن‌یکرمی‌میلیون فرانقی بویله‌اوجوز أولرانشاسنه حصر ایتمش و ١٩١٢ سنه‌سنده پارس بلدیه‌سی بوکبی تشبثاته مخصوص واسع برپروغرامك قوه‌دن فعله چیقاریله بیلمسی ایچون ٢٠٠ میلیون فرانقلق براستقراض عقدینه قرار ویرمشدر .

دیکر طرفدن برطاقم‌خصوصی مؤسسات خیریه، مثلا (روچیلد)، (وه‌یل Weill)، (استرن Stern) مؤسسه‌لری بوتون شرائط‌صحیه‌یی‌جامع‌کوزل‌بنالر انشاسنه قرق میلیون فرانقه یاقین بر پاره صرف ایتمشلردر .

بونقطهٔ‌نظردن‌بالخاصه ١٩١٢ده (استاین) مؤسسه‌سی‌طرفندن‌انشا ایدیلن‌آپارتمانلری ذکر ایتمك لازمدر. درت قسمه آیریلان‌بوبنالرك هربری بش قاتلی‌در وهیئت‌مجموعه‌سی ایکی بیك یدی یوز مربع مترەلك برمساحه اشغال ایتمکده‌در. بومساحه‌نك بیك‌درتیوز مربع مترەلك قسمی چوجوقلره مخصوص برباغچه اولمق اوزره ترك ایدلمشدر .

بوبنالرده برچماشیرخانه، برحمام ، چوجوقلری طارتمغه مخصوص برمحل، برکتابخانه، خسته‌لر ایچون برمعاینه‌خانه موجوددر . بنایی ضیا وهوادن مستفید ایتمك ایچون هرشی یاپلمش‌ولازم کلن‌شرائط صحیه‌نك کافه‌سنه رعایت اولنمش‌در. مردیونلر کنیش وهوادار اولدیغی کبی چوجوقلر ایچون‌ده پارمقلغه مالك‌در . مذکور بنالرك تطهیر وتبخیری‌آلات مخصوصه ایله اجرا اولنمقده‌در .

مذکور بنالرداخلنده بولنان بویوك آپارتمانلر برصوفه، اوچ اوطه (٤,٥٠ × ٣,٢٠ متره مربع و ٢,٩٠ متره ارتفاع) ، برمطبخ وکیلار وبرچماشیر طولابنی حاوی‌در . بوندن باشقه هوا غازی ومطبخ صوباسی واردر . آبدستخانه‌لر ماکینه‌لی سیستمله بیقانیلمقده‌در . اورته بویوکلکده اولان آپارتمانلر ایسه یالکز برصوفه ، ایکی اوطه ، مطبخ وابدستخانه‌یی جامعدر .

بوآپارتمانلردن‌بویوکاری‌سنه‌لکی ٣٩٥فرانقه، وسطیلری ٣٢٥ فرانقه‌ایجارایدلمکده‌در. بوبنالرده الیوم ٥١ عمله ، ٢٤ مستخدم ، ٢١ کوچوك مأمور ساکن بولنیور . آپارتمانلردن‌اون اوچنی طول قادینلر اشغال ایتمکده‌در . مذکوربنالر صحت نقطهٔ‌نظردن شایان دقت بر موفقیت تشکیل ایدییور . بو آپارتمانلرده اولان کیراجیلرك عددی (٤٠٨) ه بالغ اولیور . بونلرك ایچنده ١٧٥ قدر چوجوق بولنیور. ایکی‌سنه ظرفنده آنجق قزاموقدن ٦ (اوچی عینی‌عائله‌ده)، صوچیچکندن ٤ (ایکیسی عینی عائله‌ده) مصاب ظهور ایتمش وآنجق درت‌کیشی وفات ایتمشدر . بودرت‌کشیدن‌ده ایکیسی بنالرك تأسیسندن اول موجود اسبابدن نشأت ایلمشدر .

شو حسابه نظراً برسنه‌ده وفیاتك‌مقداری بیکده (١٠) دن عبارت قالیور، حالبوکه بعض کهنه اولرده ساکن‌اولانلر آره‌سنده مقدار مذکور بعضاً بیکده (٧٥)ی‌بولیور، وفرانسه‌ده وفیاتك مقدار وسطیسی بیکده (٢٥) ه بالغ اولیور .

بوسوبلی وشرائط صحیه‌یه موافق مسکنلرك اجرا ایتدکلری تأثیر معنوی‌یی بحق آکلامق ایچون اونلری برکره زیارت ایتمك کافیدر . اوراده تمیزلکه پك زیاده اعتنا ایدلدیکی ، هرشیك حال انتظامده اولدیغی کوریلیر. سعادت عائله‌نك اساسنی تشکیل ایدن اقتصادیتی اوراده اك مکمل تطبیقاتیله تجلی ایدر . حیاتك لذائذندن انسانی ذوقیاب ایتدیره‌جك هردورلو شرائطی جامع اولان اوحیطده قابلیت سنی عادتا آرتار وقوهٔ معنویه یوکسلیر .

آلمانیاده :

اوجوز مسکنلر انشاسی آلمانیاده پك بویوك تسجیعلره مظهر اولمش و ایمپراطورلق داخلنده بولنان بوتون شهرلرده انشاآت مذکوره‌یه پك زیاده کرمی ویرلمشدر .

آلمانیاده اوجوز اولر هم ارباب صنایع ، هم دوائر بلدیه وهم انشاآت شرکتلری طرفندن وجوده کتیریلیور. صرف (رهن) آیالتنده ارباب صنایع اللی آلتی ناحیه‌ده‌اون بیکی متجاوز خانه بنا ایتمشدر .

بلدیه‌لرك بوبابده‌کی حصهٔ اشترا کنه کلنجه، نفوسی اللی بیکی متجاوز یوز قدر شهر حقنده اجرا اولنان تدقیقاتدن آکلاشلدیغنه کوره ، بوشهرلردن قرق‌ایکیسی مستخدمین وعمله‌یه مخصوص اولمق اوزره اوجوز خانه‌لر وجوده کتیرمشدر . یالکز فرانقفورت شهری بلدیه‌سی مستخدملرك اسکانه تقریباً بش میلیون فرانق تخصیص ایتمشدر .

دوسلدورف ، درسد ومونیخ شهرلری‌ده بوطرزده مسکنلر وجوده کتیرمشلردر. بالخاصه پروسیه حکومتی بواصلاحات اجتماعی مسئله‌سنده فوق العاده برفعالیت ابراز ایتمشدر.

حکومت مذکوره اوجوز مسکنلر انشاسنه تقریباً یوز میلیون فرانق صرف ایلمش وبوبابده انشاآت شرکتلرینه آلتمش درت بچق میلیون فرانق قدر اقراضاتده بولونمشدر . بومبالغ ایله (٢٦٠٠٠) ی متجاوز مسکن وجوده کتیرلمشدر .

پروسیه حکومتی مذکور انشاآت شرکتلرینه بویله پاره اقراض ایتدیکی کبی اونلره دیکر مهم مساعداتده دخی بولنیور : مذکور شرکتلر سوقاق تأسیسی وجدول کشادی مصارفندن مستثنا طوتیلیور. دیکر طرفدن کذا انشاآت رخصتنامه‌سی ایچون لازم کلن ویرکیدن دخی معاف عد اولنیور . بوندن باشقه بوشرکتلره دون فیئاتله ویامجاناً اراضی ترك اولنیور. الیوم آلمانیاده بیك قدر انشاآت شرکتی موجوددر وبونلر تقریباً ٢٥٠٠٠ خانه انشا ایتمشلردر .

آلمانیا ایمپراطورلغی ١٩٠١ دن (١٩٠٨) ه قدر، محدود معاشلی مستخدملر ایله عمله‌نك اسکانه مخصوص کوچوك اولر انشاسی ایچون اللی میلیون فرانق صرف ایتمش، انشاآت شرکتلرینه قرق میلیون فرانق اقراض ایلمش و او یاپمق اوزره عرصهٔ اشتراسی وجدول کشادی ایچون دخی اون میلیون فرانق استعمال ایتمشدر .

انکلتره‌ده :

اوجوز مسکنلر انشاسی انکلتره‌ده کرك تشبث شخصی و کرك حکومتك مساعیسی سایه‌سنده پك زیاده ترقی ایتمشدر . بلدیه‌لرك بو بابده‌کی حقوق و صلاحیتی ایسه هیچ بر مملکتده انکلتره‌ده اولدیغی قدر واسع دکلدر .

انکلتره‌ده دوائر بلدیه مضر صحت محله‌لرك استملاکی ایچون هر دورلو تسهیلاته مظهر

اولیور . بو استملاك نتیجه‌سی اوله‌رق آچیقده قالان کیمسه‌لرك اسکانی مذکور دوائر بلدیه ایچون هم بر حق و همده بر وظیفه تشکیل ایدر . بو بلدیه‌لر اوجوز اولر انشا ایتمك و اونلری ایجار ایلمك حقنه مالکدرلر .

ناحیه‌لر قانونك بومساعد احکامدن استفاده‌ده قصور ایتمه‌مشلردر . ١٩١١ سنه‌سنده لوندره شهری ٥١،٨٥٦ کشی‌یه ملجأ اولان ٨،٩٤٧ اقامتکاهه مالك بولنیوردی .

لوندره‌نك اك چیرکین و پیس محله‌لرندن بری اولان (بونداری استریت) محله‌سی کاملاً هدم ایدیله‌رك، یرینه ١٢ دن ١٨ مترو قدر کنیشلکنده سوقاقلرله غایت کوزل بنالر وجوده کتیرلمشدر . لوندره‌ده ورمدن سنوی و فیات مقداری اون بیکده ٥٠ ـ ٦٠ ایکن ؛ اجرا اولنان عملیات تطهیریه نتیجه‌سنده بونسبت اون بیکده (١٩)ه تنزل ایتمشدر . (لیورپول) شهری دخی دوقلرده (Dock) استخدام اولنان عمله‌نك پك سفیل ومضر صحت اولان شرائط حیاتیه‌سنی اصلاح ایتمك خصوصنده بویوك برفعالیت ابراز ایتمشدر. مذکور شهر بلدیه‌سی غایت پیس وشرائط صحیه‌دن قطعیاً محروم اولان ٨٦٠٠ قدرخانه‌یی هدم ایده‌رك یرینه تمیز وقابل اسکان بنالر وجوده کتیرمشدر. بو بنالر داخلنده‌سنه‌ده ١٦١ فرانق کیرا ایله ایکی اوطه وبرکیلاری حاوی کوچوك اقامتکاهلر بولنمقابلدر. دیکر طرفدن‌ینه انکلتره‌ده اللی‌قدرمختلف دوائر بلدیه‌اوجوز مسکنلرانشاسنه‌مباشرت ایتمشلردر.

بوندن باشقه انکلیز تعاون شرکتلری (Société coopérative) دخی سکزمیلیون فرانق قیمتنده ١٤٠٠٠ بیك خانه انشا ایتدیرمشلر و شرکت اعضالرینه ٣٤٠٠٠ او اشتراسی ایچون ١٧١ میلیون فرانق اقراض ایلمشلردر .

ایتالیاده :

اوجوز مسکن انشاسی خصوصنده اك شایان دقت وثمره‌دار تشبثلر (میلان) ده اجرا اولنمشدر . شهر مذکورده « اهالی ایچون اوجوز مسکنلر انشاسی مؤسسهٔ مستقله‌سی » و « اونیون قواوپراتیو » شرکتی طرفندن بو یولده بویوك خدمتلر ایفا ایدلمشدر .

ینه میلانده بولنان « سوسیه‌تا اومانیتاریا » شرکتی اوجوز مسکنلردن مرکب ایکی محله وجوده کتیرمشدر . بو مسکنلر غایت قوللانیشلی ، تمیز وهوادار در . هرپرنده ایچیله‌بیلیر صو ، هوا غازی ، اصول تسخین و الکتریق موجوددر . بوندن باشقه‌همان هر خانه‌نك بر تراچه‌سی اولدیغی کبی بنالرك اورته‌سنده اوچ حولی واردر . بونلردن اك بویوکی چیچکلر ، چمنلرله مزین بر باغچه ، دیکر ایکیسی ایسه جمناستیق و اسپور یاپمغه مخصوصدر .

بدل ایجار پك معتدل اولوب بنالرك انشاسنه صرف ایدیلن سرمایه‌نك یوزده اوچ بچق فائض اوزرینه حساب ایدیلیور .

« اونیون قواوپه‌راتیو » شرکتی دخی میلانده بر (باغچه‌لی شهر) [Garden city] انشاسنه مباشرت ایتمشدر . بویله برتشبث ایتالیاده ایلك دفعه اوله‌رق اجرا اولنیور . شرکتك پروژه‌سنه کوره ایکی بیك قدر خانه انشا ایدیله‌جکدر . بونلردن هر بری یالکز بر عائله‌نك اقامتنه مخصوص‌در . بوخانه‌لرده‌اقامت ایده‌جکلر وسطی صنفه منسوب مستخدم‌ومأمورلردن‌در. شرکتك اتخاذ ایتدیکی قرارموجبنجه‌اولر انجق ایکی قاتلی اوله‌بیله‌جك

وهر اره تخصیص ایدیلن عرصه‌نك بشده اوچی بنایه حصر ایدیلوب، بشده‌ایکیسی باغچه اولق اوزره ترك ایدیله‌جکدر .

اسویچره‌ده :

بوبابده اسویچره‌ده (زورخ) شهری بلدیه‌سی طرفندن واقع اولان مساعی دخی شایان تذکاردر .

اسویچره‌ده ۱۸۹۸ دن ۱۹۰۶ یه قدر کیرالر یوزده یکرمی بش نسبتنده تزاید ایتمشدی . اصحاب املاك فیئاتك کیتدکجه یوکسلمه‌سنی تأمین ایتمك مقصدیله ممکن اولدیغی قدر آز او انشا ایتمکه چالیشیورلردی . برنوع معاملهٔ صرافیه‌دن عبارت اولان بو وضعیت قارشیسنده زورخ بلدیه‌سی برطاقم تدابیر جدیده‌یه توسل ایتدی ودرحال اوجوز مسکنلر انشاسنه باشلادی . ایکی بچق میلیون فرانق صرفیله ۲۲۵ او انشا ایتدیرمکه دائر اولان بر لایحه مجلس بلدیه‌جه قبول و بو اولر صحی و هوادار بر زمین اوزرینه اونر ، طقوزر ، وآلتیشر خانه‌دن مرکب بنالر طرزنده انشا ایدلدی . بوخانه‌لردن هربری برزمین قاتی ، اوچ قات‌وچماشیر قوروتمغه مخصوص طاوان آره‌سندن مرکب‌در هربر اقامتکاه ایکی اوچ ودرت اوطه‌یی ، برمطبخی وآلافرانغه ایدستخانه‌یی حاویدر .

کیرالر بروجه آتی تعیین اولنمشدر :

ایکی اوطه‌وبرمطبخی اولان اقامتکاه‌ایچون سنوی ۳۸۰ فرانقدن ٤۳۰ فرانغه‌قدر.

اوچ اوطه وبرمطبخی اولان‌اقامتکاه ایچون سنوی ۵۰۰ فرانقدن ٦۰۰فرانغه‌قدر.

درت اوطه وبرمطبخی اولان‌اقامتکاه‌ایچون‌سنوی ٦۰۰ فرانقدن ۷۰۰ فرانغه‌قدر.

بوفیئاتلر زورخده عینی بویوکلکده‌کی اولرك کیرالرینه نسبةً دها اوجوز اولدیغی حالده بلدیه‌نك بواولری دها راحت و قوللانیشلی‌در . دیکر طرفدن شایان قید برفرق بوبلدیه اولری کیراسنك تبدل ایتمه‌سی‌در. فی‌الحقیقه مذکور ایجار بدللرینك‌اصلا تزیید ایدیلمه‌سی تقرر ایتمشدر .

زورخ بلدیه‌سنك بوتشبثی محدود اولمقله برابر (۱۹۰۸) دن (۱۹۰۹) ه قدر کیرالرك سیر ترفعنی طوردیرمق کبی پك نافع بر نتیجه حاصل ایتمشدر .

آوستریاده :

اوجوز مسکنلر انشاسی مسئله‌سی آوستریا ـ مجارستانده دخی موضوع بحث اولمش، اهمیتله نظر دقته آلنمشدر .

۱۹۱۰ ده عمله اقامتکاهلری ایچون برتصرف صندیغی تأسیس اولنمشدر . بوصندیق ۱۹۱۱ دن ۱۹۲۱ ه قدر ۲۲ میلیون قورونلق مخصصاته نائل اوله‌جقدر .

۱۹۰۸ ده یاپیلان‌بر قانون عمله‌یه مخصوص اوانشاسی ایچون بش میلیون قورونلق واسع عرصه اشتراسنه پشته شهرینی مأذون قلیمشدر .

اوجوز مسکنلر مسئله‌سنك مسائل اجتماعیه میانده نه‌قدر مهم برموقع اشغال‌ایتدیکی واونی حل ایتمك ایچون‌نه‌درجه‌صرف‌مساعی ایدلدیکی یوقاریده‌کی ایضاحاتدن آکلاشیلیور.

بلژیکده :

درسعادتده صوك سنه‌لر ظرفنده کرالرك پك زیاده تزاید ایتمسنه ، وبوتزایدك

نتیجه‌سی اوله‌رق عمله، مستخدمین وصنف متوسطك اوجوز وقواعد حفظ الصحه‌یه موافق مسکنلر بولمقده پك چوق دوچار مشکلات اولمسنه رغماً، بومسئلهٔ حیاتیه بزده مع التأسف هنوز حائز اولدیغی اهمیتله تلقی ایدلمه‌یور. بومسئله‌یه دائر استانبولده آنجق صوك دفعه بر تشبث واقع اولمشدر. سابق ازمیر مبعوثی استپان اسپارطه‌لی افندی مقری کویی استاسیونه چاریك ساعتلق مسافه‌ده کائن اولوب تحت تصرفنده بولنان وانجیرلی چفتلکی نامیله معروف اولان واسع اراضی اوزرنده اوجوز مسکنلر انشاسنه تشبث ایتمشدر. برمیلیون مربع متره مساحه‌سنده اولان بو اراضینك منظره‌سی غایت لطیفدر. دکزدن تقریباً آلتمش متره ارتفاعنده بولنان بویر بوتون مرمره‌یه ناظر بولنیور. بویوك اطه‌یی، اناطولی سواحلنی، استانبولی کوریور. بوندن باشقه محل مذکورده صاف هوا وبول صو بولوندیغندن اسکانه هرجهله صالحدر. بوعرصه‌لرلا اقل بیکر آرشون اولمق اوزره صاتلمشدر. بیك آرشوندن آز صاتیلمه‌مسنك سببی انشا ایدیله‌جك اولرك باغچه‌لی اولمسنی تأمین مقصدی‌در. بایلره پاره‌نك تأدیه‌سی ایچون بعض سهولت دخی کوستریلمشدر. بیك آرشونلق بریر آلان کیمسه کرك کندی پاره‌سیله وکرك، مقسطاً ایفای دین ایتمك اوزره، اسپارطه‌لی افندی واسطه‌سیله او یایدیره‌بیله‌جکدر.

ازمیر سابق مبعوثی استپان افندی اسپارطه‌لی

مذکور عرصه‌نك برطرفنده، کوچوك بر تپه اوزرنده شیمدیدن عائله‌لره مخصوص براکلنجه محلی اولمق اوزره برغازینو انشا ایدلمش بولنیور.

بوندن باشقه الیوم مقری کویی استاسیونندن ادرنه شوسه‌سنه قدر مذکور اراضینك هرجهتنه کیدن جاده اکمال ایدلمك اوزره‌در. اراضیٔ مذکوره ایله مقری کوی استاسیونی اره‌سنده تسهیل اختلاط مقصدیله بر ترامواى خطی تأسیس ایدیله‌جك ومذکور خطك انشاسنه قدر موقةً اوتوبوس آرابه‌لری ایشلتدیریله‌جکدر.

اراضیٔ مذکوره اوزرنده او انشاایدرك ساکن اولمق ایسته‌ینلرك احتیاجات دینیه‌سی دخی دوشونلمش ووقوع بوله‌جق طلب اوزرینه جامع، کلیسا وسیناغوغ احداثی ایچون لازم کلن مقدار اراضینك تبرعاً ترکی قرارلاشدیرلمشدر. مذکور اراضیده چارشی وپازار محللری متصرفی طرفندن وجوده کتیریله‌جکدر.

ایشته شو برقاچ سوزله بوایلك تشبثك ماهیتنی آکلاتمش اولدق. بوتشبثك شایان تقدیر وتشجیع اولدیغنی سویله‌مك زائدر. تشبث مذکور یالکز صنف متوسط ایچون اوجوز وصحی مسکنلر وجوده کتیره‌بیلمك اعتباریله دکل، خالی عرصه‌لرك اعماری وبوصورتله حکومت ایچون یکی منابع واردات تأمینی نقطهٔ نظرندن دخی شایان دقتدر.

الحاصل سابق ازمیر مبعوثی بوتشبثیله دیکرلرینه نمونهٔ امتثال و ایلریده پك بویوك ثمره‌لر ویره‌جك برچیغیر آچمش اولیور.

حیات اقتصادیه

لوکس قومپانیسی

مرکزی : استقهولم (اسوه‌ج)

دنیانك بوتون ممالكنده شعباتی و آجنته‌لری واردر .

متعدد مملكتلرده و تواریخ مختلفه‌ده
نائل اولدیغی موفقیات :
میلان ـ ۱۹۰۶ ، بروكسل ـ ۱۹۰۶ ،
آنورس ـ ۱۹۰۶ ، نامور ـ ۱۹۰۶ ده
بیوك مكافات . لیه‌ژ ـ ۱۹۰۵ ده
لیاقت شهادتنامه‌سی و آلتون مدالیه
ویانه ـ ۱۹۰۰ ، استیل ـ ۱۹۰۲
هلسینغبورغ ـ ۱۹۰۳ ، بریزبان ـ ۱۹۰۳
نورقوپینق ـ ۱۹۰۶ ، روستوف ـ ۱۹۰۶
مارسلیا ـ ۱۹۰۶ ، لیبرغ ـ ۱۹۰۶
لد ۱۹۰۷ ، بوردو ـ ۱۹۰۷ ده
آلتون مدالیه و برنجی مكافات .

لوكس ضیاسی
نار بیضا حالنه
كلمش عادی
پترول ایله
الده ایدیلیر .

ذات حضرت پادشاهینك ، حشمتلو اسوه‌ج قرالینك ، فخامتلو خدیو مصر حضرتلرینك و ممالك متعدده حربیه و بحریه نظارتلرینك عینی زمانده اكثری دمیر یولی قومپانیه‌لرینك ، حكومات مختلفه فنارلرینك ، شهرلر و قصبه‌لرك متعهدیدر .

بوكونه ۱۰۰۰۰۰ دن زیاده لامپه حال فعالیتده‌در .

لوكس ضیاسی

الكتریق ضیاسی قوللانلمغه باشلانه‌لی اوتوز سنه اولیور . بومدت ظرفنده صنعت تنویریه اساساتنه عائد هیچ بر اختراع دوقتور « آووه‌رفون ولسباخ »ك پوریومدن معمول اولوب (مانشون) یادایدیلن هوا غازی نار بیضا كوملكلرینك (Manchon à incandescence) اختراعی قادار برخاصهٔ انقلابیه‌یی حائز اولامامشدر .

مذكور كوملكلرك غاز تنویراتنده استعمالی دولاییسیله غاز استهلاكی جالب حیرت بر صورتده تناقص ایتمشدی . یعنی ۱۰۰ ساعت ظرفنده استعمال ایدیلن برمتروملكعبی (۰٫۱۶) یه تنزل ایتمش واصل جالب دقت نقطه‌سی شوراسی كه ضیانك شدتی یوكسك بر درجه‌یه قادار تزاید ایله‌مشدی . ایشته نار بیضا كوملكلری وغاز محرقیله الده ایدیلن بو نتایج مستحسنه بوكزیده اختراعك عادی پترول محرقیله‌ده تطبیقاتنه یول آچمش وبوصورتله

يكى براصول تنوير ميدانه كلمشدركه اوده ناربيضا لامبه‌لرى تنوير ايتدرر. بويكى اصول كرك مكمليت ، كرك اوجوزلق كركسه سهولت وضع دولاييسيله دكرلرينه فائقدر .

ايلك فروخته وضع ايديلن ناربيضا لامبه‌لرنده برچوق قصور ومحذورلر وارايدى . مثلا احراق كيفيتى بطى ايدى . طلومبه ضربه‌لرندن متولد صيقينتى ، صغوغه وروز كاره قارشى تحول وصعوبت اداره كبى قصورلرى‌ده موجود ايدى . مع‌مافيه بو كبى محاذيرى برطرف ايتمك ايچون اوزون ودكرلى تجاربدن صوكره بوكون لوكس لامبه‌سنك اك مترقى اصول تنويرات جديده آره‌سنده مهم برموقع اشغال ايتمكده بولنديغنى حتى ضياى الكتريقينك بيله اونكله رقابت ايده‌ميه‌جكنى كمال جسارتله سويليه‌بيلرز . وبو سوزلريمزى تأييد ايچون ١٩٠٠ سنه‌سى ويانه‌ده تشكل ايده‌ن وتنويرات عموميه حقنده مذاكراتده بولنان بين‌الملل قونغره‌نك لوكس ضياسنى ديكرلرينه فائق بوله‌رق مذكور لوكس قومپانيه‌سنه برمداليه‌ايله برابر اك بويوك بر نشانهٔ تمييزيه اولان برچلنك‌ده بخش ايتمش اولديغنى ذكر ايله اكتفا ايده‌رز .

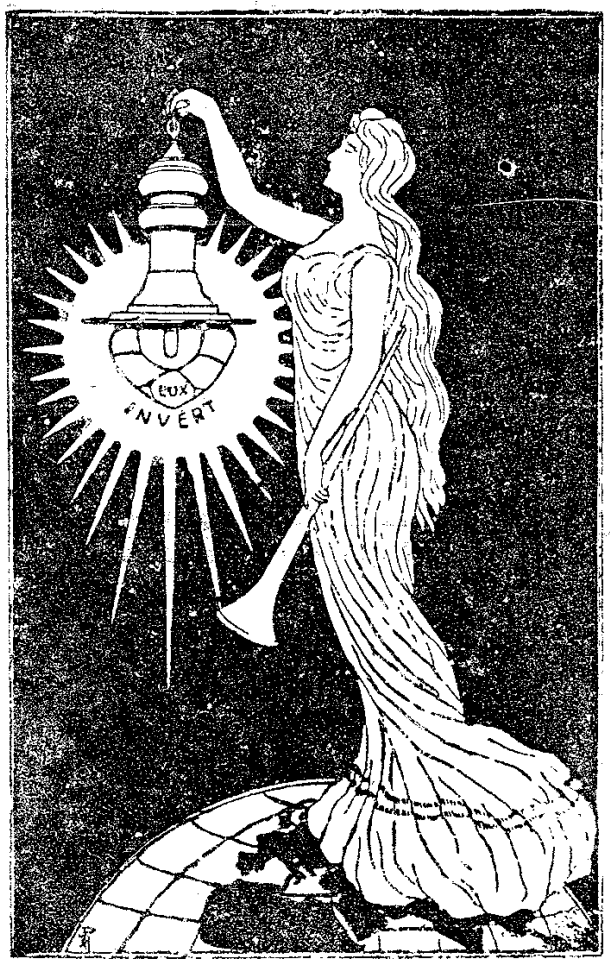

لوكس ضياسنك خواصى

لوكس لامبه‌سى بياض برضيا ويرر . بوضيا پارلاق وثابتدر . والكتريقه مخصوص اساسى برمحذور اولوب كوزلر ايچون مضر بولنان اهتزاز بونده يوقدر .

لوكس ضياسنك ثباتى ، انتظام واطرادى وقوهٔ نفوذيه‌سى اونى بحرسفيد ، بحربالطق وشمال دكزلرينك سواحلنده‌كى عموم فنارلر اداره‌سنجه قبول ايتديرمكه يكانه سبب تشكيل ايتمشدر . سيسى لوكس ضياسى قادار ده‌له‌جك برايشيق يوقدر . يوقاريده ذكر ايتديكمز خواصى بوتون دمير يول قومپانيه‌لرى‌ده تصديق ايتمشلردر .

روسيه‌ده ، آلمانياده ، اسقاندينا ويادە ، مصرده الخ . . . ايكى بيكه قريب دمير يول موقفلرى لوكس لامبه‌لريله تنوير ايديلمشدر .

لوكس ضياسى رنكلرى قطعياً دكيشديرمز . رنكار كوندوزين نضل كورينيورلرسه

کیجه‌لرین‌ده ینه اویله مشاهده ایدیلورلر . لوکس ضیاسنك بو خاصه‌سنی رنکلرینی بو صورتله قاریشدیره‌بیلن وکیچ وقتلره قادار رسمله مشغول بولنان رسامله‌ر بیله اعتراف ایدییورلر .

مصارف استعمالیه

۲۰۰ موم قوتنده بر لوکس لامبه‌سنك استهلاك ایده‌جکی پترولك مقداری ساعتده بر لیتره‌نك اونده برینی و ۷۰۰ موم قوتنده بولنان برلامبه‌نك ایسه ساعتده برلیتره‌نك درتده برینی تجاوز ایتمیه‌جکنی قطعیاً تأمین ایده‌ریز . و بو بیاناتمزك دوغریلغنی تأییداً مؤسسات مختلفه‌نك وآثار صناعیه‌یی تقدیر و تنقید ایتمکله موظف اولان مؤسسات تجربیه‌نك لطفاً ویردکلری تصدیقنامه‌لری کوسترمکه مهیایز .

لیتره باشنده پترولك فیئاتی (٥٠) پاره تخمین ایدرسه‌ك پترولك استهلاکی آتیده‌کی جدوللره کسب تعین ایده‌ر :

۲۰۰ موم‌قوتنده برلوکس‌لامبه‌سی برساعتده ٤½ پاره‌لق‌پترول

و ۷۰۰ موم‌قوتنده برلوکس‌لامبه‌سی برساعتده ١٦ پاره‌لق‌پترول صرف ایدییور .

نار بیضا کوملکلرینك ، حامض قاربونك ، کئولك ویدك آلات و ادواتك فیئاتی‌ده آتیده‌کی وجهله‌در :

۲۰۰ موم‌قوتنده برلوکس‌لامبه‌سی برساعتده ٢½ پاره‌صرف‌ایدییور

۷۰۰ موم‌قوتنده‌برلوکس‌لامبه‌سی ایسه‌برساعتده ٣½ پاره‌صرف‌ایدییور

اوصالمده مصارف استعمالیه‌نك هیئت عمومیه‌سی

۲۰۰ موم قوتنده برلامبه ایچون ساعتده ۷ پاره

و ۷۰۰ موم قوتنده برلامبه ایچون ساعتده ١٩½ پاره

دیمك اولیور .

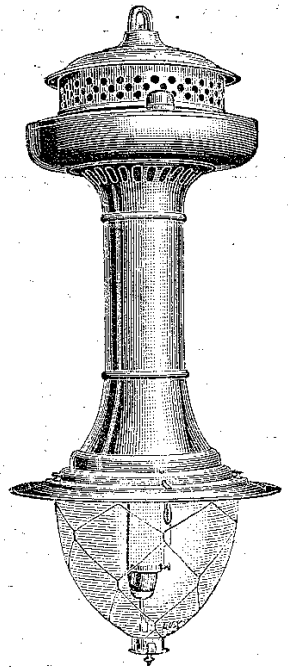

اوتو لوقسس

قابل نقل‌لامبه‌تضییق ایله ایشلر.

۷۰۰ — ۱۰۰۰ موم قوتنده‌در.

لوکس ضیاسنك تأمین ایتدکی فوائد ومنافع

لوکس ضیاسی دیکر اصول تنویریه‌یه فائق منافع ممتازه‌یه مالك بولنمقله برابر دیکر منافع‌ده تأمین ایدرکه آتیده بونلردن بعضیلرینی ذکر ایله اکتفا ایده‌جکز .

١ — مصارف وضعیه غایت آزدر . حتی‌الکتریق ، هوا غازی وآسه‌تیلن تنویراتنده‌کی مصارف وضعیه‌نك بر قسم جزئیسی مقدارنده بیله ده‌کلدر .

٢ — مصرف استعمالیه یوقاریده‌ده سویله‌دیکمز کبی بوتون دیکر اصول تنویراتده‌کی مصارفدن نقصاندر .

٣ — سوقاقلرده هیچ بر نوع حضریانه احتیاج یوقدر . مشتری بو صورتله

بوریلر والکتریق تل وقابلولری وضع ایتدیرمك مجبوریتندن‌ده قورتیلیور دیمکدر .

٤ — هر دورلو اشتعال تهلکه‌سی بر طرفدر . یالکز بودردنجی سبب الکتریق وغاز اصول تنویراتنه‌لوکس ضیاسنك فائق بولندیغنی اثباته کافیدر .

٥ — شاید لوکس لامبه‌سنك وضعی کیفیتی بزم تعیین ایده‌جکمز صورتده اجرا ایدیلیرسه حریق تهلکه‌سی الکتریق ، هوا غازی وآسه‌تیلن وضعلرنده‌کی تهلکه‌لره نسبتاً پك آز اولور .

٦ — لوکس ضیاسی الکتریق، هوا غازی وآسه‌تیلن ضیالرینك تمامیله معکوسی اولدوغه هیچ بر مرکزه احتیاجی یوقدر . ذاتاً مرکزك برچوق محاذیری واردر . شاید اوراده بوزوقلق اولورسه مذکور مرکزدن انشعاب ایده‌ن الکتریق تللری یاخود بوریلرك واصل اولدیغی سوقاقلر تمامیله ظلمت ایچنده قالیرلر . ذاتاً بر مرکز اکثریا اولدجه کنیش وبعضاً قیمتدار بر یر اشغال ایده‌در .

٧ — لوکس لامبه‌لرنده احتراق کیفیتی صورت مکمله‌ده‌در .

٨ — لوکس لامبه‌لری دیکر تاریخا لامبه‌لری اوزرنده شو رجحانیتی حائزدرکه مذکور لوکس لامبه‌سنده پترول قوللانیلدیغی ایچون غاز ده‌پوسنده هوا طولومبه‌له‌مق کبی مزعج و غیر موافق بر اصوله مراجعت ایدیلمز .

٩ — لوکس ضیاسی رنکلری دکیشمیرمز .

١٠ — لوکس لامبه‌سی ثابت، یارلاق ونیتره‌مدین بر ضیا ایله یانار .

١١ — لوکس ضیاسی ایستنلمدیکی وقت ایستنلمدیکی صورتله اداره ایدیلور . حالبوکه الکتریق و غاز تنویراتیله بر شهر تنویر ایدیلمك ایستنلدیکی زمان احتیاجات

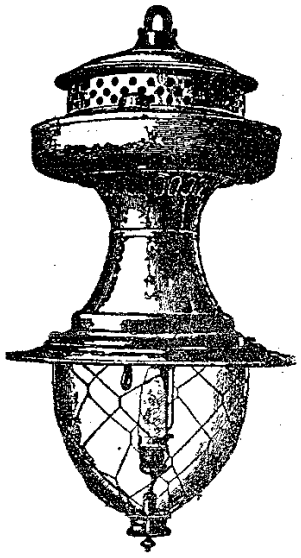

اوتو لوفس
قابل نقل لامبه‌عسکری مانوره‌لری واوردوکاهلر ایچون الویریشلی اولوب ٥٠٠ موم‌قوتنده‌در .

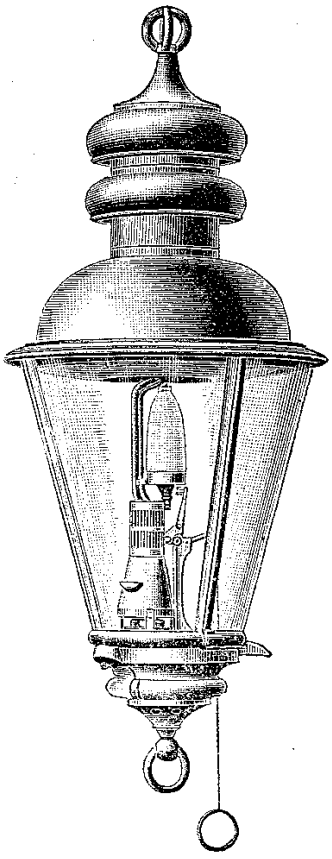

«J3» سیستمنده ٧٠٠ موم قوتی حائز لامبه‌در .

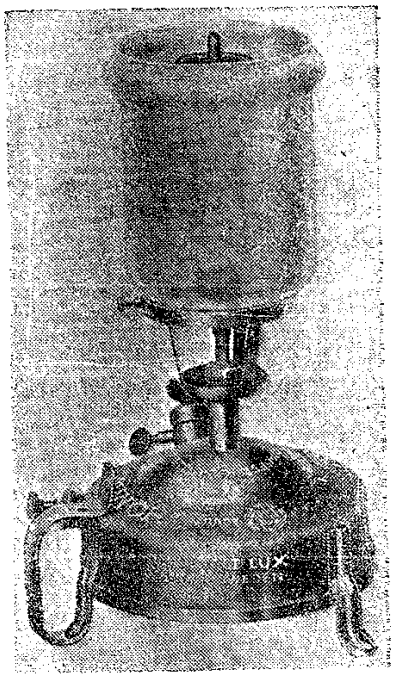

« لوقس مینور » لامبه‌سی

غاز اوجاغی شکلنده اولوب غاز اوجاغی ولامبه‌نك تأمین ایتدیکی فوائدی تمامیله حائزدر .

مستقبله‌یی ده نظر دقتدن دور طوتمیه‌رق وضع عملیه‌سنی واسع مقیاسده اجرا ایتمك لازم دکلیدر ؟ ایشته لوکس لامبه‌لرنده بویوقدر . فضله ضیایه احتیاج کوریلدیکی زمان موم قوتنی تزیید کافیدر .

لوکس ضیاسی خصوصیله شمندوفر موقفلری ، شمندوفر باراقه وبادپولری ، بکلمه صالونلری ، صیفیه‌لر ، بوستانلر ، باغچه‌لر ، چفتلکلر کبی املاك زراعیه ، مواقع عمومیه ، پارقلر ، جاده‌لر ، سپور یرلری ، منزل محللری ، فنارلر ، دالیانلر اودون وکومور ده‌پولری ، آرضیه‌لر ، آنترپولر ، طاش ومعدن اوجاقلری ، عینی زمانده‌ده فابریقه‌لر ومغازه‌لرك تنویراتی ، طوغله

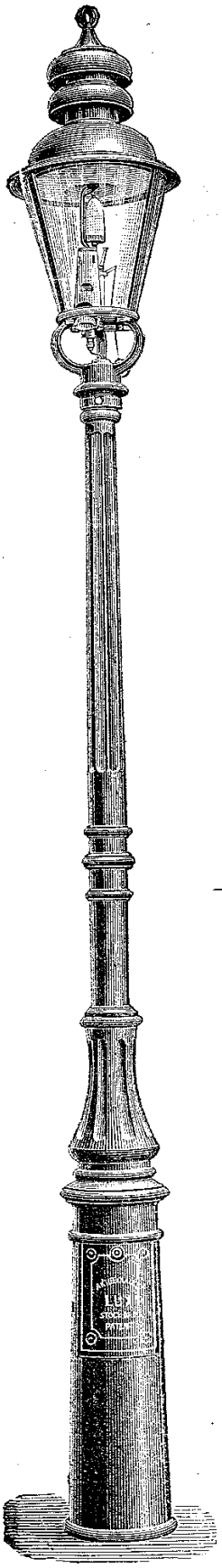

دوکمه‌دن معمول فنار اولوب دیره‌کنك ایچنده پترول ده‌پوسی موجوددر .

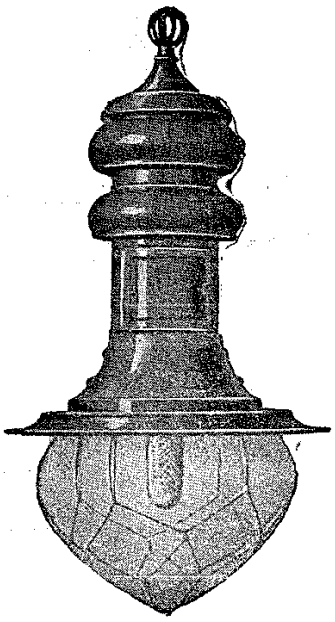

« لوکس انورت »
٦٠٠ موم قوتنده زمانك یکانه لامبه‌سی

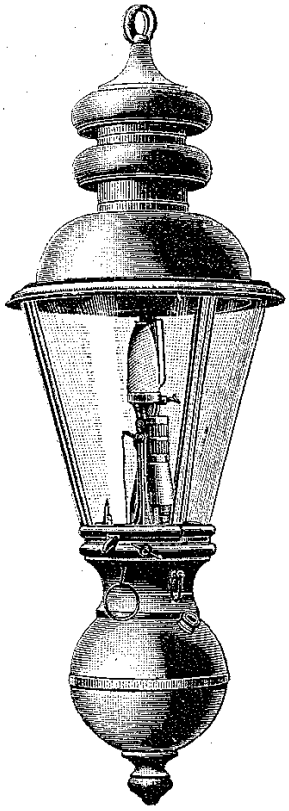

قابل نقل اولوب (JL) سیستمنده‌در . قوهٔ تنویریه‌سی ٧٠٠ مومدر .

مانوره‌لر ایچون الویریشلی لامبه‌در .

فرونلری ، جامعلر، اجتماع صالونلری ، قیشلەلر . . . الخ ایچون غایت الویریشلیدر . حفریات ایشلری ، تسویه عملیاتی ، انشائیه ، تأسیسیه والحاصل اداره‌سی قولای ضیالره احتیاج حس ایدیلن بوتون آچیق یرلرده‌کی ایشلر ایچون بالخاصه سهپالی و قابل اداره و حرکه لامبەلریمزی و شمندوفر ده‌پو و باراقەلری تنویراتی ایچونده ٧٠٠ موملق بر قوهٔ تنویریه‌یی حائز و یکدیکرندن ٦٥ الا ١٠٠ متر و مسافەده بولنان لامبەلری توصیه ایلرز .

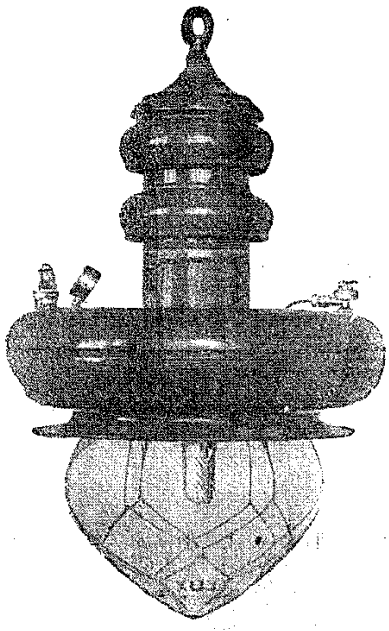

(لوکس انورت) لامبه‌سی

٥٠٠ موم قوتنده اولوب تنویرات خارجیه ایچون الویریشلیدر . وده‌پوسی لامبەنك اوزرنده‌در .

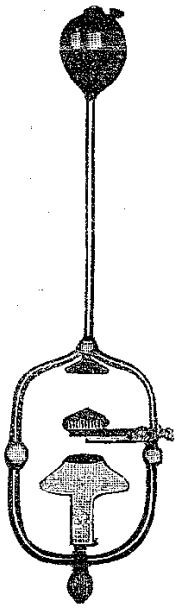

(ویقتوریا) لامبه‌سی

تضییق طبیعی ایله ایشلر . صالون، اوده ، یازیخانه تنویرات ایچون الویریشلیدر . ٢٠٠ موم قوتنی حائزدر .

بکلەمه صالونلرنده ٢٠٠ موم قوتنده‌کی لامبەلر علی العموم کافیدر. سوقاقلری تنویر ایچون ٢٠٠ موم قوتنده‌کی لامبەلر یکدیکرندن ١٠٠ الی ١٢٠ متره‌یه قونولالی و ٧٠٠ موم قوتنده کیلر ایسه ١٦٠ الی ٢٠٠ مترویه وضع ایدیلەلیدر .

٧٠٠ موم قوتنده‌بر لامبه ١٠٠٠٠ متره مربعی یری صورت مکملەده تنویره کافیدر.

لوکس غاز اوجاقلری

آلات تنویریه‌مزك بوکونه‌قدر نائل اولدیغی موفقیات عظیمەنك بزه ویردیکی جسارتله بوکون معتبر اهالیمزك نظر دقتنی پترول ایله یانان اوجاقلریمز وآلات التصاقیه‌مز اوزرینه جلب ایدییورز .

« لوکس » اوجاغی بر مطبخ آلتی اولوب پترول ایله یانار و غازلەمه کیفیتی‌ده اولجه آز مقداردە آلقول ایله تسخن ایدیلمش تخره خادم بوریلر درونده اجرا ایدیلیر .

غاز (بەق -bec) ك اوفاق بر دلیکندن چیقار وهوایه قاریشەرق مائی بر علولەیانار و دومان نشر ایتمز .

بو غاز حالنه کلمش پترول غازی، فتللی بر ماکنەنك غازحالنه کلەمش پترول غازندن اوچ دفعه دها قوتلی حرارت ویرر .

لوکس اوجاغی غایت آزمقدارده پترول استهلاك ایدەر. مثلا برساعتدەاستهلاك ایدیلن پترولك مقداری ٦٠ درهمدر .

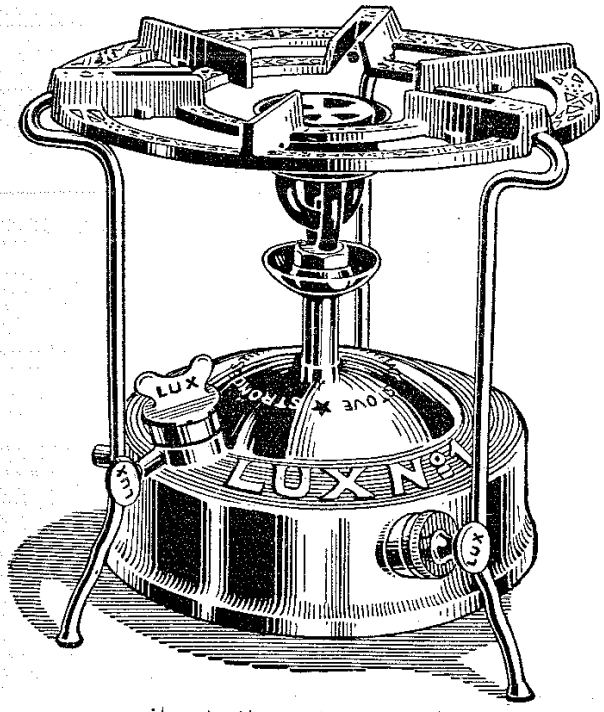

پترول ایله یانان غاز اوجاغی

بونوع لوکس اوجاقلری فتلسز یانوب پترولی تمامیله یاقار و نه قوروم نه قوقو نەده دومان نشر ایدەر.

و عینی زمانده هر دورلو تهلکەسی بر طرفدر .

ادارۀ تنویریه غایت قولایدر.

لوکس اوجاقلری مدققانه بر صورتده اعمال ایدیلمش اولوب آلات ادواتی برنجی نوعدن بولندیغندن رصانت و ظرافت فوق العادەیه مالك اولدقلری بکنظرده کورولور .

هر لوکس اوجاغی دستکاهدن چیقمەدن مقدم ٤٧ هوای نسیمی تصییقنده برتجربۀ حقیقیەدن کچیریلیر .

اوجاغك استعمالایله اسکیمش اقسامی قولایجه اقامه اولنور وبوچیقاریلن اقسام دیکر مارقەلی اولوب بوزولمش اولان ماکنەلرده قولانیلیر .

ماکنەلریمزی دیکر فابریقه ماکنەلرندن تفریق ایچون اوجاقلریمزده «لوکس» نامی موجود اولوب فابریقەمزك دامغەسیده علاوه اولنمشدر.

لوکس قومپانیەسی مطبخ ماکنەلری ایچون اون بویوك مکافاته ٢٣ آلتون برچوق کوموش و طونج مدالیەلره نائل اولمشدر .

استانبول عمومی آجنتەسی غلطه — هزاردەه سوقاغی — نومرو ١٠٢

اوتوموبیل صنایعی

بوکونکی حیات اقتصادیه‌ده تحولات عظیمه تولید ایدن صنایعدن بری‌ده اوتوموبیل صنعتی‌در. دیکر طرفدن، اوتوموبیل صنعتنك ترقیسی سایه‌سنده بعض نوع استحصالاتك اصول فنیه‌سی‌ده خیلیدن خیلی تبدل ایتمشدر . شیمدی‌یه قدرهیچ برصنعت اوتوموبیل صنایعی ،در سرعتله انکشاف ایتمه‌مش ، هیچ برصنعت بوقدر آزمدت ظرفنده‌اودرجه تکمل ایله‌مشدر .

اوتوموبیل صنعتنك تکملاتی ذکای بشرك شایان دقت برفعالیتی اثریدر . اوتوموبیل انسانلرك بعضا شایان حیرت صورتده اثر جسارت کوسترمه‌سنه وسیله اولمش و پك جسیم سرمایه‌لر جلب ایتمشدر .

اوتوموبیل صنعتنك ترقیاتی حقنده برفکر کافی ایدینمك ایچون ایلك اوتوموبیل آرابه‌لری خاطره کتیرمك ایجاب ایدر . دها بر قاچ سنه اول نظر حیرتله کوردیکمز اومتمادیاً صارصان ، بربیغین اسکی دمیر پارچه‌سنه مخصوص برکورلدی ایله یوروین ، موتوریله قولاقلری سرسمله‌تن آرابه‌لرك یرینه ساکت وهردرلو شرائط استراحت وحسن وظرافتی جامع اولان بوکونکی محتشم آرابه‌لرك قائم اولدیغی دوشنیلیرسه استحصال اولنان ترقیاتك برسینه‌ماتوغراف سرعتیله وجوده کلدیکنی تسلیم ایتمه‌مك ممکن دکلدر .

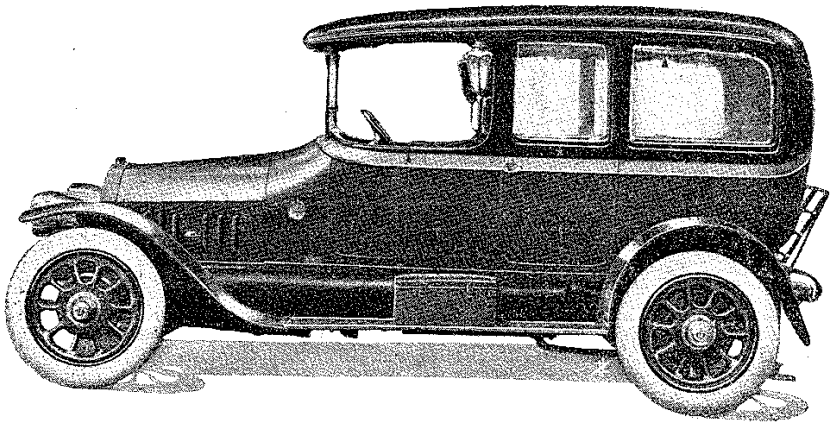

Voiture de luxe — تنزه اوتوموبیلی

اوتوموبیل صنایعنك حیات اقتصادیه اوزرنده اجراایتدیکی تأثیر پك مهم‌در . چونکه اوتوموبیل صنعتی یالکز تنزهه مخصوص آرابه‌لر انشاایتمکدن عبارت دکلدر .

شمندوفر خطوطی خارجنده بولنان مواقع آره‌سنده اجرای نقلیات ایچون یوك آرابه‌لری (Camion) وجوده کتیرمکده‌در . وتجارت بوندن پك چوق استفاده ایدیور . چونکه بو یوك اوتوموبیللری حیوانله جر اولنان آرابه‌لره نسبةً دها اوجوز ودها سرعتله اشیا نقل ایدییور . بوندن باشقه اوتوموبیلجیلك کوچوك ایشجیلره ، صنعتکارلره مخصوص اوجوز موتورلر انشا ایدییور ، وبوموتورلر سایه‌سنده دها سرعتله ودها سهولتله چالیشمق ممکن اولیور .

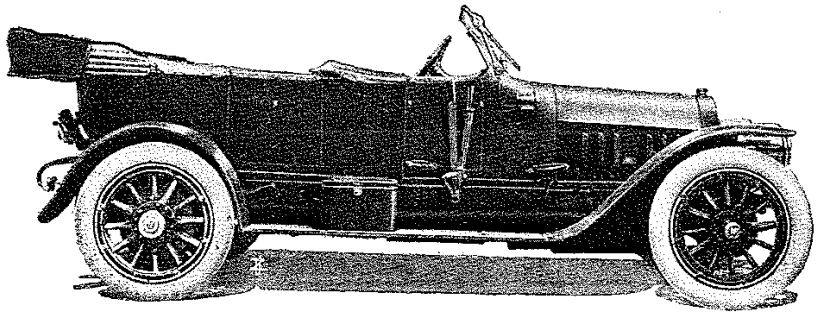

Voiture Torpédo

اوتوموبیل صنایعی زراعته دخی بویوك خدمتلر ایفاایدییور بغدای دوکمك ، دانه‌لری اوکوتمك ، صویی یوکسك یرلره ایصال ایتمك ایچون لازم اولان قوهٔ

محرکه‌یی پك ساده برصورتده استحصاله کافی ماکنه‌لر وجوده کتیریبور. فن عسکری‌یه متعلق خصوصاتده بیله اوتوموبیل صنایعی محل تطبیق بولیور .

قدرت وساحهٔ تطبیقاتنه حدود تصور ایتمه‌ین بوصنعت دها ایلری کیده‌رك هواده سیاحت مسئلهٔ مهمه‌سنی حل ایتمك چاره‌لرینی بولیور .

اوتوموبیل صنایعی دیکر برچوق صنعتلرك توسع وانکشافنه سبب اولمشدر. پوتوماتیقلرك pneus اعمالی قاؤچوق صنعتنه عظیم مخرجلر تأمین ایتمشدر. دیکر طرفدن آرابه‌جیلق صنعتی کیتدکجه دها مکمل ، دها ظریف، دها راحت اوتوموبیل آرابه‌لری انشاسنه چالیشه‌رق ترقی وتکمل ایتمشدر .

هرآدیمده اوتوموبیلجیلکك مختلف ایشلرده سهولت تأمین وسعی بشرك اشکال مختلفه‌سنده انسانه‌پك زیاده یاردیم ایتدیکنی، الك کوچوك اعمالاتخانه‌لره قدرقوهٔ محرکه توزیع ایلدیکنی، نقلیاتی، احداث ایتدیکی ماکنه‌لر سایه‌سنده تسهیل ایتدیکنی، الحاصل بشریتك ترقیسنی تسریع ایلدیکنی کوریبورز .

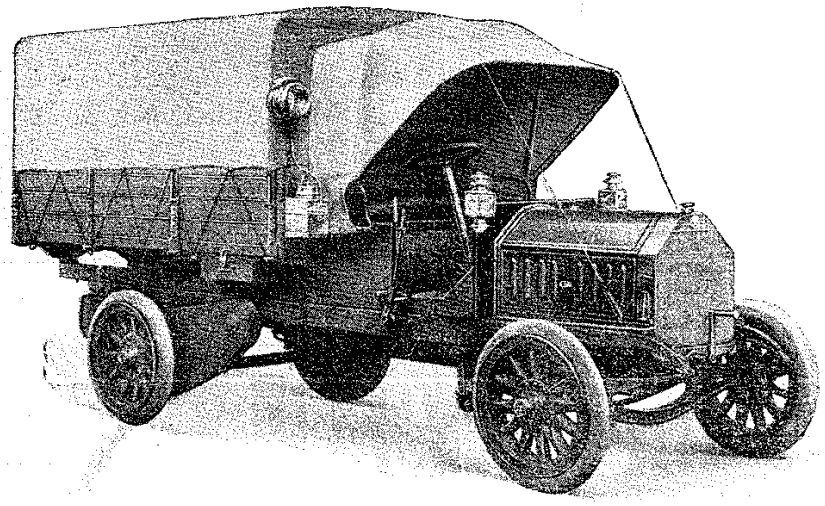

یوك اوتوموبیلی — Camion

عثمانلی ایمپراطورلغنك یاقین زمانده مظهر اولهجنی انکشاف اقتصادیده اوتوموبیل صنایعنك مهم بر رول اوینایه‌جنی شبهه‌سز در. اوصنایع ایچون ایمپراطورلق داخلنده الك واسع ساحهٔ تطبیق نقلیات خصوصی اوله‌جقدر. مملکتك هرطرفنده اصول نقلیه‌یی قولایلاتمق لزومندن بحث اولنیور. وسائط نقلیه‌نك احداث واکمالی ایسه ترقیات اقتصادیه واجتماعیه‌نك اساسلی شرائطندن معدوددر. بوکون هربرده دائرهٔ حیات توسیع ایتمك احتیاجی حس اولنیور . ترکیه‌نك تجددی امرنده مدارکلیسی اوله‌جق بر صنعت وارسه اوده اوتوموبیلجیلك‌در . اوتوموبیلجیلك بو رولی او امق ایچون هروجهله حاضرلانمش بولنیور .

شرق اوتوموبیل تجارت قومپانیه‌سی

دنیانك الك مشهور اوتوموبیل فابریقه‌لرینك عمومی آجنته‌سی

فیات - ایزوتا فراسکینی

تنزه اوتوموبیللری و معمولات صناعیه‌نك نقلی ایچون استعمال اولنان هردرلو یوك اوتوموبیللری .

بیرالی پونوماتیك ویوك اوتوموبیلی تکرلك لاستیکلری

بوشرکتك ذکره شایان بعض مشتریلری

ولی‌عهد یوسف‌عزالدین افندی
ایتالیا قرالی وقرالیچه‌سی
ایتالیا والدهٔ قرالیسی مارغریت
آلمانیا ایمپراطوری
ژاپونیا ایمپراطوری
اسپانیا ، بلغار ، یونان ، صرب ،
قره‌طاغ قراللری ، سیام بکی ،
افغانستان امیری ، توره‌ن قونتی ،
قره‌طاغ ولی عهدی پرنس دانیلو
انکلتره ولی عهدی
یونان خاندان حکمداریسندن :
پرنس ژورژ ، پرنسس آندره ،
پرنسس قسه‌نیا ، صرب ولی عهدی ،
اوستریا خاندان قرالیسندن:
ژوزف فردیناند
آرشیدوق هانری فردیناند
آرشیدوق پیه‌ر فردیناند

اسوچ پرنسی کیلیوم
غراندوشس ماری پاولوونا
پرنس ژان قسطنطینووچ
دوق‌دوشیلزویق هولشتاین
قوبورغ پرنسی لونیز
پرنس دوبوربون
دوق فیلیپ دوره‌آن
دوق دوپارم
آرژانتین رئیس جمهوری
مکسیقا « «
کوبا « «
فلمنك هندستانی والیٔ عمومیسی
ایتالیا ، آلمانیا ، اوستریا ، پورتکیز ،
روسیه ، اسوچ ، یونان ، قره‌طاغ ،
رومانیا ، بلغار ، صرب ، دانیمارقه ،
فلمنك ، آرژانتین، بره‌زیلیا ، مکسیقا ،
ژاپونیا حکومتلری الخ ، الخ ، الخ

رادیوم لامبه‌لری

ژان پ. امیرزه، غلطه‌ده یکی یول متصل شاهسوار سوقاغنده نومرو ۵۱

بالخاصه یازیخانه‌لرده ، اولرده ، اوتللرده ، مکتبلرده، قیشله‌لرده ، خسته خانه‌لرده ، جاده‌لرده ، باغچه‌لرده ، موقفلرده ، ریختملرده، لیمانلرده ، واسکله‌لرده استعمالی هر وجهله توصیه اولنور .

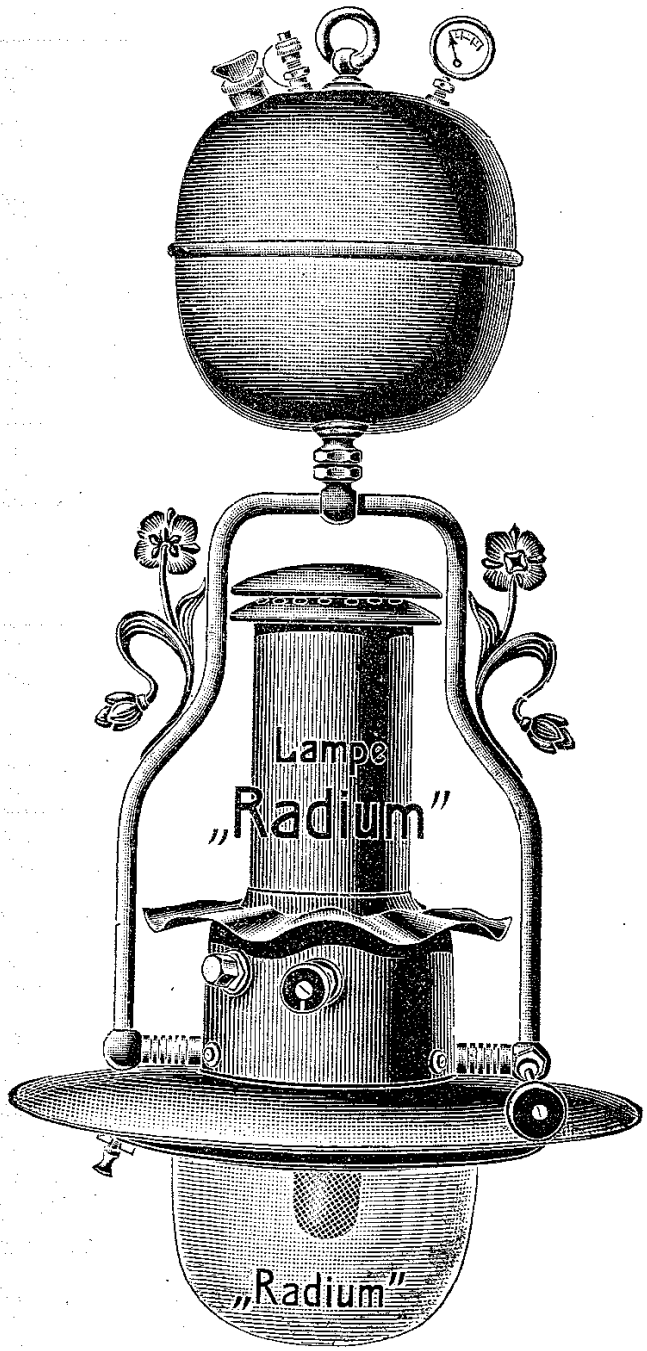

لامبه‌لرینمزله ویریلن آلتلر شونلردن عبارتدر: پومپه‌سی، فتیلی، جامی، اسپیرتولغی، غاز بوروسی، وچنکالی.

۵۰۰ موم قوتنده ۱۲ ساعتده یالکز ۱ اوقه غاز صرف ایدن رادیوم لامبه‌لری. خارجی لامبه‌نك فیأتی پشیناً ٦ و داخلی لامبه‌نك فیأتی ۵½ لیرای عثمانیدر .

۲۵۰ موم قوتنده ۲۰ ساعتده یالکز ۱ اوقه غاز صرف ایدن رادیوم «بیژو»، «شیق» و «مینیون» لامبه‌لرینك فیأتی پشیناً ٤½ لیرای عثمانیدر.

مغازه‌مزده اوروپانك اك صوك سیستم تسخین صو بالریله غایت اداره‌لی وفوق العاده قوتلی نوایجاد یمك پیشیرمکه مخصوص لامبه‌لری ده بولنور.

کمور و اودون صرفیله اضاعهٔ اوقاتدن وبونلرك موجب اوله‌جغی مصارف عظیمه‌دن اجتناب ایتمك ایستیانلر مذکور لامبه‌لردن بر ردانه ایدینملری بالخاصه توصیه اولنور.

فیأتلری صوك درجه اهوندر.

اکرامیه‌لر بمزی تأمین ایدنلر

فبوس فوطوغرافخانه‌سی

ولی‌عهد سلطنت یوسف عزالدین افندی حضرتلری ،

مجلس مبعوثان ،

مجلس اعیان

وبالجمله دوائر رسمیه‌نك خصوصی فوطوغرافچیسی

پول فبوس افندی

مملکتمزك اك ماهر فوطوغرافچیسی

سینه‌مایه کیدیکز

زیرا عصرمزدد سینه‌ما ملتلرك تربیهٔ فکریه و حسیه‌سنه فوق‌العاده خدمت ایدن متنوع و کوزل بر اکلنجه‌در .

باخصوص شیشلی ، عثمان بکده‌کی

سینه‌ما آرتیستیقه کیدیکز

CINÉMA ARTISTIQUE—GAUMONT

CHICHLI—OSMAN BEY

زیرا سینه‌ما آرتیستیقك ماکنه‌سی ، مشهور « غومون » قومپانیاسنك أك صوك سیستم وأك مکملیدر .

زیرا سینه‌ما آرتیستیق دنیانك أك بیوك شرکتلرندن جلب اولنان مؤثر وهیجانلی دراملرله پك اکلنجه‌لی قومدیلر کوستریيور.

زیرا سینه‌ما آرتیستیق تمیز ، واسع و هوادار بر تیاترودر .

زیرا سینه‌ما آرتیستیق «نوسال ملی» یی آلانلره مستثنا تسهیلاتده بولونییور .

« هم نه کلندیرمك هم تعلیم و تربیه ایتمك »

ایشته بویله‌جه ، برنجی مکتبدن آلنان تعلیم و تربیه‌یی اکمال ایله‌یجی ایکنجی بر مکتب اولان سینه‌ماطوغرافدن مقصد بودر .

بوتون دیکر مؤسسه‌لردن زیاده ،

شرق سینه‌ماسی

Les Cinémas Orientaux

بو خلقك فکر و حسنی تربیه ایتمك مسئله‌سنی ، خلوص قلب و حسن نیتله نظردقته آلمشدر . بو سینه‌مالر، وقت وقت، استانبولك اك شهرتکیری اولان پرده‌لری‌اوزرنده بزه نه‌لر ، نه‌لر کوستریبورلر :

١) بزی کرهٔ ارضك هرطرفنده کزدیره‌رك جغرافیا ایله استیناس ایتمه‌مزی تأمین ایدن رنکلی پانوراملر .

٢) علم حیوانات ، نباتات ، حکمت و کیمیانك شیمدی‌یه قدر بزه مجهول قالمش اولان اسرارینی آچان ، کوسترن فنی شریدلر .

٣) صنایع حاضره‌نك اك صوك اثرلرینی کوزلرمزك اوکنده تشهیرایدن مدلل شریدلر .

٤) بوتون جهانك اك یکی و مراق آور وقایع و شئونی .

٥) « فانتوماس »، « مالارکیزدوتره‌وه‌نه‌ك » ، . . . الخ کبی زمان حاضرك اك شهرتشعار محررلرینك قلمندن چیقان دراملر .

٦) پارسده‌کی (پاله‌رووایال) تیاتروسنك اك برنجی صنعتکارلری طرفندن اوینانمش اولان وودویللر .

٧) قومدیالر . . . . . اك مشهور قومدیه‌نلر . . . . .

شرق سینه‌مالری‌نه

دیکر مؤسسه‌لردن آیران شیئی ، استانبول ایچون دائما یکی و کوستریلمه‌مش اولان پروغراملرینك انتخابنده‌کی بو زنکینلکدر .

کولونیور . . . . آغلانیور . . . . فکراً ، حساً استفاده ایدیلیور ! . . .

بناءً علیه ، بك اوغلنك اك ظریف و اك زیاده مشتری‌یه مالك صالونی اولان

شرق سینه‌ماسنه

قوشکز ، قوشکز ، قوشکز

بوراده، کوره‌جککز مناظروپیه‌سلر حقنده‌کی معلومات وتفصیلاتی ترکجه کوره‌جکسکز وسیر ایتدیککز شریدلردن جداً خوشلانه‌جقسکز .

نقیم باغچه‌سی

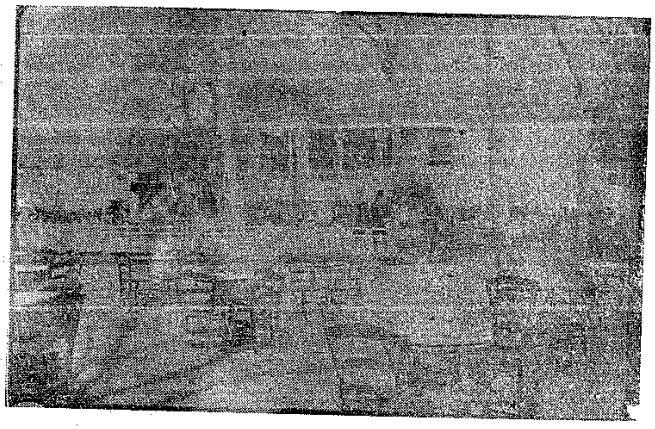

استانبولك الك جاذبه‌دار محلی

بوغازك بتون كوزل مناظرینه حاكم

آهنكدار موسیقه

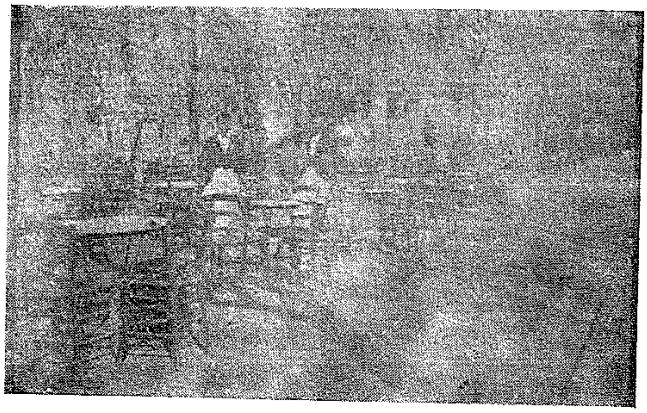

نفیس مشروبات و مأكولات

بیوك بر حسن قبول

كندی صحتنی اهتمام ایدنلر بو بغچه‌نك مداومیدرلر .

رحمه، قناعتکاره، مراحمه، اهمیت ویرمیان ملتفتکرده
اینجه‌لک آرانماملیدر.

سعد اوزری

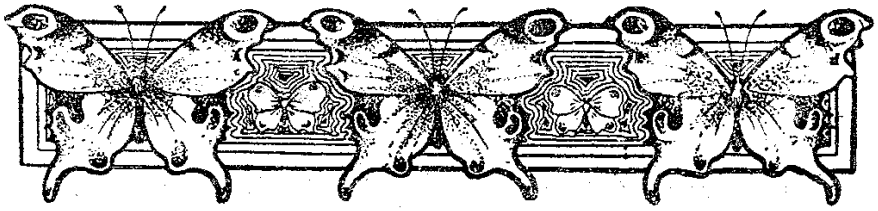

سداد نوری بك

کنج وقیمتدار قاریقاتوریستمز سداد نوری بك ترجمهٔ حالنی شو صوریله یازییور :

انسان کندی حیاتنی ، ترجمهٔ حالنی یازه‌جغی‌زمان تماماً صمیمی اولمق ایجاب ایتدیکی، دیکر طرفدن‌ده حیاتنك مهم بر قسم وقایعنی اونوتدیغی ایچون اعتراف ایتملی‌که مشکل برموقعده قالیور . ایشته بوسببدن درکه ولادتم هیچ خاطریمه کلمه‌یور . . شاید بنی دنیایه کتیرنلرك سوزلرینه اهمیت ویرمه‌م لازم کلیرسه حبشستان قرالی « منه‌لك » ك وفاتی سنه‌سندن بر ربع عصر اول ساقز اطه‌سنده طوغمش اولدیغمی سویلیه بیلیرم .

ولادتمك ایلك کونلرنده بن‌ده بوتون‌یکی طوغمش چوجقلر کبی آج کوزلی ، طوس طوپارلاق ، قیپ قیرمزی ، برمخلوقدم .

مکتب صره‌لری اوزرنده برخیلی پانطولون وقالدیرملر اوستنده بر چوق آیاق قابی اسکیتدکدن صوکره برنوع جمیل پاشا اولمق عزم قطعیسیله قدرغه‌ده‌کی طبیه مکتبنك دخول امتحانلرینه اشتراك ایتدم . بوراده اوچ سنه مدت ، شانلی ، شرفلی برتحصیل کوردکدن صوکره بردن بره یاکلیش یوله صاپمش اولدیغمی اکلادم : چونکه طبیه یرینه اجزاجی مکتبنه کیرمشم ! بو بنده فنا برتأثیر اجرا ایتدی اپی برمدت صوکره کوزلرمی مکتب حقوقك قبول امتحانلری کونی اویقودن آچدم .

نه‌اونوتلماز برخاطره ! بالطبع مسابقه‌یی قزانه‌مادم ـ ! برطرفدن فیغارو غزته‌سنده (قاران‌داشك) ك قاریقاتورلرینی والهانه سیرو تماشا ایتدیکم حالده دیکر طرفدن مسرور وخندان ، شن وسبکقلب ، فقط بوتون جدیتله استقبالمی دوشونمکه باشلادم . ایشته بو، دهامك تمومینه بادی اولدی ! اوزماندن اعتباراً (قاران‌داشك)ك رسملرینی هیچ کوچلك چکمه‌دن برچیرپیده قوپیه ایدر اولدم .

ارتق مایمونلره ، اشکلره ، طوموزلره بکزه‌ین ادملر ، ادملره بکزه‌ین‌ده مایمونلر طوموزلر ، اشکلر ، رسم ایده‌بیلیوردم .

ایلك قروکیلرمی کورنلر استقبالمك پك تارا کلق‌اوله‌جغی‌سویله‌دیلر . دوشونکز سلطان حمید زماننده قاریقاتور یاپمق ! نه فجیع براتخار !

فقط بوتون بونلر جسارتمی تزییده سبب اولدی .

پدرمك مساعده‌سنی استحصال ایتدکدن صوکره ، اوزمان موقع صدارتی اشغال ایده‌ن فرید پاشانك پساپورط ویرمکده لطف توسطنك انضمامیله یاغمورلی ، صوغوق براقشام « بروکسله » متوجهاً استانبولدن حرکت ایتدم . فرید پاشانك لطفیله‌دیمشدم. چونکه پاشا بنده « فارلسباد » ده تداوی ایدیله‌بیله‌جك برخسته‌لق کشف ایتمشدی . بوآندن اعتباراً بن برچوق حظوظات ایله طولی یکی برمسلکه کیرمش اولویوردم .

اولا لیلی اوله‌رق «ژامبلو» زراعت‌مکتبنه داخل اولدم . ژامبلو بلچیقانك کوچوك برطنبه شهری‌در .

زراعت تحصیل ایتدیکم مدتجه‌ده - تعبیر معذور ایسه - کمال جدیتله قاریقاتوره چالیشیوردم .

اوزمانلر تورکیه‌ده مشرطیت اعلان ایدلدی . . . غزته‌لر ، مجموعه‌لر الخ . . .

دوستم فائق صبری بکك اوزمان تأسیس ایتمش اولدیغی «رسملی کتاب » ایله‌شیمدی اسملری بیله خاطرمده قالمامش اولان بر چوق مجموعه‌لره رسم کوندرمکه باشلادم .

بالطبع هیچ بر موفقیت قزانه‌مدیغمی‌ده علاوه ایتملیم .

« جم » ك « قلم » دن چکیلمسی اوزرینه اورایه‌ده رسم یاپمغه باشلادم . وبومعاونت ترسیمیه « قلم » ك اولومنه قدر دوام ایتدی . بو اولومده بنمده خیلی دخلم اولدیغنی سویلدیلر سه‌ده دیدی قودیلره قولاق آصمامامی . ارتق استانبولده مزاح غزته‌لرینك رواج بولمادیغنی کوره‌رك دیکر بر ارقداشمله برابر بلچیقاده بر قاریقاتور غزته‌سی نشر ایتمکه باشلادق بو غزته بویوك بر موفقیت قزاندی . فقط تحصیلمی اکمال ایتدکدن صوکره ارتق او غزته قپاندی .

لابارب - غزته‌نك اسمیدی - برسنه « ژامبلو » شهرینی التاوست ایتدکدن باشقه « بلچیقا » طلبه عالمنده‌ده خیلی موقع قازاندی .

اوزمان یکرمی بش سانتیمه صاتیلان « لابارب » ك اسکی نسخه‌لری بوکون اون فرانقه کوچ بولونیور ! تحف دکلمی !

او تاریخده بلچقاده « غان » شهرنده بین‌الملل بر طابه سرکیسی قاپولرینی آچمشدی . بوسرکی‌یه بن‌ده رسم کوندردم و برنجی قاریقاتور مدالیه‌سی الدم .

تورکیه‌یه عودتمده منتظماً ژون‌تورکه رسم یاپمغه باشلادم . سفیرلردن برینك پك خوشنه کیتمش اولدیغی اکلاشیلان بر قاریقاتورم اوزرینه روس سفارتنك طلبی ایله ژون‌تورك برمدت تعطیل ایدلدی . یاپدیغم قاریقاتورلر یوزندن برکون حبسه کیره‌بیله جکمی‌ده دوشونه‌رك مطبوعات قانونی ازبرلمکه باشلادم ! بوتتبعم بنی شو دوشونجه‌یه ایصال ایتدی بر قاریقاتوریست ایچون ، اولا مطبوعات قانونی ایچه اوقومق صوکره‌ده حکمدارلردن ، سفیرلردن ، دینلر و دیندارلردن ، ناظرلردن ، قادینلردن ، فرقه‌لردن ، کنجلر واختیارلردن ، خلاصه قاریقاتورایچون زمین اوله‌جق هیچ بر شیدن بحث ایتمه‌مك لازم کله‌جك !

بوتون بوسویلدکارمدن صوکره یاپدیغم قاریقاتورلری تحف بولیورسه‌کز حیرت ایتمه‌یکز !

سداد نوری

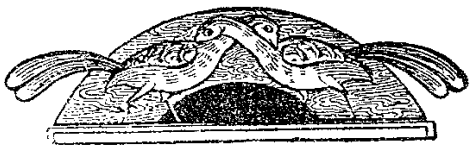

قاریقاتور

استانبول سوقاقلرنده

غلطه ا کلنجه‌لرندن

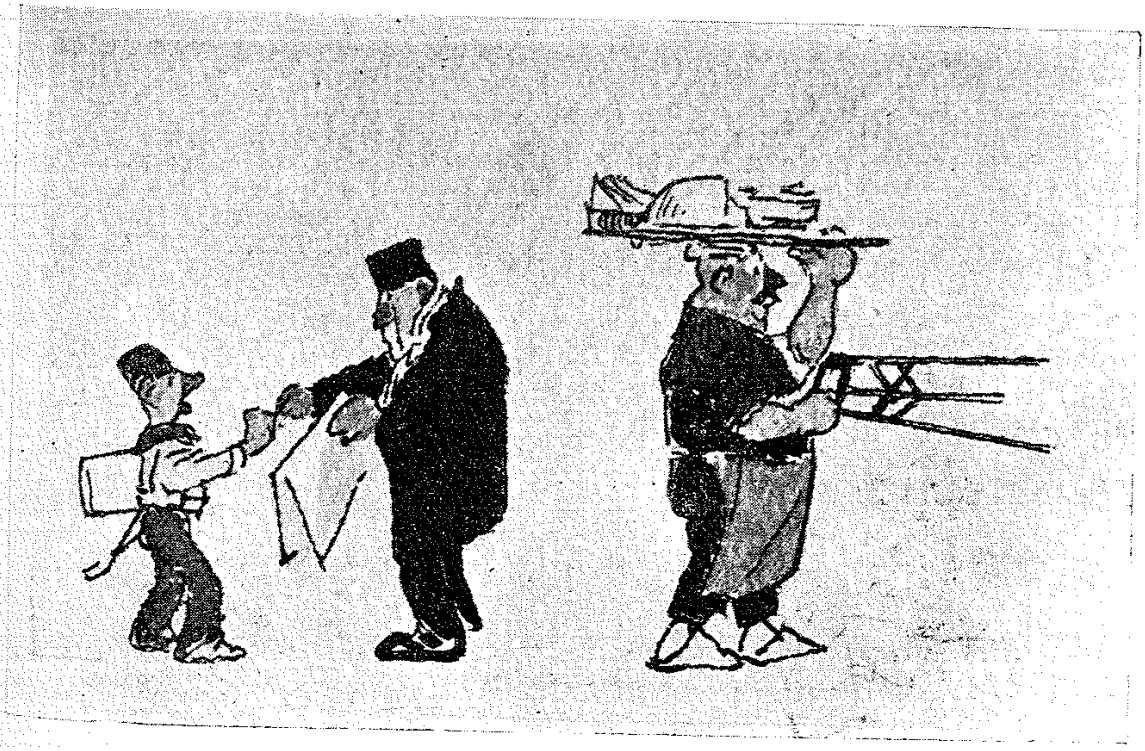

آل اوغل متالکی ، بوقدر یالانه ینه بهالی !

استانبول سوقاقلرنده

برلینده (ویلهلمشتراسه) دن ... بیت پازارینه!

چنکانه‌ده صفا چوق چوق اما .. ماشالری اسقاره‌لری صاتارسه !

جادی قاری . ایشی کوجی کنجلرك په‌چه‌سی کنجلرك چارشافی !..

دارالنفونه کیدر ایکن

شیق بك

قوهٔ اجرائیه!

ژاندارمه پولیس راهب مختار امام بکجی

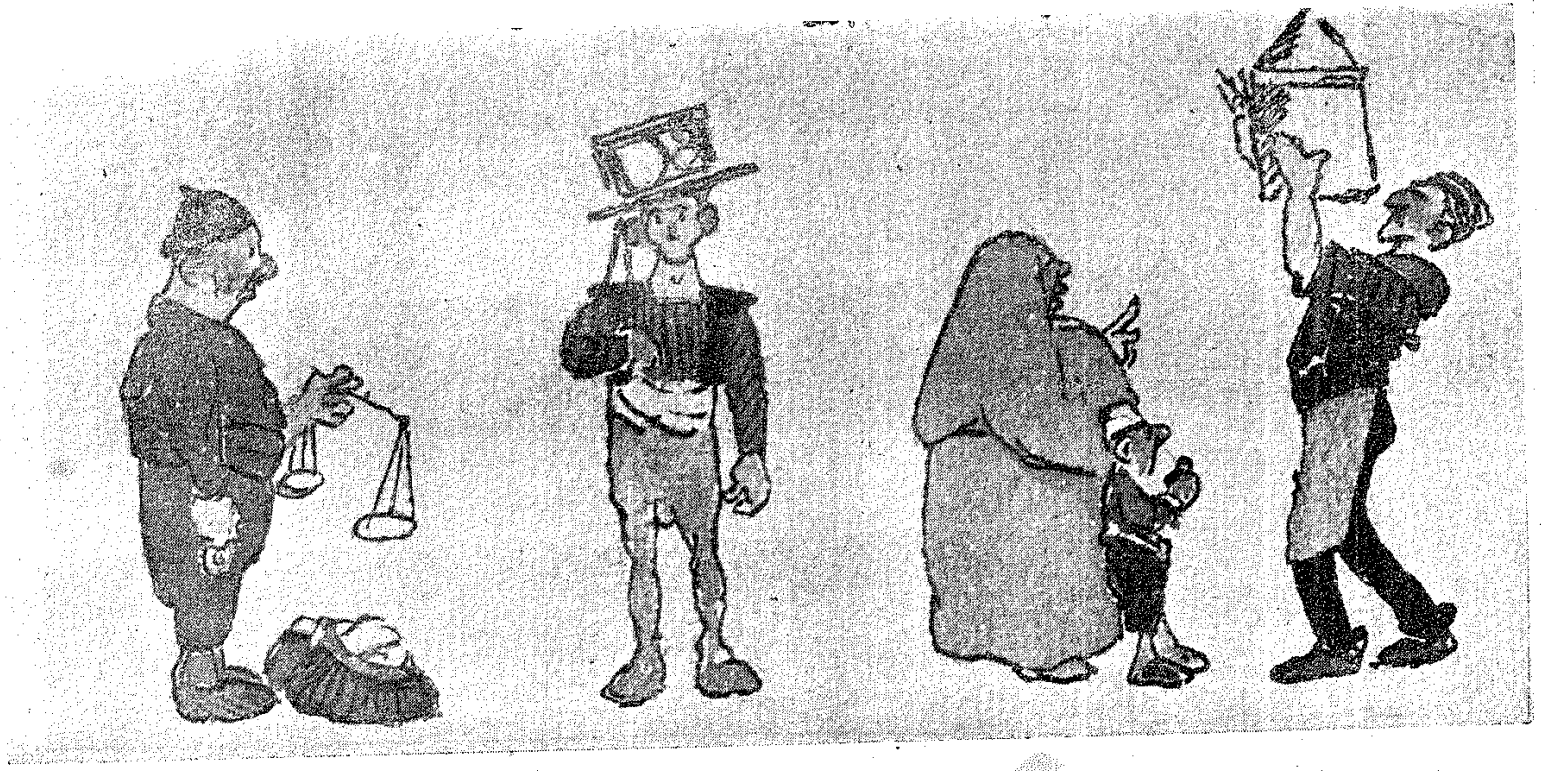

— اوقه‌سی قاچه !
— یوزغروش خانم
— اون پاره‌لق ویر
باقه‌یم !

شمدیلك حلواجی، فقط یارین
اوبرکون آرناوودلق قرالی
نامزدی اولمیه جغنی کیم تأمین
ایدر ؟

— کومش یرینه قورشوز آلیر. ..

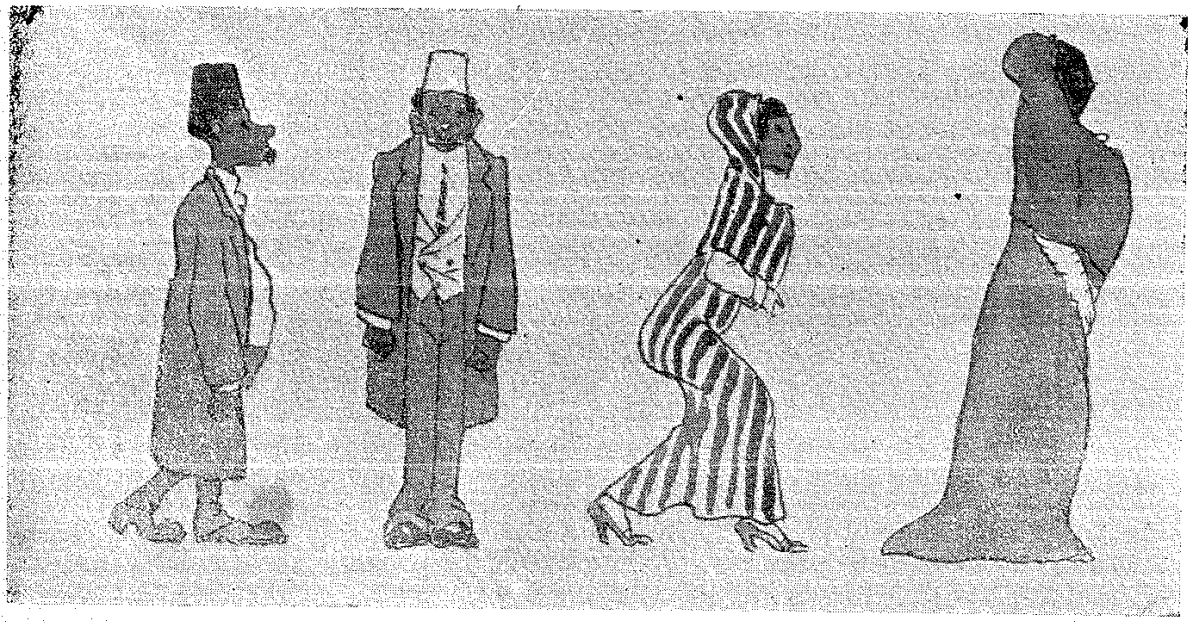

کبار عالمی !

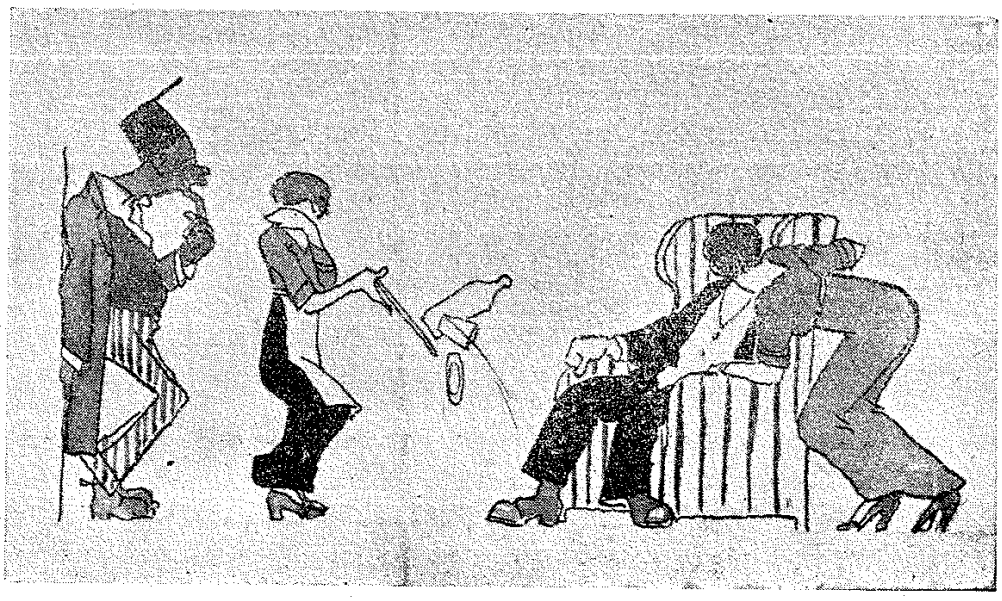

— آیول ، قیزم ، تپسی‌یی ده‌ویره‌جکنه کوزینی یومسه‌ك یتشمزمیدی !
— یا قولاقلرمی نه یاپه‌یم ؟

هندی کبی قبارمه‌نك معناسی وارمی؟

کوبك داغیدیلان کون ارکن قالقمدق ایسه قباحت می ؟

غلطه‌ده

لا کردا ... لا کردا ... بوباشقه لا کردا

یکی اصول تکلیف !

تخم فساد

حروف سجا صره‌سیله مطبوعامز

اجتهاد

حریت فکریه‌یه خادم ، هفته‌لق ، اجتماعی ، ادبی مجموعه

مقالات اساسیه‌سی :
مصاحبهٔ اجتهاد
صحیفهٔ تنقید
شرق شاعرلری و شعرلری
هفته نامه

صاحبی : عبدالله جودت بك

دائمی محررلری :
رضا توفیق
علی کامی
عبدالله جودت
سرور بدیع

سلیمان نظیف بك

عبدالحق حامد بك

رضا توفیق بك

ساطع بك

مدیری : الهامی صفا بك

علی کامی بك

ادمان

ادمانجیلقدن بحث ایدر هفته‌ده بر چیقار

تاریخ تأسیسی ۱۵ مایس ۱۳۲۹

ادمان مجموعه‌سی صاحب امتیازی
جمعی بك

ادمان مجموعه‌سی مدیر مسئولی
محمد سعدی بك

رسملی ادمان مجموعه‌سی

مملکتمزك حیات اجتماعیسنده کورولان اثر ترقی سپور عالمنده‌ده شایان ممنونیت بر درجه‌ده یوکسلمشدر . «ادمان» بو یکی سپور حیاتنك ، اونکله برابر یوروین حقیقی بر شاهدی اولمق اوزره تقدیم ایدیله‌بیلیر .. فرانسه‌نك «وی اوغرانده‌ری» نه‌ایسه تورکیانك‌ده شمدیلك «ادمان»ی اودر. بو ایکی مجموعه‌نك اراسنده‌کی فرقی بویوك کوره‌نلردن، سپورجیلردن مملکت چالشمق ، چالشمق ایستر ...

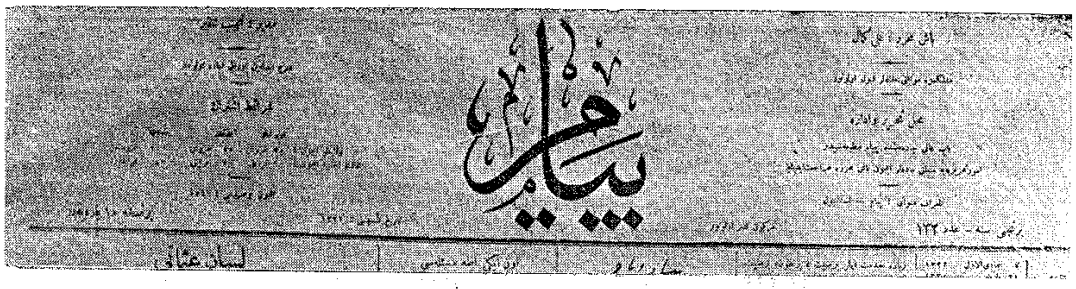

مدیر : نجیب شفیر بك

سرمحرر: علی کمال بك

یحیی کمال بك

هیئت تحریریه مدیری: یعقوب قدری بك

محمد رؤف بك

کنعان بك

سعاد خیری بك

نجدت سکوتی بك

نومرو ۱۱۶ - ۹۱۵ تشرین ثانی ۱۰ پاره

تصفیر افکار

مستقل الافکار عثمانی غزتهسی

نمره ۱۰ پاره جمعه سی

شرائط اشتراک

اسلامبول و ولایات ایچون سنلکی ۱۰۰ آلتی آیلغی ۵۰ اوچ آیلغی ۳۰ بر آیلغی ۱۰ قروش

خارجه اجنبی ایچون ۲۷۰ ۱۳۵ ۶۰ ۲۰ قروش فرانسه

اعلانات اداره مأموره قرارلاشدیریلور

صاحب امتیاز و مدیر مسئولی : ابوالضیا

تحریر اداره سی سرکاتبده دائره خصوصی

تلغراف آدرسی : قسطنطنیه — تصفیر افکار

تلفون نومرسی : ۹ — ۱۰

قسطنطنیه ۲۶ ذی الحجه ۱۳۳۱

چهارشنبه ۶ تشرین ثانی ۱۳۲۹

۱۹ تشرین ثانی ۱۹۱۳

صباح	فجر	شمس	ظهر	عصر	مغرب	عشاء	طلوع
رمضان	۳۰	۵۱	۱۲	۵	۱۹	۵	۵
قروش	۳۰	۳	۱۱	۵	۱۲	۲۳	۵

هیئت تحریریه مدیری : یونس نادی بك

مدیر سیاسی : ابوالضیا زاده ولید بك

احمد راسم بك

امین لامع بك

عثمان کمال بك

محمد اکاه بك

حسنی شرمی بك

تصفير افكار

آكاه صبرى بك

بهجت افندى

آكاه فصيح بك

احسان حيدر بك

احسان بك

وارطان افندى

اداره‌خانه‌سی: بورغثمانیه جاده‌سی
٤٠ نومرولو « تورك سوزی »
توزیع مرکزی: باب‌عالی جاده‌سنده
٧٧ نومرولو « تورك یوردی »
کتابخانه‌سی

تورك سوزی

«خلقه دوغرو کیتمك، خلق ایچون چالیشمق»

بیللغی ١٢ غروش
اجنبی مملکتلر ایچون :
بیللغی ٥ فرانق

کاظم نامی بك

عمر سیف‌الدین بك

مدیر: جلال ساهر بك

هفته‌لق رساله‌لرك أك اوجوزیدر .

نسخه‌سی اون پاره‌یه‌در . ادبیات و اقتصادیاتدن بحث ایدر . خلق ایچون چالیشیر .
تورکیه ایچون بیللغی (١٢) غروشدر .

مراجعت : « تورك یوردی » مجموعه‌سی اداره‌سیدر .

اداره‌خانه‌سی: نورعثمانیه‌جاده‌سی
٤٠ نومرولو « تورك یوردی »

توزیع مرکزی: باب‌عالی‌جاده‌سنده
٧٧ نومرولو «تورك یوردی»
کتابخانه‌سی

تورك یوردی

تورکلرك فائده‌سنه چالیشیر اون‌بش کونده‌بر چیقار

ممالك عثمانیه ایچون :
بیللغی ٣٠ غروش
یارم‌بیللغی ١٦ «
اجنبی مملکتلر ایچون :
بیللغی ٩ فرانق
یارم‌بیللغی ٥ «

احمت حکمت بك

محمد امین بك

اسماعیل بك غاسپرینسکی

ضیا بك (کوك آلپ)

بروسه‌لی محمد طاهر بك

احمد بك آغایف

٢٥ تشرین اول ١٣٤٠ تاریخنده
وقف ایتمشدر

معمار کمال‌الدین بك

مدیر : آق چوره اوغلی یوسف بك

کوپریلی‌زاده محمد فؤاد بك

6me Année N° 78 — Le N° 10 Paras — Jeudi 19 Mars 1914

Prix de l'abonnement

	Un an	6 m.	3 m.
Constantinople Liq.	1	0.50	0.25
Pays du ressort	1.25	0.65	0.35
Etranger Fr.	40	25	—

Les prix ci-dessus sont donnés sans aucune réduction d'abonnement sous bande expédiée du dehors.

LE JEUNE-TURC

JOURNAL OTTOMAN QUOTIDIEN

Annonces et réclames

1re page	15 Piastres la ligne
2me »	7 » » »
3me »	5 » » »
4me »	3 » » »

Nous prions instamment nos amis qui nous envoient des communications à insérer, d'écrire sur un seul côté de la page et surtout de ne pas écrire au crayon.

MART 6 1330 — Nd. Pérs. 1403 — Constantinople—Péra, Place du Taxim, N° 8 — Adresse Télégraphique : JEUNE — REBI-UL-AKHIR 21 1332 de l'Hégire

BULLETIN POLITIQUE — Quelques règles d'après les principes du droit international — Notes et remarques — Après le drame — Le rôle de la flotte anglaise

مدير: سامى اوخبرغ افندى

احمد آغايف بك

بساريا افندى

زاوەن افندى

موسيو فنيه

اسرائيل افندى

رافى افندى

زاره افندى

مصطفى بك

مدیر: مهران افندی

سرمحرر سیاسی: دیران کلکیان افندی

سرمحرر: محمود صادق بك

هیئت تحریریه مدیری: حسن بدرالدین بك

مدیرمسئول: الکسان افندی

قارنیك سینانیان افندی

صباح

ناظم بك

انيس تحسين بك

فيض الله بك

نجم الدين بك

فريد افندى

ارکان و معاونین تحریریه‌سی

اسماعیل مشتاق بك

مدحت شکری بك

محی‌الدین بك

عارف جمیل بك

حقی طارق بك

عاصم بك

یوسف ضیا بك

فالح رفقی بك

جمیل حقی بك

سرور جمال بك

محمد اسعد بك

فاضل احمد بك

على اكرم بك

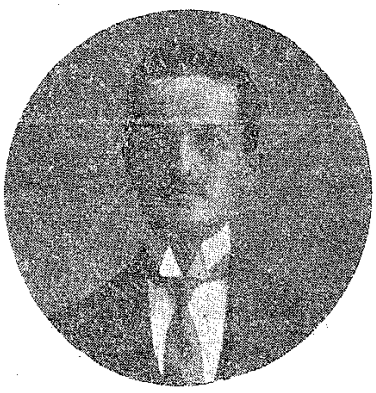

وفيق خيرى بك

محمد على بك

احمد شريف بك

هلالى بك

صبرى بك

نشان طوروسيان افندى

نجم الدين ساهر بك

نوسال ملی

ایام	مارت	ربیع الاول	مارت افرنجی	ملاحظات
جمعه‌ایرتسی	١	١٧	١٤	رأس سنهٔ مالیه ١٣٣٠
پازار	٢	١٨	١٥	
پازارایرتسی	٣	١٩	١٦	تورك اوردوسنك ویانه اوکنده کچید رسمی ٩٢٩
صالی	٤	٢٠	١٧	
چهارشنبه	٥	٢١	١٨	
پچشنبه	٦	٢٢	١٩	
جمعه	٧	٢٣	٢٠	
جمعه ایرتسی	٨	٢٤	٢١	
پازار	٩	٢٥	٢٢	
پازارایرتسی	١٠	٢٦	٢٣	
صالی	١١	٢٧	٢٤	ایکنجی سلطان مرادك قوصوه بویوك مظفریتی
چهارشنبه	١٢	٢٨	٢٥	
پچشنبه	١٣	٢٩	٢٦	
جمعه	١٤	٣٠	٢٧	
جمعه ایرتسی	١٥	١	٢٨	جماذی الاول
پازار	١٦	٢	٢٩	
پازارایرتسی	١٧	٣	٣٠	
صالی	١٨	٤	٣١	
چهارشنبه	١٩	٥	١	نیسان افرنجی
پچشنبه	٢٠	٦	٢	
جمعه	٢١	٧	٣	
جمعه ایرتسی	٢٢	٨	٤	
پازار	٢٣	٩	٥	
پازارایرتسی	٢٤	١٠	٦	
صالی	٢٥	١١	٧	
چهارشنبه	٢٦	١٢	٨	
پچشنبه	٢٧	١٣	٩	
جمعه	٢٨	١٤	١٠	
جمعه ایرتسی	٢٩	١٥	١١	
پازار	٣٠	١٦	١٢	
پازارایرتسی	٣١	١٧	١٣	

ایام	نیسان	جماذی الاول	نیسان افرنجی	ملاحظات
صالی	١	١٨	١٤	
چهارشنبه	٢	١٩	١٥	
پچشنبه	٣	٢٠	١٦	
جمعه	٤	٢١	١٧	
جمعه‌ایرتسی	٥	٢٢	١٨	تورك - یونان محاربه‌سی ٣١٢
پازار	٦	٢٣	١٩	
پازارایرتسی	٧	٢٤	٢٠	
صالی	٨	٢٥	٢١	
چهارشنبه	٩	٢٦	٢٢	
پچشنبه	١٠	٢٧	٢٣	
جمعه	١١	٢٨	٢٤	بشنجی سلطان محمد وشاد خان حضرتلرینك جلوسی
جمعه‌ایرتسی	١٢	٢٩	٢٥	
پازار	١٣	٣٠	٢٦	
پازارایرتسی	١٤	١	٢٧	١٢٩٣ تورك - موسقوف محاربه‌سی. جماذی الاخر
صالی	١٥	٢	٢٨	
چهارشنبه	١٦	٣	٢٩	
پچشنبه	١٧	٤	٣٠	
جمعه	١٨	٥	١	مایس افرنجی
جمعه‌ایرتسی	١٩	٦	٢	
پازار	٢٠	٧	٣	
پازارایرتسی	٢١	٨	٤	
صالی	٢٢	٩	٥	
چهارشنبه	٢٣	١٠	٦	روز خضر
پچشنبه	٢٤	١١	٧	
جمعه	٢٥	١٢	٨	
جمعه‌ایرتسی	٢٦	١٣	٩	
پازار	٢٧	١٤	١٠	
پازارایرتسی	٢٨	١٥	١١	
صالی	٢٩	١٦	١٢	
چهارشنبه	٣٠	١٧	١٣	

نوسال ملی

ایام	مایس	جمادی الاخر	مایس افرنجی	ملاحظات	ایام	حزیران	رجب	حزیران افرنجی	ملاحظات
پنجشنبه	١	١٨	١٤		پازار	١	٢٠	١٤	
جمعه	٢	١٩	١٥		پازارایرتسی	٢	٢١	١٥	
جمعه‌ایرتسی	٣	٢٠	١٦		صالی	٣	٢٢	١٦	
پازار	٤	٢١	١٧		چهارشنبه	٤	٢٣	١٧	
پازارایرتسی	٥	٢٢	١٨		پنجشنبه	٥	٢٤	١٨	
صالی	٦	٢٣	١٩	دمیرلنك خانك ازمیره کیرمسی ٨٠٥	جمعه	٦	٢٥	١٩	
چهارشنبه	٧	٢٤	٢٠		جمعه‌ایرتسی	٧	٢٦	٢٠	لیلهٔ معراج
پنجشنبه	٨	٢٥	٢١		پازار	٨	٢٧	٢١	تحویل شمس
جمعه	٩	٢٦	٢٢		پازارایرتسی	٩	٢٨	٢٢	
جمعه‌ایرتسی	١٠	٢٧	٢٣		صالی	١٠	٢٩	٢٣	
پازار	١١	٢٨	٢٤		چهارشنبه	١١	٣٠	٢٤	
پازارایرتسی	١٢	٢٩	٢٥		پنجشنبه	١٢	١	٢٥	شعبان
صالی	١٣	١	٢٦	رجب	جمعه	١٣	٢	٢٦	
چهارشنبه	١٤	٢	٢٧		جمعه‌ایرتسی	١٤	٣	٢٧	
پنجشنبه	١٥	٣	٢٨		پازار	١٥	٤	٢٨	
جمعه	١٦	٤	٢٩	فاتح سلطان محمدك استانبوله کیرمسی ٨٥٧ لیلهٔ رغائب	پازارایرتسی	١٦	٥	٢٩	
جمعه‌ایرتسی	١٧	٥	٣٠		صالی	١٧	٦	٣٠	
پازار	١٨	٦	٣١	آیاصوفیه‌ده مسلمانلر ایلك جمعه نمازی	چهارشنبه	١٨	٧	١	تموز افرنجی
پازارایرتسی	١٩	٧	١	حزیران افرنجی	پنجشنبه	١٩	٨	٢	
صالی	٢٠	٨	٢	جنکیز خانك ٨٠٠٠٠٠ لك اردوسیله آورد پایی قاپلامسی	جمعه	٢٠	٩	٣	
چهارشنبه	٢١	٩	٣		جمعه‌ایرتسی	٢١	١٠	٤	
پنجشنبه	٢٢	١٠	٤		پازار	٢٢	١١	٥	
جمعه	٢٣	١١	٥		پازارایرتسی	٢٣	١٢	٦	
جمعه‌ایرتسی	٢٤	١٢	٦		صالی	٢٤	١٣	٧	
پازار	٢٥	١٣	٧		چهارشنبه	٢٥	١٤	٨	
پازارایرتسی	٢٦	١٤	٨		پنجشنبه	٢٦	١٥	٩	لیلهٔ برات
صالی	٢٧	١٥	٩		جمعه	٢٧	١٦	١٠	
چهارشنبه	٢٨	١٦	١٠		جمعه‌ایرتسی	٢٧	١٧	١١	
پنجشنبه	٢٩	١٧	١١		پازار	٢٩	١٨	١٢	
جمعه	٣٠	١٨	١٢		پازارایرتسی	٣٠	١٩	١٣	
جمعه‌ایرتسی	٣١	١٩	١٣						

نوسال ملی

ایام	حزیران	شعبان	حزیران افرنجی	ملاحظات
صالی	١	٢٠	١٤	
چهارشنبه	٢	٢١	١٥	
پنجشنبه	٣	٢٢	١٦	
جمعه	٤	٢٣	١٧	
جمعه‌ایرتسی	٥	٢٤	١٨	
پازار	٦	٢٥	١٩	
پازارایرتسی	٧	٢٦	٢٠	
صالی	٨	٢٧	٢١	
چهارشنبه	٩	٢٨	٢٢	
پنجشنبه	١٠	٢٩	٢٣	حریتك اعلانی ٣٢٤ عید ملی
جمعه	١١	١	٢٤	رمضان المبارك
جمعه‌ایرتسی	١٢	٢	٢٥	
پازار	١٣	٣	٢٦	
پازارایرتسی	١٤	٤	٢٧	
صالی	١٥	٥	٢٨	
چهارشنبه	١٦	٦	٢٩	
پنجشنبه	١٧	٧	٣٠	نظمات خیریه‌نك اعلانی ١٢٥٥
جمعه	١٨	٨	٣١	
جمعه‌ایرتسی	١٩	٩	١	اغستوس افرنجی
پازار	٢٠	١٠	٢	
پازارایرتسی	٢١	١١	٣	
صالی	٢٢	١٢	٤	
چهارشنبه	٢٣	١٣	٥	
پنجشنبه	٢٤	١٤	٦	
جمعه	٢٥	١٥	٧	زیارت خرقهٔ سعادت
جمعه‌ایرتسی	٢٦	١٦	٨	
پازار	٢٧	١٧	٩	
پازارایرتسی	٢٨	١٨	١٠	
صالی	٢٩	١٩	١١	جنکیزخانك وفاتی ٦٣٤
چهارشنبه	٣٠	٢٠	١٢	
پنجشنبه	٣١	٢١	١٣	

ایام	اغستوس	رمضان	اغستوس افرنجی	ملاحظات
جمعه	١	٢٢	١٤	
جمعه‌ایرتسی	٢	٢٣	١٥	
پازار	٣	٢٤	١٦	
پازارایرتسی	٤	٢٥	١٧	
صالی	٥	٢٦	١٨	
چهارشنبه	٦	٢٧	١٩	لیلهٔ قدر
پنجشنبه	٧	٢٨	٢٠	
جمعه	٨	٢٩	٢١	
جمعه‌ایرتسی	٩	٣٠	٢٢	
پازار	١٠	١	٢٣	شوال
پازارایرتسی	١١	٢	٢٤	
صالی	١٢	٣	٢٥	
چهارشنبه	١٣	٤	٢٦	
پنجشنبه	١٤	٥	٢٧	احمد کرای بکك ١٠٠٠٠٠ تاتارله عثمانلی اردوسنه یاردیمه
جمعه	١٥	٦	٢٨	کلیشی ١٠٨٤
جمعه‌ایرتسی	١٦	٧	٢٩	
پازار	١٧	٨	٣٠	
پازارایرتسی	١٨	٩	٣١	
صالی	١٩	١٠	١	ایلول افرنجی
چهارشنبه	٢٠	١١	٢	
پنجشنبه	٢١	١٢	٣	
جمعه	٢٢	١٣	٤	
جمعه‌ایرتسی	٢٣	١٤	٥	
پازار	٢٤	١٥	٦	
پازارایرتسی	٢٥	١٦	٧	
صالی	٢٦	١٧	٨	
چهارشنبه	٢٧	١٨	٩	
پنجشنبه	٢٨	١٩	١٠	
جمعه	٢٩	٢٠	١١	
جمعه‌ایرتسی	٣٠	٢١	١٢	
پازار	٣١	٢٢	١٣	

ایام	ایلول	تشرین اول	تشرین اول افرنجی	ملاحظات
پازارایرتسی	۱	۲۳	۱۴	
صالی	۲	۲۴	۱۵	
چهارشنبه	۳	۲۵	۱۶	
پنجشنبه	۴	۲۶	۱۷	
جمعه	۵	۲۷	۱۸	
جمعه‌ایرتسی	۶	۲۸	۱۹	
پازار	۷	۲۹	۲۰	
پازارایرتسی	۸	۱	۲۱	ذی‌القعده رأس سنهٔ هجریهٔ شمسیه
صالی	۹	۲	۲۲	
چهارشنبه	۱۰	۳	۲۳	
پنجشنبه	۱۱	۴	۲۴	
جمعه	۱۲	۵	۲۵	
جمعه‌ایرتسی	۱۳	۶	۲۶	
پازار	۱۴	۷	۲۷	
پازارایرتسی	۱۵	۸	۲۸	
صالی	۱۶	۹	۲۹	ایتالیانك طرابلس غربه بردنبره صالدیرمسی ۳۲۷
چهارشنبه	۱۷	۱۰	۳۰	
پنجشنبه	۱۸	۱۱	۱	تشرین اول افرنجی
جمعه	۱۹	۱۲	۲	
جمعه‌ایرتسی	۲۰	۱۳	۳	
پازار	۲۱	۱۴	۴	
پازارایرتسی	۲۲	۱۵	۵	
صالی	۲۳	۱۶	۶	
چهارشنبه	۲۴	۱۷	۷	
پنجشنبه	۲۵	۱۸	۸	
جمعه	۲۶	۱۹	۹	
جمعه‌ایرتسی	۲۷	۲۰	۱۰	
پازار	۲۸	۲۱	۱۱	
پازارایرتسی	۱۹	۲۲	۱۲	
صالی	۳۰	۲۳	۱۳	

ایام	تشرین اول	ذی القعده	تشرین اول افرنجی	ملاحظات
چهارشنبه	۱	۲۴	۱۴	
پنجشنبه	۲	۲۵	۱۵	
جمعه	۳	۲۶	۱۶	
جمعه‌ایرتسی	۴	۲۷	۱۷	
پازار	۵	۲۸	۱۸	
پازارایرتسی	۶	۲۹	۱۹	
صالی	۷	۱	۲۰	ذی‌الحجه
چهارشنبه	۸	۲	۲۱	
پنجشنبه	۹	۳	۲۲	
جمعه	۱۰	۴	۲۳	
جمعه‌ایرتسی	۱۱	۵	۲۴	
پازار	۱۲	۶	۲۵	
پازارایرتسی	۱۳	۷	۶۲	
صالی	۱۴	۸	۲۷	
چهارشنبه	۱۰	۹	۲۸	
پنجشنبه	۱۶	۱۰	۲۹	
جمعه	۱۷	۱۱	۳۰	
جمعه‌ایرتسی	۱۸	۱۲	۳۱	
پازار	۱۹	۱۳	۱	تشرین ثانی افرنجی
پازارایرتسی	۲۰	۱۴	۲	
صالی	۲۱	۱۵	۳	
چهارشنبه	۲۲	۱۶	۴	
پنجشنبه	۲۳	۱۷	۵	
جمعه	۲۴	۱۸	۶	
جمعه‌ایرتسی	۲۵	۱۹	۷	
پازار	۲۶	۲۰	۸	روز قاسم
پازارایرتسی	۲۷	۲۱	۹	ده‌وشییرمه‌اصولیله‌یکیچره‌یلکك قالدیرلمسی ۱۲۴۱
صالی	۲۸	۲۲	۱۰	
چهارشنبه	۲۹	۲۳	۱۱	
پنجشنبه	۳۰	۲۴	۱۲	برنجی عثمان غازینك جدی سلیمان شاهك وفاتی ۶۰۱ ه
جمعه	۳۱	۲۵	۱۳	

نوسال ملی

ایام	تشرین ثانی	ذی الحجه	تشرین ثانی افرنجی	ملاحظات
جمعه ایرتسی	١	٢٦	١٤	
پازار	٢	٢٧	١٥	
پازارایرتسی	٣	٢٨	١٦	
صالی	٤	٢٩	١٧	
چهارشنبه	٥	٣٠	١٨	
پچشنبه	٦	١	١٩	رأس سنهٔ هجریهٔ قمریه ١٣٣٣ محرم
جمعه	٧	٢	٢٠	
جمعه ایرتسی	٨	٣	٢١	
پازار	٩	٤	٢٢	
پازارایرتسی	١٠	٥	٢٣	
صالی	١١	٦	٢٤	
چهارشنبه	١٢	٧	٢٥	
پچشنبه	١٣	٨	٢٦	
جمعه	١٤	٩	٢٧	
جمعه ایرتسی	١٥	١٠	٢٨	یوم عاشورا
پازار	١٦	١١	٢٩	
پازارایرتسی	١٧	١٢	٣٠	
صالی	١٨	١٣	١	کانون اول افرنجی
چهارشنبه	١٩	١٤	٢	
پچشنبه	٢٠	١٥	٣	
جمعه	٢١	١٦	٤	
جمعه ایرتسی	٢٢	١٧	٥	
پازار	٢٣	١٨	٦	
پازارایرتسی	٢٤	١٩	٧	
صالی	٢٥	٢٠	٨	
چهارشنبه	٢٦	٢١	٩	
پچشنبه	٢٧	٢٢	١٠	
جمعه	٢٨	٢٣	١١	
جمعه ایرتسی	٢٩	٢٤	١٢	
پازار	٣٠	٢٥	١٣	علمدار مصطفی پاشانك اردوسیله استانبوله کلمسی ه ١٣٣٣

ایام	کانون اول	محرم	کانون اول افرنجی	ملاحظات
پازارایرتسی	١	٢٦	١٤	
صالی	٢	٢٧	١٥	
چهارشنبه	٣	٢٨	١٦	
پچشنبه	٤	٢٩	١٧	
جمعه	٥	١	١٨	صفر. قبریسده کی تورکلری قورتارمق ایچون دونمانك قبریسی فتحی
جمعه ایرتسی	٦	٢	١٩	
پازار	٧	٣	٢٠	
پازارایرتسی	٨	٤	٢١	
صالی	٩	٥	٢٢	
چهارشنبه	١٠	٦	٢٣	اسوچ قرالنك تورك حکمدارینه التجاسی ١١٢٢
پچشنبه	١١	٧	٢٤	
جمعه	١٢	٨	٢٥	
جمعه ایرتسی	١٣	٩	٢٦	
پازار	١٤	١٠	٢٧	
پازارایرتسی	١٥	١١	٢٨	عثمانلی حکومتنك استقلال ابتدیکی کون قانونی سلطان سلیمانك تحته جلوسی ٩٢٦
صالی	١٦	١٢	٢٩	
چهارشنبه	١٧	١٣	٣٠	
پچشنبه	١٨	١٤	٣١	
جمعه	١٩	١٥	١	کانون ثانی افرنجی رأس سنهٔ میلادیه ١٩١٥
جمعه ایرتسی	٢٠	١٦	٢	
پازار	٢١	١٧	٣	
پازارایرتسی	٢٢	١٨	٤	
صالی	٢٣	١٩	٥	بویوك امام ثابت اغلی نعمانك وفاتی
چهارشنبه	٢٤	٢٠	٦	
پچشنبه	٢٥	٢١	٧	
جمعه	٢٦	٢٢	٨	
جمعه ایرتسی	٢٧	٢٣	٩	
پازار	٢٨	٢٤	١٠	
پازارایرتسی	٢٩	٢٥	١١	
صالی	٣٠	٢٦	١٢	
چهارشنبه	٣١	٢٧	١٣	

نوسال ملی

ایام	کانون ثانی	صفر	کانون ثانی افرنجی	ملاحظات
پنجشنبه	١	٢٨	١٤	
جمعه	٢	٢٩	١٥	
جمعه‌ایرتسی	٣	٣٠	١٦	
پازار	٤	١	١٧	ربیع‌الاول
پازارایرتسی	٥	٢	١٨	
صالی	٦	٣	١٩	
چهارشنبه	٧	٤	٢٠	فاتح سلطان محمدك تخته
پنجشنبه	٨	٥	٢١	جلوسی ٨٤٧
جمعه	٩	٦	٢٢	
جمعه‌ایرتسی	١٠	٧	٢٣	
پازار	١١	٨	٢٤	
پازارایرتسی	١٢	٩	٢٥	
صالی	١٣	١٠	٢٦	
چهارشنبه	١٤	١١	٢٧	لیلهٔ مولدالنبی
پنجشنبه	١٥	١٢	٢٨	
جمعه	١٦	١٣	٢٩	
جمعه‌ایرتسی	١٧	١٤	٣٠	یاوز سلطان سلیمك قاهره‌یه
پازار	١٨	١٥	٣١	کیرمسی و خلافتك ترك
پازارایرتسی	١٩	١٦	١	پادشاهلرینه ورلمسی ٩٢٣
صالی	٢٠	١٧	٢	شباط افرنجی
چهارشنبه	٢١	١٨	٣	
پنجشنبه	٢٢	١٩	٤	
جمعه	٢٣	٢٠	٥	
جمعه‌ایرتسی	٢٤	٢١	٦	
پازار	٢٥	٢٢	٧	
پازارایرتسی	٢٦	٢٣	٨	
صالی	٢٧	٢٤	٩	
چهارشنبه	٢٨	٢٥	١٠	
پنجشنبه	٢٩	٢٦	١١	
جمعه	٣٠	٢٧	١٢	
جمعه‌ایرتسی	٣١	٢٨	١٣	

ایام	مسالی	ربیع الاول	مسالی افرنجی	ملاحظات
پازار	١	٢٩	١٤	
پازارایرتسی	٢	١	١٥	ربیع‌الآخر
صالی	٣	٢	١٦	شهزاده سلطان سلیمانك صال
چهارشنبه	٤	٣	١٧	ایله روم ایلی‌یه کچدیکی
پنجشنبه	٥	٤	١٨	دمیرلنك خانك وفاتی ١٠٨ ه
جمعه	٦	٥	١٩	
جمعه‌ایرتسی	٧	٦	٢٠	
پازار	٨	٧	٢١	فاتح سلطان محمدك وفاتی ٨٨٦ ه
پازارایرتسی	٩	٨	٢٢	
صالی	١٠	٩	٢٣	
چهارشنبه	١١	١٠	٢٤	
پنجشنبه	١٢	١١	٢٥	
جمعه	١٣	١٢	٢٦	
جمعه‌ایرتسی	١٤	١٣	٢٧	
پازار	١٥	١٤	٢٨	
پازارایرتسی	١٦	١٥	١	فاتح طرفندن استانبول
صالی	١٧	١٦	٢	محاصره‌سنه باشلادیغنك
چهارشنبه	١٨	١٧	٣	ایلك کونی ٨٥٧ ه
پنجشنبه	١٩	١٨	٤	
جمعه	٢٠	١٩	٥	
جمعه‌ایرتسی	٢١	٢٠	٦	
پازار	٢٢	٢١	٧	
پازارایرتسی	٢٣	٢٢	٨	ساچوق حکومتنك
صالی	٢٤	٢٣	٩	تشکلی ٤٣٢ ه
چهارشنبه	٢٥	٢٤	١٠	
پنجشنبه	٢٦	٢٥	١١	
جمعه	٢٧	٢٦	١٢	
جمعه‌ایرتسی	٢٨	٢٧	١٣	

لازار و فرانصو و مخدومری

مرکز

استانبولده فنجانجیلر یوقوشنده نومرو ۳۱ - ۳۳ - ۳۵ - ۳۷

شعبه‌لر

بك اوغلنده جادهٔ کبیرده آناطولی پاساژنده نومرو ۲

غلطه‌ده یکی جامع سوقاغنده تونل قربنده نومرو ۱٤

استانبولده سلطان حمامنده نومرو ۳

تفریشات مخصوص قماشلر

خالی، مشمع، لینوله‌اوم، مصور کاغدلر، پرده‌لر قره‌ون، چین حصرلری الخ الخ الخ

اوجماشیرلری و تفرعاتی

صوفره بزلری ، پشکیرلر، چارشافلر ، یاصتیق یوزلری، خاولیلر، بانیومانطولری، باجاوره‌لر، ماداپولام - خاسه - نانسوق - لیتون

هر نوع تیاه مزنیاتی

جهاز قماشلرینه

مخصوص هر نوع سپارشلر آلنور .

غلطه‌ده کی شعبه‌مزده بو دفعه قادینلر ایچون غایت کوزل چماشورلر احضار ایدلمش اولدیغندن محترم مشتریلریمزك بالخاصه نظر دقتنی جلب ایده‌رز.

مایه‌وسکی قورشون قلملری

مشهور له فابریقه‌سنك، «س . مایه‌وسکی وشرکاسنك» قورشون قلملری ترکیایه ادخال اولندقلری زمان، کونشك طلوعنده یلدیزلرك سوندیکی کبی بتون قورشون قلملری سوندیلر... چونکه س . مایه‌وسکی

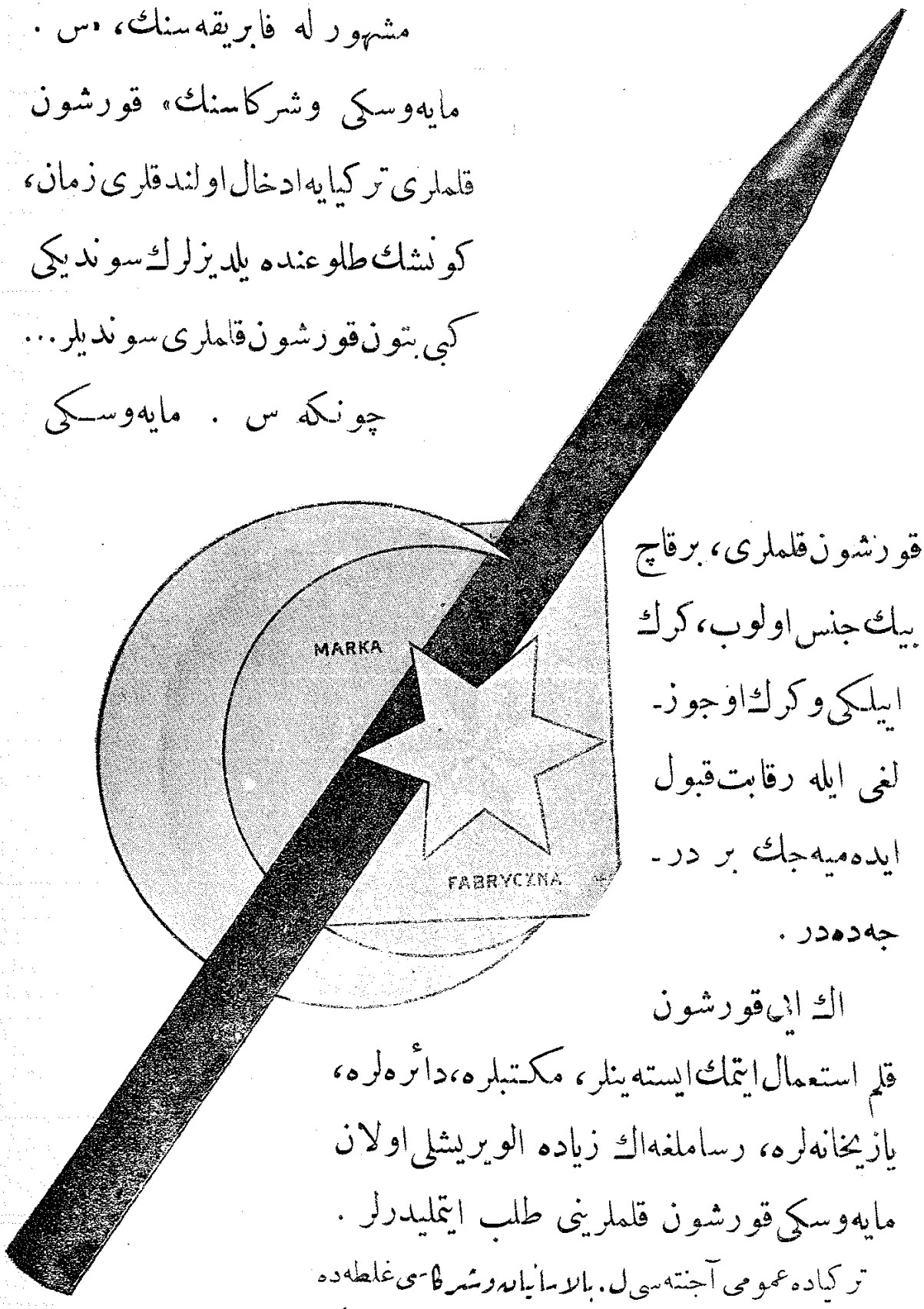

قورشون قلملری، برقاچ بیك جنس اولوب، کرك ایلکی وکرك اوجوز-لغی ایله رقابت قبول ایده‌میه‌جك بر در-جه‌ده‌در .

الك ایی قورشون قلم استعمال ایتمك ایسته‌ینلر، مکتبلره، دائره‌لره، یازیخانه‌لره، رساملغه‌الك زیاده الویریشلی اولان مایه‌وسکی قورشون قلملرینی طلب ایتملیدرلر .

ترکیاده عمومی آجنته‌سی ل. بالاسانیان وشرکاسی غلطه‌ده رومان خانده (۱۰) نومرو تلفون نومروسی (۱۲۱۸)

املاك صاحبلرينه مهم اعلان

عثمانلی تجارت بانقه‌سی درسعادتده املاکی اولانلره تسهیلات اولمق اوزره سلطان حامنده دلسززاده خانده کندی اداره‌سنده املاك اداره‌خانه‌سی تأسیس ایلمشدر .

١ — بانقه اداره‌سی کندیسنه تودیع ایدیله‌جك املاکی ایجار وبدل ایجاری تحصیل مستأجرلر احکام قونطراتویه رعایت ایتمدکلری حالده علیهلرینه اقامهٔ دعوی ومأذونیتی دائره‌سنده مأجوری تعمیر وسیغورطه ایتدیرر .

٢ — بانقه تحصیل ایلدیکی مبلغ ذمتنده قالدیغی مدتجه اصحاب املاکه یوزده درت نسبتنده کذشته ویرر ولزومی حالنده اصحاب املاکه عقارك برسنه‌لك حاصلات صافیه‌سی نسبتنده حساب جاری صورتیله سنوی یوزده طقوزفائضله آچقه اقراض وقره‌دی ایده بیلور .

٣ — استخدام ایدیله‌جك دعوی وکیلی وتحصیلدارلرك اجرت ومسئولیتلری بانقه‌یه عائددر .

٤ — شوصورتله اصحاب املاك عقارك موقعنه کوره یالکز بر قومیسیون ویره‌رك املاکنك اداره‌سی ایچون کندیسنه لزومی قدر دعوی وکیلی ، تحصیلدار محاسب وبرده بانقه تخصیص ایتمش اوله‌جقدر .

بالون مارقه‌لی

نپتون

عثمانلی خالص لیموناطه فابریقه‌سی

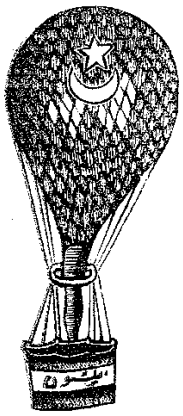

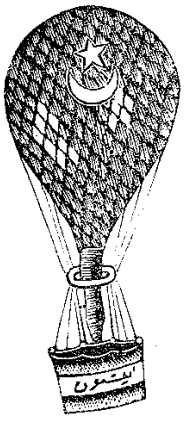

نپتون لیموناطه‌لری

میوه روحی

خالص شکر

تمیز صو

صاف هوا

دن یاپیلیور.

بولیموناطه‌لری الك مشکلپسند کیمسه‌لربیله بکنمش واونلرك یکانه مشروبایی اولمشدر .

«نپتون لیموناطه‌سی» هضمی تسهیل ایدن موادك الك برنجیسی‌در .

ترکیاده رقیب قبول ایتمز برنفاست فوق‌العاده‌یه مالکدر .

«نپتون لیموناطه‌سی» چوجقلره ، کنجلره ، اختیارلره ، قادینلره والحاصل هرکسه نافع‌در .

«نپتون لیموناطه‌سی» قادینلری وارککلری مشروبات کئولیه‌دن اوزهرلی مشروباتدن وقایه ایتمك ایچون عین زمانده الك ایی برواسطه‌در .

«نپتون لیموناطه‌سی» لیمون ، پورتقال ، آغاچ چیلکی، چیلك، کل، آرمود، وانیلیا ودها سائر میوه‌لردن استحصال ایدیلیور .

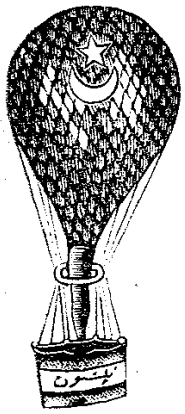

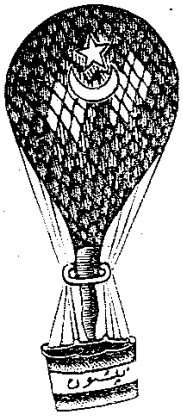

انکلیز ترتیبله سودا واتر شیشه‌لر وسیفونلر ایچنده حفظ اولنیور .

بالون مارقه‌لی « نپتون لیموناطه‌سنی » هریردن صوریکز وایسته‌یکز .

اداره‌خانه: سرکه‌جیده‌دلسززاده خاننده عثمانلی تجارت بانقه‌سی
فابریقه‌سی : شیشلیده کشیش سوقاغنده
« ٦ » نومروده تلفون نومروسی «٤٢»

الك بيوك كاغد مغازه‌سى

استانبول كاغد تجارتخانه‌سى لميتد

٤٢ باب عالى جاده‌سنده ، اقدام يوردى ، آلتنده ٤٢

استانبولده وبالعموم ولايات والويهٔ عثمانيه‌ده منتشر يومى غزته وهرنوع كتابلره وهفته‌لك غزته‌لره مخصوص كاغدمذكور تجارتخانه‌دن تدارك ايديلديكى كبى بالعموم دوائر رسميه وعسكريه‌يه متعلق مختلف الجنس اوراق مطبوعه ودفاتره مخصوص كاغد فروخت ايدلكده‌در .

طشره‌دن وقوعبولاجق سپارشاته درحال نمونه كوندريلور كاغد فيأتلرى رقابت قبول ايتمز درجه‌ده اولوب مذكور تجارتخانه ايله بردفعه وقوعبولاجق معامله جديت وامنيتله برفكر ايدينمكه كافى اولديغنى تأمين ايدرز .

پارس طب‌فاكولته‌سندن مأذون

دوقتور قاع

امراض داخليه وجلديه متخصصى
وارشوا خسته‌خانه‌سى سابق
داخلى طبيبى (Interne)
و«اور آخايم» خسته‌خانه‌سى
سابق سرطبيبى
بك اوغلنده زنبل سوقاغنده
نومرو (٢٣)
اپارتمان نومرو (٦)
«عثمانيشر لوئيد» غزته‌سى
اوستنده .

ئتوال رومن

ETOILE ROUMAINE

SOCIETE ANONYME POUR L'INDUSTRIE DU PETROLE A BUCAREST

بكرشده پترول آنونيم شركتنك استانبول آجنته‌سنده آتيده‌كى مواد بولنور .

لامبه وغاز اوجاغى ايچون پترول .

پترول ايله‌ايشله‌ين موتورلر ايچون تصفيه ايدلمش پترول .

« ديزه‌ل» وسائر موتورلر ايچون تصفيه ايدلمه‌مش پترول .

اوتوموبيل ، موتور وتنويرات ايچون بنزين .

فورين ، صوبا وسائر وسائط تسخينيه ايچون پترول ترسباتى .

ماكنه‌ياغى،پارافين ، وايت اسپريت (تره‌بنتين)

اداره خانه غلطه مركز ريختم خان

دوقتور فندقليان

پاريس طب‌فاكولته‌سندن مأذون

سنه‌لرجه پاريس خسته خانه‌لرنده چاليشه‌رق كست ممارسه ايتمشدر . بيوكلرك و اطفالك هرنوع امراض داخليه‌لرينى تداوى ايدر .

هركون ساعت ايكيدن آلتى‌يه قدر شيشلى‌ده ، بيوكدره جاده‌سنده (٢٥٥) نوولى خانه‌سنده خستكانى قبول ايدر .

قادینلره مخصوص

استانبولك الك بیوك موده مغازه‌سی

قارلمان

CARLMANN

بك اوغلی

PERA

الك ظریف امتعه‌یی رقابت قبول ایتمیه‌جك

درجه‌ده اوجوز صاتار .

ماجد محمد قره قاش

بیوك تحافیه مغازه‌سی

و

شمسیه پالطو فابریقه‌سی

مرکز اداره : سلطان حمام جاده‌سی نومرو ۱۱ ، ۱۳

شعبه‌سی : محمود پاشاده شکرجی خانی اتصالنده نومرو ۳۷

فروخت ایتدیکی اشیانك نفاست ومتانتی ایله سنین وفیره دنبرو معروف وحائز شهرت اولان وقزاندیغی توجهاتك تزایدینه بذل غیرتدن کیروطورمیان مغازه‌مزده صوك موده اوزرینه هرنوع تحافیه اشیاسی ایله زنه پالطولری وپله رینلری وارکك وقیز چوجق البسه‌لری، یازلق وقیشلق أتامین آلپاق ودانته‌ل اورمه بلوزه واتکلك وسائره چشیدلرك هرنوعندن موجود اولوب کرك فیأتلر وکرك جنسلر صوك درجه اوینغوندر.

صدق افاده‌مزی تأییدایتمك ایچون مغازه‌مزی بر دفعه تشریف ایتمك کافیدر .

پارس طب فاکولته‌سندن مأذون

تلفون ۸۹۶

دوفنوز ظرفجیان

بوغاز ، آغز ، بورون وقولاق متخصصی

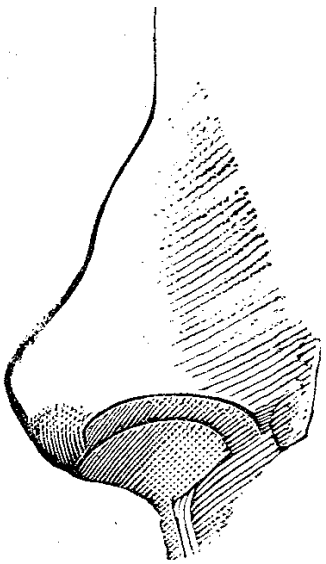

شیشلی ده بین الملل امراض
اطفال خسته خانه‌سی
عملیات جراحیه متخصصی.
معاینه هرکون
اوکله‌دن صکره بك اوغلنده
تقسیمده، شیشلی سوقاغنده
(۱۰) نومروده
جمعه وپازاردن ماعدا
صباحلری بغچه‌قپوسنده
ارضروم خاننده معاینه
خانهٔ عمومیه‌ده بولنور .

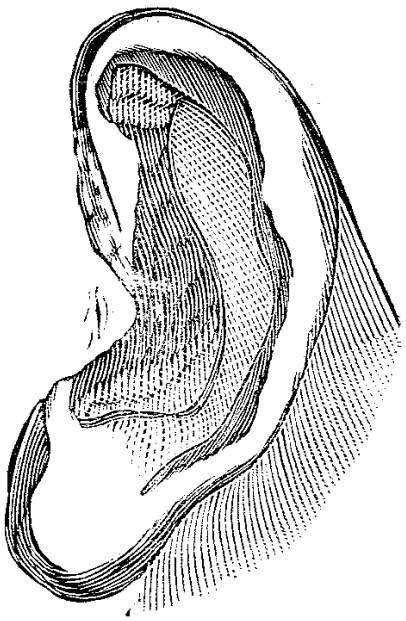

پترسبورغك **تروغونیو** مارقه‌لی لاستیك معمولاتی

روس شركتنك درسعادت شعبه‌سی : سركه‌جیده كلبنكیان خاننده

لاستیك غالوشلر

اوكجه لاستیكلری

اوتوموبیل لاستیكلری

عربه لاستیكلری

آلات طبیه وجراحیه

وبالجمله لاستیكه متعلق امتعه صاتلمقده‌در .

مرمر وجمیع وهر نوع صنعی طاش فابریقه‌سی

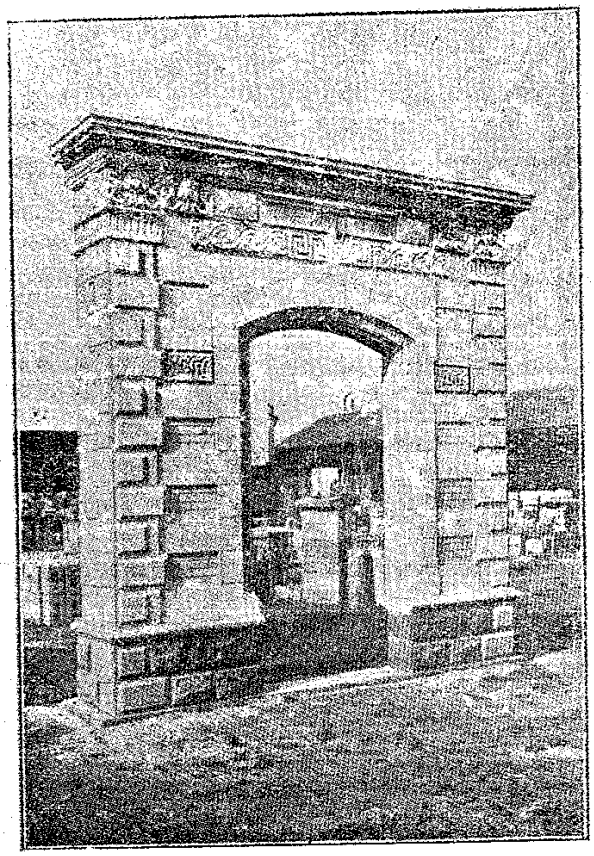

وادوات انشائیه مغازه‌سی

روستوم د . روستومیان وشرکاسی

درسعادت ، خلیج فنار

فنارجاده‌سی ۳۰۸ ، تلفون نومرو ۲۷
سانترال استانبول

بنالرك جبهه‌سنه، مرمر وموزاییق مردیونلر انشاسنه، موزاییق ایله مواد کیمیویه‌دن وآسفالتدن مرکب دوشمه‌لره والحاصل هرنوع انشاآته مخصوص موادی تدارك ایدر .

یکیلك اوطه بولمسی ایچون آلچیدن معمول پلاقلرمزی استعمال ایدیکز. بوصورتله هم بولمه‌لر آز بر اشغال ایده‌جك ، هم دها قورو ودها اوجوز اوله‌جقدر .

پارس طب فاکولته‌سندن مأذون

دوقتور جلال

امراض داخلیه، عصبیه وجلدیه متخصصی

پارس بیمار خانه‌کری سابق طبیب

داخلیسی (interne)

آدرس: بك اوغلی، ساقز آغاج، نومرو «۵۱»

«تو - پاری - پارفه‌ن»

TOUT-PARIS-PARFUMS

عطریات مغازه‌سی

الك نفیس عطریات احضار ایدییور .

بنی تعقب ایدیکز !!!
«تو - پاری - پارفه‌ن»
عطریات مغازه‌سنه گیدیورم

بك اوغلنده جادهٔ کبیرده غلطه سرایینده ٢٦٧ نومرو

تمثال سعی وعمل

مملکتمزك کچیردیکی آوان فلاکتدن صوکره بزلری بکلین اقتصادی بحرانلر شبهه‌سز افراد ملتده برعکس العمل اجتماعی اوله‌رق تیقظ وانتباهی موجب اولدیغی شودقیقه‌لرده سعی وعملك نه‌خارقه‌لر وجوده کتیردیکنی قارئلریمزه غیوردیش طبیبی محمد خداوردی بکی تقدیم ایله کوسترمك ایسته‌یورز .

بوکون محیط علم عرفانمزده بویوك برموقع طوتان ، هرکون صباحدن آقشامه‌قدر بیکلرجه مشتریلرینی ممنون ایتمك ایچون انسانك مقتضای طبیعت اوله‌رق محتاجی اولدیغی استراحت دملرینی بیله فدایدن بوکنج متخصصك سکز سنه کبی بز شرقلیلرجه اهمیتله تلقی اولونمیان بر زمان ایچنده کچیردیکی تحولات حیاتیه‌یی حکایه ایده‌جکز که کنجلرمز هرخطوهٔ تشبثلرنده معروض اولدقلری کوناکون موانع قارشیسنده اورکوب قاچمقده حقلی اولمدقلرینی وجهان تمدنك هرهانکی برنقطه‌سنده اولدیغی کبی مملکتمزده ده برعزم قوینك نه‌لرده قادراوله‌بیله‌جکنی ادراك ایله‌سونلر. اونوتمیه‌لم که: جهان تیترر ثبات پای ارباب متانتدن

مکتب حربیه آلایی یدنجی بلوك قوماندانی یوزباشی محمد امین بك، عثمانلی اردوسی افرادینك تعلیم وتربیه‌سی وظیفه‌سیله مکلف اولان ضابطانك مساعیسنی تسهیل ایتمك اوزره جمع وتحریر ایتدیکی تربیهٔ اخلاقیه ومدنیه درسلری نام کتابده دیبورکه: برای تداوی بولوندیغم کموش صویی خسته‌خانه‌سی جراحلری آره‌سنده سعی وغیرتی ، ثبات ومتانتی وخسته‌لره قارشی برخس مرحمتله پارلایان ذکی کوزلریله اومشتاق علم وفنی طانیمش واونی مرحلهٔ حیاتنده تعقیب ایتمك ایچون کندمده براحتیاج شدید طویمشدم.

برآزصکره خداوردی بکی جراحلق ایله مناسبتی طولاییله دیش طبابتنه سلوك ایلدیکنی وفرانسز حکیم مشهوری بوفونك دها تلقیب ایلدیکی سعی مدیدی سایه‌سنده علی الاعلی بردیپلوما اخذینه موفق اولدیغنی کوردم .

کندیسی شمدی سعینك مکافاتنی اقتطاف ایلیور . وسلطان احمدده‌کی تداویخانه‌سنده خسته‌لرینی خذاقت ومهارتیله تداوی ایله مشغول بولنیور. »

حالبوکه بوکتاب اوچ سنه اول نشر ایدلمشدر . شمدی کنج طبیبمز غیرت وخذاقتك جلب ایتدیکی رغبت عمومیه سایه‌سنده مشتریلرینی جغال اوغلنده امنیت صندوغی اتصالنده‌کی غایت کوزل برطرزده مفروش بویوك تداویخانه‌سنده قبول ودیشلری فنك الك صوك اصوللرینه توفیقاً تداوی ایلیور .

ناسیونالا

NATIONALA

بکرشده مؤسس سیغورطه شرکت عمومیه‌سی

۱۸۸۲ سنه‌سنده تأسیس ایدلمشدر

رومانیا حکومتنك تحت مراقبه‌سنده بولنور .

مرکز اداره‌سی

بکرشده شرکتك دائرهٔ مخصوصه‌سنده‌در .

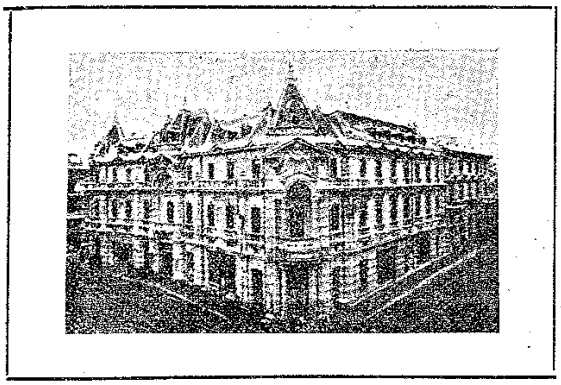

حصه سنداتی صورتیله کاملاً تسویه ایدلمش اولان سرمایه

فرانق ۳,۰۰۰,۰۰۰

شرکتك احتیاط اقچه‌سی ۸,۵۹۵,۰۰۰

۱۹۱۲ سنه‌سی کانون اولنك ۳۱ ینه قدر پریم تضمینات وساره

احتیاط اقچه‌سی ۲٤,۵۰۰,۰۰۰

۱۹۱۲ سنه‌سی کانون اولنك ۲۱ ینه قدر تضینات اوله‌رق وقوع بولان

تادیات ۱۱۷,۰۰۰,۰۰۰

معلومات مقتضیه‌نك استحصالی ایچون درسعادتده غلطه‌ده عابد خانده

۹ و ٦ نومرولی اداره خانه‌ده ترکیا عمومی آجنته‌سی

(اوننیك افندی مناسیانه)

مراجعت ایدلمسی رجا اولنور

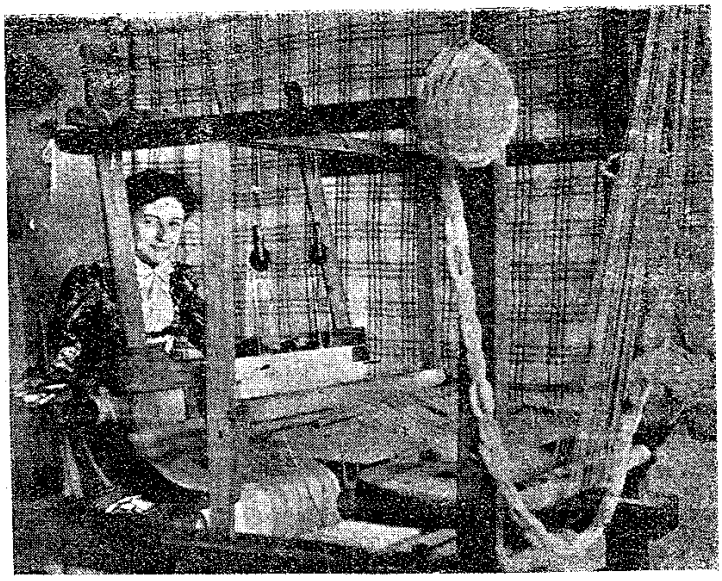

ماردیکیان

منسوجات داخلیه مغازه‌سی

تاریخ تأسیسی ١٢٨٤

بروسه‌نك حمام طاقلری و البیسه‌لك ایپك قماشلری، عینتابك ایکنه ایشلی کتن مندیللری و دانتللر، مرعشك البیسه‌لك بزلری، شام پرده‌لری، مشلحلر وکندی دستکاه‌لرنده و خصوصی ایشجیلری ایله اعمال ایتدیریلان سائر انواع چشیدلر.

فیأت مقطوع

استپان ماردیکیان مخدوملری

استانبول محمود پاشا عبود افندی یکی چارشوسی کوشه‌سی

قونیناتال امریقالوکس لامبالری

تضییقسز

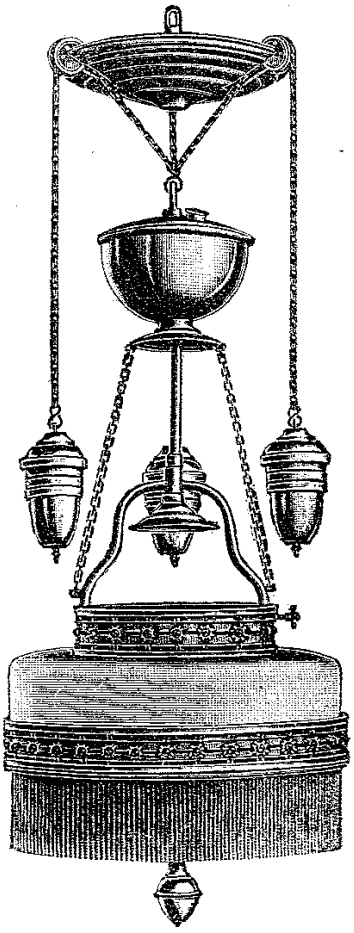

اشبو لامبه‌لر تضییقسز و صورت استعمالی چوق قولای اولدیغندن بالخاصه صالونلره یازیخانه‌لره توصیه اولنور. پشیناً فیأتلریمز:

نومرو ١ لیرای عثمانی ٣

« ٢ « « ٤

بالخاصه بلدیه‌لره قیشله‌لره یازیخانه‌لره اوتللره مکتبلره غازینولره خسته‌خانه‌لره توصیه اولنور.

تضییقیله خارجی وداخلی استعمال ایچون

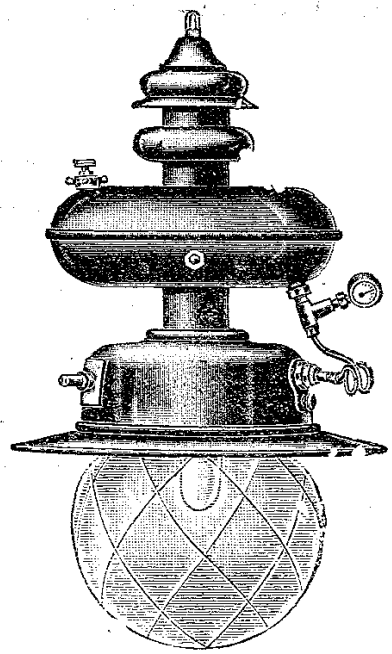

پشیناً فیأتلریمز: ٤٥٠ موملق

لیرای عثمانی ½ ٥ ٧٥٠ موملق

لیرای عثمانی ٧ ترکیه‌ایچون یکانه‌وکیللر: م. ن ون طولاشق اوغلی برادرلر. درعلیه‌ده غلطه‌ده ووئوده جاده‌سنده دوبچ اوریانت بانقه‌سی قارشوسنده نومرو ٥٤

اسلام عائله‌لری ایچون خصوصی دائره‌لر موجود

شاهین پاشا اوتلی

سرکه جیده - خداوندکار عبادینه

آرتق بك اوغلنده‌کی اوتلاره کیتمکه حاجت قالمدی

هرطرفی الکتریقله تنویر

قالوریفرله تسخین ایدلشدر

آسانسور مشترین کرامی ، اوست قاته‌قدر راحتجه ایصال ایدر

آلاتورقه حماملر ـ . آلافرانقه دوش وبانیولر

مسافر قبولنه مخصوص صالونلر موجود

نفیس یمکار احضار ایدن لوقانطه ، بیراخانه وقرائتخانه‌یی حاوی

اجزاخانهٔ علی حیدر

باب عالی جاده‌سی

علاجلرینك تازه‌لکی ومستحضرات خصوصیه‌سیله شهرت بولمشدر

هر یرده آرایکز : کینا علی حیدر - قطران علی حیدر - علی حیدر دیش توزی - علی حیدر صاچ صویی - علی حیدر قولونیالری - بالسامین علی حیدر - اسپرتوسز علی حیدر - قینه‌قینه خلاصه‌سی -

یولجیلره ، کوجلیلره : باصور وقارن آغریلریله معده راحتسزلقلرینه قارشو طامله ایله آلنیر علی حیدر اکسیری .

فرات

آثار مفیده کتابخانه‌سی

مملکتمزده یالکز کندی استفاده‌سنی دکل اهالینك‌ده استفاده‌سنی دوشونن بو کتبخانه‌شمدی‌یه‌قدر نشر ایتدیکی اثرلرله فدا کارلق نسبتنده ایستدیکنی کوسترمشدر. اشبو «نوسال ملی» ودها سائر اثرلری بوحقیقتك برر شاهدیدر. بوندن بشقه کتبخانه‌اوروپا حیات وعلم وعرفانیله مملکتمز آره‌سنده برمواصله تأسیس ایلمشدر. بتون اوروپا غزته‌لری، مجموعه‌لری، فرانسه مشاهیرینك صوك انتشار ایدن اثرلری وسائره بولنمقده‌در.

اوروپادن کتیرتدیکی غزته‌لر ومجموعه‌لرك اسامیسی بروجه آتیدر:

L'Illustration, Le Miroir.
Le Monde illustré, Femina.
Les Annales, Je sais tout.
Lectures pour tous.
La vie au grand air.
Moderne-Théatre.

La Mode. La vraie Mode.
Le Temps, Le Matin.
Le Journal, La revue
La Science et la Vie.
Revue des deux mondes.
Moderne bibliothèque.

وسائره وسائره.

هرنوع غزته وکتاب ایچون سپارشات وبتون غزته‌لره آبونه قبول ایدز.

آدرس: باب‌عالی جاده‌سنده فرات، آثار مفیده کتبخانه‌سی

نومرو «۷۲»

باشده آیاغه قدر

انستاین مفازه سنه

کیینمك هر جهتله الویریشلی در

زیرا اوراده هر شی صاغلام، ظریف وایشیدلمه‌مش اوجوزلقده‌در

غلطده : دوبوده - وقاغنده

استانبولده : یاغمجه قیوسنده

بك اوغلنده : عباس پاشا خانده

سیغورطهٔ عمومیه - تریئسته

آسیقوراسیونی ژنرالی دی تریئسته

حیات، حریق و نقلیات سیغورطه‌لری قومپانیه‌سی

۱۸۳۱ سنه‌سندن بری مؤسس وحکومتك مراقبه‌سنه تابعدر .

۱۹۱۳ سنه‌سنك نهایتنده تنظیم اولنان بیلانچو موجبنجه قومپانیه‌نك سرمایه‌سی واحتیاط اقچه‌سی یکرمی میلیون سکزیوز التمش بیك لیرای عثمانیدن عبارتدر.

مذکور قومپانیه‌در سعادتده، غلطه‌ده، عثمانلی بانقه‌سی اتصالنده آلتمش بیك لیرا قیمتنده (اسیقوراسیونی ژنرالی خانی) نامیله معروف وشرکتك اداره‌خانه‌سنی حاوی بر بنایه صاحبدر .

قومپانیه‌نك تعرفه‌لری عائله‌لر ایچون پك مساعد ونافع شرائطی حاویدر . اسیقوراسیونی ژنرالی قومپانیه‌سنه بالمراجعه اخذ معلومات ایتمزدن هیچ بر سیغورطه مقاوله‌سی عقد ایتمیکز. ترکجه اوله‌رق وقوعبولان هردرلو مراجعت واستعلاماته ترکجه اوله‌رق درحال جواب ویریلور .

بابیتس کلینسیر - آمریقان نظافت توزی

تمیزلمك وپارلاتمك اك قولای اك اوجوز واك ضررسز اصولی

بابیتس کلینسیر، حامضدن عاری موادندن مرکب بر توزدر که مرمرلری، جاملری، آینه‌لری، تخته‌لری، مطبخ طاقلری وباقیردن، دمیردن، چینیدن الحاصل هر نوع معدندن معمول اشیالری سهولتله تمیزلر وپاریل پاریل پارلاتیر. صورت استعمالی قوطولری اوزرنده هر لسانله یازلمشدر . هر بقالده بولنور وقوطیسی هر یرده ۲ غروشدر .

یکانه آجنته‌سی ومرکز دپوسی :

استانبول، سلطان حمام، دیکرانیان خان نومرو ۵ تلفون نومروسی ٦٦٤

یکی عثمانلی مطبعه و کتبخانه‌سی

صاحب و مؤسسی : اوخانس آزناوور

— درسعادتده باب عالی جاده‌سنده —

حریت فکریه — مطبوعات عثمانیه‌یه بر چوق آثار قیمتدار اهدا بیوران محرر شهیر جلال نوری بکك ریاستی و مشاهیر ادبای عثمانیه‌نك معاونت تحریریه‌سیله هفته‌ده بر دفعه نشر اولنور مصور ، ادبی و اجتماعی بر مجموعه‌در . شمدی‌یه‌قدر نشر اولنان نسخه‌لرده عبدالحق حامد ، فائق عالی ، سلیمان نسیب ، قلیج زاده حقی ، اسماعیل حامی ، أنیس بهیج ، کریدی احمد ساقی و سائر مشاهیر ادبا و محررینمزك منظوم و منثور آثار کزیده‌سی موجوددر . بو مجموعه‌نك نسخه‌سی یالکز ۱ غروشدر . سنه‌لك آبونه‌سی ممالك عثمانیه ایچون ٤٠ ممالك اجنبیه ایچون ۱۵ فرانق ویا ٥ روبله‌در . طشره‌دن آرزو ایدنلره بر نسخه ـ نمونه اولمق اوزره ـ مجاناً ارسال و تقدیم اولنور . محل ادره‌سی : باب عالی جاده‌سنده « یکی عثمانلی » مطبعه و کتبخانه‌سی‌در .

تاریخ تمدنیات عثمانیه و مقدمات تاریخیه . — اسباب و سوائق اندراسمزك‌اك موشکافانه تدقیقاتی اوزرینه جلال نوری‌بك طرفندن یازلمش براثر مهمدرکه ، بیکلرجه نسخه‌سی بر ایکی هفته ظرفنده کاملاً صاتلمش و هر طرفندن وقوعبولان آرزو و طلب اوزرینه ایکنجی دفعه اوله‌رق طبع ایدلمشدر . بهاسی ۱۵ مجلدی ۱۷ بچق غروشدر .

اتحاد اسلام . — جلال نوری بکك اك مهم اثریدر . اتحاد اسلام فکرندن ، اوروپا پولتیقه‌سندن ، امپه‌ریالیزمدن ، اهل اسلامك حیات و ترقیاتندن ، تورك فکر ملیسندن و علی‌العموم سیاست حاضره ایله مسائل اسلامیه‌دن باحثدر . نسخ مطبوعه‌سی غایتله آزالمشدر . فیاتی ۱۲ بچق مجلدی ۱۵ غروشدر .

تاریخ استقبال . — اوچ جلداوزرینه یازلمش برسلسلهٔ آثاردرکه وقایع حالیه‌دن چهرهٔ استقبالی کشف ایدر . برنجی جلدی **مسائل فکریه** ودینیه‌یه ، ایکنجیسی **مسائل سیاسیه** ومملکتمزك آتیسنه ، اوچنجی جلدده **مسائل اجتماعیه** واخلاقیه‌یه حصر ایدلمشدر . بهر جلدك فیاتی (٥) مجلدی ۷ بچق غروشدر . اوچ جلدی برآره‌ده مجلد ۱۸ غروشه‌در .

قادینلرمز . — عالم اسلامده صوك نظریات روحیه و اجتماعیه‌یه کوره یازیلان یکانه کتابدرکه بالخاصه نسوان وطنك تأمین حقوقی نقطهٔ نظردن اك مفید و اك زیاده عملی تدابیری احتوا ایدر . فیاتی ۷ بچق مجلدی ۱۰ غروشدر .

خاتم الانبیا . — غرضکاران غرب و خرافاتپرستان شرقه قارشی موقع تاریخیٔ احمدی‌یی محافظةً جلال نوری بك طرفندن یازلمش ۳۳۰ صحیفه‌لك مکمل بر اثردر . بهاسی ۱۰ مجلدی ۱۲ بچق غروشدر .

قطب مصاحبه‌لری . — قطب شمالی‌یه واقع اولان برسیاحتنامه‌لرنده جلال نوری بك مشاهدات رنکارنکنی احتوا ایدن بو اثر کزین طاتلی محاوره‌لر ، لطیفه آمیز مضمونلر ، شاعرانه تصویرلرله مزینندر . فیئاتی ٥ غروشدر .

یکی عثمانلی کتبخانه‌سنده بولنان برچوق آثار سائره میاننده اك زیاده توصیه‌یه‌لزوم کورولن دیکر کتابلردن بعضلری :

پاره	غروش		اصحاب آثار
٠٠	٢	اتحاد و ترقی قونغره‌سنه مخطره	جلال نوری بك
٠٠	٥	کندی نقطهٔ نظرمدن حقوق دول	» »
٠٠	٥	حوائج قانونیه‌مز	» »
٢٠	٢	پرویز	» »
٠٠	٥	علل اخلاقیه‌مز	» »
٠٠	٥	عقد پروین	» »
٢٠	٢	عبدهٔ ابلیس	عیاندن نوری بك
٠٠	٢	بالادن برسس	عبدالحق حامد بك
٠٠	٥	والده‌م	»
٠٠	٥	نسترن (پارس باصمه ی)	»
٠٠	٥	طرخان (دردست طبع)	»
٢٠	٧	فانی تسلیلر	فائق عالی بك
٠٠	٢	مدحت پاشا (منظوم)	»
٠٠	٥	الحان وطن	»
٠٠	٨	تماثیل	»
٠٠	١	لهجة الحقائق (مزاحی)	عالی بك مرحوم
٠٠	٣	عالم لطیفك موجودیتی	اسماعیل فتحی بك
٠٠	٤	حیات ابدی یاخود فلسفهٔ ارواح	»
٠٠	٢	حکومت بشر یاخود عرفان و کمال	»
٢٠	١	قلب ملکوت	»
٠٠	٥	نظم و اشکال نظم ١-٢	طاهر بك
٢٠	١	تاریخ اسلام صحائفندن	»
٠٠	٥	تشبث شخصی (مصور ملی رومان)	»
٠٠	٨	تاریخ مدنیت (قرون وسطی)	ع . سنی بك
٠٠	١٠	» (قرون اخیره)	»
٠٠	٠٨	یمن یولنده ١-٢ (مصور)	»
٢٠	٠٢	منهاج حکمت اداره	»
٠	٠٣	عثمانلی ایمپراطورلغنك تاریخ تدنیسی	سیره‌نس افندی
٠٠	٠٥	ارمنی ادبیاتی نمونه‌لری	»
٠٠	٠١	نه‌قدر قولای ایمش !	آزناوور افندی
٠٠	٠٥	کندی کندینه فرانسزجه اوکرنمك اصولی	»
٠٠	٠١	اقوم الیز	یوسف سعاد افندی
٠٠	٠٢	صوك جواب	قلیج زاده حقی

تیریکی غلطه

شرقك ان بیوك البسه مغازه سی

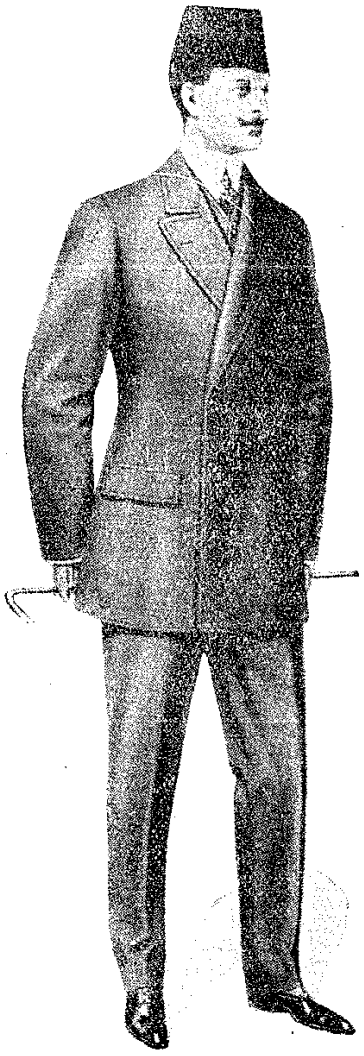

١٢٦٤ ده مؤسس

ارکك ، قادین وچوجق ایچون

قوستومله

تحافیه ، آیاق قابی ، چماشیر

تزیینات

ادمان

و

سیاحت اشیاسی

بوقیمتده وبونقاشده مال

بصیح بر برده بولنماز

عثمانلی انشاآت انونیم شرکتی

اعمالات نافعه

وانشاآت خصوصیه متعهدلکی

نضیو هوابله عمل انشاسی

Sté ANONYME OTTOMANE DE CONSTRUCTIONS

ENTREPRISE GÉNÉRALE DE TRAVAUX PUBLICS ET PRIVÉS

FONDATIONS PNEUMATIQUES

Galata, Assicurazioni Generali Han

۱۳۳۰ مخطرهٔ وطن سنه‌سنه محصوص

کونی کونه خاطرده قالمسی مقتضی اولان شیلری قید ایتمك ، صفحات حیاتیه‌کزی منتظم صورتده ضبط ایتمك ایسترمیسکز ؟ اویله ایسه : صرف ترکجه اوله‌رق ترتیب و (مخطرهٔ وطن) عنوانی تحتنده باب‌عالی جاده‌سنده ۲۵ نومرولی وطن مجلد خانه‌سی واسطه‌سیله نشر اولنان هم تقویم هم مخطره دفترینی آلمغه شتاب ایدیکز . بالجمله ضابطان ، آووقات ، تجار ، کتابه وطلبه‌یه وهرکسه الزم ومفیددر . فیئاتی: غایت ظریف ماروکن واطرافی یالدیزلی اولدیغی حالده ۱۰ غروش ، اعلا بز جلدلیسی ۵ غروشدر . طشره ایچون ۱۰۰ پاره پوسته اجرتی ضم اولنور . بالعموم بیوك کتابجی وکاغدجیلرده بولنور .

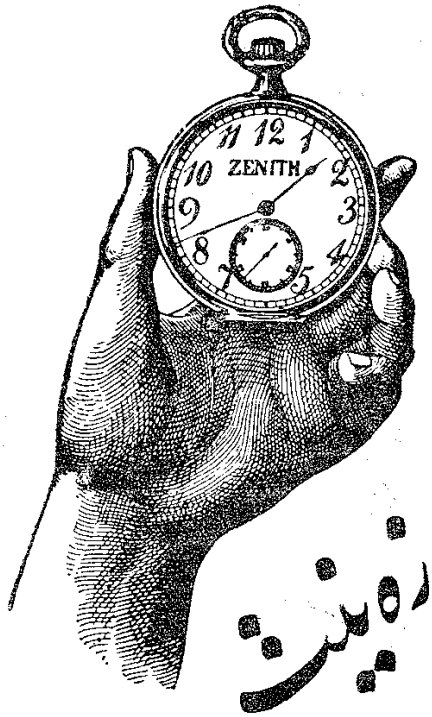

زنیت

توصیه یه جدًا شایان بر ساعتدر
استانبولده مرکزوف و بك اوغلنده دارطان
مغازه‌لرنده صاتیلور . (فیاتلر مقطوع ومساوی)

امراض تناسلیه ، نسائیه ، بولیه وافرنجیه متخصص

دوقتور جزوه جیان

اوروپا ومصر خسته‌خانه‌لرنده اکمال ممارسه‌ایدوب، بل صغوقلغی ، بوبرك ، مثانه ، پروستات ، سیلان‌منی ، ادرار دارلغی، عدم‌اقتداری تولیدایدن‌اعصاب ضعفیتی الکتریق وزرقات ایله امراض جلدیه‌نك کافهٔ تظاهراتنی وبالجمله‌امراض نسائیه‌یی اصول جدیده اوزره کمال موفقیتله تداوی ایدر . فرنکیه قارشو ۶۰۶ و ۹۱۴ علاجلری تکمیل ایتدیرمش خصوصی اصول ایله بلا وجع قانه زرق اولنور . هرکون آقشامه قدر باغچه قپوسنده یکی پوسته‌خانه جاده‌سنده‌الله ویردی اجزاخانه‌سنده وصباحلری زوالی‌ساعت (۱۰)ه قدر بك اوغلنده‌فریدیه جاده‌سنده ۳۵ نومرولی خانه‌ده بولنور . پازار ایرتسی کونلری مجاناً .

لوسرن دنیانك اك مكمل ساعتیدر

حربیه نظارتی وحجاز تیمور یولی اداره‌سی طرفندن رسماً قبول اولنمشدر .

یکانه آجنته‌سی : نصیب جزوه‌جیان ومخدومی
استانبول چارشوی کبیر
بك اوغلنده : جادهٔ کبیرده عزیزیان برادرلر

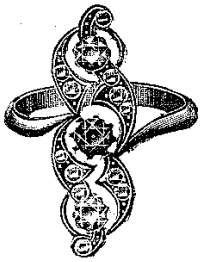

نصیب جزوه‌جیان مغازه سنده التون ۱۸ عیار قوردونلر وغایت ظریف مجوهرات دخی بولنور .

ارکك ، قادین اعضای تناسلیه وافرنجیه متخصصی

دوقتور منجیان

پارسك متعدد خسته‌خانه‌لرنده تطبیقات فنیه‌ده بولنان متخصص مومی الیه یکی واسکی بل صغوقلغنی هنوز کشف اولنان آشی اصولی ایله ۱۵ ـ ۲۰ کونده علاج استعمالی ایتمیه‌رك تداوی ایدر . فرنکی‌نی ۶۰۶ و ۹۱۴ (بالزر) اصولی ایله تداوی ایتدیکی کبی رحم ، ادرار زورلغی ، عدم اقتدار ، سیلان منی ، احتلام ، وجلد خسته‌لقلرینی کمال دقتله تداوی ایدر . پازاردن ماعدا هرکون آقشامه قدر سرکه‌جیده موصل خاننده معاینه‌خانه‌سنده بولنور . (صالی کونلری مجاناً)

سلانیك بانقه‌سی

مرکز اداره‌سی : درسعادت وویوودا جاده‌سی

استانبول آجنته‌لکی : عاشر افندی کتبخانه زقاغی بك اوغلی دائره‌سی : جادهٔ کبیر

شعبات : ادرنه ، بیروت ، قواله ، دده آغاج (صوفیلی دائره‌سی ایله) ، درامه ، کوملجنه ، قرق‌کلیسا ، مناستر ، سلانیك صامسون ، ازمیر ، طرابلس شام ، اسکوب ، اسکیچه .

سلانیك بانقه‌سی : بالعموم بانقه معاملاتی ایله اشتغال ایدر .

امتعهٔ تجاریه‌یه مقابل آوانس ویرر ؛ ده‌پوزیتو ویاخود تودیعات صورتیله امتعه قبول ایدر و صورت عمومیه‌ده شهرمز وممالك اجنبیه پیاسه‌لرنده هردرلو بورسه سپارشلرینی ایفا ایلر .

بك اوغلی دائره‌سی دخی بالخاصه غایت مساعد شرائط ایله درسعادت و ممالك اجنبیه بورسه‌لرنده تداولده اولان اسهام آلیم و صاتیمی معاملاتی ایله اشتغال ایدر .

تصرف وعائله صندوقلری ایچون بر شعبهٔ مخصوصه‌واردر .

پاشابغچه سنده

کرمیدو طوغله فابریقه‌سی عثمانلی شرکتی

سرمایه‌سی : برمیلیون فرانق

مرکز اداره‌خانه‌سی : مانوکیان خانه، غلطه

تلفون نومروسی ۱۷۴۸، سانترال بك اوغلی

TUILERIE & BRIQUETERIE

DE PACHA-BAGTCHE

Société Anonyme Ottomane

CAPITAL : Francs 1,000,000

Adresse Télégraphique :

TUILERIE

Téléphone: Péra, 1748

SIÈGE : Manoukian Han

GALATA

بیلکی مجموعه‌سی

خالد

مدیری : جلال ساهر

عثمانلی مملکتی ایچون
بر سنه‌لکی : یارم لیرا
آلتی آیلغی : چاریك لیرا

آدره‌س : استانبولده جغال اوغلنده عبدالله جودت خانده تورك بیلکی درنکی

آیده بر چیقار .

أك بویوك ومشهور محررلرك اثرلری واردر .

خاصةً تاریخه ، اقتصاده ،

علوم و فلسفه‌یه ،

طبه و فنه

دائر بندلر بولونور .

فیئاتی بش غروشدر .

کوکسك اوریانتال حبلری تأثیریله نشوونما بولماسی

وصیقیلشمسی

دنیانك هرطرفنده کوزل بر کوکس قادینلر ایچون چوق مهم عد ایدلشدر . بوندن محروم قالان قادینلرك نقصانی اکمال ایتمك قابل اوله‌بیلورمی ؟ اوت ، اوریانتال حبلری واسطه‌سیله .

بوکون بوتون دنیاجه معروف اولان اشبو حبلر طبیعتك شو نقصانی اکمال ایله قادینلره کوزل وصبق بر کوکس بخش‌ایدییور. بوحبلرك تأثیرات خصوصیه‌سی سایه‌سنده شرایین صدریه‌ده دها زیاده زنکین برقان دوران ایدوب کوکسه نشو ونما ویردیکی کبی وجودك ضعیف محللرینی طولدیرمقده واوموزده‌کی کمیك چیقندیلرینی غیب‌ایتدیرمکده‌در.

اوریانتال حبلرك باشلیجه مزایاسندن بریده وجوده فضله شیشمانلق ویرمکسزین یالکز کوکسك انکشافنه خدمت ایتمسیدر .

کوکس لازم اولدیغی قدر نشو ونما بولمامش ویاخود یورغونلق وخسته‌لك سببندن مه‌لری ضعیف قالمش قیزلر ویا قادینلر ـ استعمالی هیچ بروجهله راحتسزلق ویرمیان ودائما صحته نافع اولان ـ اوریانتال حبلرینی آلمقدن چوق ممنون قاله‌جقلردر .

اوریانتال حبلری دوقتورلرك دخی تصویب وتوصیه‌سنه مظهر اولمقده‌در . باقکز پارس فاکولته‌سندن بر طبیب نه‌یازییور :

« بن زیرده واضع الامضا پارس دارالفنونندن مأذون وسابق خسته‌خانه‌لر مأموری (اوریانتال حبلری) استعمالنك صحته مفید اولدیغنی وتحت تداویمده بولنان قادینلردن بوحبلری قوللانانلرك چوق استفاده کوردکلرینی تأمین ایلرم . دوقتور قاپل

علاوه ایده‌لم که اوریانتال حبلری قرق سنه‌دن فضله بر مدتدنبرو موجود اولوب تجارب عدیده اوزرینه بیوك برشهرت قزانمشدر . اوریانتال حبلرك امثالی یوقدر .

آره‌صره تقلیدلری ظهور ایتمش ایسه‌ده نائل رغبت اوله‌میه‌رق چیقدقلری کبی‌ده نابدید اولمشلردر .

بهر قوطونك فیأتی : درسعادت ایچون ۲۸ طشره‌لر ایچون ۳۰ غروشدر .

ماندا پوست ویاخود پوسته پولی قبول اولنور

ترکیه ایچون یکانه دپوسی استانبول سلطان حمام ایکنجی وقف خانده نومرو ۱۳

معدنی «ایده‌آل» سومیه‌سی

(امتیاز نومروسی ٢٠٦٤)

صحت وتمیزلکی آرارسه‌کز بوسومیه‌یی قوللانکز . فوق‌العاده لاستیکلی وصاغلامدر .
بالجمله اطبا طرفندن توصیه ایدلمش وخسته‌خانه‌لر طرفندن قبول ایدلمشدر .

تقلیدلرك منعی ایچون اعمالاتخانه‌مزدن اخذ معلومات ایتملیدر .

غلطه‌ده ارمنی کلیسا‌سی زوقاغی ، نومرو ٢٥ و ٢٣

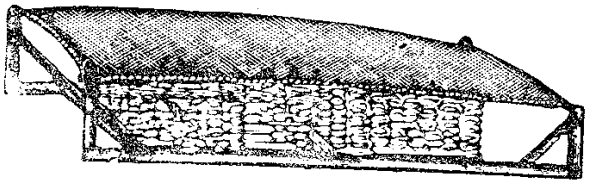

SOMMIER ELASTIQUE "IDEAL,,
ENTIÈREMENT MÉTALLIQUE
23 _ 25 RUE Ermeni Kilissé, GALATA

ویلار چیقولاته‌سی ایچون بویوك مسابقه

CHOCOLAT DE VILLARS

الك طالعسز بیله قازانیور

هدیه‌لر ! هدیه‌لر ! هدیه‌لر !

٢٠٠ فرانق، برکوزل آوتفنکی، برسینکر ماکنه‌سی ، کوزل برانکلیز بیسیقلتی، بر فوتوغراف ، زنه‌یه مخصوص برآل چانطه‌سی ، برفوطوغراف ماکنه‌سی، ساعتلی بربیله‌زیك، زنه وارکاك ایچون تامیناتلی برساعت، التون قپلامالی ساعت کوستکلری ، چاقی ومرکبلی قلم ، چای طاقلری ، میوه طاقلری ، کردانلق، مدالیون . الخ . الخ

ویلار چیقولاته‌سی وقافاوسی هرییرده صاتیلیر

فهرست

صحیفه نومروسی

٣ نکار خانمك ال یازیسی ورسمی
٤ نکار خانم (یحیی کمال)
٥ قارده‌شمك فسی (نکار بنت عثمان)
٧ رجائی زاده اکرم بکك ال یازیسی ورسمی
٨ رجائی زاده اکرم بك
١٠ لوحه . پریٔ خیال (اکرم بك)
١١ لیال شاعر (اکرم بك)
١٢ حسین جاهد بکك ال یازیسی ورسمی
١٣ حسین جاهد بك
١٥ فلسفهٔ مجادله (حسین جاهد)
١٦ فائق، عالی بکك ال یازیسی ورسمی
١٧ فائق عالی بك
١٩ طلوع (فائق عالی)
٢٠ یوسف آچقوره بکك ال یازیسی ورسمی
٢١ یوسف آچقوره بك
٢٣ شرقده ملیت فکری (یوسف آچقوره)
٢٥ فاضل احمد بکك ال یازیسی ورسمی
٢٦ فاضل احمد بك (رضا توفیق)
٢٩ محافظ جمال بك افندی یه (فاضل احمد)
٣٢ جلال نوری بکك ال یازیسی ورسمی
٣٣ جلال نوری بك
٣٤ مجادله یه جدال (جلال نوری)
٣٦ رضا توفیق بکك ال یازیسی ورسمی
٣٧ دوقتور رضا توفیق بك (عبدالله جودت)
٤١ آقشام عریبلکی (رضا توفیق)
٤٢ یونس نادی بکك ال یازیسی ورسمی
٤٣ یونس نادی بك
٤٥ حقیقی انقلاب (یونس نادی)
٤٨ اسماعیل صبحی بکك ال یازیسی ورسمی
٤٩ اسماعیل صبحی بك
٥١ نم فکرم (اسماعیل صبحی)
٥٣ محمود صادق بکك ال یازیسی ورسمی

صحیفه نومروسی

٥٤ محمود صادق بك (حسین بدرالدین)
٥٦ وجههٔ انسانیت ومدنیت (محمود صادق)
٦٠ حسین سعاد بکك ال یازیسی ورسمی
٦١ حسین سعاد بك (جلال ساهر)
٦٢ عصمت خانم، حلیم بك . امل (حسین سعاد)
٦٣ احمد حکمت بکك ال یازیسی ورسمی
٦٤ احمد حکمت بك
٦٦ یاقاریش (احمد حکمت)
٦٩ دنیا یارادیلیر کن... (احمد حکمت)
٧١ کاظم نامی بکك ال یازیسی ورسمی
٧٢ کاظم نامی بك
٧٣ نبیله نك شکایتی (کاظم نامی)
٧٩ عبدالحق حامد بکك ال یازیسی ورسمی
٨٠ عبدالحق حامد بك (جلال ساهر)
٨٣ شعر (عبدالحق حامد)
٨٤ جناب شهاب الدین بکك ال یازیسی ورسمی
٨٥ جناب شهاب الدین بك
٨٧ «ربیعیات» دن (جناب شهاب الدین)
٨٨ قادینلر مزه دائر (جناب شهاب الدین)
٩٢ احمد رفیق بکك ال یازیسی ورسمی
٩٣ احمد رفیق بك (ی . ك)
٩٤ عثمانلی تاریخنده قادینلر (احمد رفیق)
٩٨ عبدالله جودت بکك ال یازیسی ورسمی
٩٩ عبدالله جودت بك (رضا توفیق)
١٠١ توحیده کیده‌م (عبدالله جودت)
١٠٤ فالح رفقی بکك ال یازیسی ورسمی
١٠٥ فالح رفقی بك
١٠٦ خلیج (فالح رفقی)
١٠٨ رفیق خالد بکك ال یازیسی ورسمی
١٠٩ رفیق خالد بك
١١١ اینکه، اوکوزه و بوزاغی یه دائر (رفیق خالد)

صحیفه نومروسی

١١٥ یعقوب قدری بك ال یازیسی ورسمی
١١٦ یعقوب قدری بك (سلیمان صائب)
١١٨ سیاه صاچلی یابانجی ایله براق کوزلی کنج قیزك سوزلری (یعقوب قدری)
١٢٤ مفید راتب بكك ال یازیسی ورسمی
١٢٥ مفید راتب بك
١٢٦ شکسپیرك قادینلری (مفید راتب)
١٣٢ خالدضیا بكك ال یازیسی ورسمی
١٣٣ خالدضیا بك (محمد رؤف)
١٣٨ برلوحه‌دن مفرز (خالدضیا)
١٣٩ محمد عاصم بكك ال یازیسی ورسمی
١٤٠ محمد عاصم بك
١٤١ « کتاب التشاعر »دن (محمد عاصم)
١٤٤ عزت ملیح بكك ال یازیسی ورسمی
٤٥ عزت ملیح بك (یعقوب قدری)
٧٤١ ایلك تبسم (عزت ملیح)
١٤٨ شهاب الدین سلیمان بكك ال یازیسی ورسمی
١٤٩ شهاب الدین سلیمان بك (یعقوب قدری) مکافات (شهاب الدین سلیمان)
١٥٣ خالدفخری بكك ال یازیسی ورسمی
١٥٣ خالدفخری بك (شهاب الدین سلیمان)
١٥٥ کابل (خالدفخری)
١٥٨ محمدامین بكك ال یازیسی ورسمی
١٥٩ محمدامین بك (کوپریلی زاده محمدفؤاد)
١٦١ اسیر (محمدامین)
١٦٣ دیران کلکیان بكك ال یازیسی ورسمی
١٦٤ دیران کلکیان بك
١٦٦ ایکی جربن (دیران کلکیان)
١٧٠ حقی تحسین بكك ال یازیسی ورسمی
١٧١ حقی تحسین (شهاب الدین سلیمان)
١٧٢ شرفك خرافه‌لری (حقی تحسین)
١٨٤ احمدفرید بكك ال یازیسی ورسمی
١٨٥ احمدفرید بك
١٨٨ تورك اوجاغی (احمدفرید)

صحیفه نومروسی

١٩٢ مصطفی صبحی بكك ال یازیسی ورسمی
١٩٣ مصطفی صبحی بك
١٩٤ « تورکلك »ك استقامتلری (مصطفی صبحی)
٢١١ صلاح الدین انیس بكك ال یازیسی ورسمی
٢١٢ صلاح الدین انیس بك (شهاب الدین سلیمان)
٢١٣ برقادینك صوك مکتوبی (صلاح الدین انیس)
٢١٩ یشارنزیهه خانمك ال یازیسی ورسمی
٢٢٠ یشارنزیهه خانم
٢٢٢ راه معیشت (یشارنزیهه)
٢٢٤ محمد رؤف بكك ال یازیسی ورسمی
٢٢٥ محمد رؤف بك
٢٢٧ اسکی .. اسکی حکایه (محمد رؤف)
٢٣٧ احسان رائف خانم افندی (رضا توفیق)
٢٤٠ پریلر (احسان رائف)
٢٤٣ جلال ساهر بكك ال یازیسی ورسمی
٢٤٤ جلال ساهر بك (شهاب الدین سلیمان)
٢٤٦ جنون (جلال ساهر)
٢٤٨ پاروس
٢٤٩ تورکیا ایچون بعض حقیقتلر (پاروس)
٢٥١ کوپریلی زاده محمدفؤاد بكك ال یازیسی ورسمی
٢٥٢ کوپریلی زاده محمدفؤاد بك (فاضل احمد)
٢٥٤ « سعدآباد آقشاملری »ندن (محمدفؤاد)
٢٥٥ شیخ غالب، شاعر مجدد (محمدفؤاد)
٢٥٨ خالده ادیب خانم افندی وال یازیسی
٢٦٠ محی الدین بكك ال یازیسی ورسمی
٢٦١ محی الدین بك (فاضل احمد)
٢٦٣ علمی حیات (محی الدین)
٢٦٤ احمد راسم بكك ال یازیسی ورسمی
٢٦٥ احمد راسم بك
٢٦٨ سوقاقلرده کیجه‌لر (احمد راسم)
٢٧٣ اوسقان افندینك ال یازیسی ورسمی

صحیفه نومروسی

٢٧٤ اوسقان افندی
٢٧٥ پوسته وتلغراف خدماتنده انکشاف (اوسقان)
٢٧٧ سلیمان نظیف بكك ال یازیسی ورسمی
٢٧٨ سلیمان نظیف بك (عبدالله جودت)
٢٧٩ عبدالحق حامد بكه مکتوب (سلیمان نظیف)
٢٨٢ سلیمان نسیب بكك ال یازیسی ورسمی
٢٨٣ سلیمان نسیب بك (شهاب الدین سلیمان)
٢٨٥ هانی ؟ (سلیمان نسیب)
٢٨٧ میرآلای جمال بكك رسمی
٢٨٨ میرآلای جمال بك
٢٩٠ جمال بكك مقاله‌سی
٢٩١ اسماعیل مشتاق بكك رسمی وال یازیسی
٢٩٢ اسماعیل مشتاق بك
٢٩٣ موازنهٔ سیاسیه‌ده دیپلوماتلرك وظیفه‌سی (اسماعیل مشتاق)
٢٩٨ علی جانب بكك ال یازیسی ورسمی
٢٩٩ علی جانب بك وصنعتی (عمر سیف الدین)
٣١٣ پاپراق (علی جانب)
١٣٤ طلعت بكك رسمی
٣١٥ طلعت بكك مقاله‌سی
٢١٦ طلعت بك
٣٢٠ امینه سمیه خانم افندی وال یازیسی
٣٢١ آه ، بزده اوروپالیلر قدر یوکسله‌بیلسه‌ك ! (امینه سمیه)
٣٢٢ جاوید بكك ال یازیسی و رسمی
٣٢٣ محمد جاوید بك
٣٢٥ جاوید بكك نطقی
٣٢٨ همدانی زاده علی ناجی بكك ال یازیسی و رسمی
٣٢٩ همدانی زاده علی ناجی (یعقوب قدری)
٣٣٠ شهوت (علی ناجی)
٣٣٢ احمد جواد بكك ال یازیسی ورسمی
٣٣٣ احمد جواد بك

صحیفه نومروسی

٣٣٤ تعاون (احمد جواد)
٣٤٣ بزده حرکت نسوان (روشن ذکی)
٣٥٣ محمد ضیا بكك ال یازیسی ورسمی
٣٥٤ محمد ضیا بك
٣٥٦ آثار اسلافه بر نظر (محمد ضیا)
٣٧٦ رسام شوکت بكك رسمی وترجمهٔ حالی
٣٧٧ برقرائت معصومانه: تابلو (شوکت بك)
٣٧٨ طوپقپو سرایندهٔ ولی عهد دائره‌سی (شوکت بك)
٣٧٩ معمار کمال الدین بكك رسمی وترجمهٔ حالی
٣٨٨ معمار کمال الدین بكك آثارندن
٣٨٣ سلیم سری بكك ال یازیسی ورسمی
٣٨٤ سلیم سری بك
٣٨٥ تربیه‌ده اوبونله انقلاب (سلیم سری)
٣٨٩ صحت و عافیتکزی نصل ادامه ایده بیلیرسکز ؟
٤٠٢ سعاد خیری بكك ال یازیسی ورسمی
٤٠٣ سعاد خیری بك
٤٠٤ فوتبول (سعاد خیری)
٤١٠ یکی بر ادمان
٤١٣ دیشلرك حفظ الصحتی (سامی غونسبرغ)
٤١٦ صاچلریمزی نصل وقایه ایده بیلیرز؟
٤١٩ یمکده صو ایچملی می ؟
٤٢٠ کلستان عصمت خانم افندی (م. خ)
٤٢١ بشیکی صاللایان ال جهانه حکم ایدر (کلستان عصمت)
٤٢٣ چوجقلری نصل یتشدیرملی ؟
٤٢٧ شفیق بكك ال یازیسی و رسمی
٤٢٨ شفیق بك
٤٢٩ بنم اعتقادم (شفیق)
٤٣٠ عثمانلی یونان دونانمالری (ا. م)
٤٣٣ رؤف بك و حمیدیه‌نك رسملری
٤٣٤ دکز اوزرنده اك بیوك محاربات
٤٣٥ دنیاده اون بیوك دکز قضاسی
٤٣٦ بلقیس شوکت خانمك ال یازیسی ورسمی

صحیفه نومروسی

٤٣٧ بلقیس شوکت خانم
٤٣٨ طیران ایدرکن (بلقیس شوکت)
٤٤١ طیاره جیلکمزك تاریخچه‌سی (رشید سلیم)
٤٤٩ طیاره جیلکمزك تاریخنده شانلی صحیفه‌لر (یوسف کنعان)
٤٥٥ عسکرلك عالمنده طیاره‌لر
٤٥٦ ارجمند اکرم بکك رسمی وال یازیسی
٤٥٧ ارجمند اکرم بك
٤٥٨ وفیات مشاهیر: باباجغمه (ارجمند اکرم)
٤٦٢ استاد اکرمك چوجقلری نژاد و ارجمند ایله برابر چیقاردیغی رسم
٤٦٣ استاد اکرمك ١٢، ٤٢ یاشنده و موکب همایون ملازمی ایکن چیقاردیغی رسملر.
٤٦٤ کامل پاشا، سعید پاشا و بابان زاده اسماعیل حقی بکك رسملری .
٤٦٥ مصطفی عاصم بکك ال یازیسی و رسمی
٤٦٦ مصطفی عاصم بك (محمود صادق)
٤٦٩ مجلس مبعوثانده ناصل چالیشلدی (مصطفی عاصم)
٤٧٣،٤٧٢ مشروطیتمزك ایکی بویوك وفدا کار مجاهدی: انور و نیازی بکلرك رسملری

صحیفه نومروسی

٤٨١ فوطوغرافلرینی الده ایده بیلدیکمز یکی مجلس مبعوثان اعضالری
٤٩٥ مجلس اعیان اعصالرینك فوطوغرافلری
٥٠٣ حیاتی بر مسئله : اوجوز مسکنلر
٥١٠ حیات اقتصادیه
٥٢١ اکرامیه لر عزی تأمین ایدنلر: قبوس فوطوغرافخانه‌سی، سینه ما آرتیستیق شرق سینه‌ماسی، تقسم باغچه‌سی.
٥٢٥ سداد نوری بکك رسمی وال یازیسی
٥٢٦ سداد نوری بك (سداد نوری)
٥٢٨ قاریقاتور
٥٣٥ اجتهاد هیئت تحریریه‌سی
٥٣٦ ادمان »
٥٣٧ پیام »
٥٣٨ تصفیر افکار »
٥٤٠ تورك سوزی »
٥٤١ تورك یوردی »
٥٤٢ ژون ترك »
٥٤٣ صباح »
٥٤٥ طنین »
٥٤٧ تقوم
٥٥٣ اعلانات

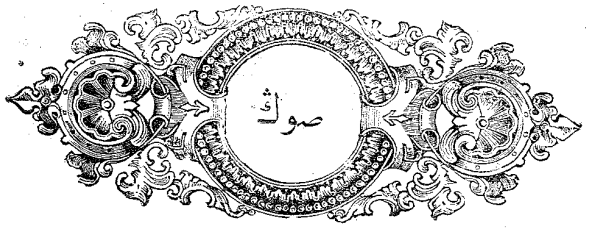

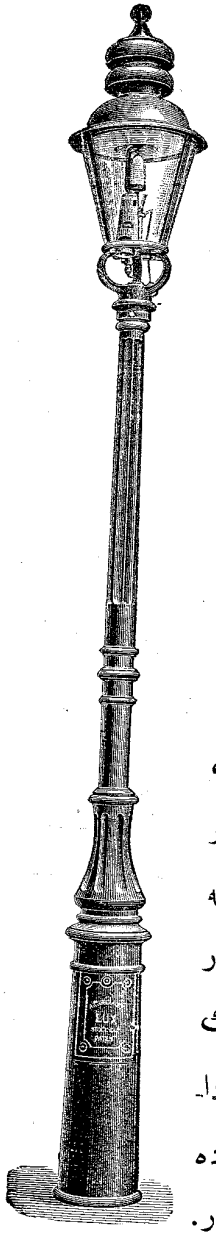

لوکس قومپانیه‌سی

استوقهولم (اسوچ) ده آنونیم شرکتی،
استانبولده عمومی آجنته‌سی
غلطه‌ده، هزاره‌زسوقاغنده، نومرو ١٠٢

غاز اوجاغی و لامبه فابریقه‌سی

بتون مطبخ ، تنویر و تسخین ادواتنی لوکس قومپانیه‌سندن تدارك ایدیکز .

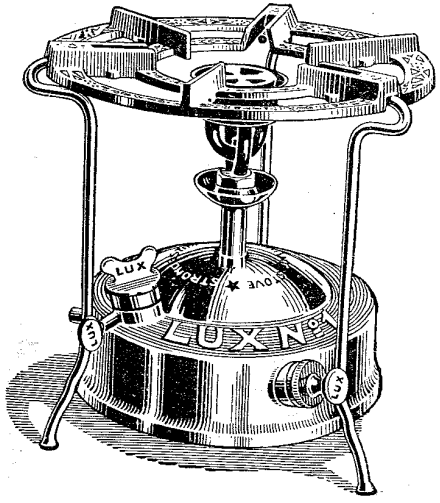

بتون دنیاده صاغلاملق ، ساده‌لك و انتظام ایله تعارف ایتمشدر مشتریلرینك ممنونیتی دا خلنده ترکیاده ٣٠٠٠ لامبه‌یه مالکدر.

جامع ومرتبی
ت . ز .

ناشری
فرات، آثار مفیده کتابخانه‌سی
باب عالی جاده‌سنده ۷۲ نومروده

(۱۰۰) غروشی متجاوز اکرامیه‌یه مقابل :

فیأتی ۱۵ غروش مجلدی ۲۰ غروش
طشره‌ایچون ۱۸ « مجلدی ۲۳ «
ممالك اجنبیه ایچون (٤) فرانقدر .
روسیه ایچون ۱ بچق روبله‌در .

استانبول

آرتین آصادوریان ومخدوملری مطبعه‌سی

۱۳۳۲